

Nacrt

PRIJEDLOG OBITELJSKOG ZAKONA

PRIJEDLOG OBITELJSKOG ZAKONA

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovoga zakona sadržana je u članku 2. stavku 4. podstavku 1., te člancima 62., 63. i 64., a u vezi s člankom 35. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 85/2010 - pročišćeni tekst i 5/2014 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE UREĐUJU PREDLOŽENIM ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

1. Ocjena stanja

Obiteljski zakon donesen je 14. srpnja 2003. godine, te je od donošenja noveliran više puta (Narodne novine, broj: 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 57/2011, 61/2011, 25/2013 i 5/2015 u daljnjem tekstu „Obiteljski zakon 2003“).

Vlada Republike Hrvatske prihvatila je 2. travnja 2011. godine Strategiju razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016. (u daljnjem tekstu: Strategija 2011. - 2016.) u kojoj je navedeno da stanje obiteljsko-pravne zaštite djece i odraslih članova obitelji pod skrbništvom u Republici Hrvatskoj, a koje stanje je posljedica primjene spomenutog Zakona, nije zadovoljavajuće.

U navedenoj se Strategiji ističe da Obiteljski zakon 2003 u proteklom razdoblju nije riješio brojne pravne i institucionalne pretpostavke koje jamče punu zaštitu djece i osoba pod skrbništvom, držeći da ovom pitanju valja pristupiti sustavno, što podrazumijeva reformu obiteljskog zakonodavstva i njegovo usklađivanje s međunarodnim standardima. Usklađivanje obiteljskog zakonodavstva Republike Hrvatske s obvezujućim međunarodnim dokumentima i međunarodnim pravnim standardima odnosi se prvenstveno na Europsku konvenciju o ostvarivanju prava djeteta, Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom, presude Europskoga suda za ljudska prava te Preporuke Vijeća Europe.

Kao prioriteti u vezi s unaprjeđenjem obiteljsko-pravne zaštite u Strategiji 2011. - 2016. navode se:

- poboljšanje zakonskih odredaba koje se odnose na skrbništvo nad odraslim osobama, što je potrebno temeljito reformirati,
- poboljšanje zakonskih odredaba koje se odnose na posvojenje,
- jasnije određivanje i ispravljanje normativnih nedostataka koji u praksi dovode do zabune u tumačenju pravne norme (utvrđivanje podrijetla djeteta, jasnije uređenje roditeljske skrbi, olakšavanje ostvarivanja susreta i druženja s djetetom, pojedine odredbe o uzdržavanju, pravna nesigurnost s obzirom na različite pretpostavke i način utvrđivanja izvanbračnih zajednica),
- uređivanje postupovnih odredaba po kojima će se voditi obiteljsko-pravni postupci u skladu sa zaštitom postupovnih prava svih stranaka, a osobito djeteta u skladu s Europskom konvencijom o ostvarivanju prava djeteta, te
- poboljšanje drugih odredaba određivanjem rokova, privremenih mjera, obiteljske medijacije, uvođenjem novih mjera za zaštitu djece (stručna potpora roditeljskoj skrbi

te intenzivni tretman u obitelji), pojednostavljenjem povrata sredstva isplaćenih temeljem privremenoga uzdržavanja, donošenjem odredbe o zaštiti djece od gospodarskog iskorištavanja djece i sl.

Zaključci Radne skupine za izradu Analize učinaka primjene Obiteljskog zakona, s prijedlogom preporuka za njegovo unaprjeđenje, koju je tadašnje Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti osnovalo 14. rujna 2009. godine, također su upućivali na potrebu rada na izmjenama Obiteljskog zakona, pa i dugoročnije naravi od one koja se predviđala Strategijom 2011. - 2016.

Dok navedena Strategija 2011. - 2016. predviđa mjere unaprjeđenja rada sustava socijalne skrbi u području obiteljsko-pravne zaštite u okviru poboljšanja materijalnih i postupovnih odredaba Obiteljskog zakona, te preciziranje određivanja pitanja nadležnosti, s rokom provedbe 2012. godine i reformu obiteljskog zakonodavstva s rokom provedbe 2011. - 2016. godine, Radna skupina za izradu Analize učinaka primjene Obiteljskog zakona istaknula je da složenost građe zahtijeva znatnije normativne zahvate, kao i prilagodbu tijela za buduću primjenu propisa uz osiguravanje svih pretpostavki (organizacijskih, financijskih, kadrovskih). Tako je Radna skupina istaknula da budućim izmjenama treba urediti sljedeća pitanja: brak, ostvarivanje roditeljske skrbi, mjere obiteljsko-pravne zaštite, skrbništvo, medijaciju, posvojenje, imovinske odnose (bračnu stečevinu), izvanbračnu zajednicu, te postupovne odredbe koje osiguravaju zaštitu postupovnih prava djeteta, u skladu s Europskom Konvencijom o ostvarivanju dječjih prava (1996.). Spomenuta Radna skupina je nadalje predložila uvođenje obiteljske medijacije, uvođenje novih mjera obiteljsko-pravne zaštite kako bi se mjere mogle prilagoditi različitim životnim situacijama, uređivanje privremenih mjera o roditeljskoj skrbi i susretima i druženju s djetetom te uzdržavanju, kao i novo uređenje skrbništva i posvajanja te prenošenje nadležnosti u ovim stvarima na sudove.

Osim toga, Izvješća pravobraniteljice za djecu u razdoblju od 2004. do 2012. godine o stanju poštivanja prava djece u Republici Hrvatskoj pokazuju da su povrede prava djece na život s roditeljima i roditeljsku skrb kontinuirano najčešći razlozi obraćanja njezinu uredu za pomoć. Od početka primjene Obiteljskog zakona 2003 problemi na koje Ured pravobraniteljice za djecu upućuje nisu riješeni, unatoč tome što je Obiteljski zakon od 2003. godine bio više puta mijenjan i dopunjavan, a praksa postupanja centara za socijalnu skrb, kao i sudova, nije se promijenila.

Iz izvješća pravobraniteljice za djecu od 2004. do 2012. godine neprekidno se upućuje na sljedeće probleme u području zajedničke roditeljske skrbi, susreta i druženja s djetetom:

- kršenje prava djeteta na roditeljsku skrb obaju roditelja nakon razvoda braka,
- rast slučajeva povreda prava (u pravilu) očeva na ostvarivanje susreta i druženja s djetetom nakon razvoda braka,
- rast slučajeva manipulacija djetetom od strane roditelja s kojim dijete živi (u pravilu majka), te zloupotreba prava na susrete i druženja roditelja (u pravilu očeva) s ciljem razračunavanja neriješenih partnerskih, emocionalnih, imovinskih i drugih odnosa na štetu djeteta i korištenjem djeteta kao "oružja" u rukama roditelja,
- samovoljno i protupravno odvođenje djeteta bez suglasnosti drugoga roditelja,
- dugotrajnost sudskih postupaka i neprovođenje ovrhe u području ostvarivanja zajedničke roditeljske skrbi te susreta i druženja roditelja i djeteta,
- nepoštivanje prava djeteta da izrazi svoje mišljenje u postupcima razvoda braka i drugim postupcima u kojima se odlučuje o djetetovim pravima.

Podaci iz Izvješća pravobraniteljice za djecu za 2011. godinu proizlazi da se oko 70% svih prijava od 2004. do 2012. godine odnosi na povredu prava na ostvarivanje zajedničke roditeljske skrbi i ostvarivanje susreta i druženja s djetetom. Podaci Ministarstva socijalne politike i mladih za 2011. godinu pokazuju da u Hrvatskoj 1.492 djece nije ostvarivalo svoje pravo na susrete i druženje s drugim roditeljem s kojim dijete ne živi (u pravilu s ocem) ili su ga ostvarivali u manjem opsegu nego im je to sudskom presudom određeno. Ovaj podatak ne govori samo o povredi prava djeteta, nego i o povredi prava roditelja na poštivanje obiteljskog života prema članku 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Pravobraniteljica za djecu u razdoblju od 2004. do 2012. godine u svojim izvješćima upućuje i na niz drugih povreda prava djeteta koja se uređuju Obiteljskim zakonom, te predlaže promjene u tim područjima:

- povrede prava djeteta da mu se odredi ime i prezime, prijavi prebivalište, pravo na zdravstvenu zaštitu, dječji doplatak i druga prava u vezi s primjenom presumpcije bračnog očinstva i utvrđivanjem porijekla djeteta od biološkoga oca,
- nedostaci u vezi s mjerom nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi,
- dugotrajan boravak djece u ustanovama socijalne skrbi i udomiteljskim obiteljima (u prosjeku četiri godine),
- dugotrajan postupak posvojenja,
- nužnost omogućivanja razdoblja prilagodbe djeteta novoj sredini (udomiteljska obitelj ili posvojenje),
- porast broja protupravno preseljene djece, te neprovođenje Haške konvencije o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece (1980.),
- izostanak ispunjenja međunarodne obveze Republike Hrvatske da djetetu osigura posebnog skrbnika (zastupnika) u postupcima u kojima se na to obvezala.

Napokon, temeljem ocjene stanja poštivanja prava djece od 2004. do 2012., u svojim izvješćima pravobraniteljica za djecu ističe kako stari problemi i dalje postoje, a svake godine se otvaraju i novi, unatoč višegodišnjem upućivanju na ugroženost djece zbog konfliktnih obiteljskih odnosa i nedjelotvorne zaštite djece zbog određenih zakonskih propusta ili nedovoljno jasne regulative što dodatno otežava položaj djece u slučaju narušenih obiteljskih odnosa.

Stajališta Europskog suda za ljudska prava u presudama izrečenim protiv Republike Hrvatske koje se odnose na Obiteljski zakon 2003 i njegovu primjenu u praksi upućuju na nužnost poboljšanja određenih obiteljsko-pravnih instituta, posebice u području ostvarivanja roditeljske skrbi, susreta i druženja s djetetom, lišenja poslovne sposobnosti i posvojenja (Karadžić protiv Hrvatske, br. 35030/04, presuda od 15. 12. 2005., X protiv Hrvatske, br. 11223/04, presuda od 17. 7. 2008., Gluhaković protiv Hrvatske, br. 21188/09, presuda od 12.04.2011., Krušković protiv Hrvatske, br. 46185/08, presuda od 21. 6. 2011., X.Y. protiv Hrvatske, 5193/09, presuda od 3.11.2011., Đorđević protiv Hrvatske, br. 41526/10, presuda od 24. 7. 2012., A.K. i L. protiv Hrvatske, 37956/11, presuda od 8. 1. 2013. i Ivinović protiv RH, broj 13006/13, presuda od 18. rujna 2014. g.)

Temeljna struktura i načela obiteljskog sudskog postupanja, onako kako su postavljena Zakonom o braku i porodičnim odnosima iz 1978. godine, nisu se u bitnome mijenjali duži niz godina, osim određenih intervencija u postupak radi uzdržavanja 2007. godine.

Uređenje sudskih postupaka u Obiteljskom zakonu 2003 je konfuzno i nesistematično. Odredbe kojima se uređuju pojedini obiteljski sudski postupci rasute su u prvom, materijalnom dijelu Obiteljskog zakona 2003, te u drugom, postupovnom dijelu

Zakona pod nazivom Postupak pred sudom. Primjeri za to su postupak radi smanjenja ili prestanka uzdržavanja, postupak ovrhe radi uzdržavanja, rokovi za pokretanje pojedinih obiteljskih sudskih postupaka, odredbe o žalbi protiv pojedinih odluka i slično. To dovodi do konfuzije u primjeni pojedinih odredbi koje su u nekim dijelovima i proturječne. Primjer za to su odredbe radi ovrhe odluke o uzdržavanju djeteta koje su sadržane u materijalnom dijelu Zakona u kojem se uređuje obiteljsko-pravni institut uzdržavanja, u postupovnom dijelu Zakona u kojem se uređuju posebni parnični postupci, ali i u dijelu Zakona u kojem se uređuju posebni postupci ovrhe i osiguranja.

Također, praksa pokazuje da obiteljski sudski postupci predugo traju, a suradnja suda i centra za socijalnu skrb kroz njegovo sudjelovanje u pojedinim obiteljskim postupcima ocjenjuje se nezadovoljavajućom.

Uvažavajući međunarodne standarde na ovome području, posebno na području zaštite djece te osoba s invaliditetom, kao i pravosuđa naklonjenog djeci, uređenje obiteljskog sudskog postupanja iz Obiteljskog zakona 2003 također je nezadovoljavajuće. Jedan od standarda koji je bilo potrebno urediti u novom obiteljskom zakonu jest sudjelovanje djeteta u obiteljskim sudskim postupcima. Pravo djeteta da izrazi svoje mišljenje, kao i dužnost suda da djetetu omogući izražavanje mišljenja u sudskim postupcima radi ostvarivanja svojih prava i interesa, propisano je i tim Zakonom. Unatoč tome sudska praksa je pokazala da suci u pravilu ne utvrđuju mišljenje djeteta. Sudske odluke iz čijeg obrazloženja nije vidljivo da li je, i ako nije, zašto sud nije utvrdio mišljenje djeteta, kao protivne europskim standardima, otvaraju put mogućim daljnjim isplata naknada štete iz proračuna Republike Hrvatske. Stoga je potrebno propisati modalitete ostvarivanja tog djetetova prava.

Također, Obiteljski zakon 2003 ne predviđa mogućnost zastupanja djeteta neovisno od njegovih roditelja u pojedinim obiteljskim sudskim postupcima, posebno u postupcima radi razvoda braka u dijelu u kojem se odlučuje o roditeljskoj skrbi i uzdržavanju djeteta, u pojedinim posebnim postupcima u kojima se odlučuje o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i njegovu uzdržavanju, te u postupcima radi određivanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta.

Obiteljski zakon („Narodne novine, br. 75/14. i 5/15., u daljnjem tekstu: „Obiteljski zakon 2014“) stupio je na snagu 1. rujna 2014. g. te je istim danom Obiteljski zakon 2003 prestao važiti.

Obiteljski zakon 2014 predstavlja reformu obiteljskog zakonodavstva s ciljem da se u najvećoj mogućoj mjeri sustavno unaprijedila obiteljsko-pravna zaštita djece i odraslih osoba s invaliditetom u materijalnom i u procesnom dijelu na način da se ispune međunarodno preuzete obveze Republike Hrvatske, uvažavajući stavovi i upute Europskog suda za ljudska prava, posebice u odnosu na Republiku Hrvatsku, te implementiraju suvremene međunarodne smjernice i preporuke, uzimajući pritom u obzir mogućnosti kojima Republika Hrvatska u ovom trenutku raspolaže.

Obiteljski zakon 2014 uveo čitav niz novina u područje obiteljsko-pravne zaštite djece i odraslih osoba s invaliditetom.

U području braka izričito je uređena odgovornost bračnih drugova za obveze trećim osobama, odnosno definirana je: a) pojedinačna i samostalna odgovornost bračnih drugova i b) solidarna odgovornost bračnih drugova. Pojedinačna i samostalna odgovornost se odnosi na obveze koje je jedan bračni drug preuzeo prije sklapanja braka, kao i na obveze koje je on

sam preuzeo poslije sklapanja braka, a ne tiču se potreba bračne i obiteljske zajednice. Solidarna odgovornost treba se odnositi na obveze koje je preuzeo jedan bračni drug, a odnose se na tekuće potrebe bračne i obiteljske zajednice, za što trebaju odgovarati oba bračna druga solidarno vlastitom imovinom i bračnom stečevinom.

Također, zakonom je uveden novi institut obiteljskog doma kojim se štiti pravo na stanovanje u nekretnini koja predstavlja bračnu stečevinu, te je stoga u suvlasništvu bračnih drugova, kao i u stanu koji se koristi temeljem ugovora o najmu. Navedene nekretnine u kojima bračni ili izvanbračni drugovi sporazumno stanuju zajedno s djecom nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb, predstavljaju obiteljski dom. Uvođenjem pravne zaštite obiteljskog doma djeci koja žive s roditeljima, bračnim i izvanbračnim drugovima osigurava se egzistencijalno pravo stanovanja u obiteljskom domu za vrijeme dok traje brak ili izvanbračna zajednica, kao i u slučaju razvoda braka, odnosno prestanka izvanbračne zajednice.

Nadalje, uređuje se drugačiji pristup razvodu braka u kojemu postoje maloljetna djeca po uzoru na suvremene pravne sustave u Europi i svijetu, te se novim mehanizmima naglašava poštivanje autonomije roditelja, ali i odgovornost te individualni pristup svakoj obitelji u procesu promjene njezine strukture zbog činjenice razvoda djetetovih roditelja. Stoga je bilo potrebno redefinirati postojeći postupak posredovanja u postupak obveznog savjetovanje bračnih drugova prije razvoda braka i postupak obiteljske medijacije.

U Obiteljski zakon 2014 uvedena su dva potpuno nova instrumenta: a) obvezno savjetovanje prije pokretanja postupka za razvod braka i drugih postupaka u vezi s djecom, te b) obiteljska medijacija, čiji su elementi prema Obiteljskom zakonu 2003 sadržani u postupku posredovanja bez jasnog razgraničenja ciljeva i sadržaja svakoga od njih. U novi obiteljsko-pravni sustav uvedeno je obvezno savjetovanje prema kojem država ima dužnost pružiti (izvan)bračnim drugovima sustavnu stručnu pomoć prije formalnoga pokretanja sudskih postupaka, kako bi se u svakom pojedinom slučaju individualne potrebe djece i roditelja najprije sporazumno definirale i oblikovale u sporazum - plan o roditeljskoj skrbi izvan sudskoga postupka, a potom u sudskom postupku provjerile i dobile snagu ovršne isprave.

U slučaju izostanka sporazuma - plana o roditeljskoj skrbi, u stadiju obaveznog savjetovanja, Zakonom se predviđa da se bračne drugove upozna s prednostima i mogućnostima obiteljske medijacije. Stoga je nužno uvesti učinkovit sustav alternativnoga rješavanja svih obiteljskih sporova - obiteljsku medijaciju. Obiteljska medijacija radi postizanja trajnoga i praktično provedivog sporazuma posebice plana o roditeljskoj skrbi, morala bi također biti moguća u svim stadijima sudskog postupka.

Nadalje, Zakonom je proširena definicija ali i učinci izvanbračne zajednice. Pojam izvanbračne zajednice, za razliku od ranijih zakonskih uređenja definiran je na način da se izvanbračnom zajednicom smatra i ona koja je trajala kraće od tri godine ako je nastavljena sklapanjem braka. U praksi su česti slučajevi u kojima neudana žena i neoženjen muškarac svoju životnu zajednicu neprekidno nastave u braku. U slučaju kad su izvanbračni drugovi tijekom trajanja životne zajednice sklopili brak jasno se određuje da se u tijek životne zajednice uračunava, kako vrijeme prije sklapanja braka, tako i vrijeme nakon sklapanja braka, ako je ta životna zajednica neprekidno trajala. Uz to, Zakonom se definira i odgovarajuća primjena odredaba o osobnim i imovinskim odnosima bračnih drugova na izvanbračne drugove. Ujedno je propisano da se na izvanbračne zajednice koje ispunjavaju pretpostavke propisane ovim člankom na odgovarajući način primjenjuju odredbe drugih zakona kojima se uređuju osobni, imovinski i drugi odnosi bračnih drugova.

U području pravnih odnosa roditelja i djece te mjera za zaštitu prava i dobrobiti djece, sukladno presudama Europskog suda za ljudska prava propisuje se da očinstvo može priznati osoba koja je poslovno nesposobna kao i roditelji koji su mlađi od šesnaest godina, ako se zakonski zastupnici s time suglase.

Nadalje, iznimno je dopušteno priznanje mrtvorodenog djeteta ili djeteta koje je umrlo pri rođenju te su odredbe o utvrđivanju majčinstva i očinstva djeteta začetog medicinski pomognutom oplodnjom usklađene sa Zakonom o medicinski pomognutoj oplodnji (Narodne novine, broj: 86/12).

Regulira se ograničena poslovna sposobnost djeteta starijeg od petnaest godina koje je zaposleno i kojemu se treba priznati ograničena poslovna sposobnost u vezi s raspolaganjem stečenom zaradom.

Nadalje, na jednom mjestu je uređen institut i sadržaji roditeljske skrbi na način da roditeljska skrb obuhvaća: a) skrb o osobnim pravima djeteta, b) upravljanje djetetovom imovinom i c) zastupanje djeteta (u osobnim stvarima i imovinskim stvarima). Svaki od navedenih sadržaja roditeljske skrbi zakonski se precizno uređuje, kako bi pravila ostvarivanja roditeljske skrbi bila jasna, a s tim u vezi i ostvarivanje te ograničavanje prava na ostvarivanje roditeljske skrbi. Osim toga, razlikuje se pravo na roditeljsku skrb, kao temeljeno ljudsko pravo koje roditelj stječe trenutkom utvrđivanja porijekla djeteta te pravo i dužnost ostvarivanja roditeljske skrbi u pogledu kojega su majka i otac ravnopravni. Ostvarivanje zajedničke roditeljske skrbi i dalje je pravilo na kojem se temelji djetetova dobrobit. Stoga se ostvarivanje zajedničke roditeljske skrbi nužno uvjetuje sporazumom roditelja o ostvarivanju zajedničke roditeljske skrbi nakon razvoda braka ili prestanka izvanbračne zajednice - planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. S druge strane u okolnostima visoko konfliktnih odnosa roditelja potrebno je propisati zakonske mogućnosti da sud donese odluku temeljem koje će samo jedan roditelj imati pravo samostalno ostvarivati roditeljsku skrb, kad je to za dobrobit djeteta i kad roditelji trajno nisu u stanju postići sporazum o zajedničkom ostvarivanju roditeljske skrbi i načinu međusobne komunikacije u vezi sa zajedničkim ostvarivanjem roditeljske skrbi (plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi). Sudska odluka o ostvarivanju roditeljske skrbi od strane jednog roditelja trebala bi spriječiti situacije u kojima je dijete rastrgano između dvoje konfliktnih roditelja koji nisu u stanju interes i dobrobit djeteta staviti ispred vlastitih interesa, pri čemu dijete postaje oružje u njihovim kontinuiranim sukobima i manipulacijama. Sukladno odredbama Obiteljskog zakona 2014, prilikom odlučivanja o samostalnoj roditeljskoj skrbi sud bi trebao dati prednost onom roditelju koji je spreman na sporazum, suradnju i poticanje ostvarivanja osobnih odnosa s drugim roditeljem, pri čemu postoji obveza vođenja računa o elementima obiteljskog nasilja ako se pojavi sumnja na to kao i o najboljem interesu djeteta.

Nadalje, s ciljem ostavljanja što manje prostora za konflikte i što manje prostora za manipulaciju djetetom u okolnostima u kojima roditelji ne žive zajedno, jasno je propisano koje odluke u vezi s djetetovim osobnim i imovinskim pravima roditelji moraju donositi zajedno, u kojoj formi, u kojim područjima ostvarivanja roditeljske skrbi imaju autonomiju, kad imaju pravo i dužnost postupati žurno radi zaštite dobrobiti djeteta i kad su dužni međusobno razmjenjivati informacije u vezi s djetetom.

Također, predmetnim zakonom uveden je novi institut - mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi koji omogućuje ostvarivanje dijela roditeljske skrbi od strane maloljetnoga roditelja u granicama njegovih sposobnosti ali i omogućuje ostvarivanje dijela roditeljske skrbi od strane roditelja koji je poslovno nesposoban u granicama njegovih sposobnosti.

Potpuno je napušten institut stjecanja poslovne sposobnosti odlukom suda kada je dijete starije od šesnaest godina postalo roditelj, te se kroz institut mirovanja roditeljske skrbi osigurava da maloljetni roditelji zadrže sva prava koja proizlaze iz njihova dvostrukog statusa i kao roditelja i kao djece, posebno uzimajući u obzir izrazitu ranjivost maloljetnih roditelja.

Jasno i na jednom mjestu zakonski se određuje koje mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta izriče centar za socijalnu skrb, a koje sud.

Nadalje, Obiteljskim zakonom 2014 sustavno se uređuje **područje posvojenja**, posebno u okolnostima u kojima se posvojenje zasniva bez pristanka roditelja. Stoga je Zakonom precizno uređen način davanja pristanka na posvojenje različitih kategorija roditelja (lišenog poslovne sposobnosti, maloljetnog i dr.), te se propisuju pravne posljedice koje proizvodi pristanak roditelja na posvojenje. U okolnostima u kojima roditelj neopravdano odbija dati pristanak na posvojenje, bilo da je riječ o skrivljenim okolnostima od strane roditelja - zanemarivanje i nezainteresiranost za dijete duže vrijeme, ozbiljna zloropotreba ili grubo kršenje roditeljskih dužnosti u kraćem razdoblju, bilo da je riječ o roditelju koji zbog trajne nesposobnosti ne može trajno osigurati skrb o djetetu u vlastitoj obitelji, nužno je urediti novu vrstu sudskog postupka u kojem će sud svojom odlukom moći zamijeniti pristanak roditelja na posvojenje.

Zakonom se preciznije uređuje cjelokupni postupak posvojenja, na način da je podijeljen na dva stupnja: a) postupak procjene potencijalnog posvojitelja i b) postupak zasnivanja posvojenja. U skladu s tim uvedena je obveza sudjelovanja u stručnoj pripremi potencijalnih posvojitelja da bi se samo temeljem kvalitetne stručne procjene mogao steći status kandidata za posvojenje i pravo upisa u Registar potencijalnih posvojitelja.

Nadalje, prije formalnog zasnivanja posvojenja uvedena je obveza centra za socijalnu skrb da u suradnji s udomiteljem, ustanovom u koju je dijete smješteno ili drugom osobom koja ostvaruje svakodnevnu skrb o djetetu pripremi dijete na posvojenje te omogući ostvarivanje osobnih odnosa potencijalnog posvojitelja i djeteta radi razumne procjene budućeg odnosa između djeteta i potencijalnoga posvojitelja, u skladu s najboljim interesom i dobrobiti djeteta.

U Obiteljskom zakonu 2014, u institutu **skrbništva za punoljetne osobe** napušten je postojeći institut "roditeljske skrbi nakon punoljetnosti", jer sa stajališta suvremenih shvaćanja zaštite ljudskih prava odraslih s invaliditetom potpuno je neprihvatljivo tretirati odrasle osobe s invaliditetom kao djecu, odnosno dati roditeljima odraslih osoba s invaliditetom ovlasti i dužnosti iz roditeljske skrbi jednako kao prema maloljetnoj djeci.

Nadalje, institut skrbništva izmijenjen je u odnosu na zaštitu odraslih osoba lišenih poslovne sposobnosti, a s obzirom na to da Republika Hrvatska ima obvezu ne lišavati osobe s invaliditetom poslovne sposobnosti već poduzimati odgovarajuće mjere usmjerene na osiguravanje potrebne pomoći osobama s invaliditetom za ostvarivanje poslovne sposobnosti. U kontekstu mogućih promjena u području skrbništva sadržaj skrbničke zaštite se precizira, te se propisuje da ona mora biti primjerena, individualizirana i u skladu s dobrobiti štićenika. Dodane su odredbe o zaštiti dostojanstva štićenika te pravu na zaštitu od nasilja i bilo kojeg oblika ponižavajućega postupanja te se i izričito određuje da skrbnik može biti samo fizička osoba. Zbog financijske nemogućnosti reforme cijelog sustava Obiteljskim zakonom 2014 postignuto je kompromisno rješenje te je propisana obveza djelomičnog lišenja poslovne sposobnosti kao pravilo, i to samo u dijelovima u kojima je to doista potrebno za zaštitu prava štićenika, a institut potpunoga lišenja poslovne sposobnosti potpuno je napušten.

Osim toga predmetnim Zakonom isključena je mogućnost da ista osoba (tijelo) predlaže postupak lišenja poslovne sposobnosti i bude imenovana posebnim skrbnikom osobi u postupku lišenja radi mogućih sukoba interesa i sumnji u kvalitetnu zaštitu prava štićenika u postupku. Ovakvo zakonsko uređenje sukladno je presudi Europskog suda za ljudska prava u predmetu Ivinović protiv RH, broj 13006/13, presuda od 18. rujna 2014. g.

Nadalje, sukladno obvezama koje su preuzete Konvencijom o ostvarivanju prava djeteta (1996.), uvedena je obveza imenovanja posebnoga skrbnika djetetu u postupku razvoda braka pokrenutog tužbom i postupku donošenja odluke koja zamjenjuje pristanak na posvojenje.

Uvedena je mogućnost da za skrbnika bude imenovano i više od jedne osobe, pri čemu se također uređuje sadržaj i opseg njihovih ovlasti s obzirom na to da skrbnička dužnost može biti vrlo složena i zahtijevati posebna znanja pa je korisno da se skrbništvo podijeli između više osoba tako da jedan skrbnik može odlučivati o osobnim stanjima, drugi o imovini, pri čemu neke od važnih odluka mogu, odlukom centra za socijalnu skrb donositi samo zajednički. Osim toga, radi praktičnosti obavljanja skrbništva, omogućeno je imenovanje zamjenika skrbniku čime se može spriječiti "zastoj" u obavljanju poslova skrbnika u slučajevima trenutne spriječenosti ili ako je riječ o radnicima centra za socijalnu skrb u slučaju bolovanja, godišnjih odmora i slično.

Također, Obiteljskim zakonom 2014 uvedena je zakonska obveza poštivanja prije izraženih stavova i želja štićenika, te je omogućeno svakoj osobi da u vrijeme postojanja poslovne sposobnosti imenuje osobu koju bi želio imati za skrbnika, čime se u hrvatski pravni sustav uvodi institut anticipiranih naredbi.

Predmetnim zakonom zakonski je precizirano koje odluke o osobnim stanjima donosi isključivo štićenik, u kojim slučajevima je potrebno prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb, koje važne odluke o zdravlju donosi sud, te je precizno uređeno upravljanje i zastupanje u imovinskim stvarima štićenika. Stoga je uveden novi sudski, izvanparnični postupak u kojemu bi sudsko vijeće županijskih sudova donosilo iznimno važne odluke koje se odnose na zdravlje i život štićenika, s mogućnošću žalbe Vrhovnom sudu Republike Hrvatske, jer je riječ o iznimno važnim, a istodobno i teškim odlukama s izuzetno ozbiljnim posljedicama, poput odluke za održavanje na životu, koje prema nedorečenim odredbama Obiteljskog zakona 2003 donose skrbnici, uz neprecizirane ovlasti centara za socijalnu skrb, a često i članovi obitelji koji za takve odluke nisu niti bili ovlašteni.

Nadalje, kako bi se omogućila provedba instituta posebnog skrbništva za djecu i posebnog skrbništva za odrasle osobe koja je predviđena Obiteljskim zakonom 2014, na temelju istog zakona osnovan je Centar za posebno skrbništvo kao samostalna i neovisna ustanova, te je isti upisan u sudski registar.

U **području uzdržavanja** Obiteljski zakon 2014 donosi određene izmjene, pa tako obzirom na to da su baka i djed pod određenim pretpostavkama dužni uzdržavati unuče, pri čemu punoljetna unučad sukladno Obiteljskom zakonu 2003 nije imala takvu obvezu u odnosu na baku i djeda, temeljem načela solidarnosti Obiteljskim zakonom 2014 uvedena je recipročna obveza punoljetnog unučeta da uzdržava baku i djeda ako oni to sami nisu u mogućnosti i ako su oni njega uzdržavali kada je to bilo potrebno.

Ujedno, predmetnim zakonom propisano je da se jednom godišnje izračunavaju i Odlukom ministra nadležnog za socijalnu skrb objavljuju smjernice (tablica) o visini uzdržavanja djece s obzirom na dob djeteta, broj djece i stalne novčane prihode (platne razrede) obveznika uzdržavanja kako bi se postigla veća razina pravne sigurnosti, kao i radi pojednostavljenja postupka određivanja visine uzdržavanja, njegova povećanja i smanjenja. Smjernice za uzdržavanje su nužne i radi postizanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi kad se sporazumno uređuju pravne posljedice razvoda braka u odnosu na dijete, jer će roditelji unaprijed znati koliki iznos za uzdržavanje bi im sud dosudio u slučaju sudskoga spora.

Nadalje, zbog niza praktičnih pitanja koja se učestalo pojavljuju u praksi u vezi s privremenim uzdržavanjem i regresnim zahtjevima prema obveznicima uzdržavanja, ovaj institut je uređen posebnim propisom, kao što je to riješeno, primjerice, u Austriji, Njemačkoj, Francuskoj i Sloveniji. Zakon o privremenom uzdržavanju („Narodne novine, br. 92/14) stupio je na snagu 1. rujna 2014. g.

U odnosu na **postupak pred sudom** u Obiteljskom zakonu 2014 uređeno je pitanje objavljivanja sudskih odluka o obiteljskim stvarima, te stvarima lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti na e-oglasnoj ploči, kao i pitanje komunikacije suda i centra za socijalnu skrb, odnosno drugih državnih tijela i pravnih osoba s javnim ovlastima. Ujedno su redefinirane ovlasti i dužnosti centra za socijalnu skrb u obiteljskim postupcima, kao i suradnja između suda i centra u tim postupcima.

Nadalje, predmetnim Zakonom izriekom je propisano da je dijete stranka u svim postupcima pred sudom u kojima se odlučuje o njegovim pravima i interesima, te je definirana postupovna sposobnost djeteta u smislu da dijete koje je navršilo četrnaest godina života može u svim obiteljskim stvarima u kojima se odlučuje o njegovim osobnim pravima i interesima samostalno iznositi činjenice, predlagati dokaze, podnositi pravne lijekove i poduzimati druge radnje u postupku pred sudom ako mu to sud svojom odlukom dopusti. Sud je prije donošenja odluke kojom djetetu priznaje postupovnu sposobnost dužan zatražiti mišljenje i prijedlog centra za socijalnu skrb. U vezi s tim, uređen je položaj zakonskog zastupnika u slučaju kada dijete temeljem odluke suda samostalno poduzima radnje u postupku, kao i odnos radnji koje poduzimaju zakonski zastupnik i dijete, ako su one u suprotnosti. Definirano je i zastupanje djeteta neovisno o njegovim roditeljima putem posebnih skrbnika koji su pravnici s položenim pravosudnim ispitom zaposleni u Centru za posebno skrbništvo.

Definirana je dužnost suda da djetetu omogući izražavanje mišljenja u obiteljskim stvarima radi ostvarenja svojih prava i interesa, ali i procedura davanja mogućnosti i utvrđivanja mišljenja djeteta, kako bi se pravo djeteta na izražavanje mišljenja doista i ostvarivalo. Radi pravne sigurnosti i zaštite dobrobiti djeteta, izriekom su određeni slučajevi u kojima se neće utvrđivati mišljenje djeteta.

Također, propisana je postupovna sposobnost osoba lišenih poslovne sposobnosti, odnosno određeno je da u statusnim stvarima, stvarima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, sud može dopustiti da radi ostvarenja svojih prava i interesa pojedine radnje u postupku poduzima i stranka koja je lišena poslovne sposobnosti ako je u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice tih radnji. Prije donošenja rješenja o priznanju sposobnosti za poduzimanja pojedinih radnji, sud bi bio dužan zatražiti mišljenje i prijedlog centra za socijalnu skrb.

Dodatno, obzirom na to da sporazumni razvod braka pripada izvanparničnoj jurisdikciji, propisan je poseban izvanparnični postupak radi razvoda braka na temelju sporazuma bračnih drugova. Uz to, u skladu s temeljnim načelom prvenstvene odgovornosti roditelja za odgoj i razvoj njihove djece, te podredne dužnosti države da intervenira u obiteljske odnose, propisana je mogućnost sporazumijevanja oko pitanja koja se odnose na djecu te je sporazumni razvod braka uvjetovan tim sporazumom, budući da on razumijeva sporazum bračnih drugova - roditelja vezano uz pitanja koja se odnose na djecu.

Propisane su posebne izvanparnične procedure u vezi s odobravanjem plana o roditeljskoj skrbi. Definirano je i koncentrirano raspravljanje i odlučivanje o svim pitanjima koja se tiču djeteta uz bračne sporove, u smislu da ako je nakon pokretanja postupka o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati, o ostvarivanju osobnih odnosa s drugim roditeljem, te o drugim pitanjima roditeljske skrbi, pokrenut postupak u bračnom sporu, sud će spojiti taj postupak o roditeljskoj skrbi s postupkom u bračnom sporu. Dopušta se i tzv. izvanredna revizija protiv drugostupanjskih odluka o roditeljskoj skrbi, i to stoga kako bi se otvorila mogućnost da Vrhovni sud Republike Hrvatske osigura jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih.

Novim zakonom valja izvršiti podjelu jurisdikcije na području postupaka u stvarima o uzdržavanju djeteta, i to u izvanparničnom postupku prema tablicama za uzdržavanje, ali i u

parničnom postupku kad postoji spor u vezi s uzdržavanjem. Propisan je i novi izvanparnični postupak radi odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

Nadalje, prema odredbama materijalnog dijela zakona detaljno su uređeni izvanparnični postupci u kojima će se rješavati različita obiteljsko-pravna pitanja, i to: postupak radi odobravanja sporazuma o uzdržavanju, pojednostavljeni izvanparnični postupak radi određivanja uzdržavanja djeteta, postupci radi ostvarivanja roditeljske skrbi, postupak radi zaštite obiteljskog doma, postupak radi nadomještanja pristanka roditelja, odnosno skrbnika za posvojenje djeteta, postupak radi lišavanja i vraćanja poslovne sposobnosti, te postupci u kojima se odlučuje o pojedinim važnim pitanjima o zdravlju štićenika, a uzimajući u obzir sadržaj materijalnog dijela zakona. U svakom od posebnih izvanparničnih postupka uređena su pitanja koja se odnose na stranke, zastupanje djeteta i drugih stranaka, mjesnu nadležnost suda, posebna postupanja suda, te pravne lijekove.

Zakonom su uređeni posebni postupci ovrhe i osiguranja, među kojima posebnu važnost imaju privremene mjere s kojim će roditeljem dijete stanovati, prebivalištu djeteta i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom. Polazeći od potrebe zaštite djeteta, ali i okolnosti da se u sudskoj praksi rijetko određuju privremene mjere radi uzdržavanja, kao i okolnosti da Obiteljski zakon 2003 uopće ne poznaje privremenu mjeru o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i o ostvarivanju osobnih odnosa s drugim roditeljem, uređena su temeljna pitanja u vezi s određivanjem privremenih mjera kojima se osiguravaju tražbine čiji je titular dijete, kao i privremene mjere o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati, te o ostvarivanju osobnih odnosa. Zbog problema u praksi koji se pojavljuju vezano uz provedbu ovrhe radi predaje djeteta te ostvarivanja osobnih odnosa, koje u velikoj mjeri štete djetetu, predviđa se definiranje dodatnih mehanizama u vidu stručnih razgovora, mogućnosti provođenja obiteljske medijacije.

Obiteljski zakon 2014 usmjeren je prema postizanju značajnih koraka ponajprije prema jačoj i efikasnijoj zaštiti prava djeteta i odraslih osoba s invaliditetom koje se nisu u stanju same brinuti o sebi. Predmetnim zakonom djeci, roditeljima i drugim članovima obitelji s jedne strane pruža više slobode i autonomije u odlučivanju o pitanjima koja su bitna za njihov obiteljski život, a s druge strane članovima obitelji država pruža znatno više konkretne suradnje, pomoći i potpore prilikom donošenja vlastitih odluka, ostvarivanja priznatih prava, odnosno postizanja "obiteljskih sporazuma i planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi". Istodobno, u slučajevima u kojima bi roditelji i drugi članovi obitelji svoje pravo na autonomno i slobodno odlučivanje koje im se jamči, zloupotrebljavali, tada bi primjenom novih mehanizama obiteljsko-pravne zaštite trebali biti brzo, efikasno i primjereno sankcionirani.

Obiteljski zakon 2003 je Obiteljskim zakonom 2014 u pojedinim odredbama i rješenjima ponešto izmijenjen, negdje je nadograđen, a negdje su njegova rješenja zamijenjena novim, suvremenijim rješenjima po uzoru na međunarodne smjernice i preporuke te njemačka, austrijska i druga suvremena europska rješenja, pri čemu se nastojalo ne dirati u ona rješenja koja se do sada nisu pokazala suvišna ili manjkava. Konačno, jedno od ciljeva Obiteljskog zakona 2014, čuvajući ujedno hrvatske tradicijske vrijednosti, jest i približavanje hrvatskog obiteljsko-pravnog sustava suvremenim europskim sustavima.

Ukratko, **Obiteljski zakon 2014** predviđa usklađivanje s međunarodnim dokumentima (Direktivom Vijeća 2004/83/EZ od 29. travnja 2004. o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanina treće zemlje ili osoba bez državljanstva kao izbjeglica ili osoba kojima je na drugi način potrebna međunarodna zaštita te o sadržaju odobrene zaštite (SL L 304, 30. 9. 2004.) i Direktivom 2011/93/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o suzbijanju seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2004/68/PUP (SL L 335, 17. 12. 2011.)),

predviđa sustavno unapređenje obiteljsko-pravne zaštite djece i odraslih osoba s invaliditetom u materijalnom i u procesnom dijelu na način da se ispune međunarodno preuzete obveze Republike Hrvatske (u odnosu na UN Konvenciju o pravima djeteta (1989), UN Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativnog protokola uz Konvenciju iz (2006), Europsku Konvenciju o ostvarivanju prava djeteta (1996), Europsku Konvenciju o kontaktima s djecom (2003), Europsku Konvenciju o posvojenju (2008). i dr.).

Također, predmetnim Zakonom uvaženi su stavovi i upute Europskog suda za ljudska prava, posebice u odnosu na Republiku Hrvatsku (osobito u odnosu na presude: K protiv Hrvatske, zahtjev br. 35030/04, presuda od 15.12.2005.; X protiv Hrvatske, zahtjev br. 11223/04, presuda od 17.07.2008.; G protiv Hrvatske, zahtjev br. 21188/09, presuda od 12.04.2011; K protiv Hrvatske, zahtjev br. 46185/08, presuda od 21.06.2011. ; H i F protiv Hrvatske, zahtjev br. 51166/10, presuda od 09.08.2011. ; X.Y. protiv Hrvatske, zahtjev br. 5193/09, presuda od 03.11.2011. te A.K. i L.K. protiv Hrvatske, zahtjev br.37956/11, presuda od 08.01.2013.). Osim toga, predmetnim Zakonom implementiraju se suvremene međunarodne smjernice i preporuke, uzimajući pritom u obzir mogućnosti kojima Republika Hrvatska u ovom trenutku raspolaže.

Obzirom da je predmetni zakon bio na snazi više od četiri mjeseca, u praksi su u potpunosti zaživjeli najvažniji instituti koji su uvedeni Obiteljskim zakonom 2014. Naime, s radom je 1. rujna 2014. g. započeo Centar za posebno skrbništvo u kojem su zaposleni posebni skrbnici koji zastupaju djecu i osobe s invaliditetom u postupcima u kojima se odlučuje o njihovim pravima te je uloga tih posebnih skrbnika isključivo zastupati interese štíćenika kojima su postavljeni. Napominjemo da su tijekom 2014. godine u preko 800 predmeta imenovani posebni skrbnici iz Centra za posebno skrbništvo koji su u tim postupcima bili zaduženi za zaštitu prava i interesa upravo djece i osoba s invaliditetom.

Nadalje, oformljena je mreža obiteljskih medijatora (posebno educiranih nepristranih medijatora) koji su upisani u registar medijatora koji je ustrojen pri Ministarstvu socijalne politike i mladih i javno dostupan na mrežnim stranicama ministarstva. Važno je i napomenuti da su već nekoliko dana nakon stupanja na snagu predmetnog zakona stupili na snagu i svi provedbeni propisi čije je donošenje predviđeno Obiteljskim zakonom 2014.

Obiteljskim zakonom 2014. sukladno međunarodnim dokumentima i presudama Europskog suda za ljudska prava zaštita osoba lišenih poslovne sposobnosti dignuta je na iznimnu razinu (omogućeno je sklapanje braka, priznanje očinstva, sudjelovanje u sudskim postupcima, ukinuto je potpuno lišenje poslovne sposobnosti i dr.).

U samo četiri mjeseca primjene zakona uočeni su znatni pozitivni učinci. Naime, prema dostupnim statističkim podacima, do stupanja na snagu Obiteljskog zakona 2014., mjesečno se oko 150 parova u Republici Hrvatskoj razvodilo bez postizanja sporazuma. Od primjene novog Zakona u zadnja tri mjeseca samo je desetak parova podnijelo tužbe radi razvoda braka, dok su se ostali dogovorili i razveli sporazumno, odnosno sastavili Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Ocjena je da je upravo mogućnost postizanja Plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi kroz postupak obveznog savjetovanja i obiteljske medijacije, kao i dostupnost jasnih smjernica i primjera za popunjavanje plana (dostupnih na mrežnim stranicama Ministarstva socijalne politike i mladih) dovela do znatnog povećanja broja razvoda u kojima roditelji ipak uspijevaju mirnim putem postići sporazum o izvršavanju roditeljske skrbi i na taj način spriječiti dodatnu traumatizaciju djece kroz dugotrajne sudske postupke.

Nadalje, s Obiteljskim zakonom 2014. usklađen je čitav niz propisa koji su naknadno doneseni: Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola („Narodne novine“, br. 92/14), Zakon o privremenom uzdržavanju („Narodne novine“, br. 92/14), Zakon o udrugama („Narodne novine“, br. 74/14) i sl.

Dana 12. siječnja 2015. godine **Ustavni sud donio je Rješenje U-I-3101/2014 („Narodne novine“, broj 5/2015)** kojim je pokrenut postupak za ocjenu suglasnosti s Ustavom Obiteljskog zakona 2014. Istim rješenjem do donošenja konačne odluke Ustavnog suda privremeno se obustavlja izvršenje svih pojedinačnih akata i radnji koje se poduzimaju na osnovi Obiteljskog zakona 2014 te je istim rješenjem određeno da se do donošenja konačne odluke Ustavnog suda primjenjuje se Obiteljski zakon ("Narodne novine" broj 116/03., 17/04., 136/04., 107/07., 57/11., 61/11. i 25/13.).

Ustavni sud u obrazloženju predmetnog rješenja ni na koji način nije ocijenio osnovanost navoda iz prijedloga za ocjenu ustavnosti predlagatelja već je isključivo uzimajući u obzir mnogobrojnost i složenost prigovora koje je u postupku dužan ispitati, a radi opsežnosti te osjetljivosti pitanja te činjenice da će radi rješavanja predmeta biti potrebno detaljno ispitati relevantnu praksu Europskog suda za ljudska prava te praksu ustavnih sudova drugih država Europske unije, donio gore citirano rješenje kojim je u primjeni ostavio Obiteljski zakon 2003 te na taj način blokirao primjenu instituta koji su u Obiteljskom zakonu 2014 predstavljali značajan pozitivni pomak u zaštiti prava najranjivijih skupina društva sukladno razini zaštite koja postoji u drugim državama članicama.

Predmetnim rješenjem Ustavnog suda nije ni na koji način riješeno pitanje pojedinačnih akata (sudskih odluka, rješenja, pojedinačnih akata koje donose druga nadležna tijela) koji su doneseni i postali pravomoćni i izvršni na temelju Obiteljskog zakona 2014, odnosno nije ni na koji način riješeno pitanje prava koja su stečena pravomoćnim i ovršnim pojedinačnim aktima koji su doneseni primjenom Obiteljskog zakona 2014.

Naime, postavlja se pitanje na koji će se način izvršiti pravomoćne i ovršne odluke koje su donesene temeljem tog zakona a čija priroda podrazumijeva kontinuirano izvršenje. Radi se primjerice o odlukama nadležnih centara za socijalnu skrb o nadzoru nad izvršavanjem roditeljske skrbi, odlukama o zabrani približavanja djetetu, odlukama o mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta i sl., ali i o odlukama nadležnih sudova. Tako je npr. upitna pravna snaga presude o razvodu braka, kojom je istovremeno određen iznos uzdržavanja koje je roditelj s kojim dijete ne stanuje dužan svakog mjeseca ubuduće plaćati. Istom se odlukom određuje i način i vrijeme u kojem će se održavati susreti i druženja djeteta s roditeljem koji s djetetom ne živi. Ako su ove sudske odluke postale pravomoćne, sukladno rješenju Ustavnog suda privremeno se obustavlja njihovo izvršenje, a obzirom na procesnu zapreku *res iudicata* o predmetnim stvarima ne može se voditi nova parnica, obzirom da je o istom već pravomoćno odlučeno. Dakle, ako je primjerice brak razveden pravomoćnom presudom, a iz određenog razloga ova činjenica nije upisana u državne matice (presuda nije izvršena) ona se privremeno više ne može izvršiti, ali se u istom predmetu ne može podnijeti ni nova tužba jer je o istom predmetu već pravomoćno odlučeno. Isto tako obustavljaju se od izvršenja i druge sastavnice pravomoćne odluke poput uzdržavanja i susreta i druženja djeteta s roditeljem s kojim ne živi.

Predmetnim rješenjem Ustavnog suda dovedena je u pitanje pravna sigurnost u gore opisanom dijelu te su između ostalog najugroženije skupine društva, poput djece i osoba s invaliditetom ostale bez adekvatne razine zaštite njihovih prava koja im je zajamčena Obiteljskim zakonom 2014 kroz čitav niz instituta poput instituta neovisnog i nepristranog posebnog skrbnika zaposlenika Centra za posebno skrbništvo koji je diplomirani pravnik s položenim pravosudnim ispitom te kroz ukidanje potpunog lišenja poslovne sposobnosti te implementiranja stajališta Europskog suda za ljudska prava koja su iznesena u nizu presuda koje su u prethodnom razdoblju donesene u predmetima protiv Republike Hrvatske.

Ujedno, predmetnim rješenjem Ustavnog suda stvorena je pravna nesigurnost koja se ogleda u činjenici da su trenutno u Republici Hrvatskoj na neki način u „pravnom životu“ dva Obiteljska zakona (Obiteljski zakon 2003 i Obiteljski zakon 2014) koja potpuno različito uređuju velik broj instituta. Naime, obzirom da je 12. siječnja 2015. godine Ustavni sud donio

Rješenje kojim je do donošenja konačne odluke Ustavnog suda privremeno obustavljeno izvršenje svih pojedinačnih akata i radnji koje se poduzimaju na osnovi Obiteljskog zakona 2014. te je određeno da se do donošenja konačne odluke Ustavnog suda primjenjuje Obiteljski zakon ("Narodne novine" broj 116/03., 17/04., 136/04., 107/07., 57/11., 61/11. i 25/13.), a da pritom Obiteljski zakon 2014. nije ukinut niti poništen faktično je nastala situacija u kojoj su oba spomenuta zakona na neki način „u pravnom životu“. Naime, predmetnim rješenjem Ustavni sud nije ukinuo niti poništio Obiteljski zakon („Narodne novine“ br. 75/14) u cjelini ali ni njegovu odredbu kojim je Obiteljski zakon ("Narodne novine" broj 116/03., 17/04., 136/04., 107/07., 57/11., 61/11. i 25/13.) stavljen izvan snage.

Osim toga, radi predmetnog rješenja Ustavnog suda došlo je do neusklađenosti Obiteljskog zakona 2003 (čiju je primjenu Ustavni sud predmetnim rješenjem naložio) i niza posebnih propisa. Tako je primjerice Zakon o privremenom uzdržavanju („Narodne novine, br. 92/14.) stupio na snagu 1. rujna 2014. g. kada i Obiteljski zakon 2014., s tim da je Zakon o privremenom uzdržavanju potpuno preuzeo uređenje područja privremenog uzdržavanja koje je do 1. rujna 2014. bilo uređeno u nekoliko odredaba Obiteljskog zakona 2003. Zbog privremenog vraćanja u primjenu Obiteljskog zakona 2003 (radi rješenja Ustavnog suda) koji sadrži odredbe o privremenom uzdržavanju koje se bitno (u području uvjeta i pretpostavki za ostvarivanje prava na privremeno uzdržavanje) razlikuju od odredaba Zakona o privremenom uzdržavanju došlo je do pravne nesigurnosti, u ovom području koje je trenutno različito uređeno sa dva različita zakona koji su u primjeni.

Potrebno je napomenuti da iz pojedinih podnesenih prijedloga za ocjenu ustavnosti, povodom kojih je i doneseno spomenuto rješenje Ustavnog suda proizlazi da su pojedine odredbe Obiteljskog zakona 2014. u nekim dijelovima eventualno nedovoljno jasne te u tom smislu postoji prostor da se manjim jezičnim i izričajnim doradama u predmetnom tekstu zakona otklone dvojbe i nejasnoće koje su se pojavile u njegovu tumačenju kako ne bi došlo do manifestacije pravne nesigurnosti u vidu različite primjene odnosno nejednakog tumačenja pojedinih normi.

Obzirom da je u točki 769. obrazloženja spomenutog Rješenja Ustavnog suda navedeno da je za djelotvornu provedbu ovog rješenja u praksi nadležna Vlada Republike Hrvatske, ista predlaže donošenje ovog Zakona, radi zadržavanja minimalne razine pravne sigurnosti i zaštite prava i dobrobiti djeteta i osoba s invaliditetom koja je postignuta usvajanjem Obiteljskog zakona 2014.

2. Osnovna pitanja koja se uređuju predloženim zakonom

Predmetnim zakonom definirat će se instituti koje je sadržavao i Obiteljski zakon 2014, a koji predstavljaju odgovarajuću razinu pravne zaštite najugroženijih kategorija građana- prvenstveno djece, osoba s invaliditetom i osoba lišenih poslovne sposobnosti. Predmetni instituti detaljno su razrađeni u dijelu „Ocjena stanja“.

Predloženi zakon načelno donosi iste pravne institute koje je definirao Obiteljski zakon 2014 uz manja izričajna usklađenja, uklanjanje suvišnih odredbi i pojašnjavanje pojedinih odredbi za koje se na temelju podnesenih prijedloga za ocjenu ustavnosti Obiteljskog zakona 2014 pokazalo da su potencijalno nedovoljno jasno normirane.

Nadalje, iako je Obiteljski zakon 2014 napustio normiranje instituta utvrđivanja majčinstva sudskim putem u slučaju kada se istovremeno ne osporava majčinstvo žene koja je upisana kao majka u maticu rođenih (ako npr. nema podatka o majci u matici), radi brojnosti prigovora koji su se naknado pojavili vezano za uklanjanje ovog instituta ocijenjeno je da, iako je rješenje koje donosi Obiteljski zakon 2014 utemeljeno na komparativnim iskustvima, društveni uvjeti u kojima se nalazimo još ne opravdavaju odstupanje od ovog ustaljenog

instituta koji su prvenstveno usmjeren na ostvarivanje prava djeteta na saznanje vlastitog porijekla.

Ujedno, ovim se zakonom napustila koncepcija iz Obiteljskog zakona 2014. kojom je bila isključena mogućnost izjavljivanja bilo kakvih pravnih lijekova protiv nekih odluka koje su donosili sudovi u izvanparničnim postupcima (npr. protiv odluke suda kojom se sporazumno razvodi brak, protiv odluke suda kojom se odobrava plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sporazum o uzdržavanju).

Obzirom na gore opisano Rješenje Ustavnog suda, odnosno na opisanu situaciju koja je nastala zbog nedefiniranja sudbine prava građana koja su stečena na temelju pravomoćnih odluka koje su donesene temeljem Obiteljskog zakona 2014., a radi standarda koje pred pravni poredak postavlja načelo pravne sigurnosti predloženim zakonom riješit će se pitanje zadržavanja stečenih prava temeljem pravomoćnih i ovršnih odluka donesenih na temelju Obiteljskog zakona 2014.

Predloženim zakonom osigurat će se nastavak rada Centra za posebno skrbništvo, odnosno posebnih skrbnika koji su u njemu zaposleni kao zastupnika djece i osoba u odnosu na koje se vodi postupak lišenja poslovne sposobnosti kako bi se spriječio sukob interesa u slučajevima u kojima pojedine postupke pokreće centar za socijalnu skrb, a zaposlenici centra su istovremeno imenovani posebnim skrbnicima u ovim predmetima.

Ujedno predloženim zakonom potrebno je jasno normirati stavljanje van snage propisa koji se trenutno primjenjuju u području obiteljsko-pravne zaštite (bilo stoga što su doneseni u valjanoj proceduri pred Hrvatskim saborom ili je njihovu primjenu odredio Ustavni sud citiranim rješenjem) a čija međusobna proturječnost dovodi do pravne nesigurnosti.

3. Posljedice koje će donošenjem zakona proisteći

Ovim zakonskim prijedlogom održat će se obiteljsko-pravne zaštite djece i osoba lišenih poslovne sposobnosti na razini koja je postignuta donošenjem Obiteljskog zakona 2014.

Definirat će se instituti koji su definirani Obiteljskim zakonom 2014., a koji predstavljaju pozitivan pomak u području obiteljsko-pravne zaštite djece i odraslih osoba u odnosu na Obiteljski zakon 2003., omogućit će se nastavak rada Centra za posebno skrbništvo o onom obliku u kojem je i zaživio od početka primjene Obiteljskog zakona 2014., omogućit će se nastavak rada obiteljskih medijatora kao posebno educiranih stručnjaka čije je rad usmjeren na pružanje pomoći strankama u sporu da svoj sukob pokušaju riješiti mirnim putem i na taj način spriječit će se dodatna traumatizacija djece u dugotrajnim sudskim postupcima.

Procjenjuje se da će se nastavkom usmjeravanja i poticanja roditelja da sastavljaju Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi nastaviti trend smanjenja broja razvoda koji završavaju u sudskom parničnom postupku.

Predloženim zakonom obiteljsko-pravno zakonodavstvo uskladit će se sa odredbama Direktive 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te za sadržaj odobrene zaštite, (SL L 337, 20. 12. 2011.) i Direktivom 2011/93/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o suzbijanju seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2004/68/PUP (SL L 335, 17. 12. 2011.).

Ujedno, predmetni zakon će, na isti način kao i Obiteljski zakon 2014 osigurati implementaciju stavova i uputa Europskog suda za ljudska prava (osobito u odnosu na

presude: K protiv Hrvatske, zahtjev br. 35030/04, presuda od 15.12.2005.; X protiv Hrvatske, zahtjev br. 11223/04, presuda od 17.07.2008.; G protiv Hrvatske, zahtjev br. 21188/09, presuda od 12.04.2011; K protiv Hrvatske, zahtjev br. 46185/08, presuda od 21.06.2011.; H i F protiv Hrvatske, zahtjev br. 51166/10, presuda od 09.08.2011.; X.Y. protiv Hrvatske, zahtjev br. 5193/09, presuda od 03.11.2011., A.K. i L.K. protiv Hrvatske, zahtjev br.37956/11, presuda od 08.01.2013., Ivinović protiv RH, broj 13006/13, presuda od 18. rujna 2014. g.) ali i stvoriti normativne pretpostavke za ispunjavanje međunarodno preuzete obveze Republike Hrvatske (u odnosu na UN Konvenciju o pravima djeteta (1989), UN Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativnog protokola uz Konvenciju iz (2006), Europsku Konvenciju o ostvarivanju prava djeteta (1996), Europsku Konvenciju o kontaktima s djecom (2003), Europsku Konvenciju o posvojenju (2008). i dr.).

Predloženim zakonom definirat će se zadržavanje stečenih prava temeljem pravomoćnih i ovršnih odluka koje su donesene primjenom Obiteljskog zakona 2014.

III. OCJENA SREDSTAVA POTREBNIH ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Sredstva za provođenje ovoga zakona osigurana su u državnom proračunu Republike Hrvatske na razdjelu 102 - Ministarstvo socijalne politike i mladih.

IV. TEKST PRIJEDLOGA ZAKONA S OBRAZLOŽENJEM

Prvi dio

UVODNE ODREDBE

Sadržaj Zakona

Članak 1.

(1) Ovim se Zakonom uređuju brak, izvanbračna zajednica žene i muškarca, odnosi roditelja i djece, mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, posvojenje, skrbništvo, uzdržavanje, obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija te postupci u vezi s obiteljskim odnosima i skrbništvom.

(2) Izrazi koji se koriste u ovom Zakonu, a imaju rodno značenje koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski spol, osim ako iz smisla pojedine odredbe ne proizlazi drukčije.

Članak 2.

Ovaj Zakon sadrži odredbe koje su u skladu sa sljedećim aktima Europske unije: Direktivom 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te za sadržaj odobrene zaštite, (SL L 337, 20. 12. 2011.) i Direktivom 2011/93/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o suzbijanju seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2004/68/PUP (SL L 335, 17. 12. 2011.).

Temeljna načela

Načelo ravnopravnosti žene i muškarca

Članak 3.

Žena i muškarac imaju međusobno jednaka prava i dužnosti u svim obiteljsko-pravnim odnosima, a posebno u odnosu na roditeljsku skrb.

Načelo solidarnosti, uzajamnoga poštovanja i pomaganja svih članova obitelji

Članak 4.

(1) Solidarnost je temeljno načelo obiteljskog života. Svi članovi obitelji moraju se uzajamno poštovati i jedan drugom pomagati.

(2) Nasilje u obitelji predstavlja posebno tešku povredu načela iz stavka 1. ovoga članka. Prevencija, suzbijanje i sankcioniranje svih vrsta nasilja u obitelji uređuje se posebnim zakonom.

Načelo prvenstvene zaštite dobrobiti i prava djeteta

Članak 5.

(1) Sudovi i javnopravna tijela koja vode postupke u kojima se izravno ili neizravno odlučuje o pravima djeteta moraju ponajprije štititi prava djeteta i njegovu dobrobit.

(2) Dijete ima pravo ostvarivati osobne odnose s oba roditelja, osim ako je to u suprotnosti s djetetovom dobrobiti.

Načelo prvenstvenoga prava roditelja da skrbe o djetetu te dužnosti tijela da im pruža pomoć

Članak 6.

Roditelji prije svih imaju pravo, dužnost i odgovornost živjeti sa svojim djetetom i skrbiti se o djetetu, a pomoć im se pruža i intervenira samo u slučaju potrebe.

Načelo razmjerne i najblaže intervencije u obiteljski život

Članak 7.

Mjere kojima se zadire u obiteljski život prihvatljive su ako su nužne te se njihova svrha ne može uspješno ostvariti poduzimanjem blažih mjera uključujući i preventivnu pomoć odnosno potporu obitelji.

Načelo skrbničke zaštite

Članak 8.

Skrbnička zaštita djeteta bez roditeljske skrbi, osobe s invaliditetom i osobe koja se iz drugih razloga nije sposobna sama brinuti o sebi i o svojim pravima i interesima mora biti primjerena potrebi zaštite uz obvezu poštivanja temeljnih ljudskih prava, kao i prava djeteta te dobrobiti osobe pod skrbništvom.

Načelo sporazumnog rješavanja obiteljskih odnosa

Članak 9.

Poticanje sporazumnog rješavanja obiteljskih odnosa zadaća je svih koji obitelji pružaju stručnu pomoć ili odlučuju o obiteljskim odnosima.

Načelo žurnosti u rješavanju obiteljsko-pravnih stvari u vezi s djetetom

Članak 10.

U svim postupcima u obiteljsko-pravnim stvarima u vezi s djetetom nadležna tijela moraju postupati žurno uz istodobnu zaštitu djetetove dobrobiti.

Izvanbračna zajednica

Članak 11.

(1) Odredbe ovoga Zakona o učincima izvanbračne zajednice primjenjuju se na životnu zajednicu neudane žene i neoženjenoga muškarca koja traje najmanje tri godine, a kraće ako je u njoj rođeno zajedničko dijete ili ako je nastavljena sklapanjem braka.

(2) Izvanbračna zajednica koja ispunjava pretpostavke iz stavka 1. ovoga članka stvara osobne i imovinske učinke kao bračna zajednica te se na nju na odgovarajući način primjenjuju odredbe ovoga Zakona o osobnim i imovinskim odnosima bračnih drugova odnosno odredbe drugih zakona kojima se uređuju odnosi u poreznim stvarima, osobni, imovinski i drugi odnosi bračnih drugova.

(3) Nepovoljno postupanje prema izvanbračnim drugovima u pogledu pristupa koristima, povlasticama, ali i obvezama zajamčenim bračnim drugovima koje ne može biti

opravdano objektivnim razlozima te koje nije nužno za ostvarenje istih predstavlja diskriminaciju temeljem obiteljskog statusa.

(4) Različito postupanje propisano člankom 30. ovoga Zakona ne predstavlja nepovoljno postupanje iz stavka 3. ovoga članka.

Drugi dio

BRAK

Brak

Članak 12.

Brak je zakonom uređena životna zajednica žene i muškarca.

I. SKLAPANJE BRAKA

Oblici sklapanja braka

Članak 13.

(1) Brak se sklapa suglasnom izjavom žene i muškarca u građanskom ili vjerskom obliku.

(2) Brak u građanskom obliku sklapa se pred matičarom.

(3) Brak se u vjerskom obliku s učincima građanskoga braka sklapa pred službenikom vjerske zajednice koja s Republikom Hrvatskom o tome ima uređene pravne odnose.

1. Sklapanje braka u građanskom obliku

Prijava namjere sklapanja braka

Članak 14.

(1) Nevjesta i ženik svoju namjeru sklapanja braka u građanskom obliku osobno prijavljuju matičaru nadležnom za mjesto u kojem žele sklopiti brak.

(2) Nevjesta i ženik dužni su dostaviti odgovarajuće isprave ako to matičar zahtijeva.

(3) Azilanti i stranci pod supsidijarnom zaštitom prijavi iz stavka 1. ovoga članka prilažu potvrdu nadležnog tijela o odobrenju azila odnosno supsidijarne zaštite te odgovarajući dokaz o nepostojanju drugog braka.

(4) Odgovarajućim dokazom o nepostojanju drugog braka smatra se izjava dana pod materijalnom i kaznenom odgovornošću pred javnim bilježnikom. Javni bilježnik dužan je osobu iz stavka 3. upozoriti na pravne posljedice davanja izjave.

Dužnosti matičara prije sklapanja braka

Članak 15.

(1) Matičar će na temelju izjava nevjestice i ženika i na drugi način provjeriti jesu li ispunjene pretpostavke za sklapanje braka.

(2) Ako je za sklapanje braka potrebna sudska odluka, matičar će nevjestu i ženika uputiti da je pribave.

(3) Ako matičar utvrdi da nije ispunjena koja od pretpostavki za sklapanje braka, usmeno će priopćiti nevjesti i ženiku da nije dopušteno sklopiti brak i o tome sastaviti bilješku u prijavi namjere sklapanja braka.

(4) Kad utvrdi da su ispunjene pretpostavke za sklapanje braka, matičar će uzeti izjave koje sadrže sporazum nevjeste i ženika o izboru prezimena.

(5) Nevjesta i ženik svojim će potpisom potvrditi da su upoznati s osobnim pravima i dužnostima u braku te mogućnošću uređenja imovinskih odnosa prema odredbama ovoga Zakona.

Utvrđivanje dopustivosti sklapanja braka po zahtjevu nevjeste i ženika

Članak 16.

(1) Nevjesta i ženik mogu u roku od osam dana od dana priopćenja o nedopustivosti sklapanja braka nadležnom uredu za poslove opće uprave podnijeti zahtjev za utvrđivanje ispunjavaju li pretpostavke za sklapanje braka.

(2) Nadležni ured obavezan je odlučiti o zahtjevu iz stavka 1. ovoga članka u roku od petnaest dana od dana primitka zahtjeva.

Određivanje dana sklapanja braka

Članak 17.

(1) Matičar će u dogovoru s nevjestom i ženikom koji žele sklopiti brak u građanskom obliku dan za sklapanje braka odrediti u pravilu u razdoblju od tridesetoga do četrdeset petoga dana od dana prijave namjere sklapanja braka.

(2) Iznimno, kada za to postoje opravdani razlozi, matičar može odobriti sklapanje braka prije tridesetoga te najkasnije do devedesetoga dana od dana prijave namjere sklapanja braka.

(3) Matičar će nevjesti i ženiku preporučiti da do dana sklapanja braka posjete savjetovalište za brak i obitelj.

Mjesto i dan sklapanja braka

Članak 18.

(1) Brak se sklapa na svečan način u službenoj prostoriji, a iznimno na drugom prikladnom mjestu o čemu odluku donosi matičar, uz plaćanje posebne naknade za sklapanje braka izvan službene prostorije.

(2) Brak se sklapa u nazočnosti nevjeste i ženika, matičara i dvaju svjedoka koji moraju biti punoljetni i poslovno sposobni.

(3) Ako na dan određen za sklapanje braka ne pristupe nevjesta, ženik ili oboje, a izostanak ne opravdaju, smatrat će se da je prijava namjere sklapanja braka povučena.

(4) Ministar nadležan za poslove uprave pravilnikom će propisati mjerila za određivanje iznosa naknade iz stavka 1. ovoga članka te namjenu prihoda ostvarenih od posebne naknade.

Dužnosti matičara na dan sklapanja braka i trenutak sklapanja braka

Članak 19.

(1) Na dan i u vrijeme određeno za sklapanje braka matičar će objaviti da su osobno nazočni nevjesta, ženik i svjedoci iz članka 18. stavka 2. ovoga Zakona te da nema zapreka za sklapanje braka.

(2) Matičar će prigodnim govorom upoznati nevjestu i ženika s odredbama ovoga Zakona o njihovim pravima i dužnostima i istaknuti značenje braka, a posebice da je skladan brak od najveće važnosti za obiteljski život.

(3) Nevjestu i ženika matičar će poimence upitati pristaju li međusobno sklopiti brak.

(4) Brak je sklopljen kad nevjesta i ženik izjave svoj pristanak.

(5) Nakon pristanka matičar će objaviti da je između žene i muškarca, navedenih njihovim osobnim imenima, sklopljen brak.

(6) Sklopljeni brak matičar će upisati u maticu vjenčanih.

(7) Odmah nakon upisa sklopljenog braka u maticu vjenčanih matičar će bračnim drugovima uručiti izvadak iz matice vjenčanih.

2. Sklapanje braka u vjerskom obliku s građanskopravnim učincima

Dužnosti matičara pri sastavljanju potvrde o ispunjenju pretpostavki za sklapanje braka

Članak 20.

(1) Nevjesta i ženik koji žele sklopiti brak u vjerskom obliku pribavit će od matičara nadležnog za mjesto u kojemu žele sklopiti brak potvrdu o ispunjenju pretpostavaka za sklapanje braka propisanih ovim Zakonom.

(2) U postupku izdavanja potvrde iz stavka 1. ovoga članka matičar će na odgovarajući način primijeniti odredbe članka 15. i 16. ovoga Zakona.

(3) U potvrdi iz stavka 1. ovoga članka matičar će navesti da je nevjestu i ženika upoznao s osobnim pravima i dužnostima u braku, s mogućnošću uređenja imovinskih odnosa prema odredbama ovoga Zakona te njihove sporazumne izjave o izboru prezimena.

(4) Potvrda iz stavka 1. ovoga članka vrijedi tri mjeseca od dana izdavanja.

(5) Matičar će upozoriti nevjestu i ženika da je izvadak iz državne matice vjenčanih dokaz da njihov brak sklopljen u vjerskom obliku ima učinke građanskog braka.

(6) Ministar nadležan za poslove uprave pravilnikom će propisati sadržaj i oblik potvrde iz stavka 1. ovoga članka.

Dužnosti službenika vjerske zajednice i matičara nakon sklapanja braka

Članak 21.

(1) Službenik vjerske zajednice pred kojim je sklopljen brak u vjerskom obliku dostavit će matičaru iz članka 20. stavka 1. ovoga Zakona ispravu koju su potpisali žena, muž, svjedoci i službenik vjerske zajednice, kojom potvrđuje da je brak sklopljen.

(2) Isprava iz stavka 1. ovoga članka dostavlja se matičaru u roku od pet dana od dana sklapanja braka.

(3) Brak sklopljen u vjerskom obliku matičar je dužan upisati u maticu vjenčanih u roku od tri dana od dana primitka isprave iz stavka 1. ovoga članka.

(4) Odmah nakon upisa sklopljenog braka u maticu vjenčanih matičar će bračnim drugovima dostaviti izvadak iz matice vjenčanih.

Građanskopravni učinci braka sklopljenoga u vjerskom obliku

Članak 22.

Brak sklopljen u vjerskom obliku, u skladu s odredbama članka 13. stavka 3. i članka 20. stavaka 1. i 4. ovoga Zakona, ima od dana sklapanja sve učinke građanskoga braka propisane ovim Zakonom.

II. PRETPOSTAVKE ZA SKLAPANJE BRAKA

1. Pretpostavke za postojanje braka

Različitost spolova, izjava i postupak sklapanja braka

Članak 23.

(1) Za postojanje braka potrebno je:

1. da su nevjesta i ženik osobe različita spola,
2. da su nevjesta i ženik izjavili svoj pristanak za sklapanje braka i
3. da je brak u građanskom obliku sklopljen pred matičarom ili da je brak u vjerskom obliku sklopljen prema odredbama članka 13. stavka 3. i članka 20. stavaka 1. i 4. ovoga Zakona.

(2) Ako u vrijeme sklapanja braka nije bila ispunjena koja od pretpostavki iz stavka 1. ovoga članka, ne nastaju pravni učinci braka.

Utvrđivanje postojanja braka

Članak 24.

Pravo na tužbu radi utvrđivanja postoji li brak ili ne postoji ima svaka osoba koja za to ima pravni interes te centar za socijalnu skrb.

2. Pretpostavke za valjanost braka

Punoljetnost

Članak 25.

(1) Brak ne može sklopiti osoba koja nije navršila osamnaest godina života.

(2) Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga članka, sud može u izvanparničnom postupku dopustiti sklapanje braka osobi koja je navršila šesnaest godina života ako utvrdi da je mentalno i tjelesno zrela za brak te da je sklapanje braka u skladu s dobrobiti te osobe.

Poslovna sposobnost i sposobnost za rasuđivanje

Članak 26.

(1) Brak ne može sklopiti osoba nesposobna za rasuđivanje.

(2) Brak može sklopiti osoba lišena poslovne sposobnosti u davanju izjava koje se odnose na osobna stanja, uz odobrenje skrbnika.

(3) Ako skrbnik iz stavka 2. ovoga članka odbije dati odobrenje za sklapanje braka, osoba lišena poslovne sposobnosti u davanju izjava koje se odnose na osobna stanja može sudu podnijeti prijedlog za odobrenje sklapanja braka u skladu s člankom 450. stavku 1. ovoga Zakona.

Nepostojanje srodstva

Članak 27.

(1) Brak ne mogu međusobno sklopiti krvni srodnici u ravnoj lozi, a u pobočnoj lozi sestra i brat, polusestra i polubrat, dijete sa sestrom ili polusestrom, ili bratom, ili polubratom svojega roditelja, djeca sestara i braće te polusestara i polubraće.

(2) Odredba stavka 1. ovoga članka primjenjuje se i na odnose nastale posvojenjem.

Nepostojanje braka odnosno životnog partnerstva

Članak 28.

Brak ne može sklopiti osoba koja je u braku ili u životnom partnerstvu osoba istog spola koje je registrirano sukladno posebnom propisu.

Mogućnost poništaja braka koji nije valjan

Članak 29.

Brak sklopljen protivno odredbama članaka 25. do 28. ovoga Zakona nije valjan i na njega će se primijeniti odredbe o poništaju braka.

III. OSOBNA PRAVA I DUŽNOSTI BRAČNIH DRUGOVA

Izbor prezimena

Članak 30.

(1) Prigodom sklapanja braka nevjesta i ženik mogu se sporazumjeti:

1. da svatko zadrži svoje prezime,
2. da kao zajedničko prezime uzmu prezime jednoga od njih,
3. da kao zajedničko uzmu oba prezimena, ili
4. da jedan ili oboje uz svoje prezime uzmu i prezime bračnog druga.

(2) U slučaju sporazuma o prezimenu iz stavka 1. točaka 3. i 4. ovoga članka nevjesta i ženik odlučit će koje će prezime upotrebljavati na prvom, a koje na drugom mjestu.

(3) Izjave koje sadrže sporazum o izboru prezimena moraju biti u skladu s odredbama posebnog zakona.

Ravnopravnost, solidarnost i sporazumijevanje

Članak 31.

(1) U braku su bračni drugovi ravnopravni.

(2) Bračni drugovi dužni su jedan drugomu biti vjerni, uzajamno se pomagati i uzdržavati, međusobno se poštovati te održavati skladne bračne i obiteljske odnose.

(3) Bračni drugovi sporazumno odlučuju o rađanju i podizanju djece te o obavljanju poslova u obiteljskoj zajednici.

Obiteljski dom i zaštita prava na stanovanje

Članak 32.

(1) Bračni drugovi sporazumno određuju mjesto stanovanja i obiteljsku kuću ili stan u kojem će stanovati s djecom nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb i koji predstavlja obiteljski dom za njih i djecu.

(2) Bračni drug ne smije za trajanja braka otuđiti ili opteretiti obiteljsku kuću ili stan koji predstavlja bračnu stečevinu i obiteljski dom u kojem stanuje drugi bračni drug i

njihova djeca nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb, bez pisane suglasnosti drugoga bračnog druga s ovjerom potpisa kod javnog bilježnika.

(3) Ako je jedan bračni drug najmoprimac stana u kojem bračni drugovi stanuju zajedno s djecom nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb, on ne može otkazati ugovor o najmu stana bez pisane suglasnosti drugog bračnog druga s ovjerom potpisa kod javnog bilježnika, osim ako se radi o službenom stanu sukladno posebnim propisima.

(4) Ako jedan bračni drug bez opravdanog razloga odbije dati drugom bračnom drugu suglasnost iz stavaka 2. i 3. ovoga članka, sud može na prijedlog bračnog druga u izvanparničnom postupku donijeti rješenje koje zamjenjuje suglasnost drugog bračnog druga. Sud je pritom dužan voditi računa o stambenim potrebama obaju bračnih drugova i djece koja s njima stanuju te o drugim okolnostima slučaja.

Izbor rada i zanimanja

Članak 33.

Svaki bračni drug samostalno odlučuje o izboru svojega rada i zanimanja.

IV. IMOVINSKI ODNOSI BRAČNIH DRUGOVA

1. Zakonsko uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova

Zakonsko uređenje imovinskih odnosa

Članak 34.

Na imovinske odnose bračnih drugova primjenjuju se odredbe ovoga Zakona o uređenju imovinskih odnosa bračnih drugova ako bračni drugovi nisu imovinske odnose uredili bračnim ugovorom.

Bračna stečevina i vlastita imovina

Članak 35.

Bračni drugovi mogu imati bračnu stečevinu i vlastitu imovinu.

Bračna stečevina

Članak 36.

(1) Bračna stečevina je imovina koju su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili potječe iz te imovine.

(2) Dobitak od igara na sreću i imovinska korist od autorskoga prava i autorskom pravu srodnih prava ostvarena tijekom bračne zajednice, bračna je stečevina.

(3) Bračni drugovi su u jednakim dijelovima suvlasnici bračne stečevine, ako nisu drukčije ugovorili.

(4) Uknjižba prava vlasništva na bračnoj stečevini koja je u naravi nekretnina provodi se na temelju prijedloga obaju bračnih drugova koji sadrži izričitu, pisanu i bezuvjetnu izjavu kojom jedan bračni drug pristaje na uknjižbu prava vlasništva drugoga bračnog druga u jednakim dijelovima ili drukčije ako su tako ugovorili.

(5) Na ispravi koja sadrži izričitu, pisanu i bezuvjetnu izjavu iz st. 4. ovoga članka mora potpis bračnog druga koji pristaje na uknjižbu prava vlasništva drugoga bračnog druga biti ovjeren kod javnog bilježnika.

Upravljanje bračnom stečevinom

Članak 37.

(1) Za poslove redovite uprave poput redovitoga održavanja, iskorištavanja i upotrebe stvari za njezinu redovitu svrhu, smatra se da je drugi bračni drug dao svoju suglasnost ako se ne dokaže suprotno.

(2) Za izvanredne poslove na nekretninama ili pokretninama koje se upisuju u javne upisnike poput promjena namjene stvari, većih popravaka, dogradnje, nadogradnje, preuređenja, otuđenja cijele stvari, davanja cijele stvari u zakup ili najam na dulje od jedne godine, osnivanja hipoteke na cijeloj stvari, davanja pokretne stvari u zalog, osnivanja stvarnih i osobnih služnosti, stvarnoga tereta ili prava građenja na cijeloj stvari potrebno je zajedničko poduzimanje posla ili pisana suglasnost drugoga bračnog druga s ovjerom potpisa kod javnog bilježnika.

(3) Nepostojanje suglasnosti za poslove iz stavaka 1. i 2. ovoga članka ne utječe na prava i obveze poštene treće osobe. Bračni drug bez čije suglasnosti je izvanredni posao iz stavka 2. ovoga članka poduzet ima pravo na naknadu štete koja mu je od strane drugog bračnog druga time uzrokovana.

Primjena stvarnopravnih i obveznopravnih propisa

Članak 38.

Na bračnu stečevinu primjenjuju se odredbe propisa kojima se uređuju stvarnopravni i obveznopravni odnosi, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Vlastita imovina

Članak 39.

(1) Imovina koju bračni drug ima u trenutku sklapanja braka, ostaje njegova vlastita imovina.

(2) Vlastita imovina je i imovina koju je bračni drug stekao tijekom bračne zajednice na pravnom temelju različitom od temelja iz članka 36. ovoga Zakona.

(3) Autorsko djelo je vlastita imovina onoga bračnog druga koji ga je stvorio.

2. Ugovorno uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova

Bračni ugovor

Članak 40.

(1) Bračnim ugovorom mogu se urediti imovinskopravni odnosi na postojećoj ili budućoj imovini.

(2) Prema trećim osobama uglavci o upravljanju ili raspolaganju imovinom imaju pravni učinak ako su upisani u zemljišne knjige, odnosno u javne upisnike kod kojih je upis nužan za stjecanje prava ili se stvar ne može upotrebljavati bez takvoga upisa.

(3) Bračni ugovor sklapa se u pisanom obliku, a potpisi bračnih drugova moraju biti ovjereni kod javnog bilježnika.

Bračni ugovor osobe lišene poslovne sposobnosti

Članak 41.

(1) U ime bračnog druga koji je lišen poslovne sposobnosti za sklapanje izvanrednih imovinskih pravnih poslova bračni ugovor može sklopiti njegov skrbnik s prethodnim odobrenjem centra za socijalnu skrb.

(2) Ugovor iz stavka 1. ovoga članka sklapa se u obliku javnobilježničkog akta.

Ograničenje pri sklapanju bračnog ugovora

Članak 42.

Nije dopušteno bračnim ugovorom ugovoriti primjenu stranoga prava na imovinskopravne odnose.

3. Odgovornost bračnih drugova za obveze trećim osobama

Pojedinačne obveze bračnih drugova

Članak 43.

Za obveze koje je jedan bračni drug imao prije sklapanja braka, kao i za obveze koje je samostalno preuzeo nakon sklapanja braka, a koje se ne odnose na tekuće potrebe bračne i obiteljske zajednice, ne odgovara drugi bračni drug.

Solidarne obveze bračnih drugova

Članak 44.

(1) Za obveze koje je jedan bračni drug preuzeo radi namirenja tekućih potreba bračne i obiteljske zajednice, kao i za obveze koje su bračni drugovi preuzeli zajednički u vezi s bračnom stečevinom, odgovaraju oba bračna druga solidarno bračnom stečevinom i vlastitom imovinom.

(2) Ako je radi namirenja zajedničkih obveza iz suvlasničkoga dijela bračne stečevine ili iz vlastite imovine jednoga bračnog druga naplaćeno više nego što iznosi njegov dio duga, taj bračni drug ima prema drugom bračnom drugu pravo na naknadu toga iznosa iz njegova dijela bračne stečevine, odnosno iz njegove vlastite imovine.

(3) Smatra se da su bračni drugovi za obveze iz stavka 1. ovoga članka odgovorni u jednakim dijelovima ako nisu drukčije ugovorili.

4. Uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova nakon prestanka braka ili bračne zajednice

Načini uređenja imovinskih odnosa

Članak 45.

(1) Ako bračni drugovi imovinske odnose nakon prestanka braka razvodom ili poništajem, odnosno nakon prestanka bračne zajednice nisu uredili sporazumno, imovinski odnosi mogu se urediti sudskom odlukom.

(2) Ako bračni drugovi imovinske odnose nisu uredili sporazumom na uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova nakon prestanka braka ili bračne zajednice primjenjuju se odredbe ovoga Zakona, a ako nisu uređeni ovim Zakonom, primjenjuju se odredbe propisa kojima se uređuju obveznopravni, stvarnopravni i drugi imovinskopravni odnosi.

Posebne odredbe o zaštiti dobrobiti djece i obiteljskog doma

Članak 46.

(1) Pokretne stvari koje pretežito koriste maloljetna djeca ne uzimaju se u obzir prigodom razvrgnuća bračne stečevine, već ostaju u posjedu djece, odnosno onog roditelja s kojim će djeca stanovati.

(2) Sud može na zahtjev bračnog druga odrediti da pravo stanovanja u obiteljskom domu koji predstavlja bračnu stečevinu iz članka 32. ovoga Zakona ostvaruje samo jedan roditelj sa zajedničkom maloljetnom djecom nad kojom roditelji ostvaruju roditeljsku skrb.

(3) Pravo stanovanja iz stavka 2. ovoga članka može trajati najdulje do razvrgnuća suvlasništva na nekretnini koja predstavlja obiteljski dom.

(4) Kad odlučuje o pravu stanovanja iz stavka 2. ovoga članka, sud može, s obzirom na okolnosti slučaja, odrediti roditelju koji s djecom ostaje stanovati u obiteljskom domu obvezu plaćanja paušalnog iznosa najamnine drugom roditelju i plaćanje režijskih troškova nekretnine koja predstavlja obiteljski dom.

(5) Kad odlučuje o pravu stanovanja iz stavka 2. ovoga članka i najamnini iz stavka 4. ovoga članka, sud mora voditi računa o načelu razmjernosti, štititi pravo djece na stanovanje u obiteljskom domu i istodobno postupati pravedno prema onom roditelju na čiji teret će se ostvarivati pravo stanovanja.

(6) Sud može, s obzirom na okolnosti slučaja, odbiti zahtjev za stanovanje iz stavka 2. ovoga članka u obiteljskom domu ako ukupni prihodi bračnih drugova ne bi mogli osigurati troškove odvojenoga stanovanja i života bračnih drugova i djece.

(7) Roditelji mogu tražiti izmjenu odluke iz stavka 2. i 4. ovoga članka ako se promijene okolnosti na temelju kojih je odluka bila donesena.

V. PRESTANAK BRAKA

Prestanak i vrijeme prestanka braka

Članak 47.

(1) Bez obzira na oblik u kojemu je sklopljen, brak prestaje smrću bračnog druga, proglašenjem nestalog bračnog druga umrlim, poništajem ili razvodom.

(2) Brak prestaje poništajem ili razvodom kad odluka suda o poništaju ili razvodu braka postane pravomoćna.

(3) Ako je nestali bračni drug proglašen umrlim, brak prestaje danom koji je pravomoćnom odlukom suda utvrđen kao dan smrti nestalog bračnog druga.

(4) Ako brak sklopljen u vjerskom obliku prestane prema odredbi stavka 2. ovoga članka, prestanak braka ne utječe na obveze bračnih drugova koje proizlaze iz propisa vjerske zajednice pred kojom je brak sklopljen.

Pravo na zadržavanje prezimena

Članak 48.

U slučaju poništaja ili razvoda braka svaki od prijašnjih bračnih drugova može zadržati prezime koje je imao u trenutku prestanka braka.

1. Poništaj braka

Pravo na tužbu radi poništaja braka

Članak 49.

(1) Tužbu radi poništaja braka može podnijeti:

1. bračni drug
2. centar za socijalnu skrb i
3. osoba koja ima pravni interes.

(2) Pravo na tužbu radi poništaja braka sklopljenog protivno odredbi članka 25. ovoga Zakona imaju i roditelji maloljetnika.

(3) Rokovi za podnošenje tužbe radi poništaja braka propisani su odredbama članaka 374. do 376. ovoga Zakona.

2. Razvod braka

Pravo na tužbu i prijedlog za sporazumni razvod braka

Članak 50.

(1) Razvod braka može tužbom zahtijevati jedan bračni drug, a oba bračna druga prijedlogom za sporazumni razvod braka.

(2) Pravo na tužbu radi razvoda braka odnosno prijedlog za sporazumni razvod braka ima i osoba lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja. Sud će u povodu tužbe odnosno prijedloga za sporazumni razvod braka osobe lišene poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja odlučiti hoće li dopustiti toj osobi poduzimanje daljnjih radnji u postupku sukladno članku 364. ovoga Zakona.

(3) Muž nema pravo na tužbu radi razvoda braka za vrijeme trudnoće žene te sve dok njihovo dijete ne navrši godinu dana života.

Pravna osnova razvoda braka

Članak 51.

Sud će razvesti brak:

1. ako oba bračna druga predlažu razvod braka na temelju sporazuma,
2. ako utvrdi da su bračni odnosi teško i trajno poremećeni, ili
3. ako je od prestanka bračne zajednice protekla godina dana.

Sporazum bračnih drugova o pravnim posljedicama razvoda braka

Članak 52.

(1) Bračni drugovi se mogu sporazumjeti o sljedećim pravnim posljedicama razvoda braka:

1. mjestu stanovanja djeteta, obiteljskoj kući ili stanu koji će predstavljati obiteljski dom, načinu ostvarivanja roditeljske skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom,
2. uzdržavanju djeteta,
3. uređenju imovinskih odnosa bračnih drugova i
4. uzdržavanju bračnog druga.

(2) Sporazum bračnih drugova o pravnim posljedicama razvoda braka iz stavka 1. točaka 1. i 2. ovoga članka sastavni je dio plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi iz članka 106. ovoga Zakona.

(3) Ako bračni drugovi postignu sporazum o pravnim posljedicama razvoda braka iz stavka 1. točke 4. ovoga članka, mogu predložiti da se sporazum odobri u izvanparničnom postupku sukladno odredbama ovoga Zakona.

Uređivanje pravnih posljedica razvoda braka u odnosu na djecu

Članak 53.

Ako bračni drugovi ne sastave plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi koji sadrži sporazum o pravnim posljedicama razvoda braka iz članka 52. stavka 1. točaka 1. i 2. ovoga Zakona, odluku o tim pitanjima sud će po službenoj dužnosti donijeti u postupku radi razvoda braka pokrenutog tužbom.

Razvod braka kad bračni drugovi imaju zajedničko maloljetno dijete

Članak 54.

(1) Bračni drugovi koji imaju zajedničko maloljetno dijete dužni su prije pokretanja sudskog postupka radi razvoda braka sudjelovati u obveznom savjetovanju sukladno odredbama članka 321. do 328. ovoga Zakona.

(2) Ako se bračni drugovi iz stavka 1. ovoga članka namjeravaju razvesti na temelju sporazuma, dužni su sastaviti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi iz članka 106. ovoga Zakona.

(3) Ako ne sastave plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi do okončanja obveznog savjetovanja, bračni drugovi su dužni pristupiti prvom sastanku obiteljske medijacije, osim u slučajevima iz članka 332. ovoga Zakona.

(4) Bračni drug koji ne pristupi prvom sastanku obiteljske medijacije sukladno odredbi stavka 3. ovoga članka ne može podnijeti tužbu radi razvoda braka.

(5) Iznimno od stavka 4. ovoga članka, bračni drugovi imaju pravo na tužbu radi razvoda braka u slučajevima iz članka 332. ovoga Zakona.

Prijedlog za sporazumni razvod braka kad bračni drugovi imaju maloljetno dijete

Članak 55.

Bračni drugovi koji imaju zajedničko maloljetno dijete podnose prijedlog za sporazumni razvod braka sukladno članku 456. ovoga Zakona.

Odlučivanje suda po službenoj dužnosti u povodu tužbe radi razvoda braka kad bračni drugovi imaju maloljetno dijete

Članak 56.

(1) Ako bračni drugovi imaju zajedničko maloljetno dijete, povodom tužbe radi razvoda braka mogu predložiti:

1. s kojim će roditeljem dijete stanovati i način ostvarivanja roditeljske skrbi,
2. ostvarivanje osobnih odnosa djeteta i roditelja s kojim dijete neće stanovati i
3. visinu uzdržavanja djeteta.

(2) Sud nije vezan prijedlogom bračnih drugova iz stavka 1. ovoga članka.

(3) Ako bračni drugovi nisu predložili uređivanje pitanja iz stavka 1. ovoga članka, sud će po službenoj dužnosti odlučiti s kojim će roditeljem dijete stanovati i način ostvarivanja roditeljske skrbi, ostvarivanju osobnih odnosa djeteta i roditelja s kojim dijete neće stanovati i visini uzdržavanja djeteta sukladno članku 413. ovoga Zakona.

Tužba radi razvoda braka kad bračni drugovi imaju maloljetno dijete

Članak 57.

Ako braćni drugovi imaju zajedničko maloljetno dijete, tužba radi razvoda braka podnosi se sukladno članku 379. ovoga Zakona.

Treći dio

**PRAVNI ODNOSI RODITELJA I DJECE I MJERE ZA
ZAŠTITU PRAVA I DOBROBITI DJECE**

I. MAJČINSTVO I OČINSTVO

1. Utvrđivanje majčinstva

Presumpcija majčinstva

Članak 58.

Djetetovom majkom smatra se žena koja ga je rodila.

Utvrđivanje majčinstva sudskom odlukom

Članak 59.

(1) Ako se majčinstvo ne može utvrditi prema članku 58. ovoga Zakona, majčinstvo se utvrđuje sudskom odlukom sukladno odredbama ovoga Zakona.

(2) Tužbu radi utvrđivanja majčinstva može podnijeti:

1. dijete,
2. žena koja sebe smatra majkom djeteta ili
3. centar za socijalnu skrb.

(3) Ako osoba za koju se tvrdi da je majka djeteta nije živa, tužba radi utvrđivanja majčinstva podnosi se protiv njezinih nasljednika.

(4) Rokovi za podnošenje tužbe radi utvrđivanja majčinstva propisani su odredbama članka 383. stavka 1., članka 385. stavka 1. i članaka 386. i 387. ovoga Zakona.

2. Utvrđivanje očinstva

Načini utvrđivanja očinstva

Članak 60.

Očinstvo se može utvrditi:

1. presumpcijom bračnog očinstva,
2. priznanjem ili
3. sudskom odlukom.

a. Presumpcija bračnog očinstva

Presumpcija bračnog očinstva i iznimke

Članak 61.

(1) Djetetovim ocem smatra se majčin muž ako je dijete rođeno za vrijeme trajanja braka ili u razdoblju do tristo dana od prestanka braka.

(2) Ako je majka djeteta u razdoblju do tristo dana od prestanka braka smrću, sklopila kasniji brak, muž majke iz posljednjega sklopljenog braka smatra se ocem djeteta.

(3) Ako se dijete rodi za trajanja postupka radi poništaja ili razvoda braka ili u razdoblju do tristo dana od prestanka braka poništajem ili razvodom, muškarac koji sebe smatra ocem djeteta može, uz pristanak majke i majčina muža, priznati dijete.

(4) Na priznanje očinstva iz stavaka 3. ovoga članka na odgovarajući se način primjenjuju odredbe o priznanju očinstva.

b. Priznanje očinstva i postupak priznanja

Priznanje očinstva

Članak 62.

(1) Očinstvo se može priznati na zapisnik pred matičarom, centrom za socijalnu skrb ili sudom. Navedena tijela dužna su bez odgode dostaviti primjerak zapisnika matičaru nadležnom za upis djeteta u maticu rođenih.

(2) Ako priznanje očinstva ili pristanak na priznanje daje maloljetna osoba ili osoba lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, te osobe izjavu o priznanju očinstva odnosno pristanku na priznanje očinstva daju pred centrom za socijalnu skrb nadležnim prema mjestu svog prebivališta, odnosno boravišta.

(3) Očinstvo se može priznati i u oporuci.

(4) Očinstvo se može priznati i na zapisnik u konzularnom uredu ili diplomatskom predstavništvu Republike Hrvatske koje obavlja konzularne poslove.

Osoba koja priznaje očinstvo

Članak 63.

(1) Očinstvo može priznati:

1. punoljetna osoba neovisno o svojoj poslovnoj sposobnosti,
2. maloljetna osoba koja je navršila šesnaest godina ako je sposobna shvatiti značenje i pravne posljedice priznanja i

3. maloljetna osoba mlađa od šesnaest godina, uz suglasnost njezinog zakonskog zastupnika.

(2) Ako su zakonski zastupnici maloljetne osobe koja priznaje očinstvo iz stavka 1. točke 3. ovoga članka roditelji, za priznanje očinstva djeteta potrebna je suglasnost roditelja sukladno članku 100. ovoga Zakona.

Pristanak i suglasnost za priznanje očinstva

Članak 64.

(1) Za upis priznanja očinstva ovisno o okolnostima slučaja potrebni su sljedeći pristanci i suglasnost:

1. pristanak punoljetne majke neovisno o njezinoj poslovnoj sposobnosti,
2. pristanak maloljetne majke koja je navršila šesnaest godina ako je sposobna shvatiti značenje i pravne posljedice pristanka,

3. pristanak maloljetne majke koja je mlađa od šesnaest godina, uz suglasnost njezinog zakonskog zastupnika,

4. pristanak djeteta koje je navršilo četrnaest godina, a kojemu se priznaje očinstvo,

5. pristanak majke i njezina muža ako očinstvo priznaje muškarac koji sebe smatra ocem djeteta sukladno članku 61. ovoga Zakona.

(2) Ako su zakonski zastupnici maloljetne majke koja daje pristanak na priznanje očinstva iz stavka 1. točke 3. ovoga članka roditelji, za pristanak za priznanje očinstva djeteta potrebna je suglasnost roditelja sukladno članku 100. ovoga Zakona.

(3) Ako majka nije živa ili joj je nepoznato boravište najmanje dva mjeseca, za upis priznanja očinstva potrebni su:

1. pristanak djetetova skrbnika uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb i

2. pristanak djeteta koje je navršilo četrnaest godina, a kojemu se priznaje očinstvo.

Posebne odredbe o priznanju očinstva

Članak 65.

(1) Priznanje očinstva je neopozivo.

(2) Priznanje očinstva začetog, a još nerođenog djeteta proizvodi pravni učinak ako se dijete rodi živo.

(3) Očinstvo se ne može priznati nakon djetetove smrti, osim ako to dijete ima potomstvo.

(4) Iznimno se može priznati očinstvo mrtvorodenu djetetu ili djetetu koje je umrlo pri rođenju, uz vlastoručno napisan i potpisan pristanak majke, a u slučaju da majka zbog zdravstvenog stanja nije u mogućnosti vlastoručno napisati i potpisati pristanak, pristanak majke će biti valjan ako je izjavljen usmeno u nazočnosti dvaju svjedoka.

Postupanje matičara kad primi izjavu o priznanju očinstva

Članak 66.

(1) Kad primi izjavu ili zapisnik o priznanju očinstva odnosno oporuku bez pristanaka i suglasnosti propisanih člancima 63. i 64. ovoga Zakona, matičar nadležan za upis djeteta u maticu rođenih dužan je zatražiti pristanke i suglasnosti koji su potrebni s obzirom na okolnosti pojedinog slučaja.

(2) Pozive kojima se traže pristanci i suglasnosti punoljetnih i poslovno sposobnih osoba matičar dostavlja sukladno pravilima o osobnoj dostavi. Rok za davanje pristanaka i suglasnosti je petnaest dana od dana dostave poziva.

(3) Pristanke koji se traže od djeteta ili osobe lišene poslovne sposobnosti matičar traži posredstvom centra za socijalnu skrb nadležnog prema prebivalištu, odnosno boravištu osoba od kojih se pristanci traže.

(4) U slučaju iz stavka 3. ovoga članka centar za socijalnu skrb nadležan prema prebivalištu, odnosno boravištu osoba od kojih se pristanci traže dužan je u roku od petnaest dana od dana kad ga je to zatražio matičar dostaviti pristanke.

(5) Matičar će u roku od trideset dana od dana priznanja očinstva osobu koja je priznala očinstvo i njezine zakonske zastupnike ako ih ima obavijestiti jesu li pribavljeni propisani pristanci, odnosno suglasnosti.

(6) Matičar će roditelje djeteta koji trajno ne žive zajedno upoznati s mogućnošću uređivanja načina ostvarivanja roditeljske skrbi planom o zajedničkoj

roditeljskoj skrbi sukladno članku 106. ovoga Zakona, odlukom suda sukladno članku 105. ovoga Zakona, odnosno privremenom mjerom sukladno članku 536. ovoga Zakona.

Postupanje matičara kad nema podatka o ocu

Članak 67.

(1) Ako prigodom upisa djeteta u maticu rođenih nema podataka o djetetovu ocu, matičar će upoznati majku s pravom djeteta da zna tko mu je otac i s postupcima koji se mogu poduzeti radi ostvarivanja toga prava.

(2) Majka može matičaru izjaviti na zapisnik koga smatra djetetovim ocem. Ova se izjava smatra pristankom na priznanje očinstva.

(3) Ako je matičar upisao dijete u maticu rođenih bez podataka o djetetovu ocu, o tome će odmah obavijestiti centar za socijalnu skrb nadležan prema prebivalištu, odnosno boravištu majke i dostaviti primjerak zapisnika o majčinoj izjavi iz stavka 2. ovoga članka.

Postupanje centra za socijalnu skrb kad nema podatka o ocu

Članak 68.

(1) Centar za socijalnu skrb će u roku od petnaest dana od primitka obavijesti iz članka 67. stavka 3. ovoga Zakona pozvati majku da izjavi koga smatra djetetovim ocem, osim ako je to učinila pred matičarom.

(2) Majka će se upozoriti da bi radi dobrobiti djeteta trebala imenovati osobu koju smatra ocem te će joj se ponuditi pomoć u ostvarivanju djetetovih prava. Ako majka djeteta da pisanu suglasnost, centar za socijalnu skrb će kao zastupnik djeteta pokrenuti postupak radi utvrđivanja očinstva.

(3) Majčina izjava pred centrom za socijalnu skrb o tome koga smatra djetetovim ocem ima značenje njezina pristanka na priznanje očinstva.

Postupanje centra za socijalnu skrb kad ima podatak o ocu

Članak 69.

(1) Kad primi majčinu izjavu o ocu djeteta, centar za socijalnu skrb će u roku od petnaest dana, sukladno pravilima o osobnoj dostavi, pozvati imenovanu osobu.

(2) Ako se pozvani odazove, centar za socijalnu skrb predočit će mu izjavu majke da njega smatra djetetovim ocem i upoznati ga sa zakonskim odredbama o utvrđivanju očinstva.

(3) Ako pozvani prizna očinstvo, centar za socijalnu skrb odmah će primjerak zapisnika o majčinoj izjavi koga smatra djetetovim ocem i primjerak zapisnika o priznanju očinstva dostaviti matičaru radi upisa očinstva u maticu rođenih.

(4) Kad su za utvrđivanje očinstva priznanjem potrebne suglasnosti zakonskih zastupnika iz članaka 63. i 64. ovoga Zakona, centar za socijalnu skrb je dužan zakonskim zastupnicima uputiti poziv sukladno stavku 1. ovoga članka i tražiti propisane suglasnosti.

(5) Ako se očinstvo djeteta ne utvrdi priznanjem, centar za socijalnu skrb o tome obavješćuje majku, a ako je majka maloljetna ili lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, tada nju i njezine zakonske zastupnike upoznaje s mogućnošću utvrđivanja očinstva sudskom odlukom.

(6) Ako se očinstvo djeteta, čiji su majka ili mogući otac osobe lišene poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, nije uspjelo utvrditi priznanjem, skrbnik majke ili oca, ovisno o okolnostima slučaja, dužan je pokrenuti postupak radi utvrđivanja

očinstva sudskom odlukom u roku od trideset dana od dana primitka obavijesti da nije pribavljen pristanak odnosno od dana uskrate suglasnosti iz članaka 63. i 64. ovoga Zakona.

c. Utvrđivanje očinstva sudskom odlukom

Utvrđivanje očinstva sudskom odlukom

Članak 70.

Ako očinstvo nije utvrđeno presumpcijom bračnog očinstva ili priznanjem, utvrđuje se u sudskom postupku.

Pravo na tužbu radi utvrđivanja očinstva

Članak 71.

Tužbu radi utvrđivanja očinstva može podnijeti:

1. dijete,
2. majka djeteta,
3. muškarac koji sebe smatra ocem djeteta ili
4. centar za socijalnu skrb.

Pravo na tužbu nakon smrti osobe za koju se tvrdi da je otac djeteta

Članak 72.

Ako osoba za koju se tvrdi da je otac djeteta nije živa, tužba radi utvrđivanja očinstva podnosi se protiv njezinih nasljednika.

Rokovi za pokretanje sudskog postupka

Članak 73.

Rokovi za podnošenje tužbe radi utvrđivanja očinstva propisani su odredbama članaka 383. do 387. ovoga Zakona.

Troškovi trudnoće i poroda izvanbračnog djeteta

Članak 74.

Troškove nastale trudnoćom i porodom izvanbračnog djeteta namiruju majka i otac u skladu sa svojim imovinskim mogućnostima.

3. Oспорavanje majčinstva

Pravo na tužbu radi osporavanja majčinstva

Članak 75.

Tužbu radi osporavanja majčinstva ženi upisanoj u maticu rođenih može podnijeti:

1. dijete,
2. žena koja je upisana u maticu rođenih kao djetetova majka ili
3. žena koja sebe smatra majkom djeteta, ako istodobno traži da se utvrdi njezino majčinstvo.

Rokovi za pokretanje sudskog postupka

Članak 76.

Rokovi za podnošenje tužbe radi osporavanja majčinstva propisani su odredbama članka 393. do 396. ovoga Zakona.

Osporavanje majčinstva utvrđenog sudskom odlukom

Članak 77.

Ako je majčinstvo utvrđeno odlukom suda, osporavanje nije dopušteno.

Osporavanje majčinstva nakon smrti djeteta

Članak 78.

Osporavanje majčinstva nije dopušteno nakon djetetove smrti.

4. Osporavanje očinstva

Pravo na tužbu radi osporavanja očinstva

Članak 79.

(1) Tužbu radi osporavanja bračnog očinstva može podnijeti:

1. dijete,
2. majčin muž ili
3. majka djeteta.

(2) Tužbu radi osporavanja očinstva utvrđenog priznanjem može podnijeti:

1. dijete,
2. muškarac koji je upisan u maticu rođenih kao otac djeteta ili
3. muškarac koji sebe smatra ocem djeteta ako istodobno traži da se utvrdi njegovo očinstvo.

Rokovi za pokretanje sudskog postupka

Članak 80.

Rokovi za podnošenje tužbe radi osporavanja očinstva propisani su odredbama članka 400. do 405. ovoga Zakona.

Nedopuštenost osporavanja očinstva

Članak 81.

- (1) Ako je očinstvo utvrđeno odlukom suda, osporavanje nije dopušteno.
- (2) Osporavanje očinstva nije dopušteno nakon djetetove smrti.

5. Majčinstvo i očinstvo djeteta začetog medicinski pomognutom oplodnjom

Majčinstvo djeteta začetog medicinski pomognutom oplodnjom

Članak 82.

(1) Majka djeteta začetog darovanom jajnom stanicom ili darovanim zametkom u postupku medicinski pomognute oplodnje jest žena koja ga je rodila.

(2) Nije dopušteno osporavati majčinstvo djeteta začetog u postupku medicinski pomognute oplodnje ako su dani pristanci za tu vrstu oplodnje prema odredbama propisa kojima se uređuje medicinski pomognuta oplodnja.

(3) Ako je dijete začeto u postupku medicinski pomognute oplodnje bez pristanaka koji se traže prema odredbama propisa kojima se uređuje medicinski pomognuta oplodnja, žena koja je upisana u maticu rođenih kao majka djeteta ili žena koja sebe smatra majkom djeteta mogu osporavati majčinstvo sukladno odredbama članaka 394. i 395. ovoga Zakona.

Očinstvo djeteta začetog medicinski pomognutom oplodnjom

Članak 83.

(1) Ocem djeteta začetog darovanim sjemenom ili darovanim zametkom u postupku medicinski pomognute oplodnje smatra se muž majke, ako je dijete rođeno za trajanja braka ili u razdoblju do tristo dana od prestanka braka i ako je dao pristanak za odgovarajući postupak medicinski pomognute oplodnje prema odredbama propisa kojima se uređuje medicinski pomognuta oplodnja.

(2) Ocem djeteta začetog darovanim sjemenom ili darovanim zametkom u postupku medicinski pomognute oplodnje smatra se izvanbračni drug majke koji je dao pisani pristanak za odgovarajući postupak medicinski pomognute oplodnje i izjavu o priznanju djeteta prema odredbama propisa kojima se uređuje medicinski pomognuta oplodnja.

(3) Nije dopušteno osporavati očinstvo djeteta utvrđeno prema stavicima 1. i 2. ovoga članka.

(4) Iznimno od stavka 3. ovoga članka, ako je dijete začeto u postupku medicinski pomognute oplodnje bez pristanaka koji se traže za odgovarajući postupak medicinski pomognute oplodnje prema odredbama propisa kojima se uređuje medicinski pomognuta oplodnja, očinstvo se može osporavati uz odgovarajuću primjenu odredbi članaka 401., 402. i 403. ovoga Zakona.

(5) Ako drugi muškarac osporava očinstvo muškarcu koji je upisan kao otac djeteta, tužba se može podnijeti u roku od šest mjeseci od dana saznanja da je do oplodnje došlo bez njegova pristanka sukladno odredbama propisa kojima se uređuje medicinski pomognuta oplodnja, a najkasnije do sedme godine života djeteta.

II. PRAVA DJETETA I PRAVNI ODNOS RODITELJA I DJETETA

1. Prava i dužnosti djeteta te stjecanje poslovne sposobnosti

Osobna prava djeteta

Članak 84.

(1) Dijete ima pravo na skrb za život i zdravlje.

(2) Dijete ima pravo na sigurnost i odgoj u obitelji primjeren svojim tjelesnim, psihološkim i drugim razvojnim potrebama.

(3) Dijete ima pravo živjeti sa svojim roditeljima, a ako roditelji žive razdvojeno, dijete ima pravo na roditeljsku skrb obaju roditelja.

(4) Dijete ima pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s roditeljima i drugim bliskim osobama s kojima ne stanuje, kao i pravo na točnu informaciju o važnim okolnostima u vezi s roditeljima i drugim bliskim osobama, sukladno odredbama ovoga Zakona.

(5) Dijete ima pravo na izbor obrazovanja i zanimanja i pravo na zapošljavanje u skladu sa svojim sposobnostima i svojom dobrobiti.

Ograničena poslovna sposobnost djeteta

Članak 85.

(1) Dijete koje je navršilo petnaest godina života i koje zarađuje može samostalno poduzimati pravne radnje, odnosno sklapati pravne poslove i preuzimati obveze u visini iznosa koji zarađuje te raspolagati svojom zaradom pod uvjetom da ne ugrožava svoje uzdržavanje.

(2) Ako pravne radnje i pravni poslovi djeteta iz stavka 1. ovoga članka bitno utječu na njegova osobna i imovinska prava, za njihovo poduzimanje potrebna je suglasnost roditelja ili drugog zakonskog zastupnika djeteta.

Pravo djeteta na izražavanje mišljenja i pokretanje postupaka

Članak 86.

(1) Roditelji i druge osobe koje skrbe o djetetu dužni su poštovati mišljenje djeteta u skladu s njegovom dobi i zrelošću.

(2) U svim postupcima u kojima se odlučuje o nekom djetetovu pravu ili interesu djetete ima pravo na prikladan način saznati važne okolnosti slučaja, dobiti savjet i izraziti svoje mišljenje te biti obaviješteno o mogućim posljedicama poštivanja njegova mišljenja. Mišljenje djeteta se uzima u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelošću.

(3) Dijete koje je navršilo četrnaest godina ima pravo samostalno pokrenuti postupke pred nadležnim tijelima u vezi s ostvarivanjem svojih prava i interesa sukladno članku 359. ovoga Zakona.

(4) Dijete ima pravo na posebnog skrbnika sukladno članku 240. ovoga Zakona.

Pravo djeteta na izbor u vezi s vjerskom pripadnošću

Članak 87.

Dijete koje je navršilo četrnaest godina može samostalno odlučiti o izboru ili promjeni vjerske pripadnosti.

Informirani pristanak djeteta na medicinske postupke

Članak 88.

(1) Dijete koje je navršilo šesnaest godina i koje prema ocjeni doktora medicine raspolaže s obavijestima potrebnim za oblikovanje vlastitog mišljenja o konkretnoj stvari i prema njegovoj je ocjeni dovoljno zrelo za donošenje odluke o preventivnom, dijagnostičkom ili terapijskom postupku u vezi sa svojim zdravljem ili liječenjem, može samostalno dati pristanak na pregled, pretragu ili medicinski postupak (informirani pristanak).

(2) Ako se prema procjeni doktora medicine radi o medicinskom postupku koji je povezan s rizicima teških posljedica za fizičko ili psihičko zdravlje djeteta pacijenta, uz

pristanak djeteta iz stavka 1. ovoga članka potrebna je i suglasnost djetetovih roditelja ili drugog zakonskog zastupnika.

(3) U slučaju spora između djeteta i roditelja o poduzimanju medicinskog postupka iz stavka 2. ovoga članka, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta ili roditelja donijeti rješenje radi zaštite dobrobiti djeteta.

(4) Iznimno od stavaka 1. do 3. ovoga članka, ako se radi o neodgodivoj medicinskoj intervenciji, primjenjuju se odredbe posebnog propisa kojim se uređuje zaštita prava pacijenata.

Dužnost djeteta u obitelji

Članak 89.

Dijete je dužno poštovati svoje roditelje i pomagati im u obavljanju poslova u obiteljskoj zajednici u skladu sa svojom dobi i zrelošću te biti obzirno prema članovima obitelji.

Dužnost djeteta pridonositi uzdržavanju

Članak 90.

Dijete koje je navršilo petnaest godina, zaposleno je i stječe imovinu radom dužno je pridonositi svojem uzdržavanju i školovanju.

2. Roditeljska skrb

Pojam roditeljske skrbi

Članak 91.

(1) Roditeljsku skrb čine odgovornosti, dužnosti i prava roditelja, u svrhu zaštite i promicanja djetetovih osobnih i imovinskih prava te dobrobiti. Roditeljsku skrb roditelji su dužni ostvarivati u skladu s djetetovim razvojnim potrebama i mogućnostima.

(2) Roditelj se ne može odreći prava na roditeljsku skrb.

(3) Roditelji su dužni o pojedinačnim sadržajima roditeljske skrbi razgovarati i sporazumijevati se s djetetom u skladu s njegovom dobi i zrelošću.

Temeljni sadržaj roditeljske skrbi

Članak 92.

(1) U sadržaj roditeljske skrbi ulazi pravo i dužnost zaštite osobnih prava djeteta na:

1. zdravlje, razvoj, njegu i zaštitu,
2. odgoj, obrazovanje i školovanje,
3. ostvarivanje osobnih odnosa i
4. određivanje mjesta stanovanja.

(2) U sadržaj roditeljske skrbi ulazi pravo i dužnost upravljanja djetetovom imovinom.

(3) U sadržaj roditeljske skrbi ulazi pravo i dužnost zastupanja djetetovih osobnih i imovinskih prava i interesa.

Zdravlje, razvoj, njega i zaštita djeteta

Članak 93.

(1) Roditelji su dužni i odgovorni skrbiti se o zdravlju djeteta te mu omogućiti korištenje mjera za očuvanje te unapređenje zdravlja i ozdravljenje u slučaju bolesti, sukladno propisima kojima se uređuje zdravstvo i zahtjevima medicinske znanosti.

(2) Roditelji su dužni i odgovorni čuvati i negovati dijete te se skrbiti o njegovim potrebama.

(3) Roditelji su dužni štititi dijete od ponižavajućih postupaka i tjelesnoga kažnjavanja drugih osoba.

(4) Roditelji ne smiju dijete predškolske dobi ostaviti bez nadzora osobe starije od šesnaest godina.

(5) Roditelji su dužni i odgovorni djetetu mlađem od šesnaest godina zabraniti noćne izlaske bez svoje pratnje ili pratnje druge odrasle osobe u koju imaju povjerenje.

(6) Noćnim izlaskom iz stavka 5. ovoga članka smatra se vrijeme od dvadeset tri do pet sati.

Odgoj, obrazovanje i školovanje djeteta

Članak 94.

(1) Odgoj djeteta mora biti u skladu s njegovom dobi i zrelošću te s pravom djeteta na slobodu savjesti, vjerskog i drugog uvjerenja.

(2) Roditelji ne smiju tjelesno kažnjavati dijete, postupati ponižavajuće prema njemu niti primjenjivati psihičku prisilu te su ga dužni štititi od takvog postupanja drugih osoba.

(3) Roditelji imaju dužnost brinuti se o svestranom, redovitom, a prema svojim mogućnostima i daljnjem obrazovanju svojeg djeteta i poticati njegove umjetničke, tehničke, sportske i druge interese.

(4) Roditelji su dužni i odgovorni odzivati se sastancima ili pozivu odgojno-obrazovne ustanove u vezi s odgojem i obrazovanjem djeteta.

(5) Roditelji ne smiju prisiljavati dijete na školovanje koje nije u skladu s njegovim sposobnostima i sklonostima.

(6) U slučaju spora između djeteta i roditelja vezanog za školovanje djeteta, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta ili roditelja donijeti rješenje radi zaštite dobrobiti djeteta.

(7) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati način sudjelovanja djece u umjetničkim, audiovizualnim, promidžbenim, sportskim i sličnim aktivnostima.

Ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom

Članak 95.

(1) Roditelj koji ne stanuje s djetetom ima pravo i dužnost ostvarivati osobne odnose s djetetom, osim ako mu je to zabranjeno ili ograničeno sudskom odlukom.

(2) Roditelj koji stanuje s djetetom ima dužnost i odgovornost omogućivati i poticati ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s drugim roditeljem.

(3) Roditelji su dužni omogućiti djetetu ostvarivanje osobnih odnosa s osobama koje su mu osobito bliske.

(4) Roditelji imaju pravo, dužnost i odgovornost nadzirati dijete u njegovu druženju s drugim osobama, kao i komunikaciju na društvenim mrežama, odnosno drugim oblicima elektroničke komunikacije te mu zabraniti druženja i komunikaciju koja nisu u skladu s djetetovom dobrobiti.

Određivanje mjesta stanovanja djeteta

Članak 96.

(1) Djetetovo mjesto stanovanja jest prebivalište, odnosno boravište njegovih roditelja.

(2) Roditelji su dužni sporazumno odrediti mjesto djetetova stanovanja, a ako roditelji ne stanuju zajedno, dijete može imati mjesto stanovanja samo kod jednog roditelja.

(3) Pravo roditelja da određuju djetetovo mjesto stanovanja može biti ograničeno odlukom suda ili potrebom pribavljanja suglasnosti centra za socijalnu skrb.

(4) Dijete ne može stanovati kod roditelja koji ne ostvaruje roditeljsku skrb o osobnim pravima djeteta ili je lišen prava na roditeljsku skrb.

Upravljanje imovinom djeteta

Članak 97.

(1) Roditelji imaju dužnost, pravo i odgovornost upravljati imovinom djeteta s pažnjom odgovornog roditelja, na način da je očuvaju i po mogućnosti uvećaju.

(2) Troškovi upravljanja imovinom djeteta padaju na teret te imovine.

(3) Prihodi od imovine djeteta mogu se koristiti samo za uzdržavanje djeteta. Imovina djeteta se može otuđiti samo ako roditelji nemaju dovoljno vlastitih sredstava za djetetovo uzdržavanje, liječenje ili školovanje, a sredstva za to ne mogu se osigurati na drugi način.

(4) Prihodi od imovine djeteta mogu se u iznimnim slučajevima koristiti za potrebe liječenja roditelja ili braće i sestara djeteta ako se ne koriste za uzdržavanje, liječenje i školovanje djeteta, za što je potrebno odobrenje suda u izvanparničnom postupku pokrenutom na prijedlog djeteta ili roditelja.

(5) Roditelji zastupaju dijete glede imovine i imovinskih prava u skladu s odredbama članka 99. i 101. ovoga Zakona.

Ograničavanje prava na upravljanje imovinom djeteta

Članak 98.

(1) Roditelji ne smiju upravljati imovinom djeteta koju je dijete naslijedilo ili mu je darovana ako je ostavitelj ili darovatelj svojom voljom tako odredio.

(2) Roditelji ne smiju upravljati sredstvima koja su stečena djetetovim radom.

(3) Za raspolaganje vrijednijom imovinom odnosno imovinskim pravima djeteta, dijete ili roditelji moraju zatražiti odobrenje suda u izvanparničnom postupku sukladno članku 101. ovoga Zakona.

Zastupanje djeteta

Članak 99.

(1) Roditelji koji ostvaruju roditeljsku skrb imaju dužnost i pravo u osobnim i imovinskim pravima sporazumno zastupati svoje dijete u odnosu prema trećima.

(2) Smatra se da je jedan roditelj dao svoj pristanak drugom roditelju da može zastupati dijete bez njegove izričite suglasnosti, osim kad se traži izričita pisana suglasnost drugog roditelja sukladno odredbama članka 100. i 101. ovoga Zakona.

(3) Jedan roditelj samostalno zastupa dijete u onim područjima roditeljske skrbi u kojima je drugi roditelj prema odredbama ovoga Zakona ili na temelju odluke suda ograničen.

(4) U žurnim slučajevima, kad prijeti opasnost za život i zdravlje djeteta, osim u slučajevima iz članaka 100. i 101. ovoga Zakona, svaki od roditelja ima pravo poduzeti nužne pravne radnje u skladu s dobrobiti djeteta i o tome odmah obavijestiti drugog roditelja.

(5) Roditelji ne zastupaju dijete prigodom poduzimanja pravnih radnji, odnosno sklapanja pravnih poslova prema članku 85. ovoga Zakona.

(6) Roditelji ne zastupaju dijete u slučajevima u kojima se djetetu imenuje posebni skrbnik.

Zastupanje u vezi s bitnim osobnim pravima djeteta

Članak 100.

(1) Zastupanje u vezi s bitnim osobnim pravima djeteta odnose se na:

1. promjenu djetetova osobnog imena,
2. promjenu prebivališta odnosno boravišta djeteta i
3. izbor ili promjenu vjerske pripadnosti.

(2) Zastupanje u vezi s djetetovim pravima iz stavka 1. ovoga članka valjano je ako roditelj koji zastupa dijete ima pisanu suglasnost drugog roditelja koji ima pravo zastupati dijete.

(3) Suglasnost iz stavka 2. ovoga članka za promjenu prebivališta odnosno boravišta djeteta nije potrebna ako preseljenje bitno ne utječe na ostvarivanje postojećih osobnih odnosa s drugim roditeljem, pod uvjetom da je roditelj s kojim dijete stanuje pribavio suglasnost centra za socijalnu skrb.

(4) Suglasnost iz stavka 2. ovoga članka za promjenu prebivališta odnosno boravišta djeteta iznimno nije potrebna ako je prijava prebivališta odnosno boravišta nužna radi zaštite prava i interesa djeteta, pod uvjetom da je roditelj s kojim dijete stanuje pribavio suglasnost centra za socijalnu skrb.

(5) Ako roditelj koji zastupa dijete u stvarima iz stavka 1. ovoga članka ne može pribaviti pisanu suglasnost drugog roditelja, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta ili roditelja odlučiti koji će od roditelja u toj stvari zastupati dijete radi zaštite dobrobiti djeteta, osim u slučaju iz stavka 3. i 4. ovoga članka.

(6) Za priznanje odnosno za pristanak na priznanje očinstva koje je dalo dijete u odnosu na očinstvo vlastitoga djeteta potrebna je pisana suglasnost oba roditelja koja imaju pravo zajednički zastupati dijete.

Zastupanje u vezi s vrjednijom imovinom odnosno imovinskim pravima djeteta

Članak 101.

(1) Zastupanje djeteta u vezi s njegovom vrjednijom imovinom odnosno imovinskim pravima valjano je ako roditelj koji zastupa dijete dobije:

1. pisanu suglasnost drugog roditelja koji ostvaruje roditeljsku skrb i
2. odobrenje suda u izvanparničnom postupku.

(2) Zastupanjem iz stavka 1. ovoga članka smatraju se zastupanja prigodom otuđenja i opterećenja nekretnina, pokretnina koje se upisuju u javne upisnike ili pokretnina veće vrijednosti, raspolaganja dionicama i poslovnim udjelima, raspolaganja nasljedstvom, prihvatanja darova s teretom ili odbijanja ponuđenih darova te raspolaganja drugim vrjednijim imovinskim pravima, ovisno o okolnostima pojedinoga slučaja.

(3) Zastupanjem iz stavka 1. ovoga članka smatra se i zastupanje prigodom sklapanja ugovora između djeteta i fizičkih ili pravnih osoba kojima je predmet raspolaganje budućim imovinskim pravima djeteta u vezi s njegovim sportskim, umjetničkim ili sličnim aktivnostima.

(4) Ugovorene obveze iz stavka 3. ovoga članka mogu trajati najdulje do punoljetnosti djeteta.

(5) Ako roditelj koji zastupa dijete u stvarima iz stavka 1. ovoga članka ne može pribaviti pisanu suglasnost drugog roditelja, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta ili roditelja odlučiti koji će od roditelja u toj stvari zastupati dijete te, prema okolnostima slučaja, odlučiti i o davanju odobrenja iz stavka 1. točke 2. ovoga članka.

3. Ostvarivanje roditeljske skrbi

Privremeno povjeravanje skrbi o djetetu osobi koja ispunjava uvjete za skrbnika

Članak 102.

(1) Oba roditelja suglasno ili roditelj koji sam ostvaruje roditeljsku skrb o djetetu mogu svakodnevnu skrb o djetetu, uključujući smještaj, privremeno povjeriti osobi koja ispunjava pretpostavke koje su odredbama ovoga Zakona propisane za skrbnika.

(2) Ako se svakodnevna skrb o djetetu povjerava na vrijeme dulje od trideset dana, potpis roditelja iz stavka 1. ovoga članka na izjavi mora biti ovjeren kod javnog bilježnika.

Privremeno povjeravanje skrbi o djetetu udomiteljskoj obitelji ili drugoj fizičkoj ili pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi

Članak 103.

(1) Oba roditelja suglasno ili roditelj koji sam ostvaruje roditeljsku skrb o djetetu mogu svakodnevnu skrb o djetetu, uključujući smještaj djeteta, uz odluku centra za socijalnu skrb, sukladno posebnom propisu kojim se uređuje socijalna skrb, povjeriti udomiteljskoj obitelji ili drugoj fizičkoj ili pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi u skladu s propisima kojima se uređuje socijalna skrb.

(2) Ako smještaj djeteta u slučaju iz stavka 1. ovoga članka traje dulje od šest mjeseci od kad je roditelj povjerio svakodnevnu skrb o djetetu, uključujući smještaj djeteta, centar za socijalnu skrb će u daljnjem roku od trideset dana učiniti procjenu opravdanosti produljenja ove vrste smještaja ili podnijeti sudu prijedlog za izricanje odgovarajuće sudske mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta zajedno s individualnim planom i stručnom obiteljskom procjenom.

Zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi

Članak 104.

(1) Roditelji imaju pravo i dužnost ravnopravno, zajednički i sporazumno ostvarivati roditeljsku skrb.

(2) Kad roditelji trajno ne žive zajedno, dužni su ostvarivanje roditeljske skrbi sporazumno urediti planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi iz članka 106. ovoga Zakona.

(3) Zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi može biti uređeno i odlukom suda koja se temelji na sporazumu roditelja o svim bitnim pitanjima iz plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

(4) Roditelji su dužni prilikom zajedničkog ostvarivanja roditeljske skrbi sporna pitanja pokušati riješiti sporazumno.

Samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi

Članak 105.

(1) Jedan roditelj samostalno ostvaruje roditeljsku skrb potpuno, djelomice ili u odnosu na odlučivanje o određenom bitnom pitanju u vezi s djetetom uz istodobno ograničavanje drugog roditelja na ostvarivanje roditeljske skrbi u tom dijelu samo na temelju sudske odluke u skladu s djetetovom dobrobiti.

(2) Roditelj nastavlja samostalno ostvarivati roditeljsku skrb bez sudske odluke ako je drugi roditelj umro ili je proglašen umrlim, a roditelji su prije smrti jednoga od njih roditeljsku skrb ostvarivali zajednički.

(3) Jedan roditelj samostalno ostvaruje roditeljsku skrb na temelju sudske odluke ako roditelji nisu postigli plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sporazum tijekom sudskog postupka, pri čemu je sud dužan posebno voditi računa koji je od roditelja spreman na suradnju i sporazum o zajedničkoj roditeljskoj skrbi sukladno članku 416. stavcima 2. i 3. ovoga Zakona.

(4) Roditelj koji se protivi zajedničkom ostvarivanju roditeljske skrbi, odnosno sklapanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sporazumu dužan je dokazati da zajednička roditeljska skrb nije za dobrobit djeteta, u protivnom sud može samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi povjeriti drugom roditelju ako je to u skladu s dobrobiti djeteta.

(5) Kad sud donosi odluku o samostalnom ostvarivanju roditeljske skrbi, odredit će hoće li roditelj koji samostalno ostvaruje roditeljsku skrb sam zastupati dijete u bitnim osobnim pravima ili uz suglasnost drugog roditelja sukladno članku 100. ovoga Zakona.

Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi

Članak 106.

(1) Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi je pisani sporazum roditelja o načinu ostvarivanja zajedničke roditeljske skrbi u okolnostima u kojima roditelji djeteta trajno ne žive u obiteljskoj zajednici.

(2) Planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi mora se detaljno urediti:

1. mjesto i adresa djetetova stanovanja,
2. vrijeme koje će dijete provoditi sa svakim od roditelja,
3. način razmjene informacija u vezi s davanjem suglasnosti pri donošenju odluka bitnih za dijete, sukladno odredbama članaka 108. ovoga Zakona, te razmjene važnih informacija u vezi s djetetom iz članka 111. ovoga Zakona,
4. visinu uzdržavanja kao obvezu roditelja kod kojega dijete ne stanuje i
5. način na koji će se rješavati buduća sporna pitanja.

(3) Planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi mogu se urediti i druga pitanja ostvarivanja roditeljske skrbi za koja roditelji smatraju da su bitna za dijete, sukladno članku 108. stavku 3. ovoga Zakona, odnosno o kojima su roditelji dužni odlučivati sporazumno.

(4) Roditelji su dužni upoznati dijete sa sadržajem plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i omogućiti mu da izrazi svoje mišljenje u skladu s njegovom dobi i zrelošću te ga poštovati u skladu s djetetovom dobrobiti.

(5) Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi roditelji mogu sastaviti samostalno, u postupku obveznog savjetovanja, kao i u postupku obiteljske medijacije.

Odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i promjena plana

Članak 107.

(1) Kako bi stekao svojstvo ovršne isprave, plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi može se podnijeti sudu u izvanparničnom postupku radi provjere sadržaja te odobravanja sukladno odredbama članka 461. do 467. ovoga Zakona.

(2) Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi može se mijenjati u skladu s dobi i zrelošću djeteta ili ako to zahtijevaju bitno promijenjene okolnosti te podnijeti sudu u izvanparničnom postupku radi provjere sadržaja i odobravanja izmijenjenog plana sukladno odredbama članka 469. ovoga Zakona.

(3) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati obvezan sadržaj obrasca plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

Sporazumno donošenje odluka bitnih za dijete

Članak 108.

(1) Kad roditelji ostvaruju zajedničku roditeljsku skrb, odluke koje su bitne za dijete, kao i suglasnosti dužni su donijeti odnosno dati sporazumno.

(2) Odluke koje su bitne za dijete odnose se na zastupanje u vezi s bitnim osobnim pravima djeteta sukladno članku 100. stavku 1. ovoga Zakona i zastupanje u vezi s vrijednijom imovinom i imovinskim pravima djeteta sukladno članku 101. ovoga Zakona.

(3) Odluke iz stavka 1. ovoga članka koje su bitne za dijete mogu biti i druge odluke koje mogu znatno utjecati na život djeteta kao što je ostvarivanje osobnih odnosa s djetetu bliskim osobama, izvanredni medicinski postupci ili liječenje te izbor škole za koje odluke se smatra da je drugi roditelj dao svoju suglasnost.

Neslaganje roditelja o odlukama koje su bitne za dijete

Članak 109.

(1) Kada se roditelji koji imaju pravo zastupati dijete ne mogu sporazumjeti u vezi s odlukama koje su bitne za dijete iz članka 108. ovoga Zakona, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta ili roditelja odlučiti koji će od roditelja u toj stvari zastupati dijete.

(2) Ako se bitne odluke odnose na osobna prava djeteta, prije pokretanja postupka iz stavka 1. ovoga članka roditelji su dužni sudjelovati u postupku obveznog savjetovanja sukladno članku 329. ovoga Zakona. U postupku obveznog savjetovanja može sudjelovati i dijete sukladno članku 329. ovoga Zakona.

(3) Ako roditelji postupke iz stavka 1. ovoga članka pokreću učestalo, sud može na zahtjev djeteta ili roditelja povjeriti ostvarivanje roditeljske skrbi djelomice ili u potpunosti samo jednom roditelju.

Samostalnost roditelja pri donošenju odluka u vezi s djetetom

Članak 110.

(1) Roditelji, bez obzira na to ostvaruju li roditeljsku skrb zajednički ili samostalno, imaju pravo samostalno donositi svakodnevne odluke u vezi s djetetom za vrijeme kad se dijete nalazi kod jednoga od njih.

(2) Roditelji su dužni međusobno poštovati roditeljsku samostalnost u donošenju odluka iz stavka 1. ovoga članka i roditeljski autoritet u vrijeme kad se dijete nalazi kod drugog roditelja.

(3) U hitnim slučajevima, kad prijeti neposredna opasnost za dijete, svaki od roditelja ima pravo, bez suglasnosti drugog roditelja donijeti odluke o poduzimanju nužnih radnji u skladu s djetetovom dobrobiti i o tome odmah obavijestiti drugog roditelja.

(4) Svakodnevne odluke iz stavka 1. ovoga članka može donositi i drugi član obitelji koji stanuje s djetetom uz pristanak roditelja.

(5) Odluke o poduzimanju nužnih radnji iz stavka 3. ovoga članka može donijeti i drugi član obitelji koji stanuje s djetetom.

Dužnost roditelja na razmjenju informacija u vezi s djetetom

Članak 111.

(1) Roditelji su dužni, bez obzira na to ostvaruju li roditeljsku skrb zajednički ili samostalno, međusobno razmjenjivati informacije o očuvanju djetetova zdravlja i dosljednosti u odgoju te informacije u vezi sa školskim i izvanškolskim obvezama djeteta. Razmjena informacija mora biti jasna, brza i usmjerena isključivo na dijete.

(2) Roditelji ne smiju dužnost suradnje iz stavka 1. ovoga članka koristiti s ciljem kontrole drugog roditelja.

Prava roditelja kojem je ograničeno pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi

Članak 112.

(1) Roditelj kojemu je ograničeno pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi ima:

1. pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom te pravo na donošenje svakodnevnih odluka u vezi s djetetom iz članka 110. stavka 1. ovoga Zakona i odluka o poduzimanju nužnih radnji u slučaju neposredne opasnosti iz članka 110. stavka 3. ovoga Zakona i

2. pravo na informacije o bitnim okolnostima vezanim uz osobna prava djeteta.

(2) Prava roditelja iz stavka 1. ovoga članka mogu biti ograničena ili oduzeta samo odlukom suda ako je to nužno radi zaštite djetetove dobrobiti.

(3) Roditelj koji ne ostvaruje roditeljsku skrb nad djetetom ima pravo zahtijevati od drugog roditelja informacije iz stavka 1. točke 2. ovoga članka ako za to ima opravdani pravni interes i u mjeri u kojoj to nije u suprotnosti s djetetovom dobrobiti.

(4) U slučaju spora u vezi s ostvarivanjem prava iz stavka 3. ovoga članka sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta ili roditelja donijeti rješenje radi zaštite dobrobiti djeteta.

Izmjena presude o ostvarivanje roditeljske skrbi

Članak 113.

Ako okolnosti na temelju kojih je bila donesena presuda o samostalnom ostvarivanju roditeljske skrbi jednog roditelja prestanu postojati, sud će donijeti odluku u skladu s dobrobiti djeteta, uz odgovarajuću primjenu članaka 104. i 105. ovoga Zakona.

4. Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi, smrt roditelja i prestanak roditeljske skrbi

Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi zbog pravnih zapreka

Članak 114.

(1) Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi zbog pravnih zapreka nastupa u slučajevima kad je roditelj djeteta maloljetna osoba ili osoba lišena poslovne sposobnosti u dijelu u kojem nije u stanju ostvarivati roditeljsku skrb.

(2) Dok traje mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi, svakodnevnu skrb o djetetu može ostvarivati roditelj iz stavka 1. ovog članka samostalno ili zajedno s drugim roditeljem djeteta ili skrbnikom djeteta imenovanim sukladno članku 224. točkama 3. i 4. ovoga Zakona.

(3) Roditelj iz stavka 1. ovoga članka ne može zastupati dijete, a ako je lišen poslovne sposobnosti, ne može ga zastupati u dijelu u kojem je lišen poslovne sposobnosti. Dijete zastupa drugi roditelj ili skrbnik djeteta koji je dužan poštovati mišljenje roditelja iz stavka 1. ovoga članka.

(4) U slučaju neslaganja roditelja djeteta međusobno ili roditelja iz stavka 1. ovoga članka i skrbnika djeteta oko zastupanja djeteta u vezi s odlukama koje su bitne za dijete iz članka 108. ovoga Zakona sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, roditelja ili skrbnika donijeti rješenje kojim će odrediti tko će zastupati dijete u toj stvari.

(5) Iznimno od odredbi stavka 3. ovoga članka, maloljetni roditelj može odrediti osobno ime djetetu.

(6) Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi zbog pravnih zapreka prestaje kad prestanu postojati razlozi zbog kojih ostvarivanje roditeljske skrbi miruje.

Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi zbog stvarnih zapreka

Članak 115.

(1) Sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, roditelja ili centra za socijalnu skrb donijeti rješenje o mirovanju ostvarivanja roditeljske skrbi ako je roditelj odsutan i nepoznatog boravišta ili spriječen iz objektivnih razloga dulje vrijeme ostvarivati roditeljsku skrb.

(2) Dok traje mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi iz stavka 1. ovoga članka, roditelj nema pravo na njezino ostvarivanje.

(3) Dok traje mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi iz stavka 1. ovoga članka, roditeljsku skrb ostvaruje drugi roditelj samostalno ili se dijete stavlja pod skrbništvo sukladno članku 224. točki 5. ovoga Zakona.

(4) Sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, roditelja kojem miruje ostvarivanje roditeljske skrbi ili centra za socijalnu skrb donijeti rješenje o prestanku mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi iz stavka 1. ovoga članka kad prestanu postojati razlozi zbog kojih je određeno mirovanje roditeljske skrbi.

(5) Pravomoćno rješenje iz stavaka 1., 3. i 4. ovoga članka sud je dužan dostaviti centru za socijalnu skrb prebivališta, odnosno boravišta djeteta.

Roditeljska skrb u slučaju smrti roditelja

Članak 116.

(1) Ako roditelji zajednički ostvaruju roditeljsku skrb i jedan od njih umre, drugi roditelj nastavlja samostalno ostvarivati roditeljsku skrb.

(2) Ako roditelj koji samostalno ostvaruje roditeljsku skrb umre, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, drugog roditelja ili centra za socijalnu skrb donijeti rješenje kojim će povjeriti ostvarivanje roditeljske skrbi drugom roditelju, ako je to u skladu s dobrobiti djeteta.

(3) Do donošenja rješenja iz stavka 2. ovoga članka sud će na prijedlog centra za socijalnu skrb ili osobe iz stavka 2. ovoga članka, ako je to potrebno, žurno odlučiti koja osoba će privremeno skrbiti o djetetu.

(4) U slučaju smrti oba roditelja, centar za socijalnu skrb će dijete staviti pod skrbništvo.

(5) Roditelj koji ostvaruje roditeljsku skrb može za života u oporuci ili u obliku javnobilježničke isprave (anticipirana naredba) imenovati osobu za koju smatra da bi se u slučaju njegove smrti najbolje skrbila o djetetu.

(6) Kad se u slučaju smrti roditelja djetetu imenuje skrbnik, uzima u obzir volja roditelja iz stavka 5. ovoga članka i mišljenje djeteta, osim ako se procijeni da to ne bi bilo u skladu s djetetovom dobrobiti.

Prestanak roditeljske skrbi

Članak 117.

(1) Roditeljska skrb prestaje kad dijete stekne potpunu poslovnu sposobnost, posvojenjem djeteta i smrću roditelja.

(2) Potpunu poslovnu sposobnost dijete stječe punoljetnošću ili sklapanjem braka prije punoljetnosti.

(3) Punoljetna je osoba koja je navršila osamnaest godina života.

Dužnost zakonskih zastupnika djeteta

Članak 118.

Nakon što dijete stekne potpunu poslovnu sposobnost, roditelji odnosno skrbnik dužni su mu predati sve osobne i druge isprave koje se odnose na dijete te mu prepustiti upravljanje njegovom imovinom.

5. Ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom

Ostvarivanje osobnih odnosa djeteta i roditelja

Članak 119.

(1) Dijete ima pravo ostvarivati osobne odnose s roditeljem s kojim ne stanuje, a roditelj koji ne stanuje s djetetom ima pravo i dužnost ostvarivati osobne odnose s djetetom, neovisno o njegovu pravu na ostvarivanje roditeljske skrbi.

(2) Roditelj i druge osobe koje stanuju s djetetom i skrbe se o djetetu dužne su omogućiti djetetu ostvarivanje osobnih odnosa s roditeljem s kojim ne stanuje te se suzdržavati od svakog ponašanja koje bi otežavalo ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s tim roditeljem.

(3) Roditelj koji ne stanuje s djetetom nema pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom jedino ako mu je to odlukom suda zabranjeno.

Ostvarivanje osobnih odnosa djeteta sa srodnicima i drugim osobama

Članak 120.

(1) Pravo na ostvarivanje osobnih odnosa imaju obostrano: dijete, braća, sestre, polubraća, polusestre te bake i djedovi.

(2) Pravo na ostvarivanje osobnih odnosa imaju obostrano dijete i druge osobe ako su dulje vrijeme živjele u obitelji s djetetom, kroz to se vrijeme brinule o djetetu i s njim imaju razvijen emocionalni odnos.

(3) Roditelji i druge osobe koje stanuju s djetetom i skrbe se o djetetu dužne su djetetu omogućiti ostvarivanje osobnih odnosa sa srodnicima i drugim osobama koje imaju na to pravo te se suzdržavati od svakog ponašanja koje bi otežavalo ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

(4) Osobe iz stavaka 1. i 2. ovoga članka nemaju pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom ako bi to bilo u suprotnosti s djetetovom dobrobiti.

Oblici ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom

Članak 121.

(1) Osobni odnosi s djetetom mogu se ostvarivati izravno u kraćim ili duljim razdobljima u obliku susreta i druženja ili boravkom djeteta kod osobe koja ima pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom.

(2) Osobni odnosi s djetetom mogu se ostvarivati neizravno korištenjem različitih komunikacijskih sredstava, slanjem pisama, darova i slično.

(3) Osobni odnosi s djetetom mogu se ostvarivati davanjem informacija u vezi s osobnim pravima djeteta, osobi koja na to ima pravo i djetetu.

(4) Informacija iz stavka 3. ovoga članka može se zahtijevati od svake osobe koja skrbi o djetetu, ako za to postoji pravni interes i ako to ne bi bilo na štetu djetetove dobrobiti.

(5) U slučaju spora u vezi s ostvarivanjem prava iz stavka 4. ovoga članka sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta ili roditelja ili osobe koja ima pravo na informaciju donijeti rješenje radi zaštite dobrobiti djeteta.

Sporazum, provjera sporazuma i potvrda ovršnosti

Članak 122.

(1) Roditelji, srodnici i druge osobe iz članka 120. ovoga Zakona mogu sklopiti sporazum o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom.

(2) Sporazum iz stavka 1. ovoga članka mora biti sastavljen u pisanom obliku, sadržavati detaljne podatke o načinu, vremenu i mjestu preuzimanja, odnosno povratka djeteta, kao i eventualnu nazočnost drugoga roditelja ili treće osobe, te podjelu troškova u vezi s ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom, ako je to s obzirom na okolnosti slučaja potrebno.

(3) Na sporazum o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom na odgovarajući način se primjenjuje članak 107. stavci 1. i 2. ovoga Zakona.

Ograničenje ili zabrana ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom

Članak 123.

(1) Sud može u odluci iz članka 413. stavka 1. ovoga Zakona ili u izvanparničnom postupku pokrenutom na prijedlog djeteta, roditelja, ili centra za socijalnu skrb iznimno ograničiti ili zabraniti pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom ako bi to bilo nužno radi zaštite dobrobiti djeteta.

(2) Kad donosi odluku iz stavka 1. ovoga članka, sud je dužan:

1. ispitati postoji li mogućnost poduzimanja blažih mjera zaštite dobrobiti djeteta,

2. voditi računa da ograničenje ili zabrana budu razmjerni potrebi da se zaštiti dobrobit djeteta i

3. obrazložiti nužnost ograničenja ili zabrane.

(3) Odlukom iz stavka 1. ovoga članka ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom može se ograničiti ili zabraniti na određeno ili na neodređeno vrijeme.

Ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom pod nadzorom

Članak 124.

(1) Sud može u odluci iz članka 413. stavka 1. ovoga Zakona ili u izvanparničnom postupku pokrenutom na prijedlog djeteta, roditelja, ili centra za socijalnu skrb odrediti da se osobni odnosi djeteta s roditeljem ostvaruju pod nadzorom stručne osobe koju imenuje centar za socijalnu skrb.

(2) U odluci kojom određuje mjeru iz stavka 1. ovoga članka sud određuje vrijeme te mjesto ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s roditeljem koje mora biti prikladno za dijete, a može se odrediti i nazočnost drugog roditelja ili djetetu bliske osobe.

(3) Mjera iz stavka 1. ovoga članka može se odrediti samo privremeno, u trajanju do šest mjeseci računajući od dana kada centar za socijalnu skrb imenuje osobu koja će obavljati nadzor nad ostvarivanjem osobnih odnosa.

(4) U iznimno opravdanim okolnostima mjera nadzora nad ostvarivanjem osobnih odnosa djeteta s roditeljem iz stavka 3. ovoga članka može se produžiti za idućih šest mjeseci.

(5) Na temelju pravomoćne odluke suda o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta pod nadzorom centar za socijalnu skrb rješenjem će imenovati stručnu osobu (voditelja nadzora) pod čijim će se nadzorom ostvarivati osobni odnosi djeteta s roditeljem.

(6) Centar za socijalnu skrb će rješenjem razriješiti voditelja nadzora ako neuredno ispunjava svoje obveze te imenovati novog voditelja nadzora.

(7) Protiv rješenja iz stavaka 5. i 6. ovog članka može se izjaviti žalba ministarstvu nadležnom za socijalnu skrb. Žalba ne odgađa izvršenje rješenja.

(8) Stručna osoba koja obavlja nadzor iz stavka 1. ovoga članka ima pravo na naknadu za obavljanje nadzora kao i na naknadu opravdanih troškova prijevoza koji nastanu u provođenju nadzora.

Dužnosti stručne osobe koja obavlja nadzor

Članak 125.

(1) Ako je nadzor nad ostvarivanjem osobnih odnosa djeteta s roditeljem određen jer se osobni odnosi s djetetom nisu ostvarivali dulje vrijeme, stručna osoba iz članka 124. stavka 1. ovoga Zakona dužna je prethodno pripremiti dijete za ostvarivanje osobnih odnosa pod nadzorom te djetetu i roditelju savjetovanjem pomagati kako bi se ostvarivanje osobnih odnosa uspostavilo.

(2) Stručna osoba iz članka 124. stavka 1. ovoga Zakona dužna je pratiti napredak i razvoj osobnog odnosa djeteta s roditeljem te jednom mjesečno dostavljati centru za socijalnu skrb izvješća o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem.

(3) Centar za socijalnu skrb je dužan izvješća iz stavka 2. ovoga članka zajedno sa stručnom procjenom dostaviti sudu u roku od petnaest dana prije isteka roka na koji je nadzor određen te predložiti sudu donošenje rješenja o prestanku nadzora, izmjenju odluke o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem odnosno zabranu ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s roditeljem.

(4) Ako stručna osoba koja obavlja nadzor ustanovi da ostvarivanje osobnih odnosa pod nadzorom predstavlja za dijete intenzivan psihološki stres ili da su ugroženi djetetov tjelesni ili mentalni razvoj, dužna je bez odgode o tome izvijestiti centar za socijalnu skrb. Centar za socijalnu skrb dužan je bez odgode predložiti sudu u izvanparničnom postupku izmjenu odluke o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom pod nadzorom odnosno zabranu ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom i prije isteka roka na koji je nadzor određen.

(5) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati stručnu osposobljenost osobe koja obavlja nadzor nad ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom, dužnosti stručne osobe u obavljanju nadzora, postupanje centra za socijalnu skrb pri provođenju mjere, prostorne uvjete održavanja osobnih odnosa pod nadzorom, naknadu troškova u vezi s nadzorom ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom te visinu iznosa i način isplate naknade za provođenje nadzora.

Pravo na naknadu štete

Članak 126.

Osoba koja je obvezna roditelju ili drugoj osobi omogućiti ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom dužna je roditelju ili drugoj osobi koje imaju pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom nadoknaditi štetu uzrokovanu nepoštivanjem sudske odluke, odobrenoga plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili odobrenoga sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa iz neopravdanih razloga prema propisima obveznoga prava.

III. MJERE ZA ZAŠTITU PRAVA I DOBROBITI DJETETA

1. Opće odredbe

Prvenstvena dužnost roditelja i podredna dužnost nadležnih tijela štititi dijete

Članak 127.

- (1) Roditelji su dužni i odgovorni štititi prava i dobrobit djeteta.
- (2) U slučajevima određenim ovim Zakonom i drugi članovi bliže obitelji imaju dužnosti i odgovornosti iz stavka 1. ovoga članka.
- (3) Mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta određuju se roditeljima.
- (4) Mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta iz nadležnosti centra za socijalnu skrb mogu se odrediti i osobama kojima je povjerena svakodnevna skrb o djetetu.

Načelo razmjernosti

Članak 128.

Tijelo koje provodi postupak prilikom izbora mjere prikladne za zaštitu prava i dobrobiti djeteta dužno je voditi računa da se odredi ona mjera kojom se najmanje ograničava pravo roditelja na ostvarivanje skrbi o djetetu, ako je takvom mjerom moguće zaštititi prava i dobrobit djeteta.

Izdvajanje djeteta iz obitelji

Članak 129.

- (1) Izdvajanje djeteta iz obitelji određuje se samo ako niti jednom blažom mjerom nije moguće zaštititi prava i dobrobit djeteta.

(2) Pod izdvajanjem djeteta iz obitelji podrazumijeva se svaka mjera na temelju koje se dijete izdvaja iz obitelji i smješta kod druge osobe koja zadovoljava pretpostavke za skrbnika, u udomiteljsku obitelj, u ustanovu socijalne skrbi ili kod druge fizičke ili pravne osobe koja obavlja djelatnost socijalne skrbi.

(3) Svrha izdvajanja djeteta iz obitelji mora biti zaštita djetetova života, zdravlja i razvoja, osiguravanje primjerene skrbi o djetetu izvan obitelji i stvaranje uvjeta za djetetov povratak u obitelj, odnosno priprema drugog trajnog oblika skrbi o djetetu.

(4) Izdvajanje djeteta iz obitelji ne smije trajati dulje negoli je to nužno da bi se zaštitila prava i dobrobit djeteta.

(5) Mjera izdvajanja djeteta iz obitelji mora biti redovito preispitivana, a roditelji imaju pravo na pomoć i potporu da bi se uklonili uzroci izdvajanja i dijete vratilo u obitelj u skladu s njegovom dobrobiti.

Pravo na sudjelovanje u postupcima određivanja mjera za zaštitu djeteta

Članak 130.

(1) Dijete ima pravo sudjelovati i izraziti svoje mišljenje u svim postupcima procjenjivanja i određivanja mjera kojima se štite njegova prava i dobrobit.

(2) U postupcima u kojima se određuju mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta tijela koja određuju mjere rješenjem će dopustiti djetetu koje je navršilo četrnaest godina da iznosi činjenice, predlaže dokaze, podnosi pravne lijekove i poduzima druge radnje u postupku ako je sposobno shvatiti značenje i pravne posljedice tih radnji.

(3) U postupku radi određivanja mjera iz nadležnosti suda djetetu se imenuje posebni skrbnik sukladno članku 487. ovoga Zakona.

(4) U postupku određivanja mjera za zaštitu djeteta mogu sudjelovati te biti saslušane osobe koje su važne u djetetovu životu.

Opće pretpostavke za određivanje mjera za zaštitu djeteta

Članak 131.

(1) Mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta određuju se na temelju stručne procjene ako se utvrdi da je došlo do povrede djetetovih prava i dobrobiti ili da su prava, dobrobit i razvoj djeteta ugroženi.

(2) Prava djeteta smatraju se ugroženima ako je skrb o djetetu neodgovarajuća ili ako dijete ima psihosocijalne poteškoće koje se očituju kroz ponašanje, emocionalne, školske i druge probleme u djetetovu odrastanju ili ako postoji vjerojatnost da će do toga doći.

(3) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati uvjete stručne osposobljenosti radnika, edukaciju radnika za provođenje mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu, način provođenja mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta, kriterije za stručnu procjenu i provedbu mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta, kao i visinu iznosa i način isplate naknade za provedbu mjera stručne pomoći i potpore obitelji u ostvarivanju skrbi o djetetu te intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu.

Dužnost prijave i suradnje radi zaštite djeteta

Članak 132.

(1) Svatko je dužan prijaviti centru za socijalnu skrb povredu djetetovih osobnih i imovinskih prava. Povreda osobnih prava podrazumijeva osobito: tjelesno ili

mentalno nasilje, spolne zloporabe, zanemarivanje ili nehajno postupanje, zlostavljanje ili izrabljivanje djeteta.

(2) Centar za socijalnu skrb dužan je odmah po primitku prijave iz stavka 1. ovoga članka ispitati slučaj i poduzeti mjere za zaštitu djetetovih prava te o tome obavijestiti podnositelja prijave.

(3) Sud i centar za socijalnu skrb, roditelji i druge osobe ili ustanove socijalne skrbi kojima je povjereno ostvarivanje skrbi o djetetu dužni su međusobno surađivati i obavještavati se o radnjama poduzetima na temelju prijave iz stavka 1. ovoga članka.

(4) Sud pred kojim se vodi prekršajni ili kazneni postupak, državni odvjetnik, kao i policija dužni su o pokretanju postupka u vezi s povredom nekoga djetetova prava ili o noćnim izlascima djeteta mlađeg od šesnaest godina u roku od dvadeset i četiri sata obavijestiti nadležni centar za socijalnu skrb prema prebivalištu, odnosno boravištu djeteta.

(5) Centar za socijalnu skrb dužan je odmah po primitku obavijesti iz stavka 4. ovoga članka ispitati slučaj i poduzeti mjere za zaštitu djetetovih prava te o tome obavijestiti podnositelja obavijesti.

Dužnost suradnje roditelja i osoba koje se skrbe o djetetu

Članak 133.

(1) Roditelji i druge osobe koje se skrbe o djetetu dužne su u postupcima radi zaštite prava i dobrobiti djeteta surađivati te omogućiti centru za socijalnu skrb uvid u stambene prilike, davati istinite osobne i obiteljske podatke, kao i podatke o prihodima i imovini.

(2) Roditelji i druge osobe koje se skrbe o djetetu dužne su u vezi s postupcima radi zaštite prava i dobrobiti djeteta obavještavati nadležni centar za socijalnu skrb o svakoj promjeni adrese stanovanja.

2. Mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta u nadležnosti centra za socijalnu skrb

Vrste mjera u nadležnosti centra za socijalnu skrb

Članak 134.

Centar za socijalnu skrb može radi zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta odrediti:

1. žurnu mjeru izdvajanja i smještaja djeteta izvan obitelji,
2. upozorenje na pogreške i propuste u ostvarivanju skrbi o djetetu,
3. mjeru stručne pomoći i potpore u ostvarivanju skrbi o djetetu i
4. mjeru intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o

djetetu.

a. Žurna mjera izdvajanja i smještaja djeteta izvan obitelji

Pretpostavke za određivanje mjere

Članak 135.

(1) Ako postoji opasnost za život, zdravlje ili dobrobit djeteta koji se mogu zaštititi samo izdvajanjem djeteta iz neposrednoga okruženja, centar za socijalnu skrb će odlučiti o žurnom izdvajanju djeteta od roditelja ili druge osobe kod koje se dijete nalazi.

(2) U rješenju iz stavka 1. ovoga članka centar za socijalnu skrb će odlučiti i o privremenom smještaju djeteta kod druge osobe koja zadovoljava pretpostavke za skrbnika, kod udomiteljske obitelji, ustanove socijalne skrbi, odnosno druge fizičke ili pravne osobe koja obavlja djelatnost socijalne skrbi.

Određivanje mjere po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranke

Članak 136.

Rješenje o žurnom izdvajanju djeteta centar za socijalnu skrb donosi po službenoj dužnosti, na prijedlog djeteta ili roditelja.

Odlučivanje o mjeri

Članak 137.

(1) Rješenje o žurnom izdvajanju djeteta centar za socijalnu skrb donosi u upravnom postupku, a prigodom izvršenja rješenja može zatražiti pomoć policije.

(2) Kad centar za socijalnu skrb o žurnom izdvajanju djeteta odluči usmenim rješenjem, tada je dužan roditelju ili drugoj osobi koja se skrbi o djetetu u roku od sedamdeset i dva sata računajući od trenutka donošenja usmenog rješenja otproviti rješenje u pisanom obliku. Protiv rješenja o žurnom izdvajanju djeteta žalba nije dopuštena.

(3) Centar za socijalnu skrb je dužan u roku od sedamdeset i dva sata od oduzimanja djeteta dostaviti sudu neposredno ili elektroničkim putem prijedlog da u izvanparničnom postupku donese rješenje o privremenom povjeravanju skrbi o djetetu drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji, ustanovi socijalne skrbi, odnosno drugoj fizičkoj ili pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi, sukladno članku 150. stavku 1. točki 1. ovoga Zakona ili koju drugu mjeru, ako je to potrebno.

Trajanje mjere i daljnje postupanje suda

Članak 138.

(1) Mjera žurnog izdvajanja i smještaja djeteta izvan obitelji može trajati najdulje petnaest dana od dana oduzimanja djeteta.

(2) O prijedlogu centra za socijalnu skrb iz članka 137. stavka 3. ovoga Zakona sud mora odlučiti u roku od deset dana od dana pokretanja postupka.

(3) Mjera žurnog izdvajanja i smještaja djeteta izvan obitelji prestaje važiti ako centar za socijalnu skrb u roku od sedamdeset i dva sata od trenutka oduzimanja djeteta ne podnese sudu prijedlog iz članka 137. stavka 3. ovoga Zakona ili ako sud u roku iz stavka 2. ovoga članka ne odluči o prijedlogu centra za socijalnu skrb.

(4) O prijedlogu centra za socijalnu skrb iz članka 137. stavka 3. ovoga Zakona sud će odlučiti u roku iz stavka 2. ovoga članka neovisno o tome je li strankama dostava poziva za ročište bila uredna.

(5) Iznimno od stavka 3. ovoga članka, ako sud ne donese odluku u propisanom roku, a i dalje postoji opasnost za život, zdravlje ili dobrobit djeteta, centar za socijalnu skrb će produljiti trajanje žurne mjere izdvajanja djeteta od roditelja ili druge osobe kod koje se dijete nalazi, a najdulje za dodatnih osam dana od dana isteka trajanja mjere.

(6) U slučaju iz stavka 5. ovoga članka centar za socijalnu skrb dužan je najkasnije u roku od sedamdeset i dva sata obavijestiti predsjednika suda o propuštanju suca da donese odluku u propisanom roku.

b. Upozorenje na pogreške i propuste u ostvarivanju skrbi o djetetu

Pretpostavke za određivanje mjere

Članak 139.

(1) Centar za socijalnu skrb će pisanim putem upozoriti roditelje na nedostatke u skrbi o djetetu koji su se dogodili jednom ili se događaju rijetko, a posljedice za dijete su blažega karaktera. Pritom centar može roditelje uputiti na zdravstvene, edukativne i druge stručne programe i usluge za potporu roditeljstva i razvoja djeteta.

(2) O upozorenju iz stavka 1. ovoga članka centar za socijalnu skrb će u pravilu prethodno provesti neposredno savjetovanje te o tome sastaviti zapisnik.

c. Mjera stručne pomoći i potpore u ostvarivanju skrbi o djetetu

Pretpostavke za određivanje mjere

Članak 140.

(1) Centar za socijalnu skrb će roditeljima odrediti mjeru stručne pomoći i potpore u ostvarivanju roditeljske skrbi o djetetu ako utvrdi da roditelji nisu u stanju samostalno ostvarivati roditeljsku skrb u cijelosti ili djelomice zbog okolnosti na strani roditelja ili na strani djeteta, pri čemu je ugrožen razvoj djeteta.

(2) Mjeru iz stavka 1. ovoga članka centar za socijalnu skrb odredit će samo ako život i zdravlje djeteta u obitelji nisu ugroženi.

Odlučivanje o mjeri

Članak 141.

(1) Rješenje o mjeri stručne pomoći i potpore u ostvarivanju roditeljske skrbi o djetetu mora sadržati svrhu određivanja mjere, vrijeme trajanja mjere, osobno ime voditelja mjere te upozorenje o pravnim posljedicama nesuradnje pri provođenju mjere.

(2) Na temelju rješenja iz stavka 1. ovoga članka centar za socijalnu skrb će u roku od trideset dana od donošenja rješenja izraditi individualni plan i program provođenja mjere.

(3) Centar za socijalnu skrb, roditelji i dijete međusobno surađuju u postizanju dogovora o načinu rada i sadržaju mjere.

(4) Rješenje iz stavka 1. ovoga članka može sadržavati uputu roditeljima i djetetu da zatraže odgovarajuće liječenje, kao i da se uključe u druge zdravstvene, obrazovne ili psihosocijalne programe.

(5) Rješenje iz stavka 1. ovoga članka može sadržavati upućivanje djeteta u dom za djecu ili udomiteljsku obitelj vikendom, u poludnevni ili cjelodnevni boravak.

(6) Centar za socijalnu skrb će rješenjem razriješiti voditelja mjere ako neuredno ispunjava svoje obveze te imenovati novog voditelja mjere.

(7) O žalbi protiv rješenja iz stavaka 1. i 6. ovoga članka odlučuje ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi. Žalba ne odgađa izvršenje rješenja.

Trajanje mjere

Članak 142.

(1) Mjera stručne pomoći i potpore u ostvarivanju roditeljske skrbi o djetetu određuje se u neprekidnom trajanju od šest mjeseci do godine dana, a može se odrediti uvijek kad postoje opravdani razlozi, bez obzira na vrstu prethodno određene mjere.

(2) Mjera stručne pomoći i potpore u ostvarivanju roditeljske skrbi o djetetu može se produljivati ako za to postoje opravdani razlozi.

Dužnosti voditelja mjere i centra za socijalnu skrb te predlaganje drugih mjera

Članak 143.

(1) Voditelj mjere iz članka 140. stavka 1. ovoga Zakona dužan je posjećivati obitelj i pružati potporu roditeljima i djetetu u skladu s rješenjem o određivanju mjere odnosno individualnim planom te jednom mjesečno dostavljati centru za socijalnu skrb izvješće o provedbi mjere. Voditelj mjere će u roku od petnaest dana prije isteka roka na koji je mjera određena izraditi i dostaviti centru za socijalnu skrb završno izvješće o provedbi mjere.

(2) Ako roditelji nisu pokazali spremnost na suradnju ili ako završno izvješće pokazuje da nema napretka nakon provedene mjere, centar za socijalnu skrb predložit će sudu određivanje druge mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta u roku od petnaest dana od isteka vremena na koje je mjera određena, odnosno odmah nakon što se pokaže da roditelji nisu spremni prihvatiti pruženu pomoć i potporu.

(3) Centar za socijalnu skrb dužan je uz prijedlog za određivanje druge mjere sudu dostaviti rješenje o određivanju mjere stručne pomoći i potpore u ostvarivanju roditeljske skrbi o djetetu, završno izvješće o provedenoj mjeri, odnosno o nesuradnji roditelja.

(4) Centar za socijalnu skrb je dužan roditelje i dijete upoznati sa završnim izvješćem, stručnom procjenom, kao i eventualnom potrebom poduzimanja drugih odgovarajućih mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta.

(5) Iznimno od stavka 4. ovoga članka, dijete se neće upoznati sa završnim izvješćem, stručnom procjenom te potrebom poduzimanja drugih odgovarajućih mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta ako bi to imalo posljedice za njegovo zdravlje i razvoj.

Praćenje obiteljskih prilika nakon prestanka mjere

Članak 144.

Centar za socijalnu skrb dužan je prije isteka godine dana od dana prestanka mjere stručne pomoći i potpore u ostvarivanju roditeljske skrbi o djetetu procijeniti obiteljske prilike te o tome sastaviti izvješće.

d. Mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu

Pretpostavke za određivanje mjere

Članak 145.

(1) Centar za socijalnu skrb će roditeljima odrediti mjeru intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu ako je utvrđeno da je djetetov razvoj ozbiljno ugrožen, a roditelji su:

1. spremni i sposobni u kraćem vremenu promijeniti svoje ponašanje kako bi se spriječilo izdvajanje djeteta iz obitelji i

2. spremni poštovati jasne upute i omogućiti nesmetan nadzor nad skrbi o djetetu.

(2) Mjeru iz stavka 1. ovoga članka centar za socijalnu skrb odredit će samo ako život i zdravlje djeteta u obitelji nisu ugroženi.

Odlučivanje o mjeri, dužnosti voditelja mjere i centra za socijalnu skrb te predlaganje drugih mjera

Članak 146.

(1) Na odlučivanje o mjeri intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu, sadržaj rješenja o određivanju mjere, pravne lijekove protiv rješenja, dužnosti voditelja mjere i centra za socijalnu skrb te predlaganje drugih mjera na odgovarajući način se primjenjuju odredbe članaka 141. i 143. ovoga Zakona.

(2) Rješenjem o mjeri intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu roditeljima se moraju odrediti učestaliji posjeti i pojačana pomoć voditelja mjere stručne pomoći te jasne upute i posljedice koje mogu uslijediti zbog nepoštivanja uputa i neprihvatanja pomoći.

(3) Mjeru intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu provode stručne osobe zaposlene u centru za socijalnu skrb ili drugi stručnjaci koje centar za socijalnu skrb ovlasti kao voditelje mjere.

Trajanje mjere

Članak 147.

(1) Mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu određuje se u trajanju od tri do šest mjeseci, ovisno o razlozima zbog kojih se mjera određuje.

(2) Mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora može se odrediti višekratno ako se pokažu pozitivne promjene na strani roditelja te napredak na strani djeteta, ali najdulje u uzastopnom trajanju do godine dana.

Praćenje obiteljskih prilika nakon prestanka mjere

Članak 148.

Centar za socijalnu skrb je dužan prije isteka godine dana od dana prestanka mjere intenzivne stručne pomoći i nadzora procijeniti obiteljske prilike i o tome sastaviti izvješće.

3. Mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta u nadležnosti suda

Vrste mjera u nadležnosti suda

Članak 149.

Sud može radi zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta odrediti:

1. privremeno povjeravanje djeteta drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi,
2. zabranu približavanja djetetu,
3. oduzimanje prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi
4. povjeravanje djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi i
5. lišenje prava na roditeljsku skrb.

a) Privremeno povjeravanje djeteta drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi

Pretpostavke za određivanje mjere

Članak 150.

Sud će donijeti rješenje u izvanparničnom postupku o privremenom povjeravanju djeteta drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi, kao i o smještaju djeteta izvan obitelji:

1. na prijedlog centra za socijalnu skrb kad je dijete prethodno bilo žurno izdvojeno sukladno odredbama članka 135. do 138. ovoga Zakona i

2. u drugim slučajevima ako se utvrdi da postoji opasnost za život i zdravlje djeteta, a u tijeku je obiteljska procjena i planiranje druge mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta.

Podnošenje prijedloga i prilozi

Članak 151.

(1) Rješenje o privremenom povjeravanju djeteta drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi sud donosi u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, roditelja ili centra za socijalnu skrb.

(2) Kad centar za socijalnu skrb podnosi sudu prijedlog iz stavka 1. ovoga članka, dužan je uz prijedlog priložiti procjenu ugroženosti djeteta i predložiti mjesto smještaja djeteta.

(3) Kad su predlagatelji mjere druge osobe iz stavka 1. ovoga članka, procjenu ugroženosti djeteta i prijedlog o smještaju djeteta centar za socijalnu skrb dužan je dostaviti sudu u roku od osam dana od dana od kad sud to od njega zahtijeva.

(4) Centar za socijalnu skrb u prijedlogu iz stavka 1. ovoga članka nije dužan navesti adresu na kojoj će dijete biti smješteno ako istodobno predlaže sudu da donese odluku o zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Odlučivanje i trajanje mjere

Članak 152.

(1) Sud će rješenjem o privremenom povjeravanju djeteta drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi odlučiti o:

1. smještaju djeteta i

2. ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom, odnosno nadzoru ili zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom ako je to s obzirom na okolnosti slučaja potrebno i ako to predlaže dijete, roditelj ili centar za socijalnu skrb.

(2) Kad donosi odluku o zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom, sud može u rješenju o privremenom povjeravanju i smještaju djeteta radi zaštite djetetove sigurnosti izostaviti adresu na kojoj će dijete biti smješteno.

(3) Mjera privremenog povjeravanja djeteta drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi i smještaja djeteta može trajati najdulje trideset dana računajući od dana kad je mjera određena, a u posebno opravdanim okolnostima sud je može u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, roditelja ili centra za socijalnu skrb produljiti za daljnjih trideset dana.

(4) Centar za socijalnu skrb dužan je najkasnije pet dana prije isteka roka iz stavka 3. ovoga članka izraditi obiteljsku procjenu i dostaviti je sudu neposredno ili

elektroničkim putem zajedno s prijedlogom za donošenje druge mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta ako je to potrebno.

(5) Sud može u izvanparničnom postupku mjeru privremenog povjeravanja i smještaja djeteta ukinuti prije isteka roka od trideset dana računajući od dana kad je mjera određena, ako prestanu postojati razlozi zbog kojih je mjera određena, na prijedlog djeteta, roditelja ili centra za socijalnu skrb.

Prava i dužnosti roditelja i drugih osoba

Članak 153.

(1) Roditelji imaju sva prava i dužnosti u ostvarivanju roditeljske skrbi o djetetu, osim prava na stanovanje s djetetom i s tim u vezi na svakodnevnu skrb o djetetu dok traje mjera privremenog povjeravanja i smještaja djeteta drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi.

(2) Dok traje mjera privremenog povjeravanja djeteta drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi roditelji imaju pravo i dužnost ostvarivati osobne odnose s djetetom na način utvrđen sudskom odlukom.

(3) Za vrijeme trajanja mjere privremenog povjeravanja djeteta drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom imaju i druge osobe iz članka 120. ovoga Zakona na temelju rješenja suda donesenog u izvanparničnom postupku.

b) Zabrana približavanja djetetu

Članak 154.

(1) Sud može u izvanparničnom postupku zabraniti roditelju, baki ili djedu, sestri ili bratu, odnosno polusestri ili polubratu, drugom članu obitelji koji ne stanuje s djetetom i drugim osobama iz članka 120. ovoga Zakona da se neovlašteno približava djetetu na određenim mjestima ili na određenu udaljenost i da ga uznemiruje na drugi način, primjerice neovlaštenim uspostavljanjem veze s djetetom ili uhodnjem.

(2) Postupak iz stavka 1. ovoga članka može pokrenuti dijete, roditelj ili centar za socijalnu skrb.

(3) Sud će o pokretanju postupka iz stavka 1. ovoga članka obavijestiti centar za socijalnu skrb ako on nije pokrenuto postupak odnosno druge osobe iz stavka 2. ovoga članka ako one nisu pokrenule postupak. Rješenje o zabrani približavanja i uznemirivanja djeteta sud će dostaviti centru za socijalnu skrb i policiji.

(4) Sud će donijeti rješenje u postupku iz stavka 1. ovoga članka bez odgode, a najkasnije u roku od petnaest dana od dana pokretanja postupka

(5) Provjeru izvršavanja mjere zabrane približavanja djetetu iz stavka 1. ovoga članka provode policijski službenici za mladež policijske postaje nadležne prema mjestu na kojem se nalazi dijete sukladno propisu kojim se uređuju policijski poslovi i ovlasti.

c) Oduzimanje prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu

Pretpostavke za određivanje mjere

Članak 155.

(1) Sud će u izvanparničnom postupku rješenjem roditelju oduzeti pravo na stanovanje s djetetom te će svakodnevnu skrb o djetetu povjeriti drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi:

1. na temelju obiteljske procjene centra za socijalnu skrb da djetetu ostankom ili povratkom u obitelj prijeti opasnost za život, zdravlje i razvoj ili

2. kad se nisu dogodile planirane promjene u obitelji iz prethodno određenih mjera za zaštitu djeteta.

(2) Oduzimanjem prava na stanovanje s djetetom roditelj se lišava i prava na svakodnevnu skrb o djetetu.

Podnošenje prijedloga i prilozi

Članak 156.

(1) Rješenje o oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i povjeravanju svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi, sud donosi u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, roditelja ili centra za socijalnu skrb.

(2) Osobe iz stavka 1. ovoga članka imaju pravo predložiti produljenje, ukidanje i izmjenu sudske odluke o oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i povjeravanju svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi.

(3) Kad centar za socijalnu skrb podnosi prijedlog za donošenje odluke iz stavka 1. ovoga članka, dužan je predložiti i smještaj djeteta te uz prijedlog dostaviti obiteljsku procjenu, individualne planove i završna izvješća iz prethodno izrečenih mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta.

(4) Kad postupak pred sudom pokreću ostale osobe iz stavka 1. ovoga članka, priloge iz stavka 3. ovoga članka i prijedlog o smještaju djeteta centar za socijalnu skrb podnosi u roku od osam dana od dana primitka zahtjeva suda za dostavu priloga.

Odlučivanje o mjeri

Članak 157.

(1) Sud će rješenjem o oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i povjeravanju svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi odlučiti o smještaju djeteta i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom, odnosno o nadzoru nad ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom ili zabrani ostvarivanja osobnih odnosa ako je to potrebno i ako to predlažu dijete, roditelj ili centar za socijalnu skrb.

(2) Sud će rješenjem iz stavka 1. ovoga članka obvezati roditelja da obavještava nadležni centar za socijalnu skrb o svakoj promjeni adrese stanovanja.

(3) Rješenje iz stavka 1. ovoga članka može sadržavati uputu roditeljima i djetetu da zatraže odgovarajuće liječenje, kao i da se uključe u druge zdravstvene, obrazovne ili psihosocijalne programe kako bi nakon završetka liječenja ili terapije mogli iznova samostalno preuzeti skrb o djetetu.

(4) Ako se obiteljskom procjenom utvrdi da je slaba vjerojatnost povratka djeteta u obitelj, centar za socijalnu skrb i sud će voditi računa da povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu i smještaj djeteta budu trajnije naravi.

(5) Sud će rješenjem iz stavka 1. ovoga članka odlučiti i o uzdržavanju djeteta od strane roditelja ako je to posebni skrbnik djeteta ili centar za socijalnu skrb u ime djeteta zahtijevao. Na određivanje uzdržavanja na odgovarajući se način primjenjuju odredbe članaka 474. do 477. ovoga Zakona.

Trajanje mjere

Članak 158.

(1) Mjera oduzimanja prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi određuje se u trajanju do godine dana.

(2) Sud može u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, roditelja ili centra za socijalnu skrb produljiti trajanje ove mjere za najviše još jednu godinu, a nakon toga mjera iznimno može trajati do pravomoćnog okončanja sudskog postupka pokrenutog radi nadomještanja pristanka za posvojenje djeteta, odnosno postupka radi lišenja prava na roditeljsku skrb te imenovanja skrbnika.

(3) Centar za socijalnu skrb će najkasnije trideset dana prije isteka vremena iz stavaka 1. i 2. ovoga članka podnijeti sudu završno izvješće o djetetu i roditelju kojemu je oduzeto pravo na stanovanje s djetetom.

(4) Sud može u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, roditelja ili centra za socijalnu skrb ukinuti mjeru oduzimanja prava na stanovanje s djetetom i povjeravanja svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi prije isteka vremena iz stavaka 1. i 2. ovoga članka, ako prema izvješću centra za socijalnu skrb prestanu postojati razlozi zbog kojih je mjera određena.

Izmjena rješenja

Članak 159.

(1) Sud može u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, roditelja ili centra za socijalnu skrb izmijeniti rješenje o oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i povjeravanju svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi ako za to postoje opravdane okolnosti.

(2) U iznimnim slučajevima, kad je potrebna žurna promjena djetetova smještaja ili promjena osobe kojoj je povjerena svakodnevna skrb o djetetu, centar za socijalnu skrb može o tome donijeti rješenje. Centar za socijalnu skrb je dužan u roku od sedamdeset i dva sata od donošenja rješenja o promjeni djetetova smještaja ili promjeni osobe kojoj je povjerena svakodnevna skrb o djetetu dostaviti sudu to rješenje neposredno ili elektroničkim putem, zajedno s prijedlogom za izmjenu rješenja o djetetovu smještaju odnosno rješenja u dijelu u kojem se svakodnevna skrb o djetetu povjerava drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi.

Dužnosti i prava osoba kojima je povjerena svakodnevna skrb o osobnim pravima djeteta

Članak 160.

Dužnosti osobe, ustanove socijalne skrbi ili udomiteljske obitelji kojima je povjerena svakodnevna skrb o djetetu uređene su posebnim propisima.

Dužnosti centra za socijalnu skrb

Članak 161.

(1) Fizička odnosno pravna osoba kod koje je dijete smješteno dužna je u roku od petnaest dana od smještaja djeteta prijaviti djetetovo boravište na temelju sudske odluke.

(2) Centar za socijalnu skrb nadležan prema djetetovu boravištu će uz stručnu podršku i suradnju s centrom za socijalnu skrb nadležnim prema prebivalištu, odnosno

boravištu roditelja nadzirati skrb o djetetu i osiguravati mu potporu. Roditelju i djetetu centar za socijalnu skrb davat će upute i pomagati im da se uklone uzroci koji su doveli do izdvajanja djeteta iz obitelji te svaka tri mjeseca procjenjivati primjerenost skrbi o djetetu i ponašanje roditelja i djeteta.

(3) S obzirom na okolnosti slučaja, pomoć i potpora mogu biti planirani tako da budu više usmjereni na jačanje djetetove neovisnosti negoli na jačanje roditeljskih sposobnosti da se skrbe o djetetu ako je to razmjerno djetetovoj dobi, stupnju razvoja te potrebama i mogućnostima.

(4) Centar za socijalnu skrb će poticati ostvarivanje osobnih odnosa između djeteta, roditelja i drugih članova djetetove obitelji ili djetetu bliskih osoba, u skladu s djetetovom dobrobiti.

Prava i dužnosti roditelja i djeteta

Članak 162.

(1) Dok traje mjera, roditelji imaju sva prava i dužnosti u ostvarivanju roditeljske skrbi o djetetu, osim prava na stanovanje s djetetom i s tim u vezi na svakodnevnu skrb o djetetu.

(2) Roditelj je dužan osigurati uvjete za povratak djeteta u obitelj te nadležni centar za socijalnu skrb obavijestiti o svakoj promjeni adrese stanovanja.

(3) Roditelji imaju pravo i dužnost ostvarivati osobne odnose s djetetom na način utvrđen sudskom odlukom i plaćati uzdržavanje za dijete.

(4) Ustanova socijalne skrbi može dati pisane upute u vezi s ostvarivanjem skrbi o djetetu i ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom, a roditelj i dijete dužni su se ponašati u skladu s tim uputama.

Izvješće, povratak djeteta u obitelj ili predlaganje druge mjere

Članak 163.

(1) Centar za socijalnu skrb će trideset dana prije isteka roka na koji je mjera oduzimanja prava na stanovanje s djetetom određena izraditi izvješće o djetetu i roditelju te u skladu s rezultatima izvješća predložiti sudu povratak djeteta u obitelj, ili produljenje mjere za iduću godinu dana, ili lišenje roditelja prava na roditeljsku skrb.

(2) Sud može iznimno nakon šest mjeseci od određivanja mjere oduzimanja prava na stanovanje s djetetom ukinuti određenu mjeru i roditelja lišiti prava na roditeljsku skrb ako prema izvješću centra za socijalnu skrb postoji vjerojatnost da se neće postići svrha mjere te da bi povratak djeteta u obitelj predstavljao opasnost za njegov život, zdravlje i razvoj.

(3) Izvješća iz stavaka 1. i 2. ovoga članka centar za socijalnu skrb dostavlja, osim sudu, i roditeljima te posebnom skrbniku djeteta.

d) Povjeravanje djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju

Pretpostavke za određivanje mjere

Članak 164.

(1) Sud će u izvanparničnom postupku zbog djetetova ponašanja kojim ozbiljno ugrožava svoja prava i interese, kao i prava i interese članova obitelji ili drugih osoba

donijeti rješenja o povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji.

(2) Sud će rješenje iz stavka 1. ovoga članka donijeti kad roditelji ili druge osobe koje se skrbe o djetetu u većoj mjeri zanemaruju odgoj djeteta ili ga nisu u mogućnosti valjano odgajati, ukoliko promjenu ponašanja djeteta i roditelja nije moguće postići niti jednom drugom blažom mjerom.

Podnošenje prijedloga i prilozi

Članak 165.

(1) Odluku o povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji sud donosi u izvanparničnom postupku na prijedlog centra za socijalnu skrb, državnoga odvjetnika za mladež, djeteta, roditelja, centra za socijalnu skrb ili državnog odvjetnika za mladež.

(2) Kad centar za socijalnu skrb pokreće postupak, dužan je uz prijedlog priložiti stručnu procjenu obitelji i djeteta te prijedlog o smještaju djeteta.

(3) Kad postupak pred sudom pokreću ostale osobe iz stavka 1. ovoga članka, stručnu procjenu iz stavka 2. ovoga članka i prijedlog o smještaju djeteta centar za socijalnu skrb podnosi u roku od osam dana od dana od kad to sud od njega zahtijeva.

Odlučivanje o mjeri

Članak 166.

(1) Sud će rješenjem o povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju odlučiti o smještaju djeteta i povjeravanju svakodnevne skrbi i odgoja djeteta ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji, pri čemu istim rješenjem može odrediti i druge mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta propisane ovim Zakonom.

(2) Sud će rješenjem iz stavka 1. ovoga članka odlučiti o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom, nadzoru ili zabrani ostvarivanja osobnih odnosa ako je to potrebno i ako to predlaže dijete, roditelj ili centar za socijalnu skrb.

(3) Rješenjem iz stavka 1. ovoga članka sud može odrediti upućivanje djeteta s problemima u ponašanju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji vikendom, u poludnevni ili cjelodnevni boravak.

(4) U postupku koji prethodi donošenju rješenja iz stavka 1. ovoga članka sud može odrediti da se dijete uključi u multidisciplinarni dijagnostički postupak, ako je to potrebno radi donošenja rješenja iz stavka 1. ovoga članka.

(5) Rješenje iz stavka 1. ovoga članka može sadržati uputu djetetu da zatraži odgovarajuće liječenje, kao i da se uključi u druge zdravstvene, obrazovne ili psihosocijalne programe.

(6) Rješenjem iz stavka 1. ovoga članka sud će odlučiti i o uzdržavanju djeteta od strane roditelja ako je to posebni skrbnik djeteta ili centar za socijalnu skrb u ime djeteta zahtijevao. Na određivanje uzdržavanja na odgovarajući se način primjenjuju odredbe članaka 474. do 477. ovoga Zakona.

Trajanje mjere i izmjena rješenja

Članak 167.

(1) Mjera povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju određuje se u trajanju od jedne godine.

(2) Sud može u posebno opravdanim slučajevima produljiti trajanje ove mjere u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, roditelja, centra za socijalnu skrb ili državnog odvjetnika za mladež.

(3) Centar za socijalnu skrb dužan je najkasnije trideset dana prije isteka roka iz stavaka 1. i 2. ovoga članka podnijeti sudu završno izvješće o djetetu.

(4) Sud može u izvanparničnom postupku na prijedlog centra za socijalnu skrb ili drugih osoba iz članka 167. stavka 2. ovoga Zakona ukinuti mjeru povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju i prije isteka vremena iz stavaka 1. i 2. ovoga članka ako prema izvješću o djetetu i roditeljima prestanu postojati razlozi zbog kojih je mjera određena.

Prava i dužnosti roditelja i djeteta

Članak 168.

(1) Dok traje mjera povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju, roditelji imaju sva prava i dužnosti u ostvarivanju roditeljske skrbi o djetetu, osim prava na stanovanje s djetetom i s tim u vezi na svakodnevnu skrb o djetetu.

(2) Dok traje mjera povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju, roditelji imaju pravo i dužnost ostvarivati osobne odnose s djetetom i plaćati uzdržavanje za dijete.

(3) Dok traje mjera povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju, dijete ima dužnost ponašati se u skladu s odlukom suda i uputama osoba kojima je povjerena svakodnevna skrb, odgoj i liječenje djeteta.

(4) Dok traje mjera povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju, dijete ima pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s roditeljima i drugim bliskim osobama sukladno odluci suda i uputama osoba kojima je povjerena svakodnevna skrb, odgoj i liječenje djeteta.

Dužnosti centra za socijalnu skrb, izvješće o djetetu i prijedlozi

Članak 169.

(1) Centar za socijalnu skrb će trideset dana prije isteka roka na koji je mjera povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju određena izraditi izvješće o djetetu, a po potrebi i o roditeljima, te u skladu s rezultatima izvješća predložiti sudu povratak djeteta u obitelj ili produljenje mjere za iduću godinu dana.

(2) Izvješće iz stavka 1. ovoga članka centar za socijalnu skrb dostavlja, osim sudu, roditeljima, posebnom skrbniku djeteta i državnom odvjetniku za mladež ako je postupak bio pokrenut na njegov prijedlog.

e) Lišenje prava na roditeljsku skrb

Opća pretpostavka za određivanje mjere

Članak 170.

Sud će roditelja lišiti prava na roditeljsku skrb u izvanparničnom postupku kad utvrdi da roditelj zloupotrebljava ili grubo krši roditeljsku odgovornost, dužnost i prava.

Posebne pretpostavke za određivanje mjere

Članak 171.

Osim u slučaju iz članka 170. ovoga Zakona, sud u izvanparničnom postupku roditelja može lišiti prava na roditeljsku skrb:

1. ako je napustio dijete,
2. ako je dijete izloženo nasilju među odraslim članovima obitelji,
3. ako na temelju izvješća centra za socijalnu skrb proizlazi da roditelj ne poštuje mjere, odluke i upute koje je radi zaštite prava i dobrobiti djeteta prethodno donio centar za socijalnu skrb ili sud,
4. ako na temelju izvješća i procjene centra za socijalnu skrb proizlazi da bi povratak djeteta u obitelj nakon provedene mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta predstavljao ozbiljnu opasnost za djetetov život, zdravlje i razvoj,
5. na temelju pravomoćne presude kojom je roditelj osuđen za neko od sljedećih kaznenih djela počinjenih na štetu svog djeteta:
 - kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa (glava XIV.), kaznenih djela protiv braka, obitelji i mladeži (glava XVI.), osim kaznenih djela: povrede dužnosti uzdržavanja iz članka 209., oduzimanja djeteta ili maloljetne osobe iz članka 210., promjene obiteljskog stanja iz članka 211. Kaznenog zakona („Narodne novine“, br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07., 152/08., 57/11. i 77/11.)
 - kaznenih djela protiv života i tijela (glava X.), kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta (glava XVII.), kaznenih djela protiv braka, obitelji i djece (glava XVIII.), osim kaznenih djela: dvobračnosti iz članka 167., omogućavanja sklapanja nedozvoljenog braka iz članka 168., omogućavanja izvanbračnog života s djetetom iz članka 170., povrede dužnosti i uzdržavanja iz članka 172., promjene obiteljskog stanja iz članka 175. i povrede privatnosti djeteta iz članka 178. Kaznenog zakona („Narodne novine“, br. 125/11. i 144/12.) ili
6. ako su mentalne sposobnosti roditelja u tolikoj mjeri ograničene da nije trajno u stanju ostvarivati niti jedan sadržaj roditeljske skrbi, pri čemu je ugrožena dobrobit djeteta.

Podnošenje prijedloga i prilozi

Članak 172.

(1) Rješenje o lišenju prava na roditeljsku skrb sud donosi u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, roditelja, centra za socijalnu skrb ili državnog odvjetnika za mladež.

(2) Centar za socijalnu skrb je uz prijedlog za lišenje prava na roditeljsku skrb dužan sudu dostaviti izvješća i procjene na kojima temelji svoj zahtjev, a državni odvjetnik za mladež, pravomoćnu presudu na temelju koje je roditelj osuđen za kaznena djela iz članka 171. točke 5. ovoga Zakona.

(3) Kad postupak pred sudom pokreću ostale osobe iz stavka 1. ovoga članka, izvješće i procjenu iz stavka 2. ovoga članka centar za socijalnu skrb podnosi u roku od osam dana od dana od kad to sud od njega zahtijeva.

Odluka o mirovanju roditeljske skrbi

Članak 173.

U postupku odlučivanja o lišenju prava na roditeljsku skrb sud može po službenoj dužnosti, ovisno o okolnostima slučaja, odrediti mirovanje roditeljske skrbi kao privremenu mjeru uz odgovarajuću primjenu odredbi članka 115. ovoga Zakona.

Odlučivanje o mjeri

Članak 174.

(1) Sud će rješenjem o lišenju prava na roditeljsku skrb odlučiti i o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom ako je to u iznimnim okolnostima potrebno i ako to predlaže dijete ili roditelj koji se lišava prava na roditeljsku skrb.

(2) Sud će rješenjem o lišenju prava na roditeljsku skrb odlučiti i o uzdržavanju djeteta od strane roditelja ako je to posebni skrbnik djeteta ili centar za socijalnu skrb u ime djeteta zahtijevao. Na određivanje uzdržavanja na odgovarajući se način primjenjuju odredbe članaka 474. do 477. ovoga Zakona.

Pravni učinci izricanja mjere

Članak 175.

(1) Roditelj koji je lišen prava na roditeljsku skrb gubi sva prava iz roditeljske skrbi. Sud može u iznimnim okolnostima dopustiti ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom roditelju koji je lišen prava na roditeljsku skrb.

(2) Roditelj koji je lišen prava na roditeljsku skrb ima dužnost plaćati uzdržavanje za dijete.

(3) Pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom i dužnost uzdržavanja prestaju posvojenjem.

Vraćanje prava na roditeljsku skrb

Članak 176.

(1) Pravo na roditeljsku skrb može rješenjem suda u izvanparničnom postupku biti vraćeno ako prestanu razlozi zbog kojih je roditelj bio lišen prava na roditeljsku skrb, osim ako dijete prije toga bude posvojeno.

(2) Prijedlog za vraćanje roditeljske skrbi mogu podnijeti dijete, roditelj koji je lišen prava na roditeljsku skrb ili centar za socijalnu skrb.

Posebne odredbe

Članak 177.

(1) Pravomoćnu odluku o lišenju i vraćanju prava na roditeljsku skrb sud dostavlja nadležnom matičaru radi upisa u maticu rođenih djeteta i roditelja i ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa radi vođenja očevidnika o osobama koje su lišene prava na roditeljsku skrb, a ako dijete ima neko pravo na nekretninama, odluka će se dostaviti i zemljišnoknjižnom odjelu općinskog suda radi zabilježbe.

(2) Nakon punoljetnosti djeteta podaci o lišenju prava na roditeljsku skrb ne iskazuju se u ispravama iz matice rođenih djeteta.

(3) Ministar nadležan za poslove pravosuđa pravilnikom će propisati način vođenja očevidnika o osobama koje su lišene prava na roditeljsku skrb.

4. Mjere za zaštitu imovinskih prava djeteta

Vrste mjera za zaštitu imovine i imovinskih prava djeteta

Članak 178.

(1) Sud može radi zaštite imovine i imovinskih prava djeteta u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, roditelja ili centra za socijalnu skrb donijeti rješenje kojim se jedan ili oba roditelja lišavaju prava na upravljanje djetetovom imovinom i prava na zastupanje djeteta u imovinskim stvarima te taj dio roditeljske skrbi povjeriti drugom roditelju ili drugoj osobi na određeno ili neodređeno vrijeme ili u odnosu na određenu stvar ili posao.

(2) Sud može radi zaštite imovine i imovinskih prava djeteta u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, roditelja ili centra za socijalnu skrb odrediti mjere osiguranja na imovini roditelja.

Izmjena ili ukidanje rješenja

Članak 179.

Osobe iz članka 178. ovog Zakona ili centar za socijalnu skrb mogu tražiti izmjenu ili ukidanje rješenja o mjerama za zaštitu imovine i imovinski prava djeteta ako se promjene odnosno prestanu postojati okolnosti na temelju kojih je rješenje bilo doneseno.

Četvrti dio

POSVOJENJE

Sadržaj i svrha posvojenja

Članak 180.

(1) Posvojenje je poseban oblik obiteljsko-pravnog zbrinjavanja i zaštite djeteta bez odgovarajuće roditeljske skrbi kojim se stvara trajni odnos roditelja i djeteta.

(2) Posvojitelji posvojenjem stječu pravo na roditeljsku skrb.

(3) Posvojenje se može zasnovati samo ako je u skladu s dobrobiti djeteta.

(4) U postupku zasnivanja posvojenja procjenjuju se osobine posvojitelja u odnosu na dobrobit djeteta.

(5) U postupcima posvojenja vodit će se računa o tome da braću i sestre posvajaju isti posvojitelji, ako je to moguće i ako bi to bilo u skladu s dobrobiti djeteta.

I. PRETPOSTAVKE ZA ZASNIVANJE POSVOJENJA

1. Pretpostavke za posvojenje na strani djeteta

Dob djeteta

Članak 181.

(1) Posvojenje se može zasnovati do osamnaeste godine života djeteta.

(2) Dijete nepoznatog podrijetla može se posvojiti nakon isteka tri mjeseca od djetetova rođenja ili napuštanja djeteta.

Zabrana posvojenja srodnika ili štićenika

Članak 182.

(1) Ne može se posvojiti krvni srodnik u ravnoj lozi, brat, odnosno sestra.

(2) Skrbnik ne može posvojiti svojega štićenika dok ga dužnosti skrbnika ne razriješi centar za socijalnu skrb.

Zabrana posvojenja djeteta maloljetnog roditelja

Članak 183.

- (1) Ne može se posvojiti dijete maloljetnih roditelja.
- (2) Iznimno, može se posvojiti dijete maloljetnih roditelja nakon godinu dana od rođenja djeteta ako nema izgleda da će se ono podizati u obitelji roditelja ili bake i djeda odnosno drugih bližih srodnika.
- (3) Za posvojenje iz stavka 2. ovoga članka potreban je pristanak maloljetnih roditelja.

2. Pretpostavke za posvojenje na strani posvojitelja

Dob posvojitelja

Članak 184.

- (1) Posvojitelj može biti osoba u dobi od najmanje dvadeset i jedne godine, koja je od posvojenika starija najmanje osamnaest godina.
- (2) Ako postoje osobito opravdani razlozi, posvojitelj može biti i osoba mlađa od dvadeset i jedne godine, koja je od posvojenika starija najmanje osamnaest godina.

Status posvojitelja

Članak 185.

Dijete mogu posvojiti bračni i izvanbračni drugovi zajednički, jedan bračni ili izvanbračni drug ako je drugi bračni ili izvanbračni drug roditelj ili posvojitelj djeteta, jedan bračni odnosno izvanbračni drug uz pristanak drugog bračnog odnosno izvanbračnog druga te osoba koja nije u braku ili izvanbračnoj zajednici.

Državljanstvo posvojitelja

Članak 186.

- (1) Posvojiti dijete može hrvatski državljanin.
- (2) Iznimno, posvojitelj može biti i strani državljanin ako je to u najboljem interesu djeteta.
- (3) Ako su posvojitelj ili dijete strani državljani, posvojenje se može zasnovati samo uz prethodno odobrenje ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi.

Zabrane za posvojenje na strani posvojitelja

Članak 187.

Posvojiti ne može osoba:

1. koja je lišena prava na roditeljsku skrb,
2. koja je lišena poslovne sposobnosti ili
3. čije dosadašnje ponašanje i osobine upućuju na to da nije poželjno povjeriti joj roditeljsku skrb o djetetu.

3. Pristanci za posvojenje i postupak davanja pristanka

Pristanak djetetovih roditelja

Članak 188.

(1) Za posvojenje je potreban pristanak djetetovih roditelja, osim ako je drukčije određeno ovim Zakonom.

(2) Kad pristanak za posvojenje daju maloljetni roditelj ili roditelj lišen poslovne sposobnosti, neovisno o dijelu u kojemu je lišen poslovne sposobnosti, oni moraju biti u stanju razumjeti značenje pristanka na posvojenje, a centar za socijalnu skrb dužan ih je na prikladan način informirati o pravnim i faktičnim posljedicama posvojenja djeteta.

(3) Ako roditelj lišen poslovne sposobnosti nije u stanju razumjeti značenje pristanka za posvojenje sukladno stavku 2. ovoga članka njegov pristanak može nadomjestiti odluka suda sukladno članku 190. stavku 1. točki 3. ovoga Zakona.

(4) Roditelj može dati pristanak da njegovo dijete posvoji njemu poznati posvojitelj samo ako dijete posvaja bračni ili izvanbračni drug roditelja djeteta.

(5) Pristanak roditelja nije obavezan ako je roditelj:

1. umro, nestao ili nepoznat ili
2. lišen prava na roditeljsku skrb.

(6) Roditelj može opozvati pristanak za posvojenje u roku od trideset dana od potpisivanja zapisnika o pristanku za posvojenje.

Dužnosti centra za socijalnu skrb

Članak 189.

(1) Centar za socijalnu skrb će roditelje iz članka 190. stavka 1. točke 1. ovoga Zakona koji odbijaju dati pristanak za posvojenje upozoriti da njihov pristanak može biti nadomješten odlukom suda, nakon što istekne rok od tri mjeseca, računajući od dana kad su upozoreni na tu mogućnost.

(2) Centar za socijalnu skrb će uz upozorenje iz stavka 1. ovoga članka upoznati roditelje o mogućnosti izricanja mjere intenzivne stručne pomoći i nadzora iz članka 145. ovoga Zakona u trajanju od tri mjeseca, osim ako dijete na temelju rješenja suda već stanuje izvan obitelji.

(3) Upozorenje iz stavka 1. ovoga članka nije obvezno ako je roditelj promijenio adresu stanovanja, a o promjeni adrese nije obavijestio nadležni centar za socijalnu skrb te adresu stanovanja roditelja nije moguće utvrditi.

(4) Rok od tri mjeseca počinje teći od prve poduzete radnje centra za socijalnu skrb radi utvrđivanja adrese stanovanja roditelja ili od dana davanja upozorenja iz stavka 1. ovoga članka.

(5) Rok iz stavka 1. ovoga članka ne može isteći prije nego što protekne pet mjeseci od rođenja djeteta.

Odluka suda koja nadomješta pristanak roditelja

Članak 190.

(1) Sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog centra za socijalnu skrb donijeti rješenje koje nadomješta pristanak roditelja za posvojenje:

1. ako roditelj dulje vrijeme zloupotrebljava ili grubo krši roditeljsku odgovornost, dužnost i prava ili svojim ponašanjem pokazuje nezainteresiranost za dijete, a posvojenje bi bilo za dobrobit djeteta,

2. ako roditelj zloupotrebljava ili grubo krši roditeljsku odgovornost, dužnost i prava u kraćem razdoblju u tolikoj mjeri da postoji vjerojatnost da mu se više neće moći trajno povjeriti skrb o djetetu ili

3. ako je roditelj nesposoban u tolikoj mjeri da nije trajno u stanju ostvarivati niti jedan sadržaj roditeljske skrbi i nema izgleda da će se dijete podizati u obitelji bližih srodnika, a posvojenje bi bilo za dobrobit djeteta.

(2) Sud će odbaciti prijedlog za donošenje rješenja koje nadomješta pristanak roditelja za posvojenje iz stavka 1. točke 1. ovoga članka ako centar za socijalnu skrb roditelja prethodno nije upozorio odnosno upoznao s mogućnošću izricanja mjere intenzivne stručne pomoći prema članku 189. ovoga Zakona ili ako od dana upozorenja nisu protekla tri mjeseca odnosno ako od prve radnje radi utvrđivanja adrese stanovanja roditelja nisu protekla tri mjeseca u slučaju kad nije bilo moguće dati upozorenje zbog nepoznate adrese stanovanja roditelja.

Pristanak djeteta i pravo na izražavanje mišljenja

Članak 191.

(1) Ako je dijete navršilo dvanaest godina života, za zasnivanje posvojenja potreban je njegov pristanak.

(2) Dijete iz stavka 1. ovoga članka može opozvati svoj pristanak za posvojenje sve do pravomoćnosti rješenja o posvojenju. Izjavu o povlačenju pristanka dijete daje osobno na zapisnik.

(3) Ako je dijete mlađe od dvanaest godina, dijete ima pravo izraziti svoje mišljenje o posvojenju, a djetetovo mišljenje i želje uzimaju se u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelošću.

(4) Dijete daje pristanak iz stavka 1. ovoga članka odnosno izražava mišljenje iz stavka 3. ovog članka bez nazočnosti roditelja i osoba koje ga žele posvojiti.

Pristanak djetetova skrbnika

Članak 192.

(1) Za posvojenje djeteta potreban je pristanak skrbnika djeteta u slučajevima iz članka 188. stavka 5. ovoga Zakona.

(2) Ako je dijete pod skrbništvom, a za posvojenje nije potreban pristanak skrbnika djeteta, skrbnik ima pravo izraziti svoje mišljenje o posvojenju djeteta.

(3) Ako je za posvojenje potreban pristanak skrbnika djeteta koji je zaposlenik centra za socijalnu skrb, sud donosi rješenje koje nadomješta pristanak za posvojenje.

(4) Ako skrbnik čiji je pristanak potreban odbije dati pristanak za posvojenje djeteta bez opravdanog razloga, sud može donijeti rješenje koje nadomješta pristanak skrbnika.

(5) Skrbnik ne može opozvati pristanak za posvojenje djeteta.

Pristanak bračnog odnosno izvanbračnog druga

Članak 193.

(1) Kad dijete posvaja jedan bračni odnosno izvanbračni drug, potreban je pristanak drugoga bračnog odnosno izvanbračnog druga.

(2) Pristanak iz stavka 1. ovoga članka ne može se opozvati.

Postupak davanja pristanka

Članak 194.

(1) Roditelj djeteta, bračni odnosno izvanbračni drug osobe koja namjerava posvojiti dijete, dijete odnosno njegov skrbnik daju pristanak za posvojenje pred centrom za socijalnu skrb nadležnim prema svojem prebivalištu, odnosno boravištu osobno na zapisnik, nakon čega im se uručuje prijepis ovjerenoga zapisnika.

(2) Ako su osobe iz stavka 1. ovoga članka dale pristanak za posvojenje pred centrom za socijalnu skrb koji ne vodi postupak zasnivanja posvojenja, taj centar za socijalnu skrb će odmah dostaviti ovjereni zapisnik o tome centru za socijalnu skrb koji vodi postupak zasnivanja posvojenja.

(3) Pristanak za posvojenje roditelj može dati centru za socijalnu skrb nadležnom prema svojem prebivalištu, odnosno boravištu i prije pokretanja postupka zasnivanja posvojenja, ali tek kad dijete navrší šest tjedana života.

(4) Prije nego što osobe iz stavka 1. ovoga članka daju pristanak, centar za socijalnu skrb će ih upoznati sa svim pravnim i psihosocijalnim posljedicama pristanka i posvojenja.

Pravne posljedice pristanka roditelja za posvojenje

Članak 195.

(1) Kad roditelj da pristanak za posvojenje, gubi pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi.

(2) Centar za socijalnu skrb će staviti dijete iz stavka 1. ovoga članka pod skrbništvo, osim ako je djetetu skrbnik već imenovan.

II. PRAVNI UČINCI POSVOJENJA

Zabrana osporavanja podrijetla djeteta

Članak 196.

Nakon zasnivanja posvojenja nije dopušteno osporavanje ni utvrđivanje majčinstva ili očinstva.

Srodstvo

Članak 197.

(1) Posvojenjem nastaje među posvojiteljem i njegovim srođnicima s jedne strane te posvojenikom i njegovim potomcima s druge strane neraskidiv odnos srodstva i sva prava i dužnosti koje iz toga proizlaze.

(2) Posvojenjem prestaju međusobna prava i dužnosti posvojenika i njegovih krvnih srođnika.

(3) Ako dijete posvoji bračni ili izvanbračni drug roditelja djeteta, ne prestaju prava i dužnosti između posvojenika i njegovog roditelja koji je u braku ili izvanbračnoj zajednici s posvojiteljem te krvnim srođnicima toga roditelja.

Osobno ime i nacionalnost posvojenika

Članak 198.

(1) Posvojitelji određuju osobno ime posvojeniku.

(2) Posvojenik dobiva zajedničko prezime posvojitelja. Ako posvojitelji nemaju zajedničko prezime, odredit će prezime posvojeniku u skladu s posebnim zakonom.

(3) Posvojenik može zadržati ime i prezime koje je imalo prije zasnivanja posvojenja, ili svojem prezimenu dodati prezime posvojitelja, ako centar za socijalnu skrb utvrdi da je to u interesu djeteta.

(4) Posvojitelji mogu odrediti nacionalnost posvojeniku.

(5) Ako je posvojenik navršio dvanaest godina života, za promjenu osobnog imena i nacionalnosti potreban je njegov pristanak.

Pravo nasljeđivanja

Članak 199.

(1) Posvojenjem posvojenik i njegovi potomci stječu pravo nasljeđivanja posvojitelja, njegovih krvnih srodnika i srodnika po posvojenju.

(2) Posvojenjem posvojitelj i njegovi krvni srodnici te srodnici po posvojenju stječu pravo nasljeđivanja posvojenika i njegovih potomaka.

(3) Posvojenjem prestaje pravo nasljeđivanja posvojenika prema njegovim roditeljima i drugim krvnim srođnicima, osim prema roditelju koji je u braku odnosno izvanbračnoj zajednici s posvojiteljem te prema krvnim srođnicima i srođnicima po posvojenju toga roditelja.

III. PROCJENA PODOBNOSTI I PRIKLADNOSTI ZA POSVOJENJE I POSTUPAK ZASNIVANJA POSVOJENJA

1. Opće odredbe

Stvarna nadležnost

Članak 200.

Procjenu podobnosti i prikladnosti za posvojenje i postupak zasnivanja posvojenja provodi centar za socijalnu skrb.

Mjesna nadležnost

Članak 201.

(1) Za procjenu podobnosti i prikladnosti za posvojenje nadležan je centar za socijalnu skrb mjesta prebivališta, odnosno boravišta osoba koje imaju namjeru posvojiti.

(2) Postupak zasnivanja posvojenja po službenoj dužnosti provodi centar za socijalnu skrb nadležan prema prebivalištu, odnosno boravištu djeteta.

Tajnost postupka i zaštita osobnih podataka

Članak 202.

U postupku zasnivanja posvojenja javnost je isključena, a svi sudionici postupka su dužni poštovati pravo na zaštitu osobnih podataka.

2. Postupak procjene podobnosti i prikladnosti za posvojenje

Pokretanje postupka

Članak 203.

Prije pokretanja postupka za zasnivanje posvojenja bračni odnosno izvanbračni drugovi ili osoba koja želi posvojiti podnijet će centru za socijalnu skrb nadležnom prema svojem prebivalištu, odnosno boravištu pisanu prijavu namjere posvojenja i zahtjev za izdavanje mišljenja o podobnosti i prikladnosti za posvojenje.

Stručno mišljenje o podobnosti i prikladnosti za posvojenje

Članak 204.

(1) Centar za socijalnu skrb će na temelju prijave namjere posvojenja i zahtjeva za ocjenu podobnosti i prikladnosti za posvojenje utvrditi ispunjavaju li bračni odnosno izvanbračni drugovi ili osoba koja želi posvojiti zakonske pretpostavke iz članka 184. do 187. ovoga Zakona te procijeniti njihovu podobnost i prikladnost za posvojenje.

(2) Ako osobe koje su podnijele zahtjev za procjenu podobnosti i prikladnosti za posvojenje zadovoljavaju zakonske pretpostavke za posvojenje iz stavka 1. ovoga članka, centar za socijalnu skrb ih upućuje na obvezu sudjelovanja u programu stručne pripreme za posvojenje.

(3) Nakon provedene stručne pripreme za posvojenje iz stavka 2. ovoga članka i stručne procjene osoba koje žele posvojiti, centar za socijalnu skrb će dati mišljenje o podobnosti i prikladnosti za posvojenje u roku od šest mjeseci od zaprimanja pisane prijave i zahtjeva.

(4) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati elemente koji se odnose na podobnost i prikladnost za posvojenje, sadržaj stručnoga mišljenja o podobnosti i prikladnosti za posvojenje, metode utvrđivanja podobnosti i prikladnosti, sadržaj izvješća o djetetu, vođenje registra o potencijalnim posvojiteljima te način vođenja registra o posvojiteljima.

Stručna priprema potencijalnih posvojitelja

Članak 205.

(1) Osobe koje prema mišljenju centra za socijalnu skrb ispunjavaju zakonske pretpostavke za posvojenje dužne su sudjelovati u programu stručne pripreme za posvojenje.

(2) Poslove stručne pripreme za posvojenje obavljaju stručni radnici centra za socijalnu skrb ili druge ustanove socijalne skrbi nadležne prema prebivalištu, odnosno boravištu potencijalnih posvojitelja i organizacije civilnog društva ovlaštene za provođenje programa stručne pripreme za posvojitelje.

(3) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati uvjete koje moraju ispunjavati organizacije civilnog društva za provođenje programa stručne pripreme za posvojitelje, obvezan sadržaj i način provedbe programa stručne pripreme potencijalnih posvojitelja te uvjete stručne osposobljenosti radnika, kao i način vođenja dokumentacije u vezi s provedbom stručne pripreme potencijalnih posvojitelja.

Pravo djeteta na informaciju o posvojenju

Članak 206.

Centar za socijalnu skrb upoznat će potencijalne posvojitelje s pravom djeteta da od posvojitelja dozna da je posvojeno te će im se savjetovati da djetetu najkasnije do sedme godine kažu da je posvojeno, a ako je starije dobi, odmah nakon zasnivanja posvojenja.

Status potencijalnog posvojitelja

Članak 207.

Centar za socijalnu skrb na temelju pozitivnog mišljenja o podobnosti i prikladnosti za posvojenje potencijalne posvojitelje upisuje u registar potencijalnih posvojitelja.

3. Postupak zasnivanja posvojenja

Pokretanje postupka za zasnivanje posvojenja

Članak 208.

Postupak zasnivanja posvojenja pokreće i vodi po službenoj dužnosti centar za socijalnu skrb nadležan prema prebivalištu ili boravištu djeteta.

Stranke u postupku zasnivanja posvojenja

Članak 209.

(1) Stranke u postupku zasnivanja posvojenja su dijete i najprikladniji potencijalni posvojitelj.

(2) Roditelj koji je pristao da dijete posvoje njemu nepoznati posvojitelji nakon isteka roka od trideset dana od dana potpisivanja zapisnika o pristanku, nije stranka u postupku zasnivanja posvojenja.

(3) Kad dijete posvaja bračni ili izvanbračni drug roditelja djeteta, njegov bračni ili izvanbračni drug je stranka u postupku, a drugi roditelj djeteta nakon isteka roka od trideset dana od dana potpisivanja zapisnika o pristanku na posvojenje nije stranka u postupku zasnivanja posvojenja.

(4) Roditelj čiji je pristanak za posvojenje djeteta nadomješten rješenjem suda, nije stranka u postupku zasnivanja posvojenja.

(5) Roditelj čiji pristanak za posvojenje djeteta nije potreban nije stranka u postupku zasnivanja posvojenja.

Pravo na izražavanje mišljenja srodnika odnosno roditelja djeteta

Članak 210.

(1) Centar za socijalnu skrb saslušat će po potrebi bliske djetetove srodnike o okolnostima koje su važne za posvojenje.

(2) Centar za socijalnu skrb će u postupku posvojenja dati mogućnost roditelju koji je lišen prava na roditeljsku skrb da izrazi mišljenje o mogućnosti da dijete bude posvojeno.

(3) Mišljenje roditelja iz stavka 2. ovog članka nije obvezujuće, već će stručni radnici centra sadržaj tog mišljenja uzeti u obzir prilikom donošenja stručne procjene o tome je li posvojenje u konkretnom slučaju najbolji oblik trajnog zbrinjavanja djeteta.

(4) Pri postupanju iz stavka 2. ovog članka centar za socijalnu skrb je osobito dužan voditi računa o tajnosti postupka posvojenja.

Izbor najprikladnijeg posvojitelja

Članak 211.

(1) Centar za socijalnu skrb nadležan prema prebivalištu, odnosno boravištu djeteta među potencijalnim posvojiteljima koji su upisani u registar potencijalnih posvojitelja izabire onoga koji je najprikladniji za određeno dijete, uzimajući u obzir:

1. osobine i potrebe djeteta opisane u izvješću o djetetu i
2. stručno mišljenje centra za socijalnu skrb o podobnosti i prikladnosti potencijalnih posvojitelja.

(2) Ako je od izrade mišljenja o podobnosti i prikladnosti potencijalnih posvojitelja iz stavka 1. ovoga članka do pokretanja postupka proteklo više od godinu dana, centar za socijalnu skrb mjesta prebivališta, odnosno boravišta potencijalnih posvojitelja preispitat će bez odgode jesu li se okolnosti promijenile.

Priprema djeteta i ostvarivanje osobnih odnosa prije zasnivanja posvojenja

Članak 212.

(1) Centar za socijalnu skrb će u suradnji s udomiteljem, odnosno ustanovom socijalne skrbi u kojoj je dijete smješteno ili drugom osobom kojoj je dijete povjereno na svakodnevnu skrb, prije donošenja rješenja o zasnivanju posvojenja pripremiti dijete za posvojenje te omogućiti najprikladnijem potencijalnom posvojitelju ostvarivanje osobnih odnosa radi procjene hoće li zasnivanje posvojenja biti u skladu s dobrobiti djeteta.

(2) Ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom može se omogućiti samo u odnosu na najprikladnijeg potencijalnog posvojitelja iz članka 211. ovoga Zakona i to nakon što su roditelji odnosno skrbnik dali pristanak za posvojenje.

(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, centar za socijalnu skrb može omogućiti ostvarivanje osobnih odnosa djeteta i najprikladnijeg potencijalnog posvojitelja i bez pristanka roditelja odnosno skrbnika za posvojenje, ako je pokrenut postupak pred sudom radi donošenja rješenja koje nadomješta pristanak roditelja odnosno skrbnika za posvojenje na sukladno članku 190. stavku 1. točkama 1. i 3. ovoga Zakona.

(4) Za ostvarivanje osobnih odnosa iz stavaka 2. i 3. ovoga članka potrebna je suglasnost centra za socijalnu skrb.

(5) Za vrijeme trajanja ostvarivanja osobnih odnosa centar za socijalnu skrb će osigurati obitelji posvojitelja stručnu pomoć i potporu te će procjenjivati budući odnos djeteta i posvojitelja.

(6) Najprikladniji potencijalni posvojitelj kod kojega dijete boravi radi ostvarivanja osobnih odnosa prije zasnivanja posvojenja ima pravo, dužnost i odgovornost svakodnevno se skrbiti o djetetu.

Sadržaj rješenja o posvojenju

Članak 213.

(1) Izreka rješenja centra za socijalnu skrb kojom se zasniva posvojenje sadrži:

1. za posvojenika: osobno ime i prezime, spol, dan, mjesec, godinu i sat rođenja, mjesto rođenja, nacionalnost i državljanstvo, godinu i redni broj upisa u matici rođenih,

2. za roditelje: osobni identifikacijski broj, osobno ime (i rođeno prezime), datum i mjesto rođenja, nacionalnost, državljanstvo, zanimanje te prebivalište i adresu stanovanja roditelja,

3. za posvojitelje: osobni identifikacijski broj, osobno ime (i rođeno prezime), datum i mjesto rođenja, nacionalnost, državljanstvo, zanimanje, prebivalište i adresu stanovanja,

4. određenje da se posvojitelji upisuju, odnosno ne upisuju kao roditelji i

5. određenje da se djetetu ima odrediti novi osobni identifikacijski broj koji će se upisati u maticu rođenih, ako je to potrebno radi zaštite prava i interesa djeteta.

(2) Ako je zasnivanjem posvojenja došlo do promjene osobnih podataka posvojenika, izreka rješenja sadrži i nove osobne podatke.

(3) U rješenju iz stavka 1. ovoga članka odrediti će se da će se posvojitelji upisati u maticu rođenih kao roditelji djeteta, osim ako centar za socijalnu skrb utvrdi da to nije u interesu djeteta.

(4) Za određenje da se posvojitelji upisuju kao roditelji potreban je pristanak posvojenika koji je navršio dvanaest godina života.

Žalba protiv rješenja o posvojenju

Članak 214.

(1) Protiv rješenja o zasnivanju posvojenja stranka može podnijeti žalbu ministarstvu nadležnom za poslove socijalne skrbi.

(2) Posvojenje je zasnovano kad rješenje o posvojenju postane pravomoćno.

(3) Centar za socijalnu skrb dužan je pravomoćno rješenje o posvojenju odmah dostaviti nadležnomu matičaru radi upisa u maticu rođenih djeteta, kao i centru za socijalnu skrb prebivališta odnosno boravišta posvojitelja.

Upis osobnih podataka na temelju posvojenja u maticu rođenih

Članak 215.

(1) U maticu rođenih posvojitelji se upisuju kao roditelji ako je to određeno rješenjem iz članka 213. ovoga Zakona.

(2) U maticu rođenih djeteta matičar će upisati bilješku o izvršenom posvojenju uz napomenu da se na temelju toga upisa više ne izdaju isprave.

(3) Nakon toga matičar će izvršiti novi temeljni upis činjenice rođenja prema podacima iz rješenja o posvojenju sukladno članku 213. stavku 1. ovoga Zakona.

(4) Matičar će djetetu upisati u maticu rođenih novi osobni identifikacijski broj ako je to određeno rješenjem iz članka 213. ovoga Zakona.

Pomoć i potpora nakon zasnivanja posvojenja

Članak 216.

(1) Centar za socijalnu skrb dužan je djetetu i posvojitelju osigurati potrebnu savjetodavnu pomoć i potporu i nakon što je posvojenje zasnovano.

(2) Centar za socijalnu skrb mjesta prebivališta odnosno boravišta posvojitelja dužan je na zahtjev centra za socijalnu skrb koji je donio rješenje o zasnivanju posvojenja pratiti prilagodbu djeteta u posvojiteljskoj obitelji te nakon isteka roka od šest mjeseci od dana zasnivanja posvojenja o tome sastaviti izvješće.

(3) Izvješće iz stavka 2. ovoga članka dostavlja se centru za socijalnu skrb koji je donio rješenje o zasnivanju posvojenja.

Pravo na uvid u podatke o posvojenju

Članak 217.

(1) Centar za socijalnu skrb vodi spise predmeta i očevidnik o predmetima posvojenja.

(2) Podaci o posvojenju službena su tajna.

(3) Uvid u spise predmeta o posvojenju i maticu rođenih posvojenog djeteta dopustit će se punoljetnom posvojeniku, posvojitelju i roditelju koji je dao pristanak da dijete posvoji njemu poznati posvojitelj, odnosno bračni ili izvanbračni drug roditelja djeteta.

(4) Maloljetnom posvojeniku centar za socijalnu skrb dopustit će uvid u spise predmeta o posvojenju, a matičar u maticu rođenih posvojenika, ako centar za socijalnu skrb utvrdi da je uvid u spise o posvojenju ili maticu rođenih u njegovu interesu.

(5) Bližim krvnim srođnicima posvojenika dopustit će se uvid u spise predmeta o posvojenju ako centar za socijalnu skrb pribavi pristanak punoljetnoga posvojenika.

(6) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati način vođenja očevidnika i spisa predmeta o posvojenju te sadržaj izvješća iz članka 216. stavka 2. ovoga Zakona.

Peti dio

SKRBNIŠTVO

I. OPĆE ODREDBE

Pojam skrbništva

Članak 218.

Skrbništvo je oblik zaštite djeteta bez roditeljske skrbi, osobe lišene poslovne sposobnosti i osobe koja nije iz drugih razloga u mogućnosti štititi svoja prava i interese.

Svrha skrbništva

Članak 219.

(1) Djetetu štíćeniku skrbništvom se nadomješta roditeljska skrb.

(2) Punoljetnom štíćeniku lišenom poslovne sposobnosti skrbništvom se osigurava zaštita onih prava i interesa koji su mu odlukom suda o lišenju poslovne sposobnosti ograničeni.

Štíćenik

Članak 220.

(1) Štíćenik je osoba pod skrbništvom.

(2) Dostojanstvo štíćenika je nepovredivo.

(3) Štíćenik ima pravo na zaštitu od bilo kojeg oblika zlostavljanja i ponižavajućeg postupanja.

Skrbnička zaštita

Članak 221.

Skrbnička zaštita mora biti primjerena, individualizirana te u skladu s dobrobiti štíćenika.

Obavljanje poslova skrbništva

Članak 222.

Poslove skrbništva obavljaju centar za socijalnu skrb, skrbnik i posebni skrbnik sukladno ovom Zakonu.

Prestanak skrbništva

Članak 223.

Skrbništvo prestaje smrću štićenika ili prestankom okolnosti zbog kojih je osoba pod skrbništvom.

II. SKRBNIŠTVO ZA DJECU

Pretpostavke za imenovanje skrbnika djetetu

Članak 224.

Pod skrbništvo staviti će se dijete čiji su roditelji:

1. umrli, nestali, nepoznati ili su najmanje mjesec dana nepoznatog boravišta,
2. lišeni prava na roditeljsku skrb,
3. lišeni poslovne sposobnosti u dijelu koji ih onemogućava u ostvarivanju roditeljske skrbi,
4. maloljetni, a nisu stekli poslovnu sposobnost sklapanjem braka,
5. odsutni ili spriječeni i nisu u mogućnosti brinuti se o svojem djetetu, a ostvarivanje roditeljske skrbi nisu povjerali osobi koja ispunjava uvjete za skrbnika ili
6. dali pristanak za posvojenje djeteta.

Rješenje o stavljanju pod skrbništvo i imenovanje skrbnika djetetu

Članak 225.

(1) Centar za socijalnu skrb donosi rješenje o stavljanju djeteta pod skrbništvo i imenuje mu skrbnika.

(2) Centar za socijalnu skrb dužan je pribaviti mišljenje djeteta koje je sposobno shvatiti značenje skrbništva o osobi skrbnika, te uzeti u obzir želje djeteta o izboru osobe skrbnika, osim ako su u suprotnosti s njegovom dobrobiti.

(3) Centar za socijalnu skrb dužan je poštovati prije izraženu želju roditelja o izboru osobe skrbnika koju je roditelj sastavio u obliku javnobilježničke isprave (anticipiranu naredbu), ako su ispunjene pretpostavke za imenovanje skrbnika djetetu propisane ovim Zakonom te ako to nije u suprotnosti s dobrobiti djeteta.

(4) Dijete se rješenjem centra za socijalnu skrb povjerava na svakodnevnu skrb skrbniku, drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji, domu za djecu ili pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi.

Dostava rješenja

Članak 226.

Rješenje o imenovanju skrbnika dostavlja se:

1. djetetu koje je navršilo četrnaest godina,
2. djetetu koje je mlađe od četrnaest godina ako je sposobno shvatiti značenje odluke i ako je to u skladu s njegovom dobrobiti,
3. roditeljima djeteta,
4. osobi koja se imenuje skrbnikom,

5. osobi koju je roditelj odredio u javnobilježničkoj ispravi (anticipiranoj naredbi) kao osobu za koju bi htio da se imenuje skrbnikom djeteta u slučaju njegove smrti, ako je ta osoba različita od osobe iz točke 4. ovoga stavka i

6. nadležnom matičaru te zemljišnoknjižnom odjelu suda na čijem se području nalazi imovina djeteta.

Dužnosti djetetova skrbnika

Članak 227.

Skrbnik djeteta dužan je savjesno se brinuti o osobnim i imovinskim pravima i obvezama djeteta, a osobito o njegovu zdravlju, odgoju i obrazovanju.

Odluke skrbnika za koje je potrebno prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb

Članak 228.

Skrbnik može samo s prethodnim odobrenjem centra za socijalnu skrb:

1. odlučiti o izboru i promjeni škole i zanimanja, prekidu školovanja ili o zapošljavanju djeteta,

2. poduzeti važnije mjere u pogledu osobe djeteta, primjerice u pogledu zdravlja, izjava o osobnom stanju, osim onih za koje ovaj Zakon određuje drukčije, i drugih osobnih prava i interesa djeteta i

3. poduzimati važnije mjere u pogledu imovine djeteta, sukladno odredbi članka 261. stavcima 2. i 3. ovoga Zakona.

Dužnost djeteta štićenika da pridonosi za svoje uzdržavanje

Članak 229.

Dijete štićenik koji ima prihode dužan je pridonositi za svoje uzdržavanje.

Pravo na izražavanje mišljenja

Članak 230.

Dijete ima pravo na prikladan način saznati važne okolnosti koje se tiču njegovih prava i interesa, dobiti savjet i izraziti svoje mišljenje te biti obaviješteno o mogućim posljedicama poštivanja njegova mišljenja kad se odlučuje o nekom njegovu pravu ili interesu. Mišljenje se uzima u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelosti.

Prestanak skrbništva nad djetetom

Članak 231.

(1) Skrbništvo nad djetetom prestaje stjecanjem poslovne sposobnosti, posvojenjem, prestankom razloga iz članka 224. ovoga Zakona ili smrću djeteta.

(2) Pravomoćno rješenje o prestanku skrbništva dostavit će se nadležnom matičaru, radi upisa u maticu rođenih i zemljišnoknjižnom odjelu općinskoga suda, radi brisanja zabilježbe.

III. SKRBNIŠTVO ZA PUNOLJETNE OSOBE

Značenje pojmova

Članak 232.

Pod pojmom skrbništva za punoljetne osobe u smislu ovoga poglavlja Zakona podrazumijeva se skrbništvo nad punoljetnom osobom lišenom poslovne sposobnosti ili djetetom koje je poslovnu sposobnost steklo sklapanjem braka, a koje je rješenjem suda lišeno poslovne sposobnosti.

Temeljna načela

Članak 233.

(1) Zaštitu osobe s invaliditetom, ako je to moguće, potrebno je osigurati drugim sredstvima i mjerama predviđenima posebnim propisima prije nego što se donese odluka o lišenju poslovne sposobnosti i skrbničkoj zaštiti.

(2) U provođenju skrbničke zaštite potrebno je težiti što je moguće manjim ograničenjima prava štićenika.

(3) U postupanju sa štićenikom moraju se uzeti u obzir osobnost te sadašnji ili ranije izraženi stavovi osobe, kao i zaštita njezina dostojanstva i dobrobiti.

(4) Potrebno je poticati samostalno donošenje odluka od strane štićenika te mu pružati podršku u donošenju odluka, kao i sudjelovanju u životu zajednice.

(5) Skrbnik je dužan prihvatiti želje i osobne stavove štićenika osim ako je to u suprotnosti s njegovom dobrobiti.

Pretpostavke, opseg, postupak i sadržaj lišenja poslovne sposobnosti

Članak 234.

(1) Sud će u izvanparničnom postupku punoljetnu osobu koja se zbog duševnih smetnji ili drugih razloga nije sposobna brinuti o nekom od svojih prava, potreba ili interesa, ili koja ugrožava prava i interese drugih osoba o kojima je dužna skrbiti se, u tom dijelu lišiti poslovne sposobnosti.

(2) Osoba iz stavka 1. ovoga članka ne može biti potpuno lišena poslovne sposobnosti.

(3) Prije donošenja rješenja o lišenju poslovne sposobnosti sud će pribaviti stručno mišljenje vještaka odgovarajuće grane medicine o zdravstvenom stanju osobe za koju je pokrenut postupak lišenja poslovne sposobnosti i o utjecaju toga stanja na njezine sposobnosti zaštite svojega pojedinog prava ili skupine prava, ili na ugrožavanje prava i interesa drugih osoba.

(4) Rješenjem o lišenju poslovne sposobnosti sud će odrediti radnje i poslove koje osoba nije sposobna samostalno poduzeti u odnosu na osobno stanje te imovinu.

(5) Radnje i poslovi koje osoba nije sposobna samostalno poduzeti i koji se odnose na osobno stanje su davanje izjava ili poduzimanje radnji koje se odnose na promjenu osobnog imena, sklapanje i prestanak braka, roditeljstvo, odluke o zdravlju, mjestu prebivališta, odnosno boravišta, zapošljavanju i drugo, osim ako nije ovim Zakonom drukčije određeno.

(6) Radnje i poslovi koje osoba nije sposobna samostalno poduzeti i koji se odnose na imovinu su raspolaganje i upravljanje imovinom, plaćom ili drugim stalnim novčanim primanjima, osim ako nije ovim Zakonom drukčije određeno.

(7) Rješenjem o lišenju poslovne sposobnosti u slučaju iz stavka 6. ovoga članka odredit će se točan iznos plaće odnosno stalnog novčanog primanja preko kojega štićenik ne može samostalno raspolagati te označiti imovinu i točan iznos, ako je to prikladno, kojom štićenik ne može samostalno raspolagati i upravljati, odnosno preko kojeg iznosa ne može samostalno raspolagati i upravljati.

(8) Ako je osoba lišena poslovne sposobnosti roditelj djeteta, u dijelu u kojem nije u stanju ostvarivati roditeljsku skrb nastupa mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi sukladno članku 114. ovoga Zakona.

(9) Za poslove koji nisu određeni u odluci iz stavka 4. ovoga članka osoba lišena poslovne sposobnosti ima poslovnu sposobnost te ih može samostalno poduzimati.

Dužnost obavješćivanja

Članak 235.

(1) Svatko može obavijestiti centar za socijalnu skrb o potrebi pružanja zaštite osobama iz članka 234. stavka 1. ovoga Zakona.

(2) Zdravstvene ustanove dužne su na zahtjev centra za socijalnu skrb ili po službenoj dužnosti centru za socijalnu skrb dostaviti podatke o duševnim smetnjama i drugim uzrocima zbog kojih osoba nije sposobna brinuti se o svojim pravima i interesima.

(3) Prije dostavljanja obavijesti iz stavka 2. ovoga članka potreban je pristanak osobe čiji se podaci dostavljaju, ili njezinog zakonskog zastupnika.

Ovlasti centra za socijalnu skrb u postupku radi lišenja poslovne sposobnosti

Članak 236.

(1) Centar za socijalnu skrb predložit će sudu pokretanje postupka radi lišenja poslovne sposobnosti kad procijeni da bi zbog razloga iz članka 234. stavka 1. ovoga Zakona osobu bilo potrebno lišiti poslovne sposobnosti.

(2) Centar za socijalnu skrb osobi za koju je pokrenut postupak radi lišenja poslovne sposobnosti imenuje posebnog skrbnika, osim ako je ta osoba ovlastila punomoćnika.

(3) Ako postupak radi lišenja poslovne sposobnosti predlaže centar za socijalnu skrb, posebni skrbnik ne može biti stručni radnik toga centra.

(4) Ako postupak radi lišenja poslovne sposobnosti predlaže neka druga osoba iz članka 496. ovoga Zakona, ta osoba ne može biti imenovana posebnim skrbnikom.

(5) Posebni skrbnik iz stavka 2. ovoga članka je osoba s položenim pravosudnim ispitom zaposlena u Centru za posebno skrbništvo iz članka 544. ovoga Zakona.

(6) Iznimno od stavka 5. ovoga članka, ako je osoba u odnosu na koju se vodi postupak radi lišenja poslovne sposobnosti u obliku javnobilježničke isprave odredila osobu za koju želi da ju zastupa u postupku radi lišenja poslovne sposobnosti (anticipirana naredba), centar za socijalnu skrb će tu osobu imenovati posebnim skrbnikom ako ispunjava ostale pretpostavke za imenovanje skrbnikom propisane ovim Zakonom.

(7) Posebni skrbnik ovlašten je i dužan poduzimati radnje te zastupati interese osobe samo u postupku za koji je imenovan.

Odluka o stavljanju pod skrbništvo i imenovanju skrbnika

Članak 237.

(1) Centar za socijalnu skrb dužan je u roku od trideset dana od pravomoćnosti rješenja suda kojim se osoba lišava poslovne sposobnosti, donijeti rješenje o stavljanju te osobe pod skrbništvo i imenovati joj skrbnika.

(2) Sud je dužan o pravomoćnosti rješenja kojim se osoba lišava poslovne sposobnosti bez odgode obavijestiti centar za socijalnu skrb.

(3) Dok rješenje o imenovanju skrbnika iz stavka 1. ovoga članka ne postane izvršno, posebni skrbnik imat će položaj skrbnika.

Preispitivanje zdravlja štíćenika

Članak 238.

(1) Skrbnik je dužan jednom godišnje pribaviti od obiteljskog liječnika štíćenika mišljenje o stanju zdravlja štíćenika s obzirom na razlog lišenja poslovne sposobnosti, zasnovanog na mišljenju liječnika specijalista.

(2) Mišljenje iz stavka 1. ovoga članka skrbnik je dužan dostaviti centru za socijalnu skrb kao sastavni dio izvješća o svom radu. Ako skrbnik bez opravdanih razloga ne dostavi mišljenje iz stavka 1. ovoga članka kao sastavni dio izvješća o radu, centar za socijalnu skrb će ga upozoriti na to i pozvati da dostavi mišljenje, a ako ga ne dostavi niti nakon naknadnog poziva pokrenut će postupak za razrješenje skrbnika.

(3) Centar za socijalnu skrb dužan je svake tri godine preispitati potrebu skrbničke zaštite štíćenika i o tome sastaviti izvješće.

(4) Obiteljski liječnik dužan je mišljenje iz stavka 1. ovoga članka izdati na posebnom obrascu.

(5) Sadržaj obrasca iz stavka 4. ovoga članka pravilnikom će propisati ministar nadležan za poslove socijalne skrbi uz suglasnost ministra nadležnog za zdravlje.

Prestanak skrbništva za punoljetne osobe

Članak 239.

(1) Sud može u izvanparničnom postupku odlučiti da osobi koja je bila lišena poslovne sposobnosti bude smanjen opseg lišenja poslovne sposobnosti odnosno da joj se poslovna sposobnost vrati.

(2) Skrbništvo za punoljetne štíćenike prestaje kad rješenje o vraćanju poslovne sposobnosti postane pravomoćno ili štíćenik umre.

IV. POSEBNO SKRBNIŠTVO

Posebno skrbništvo za dijete

Članak 240.

(1) Radi zaštite pojedinih osobnih i imovinskih prava i interesa djeteta, centar za socijalnu skrb ili sud će imenovati posebnog skrbnika:

1. djetetu u bračnim sporovima i u postupcima osporavanja majčinstva ili očinstva,

2. djetetu u drugim postupcima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, pojedinim sadržajima roditeljske skrbi i osobnim odnosima s djetetom kad postoji spor među strankama,

3. djetetu u postupku izricanja mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta iz nadležnosti suda kada je to propisano odredbama ovoga Zakona,

4. djetetu u postupku donošenja rješenja koje zamjenjuje pristanak na posvojenje,

5. djetetu kad postoji sukob interesa između njega i njegovih zakonskih zastupnika u imovinskim postupcima ili sporovima odnosno pri sklapanju pojedinih pravnih poslova,

6. djeci u slučaju spora ili sklapanja pravnog posla između njih kad ista osoba nad njima ostvaruje roditeljsku skrb,

7. djetetu stranom državljaninu ili djetetu bez državljanstva koje se bez pratnje zakonskoga zastupnika zatekne na teritoriju Republike Hrvatske,

8. u drugim slučajevima kada je to propisano odredbama ovoga Zakona odnosno posebnih propisa ili ako je to potrebno radi zaštite prava i interesa djeteta.

(2) Posebni skrbnik dužan je:

1. zastupati dijete u postupku za koji je imenovan

2. obavijestiti dijete o predmetu spora, tijeku i ishodu na način koji je primjeren djetetovoj dobi i

3. prema potrebi, kontaktirati s roditeljem ili drugim osobama koje su djetetu bliske.

(3) Posebni skrbnik iz stavka 1. ovoga članka je osoba s položenim pravosudnim ispitom zaposlena u Centru za posebno skrbništvo iz članka 544. ovoga Zakona.

(4) Iznimno od stavka 3. ovoga članka, ako dijete koje je navršilo četrnaest godina i kojem je rješenjem priznata sposobnost za poduzimanje radnji u postupku sukladno člancima 130. i 359. ovoga Zakona ovlasti punomoćnika, neće mu se imenovati posebni skrbnik, osim u slučaju iz stavka 1. točke 7. ovoga članka.

(5) Centar za socijalnu skrb će imenovati posebnog skrbnika izvan Centra za posebno skrbništvo u slučaju iz stavka 1. točke 7. ovoga članka.

(6) Centar za socijalnu skrb može imenovati posebnog skrbnika izvan Centra za posebno skrbništvo u slučaju iz stavka 1. točke 8. ovoga članka.

(7) Posebni skrbnik iz stavaka 5. i 6. ovoga članka koji nije zaposlenik Centra za posebno skrbništvo mora ispunjavati uvjete propisane ovim Zakonom za imenovanje skrbnika.

Posebno skrbništvo za punoljetne osobe

Članak 241.

(1) Radi zaštite pojedinih osobnih i imovinskih prava i interesa centar za socijalnu skrb imenovat će posebnog skrbnika:

1. osobi u odnosu na koju je podnesen prijedlog za lišenje poslovne sposobnosti, osim u slučaju iz članka 236. stavka 2. ovoga Zakona

2. osobi kojoj najmanje tri mjeseca nije poznato boravište ili nije dostupna, a nema punomoćnika, u stvarima o kojima se odlučuje prema odredbama ovoga Zakona

3. štićeniku kad postoji sukob interesa između njega i njegova skrbnika ili bliskoga srodnika odnosno bračnog druga skrbnika, u imovinskim postupcima ili sporovima odnosno pri sklapanju pojedinih pravnih poslova

4. štićenicima u slučaju spora ili sklapanja pravnoga posla između njih kad imaju istoga skrbnika i

5. iznimno, osobi u slučaju privremene spriječenosti ili nesposobnosti za obavljanje jednokratnih neodgodivih radnji čije je poduzimanje potrebno radi zaštite prava i interesa te osobe.

(2) Posebni skrbnik iz stavka 1. ovoga članka je osoba s položenim pravosudnim ispitom zaposlena u Centru za posebno skrbništvo iz članka 544. ovoga Zakona, odnosno osoba određena javnobilježničkom ispravom (anticipirana naredba) iz članka 236. stavka 5. ovoga Zakona.

(3) Na dužnosti posebnog skrbnika na odgovarajući način primjenjuju se odredbe članka 240. stavaka 2. ovoga Zakona.

(4) Centar za socijalnu skrb će imenovati posebnog skrbnika izvan Centra za posebno skrbništvo u slučajevima iz stavka 1. točke 5. ovoga članka.

(5) Posebni skrbnik iz stavka 1. točke 5. ovoga članka koji nije zaposlenik Centra za posebno skrbništvo mora ispunjavati pretpostavke propisane ovim Zakonom za imenovanje skrbnika.

Imenovanje posebnog skrbnika

Članak 242.

(1) Rješenje o imenovanju posebnog skrbnika donosi centar za socijalnu skrb, osim ako je ovim Zakonom propisano da rješenje o imenovanju posebnog skrbnika donosi sud.

(2) Rješenjem o imenovanju posebnog skrbnika određuju se njegove dužnosti i ovlasti.

(3) Na imenovanje posebnog skrbnika na odgovarajući se način primjenjuju odredbe članka 226. točaka 1. do 5., članka 247. stavka 3. te stavaka 6. do 10. ovoga Zakona.

(4) O žalbi protiv rješenja centra za socijalnu skrb o imenovanju posebnog skrbnika iz članaka 240. i 241. ovoga Zakona odlučuje ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi. Žalba ne odgađa izvršenje rješenja, osim u slučaju kad je podnesena protiv rješenja o imenovanju posebnog skrbnika iz članka 241. stavka 1. točke 2. ovoga Zakona.

(5) Na podnošenje žalbe iz stavka 4. ovoga članka na odgovarajući se način primjenjuju odredbe članka 278. ovoga Zakona.

(6) U slučajevima kada centar za socijalnu skrb imenuje posebnog skrbnika djetetu iz članka 240. ovoga Zakona, osim djeteta koje je navršilo četrnaest godina, pravo na žalbu imaju roditelji i osoba koja je imenovana posebnim skrbnikom.

(7) O žalbi protiv rješenja suda o imenovanju posebnog skrbnika iz članka 240. ovoga Zakona odlučuje sudac pojedinac drugostupanjskog suda. Žalba ne odgađa pravne učinke rješenja.

(8) Pravo na žalbu iz stavka 7. ovog članka imaju dijete koje je navršilo četrnaest godina, roditelji, osoba koja je imenovana posebnim skrbnikom, a centar za socijalnu skrb ako je predložio imenovanje posebnog skrbnika.

(9) Na posebne skrbnike koje imenuje centar za socijalnu skrb, a koji nisu zaposlenici Centra za posebno skrbništvo na odgovarajući se način primjenjuju odredbe članaka 249. i 279. ovoga Zakona.

(10) Ako posebni skrbnik zlorabljiva svoje ovlasti ili neuredno obavlja svoje dužnosti čime može prouzročiti štetu za osobu koju zastupa, ako nastanu okolnosti koje ga sprječavaju da obavlja svoju dužnost ili ako poseban skrbnik umre, sud odnosno centar za socijalnu skrb koji vodi postupak će imenovati drugog posebnog skrbnika. Ako je poseban skrbnik zaposlenik Centra za posebno skrbništvo, sud odnosno centar za socijalnu skrb koji vodi postupak obavijestit će o zlorabljavanju ovlasti odnosno neurednom obavljanju dužnosti ravnatelja Centra za posebno skrbništvo.

Ovlasti i dužnosti posebnog skrbnika

Članak 243.

(1) Na dužnosti, ovlasti i odgovornosti posebnog skrbnika te na postupanje centra za socijalnu skrb u predmetima posebnog skrbništva na odgovarajući se način primjenjuju odredbe članka 230., članka 233., članka 252. stavaka 2. i 3., članka 257. stavka 2., članka 265., članaka 270. do 273. te članka 276. ovoga Zakona.

(2) Ako je posebnim skrbnikom centar za socijalnu skrb imenovao osobu koja nije zaposlenik Centra za posebno skrbništvo odgovarajuće se primjenjuju odredbe članka 268. ovoga Zakona.

(3) Centar za socijalnu skrb odredit će opseg dužnosti i ovlasti posebnom skrbniku osobe u odnosu na koju je pokrenut postupak radi lišenja poslovne sposobnosti, uzimajući u obzir sadržaj prijedloga za lišenje poslovne sposobnosti.

(4) Ovlasti i dužnosti posebnog skrbnika iz stavka 3. ovoga članka centar za socijalnu skrb u pravilu će ograničiti na zastupanje u postupku radi lišenja poslovne sposobnosti i poduzimanje žurnih mjera nužnih za osiguranje imovine ili zaštitu zdravlja osobe u odnosu na koju se postupak vodi.

(5) Tijekom postupka radi lišenje poslovne sposobnosti centar za socijalnu skrb ovlašten je rješenjem proširiti opseg ovlasti i dužnosti posebnom skrbniku iz stavaka 3. i 4. ovoga članka.

(6) Dužnost posebnog skrbnika iz stavka 3. ovoga članka prestaje kad rješenje o stavljanju pod skrbništvo postane izvršno, odnosno kad rješenje kojim je utvrđeno da ne postoje razlozi za lišenje poslovne sposobnosti postane pravomoćno.

(7) Posebni skrbnik koji je zaposlenik Centra za posebno skrbništvo dužan je podnijeti izvješće o svojem radu tijekom obavljanja poslova skrbništva na zahtjev ravnatelja Centra za posebno skrbništvo u roku koji odredi ravnatelj te završno izvješće ravnatelju Centra za posebno skrbništvo i tijelu koje je imenovalo posebnog skrbnika, u roku od osam dana od okončanja postupka za koji je bio imenovan.

(8) Posebni skrbnik koji nije zaposlenik Centra za posebno skrbništvo dužan je podnijeti izvješće o svojem radu tijekom obavljanja poslova skrbništva na zahtjev ravnatelja centra za socijalnu skrb u roku koji odredi ravnatelj, te završno izvješće u roku od osam dana po okončanju posla, radnje odnosno postupka za koji je bio imenovan.

Imenovanje privremenog zastupnika za nedostupnu osobu ili osobu nepoznata boravišta

Članak 244.

(1) Osobi kojoj je najmanje tri mjeseca nepoznato boravište ili nije dostupna, a nema punomoćnika, u postupcima koji su pokrenuti i vode se pred sudom ili javnopravnim tijelima, tijelo pred kojim se vodi određeni postupak imenovat će privremenog zastupnika, osim ako je toj osobi imenovan posebni skrbnik sukladno članku 241. stavku 1. točki 2. ovoga Zakona.

(2) Tijelo koje je imenovalo privremenog zastupnika iz stavka 1. ovog članka o tome će bez odgode obavijestiti nadležni centar za socijalnu skrb.

Posebni skrbnik imenovan od suda

Članak 245.

(1) U slučaju spora između štićenika čiji je skrbnik određen prema odredbi članka 247. stavka 6. ovoga Zakona i centra za socijalnu skrb, sud će u izvanparničnom postupku radi zaštite prava i interesa tog štićenika imenovati posebnog skrbnika i odrediti opseg njegovih ovlasti.

(2) Ako se za posebnog skrbnika iz stavka 1. ovoga članka imenuje osoba izvan Centra za posebno skrbništvo, posebni skrbnik mora ispunjavati pretpostavke propisane ovim Zakonom za imenovanje skrbnika.

(3) Prijedlog sudu za postavljanje skrbnika iz stavka 1. ovoga članka može podnijeti štićenik te druga osoba koja dozna za takav slučaj.

(4) O žalbi protiv rješenja o imenovanju posebnog skrbnika iz stavka 1. ovoga članka odlučuje sudac pojedinac drugostupanjskog suda. Žalba ne odgađa pravne učinke rješenja.

(5) Pravo na žalbu iz stavka 4. ovog članka imaju štićenik, osoba koja je imenovana posebnim skrbnikom, a druga osoba iz stavka 3. ovoga članka ako je pokrenula postupak.

Prestanak prava i dužnosti posebnog skrbnika

Članak 246.

(1) Rješenje o prestanku posebnog skrbništva donosi centar za socijalnu skrb ili sud koji je imenovao posebnog skrbnika.

(2) Prava i dužnosti posebnog skrbnika prestaju kad rješenje o prestanku toga skrbništva postane izvršno odnosno kad nastupe pravni učinci tog rješenja.

(3) Centar za socijalnu skrb ili sud koji je imenovao posebnog skrbnika može razriješiti prava i dužnosti posebnog skrbnika na njegov zahtjev te će štićeniku bez odgode imenovati novog posebnog skrbnika.

V. SKRBNIK

Imenovanje skrbnika

Članak 247.

(1) Rješenjem centra za socijalnu skrb skrbnikom se imenuje osoba koja ima osobine i sposobnosti za obavljanje skrbništva i koja pristane biti skrbnikom te ako je to za dobrobit štićenika.

(2) Ako osoba lišena poslovne sposobnosti ima roditelja ili roditelje koji pristanu i sposobni su skrbiti se o svojem punoljetnom djetetu lišenom poslovne sposobnosti, centar za socijalnu skrb će takvom roditelju, odnosno roditeljima prigodom odluke o izboru skrbnika u pravilu dati prednost pred ostalim osobama.

(3) Centar za socijalnu skrb može štićeniku imenovati i više skrbnika i pritom odlučiti moraju li odluke za posebno određene radnje ili postupke donositi zajednički ili svaki samostalno.

(4) Centar za socijalnu skrb može u rješenju o imenovanju skrbnika imenovati zamjenika skrbniku koji mora ispunjavati uvjete za skrbnika. Ako skrbnik umre ili samovoljno prestane obavljati svoju dužnost ili ako nastanu okolnosti koje zaprječuju skrbnika da obavlja svoju dužnost, odnosno ako centar za socijalnu skrb utvrdi da postoje razlozi za razrješenje skrbnika propisani odredbama ovoga Zakona, centar za socijalnu skrb ispitat će ispunjava li zamjenik skrbnika i dalje uvjete potrebne za imenovanje skrbnika te donijeti rješenje o njegovu imenovanju skrbnikom. Do donošenja rješenja o imenovanju skrbnika, zamjenik skrbnika može donositi samo hitne odluke.

(5) Ako je osoba lišena poslovne sposobnosti prije lišenja poslovne sposobnosti u obliku javnobilježničke isprave odredila osobu ili više osoba za koju odnosno koje bi htjela da se imenuju skrbnikom odnosno skrbnicima, kao i osobe za koje bi htjela da se imenuje njihovim zamjenicima (anticipirana naredba), centar za socijalnu skrb će tu osobu odnosno osobe imenovati skrbnikom odnosno skrbnicima te zamjenikom odnosno zamjenicima skrbnika ako su ispunjene ostale pretpostavke za imenovanje skrbnikom propisane ovim Zakonom.

(6) Ako to zahtijevaju okolnosti slučaja i dobrobit štićenika, centar za socijalnu skrb će skrbnikom imenovati osobu zaposlenu u tom centru iz redova stručnih radnika.

Skrbnikom ne može biti imenovan ravnatelj centra za socijalnu skrb niti službenik koji obavlja pravne poslove skrbništva u tom centru.

(7) Za imenovanje skrbnika iz stavka 6. ovoga članka nije potreban pristanak osobe koja se imenuje skrbnikom.

(8) Ista osoba može biti skrbnik većem broju štićenika ako to nije u suprotnosti s dobrobiti štićenika.

(9) Centar za socijalnu skrb upoznat će štićenika s osobom koju namjerava imenovati skrbnikom i od njega o toj osobi zatražiti mišljenje.

(10) Centar za socijalnu skrb može zatražiti mišljenje od posebnog skrbnika, srodnika ili drugih bliskih osoba o osobi koju namjerava imenovati skrbnikom.

Zapreke za imenovanje osobe skrbnika

Članak 248.

Skrbnik ne može biti osoba:

1. koja je lišena prava na roditeljsku skrb,
2. koja je lišena poslovne sposobnosti,
3. čiji su interesi u suprotnosti s interesima štićenika,
4. od koje se, s obzirom na njezino ponašanje i osobine te odnose sa štićenikom, ne može očekivati da će pravilno obavljati dužnosti skrbnika,
5. s kojom je štićenik sklopio ugovor o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju i
6. s čijim je bračnim odnosno izvanbračnim drugom štićenik sklopio ugovor o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju.

Dužnosti centra za socijalnu skrb prigodom imenovanja skrbnika

Članak 249.

Centar za socijalnu skrb dužan je upoznati osobu koju namjerava imenovati skrbnikom sa značenjem skrbništva, pravima štićenika te dužnostima, ovlastima i pravima skrbnika, a s tim je okolnostima dužan upoznati i štićenika, osim ako to nije moguće, o čemu je centar za socijalnu skrb dužan sastaviti bilješku.

Sadržaj rješenja o imenovanju skrbnika

Članak 250.

(1) Centar za socijalnu skrb rješenjem o imenovanju skrbnika određuje njegove dužnosti i prava.

(2) Prigodom određivanja dužnosti i prava skrbnika centar za socijalnu skrb je dužan voditi računa o opsegu i sadržaju lišenja poslovne sposobnosti punoljetnog štićenika, te u skladu s tim primjenjivati odgovarajuće odredbe ovoga Zakona koje se odnose na dužnosti skrbnika.

(3) Centar za socijalnu skrb može rješenjem ograničiti ovlasti skrbnika ako je to u interesu štićenika i odlučiti da pojedine poslove za štićenika obavlja stručni radnik centra za socijalnu skrb ili druga osoba osposobljena za takvu vrstu poslova, a na koje se primjenjuju odredbe ovoga Zakona o pravima i obvezama skrbnika.

Dostava izvršnog rješenja o skrbništvu

Članak 251.

Rješenje o stavljanju pod skrbništvo i o prestanku skrbništva te rješenje o imenovanju i razrješenju osobe skrbnika centar za socijalnu skrb će u roku od osam dana od dana izvršnosti rješenja dostaviti matičaru radi upisa u maticu rođenih i zemljišnoknjižnom odjelu općinskog suda na području kojega štíćenik ima nekretnine radi zabilježbe činjenice i opsega lišenja poslovne sposobnosti, odnosno brisanja takve zabilježbe iz zemljišne knjige.

Dužnosti skrbnika

Članak 252.

(1) Skrbnik je dužan poduzimati mjere da se štíćenik osposobi za samostalan život i rad, savjesno se brinuti o osobnim i imovinskim pravima i obvezama te o dobrobiti štíćenika, a u skladu s odlukom o lišenju poslovne sposobnosti.

(2) Prije poduzimanja mjera zaštite osobe štíćenika ili njegovih imovinskih interesa skrbnik je uvijek dužan razmotriti mišljenje, želje i osjećaje štíćenika te ih uzeti u obzir, osim ako je to u suprotnosti s dobrobiti štíćenika.

(3) O poduzetim mjerama iz stavka 2. ovoga članka te eventualnim razlozima odbijanja želja štíćenika skrbnik je dužan sastaviti bilješku kao sastavni dio izvješća o radu skrbnika.

(4) Skrbnik će nastojati punoljetnog štíćenika, ovisno o njegovu zdravstvenom stanju i sposobnostima uključiti u svakodnevni život i slobodne aktivnosti.

(5) O poduzetim mjerama iz stavka 4. ovoga članka skrbnik je dužan sastaviti bilješku kao sastavni dio izvješća o radu skrbnika.

Imovina štíćenika

Članak 253.

(1) Centar za socijalnu skrb će bez odgode popisati i opisati imovinu štíćenika lišenog poslovne sposobnosti glede raspolaganja i upravljanja imovinom i povjeriti je na upravljanje skrbniku.

(2) Ako štíćenik iz stavka 1. ovoga članka ima nepokretnu imovinu, centar za socijalnu skrb procijenit će njezinu vrijednost ne temelju raspoloživih podataka javnopravnih tijela.

(3) Ako to centar za socijalnu skrb smatra potrebnim, procijenit će vrijednost pokretne imovine na temelju raspoloživih podataka javnopravnih tijela.

(4) Popisu imovine prisustvuju članovi povjerenstva u sastavu: predstavnik centra za socijalnu skrb, predstavnik nadležnog ureda državne uprave, skrbnik, osoba kod koje se imovina nalazi, a štíćenik ako je sposoban shvatiti o čemu se radi.

(5) Članove povjerenstva iz stavka 4. ovoga članka imenuje centar za socijalnu skrb.

(6) Akt o imenovanju članova povjerenstva iz stavka 5. ovog članka nije upravni akt.

Osiguranje imovine štíćenika prije donošenja rješenja o skrbništvu

Članak 254.

(1) Centar za socijalnu skrb će, ako procijeni da je potrebno, popisati i opisati imovinu osobe lišene poslovne sposobnosti glede raspolaganja i upravljanja imovinom koju treba staviti pod skrbništvo te poduzeti druge mjere za osiguranje imovine i prije donošenja rješenja o imenovanju skrbnika.

(2) Centar za socijalnu skrb može i prije donošenja rješenja o imenovanju skrbnika zatražiti od zemljišnoknjižnog odjela općinskoga suda na području kojega osoba lišene poslovne sposobnosti glede raspolaganja i upravljanja imovinom koju treba staviti pod skrbništvo ima nekretnine zabilježbu pokretanja postupka za imenovanje skrbnika u zemljišne knjige.

Mjere radi osiguranja sredstava za životne potrebe štíćenika

Članak 255.

Skrbnik je dužan uz pomoć centra za socijalnu skrb poduzeti potrebne mjere radi osiguranja sredstava za životne potrebe štíćenika.

Izdaci za životne potrebe štíćenika

Članak 256.

(1) Izdaci za životne potrebe štíćenika koji je lišen poslovne sposobnosti u pogledu raspolaganja i upravljanja imovinom namiruju se redom iz:

1. štíćenikovih prihoda,
2. sredstava dobivenih od osoba koje su po zakonu dužne uzdržavati štíćenika,
3. sredstava socijalne skrbi, sukladno odredbama posebnog zakona,
4. štíćenikove imovine i
5. drugih izvora.

(2) Iznimno, ako je to za dobrobit štíćenika, izdaci za njegove životne potrebe mogu se prije sredstava socijalne skrbi namiriti iz štíćenikove imovine koja ne služi za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba štíćenika i osoba koje je po zakonu dužan uzdržavati.

Zastupanje štíćenika

Članak 257.

(1) Skrbnik zastupa štíćenika u poduzimanju poslova i radnji u odnosu na koje je štíćenik lišen poslovne sposobnosti.

(2) U poslovima zastupanja skrbnik je dužan prihvatiti mišljenje i želje štíćenika, osim ako je to u suprotnosti s dobrobiti štíćenika.

Odluke o osobnim stanjima koje donosi isključivo štíćenik

Članak 258.

(1) Samo štíćenik, neovisno o dijelu u kojem je lišen poslovne sposobnosti, osim ako je ovim Zakonom drukčije propisano, može donijeti slijedeće odluke o osobnim stanjima:

1. priznanje očinstva,
 2. pristanak za priznanje očinstva,
 3. pristanak za sklapanje braka,
 4. pristanak za razvod braka,
 5. pristanak za stupanje u životnu zajednicu s osobama različitog ili istog spola
- te prestanak tih zajednica,

6. pristanak za posvojenje, sukladno odredbama ovoga Zakona, osim u slučajevima u kojima sud donosi odluku koja zamjenjuje pristanak roditelja sukladno članku 190. stavku 1. ovoga Zakona i

7. sudjelovanje u biomedicinskim istraživanjima.

Prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb

Članak 259.

(1) Za poduzimanje važnijih mjera o osobi, osobnim stanjima, zdravlju štićenika ili imovini štićenika, ovisno u kojem je dijelu štićenik lišen poslovne sposobnosti, skrbniku je potrebno prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb, osim ako je drukčije određeno ovim Zakonom.

(2) Važnijom mjerom o osobi ili osobnom stanju štićenika smatra se rješenje o smještaju u dom, udomiteljsku obitelj, o promjeni prebivališta ili boravišta, o promjeni osobnog imena i o drugim mjerama koje mogu značajno utjecati na prava i obveze štićenika, osim odluka koje donosi isključivo štićenik iz članka 258. ovoga Zakona, neovisno o tome zastupa li ga skrbnik ili daje odobrenje za donošenja te odluke kad je to prema odredbama ovoga Zakona potrebno.

(3) Važnijom mjerom o zdravlju štićenika smatra se odluka o invazivnim medicinskim postupcima te ona koja prelazi specijalističke preglede i primjenu redovite terapije, osim odluka o zdravlju koje donosi isključivo štićenik iz članka 258. ovoga Zakona te odluka iz članka 260. stavka 1. ovoga Zakona koje donosi sud.

(4) Važnijom mjerom o imovini štićenika smatraju se mjere i poslovi iz članka 261. stavka 2. i 6. ovoga Zakona.

(5) Skrbniku nije potrebno prethodno odobrenje za obavljanje redovitih poslova koji se odnose na osobna stanja te poslova redovitog upravljanja imovinom, osim ako rješenjem centra za socijalnu skrb ili odredbama ovoga Zakona nije određeno drukčije.

Odluke suda o zdravlju štićenika

Članak 260.

(1) Samo sud može u izvanparničnom postupku na prijedlog štićenika koji je u tom dijelu lišen poslovne sposobnosti ili skrbnika donijeti rješenje o:

1. prekidu trudnoće štićenika,
2. sterilizaciji štićenika,
3. doniranju tkiva i organa štićenika i
4. mjerama za održavanje na životu štićenika.

(2) Nije potrebno rješenje suda iz stavka 1. ovoga članka ako je štićenik u vrijeme dok je bio poslovno sposoban u obliku javnobilježničke isprave odlučio o postupcima i mjerama iz stavka 1. ovoga članka (anticipirana naredba).

Upravljanje i zastupanje u imovinskim stvarima štićenika

Članak 261.

(1) Ako je štićenik lišen poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na raspolaganje i upravljanje imovinom, skrbnik samostalno obavlja poslove redovitog upravljanja štićenikovom imovinom ako rješenjem centra za socijalnu skrb nije drukčije određeno.

(2) Skrbnik može samo uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb poduzeti posao koji prelazi redovito poslovanje imovinom i pravima štićenika, a osobito:

1. otuđiti ili opteretiti štićenikove nekretnine,
2. otuđiti iz štićenikove imovine pokretnine veće vrijednosti i
3. raspolagati štićenikovim imovinskim pravima.

(3) U rješenju o odobrenju poslova iz stavka 2. ovoga članka, centar za socijalnu skrb određuje namjenu pribavljenih sredstava i po obavljenom poslu nadzire njihovu upotrebu.

(4) Radnjama i poslovima iz stavka 2. ovoga članka skrbnik u pravilu ne može opteretiti ili otuđiti više od dvije trećine ukupne vrijednosti štićenikove imovine.

(5) Radnik centra za socijalnu skrb i njegov bračni, odnosno izvanbračni drug ne mogu sa štićenikom sklopiti ugovor o otuđenju ili opterećenju štićenikove imovine.

(6) Skrbnik može u ime i za račun štićenika sklopiti ugovor o dosmrtnom ili doživotnom uzdržavanju, uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb.

Izvješće o radu skrbnika

Članak 262.

(1) Skrbnik je dužan svakih šest mjeseci i kada to zatraži centar za socijalnu skrb, podnijeti izvješće o svojem radu i o stanju štićenikove imovine. Primjerak izvješća o radu i stanju štićenikove imovine skrbnik je dužan dostaviti štićeniku koji je navršio četrnaest godina.

(2) Skrbnik koji je po ovom Zakonu dužan uzdržavati štićenika dužan je svake godine i kad to zatraži centar za socijalnu skrb podnijeti izvješće o svojem radu i stanju štićenikove imovine.

(3) Izvješće iz stavaka 1. i 2. ovoga članka podnosi se u pisanom obliku ili usmeno na zapisnik.

(4) U izvješću skrbnik mora navesti kako se brinuo o osobi štićenika, njegovu zdravlju, zaštiti njegovih prava i dobrobiti, podatke o mjerama za samostalno osposobljavanje za život, podatke o upravljanju i raspolaganju štićenikovom imovinom, o prihodima i rashodima štićenika i druge podatke značajne za osobu štićenika u proteklom razdoblju ovisno o dijelu u kojem je štićenik lišen poslovne sposobnosti.

(5) U slučaju da je skrbnikom imenovan stručni radnik centra za socijalnu skrb iz članka 247. stavka 6. ovoga Zakona, izvješće podnosi imenovani stručni radnik centra za socijalnu skrb stručnom vijeću centra za socijalnu skrb.

(6) Centar za socijalnu skrb dužan je razmotriti izvješće skrbnika, o tome sastaviti bilješku i u slučaju potrebe poduzeti odgovarajuće mjere radi zaštite dobrobiti štićenika.

Prava skrbnika

Članak 263.

(1) Skrbnik ima pravo na mjesečnu naknadu ovisno o njihovu radu i zalaganju u zaštiti štićenikovih prava i dobrobiti, o čemu ih je centar za socijalnu skrb dužan obavijestiti.

(2) Posebni skrbnik koji nije zaposlenik Centra za posebno skrbništvo ima pravo na naknadu za svoj rad.

(3) Pravo na naknadu iz stavaka 1. i 2. ovoga članka nema skrbnik odnosno poseban skrbnik koji je dužan uzdržavati štićenika.

(4) Naknada iz stavaka 1. i 2. ovoga članka isplaćuje se iz sredstava navedenih u odredbi članka 256. stavka 1. točaka 1., 2., 4. i 5. ovoga Zakona, ako se time ne ugrožava namirenje osnovnih životnih potreba štićenika.

(5) Skrbnik odnosno posebni skrbnik koji nije zaposlenik Centra za posebno skrbništvo ima pravo na naknadu opravdanih troškova koju mu odobri centar za socijalnu skrb iz sredstava navedenih u članku 256. stavku 1. točkama 1., 2., 4. i 5. ovoga Zakona, ako se time ne ugrožava namirenje osnovnih životnih potreba štićenika.

(6) Skrbnik odnosno posebni skrbnik koji je zaposlen u centru za socijalnu skrb ima pravo na naknadu za poslove skrbništva koje uz posebno odobrenje ravnatelja obavlja izvan radnog vremena.

Naknada iz sredstava socijalne skrbi

Članak 264.

(1) Ako se sredstva za naknade iz članka 263. ovoga Zakona ne mogu namiriti iz sredstava predviđenih u članku 256. stavku 1. točkama 1., 2., 4. i 5. ovoga Zakona, namirit će se na teret sredstava socijalne skrbi.

(2) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će pravilnikom visinu iznosa i način isplate naknade i troškova za skrbnika i posebnog skrbnika koji nije zaposlenik Centra za posebno skrbništvo iz članka 263. ovoga Zakona i naknade iz stavka 1. ovoga članka.

Odgovornost skrbnika

Članak 265.

(1) Skrbnik odgovara za štetu koju je skrivio u obavljanju svojih dužnosti ili zloupotrebom položaja i ovlasti.

(2) Centar za socijalnu skrb procijenit će iznos štete i pozvati skrbnika da je u određenom roku naknadi te istodobno podnijeti zahtjev sudu da se štićenikova tražbina osigura na imovini skrbnika.

(3) Ako skrbnik u određenom roku ne naknadi štetu, štićenik, centar za socijalnu skrb ili posebni skrbnik u ime štićenika podnijet će tužbu radi naknadu štete.

(4) Radi zaštite štićenikovih prava koja su povrijeđena nepravilnim skrbnikovim radom ili zloupotrebom položaja i ovlasti centar za socijalnu skrb dužan je prema skrbniku poduzeti i druge mjere propisane zakonom.

Imenovanje novog skrbnika

Članak 266.

Ako skrbnik umre ili samovoljno prestane obavljati svoju dužnost ili ako nastanu okolnosti koje sprječavaju skrbnika da obavlja svoju dužnost, centar za socijalnu skrb će bez odgode štićeniku imenovati novog skrbnika.

Razrješenje dužnosti skrbnika

Članak 267.

(1) Centar za socijalnu skrb rješenjem će razriješiti skrbnika dužnosti ako utvrdi da je u obavljanju dužnosti nemaran, da ugrožava štićenikove interese, da zloupotrebljava svoje ovlasti ili ako procijeni da bi za štićenika bilo korisnije da mu se imenuje drugi skrbnik.

(2) Centar za socijalnu skrb zatražit će štićenikovo mišljenje o razrješenju njegova skrbnika te o tome sastaviti zapisnik.

(3) Centar za socijalnu skrb razriješit će skrbnika dužnosti kad on to zatraži, a najkasnije u roku od dva mjeseca od dana podnošenja zahtjeva.

(4) U slučaju iz stavaka 1. i 3. ovoga članka centar za socijalnu skrb će, bez odgode, štićeniku imenovati novog skrbnika.

Promjena skrbnika i primopredaja skrbničke dužnosti

Članak 268.

(1) U slučaju promjene skrbnika centar za socijalnu skrb će zatražiti izvješće dosadašnjeg skrbnika i odrediti rok u kojem ima obaviti primopredaju dužnosti.

(2) O primopredaji se sastavlja zapisnik u nazočnosti službenika centra za socijalnu skrb, obaju skrbnika i štićenika, osim ako se sa štićenikom ne može komunicirati ni uz pomoć druge osobe.

(3) Ako dosadašnji skrbnik nije u mogućnosti podnijeti izvješće ili biti nazočan na primopredaji dužnosti, centar za socijalnu skrb upoznat će novog skrbnika s osobnim i imovinskim stanjem štićenika.

Dužnosti skrbnika za slučaj prestanka skrbništva

Članak 269.

U slučaju prestanka skrbništva centar za socijalnu skrb pozvat će skrbnika da u određenom roku podnese izvješće o svojem radu i stanju štićenikove imovine te da preda imovinu na upravljanje štićeniku ili njegovu roditelju ili posvojitelju. Predaja se obavlja u nazočnosti skrbnika, štićenika, roditelja ili posvojitelja i službenika centra za socijalnu skrb, o čemu se sastavlja zapisnik.

VI. NADLEŽNOST I POSTUPAK U POSLOVIMA SKRBNIŠTVA

Mjesna nadležnost

Članak 270.

Mjesna nadležnost centra za socijalnu skrb u poslovima skrbništva određuje se prema prebivalištu odnosno boravištu osobe koju treba staviti pod skrbništvo ili kojoj treba imenovati posebnog skrbnika.

Mjesna nadležnost za dijete smješteno izvan obitelji

Članak 271.

(1) Za stavljanje pod skrbništvo odnosno za imenovanje posebnog skrbnika djetetu smještenom u ustanovu socijalne skrbi, odgojno-obrazovnu, zdravstvenu ili drugu ustanovu, odnosno udomiteljsku obitelj, mjesno je nadležan centar za socijalnu skrb posljednjeg prebivališta, odnosno boravišta djeteta.

(2) U slučaju iz članka 240. stavka 1. točke 7. mjesno nadležan je centar za socijalnu skrb na čijem je području ustanova u koju je dijete smješteno.

Promjena mjesne nadležnosti

Članak 272.

Ako štićenik promijeni prebivalište, odnosno boravište, mijenja se i mjesna nadležnost centra za socijalnu skrb, osim u slučaju iz članka 271. stavka 1. ovoga Zakona.

Pokretanje postupka skrbništva i imenovanje skrbnika

Članak 273.

(1) Postupak za stavljanje pod skrbništvo i imenovanje skrbnika, kao i primjenu pojedinih oblika skrbničke zaštite pokreće po službenoj dužnosti mjesno nadležan centar za socijalnu skrb.

(2) Postupak za stavljanje pod skrbništvo, kao i za primjenu pojedinih oblika zaštite centar za socijalnu skrb pokreće na temelju neposrednog saznanja ili u povodu obavijesti koju su mu dužni dostaviti:

1. matičar, pravosudna, druga državna tijela i tijela jedinica lokalne samouprave,
2. dijete, bračni drug, srodnici i drugi članovi kućanstva,
3. druge ustanove socijalne skrbi i
4. zdravstvene ustanove te izabrani doktor obiteljske medicine.

Mjere za zaštitu interesa osobe u postupku stavljanja pod skrbništvo

Članak 274.

Kad centar za socijalnu skrb pokrene postupak za stavljanje osobe pod skrbništvo, odmah poduzima potrebne mjere za zaštitu njezinih osobnih i imovinskih prava i interesa.

Mjesna nadležnost u vezi s nekretninama

Članak 275.

(1) Ako štićenik ima nekretnine na području drugog centra za socijalnu skrb, nadležni centar za socijalnu skrb može imenovati posebnog skrbnika s područja na kojem se nekretnina nalazi.

(2) Odobrenje skrbniku za otuđenje ili opterećenje nekretnina iz stavka 1. ovoga članka daje centar za socijalnu skrb iz članka 270. ovoga Zakona.

Dužnost suradnje tijela i osoba u poslovima skrbništva

Članak 276.

(1) Centar za socijalnu skrb surađuje s tijelima državne uprave, lokalne samouprave, pravnim i fizičkim osobama osobito kad je potrebno:

1. pribaviti podatke o osobama koje treba staviti pod skrbništvo,
2. pribaviti prijedloge o osobama pogodnim za skrbnika odnosno mišljenja o osobama predloženim za skrbnika i
3. pribaviti podatke o nedostacima ili nepravilnostima u radu skrbnika.

(2) Ustanova socijalne skrbi, odgojno-obrazovna, zdravstvena i druga ustanova, drugi pružatelj socijalnih ili zdravstvenih usluga, odnosno obitelj u kojoj je štićenik smješten, dužna je obavještavati skrbnika i centar za socijalnu skrb o svim važnijim okolnostima koje se odnose na osobu štićenika.

(3) O zaprimljenoj obavijesti iz stavka 2. ovoga članka skrbnik je dužan obavijestiti centar za socijalnu skrb.

(4) O obavijesti iz stavka 3. ovoga članka, kao i o obavijesti koju centar za socijalnu skrb primi od osoba iz stavka 2. ovoga članka centar za socijalnu skrb dužan je sastaviti bilješku.

Dužnost centra za socijalnu skrb na praćenje prilika u kojima štićenik živi

Članak 277.

(1) Centar za socijalnu skrb prati prilike u kojima štićenik živi. Stručni radnik centra za socijalnu skrb dužan je najmanje četiri puta godišnje obići štićenika, kao i kad to zatraže štićenik ili skrbnik.

(2) Stručni radnik centra za socijalnu skrb dužan je u roku od osam dana od obilaska štićenika o tome sastaviti izvješće.

(3) Centar za socijalnu skrb prati rad skrbnika i pruža mu potrebnu pomoć.

(4) O zatraženoj pomoći iz stavka 3. ovoga članka te njezinu pružanju centar za socijalnu skrb dužan je sastaviti bilješku.

Žalba protiv odluke o skrbništvu i imenovanju i razrješenju skrbnika

Članak 278.

(1) Dijete koje je navršilo četrnaest godina života i štićenik lišen poslovne sposobnosti imaju pravo podnijeti žalbu protiv rješenja o imenovanju, odnosno razrješenju skrbnika, kao i protiv rješenja kojima se odlučuje o njihovim pravima i dobrobiti ministarstvu nadležnom za poslove socijalne skrbi.

(2) Pravo na žalbu protiv rješenja o imenovanju skrbnika ima i osoba koju je u obliku javnobilježničke isprave štićenik dok još nije bio lišen poslovne sposobnosti odredio kao osobu za koju bi htio da se imenuje skrbnikom (anticipirana naredba) te osoba koja je imenovana skrbnikom.

(3) Žalba iz stavka 1. ovoga članka ne odgađa izvršenje rješenja.

Pritužba na rad skrbnika i centra za socijalnu skrb

Članak 279.

(1) Štićenik, njegov bračni drug, srodnici u ravnoj lozi, a u pobočnoj lozi u drugom stupnju, pravosudna tijela, tijela državne uprave, tijela jedinica lokalne samouprave, zdravstvene i odgojno-obrazovne ustanove, ustanove socijalne skrbi, udruge koje se bave zaštitom i promicanjem prava osoba s invaliditetom, pružatelji usluga u sustavu socijalne skrbi i pravobranitelji mogu podnijeti pritužbu na rad skrbnika centru za socijalnu skrb.

(2) Centar za socijalnu skrb dužan je odmah ispitati osnovanost pritužbe, u slučaju potrebe poduzeti zakonom određene mjere, a o poduzetim mjerama i osnovanosti pritužbe izvijestiti osobe iz stavka 1. ovoga članka te ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi.

(3) Osobe iz stavka 1. ovoga članka i skrbnik mogu podnijeti ministarstvu nadležnom za poslove socijalne skrbi pritužbu na rad centra za socijalnu skrb u vezi s obavljanjem pojedinih skrbničkih poslova.

(4) Ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi dužno je odmah ispitati navode i osnovanost pritužbe. Ako je pritužba osnovana, ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi dati će upute centru za socijalnu skrb kako treba postupiti i odredit će rok u kojem je centar za socijalnu skrb dužan dostaviti obavijest o poduzetim radnjama.

Očevidnici i spisi predmeta osoba pod skrbništvom

Članak 280.

Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati način vođenja očevidnika i spisa predmeta osoba pod skrbništvom, način popisa i opisa njihove imovine, podnošenja izvješća i polaganja računa skrbnika te sadržaj i oblik anticipiranih naredbi iz članka 116. stavka 5., članka 236. stavka 6., članka 241. stavka 2., članka 247. stavka 5., članka 260. stavka 2. i članka 278. stavka 2. ovoga Zakona.

Šesti dio

UZDRŽAVANJE

I. OPĆE ODREDBE

Dužnost i pravo na uzdržavanje

Članak 281.

Uzdržavanje je dužnost i pravo roditelja i djece, bračnih i izvanbračnih drugova, srodnika u ravnoj lozi te pastorka i maćehe i očuha, kad je to predviđeno ovim Zakonom.

Načelo razmjernosti

Članak 282.

Osobe iz članka 281. ovoga Zakona međusobnom uzdržavanju pridonose prema svojim mogućnostima i potrebama uzdržavane osobe, uz uvjete i na način određen ovim Zakonom.

Redoslijed osoba s pravom na uzdržavanje

Članak 283.

(1) Uzdržavanje djece ima prednost pred uzdržavanjem bračnog ili izvanbračnog druga i roditelja.

(2) Bračni i izvanbračni drugovi najprije ostvaruju uzdržavanje međusobno, a potom od srodnika.

(3) Djeca ostvaruju pravo na uzdržavanje od bake i djeda prije uzdržavanja od maćehe ili očuha.

(4) Ako maćeha ili očuh imaju djecu, dužnost uzdržavanja maćehe i očuha zajednička je djeci i pastorcima.

(5) Baka odnosno djed ostvaruju pravo na uzdržavanje od punoljetne djece prije uzdržavanja od unučadi.

Uzdržavanje od strane više obveznika uzdržavanja

Članak 284.

(1) Ako više osoba po odredbama ovoga Zakona ima istodobnu obvezu uzdržavanja, ta se obveza dijeli prema njihovim mogućnostima.

(2) Ako osoba koja je na temelju ovoga Zakona dužna prije ostalih uzdržavati, nije u mogućnosti u potpunosti ispuniti svoju obvezu, osoba koja ima pravo na uzdržavanje može razliku ostvariti od drugih osoba koje su je prema odredbama ovoga Zakona podredno dužne uzdržavati.

Promijenjene okolnosti u vezi s obvezom uzdržavanja

Članak 285.

Osoba koja prima i osoba koja daje uzdržavanje može tražiti da sud povisi ili snizi iznos uzdržavanja, odluči o prestanku uzdržavanja ili promijeni način uzdržavanja određenog prijašnjom ovršnom ispravom ako su se okolnosti promijenile.

Zabrana odricanja

Članak 286.

- (1) Odricanje od prava na uzdržavanje nema pravnog učinka.
- (2) Ovlaštenici prava na uzdržavanje mogu se odreći već stečenih prava po osnovi uzdržavanja, odnosno mogu s njima raspolagati na drugi način.
- (3) Odredba iz stavka 2. ovoga članka ne primjenjuje se na uzdržavanje maloljetne djece.

Pravo na naknadu za isplaćeno uzdržavanje

Članak 287.

- (1) Fizička ili pravna osoba koja nije bila dužna uzdržavati, a snosila je troškove uzdržavanja neke osobe, može tužbom tražiti naknadu tih troškova od osobe koja je po ovom Zakonu bila dužna uzdržavati ako su učinjeni troškovi bili opravdani.
- (2) Osoba koja je podredno dužna davati uzdržavanje, a snosila je troškove uzdržavanja, ovlaštena je tražiti od osobe koja je prije nje bila dužna davati uzdržavanje naknadu onoga što je umjesto nje dala za uzdržavanje.
- (3) Pravo na naknadu za isplaćeno uzdržavanje iz stavka 1. ovoga članka odnosi se i na roditelje djeteta.

II. UZDRŽAVANJE DJECE, RODITELJA, DRUGIH SRODNIKA I MAĆEHE ILI OČUHA

Uzdržavanje maloljetnog djeteta

Članak 288.

- (1) Roditelji su prvi dužni uzdržavati svoje maloljetno dijete. Radno sposoban roditelj ne može se osloboditi dužnosti uzdržavanja maloljetnog djeteta.
- (2) Ako roditelj ne uzdržava maloljetno dijete, dužni su ga uzdržavati baka i djed po tom roditelju.
- (3) Maćeha ili očuh dužni su uzdržavati maloljetnoga pastorka, ako dijete ne može ostvariti uzdržavanje od drugog roditelja. Maćeha ili očuh dužni su nakon smrti djetetova roditelja uzdržavati maloljetnog pastorka, ako su u trenutku smrti roditelja živjeli s pastorkom.

Uskraćeno uzdržavanje maloljetnog djeteta

Članak 289.

- (1) Roditelj koji ne stanuje s maloljetnim djetetom i nije plaćao uzdržavanje za svoje maloljetno dijete dužan je isplatiti naknadu za uskraćeno uzdržavanje od nastanka tog prava pa do podnošenja tužbe.

(2) Smatra se da je obveza uzdržavanja za pojedini mjesec nastala krajem mjeseca za koji je uzdržavanje trebalo dati, a u visini koja se može odrediti prema članku 314. ovoga Zakona.

(3) Tražbina djeteta iz stavka 1. ovoga članka prema roditelju koji ga nije uzdržavao zastarijeva za vrijeme od pet godina od dana nastanka obveze.

Uzdržavanje punoljetnog djeteta

Članak 290.

(1) Roditelji su dužni uzdržavati punoljetno dijete koje se školuje u srednjoj školi odnosno polazi sveučilišni ili stručni studij u skladu s posebnim propisima odnosno program za osnovno školovanje ili program srednjoškolskog obrazovanja odraslih te redovito i uredno ispunjava svoje obveze, a najdulje do navršene dvadeset šeste godine života djeteta.

(2) Punoljetno dijete koje je završilo obrazovanje iz stavka 1. ovoga članka, a ne može se zaposliti, roditelji su dužni uzdržavati godinu dana nakon prestanka obrazovanja ako dijete nije navršilo dvadeset šest godina.

(3) Obveza uzdržavanja punoljetnog djeteta iz stavka 2. ovoga članka prestat će i prije isteka godine dana od prestanka obrazovanja u trenutku kad dijete navrši dvadeset i šest godina.

(4) Punoljetno dijete koje zbog teške i trajne bolesti ili invaliditeta nije sposobno za rad roditelji su dužni uzdržavati dok ta nesposobnost traje.

(5) Roditelj djeteta iz stavka 1. ovoga članka ima pravo od djeteta, nadležnih tijela i pravnih osoba tražiti i dobiti podatke o djetetovu obrazovanju, odnosno zaposlenju.

(6) Smatra se da učenik odnosno student redovito i uredno ispunjava svoje obveze i kad zbog opravdanih razloga (trudnoće, bolesti i sličnih razloga) nije uspio ispuniti obveze tekuće školske, odnosno akademske godine.

Dužnosti djeteta u vezi s uzdržavanjem

Članak 291.

(1) Dijete koje ima prihode dužno je pridonositi za svoje uzdržavanje.

(2) Punoljetno dijete koje prima uzdržavanje radi školovanja dužno je obavijestiti roditelje o redovitom ispunjavanju obveza najkasnije do 1. studenoga za svaku školsku, odnosno akademsku godinu.

Uzdržavanje roditelja

Članak 292.

(1) Punoljetno dijete je dužno uzdržavati roditelja koji nije sposoban za rad, a nema dovoljno sredstava za život ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine.

(2) Dijete iz stavka 1. ovoga članka može se osloboditi dužnosti uzdržavanja roditelja koji ga iz neopravdanih razloga nije uzdržavao u vrijeme kad je to bila njegova zakonska obveza.

Uzdržavanje maćehe i očuha

Članak 293.

Punoljetni pastorak je dužan uzdržavati maćehu odnosno očuha ako maćeha ili očuh nisu sposobni za rad, a nemaju dovoljno sredstava za život ili ih ne mogu ostvariti iz svoje imovine i ako su ga oni uzdržavali ili se brinuli o njemu dulje vrijeme.

Uzdržavanje bake i djeda

Članak 294.

Punoljetno unuče je dužno uzdržavati baku odnosno djeda, ako baka odnosno djed nisu sposobni za rad, a nemaju dovoljno sredstava za život ili ih ne mogu ostvariti iz svoje imovine i ako su ga oni uzdržavali ili su se brinuli o njemu dulje vrijeme.

III. UZDRŽAVANJE BRAČNOG DRUGA

Pretpostavke i određivanje uzdržavanja

Članak 295.

(1) Bračni drug koji nema dovoljno sredstava za život ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine, a nije sposoban za rad ili se ne može zaposliti, ima pravo na uzdržavanje od svojeg bračnog druga ako ovaj za to ima dovoljno sredstava i mogućnosti.

(2) Kad određuje uzdržavanje za bračnog druga, sud posebno treba uzeti u obzir ostvarivanje skrbi o djeci te podjelu obiteljskih obveza za trajanja braka.

Modaliteti ispunjenja obveze uzdržavanja

Članak 296.

(1) Uzdržavanje za bračne drugove se određuje u redovitim mjesečnim obrocima i unaprijed.

(2) Sud može na zahtjev jednoga ili obaju bračnih drugova odrediti jednokratnu isplatu iznosa za uzdržavanje uzimajući u obzir okolnosti slučaja.

Podnošenje zahtjeva za uzdržavanje

Članak 297.

(1) Bračni drug može podnijeti zahtjev za uzdržavanje do zaključenja glavne rasprave u parnici za razvod ili poništaj braka, na što ga je sud dužan upozoriti.

(2) Iznimno, ako u parnici za razvod ili poništaj braka nije postavljen zahtjev za uzdržavanje, bivši bračni drug može tužbom tražiti uzdržavanje u roku od šest mjeseci od prestanka braka ako su pretpostavke za uzdržavanje iz članka 295. stavka 1. ovoga Zakona, postojale u trenutku zaključenja glavne rasprave u parnici za razvod ili poništaj braka i trajale bez prestanka do zaključenja glavne rasprave u parnici za uzdržavanje.

Trajanje uzdržavanja

Članak 298.

(1) Sud će odlučiti da obveza uzdržavanja bračnog druga traje do godine dana, osobito kad je brak trajao kratko ili kad je tužitelj u mogućnosti u dogledno vrijeme na drugi način osigurati sredstva za život.

(2) U opravdanim slučajevima sud može produljiti obvezu uzdržavanja. Tužba za produljenje obveze uzdržavanja može se podnijeti samo do isteka vremena za koje je uzdržavanje određeno.

Očita nepravda

Članak 299.

Sud može odbiti zahtjev za uzdržavanje ili donijeti odluku o prestanku obveze uzdržavanja bračnog druga ako bi uzdržavanje predstavljalo, odnosno predstavlja očitu nepravdu za drugog bračnog druga koji bi trebao plaćati, odnosno plaća uzdržavanje.

Prestanak uzdržavanja

Članak 300.

(1) Pravo na uzdržavanje prestaje na dan kad bivši bračni drug koji to pravo koristi sklopi novi brak.

(2) Pravo na uzdržavanje bivšeg bračnog druga prestaje kad taj bračni drug zasnuje izvanbračnu ili istospolnu zajednicu, odnosno kad postane nedostojan toga prava ili kad prestanu postojati pretpostavke na temelju kojih je uzdržavanje određeno.

(3) Pravo na uzdržavanje prestaje smrću bivšeg bračnog druga koji daje ili onoga koji prima uzdržavanje.

Pravo na povrat isplaćenog uzdržavanja

Članak 301.

Bračni drug koji je snosio troškove uzdržavanja bivšeg bračnog druga i nakon prestanka obveze uzdržavanja, odnosno nakon njezina smanjenja, ima pravo na povrat vrijednosti danoga uzdržavanja i za vrijeme prije podnošenja tužbe kojom je tražio da se utvrdi prestanak obveze uzdržavanja ili da se ta obveza smanji.

Sporazum o uzdržavanju

Članak 302.

(1) Bračni drugovi mogu sklopiti sporazum o uzdržavanju u slučaju razvoda braka.

(2) Sporazumom iz stavka 1. ovoga članka bračni drugovi se mogu sporazumjeti o visini uzdržavanja, načinu ispunjavanja obveze te trajanju i prestanku obveze plaćanja uzdržavanja.

(3) Bračni drugovi mogu sporazum o uzdržavanju sklopiti u pisanom obliku i predložiti da sud u izvanparničnom postupku odobri sporazum kako bi stekao svojstvo ovršne isprave.

IV. UZDRŽAVANJE IZVANBRAČNOG DRUGA I RODITELJA IZVANBRAČNOG DJETETA

Podnošenje zahtjeva za uzdržavanje

Članak 303.

(1) Na uzdržavanje izvanbračnih drugova za vrijeme trajanja izvanbračne zajednice na odgovarajući se način primjenjuju odredbe ovoga Zakona o uzdržavanju bračnih drugova.

(2) Ako je prestala izvanbračna zajednica žene i muškarca koja je ispunjavala pretpostavke iz članka 11. stavka 1. ovoga Zakona, izvanbračni drug koji ispunjava pretpostavke za uzdržavanje bračnog druga iz članka 295. ovoga Zakona ima pravo na uzdržavanje od drugog izvanbračnog druga.

(3) Tužba za uzdržavanje ne može se podnijeti nakon isteka roka od šest mjeseci od dana prestanka izvanbračne zajednice.

Način, trajanje, prestanak i odbijanje zahtjeva za uzdržavanje

Članak 304.

Odredbe o načinu, trajanju i prestanku uzdržavanja bračnih drugova, kao i odbijanju zahtjeva za uzdržavanje bračnog druga zbog očite nepravde na odgovarajući način se primjenjuju i na uzdržavanje izvanbračnih drugova.

Uzdržavanje roditelja izvanbračnog djeteta

Članak 305.

(1) Roditelj izvanbračnog djeteta dužan je uzdržavati drugog roditelja godinu dana od rođenja zajedničkog djeteta ako se taj roditelj skrbi o djetetu, a nema dovoljno sredstava za život.

(2) Roditelj izvanbračnog djeteta dužan je isplatiti naknadu za uskraćeno uzdržavanje iz stavka 1. ovoga članka i za vrijeme do podnošenja tužbe.

(3) Tražbina roditelja izvanbračnog djeteta iz stavka 2. ovoga članka prema roditelju djeteta koji je dužan snositi uzdržavanje zastarijeva za vrijeme od jedne godine od dana nastanka obveze.

(4) Otac izvanbračnog djeteta dužan je uzdržavati djetetovu majku za vrijeme trajanja trudnoće, ako ona nema dovoljno sredstava za život. Na tražbinu iz ovoga stavka na odgovarajući se način primjenjuju odredbe iz stavka 2. i 3. ovoga članka.

V. ODREĐIVANJE UZDRŽAVANJA

1. Opće odredbe

Određivanje uzdržavanja za buduće vrijeme

Članak 306.

Uzdržavanje se može odrediti samo za vrijeme nakon podnošenja zahtjeva za uzdržavanje, osim ako je drukčije određeno ovim Zakonom.

Opće pravilo utvrđivanja visine iznosa za uzdržavanje

Članak 307.

(1) U sporu o uzdržavanju sud će utvrditi ukupan iznos sredstava potrebnih za uzdržavanje.

(2) Pri procjenjivanju potreba uzdržavane osobe sud će uzeti u obzir njezine prihode, imovinsko stanje, sposobnost za rad, mogućnost zaposlenja, zdravstveno stanje te druge okolnosti o kojima ovisi odluka o uzdržavanju.

(3) Pri procjenjivanju mogućnosti osobe koja je dužna uzdržavati uzet će se u obzir njezino imovinsko stanje, sva njezina primanja i stvarne mogućnosti stjecanja povećane zarade, njezine vlastite potrebe i druge zakonske obveze uzdržavanja.

2. Posebna pravila o određivanju uzdržavanja za djecu

Način ostvarivanja prava na uzdržavanje

Članak 308.

(1) Dijete može podnijeti zahtjev za uzdržavanje u izvanparničnom pojednostavnjenom postupku za određivanje uzdržavanja sukladno odredbama članka 474. do 477. ovoga Zakona.

(2) U slučaju spora o potrebama djeteta ili mogućnostima obveznika uzdržavanja, kao i u slučaju kad se postupak pokreće protiv bake i djeda ili maćehe ili očuha o uzdržavanju odlučuje sud u parničnom postupku u skladu s odredbama članka 423. do 432. ovoga Zakona.

(3) O uzdržavanju djeteta odlučuje se i u bračnom, maternitetskom odnosno paternitetskom sporu sukladno članku 413. ovoga Zakona te u sporu o roditeljskoj skrbi sukladno članku 409. stavku 1. ovoga Zakona.

Uzdržavanje u novcu

Članak 309.

Uzdržavanje za dijete uvijek se određuje u novčanom iznosu.

Izjednačivanje svakodnevne skrbi o maloljetnom djetetu i novčanog uzdržavanja

Članak 310.

(1) Roditelj s kojim dijete stanuje svoj udio u obvezi uzdržavanja djeteta ispunjava kroz svakodnevnu skrb o djetetu, a roditelj koji ne stanuje s djetetom obvezu uzdržavanja djeteta ispunjava zadovoljavanjem materijalnih potreba djeteta u obliku novčanog uzdržavanja.

(2) Svakodnevna skrb o djetetu smatra se jednakovrijednim zadovoljavanju materijalnih potreba djeteta u obliku novčanog uzdržavanja.

(3) Iznimno od stavaka 1. i 2. ovoga članka, ako roditelji na temelju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi provode podjednako vremena s djetetom i podjednako svakodnevno skrbe o djetetu, novčano uzdržavanje za dijete može se urediti sporazumno u skladu s obiteljskim okolnostima.

Ukupne materijalne potrebe djeteta

Članak 311.

(1) Ukupne materijalne potrebe djeteta koje sud utvrđuje u parničnom postupku odnose se na troškove stanovanja, prehrane, odijevanja, higijene, odgoja, obrazovanja i skrbi o djetetovu zdravlju.

(2) Ukupne materijalne potrebe djeteta određuju se prema životnom standardu roditelja koji ima obvezu plaćanja uzdržavanja.

Povećane materijalne potrebe djeteta

Članak 312.

Dijete može imati povećane materijalne potrebe ako mu je potrebna stalna pojačana skrb povezana sa zdravstvenim stanjem djeteta, što se mora uzeti u obzir prigodom određivanja uzdržavanja u parničnom postupku.

Ukupne mogućnosti roditelja obveznika uzdržavanja

Članak 313.

(1) Ukupne mogućnosti roditelja obveznika uzdržavanja koje sud utvrđuje u parničnom postupku odnose se na prihode i imovinsko stanje roditelja koji ima obvezu plaćati uzdržavanje u vrijeme kad se uzdržavanje određuje.

(2) Roditelj koji ima obvezu plaćati uzdržavanje za dijete dužan je prikazati ukupne neto prihode u koje ulaze sva stalna i privremena novčana primanja.

(3) Ako procijeni da je to potrebno, sud može od Ministarstva financija – Porezne uprave, Ministarstva unutarnjih poslova, Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Financijske agencije i drugih fizičkih i pravnih osoba zatražiti podatke kojima raspolažu uz odgovarajuću primjenu odredbi Ovršnog zakona.

(4) Kad sud utvrđuje mogućnosti roditelja koji ima obvezu plaćati uzdržavanje, dužan je osim prihoda i imovinskih prilika iz stavka 2. ovoga članka uzeti u obzir i sve druge mogućnosti stjecanja zarade u skladu s dobi, obrazovanjem i radnom sposobnosti roditelja.

(5) Novčane obveze roditelja obveznika uzdržavanja uzimaju se u obzir samo u iznimnim slučajevima ako traju dulje vrijeme i ako su nužne za zadovoljenje osnovnih životnih potreba.

Minimalni novčani iznosi za uzdržavanje te tablice o prosječnim potrebama djeteta

Članak 314.

(1) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi odlukom će jednom godišnje, a najkasnije do 1. travnja tekuće godine odrediti minimalne novčane iznose koji predstavljaju minimum iznosa ukupnih materijalnih potreba za mjesečno uzdržavanje maloljetnog djeteta u Republici Hrvatskoj, koje je dužan platiti roditelj koji ne stanuje s djetetom.

(2) Minimalni iznos određuje se u postotku od prosječne mjesečne isplaćene neto plaće po zaposlenom u pravnim osobama Republike Hrvatske za proteklu godinu, i to:

1. za dijete do 6 godina, 17 % prosječne plaće,
2. za dijete od 7 do 12 godina, 20 % prosječne plaće i
3. za dijete od 13 do 18 godina, 22 % prosječne plaće.

(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, potrebe maloljetnog djeteta za uzdržavanje mogu se utvrditi u iznosu nižem od zakonskog minimuma, ali ne manje od jedne polovice zakonskog minimuma:

1. ako je obveznik uzdržavanja dužan uzdržavati dvoje ili više djece ili
2. ako dijete vlastitim prihodima pridonosi svojem uzdržavanju.

(4) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi odredit će odlukom jednom godišnje, a najkasnije do 1. travnja tekuće godine tablice o prosječnim potrebama maloljetnog djeteta u skladu s dobi djeteta, prihodima roditelja obveznika uzdržavanja prema platnim razredima i prosječnim troškovima života u Republici Hrvatskoj.

Određivanje uzdržavanja u posebnim okolnostima

Članak 315.

(1) Ako roditelj koji ne stanuje s djetetom ima prihode koji premašuju prihod iz najvišega platnog razreda prema tablicama za uzdržavanje koje se donose na temelju članka 314. stavka 4. ovoga Zakona, sud može u parničnom postupku odrediti uzdržavanje u iznosu višem od najvišeg iznosa predviđenog tablicama zbog posebno opravdanih okolnosti, vodeći računa da uzdržavanje djeteta ne smije povećati životni standard drugog roditelja.

(2) Ako su roditelji razvedeni i dalje žive zajedno s djetetom, roditelji se mogu sporazumjeti ili sud može u parničnom postupku, s obzirom na okolnosti slučaja, donijeti odluku prema kojoj se roditelji zajednički svakodnevno skrbe o djetetu, a materijalne potrebe djeteta zadovoljavaju u skladu s prihodima svakoga od njih.

Uzdržavanje djeteta koje ne stanuje s roditeljima, odnosno punoljetnog djeteta

Članak 316.

(1) Oba su roditelja, svaki prema svojim mogućnostima, dužna plaćati uzdržavanje za dijete ako dijete ne stanuje s njima i ako se niti jedno od njih svakodnevno ne skrbi o djetetu.

(2) Oba su roditelja, svaki prema svojim mogućnostima, dužni plaćati uzdržavanje za punoljetno dijete iz članka 290. ovoga Zakona, s tim što se roditelju s kojim dijete stanuje u iznos uzdržavanja uračunavaju troškovi stanovanja.

Odluka o uzdržavanju

Članak 317.

(1) Odluku o uzdržavanju sud u parničnom postupku donosi nakon što je utvrdio ukupne materijalne potrebe djeteta i ukupne imovinske mogućnosti roditelja.

(2) Sud će pravomoćnu odluku i sudsku nagodbu o uzdržavanju djeteta dostaviti centru za socijalnu skrb prebivališta odnosno boravišta djeteta.

3. Ovlasti i dužnosti centra za socijalnu skrb

Očevidnik obveznika uzdržavanja maloljetne djece

Članak 318.

(1) Centar za socijalnu skrb dužan je voditi očevidnik svih odluka i sudskih nagodbi o uzdržavanju maloljetnog djeteta.

(2) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati način vođenja očevidnika sudskih odluka i sudskih nagodbi o uzdržavanju maloljetnog djeteta.

Obavijest i upozorenje centra za socijalnu skrb

Članak 319.

(1) Kad centar za socijalnu skrb primi pravomoćnu sudsku odluku i sudsku nagodbu o uzdržavanju djeteta, dužan je roditelja s kojim dijete stanuje te roditelja koji je dužan plaćati uzdržavanje, odnosno drugu osobu iz članka 288. ovoga Zakona koja je dužna plaćati uzdržavanja na temelju sudske odluke odnosno sudske nagodbe obavijestiti u pisanom obliku o pravima i dužnostima.

(2) U obavijesti iz stavka 1. ovoga članka centar za socijalnu skrb će roditelja s kojim dijete stanuje:

1. upozoriti da je dužan obavijestiti centar za socijalnu skrb ako obveznik plaćanja uzdržavanja ne ispunjava svoju obvezu redovito i u cijelosti i

2. informirati o uvjetima prema kojima dijete ima pravo na privremeno uzdržavanje sukladno posebnom propisu kojim se uređuje privremeno uzdržavanje.

(3) U obavijesti iz stavka 2. ovoga članka centar za socijalnu skrb će roditelja koji je dužan plaćati uzdržavanje, odnosno drugu osobu iz članka 288. ovoga Zakona koja je dužna plaćati uzdržavanja na temelju sudske odluke odnosno sudske nagodbe upozoriti:

1. da će podnijeti kaznenu prijavu protiv obveznika plaćanja uzdržavanja koji ne ispunjava svoju obvezu uzdržavanja u roku od petnaest dana od dana saznanja da se obveza uzdržavanja ne ispunjava redovito i u cijelosti i

2. na pravo Republike Hrvatske da traži povrat iznosa privremenog uzdržavanja koji su isplaćeni sukladno posebnom propisu kojim se uređuje privremeno uzdržavanje.

Sedmi dio

OBVEZNO SAVJETOVANJE I OBITELJSKA MEDIJACIJA

Opća odredba

Članak 320.

(1) Obvezno savjetovanje je postupak koji se provodi u slučajevima propisanim ovim Zakonom.

(2) Obiteljska medijacija je postupak u kojemu članovi obitelji sudjeluju dobrovoljno.

(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, obavezan je prvi sastanak obiteljske medijacije prije pokretanja postupka radi razvoda braka.

I. OBVEZNO SAVJETOVANJE

1. Opće odredbe

Svrha i provedba obveznog savjetovanja

Članak 321.

(1) Obvezno savjetovanje je oblik pomoći članovima obitelji da donesu sporazumne odluke o obiteljskim odnosima vodeći posebnu brigu o zaštiti obiteljskih odnosa u kojima sudjeluje dijete te o pravnim posljedicama nepostizanja sporazuma i pokretanju sudskih postupaka u kojima se odlučuje o osobnim pravima djeteta.

(2) Obvezno savjetovanje provodi stručni tim centra za socijalnu skrb nadležnog prema mjestu djetetova prebivališta, odnosno boravišta, ili prema mjestu zadnjeg zajedničkog prebivališta, odnosno boravišta bračnih ili izvanbračnih drugova.

(3) Obvezno savjetovanje ne provodi se prije pokretanja postupka ovrhe i osiguranja sukladno ovom Zakonu.

(4) U obveznom savjetovanju sudjeluju članovi obitelji osobno i bez punomoćnika.

Vrste obveznog savjetovanja

Članak 322.

(1) Obvezno savjetovanje prema odredbama ovoga Zakona provodi se:

1. prije pokretanja postupka radi razvoda braka u kojem postoji zajedničko maloljetno dijete i

2. prije pokretanja ostalih sudskih postupaka o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom.

(2) Na obvezno savjetovanje prije pokretanja postupka radi uređenja ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom u slučaju prestanka životne zajednice njegovih roditelja primjenjuju se na odgovarajući način odredbe ovoga Zakona o obveznom savjetovanju prije pokretanja postupka radi razvoda braka u kojem postoji zajedničko maloljetno dijete.

Pokretanje obveznog savjetovanja

Članak 323.

(1) Obvezno savjetovanje pokreće se na zahtjev stranke koji se podnosi centru za socijalnu skrb u pisanom obliku ili usmeno na zapisnik.

(2) Centar za socijalnu skrb je dužan nakon primitka zahtjeva za provođenje obveznog savjetovanja zakazati sastanak i pozvati stranke.

(3) Iznimno, ako centar za socijalnu skrb procijeni da u okolnostima konkretnoga slučaja zajednički sastanak ne bi bio svrhovit ili ako to jedna ili obje stranke iz opravdanih razloga zahtijevaju, mogu se zakazati i provesti odvojeni razgovori sa strankama.

Izvjeshće centra za socijalnu skrb

Članak 324.

(1) Po okončanju obveznog savjetovanja centar za socijalnu skrb dužan je sastaviti izvješće u kojem se navodi:

1. tko je sudjelovao u postupku,
2. spremnost svake stranke na sporazumno rješavanje spora,
3. spremnost svake stranke na sudjelovanje u obiteljskoj medijaciji,
4. tko namjerava pokrenuti sudski postupak,
5. ako se provodi obvezno savjetovanje prije pokretanja postupka radi razvoda braka, jesu li bračni drugovi upoznati s pravnim posljedicama nepostizanja sporazuma odnosno plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi sukladno članku 327. ovoga Zakona i
6. tvrdnje o obiteljskom nasilju, ako se navode, te ocjena o mogućnosti ravnopravnog sudjelovanja stranaka u postupku obiteljske medijacije.

(2) Izvješće o obveznom savjetovanju dostavlja se strankama prema pravilima o osobnoj dostavi najkasnije u roku od šezdeset dana od dana primitka zahtjeva za provođenje obveznog savjetovanja prije pokretanja postupka radi razvoda braka, a najkasnije trideset dana od dana primitka zahtjeva za provođenje obveznog savjetovanja prije pokretanja ostalih sudskih postupaka o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom sukladno ovom Zakonu.

(3) Izvješće o obveznom savjetovanju vrijedi šest mjeseci od dana kad je okončano obvezno savjetovanje.

(4) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati obvezni sadržaj izvješća o obveznom savjetovanju, način provođenja obveznog savjetovanja, kao i dužnosti članova stručnog tima u provođenju obveznog savjetovanja.

2. Obvezno savjetovanje prije razvoda braka

Sadržaj obveznog savjetovanja prije razvoda braka

Članak 325.

(1) Sadržaj obveznog savjetovanja prije razvoda braka je:

1. upoznavanje bračnih drugova o mogućnosti bračnog savjetovanja,
2. upoznavanje bračnih drugova o pravnim i psihosocijalnim posljedicama razvoda braka u odnosu na njih i djecu,
3. upućivanje bračnih drugova da su dužni voditi računa o djetetovoj dobrobiti prigodom uređenja spornih obiteljskih odnosa,
4. upoznavanje bračnih drugova sa sadržajem plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i pružanje pomoći ako to zahtijevaju,
5. upoznavanje s prednostima obiteljske medijacije i informiranje bračnih drugova o dostupnim obiteljskim medijatorima,
6. informiranje bračnih drugova koji se namjeravaju razvesti o obvezi odaziva prvom sastanku obiteljske medijacije ako nisu postigli sporazum odnosno plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i
7. upoznavanje bračnih drugova s postupkom radi razvoda braka pokrenutog tužbom jednog od bračnih drugova sukladno članku 327. ovoga Zakona.

(2) U slučajevima iz članaka 326. i 328. ovoga Zakona, uzimajući u obzir okolnosti slučaja, na sadržaj obveznog savjetovanja ne primjenjuju se odredbe stavka 1. točaka 1., 4., 5. i 6. ovoga članka.

(3) U postupku obveznog savjetovanja može se djetetu omogućiti izražavanje mišljenja uz pristanak njegovih roditelja.

Neprovođenje obveznog savjetovanja prije razvoda braka

Članak 326.

Obvezno savjetovanje prije razvoda braka ne provodi se u odnosu na bračnog druga ili oba bračna druga:

1. lišena poslovne sposobnosti, ako nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka niti uz stručnu pomoć,
2. nesposobna za rasuđivanje ili
3. koji su nepoznatog prebivališta i boravišta.

Posljedice nepostizanja sporazuma o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi

Članak 327.

(1) Ako se roditelji nisu sporazumjeli o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, centar za socijalnu skrb će ih savjetovati da pokušaju postići sporazum u postupku obiteljske medijacije, osim u slučajevima iz članka 332. ovoga Zakona.

(2) Ako se roditelji koji se namjeravaju razvesti nisu sporazumjeli o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, centar za socijalnu skrb će ih upozoriti da će sud u postupku radi razvoda braka pokrenutog tužbom jednog od bračnih drugova po službenoj dužnosti:

1. donijeti odluku s kojim će roditeljem dijete stanovati, o roditeljskoj skrbi, o ostvarivanju osobnih odnosa s drugim roditeljem i o uzdržavanju djeteta,
2. omogućiti djetetu izražavanje mišljenja sukladno članku 360. ovoga Zakona i
3. djetetu imenovati posebnog skrbnika sukladno članku 240. stavku 1. točki 2. ovoga Zakona.

(3) Roditelje će centar za socijalnu skrb upozoriti da sud u postupku radi razvoda braka može odrediti da troškove posebnoga djetetova skrbnika plaćaju roditelji sukladno članku 366. stavku 2. ovoga Zakona.

Posebna odredba o zaštiti djeteta i obiteljskom nasilju

Članak 328.

Ako stručni radnici koji provode obvezno savjetovanje posumnjaju da su u obitelji ugrožena prava i dobrobit djeteta ili posumnjaju na obiteljsko nasilje, centar za socijalnu skrb nakon provedenog obveznog savjetovanja provodi i druge postupke procjene te po službenoj dužnosti:

1. određuje odgovarajuću mjeru za zaštitu djeteta iz nadležnosti centra za socijalnu skrb ili predlaže sudu donošenje druge mjere za zaštitu djeteta iz nadležnosti suda i
2. žurno pokreće odgovarajući postupak sukladno posebnom propisu kojim se uređuje zaštita od obiteljskog nasilja.

3. Obvezno savjetovanje prije pokretanja ostalih sudskih postupaka o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom

Pokretanje postupka obveznog savjetovanja

Članak 329.

(1) Roditelji i drugi članovi obitelji dužni su pokrenuti i sudjelovati u obveznom savjetovanju prije pokretanja slijedećih sudskih postupaka u kojima se odlučuje o:

1. medicinskim postupcima na djetetu sukladno članku 88. stavku 3. ovoga Zakona,
2. školovanju djeteta sukladno članka 94. stavku 6. ovoga Zakona,
3. odobravanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi sukladno članku 106. ovoga Zakona ili sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom sukladno članku 122. ovoga Zakona, osim ako se radi o izmjeni plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa sukladno članku 469. stavku 2. ovoga Zakona,
4. ostvarivanju roditeljske skrbi sukladno članku 105. ovoga Zakona,
5. zastupanju djeteta u vezi s njegovim bitnim osobnim pravima sukladno članku 100. stavku 1. i članku 108. stavku 3. ovoga Zakona,
6. sporu između maloljetnog roditelja ili roditelja lišenog poslovne sposobnosti i djetetovog skrbnika, odnosno drugog roditelja u vezi s djetetovim bitnim osobnim pravima sukladno članku 100. stavku 1. i članku 108. stavku 3. ovoga Zakona dok traje mirovanje roditeljske skrbi iz članka 114. ovoga Zakona,
7. ostvarivanju prava na informacije o bitnim okolnostima vezanim uz osobna prava djeteta sukladno članku 111. i članku 112. stavku 4. ovoga Zakona i
8. ostvarivanju, ograničavanju ili zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom sukladno članku 119., članku 120. i članku 123. ovoga Zakona.

(2) U postupku obveznog savjetovanja djetetu se može, uz pristanak njegovih roditelja, omogućiti izražavanje mišljenja .

(3) Osobe iz stavka 1. ovoga članka moraju pokrenuti i sudjelovati u postupku obveznog savjetovanja prije pokretanja sudskog postupka radi izmjene sudske odluke ili sporazuma o ostvarivanju roditeljske skrbi ili osobnih odnosa s djetetom samo ako nisu postigle sporazum o pitanju u vezi s kojim namjeravaju pokrenuti sudski postupak.

(4) Obvezno savjetovanje ne provodi se u odnosu na osobe iz stavka 1. ovoga članka:

1. koje su lišene poslovne sposobnosti, a nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka niti uz stručnu pomoć,
2. koje su nesposobne za rasuđivanje ili
3. koje su nepoznatog prebivališta i boravišta.

Posebni ciljevi obveznog savjetovanja prije sudskog postupka pokretanja ostalih sudskih postupaka o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom

Članak 330.

Posebni ciljevi obveznog savjetovanja prije pokretanja sudskih postupaka o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom su:

1. upoznati sudionike savjetovanja na to da su dužni voditi računa o djetetovoj dobrobiti prigodom uređenja spornih obiteljskih odnosa,
2. upoznati sudionike o negativnim učincima sukoba u obitelji u odnosu na dijete i prednostima sporazumnog uređenja obiteljskih odnosa te dužnosti članova obitelji da razgovaraju s djetetom i uzmu u obzir njegovo mišljenje i
3. upoznati sudionike o mogućnosti rješavanja spora u obiteljskoj medijaciji.

II. OBITELJSKA MEDIJACIJA

Temeljni pojmovi

Članak 331.

(1) Obiteljska medijacija je postupak u kojem stranke nastoje sporazumno riješiti spor iz obiteljskih odnosa uz pomoć jednog ili više obiteljskih medijatora.

(2) Obiteljski medijator je nepristrana i posebno educirana osoba koja je upisana u registar obiteljskih medijatora.

(3) Glavna svrha postupka obiteljske medijacije je postizanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i drugih sporazuma u vezi s djetetom. Uz ostvarenje te svrhe, u postupku obiteljske medijacije stranke se mogu sporazumjeti i o svim drugim spornim pitanjima imovinske i neimovinske naravi.

Neprovođenje obiteljske medijacije

Članak 332.

(1) Obiteljska medijacija se ne provodi:

1. u slučajevima kada prema procjeni stručnog tima centra za socijalnu skrb ili obiteljskog medijatora radi obiteljskog nasilja nije moguće ravnopravno sudjelovanje bračnih drugova u postupku medijacije,

2. ako su jedan ili oba bračna druga lišeni poslovne sposobnosti, a nisu u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice postupka ni uz stručnu pomoć,

3. ako su jedan ili oba bračna druga nesposobni za rasuđivanje i

4. ako bračni drug ima nepoznato prebivalište i boravište.

(2) Odredba stavka 1. ovog članka na odgovarajući način primjenjuje se i na ostale članove obitelji koji sudjeluju u postupku medijacije.

Primjena drugog propisa

Članak 333.

U postupcima obiteljske medijacije primjenjuju se na odgovarajući način odredbe zakona kojim se uređuje mirenje ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Provedba obiteljske medijacije

Članak 334.

(1) Obiteljska medijacija se može provoditi neovisno o sudskom postupku prije pokretanja sudskog postupka, za vrijeme njegova trajanja ili nakon dovršetka sudskog postupka.

(2) Obiteljska medijacija ne provodi se prije pokretanja postupka ovrhe i osiguranja sukladno ovom Zakonu.

(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, sud može tijekom postupka ovrhe radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom predložiti strankama da pristupe obiteljskoj medijaciji sukladno članku 522. stavku 2. ovoga Zakona.

Načelo povjerljivosti u obiteljskoj medijaciji

Članak 335.

(1) Obiteljski medijator i druge osobe uključene u postupak obiteljske medijacije dužne su čuvati povjerljive informacije i podatke za koje su saznale tijekom postupka obiteljske medijacije u odnosu na treće osobe, osim:

1. ako je priopćenje informacija nužno za provedbu ili ovrhu sporazuma ili
2. ako je priopćenje informacija nužno radi zaštite djeteta čija je dobrobit ugrožena ili radi uklanjanja opasnosti od teške psihičke ili fizičke povrede integriteta osobe.

(2) Obiteljski medijator je dužan stranke uputiti u opseg načela povjerljivosti.

Sporazum postignut u obiteljskoj medijaciji

Članak 336.

(1) Obiteljski medijator je dužan voditi računa da stranke prigodom postizanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili drugoga sporazuma razumiju činjenično stanje i sadržaj sporazuma te ih uputiti na mogućnost provjere sporazuma od strane drugog stručnjaka.

(2) Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili drugi sporazumi postignuti u postupku obiteljske medijacije moraju biti u pisanom obliku i potpisani od svih stranaka.

(3) Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili drugi sporazum postignut u postupku obiteljske medijacije stječe svojstvo ovršne isprave ako ga sud na prijedlog stranaka u izvanparničnom postupku odobri.

Okončanje postupka u slučaju nepostizanja sporazuma

Članak 337.

(1) Ako se stranke ne sporazume o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi odnosno o drugom spornom obiteljskom odnosu, obiteljski medijator će u izvješću o obustavi postupka obiteljske medijacije navesti jesu li obje stranke aktivno sudjelovale.

(2) Izvješće o obustavi obiteljske medijacije uručuje se sudionicima.

(3) Obiteljski medijator će sudu koji je zastao s postupkom radi provođenja obiteljske medijacije dostaviti izvješće o obustavi obiteljske medijacije.

Obiteljska medijacija za vrijeme trajanja sudskog postupka

Članak 338.

(1) U slučaju da stranke tijekom sudskog postupka sporazumno predlože rješavanje spora u postupku obiteljske medijacije, sud može zastati s postupkom, u kojem slučaju će odrediti rok od tri mjeseca u kojem stranke mogu pokušati riješiti spor u postupku obiteljske medijacije.

(2) U slučaju da tijekom sudskog postupka sud procijeni da ima izgleda za sporazumno rješavanje spornih obiteljskih odnosa, on može predložiti strankama postupak obiteljske medijacije. Ako stranke pristanu na postupak obiteljske medijacije, sud će zastati s postupkom te odrediti rok od tri mjeseca u kojem stranke mogu pokušati spor riješiti u postupku obiteljske medijacije.

(3) Ako stranke u roku od tri mjeseca koji je sud odredio za provođenje obiteljske medijacije nisu uspjele spor riješiti u postupku obiteljske medijacije ili ako stranke predlože nastavak sudskog postupka prije isteka toga roka, sud će nastaviti s postupkom.

(4) Prije odlučivanja o zastoju postupka sud je dužan procijeniti je li zastoj prikladan s obzirom na potrebu žurnog postupanja u predmetima u kojima se odlučuje o pravima i interesima djeteta.

Sudjelovanje i zaštita djeteta u obiteljskoj medijaciji

Članak 339.

(1) Obiteljski medijator u postupku obiteljske medijacije dužan je informirati sudionike da vode računa o dobrobiti djeteta.

(2) Obiteljski medijator može u postupku obiteljske medijacije omogućiti djetetu izražavanje mišljenja uz pristanak njegovih roditelja.

Izuzeće obiteljskog medijatora iz sudskih postupaka

Članak 340.

Obiteljski medijator koji je provodio postupak obiteljske medijacije ne smije sudjelovati u pisanju stručnog mišljenja, obiteljske procjene niti smije na drugi način sudjelovati u sudskom postupku u kojemu se odlučuje o sporu među strankama koje su sudjelovale u obiteljskoj medijaciji, osim u slučajevima iz članka 335. stavka 1. ovoga Zakona.

Registar obiteljskih medijatora

Članak 341.

(1) Registar obiteljskih medijatora vodi ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi.

(2) Registar iz stavka 1. ovoga članka je javan.

(3) Upis u registar iz stavka 1. ovoga članka provodi se na temelju rješenja ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi o ispunjavanju uvjeta stručne osposobljenosti obiteljskih medijatora.

(4) Protiv rješenja iz stavka 3. ovoga članka nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

(5) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati sadržaj i način vođenja registra obiteljskih medijatora te uvjete stručne osposobljenosti obiteljskih medijatora.

Edukacija i kontinuirano usavršavanje obiteljskih medijatora

Članak 342.

(1) Obiteljski medijator dužan se educirati o teorijskim i praktičnim aspektima obiteljske medijacije, što obuhvaća:

1. poznavanje načela medijacije i njezina tijeka,
2. tehnike pregovaranja i komunikacije,
3. poznavanje dinamike obiteljskih odnosa i faza razvoja djeteta,
4. poznavanje ovoga Zakona, a posebice prava djeteta i
5. praktične vježbe, simulaciju i superviziju postupka.

(2) Obiteljski medijator dužan je kontinuirano se usavršavati u skladu s pravilnikom iz članka 341. stavka 5. ovoga Zakona.

Troškovi obiteljske medijacije izvan sustava socijalne skrbi

Članak 343.

(1) Ako se obiteljska medijacija provodi od strane obiteljskih medijatora zaposlenih u sustavu socijalne skrbi, stranke ne plaćaju naknade za rad obiteljskih medijatora.

(2) Ako obiteljsku medijaciju provode obiteljski medijatori izvan sustava socijalne skrbi, troškove njihova sudjelovanja snose stranke.

Prostorni uvjeti i način provođenja obiteljske medijacije u sustavu socijalne skrbi

Članak 344.

Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati prostorne uvjete i način provođenja obiteljske medijacije u sustavu socijalne skrbi.

Osmi dio

POSTUPAK PRED SUDOM

I. OPĆE ODREDBE

Područje primjene

Članak 345.

(1) Odredbama ovoga dijela Zakona određuju se pravila prema kojima sudovi postupaju kad u parničnim postupcima, izvanparničnim postupcima i postupcima ovrhe i osiguranja odlučuju o obiteljskim i statusnim stvarima koje se uređuju ovim Zakonom.

(2) Obiteljske stvari su bračne stvari, stvari u kojima se utvrđuje ili osporava majčinstvo ili očinstvo, stvari u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, uzdržavanje i druge obiteljske stvari.

(3) Statusne stvari su bračne stvari, stvari u kojima se utvrđuje ili osporava majčinstvo ili očinstvo te stvari lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti.

Supsidijarna primjena drugih propisa

Članak 346.

U postupcima iz ovoga dijela Zakona primjenjivat će se na odgovarajući način odredbe zakona kojim se uređuje parnični postupak i zakona kojim se uređuje prisilno ostvarenje tražbina, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

1. Načela postupka

Načelo žurnosti

Članak 347.

(1) Postupci u kojima se odlučuje o osobnim pravima djeteta su žurni.

(2) U postupcima iz stavka 1. ovoga članka prvo ročište mora se održati u roku od petnaest dana od dana pokretanja postupka, osim ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

(3) Ako se odluka u postupku iz stavka 1. ovoga članka donosi bez održavanja ročišta, mora se donijeti i otpremiti u roku od petnaest dana od dana pokretanja postupka, osim ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

(4) Odluka u postupcima o privremenim mjerama i ovrsi radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom, kao i radi predaje djeteta mora se donijeti i otpremiti u roku od trideset dana od dana pokretanja postupka.

(5) Prekoračenje roka u postupcima iz stavaka 2., 3. i 4. ovoga članka dopušteno je samo zbog bitnih razloga. O prekoračenju roka iz stavka 4. ovoga članka sudac je dužan izvijestiti predsjednika suda.

(6) U postupcima iz stavaka 2., 3. i 4. ovoga članka drugostupanjski sud mora donijeti i otpremiti odluku u roku od trideset dana od dana primitka žalbe, osim ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Načelo socijalnosti

Članak 348.

(1) Sud je dužan tijekom postupka osobito paziti da se zaštite prava i interesi djece, osoba s invaliditetom odnosno osoba koje se iz drugih razloga nisu sposobne same brinuti o sebi i o svojim pravima i interesima.

(2) Ako sud tijekom postupka posumnja da stranka nije sposobna sama se brinuti o svojim pravima i interesima i da bi je zbog toga trebalo lišiti poslovne sposobnosti i imenovati joj skrbnika, izvijestit će o tome centar za socijalnu skrb radi pokretanja postupka.

(3) Sud će prekinuti postupak dok se ne provede postupak lišenja poslovne sposobnosti i imenuje skrbnik odnosno dok ga centar za socijalnu skrb ne obavijesti o obustavi tog postupka. Za vrijeme prekida postupka mogu se poduzimati samo radnje za koje postoji opasnost od odgođe, osobito one radnje kojima treba zaštititi ili osigurati prava stranke koja nije sposobna sama se brinuti o svojim pravima i interesima.

(4) Sud može u slučaju iz stavka 1. ovoga članka na zahtjev protivne stranke ili po službenoj dužnosti imenovati posebnog skrbnika svakoj stranci u postupku, sukladno odredbama ovoga Zakona.

(5) Ako sud stranki iz stavka 1. ovoga članka imenuje posebnog skrbnika, neće prekinuti postupak sukladno stavku 3. ovoga članka, a ako ga naknadno imenuje, nastaviti će postupak koji je bio prekinut sukladno stavku 3. ovoga članka.

Načelo dispozicije i oficijelnosti

Članak 349.

(1) U statusnim stvarima, stvarima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, stranke se u postupku pred sudom ne mogu odreći svojega zahtjeva, priznati zahtjev protivne stranke niti se nagoditi.

(2) U postupcima iz stavka 1. ovoga članka sud ne može donijeti presudu na temelju priznanja, presudu na temelju odricanja, presudu zbog ogluhe niti presudu zbog izostanka.

(3) U stvarima uzdržavanja djeteta stranke se u postupku pred sudom mogu odreći svojeg zahtjeva, priznati zahtjev protivne stranke te sklopiti sudsku nagodbu.

(4) U postupku iz stavka 3. ovoga članka sud može donijeti presudu na temelju priznanja te presudu na temelju odricanja.

Istražno načelo

Članak 350.

U postupcima iz članka 349. ovoga Zakona sud je ovlašten utvrđivati i činjenice koje stranke nisu iznijele, a može odlučiti da se dokazuju i činjenice koje su stranke priznale u postupku.

Načelo isključenja javnosti

Članak 351.

U postupku u kojem se odlučuje o statusnim stvarima, stvarima o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta te uzdržavanju djeteta javnost je isključena.

2. Suci

Odlučivanje u prvom stupnju

Članak 352.

U postupcima iz članka 345. ovoga Zakona odlučuju suci prvostupanjskog suda koji su godišnjim rasporedom poslova određeni za odlučivanje u obiteljskim i drugim stvarima koje se propisuju ovim Zakonom.

3. Suradnja suda i centra za socijalnu skrb

Uloge centra za socijalnu skrb

Članak 353.

U postupcima koji se propisuju ovim dijelom Zakona centar za socijalnu skrb se može pojaviti kao:

1. stranka,
2. zastupnik djeteta kad u ime i za račun djeteta pokreće postupak i
3. pomoćno tijelo suda.

Centar za socijalnu skrb kao stranka

Članak 354.

(1) Kad centar za socijalnu skrb pokrene postupak pred sudom i kad se na temelju ovoga Zakona treba uključiti u postupak pred sudom, on u postupku ima položaj stranke.

(2) Postupci iz stavka 1. ovoga članka jesu:

1. postupci radi utvrđivanja postojanja ili nepostojanja braka i radi poništaja braka,
2. postupci radi utvrđivanja majčinstva odnosno očinstva,
3. postupci radi davanja dopuštenja za sklapanje braka,
4. postupci radi mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi zbog stvarnih razloga,
5. postupci radi povjeravanja ostvarivanja roditeljske skrbi nad djetetom zbog smrti roditelja koji je samostalno ostvarivao roditeljsku skrbi,
6. postupci radi ograničenja ili zabrane ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s roditeljem, kao i o nadzoru nad njihovim ostvarivanjem,
7. postupci radi određivanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta,
8. postupci radi donošenja rješenja koje zamjenjuje pristanak roditelja za posvojenje,
9. postupci radi lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti i
10. postupci radi predaje djeteta.

(3) U postupku u kojem centar za socijalnu skrb ima položaj stranke ovlašten je iznositi činjenice koje druge stranke nisu navele, predlagati dokaze i podnositi pravne lijekove.

Centar za socijalnu skrb kao zastupnik djeteta

Članak 355.

Kad centar za socijalnu skrb u ime i za račun djeteta pokrene postupak radi utvrđivanja očinstva i radi uzdržavanja djeteta, ima položaj zakonskoga zastupnika djeteta u tom postupku.

Centar za socijalnu skrb kao pomoćno tijelo suda

Članak 356.

Centar za socijalnu skrb ima ulogu pomoćnoga tijela suda:

1. kad po nalogu suda dostavlja nalaz i mišljenje,
2. kad po nalogu suda utvrđuje i dostavlja podatke o obiteljskim, imovinskim i socijalnim prilikama stranaka i
3. kad pomaže sudu u postupcima određivanja privremenih mjera i ovrhe radi predaje djeteta i ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Nalaz i mišljenje centra za socijalnu skrb

Članak 357.

(1) Centar za socijalnu skrb dužan je dostaviti stručnu procjenu, odnosno nalaz i mišljenje zajedno s prijedlogom kojim pokreće postupak.

(2) U slučaju kad centar za socijalnu skrb ne pokrene postupak, dužan je dostaviti stručnu procjenu, odnosno nalaz i mišljenje u roku koji odredi sud, osim ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

4. Sudjelovanje djeteta, roditelja i drugih osoba u postupku

Položaj djeteta u postupku

Članak 358.

Dijete je stranka u svim postupcima pred sudom u kojima se odlučuje o njegovim pravima i interesima.

Postupovna sposobnost djeteta

Članak 359.

(1) U stvarima u kojima se odlučuje o osobnim pravima i interesima djeteta sud će na zahtjev djeteta rješenjem dopustiti djetetu koje je navršilo četrnaest godina da iznosi činjenice, predlaže dokaze, podnosi pravne lijekove i poduzima druge radnje u tom postupku ako je sposobno shvatiti značenje i pravne posljedice tih radnji.

(2) Prije donošenja rješenja iz stavka 1. ovoga članka sud je dužan zatražiti mišljenje centra za socijalnu skrb.

(3) Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka kojim se djetetu priznaje postupovna sposobnost za poduzimanje pojedinih ili svih radnji u postupku nije dopuštena posebna žalba.

(4) Uz dijete iz stavka 1. ovoga članka, zakonski zastupnik djeteta ovlašten je poduzimati radnje u postupku.

(5) Ako su radnje djeteta iz stavka 1. ovoga članka i zakonskog zastupnika djeteta međusobno u suprotnosti sud će, uzimajući u obzir sve okolnosti, osobito dobrobit djeteta, procijeniti hoće li uzeti u obzir radnju djeteta ili zakonskoga zastupnika djeteta.

Izražavanje mišljenja djeteta

Članak 360.

(1) U postupcima u kojima se odlučuje o osobnim i imovinskim pravima i interesima djeteta sud će omogućiti djetetu da izrazi svoje mišljenje, osim ako se dijete tome protivi.

(2) Sud će omogućiti djetetu da izrazi mišljenje na prikladnom mjestu i u nazočnosti stručne osobe, ako procijeni da je to s obzirom na okolnosti slučaja potrebno.

(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, djetetu mlađem od četrnaest godina sud će omogućiti da izrazi mišljenje putem posebnog skrbnika ili druge stručne osobe.

(4) Sud koji vodi postupak nije dužan utvrđivati mišljenje djeteta kad za to postoje posebno opravdani razlozi koji se u odluci moraju obrazložiti.

(5) Dijete iz stavka 1. ovoga članka mora biti obaviješteno o predmetu, tijeku i mogućem ishodu postupka na način koji je prikladan njegovoj dobi i zrelosti te ako to ne predstavlja opasnost za razvoj, odgoj i zdravlje djeteta.

(6) Obvezu obavještavanja djeteta iz stavka 5. ovoga članka imaju posebni skrbnik djeteta, sud ili stručna osoba centra za socijalnu skrb, ovisno o okolnostima slučaja, o čemu je sud dužan voditi računa.

(7) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom će propisati način pribavljanja mišljenja djeteta.

Upoznavanje djeteta s odlukom suda

Članak 361.

(1) Odluka suda kojom se odlučuje o pravima i interesima djeteta dostavlja se posebnom skrbniku odnosno zakonskom zastupniku djeteta.

(2) Posebni skrbnik odnosno zakonski zastupnik djeteta će upoznati dijete sa sadržajem odluke i pravom na izjavljivanje žalbe, osobno ili uz pomoć stručne osobe.

(3) Dijete se neće upoznati s obrazloženjem odluke ako bi to imalo posljedice za njegovo zdravlje i razvoj.

Saslušanje roditelja

Članak 362.

(1) U postupcima u kojima se odlučuje o osobnim pravima djeteta, kao i u postupcima u kojima se određuju mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta sud će roditelje osobno saslušati.

(2) Sud neće osobno saslušati roditelja ako se odlučuje o stvarima za koje je roditelj ograničen u ostvarivanju roditeljske skrbi ili je lišen prava na roditeljsku skrb, osim ako se postupak vodi radi vraćanja ograničenog ili oduzetog prava ili radi nadomještanja pristanka roditelja za posvojenje rješenjem suda.

(3) Roditelj se neće saslušati ako to zahtijevaju posebne okolnosti slučaja.

Saslušanje i poziv za sudjelovanje drugih osoba

Članak 363.

U postupcima u kojima se odlučuje o osobnim pravima djeteta, kao i u postupcima u kojima se određuju mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta sud može pozvati udomitelja koji se dulje vrijeme skrbi o djetetu, kao i druge osobe koje dulje vrijeme žive s djetetom i skrbe se o njemu da sudjeluju u postupku te ih saslušati.

5. Sudjelovanje osoba lišenih poslovne sposobnosti u postupku

Postupovna sposobnost

Članak 364.

(1) U statusnim stvarima, stvarima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta sud će rješenjem dopustiti da radi ostvarenja svojih prava i interesa pojedine ili sve radnje u postupku poduzima i stranka koja je lišena poslovne sposobnosti u tom dijelu pod uvjetom da je u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice tih radnji.

(2) Prije donošenja rješenja iz stavka 1. ovoga članka sud je dužan zatražiti mišljenje centra za socijalnu skrb.

(3) Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka kojim se priznaje sposobnost poduzimanja pojedinih ili svih radnji u postupku nije dopuštena posebna žalba.

6. Dostava

Članak 365.

(1) U postupcima u kojima se odlučuje o zaštiti osobnih prava i dobrobiti djeteta dostava među sudovima i drugim javnim tijelima obavlja se neposredno ili elektroničkim putem, odnosno na drugi način koji omogućuje nesumnjiv dokaz o obavljenoj dostavi.

(2) Pravomoćnu odluku donesenu u statusnim stvarima i o lišenju roditeljske skrbi sud dostavlja matičaru radi upisa u državne matice.

7. Troškovi postupka

Članak 366.

(1) U statusnim stvarima, stvarima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta te u stvarima uzdržavanja djeteta sud će o troškovima postupka odlučiti slobodno, vodeći računa o okolnostima slučaja i o ishodu postupka.

(2) Sud može odrediti da troškove posebnog skrbnika djeteta snose roditelji, sukladno odredbi članka 327. ovoga Zakona.

(3) Troškove izvođenja dokaza koje predlaže dijete predujmljuju roditelji u iznosima koje odredi sud po slobodnoj ocjeni.

8. Objava sudskih odluka

Članak 367.

U postupcima u kojima se odlučuje o statusnim stvarima, roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima, mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta te uzdržavanju djeteta na e-oglasnoj ploči suda objavljuvat će se odluka s prikivenim osobnim podacima.

II. POSEBNI PARNIČNI POSTUPCI

Posebni parnični postupci

Članak 368.

Ovim Zakonom propisani su posebni parnični postupci u:

1. bračnim sporovima,
2. sporovima radi utvrđivanja ili osporavanja majčinstva ili očinstva,
3. sporovima o roditeljskoj skrbi i osobnim odnosima djeteta s roditeljem i
4. sporovima o uzdržavanju.

1. Opće odredbe u bračnim sporovima

Bračni sporovi

Članak 369.

(1) Parnični postupak radi utvrđivanja postoji li brak ili ne postoji, poništaja ili razvoda braka (bračni sporovi) pokreće se tužbom.

(2) Pravo na tužbu u bračnom sporu nije ograničeno rokom, osim ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

(3) Ako jedan bračni drug podnese tužbu radi razvoda braka, a drugi najkasnije do zaključenja glavne rasprave izričito izjavi da ne osporava osnovanost tužbenog zahtjeva, smatrat će se da su bračni drugovi podnijeli prijedlog za sporazumni razvod braka i postupak će se nastaviti prema odredbama članka 453. do 460. ovoga Zakona.

Punomoć

Članak 370.

(1) Ako tužbu u bračnom sporu podnosi punomoćnik stranke, u punomoći se mora izričito navesti koju tužbu punomoćnik može podnijeti.

(2) Ako se podnosi tužba radi poništaja braka, u punomoći se mora izričito navesti zbog kojeg se razloga tužba može podnijeti.

Protutužba

Članak 371.

(1) Bračni drug protiv kojeg je podnesena tužba u bračnom sporu može kod istog suda protiv drugog bračnog druga podnijeti protutužbu radi utvrđivanja da brak ne postoji ili radi poništaja braka.

(2) Odluka o tužbi i protutužbi iz stavka 1. ovoga članka donijet će se u pravilu u jednoj presudi.

(3) Protutužba se može podnijeti i zbog razloga zbog kojih se tužba ne bi mogla podnijeti zbog toga što je istekao rok za njezino podnošenje.

Odgovor na tužbu i pripremno ročište

Članak 372.

U postupcima u bračnim sporovima ne primjenjuju se odredbe Zakona o parničnom postupku koje se odnose na odgovor na tužbu i pripremno ročište.

Pravni lijekovi

Članak 373.

(1) Protiv drugostupanjske presude donesene u bračnom sporu revizija nije dopuštena.

(2) Protiv pravomoćne presude kojom se utvrđuje da brak ne postoji ili se poništava ili razvodi, nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi niti druga pravna sredstva.

a) Postupak radi poništaja braka

Tužba radi poništaja braka zbog maloljetnosti

Članak 374.

(1) Tužba radi poništaja braka ne može se podnijeti nakon što je maloljetnik koji je u braku navršio osamnaest godina života.

(2) Bračni drug koji je u vrijeme sklapanja braka bio maloljetan može podnijeti tužbu radi poništaja braka u roku od jedne godine od dana punoljetnosti.

(3) Sud može odbiti tužbeni zahtjev radi poništaja braka koji je sklopila osoba starija od šesnaest godina bez dopuštenja suda ako je to u skladu s dobrobiti te osobe.

Tužba radi poništaja braka zbog poslovne nesposobnosti

Članak 375.

(1) Sud može odbiti tužbeni zahtjev radi poništaja braka koji je sklopila osoba lišena poslovne sposobnosti u davanju izjava koje se odnose na osobna stanja bez dopuštenja suda ako je to u skladu s dobrobiti te osobe.

(2) Tužba radi poništaja braka ne može se podnijeti nakon pravomoćnosti odluke o vraćanju poslovne sposobnosti u davanju izjava koje se odnose na osobna stanja.

(3) Bračni drug koji je lišen poslovne sposobnosti u davanju izjava koje se odnose na osobna stanja može podnijeti tužbu radi poništaja braka i unutar roka od jedne godine od pravomoćnosti odluke o vraćanju poslovne sposobnosti u davanju izjava koje se odnose na osobna stanja.

Tužba radi poništaja braka zbog postojanja životnog partnerstva osoba istog spola ili prijašnjeg braka

Članak 376.

Sud će odbiti tužbeni zahtjev radi poništaja braka ako su prijašnji brak ili životno partnerstvo osoba istog spola, koje je registrirano sukladno posebnom propisu, prestali do zaključenja glavne rasprave.

Nastavak postupka

Članak 377.

Osobe koje ostvaruju pravo na nasljedstvo iza umrloga bračnog druga koji je podnio tužbu radi poništaja braka mogu nastaviti postupak radi utvrđivanja da je tužba bila osnovana ako od smrti ostavitelja nije proteklo više od šest mjeseci, a nakon isteka tog roka zahtjev se može istaknuti u posebnom parničnom postupku.

Dokazivanje postojanja braka odnosno registriranog životnog partnerstva osoba istog spola

Članak 378.

(1) U postupku radi poništaja braka sklopljenog dok traje prijašnji brak ili registrirano životno partnerstvo osoba istog spola jednoga od bračnih drugova, postojanje ili nepostojanje tog braka odnosno registriranog životnog partnerstva dokazuje se izvatkom iz matice vjenčanih odnosno izvatkom iz registra životnog partnerstva ili drugom odgovarajućom javnom ispravom.

(2) Ako stranka postojanje ili nepostojanje prijašnjega braka odnosno registriranog životnog partnerstva ne može dokazati ispravama iz stavka 1. ovoga članka, sud će prekinuti postupak i uputiti ih da u određenom roku pokrenu parnični postupak radi utvrđivanja postoji li brak odnosno registrirano životno partnerstvo ili ne postoji te da o pokretanju postupka obavijeste sud. Na parnicu će se uputiti tužitelj koji tvrdi da prijašnji brak odnosno registrirano životno partnerstvo postoji, a tuženik ako osporava postojanje prijašnjega braka odnosno registriranog životnog partnerstva iako je njegovo sklapanje upisano u maticu vjenčanih odnosno registar životnog partnerstva.

(3) Postupak prekinut prema odredbi stavka 2. ovoga članka nastaviti će se kad odluka u parničnom postupku radi utvrđivanja postoji li brak odnosno registrirano životno partnerstvo ili ne postoji postane pravomoćna.

(4) Ako parnični postupak radi utvrđivanja postoji li brak odnosno registrirano životno partnerstvo ili ne postoji ne bude pokrenut u roku koji je sud odredio, smatrat će se da je tužba radi poništaja braka povučena ako je tužitelj upućen na pokretanje parničnog

postupka, a ako je na pokretanje postupka upućen tuženik, smatrat će se da je odustao od svoje tvrdnje da prijašnji brak odnosno registrirano životno partnerstvo ne postoji.

b) Postupak radi razvoda braka

Prilozi uz tužbu

Članak 379.

(1) Ako bračni drugovi imaju zajedničko maloljetno dijete, uz tužbu radi razvoda braka tužitelj je dužan priložiti izvješće o obveznom savjetovanju iz članka 324. ovoga Zakona i dokaz o sudjelovanju na prvom sastanku obiteljske medijacije.

(2) Ako tužitelj iz stavka 1. ovoga članka uz tužbu podnese izvješće o obveznom savjetovanju starije od šest mjeseci, sud će tužbu radi razvoda braka odbaciti.

(3) Ako tužitelj iz stavka 1. ovoga članka uz tužbu radi razvoda braka nije podnio izvješće o obveznom savjetovanju i dokaz o sudjelovanju na prvom sastanku obiteljske medijacije, sud će pozvati tužitelja da ih podnese u skladu s danom uputom.

(4) Sud će odrediti rok od osam dana za podnošenje izvješća iz stavka 3. ovoga članka i upozoriti tužitelja na pravne posljedice nepostupanja po nalogu suda.

(5) Smatrat će se da je tužba radi razvoda braka povučena ako izvješće o obveznom savjetovanju i dokaz o sudjelovanju na prvom sastanku obiteljske medijacije ne budu podneseni u određenom roku, a ako ponovno bude podnesena tužba radi razvoda braka bez izvješća o obveznom savjetovanju i dokaza o sudjelovanju na prvom sastanku obiteljske medijacije, sud će odbaciti tužbu radi razvoda braka.

(6) Odredbe stavka 1. do stavka 5. ovoga članka u odnosu na podnošenje izvješća o obveznom savjetovanju ne odnose se na slučajeve u kojima se ne provodi obvezno savjetovanje sukladno članku 326. ovoga Zakona.

(7) Odredbe stavka 1. do stavka 5. ovoga članka u odnosu na podnošenje dokaza o sudjelovanju na prvom sastanku obiteljske medijacije ne odnose se na slučajeve u kojima se ne provodi obiteljska medijacija sukladno članku 332. ovoga Zakona.

Nastavak postupka

Članak 380.

Osobe koje ostvaruju pravo na nasljedstvo iza umrloga bračnog druga koji je podnio tužbu radi razvoda braka mogu nastaviti postupak radi utvrđivanja da je tužba bila osnovana ako od smrti ostavitelja nije proteklo više od šest mjeseci, a nakon isteka toga roka zahtjev se može istaknuti samo u posebnom parničnom postupku.

Povlačenje tužbe

Članak 381.

U postupku radi razvoda braka tužitelj može bez pristanka tuženika povući tužbu dok postupak nije pravomoćno okončan.

2. Postupak radi utvrđivanja ili osporavanja majčinstva ili očinstva

Odgovor na tužbu i pripremno ročište

Članak 382.

U postupcima radi utvrđivanja ili osporavanja majčinstva ili očinstva ne primjenjuju se odredbe posebnog zakona kojim se uređuje parnični postupak koje se odnose na odgovor na tužbu i pripremno ročište.

a) Postupak radi utvrđivanja majčinstva i očinstva

Tužba djeteta

Članak 383.

(1) Tužbu radi utvrđivanja majčinstva odnosno očinstva djeteta može podnijeti do navršene dvadeset i pete godine života.

(2) Ako je djeteta maloljetno ili punoljetno i lišeno poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, tužbu u njegovo ime može podnijeti njegov zakonski zastupnik.

(3) Ako je djeteta maloljetno, tužbu radi utvrđivanja očinstva u njegovo ime prema članku 68. stavku 2. ovoga Zakona može podnijeti i centar za socijalnu skrb.

(4) Uz centar za socijalnu skrb, majka djeteta ovlaštena je poduzimati radnje u postupku.

(5) U slučaju suprotnosti radnji centra za socijalnu skrb i majke djeteta sud će, uzimajući u obzir sve okolnosti, osobito dobrobit djeteta, procijeniti hoće li uzeti u obzir radnju centra za socijalnu skrb ili majke djeteta.

Tužba majke djeteta

Članak 384.

(1) Tužbu radi utvrđivanja očinstva može podnijeti majka djeteta do navršene osamnaeste godine života djeteta.

(2) Ako je majka djeteta lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, tužbu u njezino ime može podnijeti njezin zakonski zastupnik.

Tužba žene koja sebe smatra majkom odnosno muškarca koji sebe smatra ocem djeteta

Članak 385.

(1) Žena koja sebe smatra majkom djeteta može podnijeti tužbu radi utvrđivanja majčinstva do navršene osamnaeste godine života djeteta.

(2) Tužbu radi utvrđivanja očinstva može podnijeti muškarac koji sebe smatra ocem djeteta u roku od godine dana od primitka obavijesti da nije pribavljen pristanak, odnosno suglasnost iz članaka 63. i 64. ovoga Zakona, a najkasnije do navršene osamnaeste godine života djeteta.

(3) Ako je žena koja sebe smatra majkom odnosno muškarac koji sebe smatra ocem lišen poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, tužbu u njezino odnosno njegovo ime može podnijeti njezin odnosno njegov zakonski zastupnik.

Tužba nakon smrti osobe za koju se tvrdi da je majka odnosno otac djeteta

Članak 386.

Ako osoba za koju se tvrdi da je majka, odnosno otac djeteta nije živa, tužba radi utvrđivanja majčinstva, odnosno očinstva protiv njezinih odnosno njegovih nasljednika

može se podnijeti u roku od godine dana od smrti osobe za koju se tvrdi da je majka, odnosno otac djeteta ili u roku od šest mjeseci od pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju.

Tužba centra za socijalnu skrb

Članak 387.

Tužbu radi utvrđivanja majčinstva, odnosno očinstva može podnijeti centar za socijalnu skrb do navršene osamnaeste godine života djeteta.

Stranke u postupku

Članak 388.

(1) Stranke u postupku radi utvrđivanja majčinstva su dijete te žena čije se majčinstvo utvrđuje, a centar za socijalnu skrb ili žena koja sebe smatra majkom djeteta iz članka 395. ovoga Zakona samo ako su pokrenuli taj postupak.

(2) Stranka u postupku radi utvrđivanja majčinstva je i muškarac kojeg bi se da, u slučaju da se utvrdi majčinstvo, smatralo djetetovim ocem.

(3) Stranke u postupku radi utvrđivanja očinstva su dijete, djetetova majka i muškarac čije se očinstvo utvrđuje, a centar za socijalnu skrb ili muškarac koji sebe smatra ocem djeteta iz članka 403. ovoga Zakona ako su pokrenuli taj postupak.

Suparničarstvo

Članak 389.

(1) Ako tužbom radi utvrđivanja majčinstva ili očinstva nisu obuhvaćene sve osobe koje moraju biti stranke u postupku, sud će poučiti tužitelja da tuži i osobu koja tužbom nije obuhvaćena ili da tu osobu pozove da se pridruži tužbi kao novi tužitelj.

(2) Ako tužitelj u roku koji sud odredi ne proširi tužbu na sve osobe koje moraju biti stranke u postupku ili ako se te osobe ne pridruže tužbi, sud će na odgovarajući način primijeniti odredbe parničnog postupka.

(3) Kad u postupku ima više tužitelja ili tuženika, oni se smatraju jedinstvenim suparničarima.

(4) Kad tužbu podnosi jedan od tužitelja u zakonskom roku, tužbi se može pridružiti i tužitelj kojemu je istekao rok za tužbu.

Dokazi

Članak 390.

(1) U postupku radi utvrđivanja majčinstva ili očinstva sud odlučne činjenice može utvrđivati i izvođenjem dokaza medicinskim vještačenjem sukladno postignućima suvremene znanosti.

(2) Ako je odlučio da će se izvesti dokaz medicinskim vještačenjem, sud će u rješenju o izvođenju toga dokaza odrediti i rok do kojega će se čekati izvođenje dokaza.

(3) Sud će rok iz stavka 2. ovoga članka odrediti uzimajući u obzir žurnost postupka i ostale okolnosti slučaja, s tim da rok ne može biti dulji od tri mjeseca računajući od dana dostave rješenja strankama.

(4) Poziv za izvođenje dokaza medicinskim vještačenjem sud će, uz rješenje kojim je odredio izvođenje toga dokaza, dostaviti osobno strankama. U pozivu se obvezno navodi ustanova koja će izvršiti medicinsko vještačenje, vrijeme vještačenja te upozorenje na posljedice izostanka.

(5) Kad rok iz stavka 2. ovoga članka protekne, rasprava će se provesti bez obzira na to što taj dokaz nije izveden.

(6) Ako dokaz nije izveden jer se jedna od stranaka nije odazvala pozivu za izvođenje dokaza medicinskim vještačenjem ili je uskratila izvođenje tih dokaza, sud će procijeniti od kakvog je to značenja.

Troškovi vještačenja

Članak 391.

U postupku radi utvrđivanja majčinstva odnosno očinstva iz sredstava suda isplatit će se predujam za troškove vještačenja.

Pravni lijekovi

Članak 392.

Protiv drugostupanjske presude o utvrđivanju majčinstva ili očinstva dopuštena je revizija iz članka 382. stavka 1. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“, br. 26/91., 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11., 25/13., 43/13. i 89/14).

b) Postupak radi osporavanja majčinstva

Tužba djeteta

Članak 393.

(1) Dijete može podnijeti tužbu radi osporavanja majčinstva ženi koja je upisana u maticu rođenih kao njegova majka do navršene dvadeset i pete godine života.

(2) Ako je dijete maloljetno, tužbu u njegovo ime podnosi posebni skrbnik kojega imenuje centar za socijalnu skrb.

(3) Kad posebni skrbnik iz stavka 2. ovoga članka podnese tužbu, prestaje ovlaštenje roditelja za zastupanje djeteta u tom postupku.

(4) Ako je dijete punoljetno i lišeno poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, tužbu u njegovo ime može podnijeti njegov zakonski zastupnik.

Tužba žene koja je upisana u maticu rođenih kao majka

Članak 394.

(1) Žena koja je upisana u maticu rođenih kao djetetova majka može podnijeti tužbu radi osporavanja svojeg majčinstva u roku od šest mjeseci od saznanja za činjenicu koja isključuje njezino majčinstvo, a najkasnije do navršene sedme godine života djeteta.

(2) Ako je žena koja je upisana u maticu rođenih kao djetetova majka lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, tužbu u njezino ime može podnijeti njezin zakonski zastupnik.

Tužba žene koja sebe smatra majkom

Članak 395.

(1) Žena koja sebe smatra djetetovom majkom može osporavati majčinstvo ženi koja je upisana u maticu rođenih kao majka ako istodobno traži da se utvrdi njezino majčinstvo.

(2) Ako je žena koja sebe smatra majkom lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, tužbu u njezino ime može podnijeti njezin zakonski zastupnik.

(3) Tužba iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti u roku od šest mjeseci od saznanja da je ona majka tog djeteta, a najkasnije do navršene sedme godine života djeteta.

(4) U postupku iz stavka 1. ovoga članka sud će, prije nego što započne raspravljati i odlučivati o zahtjevu radi osporavanja majčinstva odrediti, na trošak tužiteljice, izvođenje dokaza medicinskim vještačenjem sukladno postignućima suvremene medicinske znanosti radi utvrđivanja majčinstva tužiteljice.

(5) Ako iz medicinskog vještačenja proizlazi da tužiteljica nije majka djeteta kojem osporava majčinstvo, sud će presudom odbiti tužbeni zahtjev u cijelosti.

(6) Sud će nastaviti raspravljati i odlučivati o zahtjevima radi osporavanja i utvrđivanja majčinstva ako iz medicinskog vještačenja proizlazi da je tužiteljica majka djeteta kojemu je osporila majčinstvo.

(7) Sud će odluku o oba zahtjeva iz stavka 1. ovoga članka donijeti u jednoj presudi.

Nastavak postupka

Članak 396.

Osoba koja ima pravni interes može nastaviti postupak osporavanja majčinstva u roku od šest mjeseci od smrti žene koja je pokrenula postupak ili u roku od mjesec dana od pravomoćnosti odluke o nasljeđivanju.

Stranke u postupku

Članak 397.

(1) U postupku u kojem se isključivo osporava majčinstvo, stranke su dijete, žena čije se majčinstvo osporava i otac djeteta.

(2) U postupku u kojem druga žena osporava majčinstvo ženi koja je upisana u maticu rođenih kao majka tražeći istodobno utvrđivanje svojega majčinstva, stranke su dijete, žena koja sebe smatra majkom i žena čije se majčinstvo osporava.

(3) U postupcima iz stavka 2. ovoga članka stranke su i djetetov otac i muškarac kojega bi se, u slučaju da se utvrdi majčinstvo, smatralo djetetovim ocem.

Djelovanje presude

Članak 398.

Pravomoćnom presudom o osporavanju majčinstva smatra se osporenim i očinstvo majčina muža, odnosno muškarca čije je očinstvo utvrđeno priznanjem.

Suparničarstvo, dokazi i pravni lijekovi

Članak 399.

Na suparničarstvo, izvođenje dokaza medicinskim vještačenjem i pravne lijekove u postupcima osporavanja majčinstva na odgovarajući način se primjenjuju odredbe članaka 389., 390. i 392. ovoga Zakona.

c) Postupak radi osporavanja očinstva

Tužba djeteta

Članak 400.

(1) Tužbu radi osporavanja očinstva dijete može podnijeti do navršene dvadeset i pete godine života.

(2) Ako je dijete maloljetno, tužbu iz stavka 1. ovoga članka u njegovo ime podnosi posebni skrbnik kojega imenuje centar za socijalnu skrb.

(3) Kad posebni skrbnik iz stavka 2. ovoga članka podnese tužbu iz stavka 1. ovoga članka prestaje ovlaštenje roditelja za zastupanje djeteta u tom postupku.

(4) Ako je dijete punoljetno i lišeno poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, tužbu u njegovo ime može podnijeti njegov zakonski zastupnik.

Tužba majčina muža

Članak 401.

(1) Tužbu radi osporavanja očinstva djeteta rođenoga za vrijeme trajanja braka ili tijekom tristo dana od prestanka braka može podnijeti majčin muž ako smatra da on nije biološki otac, i to u roku od šest mjeseci od dana saznanja za činjenicu koja dovodi u sumnju istinitost upisanoga očinstva, ali najkasnije do navršene sedme godine života djeteta.

(2) Ako je majčin muž lišen poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, tužbu radi osporavanja očinstva može podnijeti njegov zakonski zastupnik.

Tužba muškarca koji je priznao očinstvo

Članak 402.

(1) Muškarac koji je u maticu rođenih upisan kao otac djeteta na temelju priznanja očinstva, a poslije je saznao za činjenicu koja isključuje njegovo očinstvo, može tužbom osporavati svoje očinstvo u roku od šest mjeseci od dana saznanja za tu činjenicu, ali najkasnije do navršene sedme godine života djeteta.

(2) Muškarac koji je pod prisilom priznao očinstvo djeteta za koje tvrdi da ne potječe od njega može tužbom osporavati svoje očinstvo u roku od šest mjeseci od priznanja, a najkasnije do sedme godine života djeteta.

(3) Ako je muškarac iz stavaka 1. i 2. ovoga članka lišen poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, tužbu radi osporavanja očinstva može podnijeti njegov zakonski zastupnik.

Tužba muškarca koji sebe smatra ocem

Članak 403.

(1) Muškarac koji sebe smatra ocem djeteta može tužbom osporavati očinstvo osobi koja je to dijete priznala za svoje ako istodobno traži da se utvrdi njegovo očinstvo.

(2) Ako je muškarac koji sebe smatra ocem lišen poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, tužbu u njegovo ime može podnijeti njegov zakonski zastupnik.

(3) Tužba iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti u roku od godine dana od upisa priznanja očinstva u maticu rođenih.

(4) U postupku iz stavka 1. ovoga članka sud će, prije nego što započne raspravljati i odlučivati o zahtjevu radi osporavanja očinstva, odrediti na trošak tužitelja, izvođenje dokaza medicinskim vještačenjem sukladno postignućima suvremene medicinske znanosti radi utvrđivanja očinstva tužitelja.

(5) Ako iz medicinskog vještačenja proizlazi da tužitelj nije otac djeteta kojemu osporava očinstvo, sud će presudom odbiti tužbeni zahtjev u cijelosti.

(6) Sud će nastaviti raspravljati i odlučivati o zahtjevima radi osporavanja i utvrđivanja očinstva ako iz medicinskog vještačenja proizlazi da je tužitelj otac djeteta kojemu je osporio očinstvo.

(7) Sud će odluku o oba zahtjeva iz stavka 1. ovoga članka donijeti u jednoj presudi.

Tužba majke djeteta

Članak 404.

(1) Majka može podnijeti tužbu radi osporavanja očinstva djeteta rođenog za vrijeme trajanja braka ili tijekom tristo dana od prestanka braka u roku od šest mjeseci od rođenja djeteta.

(2) Ako je majka lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, tužbu radi osporavanja očinstva može podnijeti njezin zakonski zastupnik.

Nastavak postupka

Članak 405.

Osoba koja ima pravni interes može nastaviti postupak osporavanja očinstva u roku od šest mjeseci od smrti muškarca koji je pokrenuo postupak ili u roku od mjesec dana od pravomoćnosti odluke o nasljeđivanju.

Stranke u postupku

Članak 406.

(1) Stranke u postupku radi osporavanja očinstva su dijete, djetetova majka i muškarac čije se očinstvo osporava.

(2) Ako se u postupku iz stavka 1. ovoga članka osporava očinstvo utvrđeno priznanjem, stranka je i muškarac koji osporava to očinstvo.

Suparničarstvo, dokazi i pravni lijekovi

Članak 407.

Na suparničarstvo, izvođenje dokaza medicinskim vještačenjem i pravne lijekove u postupku osporavanja očinstva na odgovarajući način se primjenjuju odredbe članaka 389., 390. i 392. ovoga Zakona.

3. Postupak radi rješavanja pitanja o roditeljskoj skrbi, ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem i uzdržavanju djeteta

Spor o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima djeteta s roditeljem i uzdržavanju djeteta

Članak 408.

(1) Spor o roditeljskoj skrbi je spor o pitanju s kojim će roditeljem dijete stanovati i načinu ostvarivanja roditeljske skrbi u kojem se odlučuje i o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem te uzdržavanju djeteta.

(2) Spor o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem i uzdržavanju djeteta mogu se voditi i kao samostalni sporovi.

Tužba i mjesna nadležnost

Članak 409.

(1) Ako se roditelji nisu sporazumjeli o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili ga je sud odbio odobriti, svaki roditelj ili dijete mogu podnijeti tužbu radi rješavanja pitanja s kojim će roditeljem dijete stanovati, načinu ostvarivanja roditeljske skrbi, osobnih odnosa djeteta s drugim roditeljem te uzdržavanju djeteta.

(2) U postupku u kojem se odlučuje s kojim će roditeljem dijete stanovati, o roditeljskoj skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem sud nije vezan zahtjevima stranaka.

(3) Odredbe stavaka 1. i 2. ovoga članka na odgovarajući se način primjenjuju i u slučaju kad nije postignut sporazum o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem ili ga je sud odbio odobriti.

(4) Za suđenje u sporovima iz stavaka 1. i 3. ovoga članka nadležan je sud koji je opće mjesno nadležan za dijete.

Prilozi uz tužbu

Članak 410.

(1) Tužitelj koji pokreće postupak radi rješavanja pitanja o ostvarivanju roditeljske skrbi ili ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem dužan je uz tužbu priložiti izvješće o obveznom savjetovanju iz članka 324. ovoga Zakona.

(2) Ako tužitelj iz stavka 1. ovoga članka uz tužbu podnese izvješće o obveznom savjetovanju starije od šest mjeseci, sud će tužbu radi rješavanja pitanja o ostvarivanju roditeljske skrbi ili ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem odbaciti.

(3) Ako tužitelj iz stavka 1. ovoga članka uz tužbu radi rješavanja pitanja o ostvarivanju roditeljske skrbi ili ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem nije podnio izvješće o obveznom savjetovanju, sud će pozvati tužitelja da ga podnese u skladu s danom uputom.

(4) Sud će odrediti rok od osam dana za podnošenje izvješća iz stavka 3. ovoga članka i upozoriti tužitelja na pravne posljedice nepostupanja po nalogu suda.

(5) Smatrat će se da je tužba radi rješavanja pitanja o ostvarivanju roditeljske skrbi ili ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem povučena ako izvješće o obveznom savjetovanju ne bude podneseno u određenom roku, a ako ponovno bude podnesena tužba radi rješavanja pitanja o ostvarivanju roditeljske skrbi ili ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem bez izvješća o obveznom savjetovanju, sud će odbaciti tužbu.

(6) Odredbe stavka 1. do stavka 5. ovoga članka ne odnose se na slučajeve u kojima se ne provodi obvezno savjetovanje sukladno članku 329. ovoga Zakona.

Odgovor na tužbu i pripremno ročište

Članak 411.

U postupcima o roditeljskoj skrbi i osobnim odnosima djeteta s roditeljem ne primjenjuju se odredbe posebnog zakona kojim se uređuje parnični postupak koje se odnose na odgovor na tužbu i pripremno ročište.

Spajanje postupaka

Članak 412.

Ako je nakon pokretanja postupka u kojem se odlučuje o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa djeteta s roditeljem te uzdržavanju djeteta pokrenut postupak u bračnom sporu, sud će spojiti taj postupak s postupkom u bračnom sporu.

Odlučivanje suda po službenoj dužnosti

Članak 413.

(1) Sud će odlučiti po službenoj dužnosti s kojim će roditeljem dijete stanovati, o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa djeteta s roditeljem te uzdržavanju djeteta:

1. odlukom kojom se utvrđuje da brak ne postoji ili se poništava ili razvodi te u drugim slučajevima razdvojenog života roditelja ili

2. odlukom o utvrđivanju ili osporavanju majčinstva ili očinstva kada je donošenje ove odluke, s obzirom na ishod parnice i okolnosti slučaja, moguće i potrebno.

(2) Sud može odlukom iz stavka 1. ovoga članka:

1. ograničiti ili zabraniti ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s roditeljem sukladno članku 123. ovoga Zakona,

2. odrediti da se osobni odnosi s djetetom ostvaruju pod nadzorom stručne osobe sukladno članku 124. ovoga Zakona,

3. izreći mjeru za zaštitu prava i dobrobiti djeteta kad je to prema okolnostima slučaja potrebno i

4. odlučiti o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s maćehom ili očuhom ako su u trenutku prestanka bračne zajednice živjeli zajedno i brinuli se o djetetu.

Pravni položaj i zastupanje djeteta

Članak 414.

(1) Dijete je stranka postupaka u kojima se odlučuje o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa djeteta s roditeljem te uzdržavanju djeteta, neovisno o tome je li ga pokrenulo.

(2) Dijete u postupku iz stavka 1. ovoga članka zastupa poseban skrbnik imenovan za taj postupak sukladno članku 240. ovoga Zakona.

(3) Roditelji djeteta nisu ovlašteni uz posebnog skrbnika poduzimati radnje u postupku u ime djeteta.

Odluka o predaji djeteta

Članak 415.

(1) U odluci o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati i o roditeljskoj skrbi sud će, ako je to potrebno, naložiti osobi kod koje se dijete nalazi da ga preda roditelju.

(2) Sud će u odluci iz stavka 1. ovoga članka odrediti rok za predaju djeteta ili naložiti da se dijete preda odmah.

(3) Odluka suda o predaji djeteta roditelju s kojim će dijete stanovati obvezuje stranke i osobu kod koje se dijete nalazi.

Utvrđivanje činjenica i izvođenje dokaza

Članak 416.

(1) Prije donošenja odluke o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati, o roditeljskoj skrbi i osobnim odnosima djeteta s roditeljem sud će:

1. omogućiti djetetu da izrazi svoje mišljenje, sukladno odredbama ovoga Zakona,

2. utvrditi na koji način je svaki od roditelja provodio vrijeme s djetetom i na koji način je ostvarivao roditeljsku skrb o djetetu prije pogoršanja obiteljskih odnosa i

3. po potrebi pribaviti nalaz i mišljenje centra za socijalnu skrb ili ovlaštenog sudskog vještaka.

(2) Sud će u postupku posebno cijeniti:

1. spremnost svakog od roditelja na suradnju u postupku obveznog savjetovanja ili spremnost na sudjelovanje u obiteljskoj medijaciji i

2. spremnost svakog od roditelja na poticanje ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s drugim roditeljem.

(3) Spremnost na suradnju iz stavka 2. ovoga članka nije od važnosti u slučajevima obiteljskog nasilja.

Posebne dužnosti i odluka suda o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem

Članak 417.

(1) U postupcima u kojima se odlučuje o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem sud je dužan:

1. upozoriti roditelje da je ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s roditeljem od posebne važnosti za djetetovu dobrobit,

2. poticati roditelje na postizanje sporazuma i sudjelovanje u postupku obiteljske medijacije, osim u slučajevima obiteljskog nasilja i

3. ako izostane sporazum iz točke 2. ovoga stavka, voditi računa da mjesto na kojem će se ostvarivati osobni odnosi djeteta s roditeljem bude prikladno za dijete, uzimajući u obzir istodobno stvarne prostorne i vremenske mogućnosti roditelja koji ima pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

(2) Odluka suda mora sadržati detaljne podatke o načinu, vremenu i mjestu preuzimanja, odnosno povratka djeteta, a po potrebi i troškovima ostvarivanja osobnih odnosa roditelja s djetetom.

(3) Sud će u obrazloženje odluke unijeti pisano upozorenje o pravnim posljedicama nepoštivanja obveze omogućavanja ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s drugim roditeljem, i to:

1. mogućnost izricanja novčane kazne u iznosu do trideset tisuća kuna

2. mogućnost izricanja zatvorske kazne od jednog dana do šest mjeseci te

3. mogućnost promjene odluke s kojim će roditeljem dijete stanovati.

Mjere kojima se osigurava provedba odluke o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem

Članak 418.

(1) Sud može u postupku u kojem se odlučuje o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem odrediti jednu ili više mjera kojima se osigurava provedba odluke ako

posumnja da bi roditelj s kojim dijete stanuje odbijao postupati u skladu s odlukom o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s drugim roditeljem, i to:

1. odrediti osobu koja će pomagati pri provedbi odluke ili sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem i

2. odrediti obvezu polaganja jamstva u novcu od strane roditelja s kojim dijete stanuje.

(2) Kad određuje mjere iz stavka 1. ovoga članka, sud posebno vodi računa o prijašnjem ponašanju roditelja s kojim dijete stanuje.

Mjere kojima se osigurava povratak djeteta

Članak 419.

(1) Sud može u postupku u kojem se odlučuje o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem odrediti jednu ili više mjera kojima se osigurava povratak djeteta ili zaprječuje protupravno odvođenje djeteta od strane roditelja koji ima pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom, i to:

1. odrediti obvezu predaje putovnice roditelja koji ima pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom za vrijeme ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom sudu koji je mjeru odredio,

2. odrediti obvezu polaganja jamstva u novcu od strane roditelja koji ima pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom,

3. odrediti zabranu otuđenja ili opterećenja imovinskih prava roditelju koji ima pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom uz zabilježbu i upis zabrane u javne upisnike,

4. odrediti obvezu roditelja koji ima pravo ostvarivati osobne odnose da se redovito javlja zajedno s djetetom ovlaštenom tijelu kao što je centar za socijalnu skrb u mjestu gdje se osobni odnosi ostvaruju,

5. odrediti mjesto gdje se osobni odnosi imaju ostvarivati i

6. zabraniti odlazak djeteta iz države u kojoj se osobni odnosi imaju ostvarivati te odrediti registraciju zabrane u državnom ili prekograničnom informacijskom sustavu.

(2) Kada određuje mjere iz stavka 1. ovoga članka, sud mora posebno voditi računa o prijašnjem ponašanju roditelja koji ima pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom.

Sporazum roditelja

Članak 420.

(1) Sud može odluku o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati, o načinu ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s drugim roditeljem i o ostvarivanju roditeljske skrbi donijeti na temelju sporazuma roditelja ako smatra da je taj sporazum u skladu s dobrobiti djeteta.

(2) Ako roditelji sporazumno odluče ostvarivati zajedničku roditeljsku skrb, sporazum mora uređivati sva bitna pitanja iz plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi sukladno odredbi članka 106. stavka 2. ovoga Zakona.

(3) Što se tiče pravnih lijekova i izmjene odluke, odluka suda donesena na temelju sporazuma roditelja o ostvarivanju zajedničke roditeljske skrbi izjednačena je s planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi koji je odobren od strane suda.

Odluke bez obrazloženja

Članak 421.

Odluka o roditeljskoj skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom ne mora biti obrazložena ako je donesena na temelju sporazuma roditelja sukladno članku 420. ovoga Zakona ili ako je odluka bila usmeno objavljena u nazočnosti svih stranaka i sve su se stranke odrekle pravnih lijekova.

Pravni lijekovi

Članak 422.

Protiv drugostupanjske odluke o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati, o roditeljskoj skrbi, o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s drugim roditeljem i o uzdržavanju djeteta dopuštena je revizija iz članka 382. stavka 2. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“, br. 26/91., 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11., 25/13., 43/13. i 89/14.).

4. Postupak u sporovima radi uzdržavanja

Primjena pravila postupka u sporovima male vrijednosti

Članak 423.

U sporovima radi uzdržavanja ne primjenjuju se odredbe posebnog zakona kojim se uređuje parnični postupak koje se odnose na postupak u sporovima male vrijednosti.

Stranke u postupku radi uzdržavanja djeteta

Članak 424.

(1) Stranke u postupku radi uzdržavanja djeteta su dijete i osoba koja ga je prema ovom Zakonu dužna uzdržavati.

(2) Dijete iz stavka 1. ovoga članka zastupa roditelj s kojim dijete stanuje. Ako roditelj s kojim dijete stanuje pristane, u postupku radi uzdržavanja dijete zastupa centar za socijalnu skrb.

(3) Uz centar za socijalnu skrb, roditelj s kojim dijete stanuje ovlašten je i dalje poduzimati radnje u postupku. U slučaju suprotnosti radnji centra za socijalnu skrb i roditelja s kojim dijete stanuje sud će, uzimajući u obzir sve okolnosti, osobito dobrobit djeteta, procijeniti hoće li uzeti u obzir radnju centra za socijalnu skrb ili roditelja djeteta.

(4) Centar za socijalnu skrb dužan je u ime djeteta pokrenuti i voditi postupak radi uzdržavanja, odnosno radi povećanja uzdržavanja ako roditelj s kojim dijete stanuje to pravo ne ostvaruje iz neopravdanih razloga dulje od tri mjeseca od dana kad je dijete steklo to pravo.

(5) Centar za socijalnu skrb zastupa dijete u postupku radi uzdržavanja ako se o djetetu skrbi druga fizička ili pravna osoba.

(6) U postupcima iz stavaka 4. i 5. ovoga članka roditelji djeteta nisu ovlašteni uz centar za socijalnu skrb poduzimati radnje u postupku u ime djeteta. Kad centar za socijalnu skrb podnese tužbu u ime djeteta, prestaju ovlaštenja roditelja za zastupanje djeteta u postupcima iz stavaka 4. i 5. ovoga članka.

Presude o uzdržavanju djeteta

Članak 425.

(1) U sporu o uzdržavanju u kojem je tužitelj dijete, sud može donijeti presudu zbog ogluhe, te presudu zbog izostanka ako procijeni da je to u skladu s dobrobiti djeteta.

(2) U sporu o uzdržavanju djeteta sud može donijeti presudu na temelju priznanja, te presudu na temelju odricanja ako procijeni da je to u skladu s dobrobiti djeteta.

Nevezanost suda za zahtjeve stranaka i sudska nagodba

Članak 426.

U postupku radi uzdržavanja djeteta sud nije vezan zahtjevima stranaka, a sporazum stranaka uzet će se u obzir ako je u skladu s dobrobiti djeteta, te će dopustiti sklapanje sudske nagodbe.

Dostavljanje odluka centru za socijalnu skrb

Članak 427.

Sud će pravomoćnu odluku i sudska nagodbu o uzdržavanju djeteta dostaviti centru za socijalnu skrb prebivališta odnosno boravišta djeteta.

Pravni lijekovi

Članak 428.

Protiv drugostupanjske odluke o uzdržavanju djeteta dopuštena je revizija iz članka 382. stavka 2. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“, br. 26/91., 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11., 25/13., 43/13. i 89/14).

Sporovi radi prestanka uzdržavanja

Članak 429.

(1) Ako je pravo na uzdržavanje utvrđeno ovršnom ispravom, obveznik uzdržavanja može tužbom tražiti da se utvrdi prestanak njegove obveze uzdržavanja čim prestanu postojati zakonske pretpostavke za uzdržavanje.

(2) U presudi kojom prihvaća tužbeni zahtjev iz stavka 1. ovoga članka sud će kao dan prestanka prava na uzdržavanje utvrditi dan podnošenja tužbe ili koji drugi dan nakon tog dana ako nađe da je ona prestala tog dana.

(3) Nakon pravomoćnosti presude kojom je utvrđen dan prestanka obveze uzdržavanja može se tražiti ovrha samo radi naplate tražbina dospjelih do tog dana na temelju ovršne isprave kojom je određena ta obveza.

Sporovi radi smanjenja uzdržavanja

Članak 430.

(1) Ako je pravo na uzdržavanje utvrđeno ovršnom ispravom, obveznik uzdržavanja može tužbom zahtijevati da sud smanji iznos uzdržavanja čim nastanu okolnosti zbog kojih je do toga došlo. U toj tužbi obveznik uzdržavanja je dužan naznačiti smanjeni iznos za koji smatra da ga je još uvijek dužan plaćati.

(2) Ako nađe da je zahtjev za smanjenje iznosa uzdržavanja u cijelosti ili djelomice osnovan, sud će odlučiti o iznosu koji je obveznik uzdržavanja dužan plaćati za uzdržavanje počevši od dana podnošenja tužbe ili kojeg drugog dana nakon tog dana, ili će zahtjev u cijelosti odbiti kao neosnovan.

(3) Nakon ovršnosti presude kojom je određeno da je obveznik uzdržavanja dužan plaćati uzdržavanje od određenog dana u smanjenom iznosu ovrha radi naplate

uzdržavanja prema ovršnoj ispravi iz stavka 1. ovoga članka može se tražiti samo za vrijeme do dana na koji se odnosi ta presuda.

Povrat neosnovano plaćenog uzdržavanja

Članak 431.

(1) Obveznik uzdržavanja koji je davao uzdržavanje i nakon podnošenja tužbe radi prestanka ili smanjenja iznosa uzdržavanja određenog ovršnom ispravom ima pravo na povrat vrijednosti neosnovano danog uzdržavanja ako njegova tužba bude prihvaćena.

(2) Obveznik uzdržavanja može zahtjev za povrat vrijednosti danog uzdržavanja istaknuti u posebnoj tužbi.

Sporovi radi povećanja uzdržavanja

Članak 432.

(1) U presudi kojom se povećava iznos uzdržavanja sud će utvrditi povećani iznos uzdržavanja i odrediti dan od kojeg ga treba plaćati.

(2) Pravo na plaćanje pojedinih obroka uzdržavanja stečeno prije vremena na koje se odnosi odluka o povećanju uzdržavanja ostvarivat će se na temelju ovršne isprave kojom je utvrđeno.

III. POSEBNI IZVANPARNIČNI POSTUPCI

Posebni izvanparnični postupci

Članak 433.

Ovim Zakonom propisani su posebni izvanparnični postupci radi:

1. davanja dopuštenja za sklapanje braka,
2. sporazumnog razvoda braka,
3. odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi,
4. odobravanja sporazuma o uzdržavanju,
5. pojednostavnjenog određivanja uzdržavanja,
6. ostvarivanja pojedinih sadržaja roditeljske skrbi, povjeravanja ostvarivanja roditeljske skrbi zbog smrti roditelja, mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi i ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom,
7. određivanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta,
8. zaštite obiteljskog doma,
9. nadomještanja pristanka za posvojenje djeteta,
10. lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti i
11. donošenja rješenja o zdravlju štićenika.

1. Opće odredbe

Sastav suda

Članak 434.

U izvanparničnom postupku u prvom i drugom stupnju sudi sudac pojedinac, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Mjesna nadležnost

Članak 435.

(1) Ako se tijekom postupka promijene okolnosti na kojima se temelji mjesna nadležnost, sud pred kojim je postupak pokrenut može predmet ustupiti sudu koji je postao mjesno nadležan ako je očito da će se tako lakše provesti postupak ili ako je to potrebno radi zaštite osoba o kojima sud vodi osobitu brigu.

(2) Stranke ne mogu sporazumom mijenjati nadležnost suda.

Stranke u postupku

Članak 436.

(1) Stranke u izvanparničnom postupku su:

1. predlagatelj,

2. osoba koju je predlagatelj označio kao protustranku ili ju je inače naveo kao stranku,

3. svaka osoba na čiji bi pravni položaj mogla izravno utjecati odluka koja se predlaže ili odluka koju sud u povodu prijedloga ili po službenoj dužnosti može donijeti, odnosno osoba na čiji bi pravni položaj mogla izravno utjecati neka druga radnja suda i

4. svaka osoba, tijelo ili oblik udruživanja koja se na temelju zakona treba uključiti u postupak.

(2) Ne smatra se strankom osoba ili tijelo koji su po zakonu dužni dostaviti sudu određenu odluku ili drugi pravni akt ili ga na drugi način obavijestiti o postojanju razloga za pokretanje izvanparničnog postupka po službenoj dužnosti, osim ako za to ne ispunjavaju uvjete iz stavka 1. ovoga članka.

(3) Osoba koja ima pravni interes da određena pravna stvar bude u izvanparničnom postupku riješena na određeni način može kao stranka pokrenuti taj postupak ili u njemu inače sudjelovati kao stranka samo ako je to zakonom izrijeком određeno.

(4) Neka osoba i tijelo mogu se uključiti u izvanparnični postupak kao umješači s položajem samostalnog sudionika samo kad je to izrijeком određeno zakonom. Takva osoba i tijelo imaju u postupku u koji su se uključili samostalno pravo iznositi činjenice i predlagati dokaze te izjavljivati pravne lijekove. Nisu ovlašteni povući ili preinačiti podneseni prijedlog, ali mogu predložiti sudu, kad je on ovlašten donijeti odluku po službenoj dužnosti, donošenje određene odluke.

(5) Ako ovim ili drugim zakonom nije drukčije određeno, osoba koja ima pravni interes sudjelovati u postupku može zatražiti sudjelovanje u postupku. Na položaj i prava te osobe na odgovarajući se način primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku o umješaču.

Prijedlog

Članak 437.

Ako nije drukčije određeno ovim Zakonom, prijedlog kojim se pokreće izvanparnični postupak ne mora sadržavati određen zahtjev, ali iz njega se mora zaključiti kakvu odluku ili drugu sudsku radnju predlagatelj traži te na kakvom činjeničnom stanju taj zahtjev temelji.

Sporovi o činjenicama i o pravu

Članak 438.

(1) Ako u postupku u kojem sudjeluju dvije ili više stranaka dođe do spora o činjenicama o kojima ovisi odluka, sud će donijeti rješenje kojim će obustaviti izvanparnični

postupak i odrediti da se postupak u toj pravnoj stvari pred njime nastavi kao parnični postupak i prije pravomoćnosti rješenja o obustavi izvanparničnog postupka. Tim će rješenjem sud predlagatelju odrediti rok u kojem je dužan uskladiti prijedlog s odredbama Zakona o parničnom postupku o sadržaju tužbe.

(2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka radnje poduzete i dokazi izvedeni tijekom izvanparničnog postupka neće biti bez učinka samo zato što nisu poduzete, odnosno izvedene u parničnom postupku. Sud će rješenjem protiv kojeg nije dopuštena posebna žalba odlučiti koje će se od poduzetih radnji i izvedenih dokaza ponoviti.

(3) Ako u postupku iz stavka 1. ovoga članka među strankama nema spora o bitnim činjenicama, već je sporno pravo koje se temelji na tim činjenicama, sud će nastaviti izvanparnični postupak i odlučiti o spornom pravu.

Usmena rasprava

Članak 439.

Sud može donijeti odluku i bez održavanja rasprave ako ocijeni da rasprava nije potrebna.

Dokazni postupak

Članak 440.

(1) U izvanparničnom postupku mogu se radi utvrđivanja činjeničnog stanja koristiti sva za to prikladna dokazna sredstva.

(2) Sud može u postupcima koje je ovlašten pokrenuti po službenoj dužnosti te u drugim postupcima za koje je to određeno ovim Zakonom izvoditi dokaze i prikupljati obavijesti i kad se sve stranke tomu protive, kad posumnja u postojanje činjenice koja se zakonski predmnijeva ili kad postoji dokaz o njezinu postojanju.

(3) U postupcima iz stavka 2. ovoga članka sud može imenovati vještake iako prije toga nije omogućio strankama da se izjasne o osobi vještaka.

(4) Sud će i u postupcima u kojima je određeno održavanje usmene rasprave uzeti u obzir i sve ono što je izneseno izvan rasprave. Sud može i izvan rasprave izvoditi dokaze, strankama nalogati da dopune svoje navode te poduzimati druge procesne radnje.

(5) Ako smatra da je nužno da se stranka sasluša, da predoči neku ispravu ili da omogućiti razgledavanje predmeta uviđaja koji se nalazi u njezinu posjedu, sud protiv te stranke može primijeniti prisilna sredstva predviđena člankom 441. ovoga Zakona ako se ona bez opravdanog razloga ne odazove pozivu ili ne postupi po traženju suda.

Prisilna sredstva u postupku

Članak 441.

Protiv stranaka koje protivno nalogu suda ne poduzmu radnje koje su potrebne za odvijanje postupka, sud može po službenoj dužnosti primijeniti odgovarajuća prisilna sredstva, a posebno:

1. izricati i izvršavati novčane i zatvorske kazne u skladu s odredbama Ovršnog zakona,
2. odrediti i provesti prisilno dovođenje,
3. odrediti i provesti oduzimanje isprava i predmeta koji mogu poslužiti kao dokaz i

4. postaviti privremenog zastupnika koji će na trošak i rizik osobe koja se pozivu nije odazvala poduzimati radnje koje može poduzimati zastupnik.

Rješenja

Članak 442.

(1) Sud odlučuje rješenjem.

(2) Rješenje ne mora biti obrazloženo ako su prihvaćeni prijedlozi stranaka koji međusobno nisu u suprotnosti, ako rješenje odgovara izjavljenoj volji svih stranaka ili ako je rješenje bilo usmeno objavljeno u nazočnosti svih stranaka i sve su se stranke odrekle prava na žalbu.

Učinci rješenja

Članak 443.

(1) Kad se u odluci nalaže ispunjenje neke činidbe, sud će odrediti rok u kojem je stranka dužna ispuniti tu činidbu.

(2) Sud može odrediti da se činidba ispuni odmah ako je to potrebno radi zaštite osoba o čijim je pravima i interesima dužan osobito paziti tijekom postupka.

Učinci odluka u statusnim stvarima

Članak 444.

(1) Kad se odlukom suda mijenja osobni status stranke ili njezina prava i dužnosti, pravni učinci odluke nastupaju kad ona postane pravomoćna.

(2) Sud može odrediti da pravni učinci odluke nastupaju prije pravomoćnosti ako je to potrebno radi zaštite osoba o čijim je pravima i interesima dužan osobito paziti tijekom postupka.

Pravni lijekovi

Članak 445.

(1) Protiv odluke donesene u prvom stupnju dopuštena je žalba, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

(2) Žalba se podnosi u roku od petnaest dana od dana dostave rješenja.

(3) Pravodobno podnesena žalba zadržava ovrhu odluke, odnosno pravne učinke odluke, ako drukčije nije određeno odlukom suda ili ovim Zakonom.

(4) Sud može odlučiti da žalba ne zadržava ovrhu kad se izriču mjere kojima se štite prava i dobrobit djece.

Postupanje suda po žalbi

Članak 446.

(1) Prvostupanjski sud može u povodu pravodobno podnesene žalbe ukinuti ili preinačiti svoju odluku ako se time ne povređuju prava drugih osoba.

(2) Ako prvostupanjski sud ne ukine ili ne preinači svoje rješenje, dostavit će žalbu sa svim spisima drugostupanjskom sudu.

Revizija

Članak 447.

(1) Protiv drugostupanjskog rješenja kojim je žalba odbijena i prvostupanjsko rješenje potvrđeno ili kojim je ono preinačeno dopuštena je revizija samo ako je drugostupanjski sud u izreci svojeg rješenja odredio da je revizija protiv njega dopuštena.

(2) Drugostupanjski sud može odlučiti na način iz stavka 1. ovoga članka ako ocijeni da odluka o stvari ovisi o rješenju nekog materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

(3) U obrazloženju rješenja kojom dopušta reviziju iz stavka 1. ovoga članka drugostupanjski će sud naznačiti zbog kojeg je pravnog pitanja dopušta i izložiti razloge zbog kojih smatra da je ono važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

(4) Ako je rješenje iz stavka 1. ovoga članka donio u povodu žalbe Vrhovni sud Republike Hrvatske, protiv takvog rješenja revizija nije dopuštena.

(5) O reviziji iz stavka 1. i žalbi iz stavka 4. ovoga članka odlučuje Vrhovni sud Republike Hrvatske u sastavu u kojemu odlučuje o reviziji protiv presude.

Prijedlog za preinaku ili ukidanje rješenja

Članak 448.

(1) U izvanparničnom postupku može se podnijeti prijedlog za preinaku ili ukidanje pravomoćnog rješenja zbog razloga zbog kojih se može tražiti ponavljanje postupka prema odredbama Zakona o parničnom postupku.

(2) Zbog razloga iz stavka 1. ovoga članka sud može po službenoj dužnosti preinačiti ili ukinuti pravomoćno rješenje ako je bio ovlašten po službenoj dužnosti pokrenuti taj postupak, osim ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

(3) Postupak iz stavaka 1. i 2. ovoga članka provodi se uz odgovarajuću primjenu odredaba Zakona o parničnom postupku o ponavljanju postupka.

2. Postupak radi davanja dopuštenja za sklapanje braka

Prijedlog i odluka suda za maloljetnu osobu

Članak 449.

(1) Osoba koja je navršila šesnaest godina samostalno podnosi prijedlog za donošenje rješenja o dopuštenju sklapanja braka.

(2) Sud će saslušati maloljetnog podnositelja prijedloga, njegove roditelje, odnosno skrbnika i osobu s kojom namjerava sklopiti brak te pribaviti mišljenje centra za socijalnu skrb i ispitati okolnosti značajne za odluku.

(3) Sud će donijeti rješenje kojim dopušta sklapanje braka maloljetnoj osobi iz stavka 1. ovoga članka ako utvrdi da je mentalno i tjelesno zrela za brak te da je sklapanje braka u skladu s njezinom dobrobiti.

Prijedlog i rješenje suda za osobu lišenu poslovne sposobnosti

Članak 450.

(1) Osoba lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja samostalno podnosi prijedlog za donošenje rješenja o dopuštenju sklapanja braka.

(2) Sud će pribaviti mišljenje skrbnika i centra za socijalnu skrb o podnesenom prijedlogu iz stavka 1. ovoga članka.

(3) Sud će donijeti rješenje o dopuštenju sklapanja braka za osobu iz stavka 1. ovoga članka za koju utvrdi da je sposobna shvatiti značenje braka i obveza koje iz njega proizlaze te da je brak u skladu s njezinom dobrobiti.

Mjesna nadležnost

Članak 451.

U postupcima u kojima se odlučuje o dopuštenju za sklapanje braka nadležan je sud koji je opće mjesno nadležan za osobu koja je podnijela prijedlog za donošenje odluke kojom se dopušta sklapanje braka.

Pravni lijek

Članak 452.

(1) Protiv rješenja suda kojim se odbija prijedlog za dopuštenje sklapanja braka zbog maloljetnosti, žalbu može podnijeti samo maloljetna osoba koja namjerava sklopiti brak i osoba s kojom ona namjerava sklopiti brak.

(2) Protiv rješenja suda kojim se dopušta sklapanje braka maloljetnoj osobi, žalbu mogu podnijeti njezini roditelji, odnosno njezin skrbnik i centar za socijalnu skrb.

(3) Protiv rješenja suda kojim se odbija prijedlog za dopuštenje sklapanja braka zbog lišenja poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja žalbu može podnijeti osoba lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja i osoba s kojom namjerava sklopiti brak.

(4) Protiv rješenja suda kojim se dopušta sklapanje braka osobi lišenoj poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja žalbu može podnijeti njezin skrbnik i centar za socijalnu skrb.

3. Postupak radi sporazumnog razvoda braka

Bračne stvari

Članak 453.

(1) Ako oba bračna druga predlažu sporazumni razvod braka, izvanparnični postupak pokreće se prijedlogom za sporazumni razvod braka.

(2) Ako jedan od bračnih drugova odustane od prijedloga za sporazumni razvod braka, a drugi ostane pri zahtjevu da se brak razvede, takav zahtjev smatrat će se tužbom radi razvoda braka i postupak će se nastaviti prema odredbama članaka 369. do 373. i članaka 379. do 381. ovoga Zakona.

Nastavak postupka

Članak 454.

Odredbe članka 380. ovoga Zakona primjenjivat će se na odgovarajući način i kad je umro bračni drug koji je podnio prijedlog za sporazumni razvod braka.

Mjesna nadležnost

Članak 455.

(1) Za suđenje u povodu prijedloga za sporazumni razvod braka nadležan je sud na čijem su području bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivalište.

(2) Ako je u bračnim stvarima sud u Republici Hrvatskoj nadležan zato što su bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivalište u Republici Hrvatskoj, nadležan je sud na čijem su području bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivalište.

Prilozi uz prijedlog

Članak 456.

Bračni drugovi koji imaju zajedničko maloljetno dijete dužni su uz prijedlog za sporazumni razvod braka podnijeti izvješće o obveznom savjetovanju iz članka 324. ovoga Zakona i plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi iz članka 106. ovoga Zakona.

Odbacivanje prijedloga

Članak 457.

Ako bračni drugovi koji imaju zajedničko maloljetno dijete uz prijedlog za sporazumni razvod braka podnesu izvješće o obveznom savjetovanju starije od šest mjeseci, sud će prijedlog za sporazumni razvod braka odbaciti.

Ispravak i dopuna prijedloga

Članak 458.

(1) Ako bračni drugovi koji imaju zajedničko maloljetno dijete uz prijedlog za sporazumni razvod braka nisu podnijeli izvješće o obveznom savjetovanju ili plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sud utvrdi da plan nije u skladu s dobrobiti djeteta, sud će pozvati podnositelje da ih podnesu, odnosno dopune ili isprave u skladu s danom uputom.

(2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, sud će odrediti rok od osam dana za ponovno podnošenje prijedloga i upozoriti stranke na pravne posljedice nepostupanja po nalogu suda.

(3) Smatrat će se da je prijedlog za sporazumni razvod braka povučen ako izvješće o obveznom savjetovanju i plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ne budu podneseni u određenom roku, a ako ponovno bude podnesen prijedlog bez izvješća o obveznom savjetovanju i plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, ili plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi bez ispravka, odnosno dopune, sud će odbaciti prijedlog za sporazumni razvod braka.

Povlačenje prijedloga

Članak 459.

Prijedlog za sporazumni razvod braka bračni drugovi mogu povući dok postupak nije pravomoćno okončan.

Pravni lijekovi

Članak 460.

(1) Protiv rješenja kojim se sporazumno razvodi brak žalba se može podnijeti zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“, br. 26/91., 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11., 25/13., 43/13. i 89/14.) ili zbog toga što

je pristanak za razvod dan u bitnoj zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijave ili ako za donošenje rješenja nisu bile ispunjene pretpostavke određene ovim Zakonom.

(2) Protiv pravomoćnog rješenja kojim se brak sporazumno razvodi, nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi niti druga pravna sredstva.

4. Postupak radi odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi

Stranke u postupku

Članak 461.

(1) Ako su roditelji postigli plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi iz članka 106. ovoga Zakona, izvanparnični postupak radi odobravanja plana pokreće se prijedlogom obaju roditelja.

(2) U postupku provjere i odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi dijete zastupaju oba roditelja.

Mjesna nadležnost

Članak 462.

Za odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi nadležan je sud koji je opće mjesno nadležan za dijete.

Prilozi uz prijedlog

Članak 463.

Roditelji su dužni uz prijedlog za odobravanje plana podnijeti izvješće o obveznom savjetovanju iz članka 324. ovoga Zakona i plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi iz članka 106. ovoga Zakona.

Odbacivanje prijedloga

Članak 464.

Ako roditelji uz prijedlog za odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi podnesu izvješće o obveznom savjetovanju iz članka 324. ovoga Zakona starije od šest mjeseci, sud će prijedlog za odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi odbaciti.

Ispravak i dopuna prijedloga

Članak 465.

(1) Ako roditelji uz prijedlog za odobravanje plana nisu podnijeli izvješće o obveznom savjetovanju ili plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sud utvrdi da plan nije u skladu s dobrobiti djeteta, sud će pozvati podnositelje da ih podnesu, odnosno dopune ili isprave u skladu s danom uputom.

(2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, sud će odrediti rok od osam dana za ponovno podnošenje prijedloga i upozoriti stranke na pravne posljedice nepostupanja po nalogu suda.

(3) Smatrat će se da je prijedlog za odobravanje plana povučen ako izvješće o obveznom savjetovanju i plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ne budu podneseni u određenom roku, a ako ponovno bude podnesen prijedlog bez izvješća o obveznom

savjetovanju i plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, bez ispravka, odnosno dopune, sud će odbaciti prijedlog za odobravanje plana.

Rješenje o odobravanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi

Članak 466.

(1) O odobravanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi sud odlučuje rješenjem.

(2) Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi je sastavni dio rješenja o odobravanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

(3) Rješenje o odobravanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ne mora biti obrazloženo i može se izdati otiskivanjem štambilja na prijedlogu za odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

Pravni lijekovi

Članak 467.

(1) Protiv rješenja kojim se odobrava plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi žalba se može podnijeti zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“, br. 26/91., 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11., 25/13., 43/13. i 89/14.) ili zbog toga što je pristanak za sporazum dan u bitnoj zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare ili ako za donošenje rješenja nisu bile ispunjene pretpostavke određene ovim Zakonom.

(2) U postupku radi odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi može se podnijeti prijedlog za preinaku ili ukidanje pravomoćnog rješenja kojim se odobrava plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi zbog razloga iz članka 421. stavka 1. točke 1. do 7. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“, br. 26/91., 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11., 25/13., 43/13. i 89/14.) ili zbog toga što je pristanak za sporazum dan u bitnoj zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare.

Sporazum o osobnim odnosima s djetetom

Članak 468.

Odredbe članaka 461. do 467. ovoga Zakona primjenjuju se na odgovarajući način na postupak odobravanja sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom.

Izmjena plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i sporazuma o osobnim odnosima

Članak 469.

(1) Odredbe članaka 461. do 467. ovoga Zakona primjenjuju se na odgovarajući način na postupak odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi te sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom u slučaju njihove izmjene.

(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, odredbe članaka 463. do 465. ovoga Zakona u dijelu koji se odnosi na izvješće o obveznom savjetovanju ne primjenjuju se na postupak odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi te sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom u slučaju njihove izmjene ako su stranke postigle sporazum o pitanju u vezi s kojim pokreću sudski postupak neovisno od postupka obveznog savjetovanja sukladno odredbi članka 329. stavka 2. ovoga Zakona.

5. Postupak radi odobravanja sporazuma o uzdržavanju

Stranke u postupku

Članak 470.

(1) Stranke u postupku radi odobravanja sporazuma o uzdržavanju djeteta su dijete i roditelj koji ne stanuje s djetetom.

(2) Dijete iz stavka 1. ovoga članka u postupku zastupa roditelj s kojim dijete stanuje.

(3) Stranke u postupku radi odobravanja sporazuma o uzdržavanju bračnog druga su bračni drugovi.

Mjesna nadležnost

Članak 471.

(1) Za odobravanje sporazuma o uzdržavanju djeteta nadležan je sud koji je opće mjesno nadležan za dijete.

(2) Za odobravanje sporazuma o uzdržavanju bračnog druga nadležan je sud na čijem području bračni drugovi imaju zajedničko prebivalište. Ako bračni drugovi nemaju zajedničko prebivalište, nadležan je sud na čijem su području bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivalište.

(3) Ako je u stvarima odobravanja sporazuma o uzdržavanju bračnog druga sud u Republici Hrvatskoj nadležan zato što su bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivalište u Republici Hrvatskoj, nadležan je sud na čijem su području bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivalište.

Ispravak i dopuna prijedloga

Članak 472.

(1) Uz prijedlog za odobravanje sporazuma o uzdržavanju mora se podnijeti i sporazum o uzdržavanju.

(2) Ako roditelji uz prijedlog nisu podnijeli sporazum o uzdržavanju djeteta ili sud utvrdi da sporazum nije u skladu s dobrobiti djeteta, sud će pozvati predlagatelje da ga podnesu, odnosno dopune ili isprave u skladu s danom uputom.

(3) Ako bračni drugovi uz prijedlog nisu podnijeli sporazum o uzdržavanju bračnog druga, sud će pozvati predlagatelje da ga podnesu.

(4) U slučaju iz stavaka 2. i 3. ovoga članka, sud će odrediti rok od osam dana za ponovno podnošenje prijedloga i upozoriti stranke na pravne posljedice nepostupanja po nalogu suda.

(5) Smatrat će se da je prijedlog povučen ako ne bude podnesen sporazum o uzdržavanju u određenom roku. Ako ponovno bude podnesen prijedlog bez sporazuma o uzdržavanju ili sporazum o uzdržavanju djeteta bez ispravka, odnosno dopune, sud će odbaciti prijedlog.

Rješenje o odobravanju sporazuma i pravni lijekovi

Članak 473.

(1) Sud odlučuje rješenjem o odobravanju sporazuma o uzdržavanju.

(2) Sporazum o uzdržavanju je sastavni dio rješenja.

(3) Rješenje o odobravanju sporazuma o uzdržavanju ne mora biti obrazloženo i može se izdati otiskivanjem štambilja na prijedlogu za odobravanje sporazuma o uzdržavanju.

(4) Protiv rješenja kojim se odobrava sporazum o uzdržavanju žalba se može podnijeti zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“, br. 26/91., 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11., 25/13., 43/13. i 89/14.) ili zbog toga što je pristanak za sporazum dan u bitnoj zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare ili ako za donošenje rješenja nisu bile ispunjene pretpostavke određene ovim Zakonom.

(5) U postupku radi odobravanja sporazuma o uzdržavanju plana može se podnijeti prijedlog za preinaku ili ukidanje pravomoćnog rješenja kojim se odobrava sporazum o uzdržavanju plan zbog razloga iz članka 421. stavka 1. točke 1. do 7. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“, br. 26/91., 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11., 25/13., 43/13. i 89/14.) ili zbog toga što je pristanak za sporazum dan u bitnoj zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare.

6. Pojednostavnjeni postupak u stvarima uzdržavanja djeteta

Stranke u postupku

Članak 474.

(1) Stranke u postupku radi uzdržavanja djeteta su dijete i roditelj koji ne stanuje s djetetom.

(2) Dijete iz stavka 1. ovoga članka u postupku radi uzdržavanja zastupa roditelj s kojim dijete stanuje.

Mjesna nadležnost

Članak 475.

(1) Za odlučivanje u stvarima uzdržavanja nadležan je, uz sud opće mjesne nadležnosti, i sud prebivališta, odnosno boravišta djeteta, ako dijete predlaže donošenje odluke o uzdržavanju.

(2) Za odlučivanje u ostalim stvarima uzdržavanja nadležan je sud opće mjesne nadležnosti.

Prigovor

Članak 476.

(1) U prijedlogu u stvarima uzdržavanja djeteta mora se naznačiti iznos uzdržavanja čije određivanje se predlaže. Iznos uzdržavanja mora biti u skladu s tablicom o prosječnim potrebama maloljetnog djeteta sukladno Odluci koju donosi ministar nadležan za socijalnu skrb temeljem članka 314. stavka 4. ovoga Zakona.

(2) Sud će dostaviti prijedlog radi uzdržavanja protivnoj stranki u roku od osam dana od dana kad je prijedlog zaprimljen u sudu.

(3) Protivna stranka može u roku od osam dana od dana primitka prijedloga podnijeti prigovor.

(4) Ako protivna stranka u roku iz stavka 3. ovoga članka ne podnese prigovor, sud će bez održavanja ročišta neobrazloženim rješenjem prihvatiti prijedlog.

(5) Ako protivna stranka u roku iz stavka 3. ovoga članka podnese prigovor, postupak će se nastaviti prema pravilima postupka u sporovima o uzdržavanju iz članaka 423. do 432. ovoga Zakona. U tom slučaju sud će odrediti predlagatelju rok od osam dana za usklađivanje njegova prijedloga s odredbama o sadržaju tužbe sukladno posebnom zakonu kojim se uređuje parnični postupak.

Pravni lijekovi

Članak 477.

Protiv rješenja kojim se prihvaća prijedlog u pojednostavnjenom postupku u stvarima uzdržavanja djeteta žalba se može podnijeti samo zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“, br. 26/91., 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11., 25/13., 43/13. i 89/14.) ili pogrešne primjene materijalnog prava.

7. Posebni postupci radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom

Postupci radi ostvarivanja pojedinih sadržaja roditeljske skrbi, povjeravanja ostvarivanja roditeljske skrbi zbog smrti roditelja, mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom

Članak 478.

(1) U postupku radi ostvarivanja pojedinih sadržaja roditeljske skrbi odlučuje se o:

1. medicinskim postupcima povezanim s rizicima teških posljedica za zdravlje djeteta sukladno članku 88. stavku 3. ovoga Zakona,
2. školovanju djeteta sukladno članku 94. stavku 6. ovoga Zakona,
3. raspolaganju prihodima od imovine djeteta sukladno članku 97. stavku 4. ovoga Zakona,
4. upravljanju i zastupanju djeteta u vezi s vrijednijim imovinom odnosno imovinskim pravima sukladno članku 98. stavku 3. i članku 101. stavku 1. ovoga Zakona,
5. neslaganju roditelja o odlukama koje se odnose na bitna osobna prava djeteta sukladno članku 100. stavku 5. ovoga Zakona,
6. neslaganju roditelja o odlukama koje su bitne za dijete sukladno članku 109. stavku 1. ovoga Zakona.

(2) U postupku radi mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi zbog pravnih ili stvarnih zapreka odlučuje se o:

1. neslaganju roditelja ili roditelja i djetetova skrbnika oko zastupanja djeteta u slučaju mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi zbog pravnih zapreka sukladno članku 114. stavku 3. ovoga Zakona,
2. mirovanju ostvarivanja roditeljske skrbi zbog stvarnih zapreka te njegovu prestanku sukladno članku 115. stavcima 1. i 4. ovoga Zakona i
3. povjeravanju ostvarivanja roditeljske skrbi drugom roditelju u slučaju mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi zbog stvarnih zapreka sukladno članku 115. stavku 3. ovoga Zakona.

(3) U postupku radi povjeravanja ostvarivanja roditeljske skrbi zbog smrti roditelja koji je samostalno ostvarivao roditeljsku skrb odlučuje se o povjeravanju roditeljske skrbi drugom roditelju sukladno članku 116. stavku 2. ovoga Zakona.

(4) U postupku radi ostvarivanja osobnih odnosa odlučuje se o:

1. pravu na informacije o bitnim okolnostima vezanim uz osobna prava djeteta sukladno članku 112. stavcima 2. i 4. te članku 121. stavku 5. ovoga Zakona,
2. ostvarivanju osobnih odnosa djeteta sa srodnicima i drugim osobama iz članka 120. ovoga Zakona i
3. ograničenju ili zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom sukladno članku 123. stavku 1. i članku 125. stavku 4. ovoga Zakona i
4. nadzoru nad ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom sukladno članku 124. stavku 1. ovoga Zakona.

Stranke u postupku

Članak 479.

- (1) Postupke radi ostvarivanja pojedinih sadržaja roditeljske skrbi iz članka 478. stavka 1. ovoga Zakona mogu pokrenuti dijete ili roditelji.
- (2) Postupke radi mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi zbog pravnih razloga iz članka 478. stavka 2. točke 1. ovoga Zakona mogu pokrenuti dijete, roditelji ili skrbnik djeteta.
- (3) Postupke radi mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi zbog stvarnih razloga iz članka 478. stavka 2. točaka 2. i 3. ovoga Zakona mogu pokrenuti dijete, roditelji ili centar za socijalnu skrb.
- (4) Postupak radi povjeravanja ostvarivanja roditeljske skrbi zbog smrti roditelja koji je samostalno ostvarivao roditeljsku skrb iz članka 478. stavka 3. ovoga Zakona mogu pokrenuti dijete, drugi roditelj, ili centar za socijalnu skrb.
- (5) Postupak radi ostvarivanja prava na informacije o bitnim okolnostima vezanim uz osobna prava djeteta iz članka 478. stavka 4. točke 1. mogu pokrenuti dijete, roditelji ili osobe koje imaju pravo na informaciju.
- (6) Postupak radi ostvarivanja osobnih odnosa djeteta sa srodnicima i drugim osobama iz članka 478. stavka 4. točke 2. mogu pokrenuti dijete, roditelji, srodnik ili druge osobe iz članka 120. ovoga Zakona.
- (7) Postupke radi ograničenja ili zabrane ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s roditeljem kao i o nadzoru nad njihovim ostvarivanjem iz članka 478. stavka 4. točaka 3. i 4. mogu pokrenuti dijete, roditelj ili centar za socijalnu skrb.
- (8) Dijete je stranka postupka iz stavaka 1. do 7. ovoga članka neovisno o tome je li ga pokrenulo.

Mjesna nadležnost

Članak 480.

Za suđenje u postupcima iz članka 478. ovoga Zakona nadležan je sud koji je opće mjesno nadležan za dijete.

Podnošenje prijedloga

Članak 481.

Predlagatelj je dužan podnijeti izvješće o obveznom savjetovanju iz članka 324. ovoga Zakona uz prijedlog za odlučivanje o:

1. medicinskim postupcima povezanim s rizicima teških posljedica za zdravlje djeteta sukladno članku 88. stavku 3. ovoga Zakona,
2. školovanju djeteta sukladno članku 94. stavku 6. ovoga Zakona,

3. neslaganju roditelja o odlukama koje se odnose na bitna osobna prava djeteta sukladno članku 100. stavku 5. ovoga Zakona,

4. neslaganju roditelja o odlukama koje su bitne za dijete sukladno članku 109. stavku 1. ovoga Zakona,

5. neslaganju roditelja ili roditelja i djetetova skrbnika oko zastupanja djeteta u slučaju mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi zbog pravnih zapreka sukladno članku 114. stavku 3. ovoga Zakona,

6. pravu na informacije o bitnim okolnostima vezanim uz osobna prava djeteta sukladno članku 112. stavcima 2. i 4. te članku 121. stavku 5. ovoga Zakona,

7. ostvarivanju osobnih odnosa djeteta sa srođnicima i drugim s osobama iz članka 120. stavaka 1. i 2. ovoga Zakona i promjeni tog rješenja i

8. ograničenju ili zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom i promjeni tog rješenja sukladno članku 123. stavku 1. i članku 125. stavku 4. ovoga Zakona.

Odbacivanje prijedloga

Članak 482.

Ako predlagatelj uz prijedlog za ostvarivanje roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom iz članka 481. ovoga Zakona, podnese izvješće o obveznom savjetovanju starije od šest mjeseci, sud će prijedlog odbaciti.

Ispravak i dopuna prijedloga

Članak 483.

(1) Ako predlagatelj uz prijedlog za ostvarivanje roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom iz članka 481. ovoga Zakona nije podnio izvješće o obveznom savjetovanju, sud će pozvati predlagatelja da ga podnese.

(2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka sud će odrediti rok od osam dana za ponovno podnošenje prijedloga i upozoriti stranke na pravne posljedice nepostupanja po nalogu suda.

(3) Smatrat će se da je prijedlog povučen ako ne bude podneseno izvješće o obveznom savjetovanju u određenom roku, a ako ponovno bude podnesen prijedlog bez izvješća o obveznom savjetovanju sud će odbaciti prijedlog.

Posebne odredbe o promjeni prebivališta odnosno boravišta djeteta

Članak 484.

(1) Ako se jedan roditelj protivi promjeni prebivališta odnosno boravišta djeteta sukladno članku 100. ovoga Zakona, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta ili roditelja odlučiti koji će od roditelja u toj stvari zastupati dijete radi zaštite dobrobiti djeteta.

(2) Sud će s obzirom na okolnosti slučaja pri donošenju rješenja iz stavka 1. ovoga članka uzeti u obzir:

1. dob i mišljenje djeteta,
2. pravo djeteta da ostvaruje osobne odnose s drugim roditeljem,
3. spremnost i volju roditelja da surađuju u ostvarivanju roditeljske skrbi,
4. osobne prilike roditelja,
5. udaljenost između prebivališta odnosno boravišta roditelja i mjesta u koje bi se dijete trebalo preseliti te prometnu povezanost i
6. pravo roditelja na slobodu kretanja.

8. Postupak radi određivanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta

Mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta

Članak 485.

(1) U postupku radi određivanja mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta odlučuje se o:

1. privremenom povjeravanju djeteta drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi sukladno odredbama članaka 150. do 153. ovoga Zakona,
2. zabrani približavanja djetetu sukladno članku 154. ovoga Zakona,
3. oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi, sukladno člancima 155. do 163. ovoga Zakona,
4. povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji, sukladno odredbama članaka 164. do 169. ovoga Zakona i
5. lišenju prava na roditeljsku skrb sukladno odredbama članaka 170. do 177. ovoga Zakona.

(2) U postupku radi određivanja mjera za zaštitu imovine i imovinskih prava djeteta odlučuje se o:

1. lišenju prava roditelja na upravljanje djetetovom imovinom i prava na zastupanje djeteta u imovinskim stvarima sukladno članku 178. stavku 2. i članku 179. ovoga Zakona i
2. osiguranju na imovini roditelja sukladno članku 178. stavku 2. i članku 179. ovoga Zakona.

(3) U obrazloženju rješenja iz stavka 1. ovoga članka sud je dužan navesti razloge za primjenu najblaže mjere, sukladno članku 128. ovoga Zakona.

Stranke u postupku

Članak 486.

(1) U postupku radi izricanja mjere privremenog povjeravanja djeteta drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi stranke su dijete, roditelji, centar za socijalnu skrb te druga osoba, ustanova socijalne skrbi ili udomitelj kojima se dijete povjerava.

(2) U postupku radi izricanja mjere zabrane približavanja djetetu, stranke su dijete, roditelji, centar za socijalnu skrb te baka ili djed, sestra ili brat, odnosno polusestra ili polubrat koji ne živi s djetetom.

(3) U postupku radi izricanja mjere oduzimanja prava na stanovanje s djetetom i povjeravanja svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi stranke su dijete, roditelji, centar za socijalnu skrb te druga osoba, ustanova socijalne skrbi ili udomitelj kojima se dijete povjerava.

(4) U postupku radi izricanja mjere povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji stranke su dijete, roditelji, centar za socijalnu skrb te ustanova socijalne skrbi ili udomitelj kojima se dijete povjerava, a državni odvjetnik za mladež ako je pokrenuo postupak.

(5) U postupku radi izricanja mjere lišenja prava na roditeljsku skrb stranke su dijete, roditelji te centar za socijalnu skrb, a državni odvjetnik za mladež ako je pokrenuo taj postupak.

(6) U postupcima radi izricanja mjera za zaštitu imovinskih prava djeteta stranke su dijete, roditelj i centar za socijalnu skrb.

Zastupanje djeteta

Članak 487.

U postupcima radi zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta iz članka 485. stavka 1. točaka 1., 3., 4. i 5. dijete zastupa posebni skrbnik kojeg imenuje sud. Roditelji djeteta nisu ovlašteni uz posebnog skrbnika poduzimati radnje u postupku u ime djeteta.

Mjesna nadležnost

Članak 488.

Za suđenje u postupcima radi izricanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta nadležan je sud koji je opće mjesno nadležan za dijete.

Žalba

Članak 489.

(1) Protiv odluke o mjeri za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta stranke mogu podnijeti žalbu u roku od tri dana od dana uručenja, odnosno dostave prijepisa odluke.

(2) U postupcima iz stavka 1. ovoga članka drugostupanjski sud mora donijeti i otpremiti odluku u roku od osam dana od dana primitka žalbe.

(3) Žalba protiv odluka donesenih na temelju članka 485. stavka 1. točaka 1., 3. i 4. ovoga Zakona ne odgađa njihovu ovrhu.

9. Postupak radi zaštite obiteljskog doma

Predmet odlučivanja u postupcima radi zaštite obiteljskog doma

Članak 490.

U postupku radi zaštite obiteljskog doma odlučuje se o:

1. nadomještanju suglasnosti drugog bračnog druga za otuđenje ili opterećenje obiteljske kuće ili stana koji predstavlja bračnu stečevinu i obiteljski dom sukladno članku 32. stavku 4. ovoga Zakona,

2. nadomještanju suglasnosti drugog bračnog druga za otkaz ugovora o najmu stana koji predstavlja obiteljski dom sukladno članku 32. stavku 4. ovoga Zakona i

3. pravu stanovanja djece i jednog roditelja u stanu ili drugoj nekretnini koja predstavlja obiteljski dom sukladno članku 46. ovoga Zakona.

Stranke u postupku

Članak 491.

(1) Postupak iz članka 490. točaka 1. i 2. ovoga Zakona pokreće se na prijedlog bračnog druga.

(2) Postupak iz članka 490. točke 3. ovoga Zakona pokreće se na prijedlog roditelja koji na temelju odluke suda stanuje sa zajedničkim maloljetnim djetetom.

(3) Dijete je stranka postupka iz stavka 2. ovoga članka zastupano po roditelju s kojim stanuje na temelju odluke suda.

(4) Sud će na zahtjev stranke o pokretanju postupka obavijestiti i treće osobe s kojima su bračni drugovi u pravnom odnosu u vezi s nekretninom.

Mjesna nadležnost

Članak 492.

Za suđenje u postupcima radi zaštite obiteljskog doma nadležan je, osim suda opće mjesne nadležnosti, sud koji je nadležan za rješavanje bračnog spora u prvom stupnju ili sud na području kojega se nalazi zajednička nekretnina koja predstavlja obiteljski dom ili sud na području kojega predlagatelj ima prebivalište, odnosno boravište.

10. Postupak radi nadomještanja pristanka za posvojenje djeteta

Stranke u postupku

Članak 493.

(1) Sud će u izvanparničnom postupku rješenjem nadomjestiti pristanak roditelja, odnosno skrbnika za posvojenje djeteta u slučajevima propisanim člankom 190. stavkom 1. ovoga Zakona i člankom 192. stavcima 3. i 4. ovoga Zakona.

(2) Prijedlog za donošenje rješenja kojim se nadomješta pristanak roditelja podnijet će centar za socijalnu skrb prebivališta, odnosno boravišta roditelja.

(3) Prijedlog za donošenje rješenja kojim se nadomješta pristanak skrbnika podnijet će centar za socijalnu skrb koji je imenovao skrbnika.

(4) U postupku u povodu prijedloga iz stavka 1. ovoga članka sud će saslušati roditelja, odnosno skrbnika čiji se pristanak nadomješta, omogućiti djetetu da izrazi svoje mišljenje uz primjenu članka 360. ovoga Zakona i po potrebi saslušati druge osobe koje su bliske s djetetom.

(5) Roditelja koji je lišen poslovne sposobnosti u davanju izjava koje se odnose na osobna stanja sud je dužan prije saslušanja na prikladan način upoznati s pravnim i faktičnim posljedicama posvojenja.

(6) Dijete u postupku zastupa posebni skrbnik kojeg imenuje sud. Roditelji djeteta nisu ovlašteni uz posebnog skrbnika poduzimati radnje u postupku u ime djeteta.

Mjesna nadležnost

Članak 494.

U postupcima radi nadomještanja pristanka za posvojenje djeteta nadležan je sud na području kojeg je sjedište centra za socijalnu skrb koji je pokrenuo postupak.

Pravni lijek

Članak 495.

(1) Protiv rješenja donesenog u postupku radi nadomještanja pristanka za posvojenje djeteta stranke mogu podnijeti žalbu u roku od tri dana od dana uručenja, odnosno dostave prijepisa odluke.

(2) U postupcima iz stavka 1. ovoga članka drugostupanjski sud mora donijeti i otpremiti odluku u roku od petnaest dana od dana primitka žalbe.

(3) Protiv pravomoćnog rješenja suda kojim se nadomješta pristanak roditelja, odnosno skrbnika, nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi niti druga pravna sredstva.

11. Postupak radi lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti

Stranke u postupku

Članak 496.

(1) Postupak radi lišenja poslovne sposobnosti može pokrenuti sud po službenoj dužnosti, centar za socijalnu skrb, bračni drug osobe prema kojoj se provodi postupak, njezini krvni srodnici u ravnoj lozi, a u pobočnoj lozi do drugog stupnja.

(2) Postupak radi vraćanja poslovne sposobnosti može pokrenuti sud po službenoj dužnosti, osobe iz stavka 1. ovoga članka, skrbnik uz odobrenje centra za socijalnu skrb ili osoba prema kojoj će se voditi postupak vraćanja poslovne sposobnosti.

Mjesna nadležnost

Članak 497.

U postupcima radi lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti nadležan je sud koji je opće mjesno nadležan za osobu prema kojoj se provodi postupak.

Ročište

Članak 498.

(1) Sud će pozvati na ročište predlagatelja, osobu u odnosu na koju se provodi postupak, njezina posebnog skrbnika i centar za socijalnu skrb.

(2) Posebni skrbnik dužan je odazvati se pozivu suda te aktivno sudjelovati u postupku. Ostale osobe iz stavka 1. ovoga članka i centar za socijalnu skrb ovlaštene su u tijeku postupka sudjelovati pri izvođenju dokaza i raspravi o rezultatima cjelokupnog postupka.

(3) Sud će saslušati osobu u odnosu na koju se provodi postupak. Ako se ta osoba nalazi u psihijatrijskoj ustanovi, ustanovi socijalne skrbi ili je zbog lišenja slobode unutar zatvorskog sustava, saslušat će se u pravilu u toj ustanovi.

(4) Ako sud utvrdi da saslušanje osobe nije moguće s obzirom na njezino zdravstveno stanje, dužan je o tome sastaviti bilješku u spisu i navesti razloge nemogućnosti saslušanja.

Dokazni postupak

Članak 499.

(1) Osobu u odnosu na koju se provodi postupak radi lišenja poslovne sposobnosti će po nalogu suda osobno i neposredno pregledati vještak, koji će o rezultatima pregleda dati pisani nalaz i mišljenje.

(2) Sud može pozvati podnositelje prijedloga da podnesu pisani nalaz i mišljenje doktora medicine ili drugu ispravu koja upućuje da se osoba prema kojoj se postupak pokreće nije sposobna brinuti o svojim potrebama, pravima i interesima ili da ona ugrožava prava i interese drugih osoba o kojima se dužna skrbiti.

Zastoj postupka

Članak 500.

(1) Sud može zastati s postupkom lišenja poslovne sposobnosti i odgoditi donošenje odluke ako se osoba za koju je pokrenut postupak radi lišenja poslovne sposobnosti

zbog zloupotrebe sredstava ovisnosti ili drugih razloga, podvrgnula liječenju u zdravstvenoj ustanovi.

(2) Sud tijekom postupka lišenja poslovne sposobnosti mora upozoriti osobu prema kojoj se provodi za koju je pokrenut postupak radi lišenja poslovne sposobnosti na mogućnost odgađanja donošenja odluke ako se podvrgne liječenju u zdravstvenoj ustanovi.

(3) Vrijeme na koje se odgađa donošenje odluke ne može biti kraće od šest mjeseci ni dulje od godinu dana od dana donošenja odluke iz stavka 1. ovoga članka, ali sud može opozvati svoju odluku, ako osoba koju ima lišiti poslovne sposobnosti svojevrijedno napusti ustanovu za liječenje ili bude iz nje otpuštena zbog narušavanja reda, ili na drugi način izbjegne liječenje.

(4) Pri donošenju odluke o prijedlogu za lišenje poslovne sposobnosti sud će uzeti u obzir i rezultate liječenja u zdravstvenoj ustanovi.

Dostava

Članak 501.

(1) Rješenje suda o lišenju poslovne sposobnosti dostavlja se predlagatelju, osobi koja se lišava poslovne sposobnosti, njezinu posebnom skrbniku i centru za socijalnu skrb.

(2) Sud će po službenoj dužnosti obavijestiti centar za socijalnu skrb o pravomoćnosti rješenja o lišenju poslovne sposobnosti, odnosno o pravnim učincima tog rješenja ako oni nastupaju prije pravomoćnosti.

Vraćanje poslovne sposobnosti

Članak 502.

(1) Ako prestanu razlozi iz članka 234. ovoga Zakona, sud će odlučiti o vraćanju poslovne sposobnosti osobi koja je prijašnjim rješenjem bila lišena poslovne sposobnosti.

(2) Sud može odlučiti da osoba koja je bila lišena poslovne sposobnosti bude lišena poslovne sposobnosti u manjem opsegu i sadržaju (djelomično vraćanje poslovne sposobnosti) ili da joj se poslovna sposobnost potpuno vrati.

Odbijanje prijedloga za vraćanje poslovne sposobnosti

Članak 503.

(1) Ako odbije prijedlog za potpuno ili djelomično vraćanje poslovne sposobnosti, sud može odlučiti da se prije isteka određenog roka, ali ne duljeg od godinu dana, ne može ponovno tražiti vraćanje poslovne sposobnosti ako iz ishoda postupka s velikom vjerojatnošću proizlazi da se za određeno vrijeme ne treba očekivati izlječenje ili znatno poboljšanje psihičkog stanja ili drugih okolnosti zbog kojih je osoba lišena poslovne sposobnosti.

(2) Prijedlog za vraćanje poslovne sposobnosti koji je podnesen prije isteka roka iz stavka 1. ovoga članka sud će odbaciti.

(3) U postupku radi djelomičnog ili potpunog vraćanja poslovne sposobnosti primjenjivat će se na odgovarajući način odredbe ovoga Zakona o postupku radi lišenja poslovne sposobnosti.

(4) U postupku iz stavka 3. ovoga članka vještačenje se ne može povjeriti osobi koja je u postupku radi lišenja poslovne sposobnosti obavila vještačenje.

12. Postupak radi donošenja rješenja o zdravlju štićenika

Rješenja o zdravlju štićenika

Članak 504.

(1) U postupku radi donošenja rješenja o zdravlju štićenika koji je u tom dijelu lišen poslovne sposobnosti odlučuje se o:

1. prekidu trudnoće,
2. sterilizaciji,
3. doniranju tkiva i organa i
4. mjerama za održavanje na životu štićenika.

(2) Rješenja iz stavka 1. ovoga članka sud je dužan donijeti i otpremiti u roku od petnaest dana od dana pokretanja postupka.

(3) Sud će odbaciti prijedlog za donošenje rješenja o zdravlju štićenika ako je štićenik u vrijeme dok je bio poslovno sposoban u obliku javnobilježničke isprave (anticipirana naredba) iz članka 260. stavka 2. ovoga Zakona odlučio o stvarima iz stavka 1. ovoga članka.

Podnošenje prijedloga i izvođenje dokaza

Članak 505.

(1) Prijedlog za donošenje rješenja o zdravlju štićenika može podnijeti štićenik ili skrbnik štićenika.

(2) U postupku u povodu prijedloga iz stavka 1. ovoga članka sud će saslušati štićenika, skrbnika i po potrebi druge osobe koje su bliske sa štićenikom.

(3) Ako se štićenik nalazi u psihijatrijskoj ili socijalnoj ustanovi ili je lišen slobode saslušat će se u pravilu u toj ustanovi, odnosno u okviru zatvorskog sustava.

(4) Ako sud utvrdi da saslušanje štićenika nije moguće s obzirom na njegovo zdravstveno stanje, dužan je o tome sastaviti bilješku u spisu i navesti razloge nemogućnosti saslušanja.

Nadležnost i sastav suda

Članak 506.

(1) U postupku radi donošenja rješenja o zdravlju štićenika u prvom stupnju sudi županijski sud u vijeću od tri suca.

(2) O žalbi protiv rješenja o zdravlju štićenika odlučuje Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću od pet sudaca.

Mjesna nadležnost

Članak 507.

U postupcima radi donošenja rješenja o zdravlju štićenika nadležan je sud koji je opće mjesno nadležan za štićenika.

Pravni lijekovi

Članak 508.

(1) Protiv rješenja o zdravlju štićenika stranke mogu podnijeti žalbu u roku od tri dana od dana uručjenja, odnosno dostave prijepisa rješenja.

(2) U postupcima iz stavka 1. ovoga članka drugostupanjski sud mora donijeti i otpremiti odluku u roku od osam dana od dana primitka žalbe.

(3) Sud može odrediti da pravni učinci rješenja o zdravlju štićenika nastupaju prije pravomoćnosti ako je to potrebno radi zaštite štićenika.

(4) Protiv pravomoćnog rješenja kojim se prihvaća prijedlog za donošenje rješenja o zdravlju štićenika nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi niti druga pravna sredstva.

IV. POSEBNI POSTUPCI OVRHE

Posebni postupci ovrhe

Članak 509.

Ovim Zakonom propisani su posebni postupci ovrhe radi:

1. predaje djeteta,
2. ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom i
3. uzdržavanja.

1. Opće odredbe

Pokretanje postupka

Članak 510.

Ako sud po službenoj dužnosti donese odluku u skladu s odredbama ovoga Zakona, on može po službenoj dužnosti donijeti rješenje o ovrsi te odluke i provesti ovrhu.

Žalba

Članak 511.

Žalba protiv rješenja o ovrsi ne zadržava provođenje ovrhe niti poduzimanje ovršnih radnji kojima se ostvaruje tražbina zbog koje je određena ovrha.

2. Ovrha radi predaje djeteta

Mjesna nadležnost

Članak 512.

(1) Za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu radi predaje djeteta nadležan je, osim suda koji je opće mjesno nadležan za stranku protiv koje se provodi ovrha, i sud koji je opće mjesno nadležan za stranku koja zahtijeva ovrhu te sud na čijem se području dijete zatekne.

(2) Provođenje ovrhe oduzimanjem djeteta poduzet će, po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranke, sud na području kojega se dijete zatekne.

(3) Sud iz stavka 1. ovoga članka može odlučiti da se poduzimanje određenih ovršnih radnji radi predaje djeteta roditelju s kojim će dijete stanovati povjeri sudu koji nije nadležan za provođenje ovrhe.

Osnove za određivanje ovrhe i stranke u postupku

Članak 513.

- (1) Ovrha radi predaje djeteta može se provesti na temelju:
1. plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi odobrenog od strane suda,
 2. odluke suda o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati,
 3. odluke suda o privremenoj mjeri s kojim će roditeljem ili drugom osobom dijete stanovati ili
 4. odluke suda o mjerama za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta.
- (2) Ovrha radi predaje djeteta može se provesti na temelju odluka iz stavka 1. ovoga članka bez obzira je li tom odlukom naložena predaja djeteta.
- (3) Stranke u postupku ovrhe iz stavka 1. ovoga članka su dijete, roditelji, druga osoba s kojom će odnosno kod koje će dijete na temelju odluke suda stanovati i centar za socijalnu skrb.
- (4) Prijedlog za ovrhu može podnijeti roditelj odnosno druga osoba s kojom će odnosno kod koje će dijete na temelju odluke suda stanovati.
- (5) Centar za socijalnu skrb će podnijeti prijedlog za ovrhu na temelju odluke suda o mjerama za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta.

Sredstva ovrhe

Članak 514.

- (1) Sud će s obzirom na okolnosti slučaja odrediti ovrhu izricanjem i provođenjem:
1. novčane kazne do trideset tisuća kuna,
 2. zatvorske kazne u trajanju od jednog dana do šest mjeseci ili
 3. prisilnog oduzimanja i predaje djeteta.
- (2) Sredstva ovrhe iz stavka 1. ovoga članka mogu se odrediti i provesti protiv osobe koja protivno nalogu suda odbija predati dijete ili poduzima radnje s ciljem njegova skrivanja ili onemogućivanja provođenja odluke, protiv osobe kod koje se dijete nalazi i protiv osobe od čije volje ovisi predaja djeteta.
- (3) Ako se svrha ovrhe nije mogla postići jednim od sredstava iz stavka 1. ovoga članka, sud može odrediti drugo sredstvo ovrhe iz tog stavka.
- (4) U prijedlogu za ovrhu radi predaje djeteta ne mora biti označeno sredstvo ovrhe, a ako je označeno, sud nije vezan prijedlogom stranke.

Rješenje o ovrsi

Članak 515.

- (1) Ako u odluci suda stranci protiv koje se provodi ovrha nije naložena predaja djeteta, ovu naredbu izreći će sud u rješenju o ovrsi. U tom slučaju sud će odrediti rok za predaju ili će naložiti da se dijete preda odmah.
- (2) Rješenjem o ovrsi može se naložiti predaja djeteta osobi na koju se odnosi ovršna isprava, osobi o čijoj volji ovisi predaja djeteta i svakoj drugoj osobi kod koje se dijete nalazi u trenutku donošenja tog rješenja.
- (3) U rješenju iz stavka 2. ovoga članka izreći će se da je dijete dužna predati i svaka druga osoba kod koje se dijete zatekne u trenutku provođenja ovrhe.

Prisilno oduzimanje i predaja djeteta

Članak 516.

(1) Prisilno oduzimanje i predaju djeteta obavljaju u suradnji sud, centar za socijalnu skrb i policijski službenik za mladež na način da zaštite dijete u najvećoj mogućoj mjeri.

(2) Ministar nadležan za poslove pravosuđa, uz prethodnu suglasnost ministra nadležnog za unutarnje poslove i ministra nadležnog za socijalnu skrb propisat će pravilnikom način postupanja i suradnje suca, stručnog radnika centra za socijalnu skrb i policijskog službenika za mladež prilikom prisilnog oduzimanja i predaje djeteta.

Saslušavanje stranaka i stručni razgovor s djetetom

Članak 517.

(1) Sud može prije određivanja sredstava ovrhe saslušati osobu protiv koje se ovrha provodi.

(2) Sud može, s obzirom na okolnosti slučaja tijekom postupka ovrhe, dijete uputiti na stručni razgovor.

Dostava rješenja o ovrsi

Članak 518.

(1) Kad je rješenjem suda naloženo da se dijete preda odmah, rješenje o ovrsi mora se uručiti stranci od koje treba oduzeti dijete prigodom poduzimanja prve ovršne radnje. Ako ta stranka ne bude nazočna oduzimanju djeteta, odluka će joj se dostaviti naknadno.

(2) Odsutnost osobe kojoj treba oduzeti dijete ne sprječava provođenje ovršnih radnji.

(3) Ako se ovrha provodi protiv osobe na koju se ne odnosi rješenje o ovrsi, toj osobi će se predati rješenje o ovrsi i zapisnik o oduzimanju djeteta.

(4) Ako se ovrha provodi protiv osobe iz stavka 3. ovoga članka ili protiv osobe koja nije nazočna ovršnim radnjama te će se radnje provesti u nazočnosti dviju punoljetnih osoba.

(5) O vremenu i mjestu poduzimanja ovršnih radnji radi oduzimanja djeteta sud će po pravilima o osobnoj dostavi obavijestiti roditelja ili drugu osobu kojoj treba predati dijete.

Odgoda ovrhe

Članak 519.

(1) Sud može odgoditi ovrhu ili ograničiti mjere ovrhe:

1. kad je u tijeku odlučivanje povodom žalbe protiv prvostupanjske odluke,
2. kad je u tijeku postupak radi izmjene odluke i
3. kad se djetetu nalaže stručni razgovor.

(2) Sud može odgoditi ovrhu u slučajevima iz stavka 1. ovoga članka samo ako se time bitno ne ugrožavaju osobni i drugi važni interesi djeteta.

3. Ovrha radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom

Mjesna nadležnost

Članak 520.

Za određivanje i provođenje ovrhe radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom nadležan je, osim suda koji je opće mjesno nadležan za stranku protiv koje se ovrha provodi i sud koji je opće mjesno nadležan za stranku koja zahtijeva ovrhu.

Osnove za određivanje ovrhe i stranke u postupku

Članak 521.

(1) Ovrha radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom može se provesti na temelju:

1. plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili drugog sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom koji su odobreni od strane suda,

2. odluke suda o ostvarivanju osobnih odnosa ili

3. odluke o privremenoj mjeri radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

(2) Stranke u postupku ovrhe iz stavka 1. ovoga članka su dijete, roditelji i druge osobe koje na temelju ovršne isprave imaju pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

(3) Prijedlog za ovrhu može podnijeti roditelj odnosno druga osoba koja na temelju ovršne isprave ima pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom ili dijete.

(4) Ako postoji sukob interesa između djeteta i roditelja odnosno roditelja s kojim dijete stanuje, dijete iz stavka 3. ovoga članka zastupa posebni skrbnik kojeg imenuje centar za socijalnu skrb. Ako je djetetu imenovan posebni skrbnik, prestaju ovlaštenja roditelja na zastupanje djeteta u tom postupku.

Ročište

Članak 522.

(1) Sud će prije donošenja rješenja o ovrsi zakazati ročište na kojemu će osobno saslušati stranke kako bi utvrdio činjenice i procijenio sve okolnosti te će omogućiti djetetu da izrazi svoje mišljenje u skladu s odredbom članka 360. ovoga Zakona.

(2) Sud može nakon što sasluša stranke i s obzirom na okolnosti slučaja odgoditi ovrhu za trideset dana te naložiti stručni razgovor s djetetom ili predložiti strankama da pristupe obiteljskoj medijaciji radi sporazumnog rješavanja spora, a ako je to potrebno može posebnom odlukom detaljnije precizirati ostvarivanje osobnih odnosa za vrijeme trajanja stručnog razgovora ili obiteljske medijacije.

(3) Sud neće postupiti u skladu sa stavkom 2. ovoga članka ako je obiteljska medijacija prethodno bila bezuspješno pokušana ili ako je nužno žurno postupanje.

Sredstva ovrhe

Članak 523.

(1) Sud će s obzirom na okolnosti slučaja odrediti ovrhu izricanjem i provođenjem:

1. novčane kazne do trideset tisuća kuna ili

2. zatvorske kazne u trajanju od jednog dana do šest mjeseci.

(2) U prijedlogu za ovrhu ne mora biti označeno sredstvo ovrhe, a ako je označeno, sud nije vezan prijedlogom stranke.

Odgoda ovrhe

Članak 524.

(1) Sud može odgoditi ovrhu ili ograničiti mjere ovrhe:

1. kad je u tijeku odlučivanje povodom žalbe protiv prvostupanjske odluke,

2. kad je u tijeku postupak radi izmjene odluke ili

3. kad se djetetu nalaže stručni razgovor ili se provodi obiteljska medijacija.

(2) Sud može odgoditi ovrhu u slučajevima iz stavka 1. ovoga članka samo ako se time bitno ne ugrožavaju osobni i drugi važni interesi djece.

Protivljenje djeteta

Članak 525.

(1) Sud može s obzirom na okolnosti slučaja tijekom postupka ovrhe radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom dijete uputiti na stručni razgovor.

(2) Protivi li se dijete koje je navršilo četrnaest godina ostvarivanju osobnih odnosa s roditeljem odnosno drugom osobom koja na temelju ovršne isprave ima pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom i nakon razgovara sa stručnom osobom prema uputi suda, sud će odbiti prijedlog za ovrhu.

4. Ovrha radi uzdržavanja

Mjesna nadležnost

Članak 526.

Za određivanje i provođenje ovrhe radi ostvarivanja uzdržavanja iz plaće ili drugih stalnih novčanih primanja ovršenika nadležan je, osim suda koji je opće mjesno nadležan za ovršenika, i sud koji je opće mjesno nadležan za poslodavca koji isplaćuje plaću, odnosno za isplatitelja drugih stalnih novčanih primanja te sud koji je sudio u prvom stupnju u postupku u kojem je donesena ovršna isprava.

Pokretanje postupka i predmet ovrhe

Članak 527.

(1) Ovrha radi uzdržavanja određuje se i provodi na prijedlog djeteta.

(2) Centar za socijalnu skrb dužan je tražiti ovrhu radi uzdržavanja na temelju odluke o uzdržavanju djeteta donesene u postupku u kojem je zastupao dijete.

(3) Ovrha radi ostvarenja tražbine uzdržavanja za dijete provest će se na plaći i drugim stalnim novčanim primanjima te na novčanim sredstvima po računu prije ovrhe radi naplate svih drugih tražbina neovisno o vremenu njihova nastanka.

Zapljena po pristanku obveznika uzdržavanja i prestanak rada

Članak 528.

(1) Obveznik uzdržavanja može u zapisnik na ročištu pred sudom ili posebnom ovjerovljenom ispravom dati suglasnost da se radi naplate tražbine ovlaštenika uzdržavanja zaplijene njegova plaća, mirovina ili slično novčano primanje, u cijelosti ili djelomice, i da se isplate obavljaju izravno ovlašteniku uzdržavanja na način određen u toj ispravi. Takva isprava izdaje se u jednom primjerku i ima pravni učinak pravomoćnog rješenja o ovrsi.

(2) Ispravu iz stavka 1. ovoga članka s učincima dostave rješenja o ovrsi poslodavcu dostavlja obveznik uzdržavanja ili ovlaštenik uzdržavanja, preporučenom poštanskom pošiljkom s povratnicom ili putem javnoga bilježnika.

(3) Isprava iz stavka 1. ovoga članka ima svojstvo ovršne isprave na temelju koje se može tražiti ovrha protiv obveznika uzdržavanja i na drugim predmetima ovrhe.

(4) Na izjavu obveznika uzdržavanja iz stavka 1. ovoga članka na odgovarajući se način primjenjuju odredbe Ovršnoga zakona o zapljeni plaće i drugih stalnih novčanih primanja dužnika po njegovu pristanku.

(5) Obveznik uzdržavanja koji je zasnovao novi radni odnos dužan je podatke o postojanju ovršne isprave za uzdržavanje, te ime i adresu osobe kojoj se ta tražbina treba isplaćivati dostaviti poslodavcu kod kojeg je zasnovao novi radni odnos.

(6) Poslodavac kod kojeg je obveznik uzdržavanja zasnovao novi radni odnos dužan je odmah obavijestiti osobu koja ima tražbinu za uzdržavanje o zasnovanom radnom odnosu, odnosno osobi koja ima tražbinu za uzdržavanje dati potrebne obavijesti o obvezniku uzdržavanja koji je kod njih zasnovao novi radni odnos.

V. POSEBNI POSTUPCI OSIGURANJA

Posebni postupci osiguranja

Članak 529.

(1) Ovim Zakonom propisani su posebni postupci osiguranja radi određivanja
1. privremene mjere o tome s kojim će roditeljem odnosno drugom osobom dijete stanovati i o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom i

2. privremene mjere radi uzdržavanja.

(2) Privremene mjere iz stavka 1. ovoga članka mogu se odrediti prije pokretanja sudskih postupaka u kojima se odlučuje o pravu koje se privremenom mjerom osigurava, kao i za njegova trajanja.

1. Opće odredbe

Mjesna nadležnost

Članak 530.

(1) Za određivanje privremene mjere iz članka 529. stavka 1. ovoga Zakona nadležan je sud koji je nadležan za odlučivanje o pravu koje se privremenom mjerom osigurava.

(2) U žurnim slučajevima privremenu mjeru može odrediti i onaj sud na čijem je području nastala potreba za određivanjem privremene mjere ili na čijem području se nalazi osoba, odnosno stvar na koju će se privremene mjere odnositi.

(3) Sud iz stavka 2. ovoga članka ustupit će predmet sudu koji je nadležan prema stavku 1. ovoga članka.

(4) Privremenu mjeru sud može po službenoj dužnosti odrediti u svakom postupku koji je u tijeku, a u kojem se prema odredbama ovoga Zakona odlučuje o pravima i dobrobiti djeteta.

Odlučivanje o privremenoj mjeri

Članak 531.

(1) Sud može o privremenoj mjeri iz članka 529. stavka 1. ovoga Zakona odlučiti bez rasprave.

(2) Radnje koje su poduzete u postupku radi određivanja privremene mjere neće se ponovno provoditi u postupku u kojem se odlučuje o odnosu koji se privremenom mjerom osigurava, osim ako se ne očekuje utvrđivanje novih činjenica.

Opravdanje privremene mjere pokretanjem postupka

Članak 532.

(1) Ako je određena privremena mjera prije pokretanja postupka u kojem se odlučuje o odnosu koji se osigurava, sud će uputiti stranku da u roku koji ne smije biti dulji od tri mjeseca opravda privremenu mjeru pokretanjem postupka.

(2) Ako stranka u roku koji sud odredi ne pokrene postupak iz stavka 1. ovoga članka, sud će donijeti rješenje o ukidanju privremene mjere.

Provedba ovrhe na temelju odluke o privremenoj mjeri

Članak 533.

Sud može u slučajevima postojanja obiteljskog nasilja ili u slučaju drugih otežavajućih okolnosti provesti odluku o privremenoj mjeri i prije nego što je odluka dostavljena suprotnoj strani.

Izmjena ili ukidanje privremene mjere

Članak 534.

(1) Sud može privremenu mjeru izmijeniti ili ukinuti na prijedlog stranke ili po službenoj dužnosti ako ju je po službenoj dužnosti ovlašten odrediti.

(2) Za izmjenu privremene mjere nadležan je sud koji je donio odluku, osim ako je predmet ustupljen drugom sudu.

(3) Ako se predmet o privremenoj mjeri nalazi pred drugostupanjskim sudom, tada nije dopuštena izmjena ili ukidanje pobijane odluke suda prvog stupnja.

(4) Sud će donijeti rješenje o ukidanju privremene mjere, osim ako je ovim Zakonom drukčije određeno:

1. ako stranka u roku od tri mjeseca ne pokrene postupak o pravu koje se privremenom mjerom osigurava,

2. ako se zahtjev za odlučivanje o odnosu koji se mjerom osigurava povuče ili odbaci ili

3. kad je postupak o odnosu koji se mjerom osigurava pravomoćno okončan.

Pravo na žalbu

Članak 535.

Tijek roka za žalbu niti žalba ne odgađa provedbu privremene mjere.

2. Privremena mjera s kojim će roditeljem odnosno drugom osobom djetete stanovati, i o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom

Odlučivanje o privremenoj mjeri

Članak 536.

(1) Ako u stvarima o osobnim pravima djeteta, koje se odnose na pitanje s kojim će roditeljem odnosno drugom osobom djetete stanovati i o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom, nije moguće postići sporazum, sud može po službenoj dužnosti ili na zahtjev djeteta ili roditelja odlučiti o tome privremenom mjerom.

(2) Sud će uzimajući u obzir okolnosti slučaja, po službenoj dužnosti odrediti privremenu mjeru iz stavka 1. ovoga članka:

1. kad stranke uputi da pristupe prvom sastanku obiteljske medijacije ili
2. kad naloži izradu stručne procjene i mišljenja, odnosno vještačenje.

(3) U slučajevima iz stavka 2. ovoga članka sud može po službenoj dužnosti odlučiti i o zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

(4) Ako su interesi djeteta i roditelja u suprotnosti, dijete iz stavka 1. ovoga članka zastupa posebni skrbnik kojeg imenuje centar za socijalnu skrb. Ako je djetetu imenovan posebni skrbnik, prestaju ovlaštenja roditelja na zastupanje djeteta u tom postupku.

(5) U postupcima iz stavaka 1. do 3. ovoga članka sud je dužan omogućiti djetetu izražavanje mišljenja u skladu s odredbom članka 360. ovoga Zakona.

(6) U postupcima iz stavaka 1. do 3. ovoga članka sud je dužan saslušati roditelje te zatražiti mišljenje centra za socijalnu skrb.

3. Privremena mjera radi uzdržavanja

Pokretanje postupka

Članak 537.

(1) Privremenu mjeru radi uzdržavanja djeteta sud će, ako za to postoji potreba, odrediti po službenoj dužnosti.

(2) Centar za socijalnu skrb može podnijeti prijedlog za donošenje privremene mjere radi uzdržavanja kad je prema odredbama ovoga Zakona ovlašten podnijeti prijedlog za ovrhu.

Pretpostavke za određivanje privremene mjere

Članak 538.

(1) Privremena mjera radi uzdržavanja, ako ovim Zakonom nije drugačije određeno, može se odrediti ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim postojanje obveze uzdržavanja, te da bez donošenja te mjere postoji opasnost za njegove osobne ili druge važne interese, ili opasnost da će bez te mjere osiguranja protivnik osiguranja spriječiti ili znatno otežati ostvarivanje uzdržavanja.

(2) Smatra se da postoji opasnost za osobne ili druge važne interese predlagatelja osiguranja ako se mjere osiguranja uzdržavanja određuju u korist djeteta, osim ako se tražbina odnosi na dio uzdržavanja u povećanom iznosu u skladu s povećanim mogućnostima pojedinog roditelja.

(3) Kad se privremena mjera radi uzdržavanja određuje u parnici radi utvrđivanja majčinstva ili očinstva, predlagatelj osiguranja treba učiniti vjerojatnim da je osoba protiv koje se mjera određuje roditelj djeteta.

Određivanje privremene mjere

Članak 539.

(1) U postupcima u kojima se odlučuje o uzdržavanju djeteta sud je dužan već na pripremnom ročištu ili prvom ročištu za glavnu raspravu, nakon što strankama omogući da se o tome izjasne, odnosno, ako to okolnosti slučaja zahtijevaju, i prije toga, neovisno o tome je li se tuženik o tome mogao izjasniti, rješenjem o privremenoj mjeri naložiti tuženiku da plaća zakonski minimum uzdržavanja za dijete.

(2) Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka dopuštena je posebna žalba. Žalba ne odgađa provođenje ovrhe.

Izmjena i ukidanje privremene mjere

Članak 540.

(1) Rješenje o privremenoj mjeri radi uzdržavanja djeteta sud može ukinuti ili izmijeniti tijekom prvostupanjskog postupka ako se izmijene okolnosti na temelju kojih je privremena mjera donesena.

(2) U prvostupanjskoj presudi kojom će prihvatiti zahtjev za uzdržavanje djeteta sud može odlučiti da žalba protiv te presude u cijelosti ili djelomice ne zadržava provođenje ovrhe i u tom slučaju ukinuti rješenje o privremenoj mjeri, odnosno može odlučiti da rješenje o privremenoj mjeri ostane na snazi do njezine pravomoćnosti.

Privremene mjere u postupku radi prestanka uzdržavanja

Članak 541.

(1) U parnici radi prestanka uzdržavanja sud može na prijedlog tužitelja donijeti privremenu mjeru o zabrani naplate uzdržavanja na temelju ovršne isprave kojom je ono određeno do pravomoćnog okončanja spora.

(2) Zabrana iz stavka 1. ovoga članka može se odnositi samo na prisilne naplate pojedinih tražbina za uzdržavanje nastalih nakon dana podnošenja tužbe, s tim da sud kao dan na koji se odnosi zabrana može odrediti i koji drugi dan nakon dana podnošenja tužbe.

(3) Na temelju privremene mjere iz stavka 1. ovoga članka sud koji provodi ovrhu određenu radi naplate tražbine za uzdržavanje na temelju ovršne isprave odgodit će na prijedlog tužitelja ovrhu do pravomoćnog dovršetka parničnog postupka pokrenutog tužbom radi prestanka uzdržavanja, odnosno do ukidanja privremene mjere prije toga, i to samo radi naplate pojedinih tražbina na koje se zabrana iz privremene mjere odnosi.

Privremene mjere u postupku radi smanjenja uzdržavanja

Članak 542.

(1) U parnici radi smanjenja uzdržavanja sud može na prijedlog tužitelja donijeti privremenu mjeru o zabrani naplate određenog dijela uzdržavanja na temelju ovršne isprave kojom je ono određeno do pravomoćnog okončanja spora.

(2) Zabrana iz stavka 1. ovoga članka može se odnositi samo na prisilne naplate pojedinih tražbina za uzdržavanje nastalih nakon dana podnošenja tužbe, s tim da sud kao dan na koji se odnosi zabrana može odrediti i koji drugi dan nakon dana podnošenja tužbe.

(3) Na temelju privremene mjere iz stavka 1. ovoga članka sud koji provodi ovrhu određenu radi naplate tražbine za uzdržavanje na temelju ovršne isprave odgodit će djelomično na prijedlog tužitelja ovrhu do pravomoćnog dovršetka parničnog postupka pokrenutog tužbom radi smanjenja uzdržavanja, odnosno do ukidanja privremene mjere prije toga, i to samo radi naplate dijelova pojedinih tražbina na koje se zabrana iz privremene mjere odnosi.

Privremene mjere u postupku radi povećanja uzdržavanja

Članak 543.

U parnici radi povećanja uzdržavanja sud može na zahtjev tužitelja donijeti privremenu mjeru radi plaćanja povećanog iznosa uzdržavanja.

Deveti dio

Centar za posebno skrbništvo

Članak 544.

(1) Centar za posebno skrbništvo je javna ustanova i upisuje se u sudski registar.

(2) Centar za posebno skrbništvo osniva Republika Hrvatska rješenjem ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi.

(3) Centar za posebno skrbništvo se osniva za područje Republike Hrvatske.

(4) Centar za posebno skrbništvo ima statut kojim se propisuje ustrojstvo, ovlasti i način odlučivanja tijela Centra za posebno skrbništvo te uređuju druga pitanja važna za obavljanje djelatnosti i poslovanje.

(5) Centar za posebno skrbništvo ima i druge opće akte sukladno zakonu, aktu o osnivanju i statutu.

(6) Na Centar za posebno skrbništvo na odgovarajući način se primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje djelovanje ustanova, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Financiranje

Članak 545.

Sredstva za financiranje djelatnosti Centra za posebno skrbništvo osiguravaju se u državnom proračunu.

Upis u sudski registar

Članak 546.

Centar za posebno skrbništvo započinje s radom upisom u sudski registar.

Djelatnost Centra za posebno skrbništvo

Članak 547.

Centar za posebno skrbništvo u obavljanju javnih ovlasti:

- zastupa djecu u postupcima pred sudovima i drugim tijelima u skladu s člankom 240. ovoga Zakona
- zastupa osobe iz članka 241. ovoga Zakona.

Upravno vijeće Centra za posebno skrbništvo

Članak 548.

(1) Centrom za posebno skrbništvo upravlja upravno vijeće koje se imenuje na mandat od četiri godine. Upravno vijeće obavlja poslove sukladno odredbama statuta i zakona kojim se uređuje djelovanje ustanova.

(2) Upravno vijeće ima tri člana, a čine ga dva predstavnika osnivača i jedan

predstavnik radnika Centra za posebno skrbništvo.

(3) Predstavnike osnivača u upravno vijeće imenuje ministar nadležan za poslove socijalne skrbi. Predstavnik radnika imenuje radničko vijeće, a ako ono nije utemeljeno, biraju ga radnici tajnim glasovanjem, sukladno posebnom propisu.

(4) Član upravnog vijeća može biti razriješen i prije isteka mandata.

(5) Odluku o razriješenju člana upravnog vijeća, predstavnika osnivača, donosi ministar nadležan za poslove socijalne skrbi.

(6) Odlukom o razriješenju člana upravnog vijeća iz stavka 5. ovoga članka imenuje se novi član upravnog vijeća kojemu mandat traje do isteka mandata razriješenog člana upravnog vijeća.

(7) Članovi Upravnog vijeća imaju pravo na naknadu za rad ako za tu namjenu Centar za posebno skrbništvo ima osigurana financijska sredstva.

(8) Visinu naknade iz stavka 7. ovog članka odlukom utvrđuje osnivač.

Ravnatelj

Članak 549.

(1) Centar za posebno skrbništvo vodi ravnatelj.

(2) Za ravnatelja može biti imenovan hrvatski državljanin koji ima završen preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij prava i najmanje pet godina radnog staža na stručnim poslovima u propisanom akademskom zvanju i akademskom stupnju, položen pravosudni ispit i

– koji nije pravomoćno osuđen za neko od kaznenih djela protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva (glava IX.), kaznenih djela protiv života i tijela (glava X.), kaznenih djela protiv ljudskih prava i temeljnih sloboda (glava XI.), kaznenih djela protiv radnih odnosa i socijalnog osiguranja (glava XII.), kaznenih djela protiv osobne slobode (glava XIII.), kaznenih djela protiv časti i ugleda (glava XV.), kaznenih djela protiv spolne slobode (glava XVI.), kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta (glava XVII.), kaznenih djela protiv braka, obitelji i djece (glava XVIII.), kaznenih djela protiv zdravlja ljudi (glava XIX.), kaznenih djela protiv imovine (glava XXIII.), kaznenih djela protiv gospodarstva (glava XXIV.), kaznenih djela krivotvorenja (glava XXVI.), kaznenih djela protiv službene dužnosti (glava XXVIII.), kaznenih djela protiv javnog reda (glava XXX.), odnosno kaznenih djela protiv Republike Hrvatske (glava XXXII.) iz Kaznenog zakona („Narodne novine“, br. 125/11. i 144/12.)

– koji nije pravomoćno osuđen za neko od kaznenih djela protiv života i tijela (glava X.), kaznenih djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina (glava XI.), kaznenih djela protiv Republike Hrvatske (glava XII.), kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (glava XIII.), kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa (glava XIV.), kaznenih djela protiv časti i ugleda (glava XV.), kaznenih djela protiv braka, obitelji i mladeži (glava XVI.), kaznenih djela protiv imovine (glava XVII.), kaznenih djela protiv zdravlja ljudi (glava XVIII.), kaznenih djela protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja (glava XXI.), kaznenih djela protiv vjerodostojnosti isprava (glava XXIII.), kaznenih djela protiv javnog reda (glava XXIV.), kaznenih djela protiv službene dužnosti (glava XXV.) iz Kaznenog zakona („Narodne novine“, br. 110/97., 27/98., 50/00. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 129/00., 51/01., 111/03., 190/03. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 105/04., 84/05., 71/06., 110/07., 152/08. i 57/11.)

– kojem nije pravomoćno izrečena prekršajno-pravna sankcija za nasilje u obitelji

– protiv kojeg se ne vodi postupak pred nadležnim sudom za kazneno djelo spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta.

(3) Ravnatelja Centra za posebno skrbništvo imenuje upravno vijeće na temelju javnog natječaja, uz prethodnu suglasnost ministra nadležnog za poslove socijalne skrbi.

(4) Osoba imenovana za ravnatelja Centra za posebno skrbništvo sklapa s upravnim vijećem ugovor o radu u punom radnom vremenu na vrijeme od četiri godine.

(5) Ako osoba imenovana za ravnatelja ima ugovor o radu u Centru za posebno skrbništvo na neodređeno vrijeme, na njezin zahtjev prava i obveze iz radnog odnosa mirovat će do prestanka mandata, a najdulje za vrijeme trajanja dvaju uzastopnih mandata.

(6) Osoba iz stavka 5. ovoga članka dužna se, nakon isteka mandata, vratiti na poslove koje je prethodno radila u Centru za posebno skrbništvo, u protivnom joj prestaje radni odnos.

(7) Osobi koja je imenovana za ravnatelja, istekom mandata, ako ne bude ponovno imenovana ravnateljem, Centar za posebno skrbništvo dužan je ponuditi sklapanje ugovora o radu za poslove za koje ispunjava uvjete.

(8) Ravnatelja Centra za posebno skrbništvo u slučaju spriječenosti u obavljanju ravnateljskih poslova zamjenjuje stručni radnik Centra za posebno skrbništvo kojega on odredi.

(9) Stručni radnik iz stavka 8. ovoga članka ima pravo i dužnost obavljati neodgodive poslove.

(10) Upravno vijeće dužno je razriješiti ravnatelja Centra za posebno skrbništvo i prije isteka mandata za koji je izabran ako:

- ravnatelj to osobno zahtijeva
- nastane neki od razloga koji po posebnim propisima ili propisima kojima se uređuju radni odnosi dovode do prestanka ugovora o radu
- je nastupila zapreka iz stavka 2. ovoga članka
- ravnatelj bez opravdanog razloga ne provodi program rada koji je donijelo upravno vijeće
- ravnatelj u svojem radu krši propise i opće akte Centra za posebno skrbništvo, neopravdano ne izvršava odluke upravnog vijeća ili postupa u suprotnosti s njima
- ravnatelj nesavjesnim ili nepravilnim radom prouzroči Centru za posebno skrbništvo veću štetu, zanemaruje ili nemarno obavlja svoju dužnost tako da su nastale ili mogu nastati veće smetnje u obavljanju djelatnosti
- je nadzorom ustanovljena teža povreda propisa i općih akata centra za posebno skrbništvo ili su utvrđene veće nepravilnosti u radu ravnatelja.

Nadzor

Članak 550.

Nadzor na radnom Centra za posebno skrbništvo provodi ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi.

Deseti dio

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 551.

(1) Odredbe ovoga Zakona primjenjuju se i na obiteljske odnose koji su nastali do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

(2) Danom stupanja na snagu ovoga Zakona ne mijenjaju se prava i dužnosti stečena prema prijašnjim propisima.

Članak 552.

(1) Postupci pokrenuti do dana stupanja na snagu ovoga Zakona dovršit će se prema odredbama Obiteljskog zakona („Narodne novine“, br. 116/03., 17/04., 136/04., 107/07., 57/11., 61/11., 25/13. i 5/15.).

(2) Ako nakon dana stupanja na snagu ovoga Zakona bude poništena ili ukinuta prvostupanjska odluka iz stavka 1. ovoga članka, na daljnji postupak primjenjuju se odredbe Obiteljskog zakona („Narodne novine“, br. 116/03., 17/04., 136/04., 107/07., 57/11., 61/11., 25/13. i 5/15.).

(3) Odluke koje su postale konačne u upravnom postupku odnosno pravomoćne u sudskom postupku na temelju Obiteljskog zakona („Narodne novine br. 75/14., 83/14. i 5/15.) do dana 16. siječnja 2015. godine provest će se odnosno izvršiti u skladu s odredbama ovoga Zakona.

(4) Pravne osobe osnovane sukladno odredbama Obiteljskog zakona („Narodne novine br. 75/14., 83/14. i 5/15.) nastavljaju s radom sukladno odredbama ovoga Zakona, a dužne su uskladiti svoje statute s odredbama ovoga Zakona u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 553.

Iznimno od članka 552. stavka 1. ovoga Zakona, postupci o imovinskim odnosima bračnih i izvanbračnih drugova pokrenuti do dana stupanja na snagu ovoga Zakona dovršit će se prema odredbama zakona po kojem su pokrenuti osim postupaka pokrenutih od dana 1. rujna 2014. godine pa do stupanja na snagu ovoga Zakona, koji će se dovršiti prema odredbama Obiteljskog zakona („Narodne novine“, br. 116/03., 17/04., 136/04., 107/07., 57/11., 61/11., 25/13. i 5/15.)

Članak 554.

Na utvrđivanje majčinstva djeteta rođenog u razdoblju od 1. rujna 2014. godine do 16. siječnja 2015. godine primjenjuju se odredbe članka 59., članka 383. stavaka 1. i 2., članka 385. stavaka 1. i 3., članka 386., članka 387., članka 388. stavaka 1. i 2., članka 389. do čl. 392. ovoga Zakona.

Članak 555.

Iznimno od članka 552. stavka 1. ovoga Zakona, u izvanparničnim postupcima u kojima do dana stupanja na snagu ovoga Zakona nije donesena prvostupanjska odluka suda primjenjivat će se odredbe članaka 447. i 448. ovoga Zakona kojima se uređuje revizija i prijedlog za preinaku odluke.

Članak 556.

Iznimno od članka 552. stavka 1. ovoga Zakona postupci radi lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti pokrenuti do dana stupanja na snagu ovoga Zakona dovršit će se prema odredbama članaka od 496. do 503. ovoga Zakona.

Članak 557.

(1) Odluke o lišenju poslovne sposobnosti donesene prema prijašnjim propisima preispitat će se u izvanparničnom postupku radi vraćanja poslovne sposobnosti iz članaka 502. i 503. ovoga Zakona u razdoblju od 1. rujna 2015. do 1. rujna 2020.

(2) Centar za socijalnu skrb prebivališta odnosno boravišta štićenika dužan je po službenoj dužnosti pokrenuti postupak iz stavka 1. ovoga članka. Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će nalogom rokove centrima za socijalnu skrb za pokretanje postupaka iz stavka 1. ovoga članka.

(3) Sredstva za troškove postupka iz stavka 1. ovoga članka koje je pokrenuo centar za socijalnu skrb sukladno nalogu iz stavka 2. ovoga članka osiguravaju se u državnom proračunu.

Članak 558.

Iznimno od članka 552. stavka 1. ovoga Zakona, postupci radi imenovanja ili promjene skrbnika pokrenuti prije dana stupanja na snagu ovoga Zakona dovršit će se prema odredbama ovoga Zakona koji uređuju imenovanje skrbnika.

Članak 559.

(1) Ministar nadležan za poslove pravosuđa donijet će provedbene propise iz članka 177. stavka 3. i 516. stavka 2. ovoga Zakona u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(2) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi donijet će provedbene propise iz članka 94. stavka 7., članka 107. stavka 3., članka 125. stavka 5., članka 131. stavka 3., članka 204. stavka 4., članka 205. stavka 3., članka 217. stavka 6., članka 238. stavka 5., članka 264. stavka 2., članka 280., članka 318. stavka 2., članka 324. stavka 4., članka 341. stavka 5., članka 344., članka 360. stavka 7. te članka 557. stavka 2. ovoga Zakona u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(3) Ministar nadležan za poslove uprave donijet će provedbene propise iz članka 18. stavka 4. i članka 20. stavka 6. ovoga Zakona u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 560.

(1) Do stupanja na snagu provedbenog propisa iz članka 107. stavka 3. ovoga Zakona ostaje na snazi Pravilnik o obveznom sadržaju obrasca plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi („Narodne novine“, br. 106/14.).

(2) Do stupanja na snagu provedbenog propisa iz članka 125. stavka 5. ovoga Zakona ostaje na snazi Pravilnik o provođenju nadzora nad ostvarivanjem osobnih odnosa djeteta i roditelja („Narodne novine“, br. 106/14.).

(3) Do stupanja na snagu provedbenog propisa iz članka 131. stavka 3. ovoga Zakona ostaje na snazi Pravilnik o mjerama zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta („Narodne novine“, br. 106/14.).

(4) Do stupanja na snagu provedbenog propisa iz članka 204. stavka 4. ovoga Zakona ostaje na snazi Pravilnik o elementima koji se odnose na podobnost i prikladnost za posvojenje, sadržaju stručnog mišljenja o podobnosti i prikladnosti za posvojenje, metodama utvrđivanja podobnosti i prikladnosti, sadržaju izvješća o djetetu, vođenju registra o potencijalnim posvojiteljima te načinu vođenju registra o posvojenjima („Narodne novine“, br. 106/14.).

(5) Do stupanja na snagu provedbenog propisa iz članka 205. stavka 3. ovoga Zakona ostaje na snazi Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati organizacije civilnog društva za provođenje programa stručne pripreme za posvojitelje, obveznom sadržaju i načinu provedbe programa stručne pripreme potencijalnih posvojitelja te uvjetima stručne osposobljenosti radnika kao i načinu vođenja dokumentacije u vezi s provedbom stručne pripreme potencijalnih posvojitelja („Narodne novine“, br. 106/14.).

(6) Do stupanja na snagu provedbenog propisa iz članka 217. stavka 6. ovoga Zakona ostaje na snazi Pravilnik o načinu vođenja očevidnika i spisa predmeta o posvojenju te sadržaju izvješća o prilagodbi djeteta u posvojiteljskoj obitelji („Narodne novine“, br. 106/14.).

(7) Do stupanja na snagu provedbenog propisa iz članka 238. stavka 5. ovoga Zakona ostaje na snazi Pravilnik o sadržaju obrasca mišljenja obiteljskog doktora medicine osobe lišene poslovne sposobnosti o stanju zdravlja štićenika s obzirom na razlog lišenja poslovne sposobnosti („Narodne novine“, br. 106/14.).

(8) Do stupanja na snagu provedbenog propisa iz članka 264. stavka 2. ovoga Zakona ostaje na snazi Pravilnik o visini iznosa i načinu isplate naknade za skrbnika („Narodne novine“, br. 5/14.).

(9) Do stupanja na snagu provedbenog propisa iz članka 280. ovoga Zakona ostaje na snazi Pravilnik o načinu vođenja očevidnika i spisa predmeta osoba pod skrbništvom, načinu popisa i opisa njihove imovine, podnošenju izvješća i polaganju računa skrbnika te sadržaju i obliku punomoći i anticipiranih naredbi („Narodne novine“, br. 106/14.).

(10) Do stupanja na snagu provedbenog propisa iz članka 318. stavka 2. ovoga Zakona ostaje na snazi Pravilnik o načinu vođenja očevidnika sudskih odluka o uzdržavanju i nagodba sklopljenih u Centru za socijalnu skrb („Narodne novine“, br. 32/05.).

(11) Do stupanja na snagu provedbenog propisa iz članka 324. stavka 4. ovoga Zakona ostaje na snazi Pravilnik o obveznom savjetovanju („Narodne novine“, br. 106/14.).

(12) Do stupanja na snagu provedbenog propisa iz članka 341. stavka 5. i članka 344. ovoga Zakona ostaje na snazi Pravilnik o obiteljskoj medijaciji („Narodne novine“, br. 106/14.).

(13) Do stupanja na snagu provedbenog propisa iz članka 360. stavka 7. ovoga Zakona ostaje na snazi Pravilnik o načinu utvrđivanja mišljenja djeteta („Narodne novine“, br. 106/14.).

(14) Do stupanja na snagu provedbenog propisa iz članka 177. stavka 3. ovoga Zakona ostaje na snazi Pravilnik o načinu vođenja očevidnika o osobama lišenih prava na roditeljsku skrb („Narodne novine“, br. 77/04.).

(15) Do stupanja na snagu provedbenog propisa iz članka 18. stavka 4. ovoga Zakona ostaje na snazi Pravilnik o mjerilima za određivanje iznosa naknade za sklapanje braka izvan službene prostorije („Narodne novine“, broj 154/14.).

(16) Do stupanja na snagu provedbenog propisa iz članka 20. stavka 6. ovoga Zakona ostaje na snazi Pravilnik o sadržaju i obliku potvrde za sklapanje braka („Narodne novine“, broj 154/14.).

(17) Do stupanja na snagu odluke iz članka 314. stavka 4. ostaje na snazi Odluka o tablici o prosječnim potrebama maloljetnog djeteta („Narodne novine“, br. 106/14.).

Članak 561.

Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Obiteljski zakon („Narodne novine“, br. 75/14. i 5/15.).

Članak 562.

Ovaj Zakon stupa na snagu 1. rujna 2015.

OBRAZLOŽENJE

Članak 1.

Predmetnim člankom definira se područje uređenja Obiteljskog Zakona te se ujedno definira rodna ravnopravnost uz iznimku u slučaju da iz smisla pojedinih odredaba Zakona proizlazi drukčije.

Članak 2.

Ovaj članak sadrži odredbe koje ukazuju da je isti usklađen sa sljedećim međunarodnim dokumentima: Direktiva 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te za sadržaj odobrene zaštite, (SL L 337, 20. 12. 2011.) i Direktivom 2011/93/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o suzbijanju seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2004/68/PUP (SL L 335, 17. 12. 2011.).

Članak 3.

Predmetni članak uređuje načelo ravnopravnosti žene i muškarca.

Na razini Vijeća Europe načelo ravnopravnosti spolova uređeno je Preporukom o pravnoj zaštiti protiv spolne diskriminacije br. 85(2), u kojoj je poseban dio posvećen upravo ravnopravnosti spolova u području obiteljskog prava, i to u vezi s obiteljskim obvezama, roditeljskom skrbi, imovinskim odnosima, zaposlenjem, uzdržavanjem, stanovanjem i dr. Ovo načelo se nadalje razrađuje posebnim Protokolom broj 7. članak 5. uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, s izmjenama u Protokolu broj 11.

Načelo ravnopravnosti bračnih drugova detaljno je uređeno i Preporukom 1798 (2007) o poštivanju načela ravnopravnosti bračnih drugova u građanskom (obiteljskom) pravu.

Načelo ravnopravnosti muškarca i žene ističe se kao jedno od temeljnih načela Obiteljskog zakona, u skladu s navedenim Protokolom br. 7. i Preporukama Vijeća Europe 85(2) i 1798 (2007). Ciljevi načelnog isticanja ravnopravnosti žene i muškarca u suvremenom društvu su:

a) nastavak promoviranja jednakosti žene u odnosu na muškarca, posebno glede imovinskih odnosa bračnih i izvanbračnih drugova, glede korištenja obiteljskog doma kao i glede obveza koje nastaju iz činjenice zajedničkog obiteljskog života; te

b) naglašavanje jednakosti muškarca u odnosu na ženu kad je riječ o pravima i dužnostima obaju roditelja glede roditeljske skrbi o zajedničkoj djeci, što bi se, osim na razini pravnih propisa, moralo poštovati i u praksi tijela koja odlučuju ili sudjeluju u odlučivanju o pitanjima iz područja roditeljske skrbi (vidi Preporuku 1798 (2007) o poštivanju načela ravnopravnosti bračnih drugova u građanskom (obiteljskom) pravu).

Članak 4.

Predmetni članak definira načelo solidarnosti, uzajamnoga poštovanja i pomaganja svih članova obitelji koje predstavlja temelj za osobna prava i dužnosti bračnih drugova kao i institut uzdržavanja. Uz to, ovo se načelo odnosi i na djecu koja su kao maloljetni članovi obitelji dužni poštovati ostale članove obitelji te im pomagati u obavljanju poslova u obiteljskoj zajednici u skladu sa svojom dobi i zrelošću.

Članak 5.

Predmetnim člankom definira se načelo prvenstvene zaštite djetetovih prava i dobrobiti kao načelo koje je sadržano u članku 3. UN-ove Konvencije o pravima djeteta (1989) i koje je inkorporirano u nizu poslije donesenih međunarodnih dokumenata te se iznova ističe u nacionalnim zakonodavstvima (npr. §1697.a BGB-a). Od novijih međunarodnih dokumenata Europske smjernice Vijeća ministara o pravosuđu prilagođenom djeci (2010) (Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice) ističu ovo načelo kao temeljno načelo o kojemu sva upravna i sudska tijela moraju prvenstveno voditi računa.

Stavak 2. se odnosi na pravo djeteta da ostvaruje osobne odnose s roditeljem s kojim ne stanuje. Ovo pravo djeteta na ostvarivanje osobnih odnosa izdignuto je na razinu ustavnog načela u Njemačkoj (§ 6.), kao i u Povelji o temeljnim pravima na razini EU (članak 24. c). Pravo na poštivanje obiteljskog života sadržano je i u Ustavu Republike Hrvatske (članak 35.), što razumijeva i pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s članovima djetetove obitelji u okolnostima u kojima oni ne stanuju s djetetom kao oblik ostvarivanja prava na obiteljski život.

Članak 6.

Predmetni članak definira načelo prvenstvenoga prava roditelja da skrbe o djetetu te dužnosti tijela da im pruža pomoć. Načelno se ističe da su roditelji prvi pozvani živjeti sa svojim djetetom i skrbiti se o njemu, a to znači prije drugih osoba i prije države.

Država ima samo podrednu dužnost pružiti skrb, o kojoj se roditelji ne skrbe ili je njihova dobrobit ugrožena od strane roditelja koji ostvaruju roditeljsku skrb. Ovo je načelo sadržano u članku 63. Ustava Republike Hrvatske, s tim što se ovim zakonskim načelom, uz prvenstveno pravo i dužnost roditelja da se skrbe o svojoj djeci, propisuje da država ima dužnost pružiti roditeljima pomoć pri ostvarivanju njihova temeljnog prava i dužnosti da se skrbe o svojoj djeci. Samo podredno država ima dužnost skrbiti se o djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi, koja dužnost je istaknuta u načelu primjerene skrbničke zaštite djeteta bez roditeljske skrbi.

Odgovornost roditelja prema ovomu načelu nije prvenstveno upravljena prema djetetu, već prema trećoj osobi (državi), koja ima ovlast nadzirati roditelje pri ostvarivanju roditeljske skrbi te ih sankcionirati ako ne ispunjavaju svoje dužnosti prema djetetu. U tom slučaju država je dužna intervenirati u obiteljski život, što čini sadržaj ovog načela.

Članak 7.

Predmetnim člankom propisano je načelo razmjernosti i najblaže intervencije u obiteljski život. Naime, mjere kojima se zadire u obiteljski život prihvatljive su ako su nužne te se njihova svrha ne može uspješno ostvariti poduzimanjem blažih mjera uključujući i preventivnu pomoć odnosno potporu obitelji. Ovo je načelo usklađeno s tumačenjem odredbe članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kojom se štiti temeljno ljudsko pravo na poštivanje prava na obiteljski život. Načelo razmjernosti i najblaže intervencije države u obiteljski život sadržano je i u komparativnim nacionalnim zakonodavstvima, primjerice kao temeljno načelo u području poduzimanja mjera za zaštitu djetetovih prava i dobrobiti (npr. § 1666. a BGB-a).

Članak 8.

Ovaj članak definira osnovno načelo instituta skrbništva nad djecom i punoljetnim osobama na način da propisuje da skrbnička zaštita djeteta bez roditeljske skrbi, osobe s invaliditetom i osobe koja se iz drugih razloga nije sposobna sama brinuti o sebi i o svojim pravima i interesima mora biti primjerena potrebi zaštite uz obvezu poštivanja temeljnih ljudskih prava, kao i prava djeteta te dobrobiti osobe pod skrbništvom.

Članak 9.

Predmetni članak definira načelo sporazumnog rješavanja obiteljskih odnosa.

Nizom međunarodnih dokumenata - ugovora, preporuka i smjernica - na globalnoj i regionalnoj europskoj razini promiče se načelo sporazumnog rješavanja spornih obiteljskih odnosa, bilo da se potiče sudjelovanje u postupcima obiteljske medijacije izvan suda, bilo postizanje sudske ili upravne nagodbe u okvirima odgovarajućih postupaka. Tako npr. Konvencija o kontaktima s djecom (2003), Konvencija o ostvarivanju prava djeteta (1996), zatim Preporuka br. 1639 (2003) o obiteljskoj medijaciji i spolnoj ravnopravnosti, Preporuka 98(1) o obiteljskoj medijaciji. Poticanje sporazumnog rješavanja spornih obiteljskih odnosa zadaća je svih tijela i stručnjaka koji obitelji pružaju pomoć ili odlučuju o obiteljskim odnosima.

Članak 10.

Članak definira načelo žurnosti u rješavanju obiteljsko-pravnih stvari u vezi s djecom kao temeljno načelo obiteljskog procesnog prava. Međutim, ovo načelo vrijedi, osim za sudske postupke, i za postupke koje poduzimaju druga tijela, a navlastito centri za socijalnu skrb. Tekst ovoga zakonskog načela usklađen je s člankom 7. Europske konvencije o ostvarivanju prava djeteta (1996) i Europskim smjernicama Vijeća ministara o pravosuđu prilagođenom djeci (2010) (Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice). Prema ovomu načelu nužno je da tijela koja postupaju u vezi s djecom vode računa o proteku vremena kad je u pitanju dijete, što je bitno različito od proteka vremena, kad je u pitanju odrasla osoba. Trajanje postupka primjerice godinu dana za odraslu osobu i za dijete nije isto, jer se dijete za godinu dana može potpuno otuđiti od roditelja s kojim ne stanuje ako ne ostvaruje osobne odnose, odnosno ako nema kontakta. Prigodom žurnog

postupanja tijela koja vode postupke, ipak moraju istodobno biti i fleksibilna u postupanju radi zaštite djetetove dobrobiti.

Članak 11.

Predmetni Zakon definira pojam i učinke izvanbračne zajednice. Pojam izvanbračne zajednice, za razliku od ranijih zakonskih uređenja definira se na način da se izvanbračnom zajednicom smatra i ona koja je trajala kraće od tri godine ako je nastavljena sklapanjem braka. U praksi su česti slučajevi u kojima neudana žena i neoženjen muškarac svoju životnu zajednicu neprekidno nastave u braku. U slučaju kad su izvanbračni drugovi tijekom trajanja životne zajednice sklopili brak jasno se određuje da se u tijek životne zajednice uračunava, kako vrijeme prije sklapanja braka, tako i vrijeme nakon sklapanja braka, ako je ta životna zajednica neprekidno trajala. Uz to, propisuje se i odgovarajuća primjena odredaba o osobnim odnosima bračnih drugova na izvanbračne drugove. Ujedno je propisano da se na izvanbračne zajednice koje ispunjavaju pretpostavke propisane ovim člankom na odgovarajući način primjenjuju odredbe drugih zakona kojima se uređuju osobni, imovinski i drugi odnosi bračnih drugova.

Također propisano je i da se nepovoljno postupanje prema izvanbračnim drugovima u pogledu pristupa koristima, povlasticama, ali i obvezama zajamčenim bračnim drugovima koje ne može biti opravdano objektivnim razlozima te koje nije nužno za ostvarenje istih predstavlja diskriminaciju temeljem obiteljskog statusa. Ujedno se propisuje da različito postupanje propisano člankom 30. ovoga Zakona ne predstavlja nepovoljno postupanje iz stavka 3. ovoga članka.

Dodatno napominjemo da predmetna odredba odražava vrijednosni jasan stav da izvanbračne zajednice predstavljaju jednako vrijedan oblik obiteljskog života kao i bračne zajednice. U tom smislu, sukladno načelu dužnog poštovanja jednake vrijednosti svih građana i građanki Republike Hrvatske izraženog kroz čl. 1. st. 2. Ustava, predmetnim člankom ispunjava se ustavna obveza da se izvanbračnim zajednicama zajamči dostojanstvo koje sa sobom nosi zakonodavno priznanje jednakog društvenog statusa.

Dužno poštovanje jednakog dostojanstva izvanbračnih zajednica odnosno građana i građanki koji su svojom slobodnom voljom izabrali svoj obiteljski život graditi kroz ovaj oblik zajedništva, međusobnom poštovanja, povjerenja i podrške predstavlja temelj čl. 11. Nacrta prijedloga Obiteljskog zakona.

Pri tome se predlagatelj zakona jasno vodio i stajalištem Ustavnog suda izraženog u Priopćenju od 14. studenoga 2013. kojim je jasno potvrđena razlika između prava na brak i prava na poštovanje osobnog i obiteljskog života naglasivši:

„6. Danas je u svim relevantnim međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima još uvijek općeprihvaćeno da brak i obiteljski život nisu niti istoznačnice niti su istovjetni pravni instituti.

(...)

7.2. ... u Republici Hrvatskoj spolni i rodni diverzitet zaštićeni su Ustavom. Zaštićena su i prava svih osoba, neovisno o spolu i rodu, na poštovanje i pravnu zaštitu njihova osobnog i obiteljskog života i njihova ljudskog dostojanstva (članak 35. Ustava). Te se pravne činjenice danas smatraju trajnom vrijednošću hrvatske ustavne države.

„12. ... eventualna dopuna Ustava odredbom prema kojoj je brak životna zajednica žene i muškarca ne smije imati nikakvog utjecaja na daljnji razvitak zakonskih okvira instituta izvanbračne i istospolne zajednice u skladu s ustavnim zahtjevom da svatko u Republici Hrvatskoj ima pravo na poštovanje i pravnu zaštitu svoga osobnog i obiteljskog života te svoga ljudskog dostojanstva.”

Odredbe članka 11. Nacrta prijedloga Obiteljskog zakona odražavaju na vrlo jasan način namjeru da se građanima i građankama koji su odlučili svoje osobne emocionalne, materijalne, i obiteljske interese ostvarivati unutar instituta izvanbračne zajednice zajamči priznanje i zaštitu osobnog i obiteljskog života, ali i izrazi poštovanje prema njihovom ljudskom dostojanstvu izražavajući pravno priznanje istovrijednost njihovog autonomnog izbora tj. osobne odluke da s konkretnom osobom zajednički gradi svoj osobni i obiteljski život na jednako kvalitetan način i s jednako dalekosežnim učincima kao i bračni drugovi.

Razlika u administrativnoj formi nastanka bračnih i izvanbračnih zajednica ne može opravdati nepovoljno postupanje prema ijednoj od te dvije zajednice. Temelj kako bračne tako i izvanbračne zajednice predstavlja isključivo suglasnost volja dviju osoba koje su sposobne slobodno i razumno odlučivati o svojim osobnim interesima. Suglasnost volja odražava njihovu zajedničku odluku da će svoje privatne emocionalne, materijalne i obiteljske interese razvijati oslanjajući se na jedno na drugo. Što se tiče konkretnih životnih učinaka te odluke oni su kvalitativno istovjetni kako za bračne tako i za izvanbračne partnere. I kod bračnih i kod izvanbračnih zajednica stvaraju se isti odnosi privrženosti i povjerenja, međusobne ovisnosti, legitimna očekivanja, svijest o odgovornosti koje suglasnost volja o izgradnji zajedničkog života donosi kako prema brizi o interesima samog partnera tako i ostalih članova obitelji, a posebno prema djeci koja žive u toj zajednici.

Jedina razlika koja postoji između instituta bračnih i izvanbračnih je administrativna forma nastanka i prestanka tih zajednica. Za nastanak ili prestanak braka potrebno je zadovoljiti unaprijed propisane administrativne uvjete i postupak sklapanja braka. Temeljna svrha unaprijed propisane forme je vrsta „solemnizacija“ suglasnosti volja koja kasnije pridonosi olakšanom ostvarivanju prava koje zakonodavac jamči bračnim drugovima kao oblik zaštite njihovih privatnih interesa ili podrške funkcioniranju obiteljskog života. Izvanbračna zajednica nastaje istom suglasnošću volja koje je umjesto administrativnog postupka svoju potvrdu dobila kroz stvarno-životnu praksu u trajanju od najmanje tri godine (ili manje ako su ispunjeni dodatni uvjeti) tijekom kojih su izvanbračni partneri zajednički prakticirali i gradili svoju stabilnu emocionalnu zajednicu obiteljskog života. I bračna i izvanbračna zajednica prestaju nestankom suglasnosti volja o zajedničkom obiteljskom životu samo se kod braka nestanak suglasnosti potvrđuje odlukom državnog tijela, a kod izvanbračne zajednice stvarno-životnim postupanjem koje potvrđuje da je do prestanka suglasnosti volja došlo. Navedeno jasno ukazuje kako je svrha i način funkcioniranja bračnih i izvanbračnih zajednica jednak, a

razlika prvenstveno leži u formi nastanka i prestanka.

Članci 12. do 33.

Navedeni članci uređuju pojam braka, oblike sklapanja braka, postupak i pretpostavke za sklapanje braka te osobna prava i dužnosti bračnih drugova.

U odnosu na dosadašnje uređenje ovih odnosa koje je postojalo za vrijeme važenja Obiteljskog zakona 2003 dodatno je propisan način prijave sklapanja braka te posebne odredbe o sklapanju braka azilanata i osoba pod supsidijarnom zaštitom na način da te osobe prijavi prilažu potvrdu nadležnog tijela o odobrenju azila odnosno supsidijarne zaštite te odgovarajući dokaz o nepostojanju drugog braka i to u obliku izjave dane pod materijalnom i kaznenom odgovornošću pred javnim bilježnikom, uz obvezu javnog bilježnika da osobu upozori na pravne posljedice davanja izjave.

Predmetnim člancima više se, za razliku od prethodnih propisa ne predviđa obveza potpisa žene, muža, svjedoka i matičara prilikom sklapanja braka. Ova je promjena učinjena je radi usklađivanja sa odredbama propisa koji uređuje državne matice prema kojem se predviđa vođenje državnih matica u elektroničkom obliku i napušta se dosadašnje vođenje državnih matica u obliku knjiga.

Članak 26.

Stavak 1. propisuje da brak ne može sklopiti osoba nesposobna za rasuđivanje. Stavak 2. propisuje da brak može sklopiti osoba lišena poslovne sposobnosti u davanju izjava koje se odnose na osobna stanja, uz odobrenje skrbnika. Prema stavku 3. ako skrbnik odbije dati odobrenje, osoba lišena poslovne sposobnosti u davanju izjava koje se odnose na osobna stanja može pokrenuti izvanparnični postupak te tražiti od suda dopuštenje za sklapanje braka. Izvanparnični postupak radi davanja dopuštenja za sklapanje braka uređen je u dijelu Zakona: *Postupak pred sudom.*

Članak 28.

S obzirom na odredbe Zakona o životnom partnerstvu osoba istog spola (Narodne novine, broj 92/14) kao bračna smetnja uz postojanje braka propisuje se i postojanje životnog partnerstva registriranog sukladno posebnom propisu koji uređuje životno partnerstvo osoba istog spola.

Članak 32.

Stavak 1. određuje da su bračni drugovi dužni zajednički odrediti mjesto stanovanja tj. adresu, odnosno kuću ili stan za sebe i djecu, a kuća ili stan će predstavljati njihov obiteljski dom. Stavak 2. zabranjuje bračnim drugovima raspolaganje nekretninom (kućom ili stanom) koja predstavlja bračnu stečevinu i obiteljski dom bez pisane suglasnosti drugog bračnog druga ako bi takvo raspolaganje onemogućilo drugog bračnog druga i djecu nad kojom se ostvaruje roditeljska skrb egzistencijalnoga prava na stanovanje. Stavak 3. propisuje zabranu raskida ugovora o najmu bez pisane suglasnosti drugoga bračnog druga također radi zaštite egzistencijalnoga prava na stanovanje bračnog druga i djece nad kojom se ostvaruje

roditeljska skrb.

Pri definiranju ove odredbe uzete su u obzir i odredbe Zakona o najmu stanova (Narodne novine, broj: 91/06, u daljenjem tekstu: Zakon o najmu stanova) i to članak 15. stavak 3., prema kojemu je i bračni drug najmoprimca kao član obiteljskog domaćinstva s njim solidarno odgovoran za troškove najamnine te članak 24. stavak 2. istog zakona prema kojemu "u slučaju smrti najmoprimca ili kada najmoprimac napusti stan, prava i dužnosti najmoprimca iz ugovora o najmu stana prelaze na njegova bračnog druga. Ako bračnog druga nema, prava i obveze iz ugovora o najmu prelaze na dijete, pastorka ili najmoprimčeva usvojenika koji je naveden u ugovoru o najmu, ovisno o njihovu sporazumu." Ovom odredbom se Zakonom o najmu stanova štite članovi obitelji - bračni drug i djeca - glede egzistencijalnoga prava na stanovanje, što je svrha predložene odredbe ovoga zakona.

Stavak 4. propisuje da bračni drug koji je suvlasnik s drugim bračnim drugom na nekretnini koja predstavlja obiteljski dom, odnosno najmoprimac obiteljskog doma ima pravo zatražiti od suda da u izvanparničnom postupku nadomjesti suglasnost drugoga bračnog druga ako mu ovaj ne daje suglasnost bez opravdana razloga (npr. drugi bračni drug ima u vlasništvu druge nekretnine ili stanove koji se mogu koristiti za stanovanje). Sud je radi osiguranja stambenoga prostora i zaštite dobrobiti i interesa djece koja žive s bračnim drugovima dužan utvrditi razloge zbog kojih drugi bračni drug odbija dati suglasnost za raspolaganje nekretninom ili stanom.

Zakon sadrži jedno novo osobno pravo i dužnost bračnih drugova koje se odnosi na osobno pravo stanovanja koje je uređeno u članku 32. Zakona. Naime, odredbama ovoga članka štiti se pravo na stanovanje u nekretnini koja predstavlja bračnu stečevinu te je stoga u suvlasništvu bračnih drugova kao i u stanu koji se koristi na temelju ugovora o najmu prema Zakonu o najmu stanova. Navedene nekretnine u kojima bračni ili izvanbračni drugovi sporazumno stanuju zajedno s djecom nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb predstavljaju obiteljski dom. Ovom odredbom se bračnim i izvanbračnim drugovima i djeci nad kojom se ostvaruje roditeljska skrb i koja žive s njima osigurava egzistencijalno pravo stanovanja u obiteljskom domu za vrijeme dok traje brak ili izvanbračna zajednica.

Predložena zaštita obiteljskog doma i prava na stanovanje u obiteljskom domu temelji se na Preporuci Vijeća Europe br. 81(15) o pravu bračnih drugova na korištenje obiteljskog doma i pravu na upotrebu stvari koje služe za potrebe kućanstva i Prilogu uz ovu preporuku te se njome popunjava zakonska praznina u Obiteljskom zakonu 2003. Zaštita obiteljskog doma postoji u većini suvremenih obiteljsko-pravnih sustava, npr. u Austriji Whonungseigentumsgesetz, u Njemačkoj § 1361.b BGB, u Mađarskoj § 27, u Srbiji članak 194. Porodičnog zakona.

Članak 34.

Ova odredba određuje primjenu zakona, odnosno bračnog ugovora u režimu zakonskog uređenja imovinskih odnosa bračnih drugova prema kojemu se na imovinske odnose bračnih drugova primjenjuju odredbe Obiteljskog zakona o zakonskom uređenju imovinskih odnosa bračnih drugova, a ako su bračni drugovi svoje imovinske odnose uredili bračnim ugovorom,

tada se na njihove imovinske odnose primjenjuju odredbe bračnog ugovora.

Članak 35.

Predmetna odredba definira da bračni drugovi mogu imati bračnu stečevinu i vlastitu imovinu.

Članak 36.

Odredbe ovoga članka od stavka 1. do 3. definiraju sadržaj i pravnu narav instituta bračne stečevine.

Stavak 4. određuju mogućnost uknjižbe prava vlasništva na temelju prijedloga bračnih drugova koji sadrži izjavu kojom jedan bračni drug pristaje na uknjižbu drugoga bračnog druga u jednakim dijelovima, osim ako bračni drugovi nisu drugačije ugovorili. Navedenom odredbom nastoji se izbjeći pravna nesigurnost u prometu nekretninama. Naime, za poštenu treću stranu se ono što je upisano u zemljišne knjige i druge javne upisnike smatra istinitim, a to znači da uvid u zemljišne knjige pruža uvid u pravo stanje zemljišta, prema načelu povjerenja u zemljišne knjige propisanim člankom 8. stavcima 2. i 3. Zakona o zemljišnim knjigama (Narodne novine, broj: 91/96, 114/01, 100/04, 107/07, 152/08, 55/13 i 60/13, u daljenjem tekstu: Zakon o zemljišnim knjigama).

Međutim, recentna praksa Ustavnog i Vrhovnog suda još uvijek ima neujednačena stajališta među zaštitom treće poštene osobe odnosno zaštitom načela povjerenja u zemljišne knjige i povrijeđenim prisilnim propisima o suvlasništvu bračnih drugova na bračnoj stečevini (vidi Odluku Ustavnoga suda od 13. listopada 2004., posl. broj U-III-493/2002 (Narodne novine, broj 150/2004), te Odluku Vrhovnog suda od 23. travnja 1997., posl. br. 2772/95 i odluku od 19. listopada 2005., posl. broj Rev 142/04.).

Ovakvom sudskom praksom je promet nekretninama unatoč načelu povjerenja u istinitost i potpunost upisa u zemljišnim knjigama još uvijek pravno nesiguran, jer postoji neizvjesnost hoće li se i kada pojaviti bračni (ili izvanbračni drug) koji će pobijati pravni posao, to više što (izvan)bračni drugovi nisu vezani rokom, pa se takav zahtjev može istaknuti u bilo koje vrijeme.

Da bi primjena načela povjerenja u zemljišne knjige mogla u potpunosti funkcionirati i u odnosu na bračnu stečevinu, potrebno je pojednostaviti postupak uknjižbe prava vlasništva stečenoga na temelju odredbe o bračnoj stečevini budući da Zakon o zemljišnim knjigama ne predviđa pojednostavljen način uknjižbe ovoga sui generis stečena prava vlasništva, pa bračni drugovi podliježu općim pravilima glede uknjižbe.

Članak 37.

Navode se poslovi redovite uprave, kod kojih se pristanak drugoga bračnog druga presumira, i izvanredni poslovi, za koje je potreban pisani pristanak drugoga bračnog druga.

Predmetnim člankom izričito se nabrajaju poslovi koji se kategoriziraju kao redoviti odnosno izvanredni tako da se preuzimaju odredbe o upravljanju suvlasništvom prema Zakonu o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (Narodne novine, broj: 91/96, 73/00, 114/01, 79/06,

141/06, 146/08, 38/09, 153/09 i 143/12, u daljenjem tekstu: Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima). Cilj nabiranja poslova kojima bračni drugovi mogu raspolagati samostalno odnosno za koje im je potreban pisani pristanak drugoga bračnog druga jest postizanje preglednosti i sustavnosti obiteljsko-pravnih odredaba kojima se uređuju imovinski odnosi bračnih drugova. Na ovaj način se bračnim drugovima (koji ne moraju biti pravnici niti se moraju znati snalaziti u pravnom sustavu) omogućuje da na jednom mjestu budu pregledno upoznati s poslovima za čije poduzimanje im je potrebna suglasnost drugoga bračnog druga.

Članak 38.

Odredba propisuje podrednu primjenu drugih propisa na bračnu stečevinu.

Članak 39.

Odredbama ovog članka definira se vlastita imovina bračnih drugova.

Članak 40.

Odredbe uređuju sadržaj i način sklapanja bračnog ugovora.

Članak 41.

Članak propisuje da bračni ugovor u ime bračnog druga koji je lišen poslovne sposobnosti za sklapanje imovinskopravnih poslova može sklopiti njegov skrbnik s prethodnim odobrenjem centra za socijalnu skrb, pri čemu ugovor mora biti sastavljen u obliku javnobilježničkog akta.

Članak 42.

Članak propisuje zabranu ugovaranja primjene stranog prava na imovinskopravne odnose u bračnom ugovoru.

Članak 43.

Predmetni članak propisuje pojedinačnu i samostalnu odgovornost za obveze koje je jedan bračni drug preuzeo prije sklapanja braka kao i za obveze koje je on sam preuzeo poslije sklapanja braka, a ne tiču se potreba bračne i obiteljske zajednice.

Članak 44.

Stavak 1. propisuje da za obveze koje je preuzeo jedan bračni drug koje se odnose na tekuće potrebe bračne i obiteljske zajednice odgovaraju oba bračna druga solidarno vlastitom imovinom i bračnom stečevinom. Solidarna odgovornost vrijedi i za obveze koje stoje u vezi s bračnom stečevinom bračni drugovi preuzeli zajednički. Stavak 2. propisuje pravo na regres onoga bračnog druga koji je na temelju solidarne odgovornosti sam namirio obvezu na način da od drugoga bračnog druga može potraživati njegov dio duga. Stavak 3. određuje oborivu predmnijevu o odgovornosti bračnih drugova u jednakim dijelovima.

Ovaj članak uređuje solidarne obveze koje terete oba bračna druga i za koje svaki bračni drug odgovara u cijelosti kao da ju je sam preuzeo. To su obveze koje se tiču potreba bračne i

obiteljske zajednice ili obveza koje su bračni drugovi preuzeli zajednički u vezi s bračnom stečevinom.

Pod obvezama za tekuće potrebe bračne zajednice treba razumjeti u prvom redu one koje se ponavljaju, ali i one koje se pojavljuju jednokratno, npr. najam stana, nabavka hrane, odjeće i obuće za članove obitelji, troškovi popravka namještaja ili kućanskih aparata, nabavka školskih knjiga i drugog školskog pribora za djecu, troškove liječenja, troškovi kućne pomoćnice ili dadilje za djecu, ali i nabavka predmeta koji se koriste u kućanstvu (npr. hladnjaka, štednjaka, bojlera i sl.). Ipak, tekuće potrebe obiteljske zajednice ovise o ekonomskim i drugim prilikama bračnih drugova, odnosno od njihovog životnog standarda. To znači da ako se radi o stvarima koje se koriste za tekuće potrebe obiteljske zajednice, pri čemu je obveza nerazmjerno velika u odnosu na ekonomske mogućnosti bračnih drugova, onda bi to predstavljalo pojedinačnu obvezu bračnog druga, a solidarna samo onda ako su je bračni drugovi preuzeli zajednički.

Kad se govori o tekućim troškovima obiteljske zajednice misli se na bračne drugove i djecu nad kojom se ostvaruje roditeljska skrb s kojom žive (ili punoljetnu djecu koju su roditelji po zakonu dužni uzdržavati).", Prokop, A., Komentar Osnovnom zakonu o braku, I, Školska knjiga Zagreb, Zagreb, 1959.

Odredbe o pojedinačnim i solidarnim obvezama iz članka 43. i 44. Prijedloga obiteljskog zakona bile su sadržane u Osnovnom zakonu o braku iz 1947., Zakonu o braku i porodičnim odnosima iz 1978., a i danas su regulirane u većini suvremenih pravnih sustava, npr. § 96. ABGB-a i § 1357. BGB-a.

Članak 45.

Stavak 1. ovoga članka propisuje dva načina uređenja imovinskih odnosa bračnih drugova nakon prestanka braka razvodom ili poništajem, odnosno nakon prestanka bračne zajednice: sporazumno ili sudskom odlukom.

Stavak 2. propisuje zakonske osnove na temelju kojih se uređuju međusobni imovinski odnosi bračnih drugova nakon prestanka braka ili bračne zajednice u slučajevima u kojima bračni drugovi nemaju sklopljen bračni ugovor, a to su odredbe Obiteljskog zakona te odredbe zakona kojima se uređuju obveznopravni, stvarnopravni i drugi imovinski odnosi.

Članak 46.

Stavak 1. propisuje pravo djece, a posredno i onoga roditelja kod kojega će djeca stanovati, da zadrže u posjedu pokretne stvari, kućanske predmete koji su stečeni za njihovu korist npr. dječja soba, računalo, igračke, kolica, bicikl i sl.

Stavak 2. propisuje da sud može na zahtjev jednoga bračnog druga odrediti da pravo stanovanja u obiteljskom domu koji predstavlja bračnu stečevinu ostvaruje onaj s kojim će djeca stanovati nakon razvoda braka. Pravo stanovanja u obiteljskom domu na taj način se određuje u korist i za dobrobit zajedničke djece nad kojom se ostvaruje roditeljska skrb. Takvom odlukom sud između prava suvlasništva na obiteljskom domu jednoga bračnog druga

i zaštite prava djeteta na stanovanje u obiteljskom domu prioritet daje zaštiti dobrobiti i prava djeteta u skladu s načelom prvenstvene zaštite dobrobiti i prava djeteta.

Stavak 3. propisuje da se ograničavanje prava vlasništva jednoga od bračnih drugova i vremenski ograničava, što znači da je ostvarivanje prava na stanovanje privremena karaktera. Ova mjera može trajati najdulje do razvrgnuća suvlasništva na nekretnini koja predstavlja bračnu stečevinu i obiteljski dom.

Stavak 4. propisuje da sud može prigodom donošenja odluke kojom se određuje pravo na stanovanje u obiteljskom domu u korist djece i jednoga roditelja - bračnog druga obvezati toga bračnog druga da plaća određeni paušalni iznos najamnine drugomu bračnomu drugu da bi ovaj mogao sebi osigurati drugi stambeni prostor, kao i da sam podmiruje sve režijske troškove.

Stavak 5. propisuje da je sud prigodom donošenja odluke o pravu stanovanja u korist djece i jednoga roditelja i najamnini u korist drugoga roditelja odnosno bračnog druga dužan uzeti u obzir sve okolnosti pojedinačnoga slučaja i voditi računa o načelu prvenstvene zaštite dobrobiti djeteta te načelu pravičnosti.

Stavak 6. uzima u obzir prilike u kojima veliki broj obitelji u Republici Hrvatskoj živi, a to je stanovanje u nekretninama koje su kupljene korištenjem dugoročnih kredita. U takvim okolnostima sud može odbiti zahtjev za korištenje prava na stanovanje u obiteljskom domu ako procijeni da ukupni prihodi bračnih drugova nakon što bi se raspodijelio teret kreditnih obveza, najamnine za stanovanje drugoga bračnog druga i uzdržavanja djece ne bi bili dovoljni da se osigura odvojeno stanovanje i život bračnih drugova i djece.

Stavak 7. propisuje mogućnost izmjene odluke o pravu na stanovanje u obiteljskom domu ako se naknadno promijene okolnosti na temelju kojih je odluka bila donesena.

Ova se odredba temelji na Preporuci Vijeća Europe br. 81(15) o pravu na korištenje obiteljskog doma i pravu na upotrebu stvari koje služe za potrebe kućanstva i Prilogu uz ovu preporuku. Pritom se uzimaju u obzir i prilike u kojima većina obitelji u Republici Hrvatskoj živi, a to je stanovanje u nekretninama kupljenima na kredit.

Pravna zaštita obiteljskog doma u interesu djece nad kojom se ostvaruje roditeljska skrb sadržana je u gotovo svim europskim sustavima, s tim što drugi europski sustavi dopuštaju zaštitu prava djeteta na stanovanje ne samo kada je govor o bračnoj stečevini (suvlasništvu) roditelja odnosno bračnih drugova, nego i u slučajevima u kojima je samo jedan roditelj (bračni drug) vlasnik nekretnine koja predstavlja obiteljski dom (u Austriji Whonungseigentumsgesetz, Njemačkoj § 1361.b BGB, Mađarskoj § 27., Srbiji članak 194. Porodičnog zakona).

Članak 47.

Članak sadrži odredbe o prestanku braka te odredbe o trenutku prestanka braka.

Članak 48.

Odredba definira pravo na zadržavanje prezimena u slučaju poništaja ili razvoda braka.

Članak 49.

Odredba definira pravo na tužbu za poništaj braka.

Članak 50.

Članak definira pokretanje postupka radi razvoda braka, na način da se postupak pokreće tužbom jednoga bračnog druga ili prijedlogom za sporazumnu razvod braka.

Propisuje se da osoba lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja može podnijeti tužbu radi razvoda braka. Nakon pokretanja postupka sud će provjeriti je li ta osoba svjesna značenja i pravnih posljedica poduzimanja daljnjih radnji u postupku sukladno članku 364. ovoga Zakona.

Definira se da muž nema pravo na tužbu radi razvoda za vrijeme trudnoće žene ili dok njihovo dijete ne navrši godinu dana.

Članak 51.

Članak propisuje da će sud razvesti brak ako oba bračna druga predlažu razvod braka na temelju sporazuma, ako utvrdi da su bračni odnosi teško i trajno poremećeni ili ako je od prestanka bračne zajednice protekla godina dana.

Članak 52.

Stavak 1. propisuje pravne posljedice razvoda braka o kojima bračni drugovi mogu sporazumjeti: mjestu djetetova stanovanja (adresi stanovanja - kuće ili stana gdje će dijete stanovati) načinu ostvarivanja roditeljske skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom, uzdržavanju djeteta, uređenju imovinskih odnosa bračnih drugova i uzdržavanju bračnog druga.

Stavak 2. propisuje da sporazum o mjestu djetetova stanovanja, načinu ostvarivanja roditeljske skrbi, ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom i uzdržavanju djeteta čini sastavni dio plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

Stavak 3. propisuje da ako bračni drugovi postignu sporazum o uzdržavanju u pisanom obliku, mogu predložiti da se on odobri u izvanparničnom postupku sukladno odredbama ovoga Zakona.

Propisivanje pravnih posljedica razvoda braka na jednom mjestu predlaže se po uzoru na načelo 1:6 sadržano u Načelima Komisije za europsko obiteljsko pravo koja se temelje na komparativnom istraživanju 22 europska obiteljsko-pravna sustava (Principles of European Family Law Regarding Divorce, Katharina Boele-Woelki i dr., Intersentia, Antwerpen - Oxford, 2004.).

Članak 53.

Članak 53. propisuje da će sud donijeti odluku o pravnim posljedicama razvoda braka u odnosu na djecu nad kojima se ostvaruje roditeljska skrb ako bračni drugovi ne sklope plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, i to u postupku razvoda braka pokrenutog tužbom.

Članak 54.

Stavak 1. propisuje dužnost bračnih drugova koji imaju zajedničko maloljetno dijete da prije pokretanja sudskog postupka radi razvoda braka sudjeluju u obveznom savjetovanju sukladno člancima 321. do 328. Prijedloga obiteljskog zakona.

Stavak 2. propisuje da su bračni drugovi koji se namjeravaju razvesti na temelju sporazuma dužni sastaviti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi čiji sadržaj je propisan u članku 106. Prijedloga obiteljskog zakona.

Stavcima 3., 4. 5. propisano je da su, ako ne sastave plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi do okončanja obveznog savjetovanja, bračni drugovi dužni pristupiti prvom sastanku obiteljske medijacije, osim u slučajevima iz članka 332. Zakona, te da bračni drug koji ne pristupi prvomu sastanku obiteljske medijacije ne može podnijeti tužbu radi razvoda. Propisano je da iznimno od stavka 4. ovoga članka, bračni drugovi imaju pravo na tužbu radi razvoda braka u slučaju okolnosti iz članka 332. Zakona.

Članak 55.

Članak 55. upućuje na sadržaj prijedloga za sporazumni razvod braka ako bračni drugovi imaju zajedničko maloljetno dijete.

Članak 56.

Člankom je propisano da bračni drugovi povodom tužbe radi razvoda braka kada imaju zajedničko maloljetno dijete mogu predložiti s kojim će roditeljem dijete stanovati i način ostvarivanja roditeljske skrbi, ostvarivanje osobnih odnosa djeteta i roditelja s kojim dijete neće stanovati te visinu uzdržavanja djeteta.

Sud nije vezan prijedlogom bračnih drugova o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati i načinu ostvarivanja roditeljske skrbi, o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta i roditelja s kojim dijete neće stanovati i o uzdržavanju djeteta te će o tim pitanjima odlučiti po službenoj dužnosti.

Članak 57.

Članak 57. upućuje na sadržaj tužbe radi razvoda braka ako bračni drugovi imaju zajedničko maloljetno dijete.

Članak 58.

Članak propisuje presumpciju prema kojoj se majkom djeteta smatra žena koja ga je rodila.

Članak 59.

Predmetnim člankom propisano je da ukoliko se majčinstvo ne može utvrditi presumpcijom prema članku 58. Zakona, majčinstvo se utvrđuje sudskom odlukom. Odredbama ovoga članka propisane su osobe koje su legitimirane pokrenuti sudski postupak radi utvrđivanja majčinstva, uređena je situacija u kojoj se pokreće postupak u slučaju kad je žena za koju se tvrdi da je majka djeteta mrtva te rokovi za pokretanje sudskog postupka.

Članak 60.

Ovom se odredbom na jednom mjestu propisuju načini na koje se može utvrditi očinstvo djeteta: a) presumpcijom bračnog očinstva, b) priznanjem i c) u sudskom postupku po uzoru na Nacrt preporuke Vijeća Europe o pravima i zakonskom statusu djece i roditeljskoj odgovornosti (2011) (Council of Europe Draft recommendation on the rights and legal status of children and parental responsibilities).

Članak 61.

Stavak 1. propisuje da se ocem djeteta smatra majčin muž ako je dijete rođeno za vrijeme trajanja braka ili tijekom tristo dana od dana prestanka braka.

Stavak 2. propisuje da se ocem djeteta smatra muž majke iz kasnijega sklopljenoga braka ako je majka nakon smrti prvoga muža sklopila drugi brak.

Stavak 3. propisuje da ako se dijete rodi za trajanja postupka radi poništaja ili razvoda braka ili u razdoblju od tristo dana od dana prestanka braka poništajem ili razvodom, muškarac koji sebe smatra ocem djeteta može, uz pristanak majke i majčina muža priznati dijete.

Stavkom 4. propisano je da se na priznanje očinstva iz stavka 3. ovog članka na odgovarajući se način primjenjuju odredbe ovoga Zakona o priznanju očinstva.

Ovo zakonsko rješenje, a što niti u hrvatskoj sudskoj praksi nije rijetkost, vrlo je praktično za sve osobe (majku, muža majke, biološkoga oca i dijete) da se izbjegne sudski postupak u kojem je nužno najprije osporavati očinstvo mužu majke, pa u vezi s tim utvrđivati očinstvo muškarcu koji je biološki otac djeteta. (Ovakvu odredbu sadrži njemački BGB u § 1599. p. 2. s. 1 i § 1599. p. 2. i s. 2 i austrijski ABGB u § 163.e.)

Članak 62.

Odredba ovoga članka definira nadležna tijela pred kojima se može dati izjava o priznanju očinstva.

Članak 63.

Stavak 1. ovoga članka u točki 1. propisuje da očinstvo može priznati punoljetna osoba bez obzira je li poslovno sposobna. To znači da se svakoj punoljetnoj osobi, pa i onoj koja je poslovno nesposobna i bez obzira na segment u kojemu je lišena poslovne sposobnosti pruža mogućnost na davanje izjave o priznanju očinstva.

Točka 2. propisuje da svaka maloljetna osoba (dijete) starija od šesnaest godina može priznati očinstvo ako je sposobna shvatiti značenje i pravne posljedice priznanja.

Točka 3. propisuje da očinstvo može priznati dijete mlađe od šesnaeste godine, uz suglasnost zakonskoga zastupnika.

Stavak 2. propisuje da je za priznanje očinstva djeteta iz stavka 1. točka 3. ovoga članka potrebna suglasnost oba roditelja ako imaju pravo zajednički zastupati dijete u skladu s člankom 100. Prijedloga obiteljskog zakona.

Povod predloženim odredbama glede priznanja očinstva od strane maloljetnih osoba (djece) i punoljetnih osoba koje nisu poslovno sposobne su višestruki:

1. Presuda Europskoga suda za ljudska prava u predmetu Krušković protiv Hrvatske (Zahtjev br. 46185/08) od 21. lipnja 2011. godine, kojom je utvrđena povreda prava na poštivanje obiteljskog života podnositelju zahtjeva koji je bio lišen poslovne sposobnosti jer "prema mjerodavnom domaćem pravu nije imao nikakvu mogućnost priznati svoje očinstvo pred nacionalnim vlastima ... premda su se podnositelj zahtjev i majka djeteta slagali da je on biološki otac djeteta."

2. Prijedlog za zakonske izmjene Pravobraniteljice za djecu od 09. svibnja 2012. godine, u kojemu ističe sve češće probleme u vezi s roditeljima koji su mlađi od šesnaest godina, čija izjava bi trebala biti relevantna za utvrđivanje djetetova porijekla.

Članak 64.

Stavak 1. od točke 1. do točke 4. propisuje pristanke i suglasnosti koji su potrebni za upis očinstva, ovisno o okolnostima pojedinoga slučaja.

Točka 1. propisuje da je za upis priznanja očinstva potreban pristanak punoljetne majke bez obzira na okolnost njezine poslovne sposobnosti i bez obzira u kojem je dijelu lišena poslovne sposobnosti.

Točka 2. propisuje da je za upis priznanja očinstva potreban pristanak maloljetne majke koja je navršila šesnaest godina ako je sposobna shvatiti značenje pristanka.

Točka 3. propisuje da je potreban pristanak maloljetne majke mlađe od šesnaest godina uz suglasnost njezinog zakonskoga zastupnika.

Točka 4. propisuje da je za upis priznanja očinstva potreban pristanak djeteta koje je navršilo četrnaest godina kojemu se priznaje očinstvo.

Stavak 2. propisuje da su na pristanak maloljetne majke kojim ona pristaje na priznanje očinstva dužni dati suglasnost oba roditelja koji imaju pravo zastupati dijete u stvarima koje su bitne za njihovo dijete prema članku 100. Prijedloga obiteljskog zakona.

Stavak 3. propisuje da su u slučaju da majka nije živa ili joj je nepoznato boravište dulje od dva mjeseca za upis očinstva na temelju priznanja potrebni: pristanak djetetova skrbnika, uz odobrenje centra za socijalnu skrb i pristanak djeteta koje je navršilo četrnaest godina.

Cilj ove odredbe povezan je s činjenicom da se bez obzira radi li se o priznanju očinstva ili pristancima na priznanje, u oba slučaja radi o pravno relevantnim izjavama volje koje utječu

na statusna stanja. Stoga i pravni pristup prema pristanku mora biti jednak pravnom pristupu prema priznanju, u skladu s presudom Krušković protiv Hrvatske (Zahtjev br. 46185/08) od 21. lipnja 2011. godine. U tom smislu obrazloženje prethodne odredbe o priznanju vrijedi analogno za obrazloženje ove odredbe o pristancima na priznanje očinstva.

Odredba članka 64. Prijedloga obiteljskog zakona u skladu je s načelom broj 14. Nacrta preporuke Vijeća Europe o pravima i zakonskom statusu djece i roditeljskoj odgovornosti (2011), a jednak pristup glede reguliranja pristanaka na priznanje očinstva postoji u Njemačkoj § 1595. p. 1., § 1595. p. 2. i § 1599. p. 2. s. 2. BGB.

Pravobraniteljica za djecu, u praksi upoznata s problemima koji se tiču pristanka na priznanje očinstva od strane maloljetne majke, također je predložila odredbu kojom se maloljetnoj majci dopušta davanje pristanka na priznanje očinstva (Prijedlog za izmjene Obiteljskog zakona Pravobraniteljice za djecu, od 9. svibnja 2012.)

Članak 65.

Ovaj članak definira posebne odredbe o očinstva na način da se definira da je priznanje neopozivo, definiraju se učinci priznanja još nerođenog djeteta kao i mogućnost priznanja očinstva nakon smrti djeteta.

Stavkom 4. kojom se iznimno dopušta priznanje mrtvorodenom djetetu ili djetetu koje je umrlo pri rođenju na način da je propisano da se djetetu koje je mrtvorodeno ili je umrlo pri rođenju može utvrditi očinstvo priznanjem uz majčin vlastoručno napisan i potpisan pristanak ako je dijete rođeno izvanbračno, jer djetetov izvanbračni status dovodi do toga da djetetu nije moguće utvrditi očinstvo, zbog čega je u neravnopravnu položaju u odnosu na djecu koja su rođena u braku.

Ovom se odredbom ispunjava pravna praznina u vezi s utvrđivanjem porijekla mrtvorodenoga djeteta ili djeteta koje je umrlo pri rođenju, uzimajući u obzir Naputak za provedbu Zakona o državnim maticama i upisu posvojenja u maticu rođenih (Narodne novine, broj: 26/2008). Prema točki 21. ovoga Naputka "Činjenica rođenja mrtvorodenog djeteta upisuje se u maticu rođenih s podacima koji su predviđeni za živorođeno dijete, a osobno ime unosi se na izričit zahtjev roditelja."

Za upis muškarca koji priznaje očinstvo u ovakvim okolnostima iznimno se dopušta vlastoručno napisan i potpisan pristanak majke, budući da se prema članku 12. Zakona o državnim maticama "rođenje mrtvorodenog djeteta mora prijaviti u roku 24 sata od sata rođenja djeteta." Uzima se u obzir zdravstveno stanje žene neposredno nakon poroda djeteta, navlastito ako se radi o porodu carskim rezom. Majka djeteta, s obzirom na porod, nije fizički u stanju u roku od 24 sata po rođenju djeteta dati neposredno svoj pristanak pred nadležnim tijelima.

Članak 66.

Stavak 1. propisuje dužnost matičara da nakon što primi izjavu ili zapisnik o priznanju očinstva ili oporuku u kojoj se priznaje očinstvo najprije provjeri jesu li dani zakonom

propisani pristanci i suglasnosti u skladu s člancima 63. i 64. Prijedloga obiteljskog zakona te da s obzirom na okolnosti pojedinoga slučaja zatraži potrebne pristanke odnosno suglasnosti.

Stavak 2. propisuje da pristanke i suglasnosti matičar zahtijeva prema pravilima o osobnoj dostavi, a rok u kojem su pozvane osobe dužne dati pristanak odnosno odobrenje je petnaest dana od dana dostave poziva.

Stavak 3. propisuje da se pristanci i suglasnosti iz članka 63. i 64. Prijedloga obiteljskog zakona traže od maloljetne ili punoljetne osobe koja je lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja posredstvom centra za socijalnu skrb prema njihovu prebivalištu odnosno boravištu.

Stavak 4. propisuje rok za dostavu pristanaka djeteta ili punoljetne osobe koja je lišena poslovne sposobnosti.

Stavak 5. propisuje da će matičar u roku od trideset dana od dana priznanja očinstva osobu koja je priznala očinstvo i njezine zakonske zastupnike ako ih ima obavijestiti o tome jesu li pribavljeni propisani pristanci odnosno suglasnosti.

Stavkom 6. predmetnog članka propisano je da će matičar roditelje koji trajno ne žive zajedno upoznati s mogućnosti uređivanja ostvarivanja roditeljske skrbi o djetetu planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi sukladno članku 106. ovoga Zakona, odlukom suda sukladno članku 105. ovoga Zakona, odnosno privremenom mjerom sukladno članku 536. ovoga Zakona.

Članak 67.

Ovim člankom postupanje matičara kada nema podataka o ocu.

Članak 68.

Ovim člankom postupanje centra za socijalnu skrb kada nema podatke o ocu djeteta.

Stavak 2. propisuje da će centar za socijalnu skrb majku upozoriti da je dužna imenovati osobu koju smatra ocem djeteta i da joj je dužan ponuditi pomoć u ostvarivanju djetetova prava da zna svoje podrijetlo. Prijedlogom Obiteljskog zakona majka može dati pisanu suglasnost da centar za socijalnu skrb kao zastupnik djeteta pokrene postupak radi utvrđivanja djetetova podrijetla od strane oca.

Članak 69.

Stavcima 1. do 3. ovoga članka propisano je postupanje centra za socijalnu skrb kada primi majčinu izjavu o ocu djeteta.

Stavak 4. propisuje da je centar za socijalnu skrb dužan pozvati i zakonske zastupnike majke ili osobe za koju se tvrdi da je otac djeteta u slučaju da su majka djeteta ili osoba za koju se tvrdi da je otac djeteta maloljetni ili poslovno nesposobni u dijelu koji se odnosi na osobna stanja. Ova dužnost centra za socijalnu skrb proizlazi iz članaka 63. i 64. Prijedloga obiteljskog zakona, kojima su propisani potrebni pristanci i suglasnosti u vezi s priznanjem

očinstva djeteta čiji roditelji (jedan ili oba) su maloljetni ili poslovno nesposobni u dijelu koji se odnosi na osobna stanja.

Stavak 5. propisuje da je centar za socijalnu skrb dužan osim majke obavijestiti i njezine zakonske zastupnike, ako je majka maloljetna ili punoljetna i poslovno nesposobna u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, da nije došlo do priznanja očinstva.

Stavak 6. propisuje dužnost matičara da najkasnije u roku od trideset dana računajući od dana kada je izjava o priznanju očinstva bila dana obavijesti osobu koja je priznala očinstvo kao i njezine zakonske zastupnike (ako se radi o maloljetnoj osobi ili punoljetnoj osobi koja nije poslovno sposobna u dijelu koji se odnosi na osobna stanja) o tome jesu li pribavljeni propisani pristanci i suglasnosti.

Članci 70. do 74.

Predmetni članci sadrže legitimacijske odredbe kojima se uređuje utvrđivanje očinstva sudskom odlukom. Procesnopravne odredbe kojima se uređuju rokovi za podnošenje tužbe, stranke u postupku, zastupanje, dokazi, troškovi vještačenja i pravni lijekovi uređuju u dijelu: *Postupak pred sudom*.

Članci 75. do 81.

Predmetni članci sadrže legitimacijske odredbe kojima se uređuje osporavanje majčinstva i osporavanje očinstva, nedopuštenost osporavanja i djelovanje presude o osporavanju. Procesne odredbe kojima se uređuju rokovi za podnošenje tužbe, stranke u postupku, zastupanje, dokazi, troškovi vještačenja i pravni lijekovi sadržane su u osmom dijelu Prijedloga zakona: *Postupak pred sudom*.

Članci 82. i 83.

Odredbe članaka 82. i 83. Prijedloga obiteljskog zakona o majčinstvu i očinstvu djeteta začetoga uz medicinsku pomoć usklađene su sa Zakonom o medicinski pomognutoj oplodnji (Narodne novine, broj: 86/12, u daljnjem tekstu: ZMPO). Članci sadrže odredbe glede prava na osporavanje, kao i rokova za podnošenje tužbi. Procesne odredbe koje uređuju rokove za pokretanje postupka osporavanja nalaze se u osmom dijelu Zakona - Postupci pred sudom.

Prijedlog Obiteljskog zakona ne sadrži odredbe koje se odnose na pravne naravi pristanka, budući da valjanost pristanka treba procjenjivati prema odredbama ZMPO-a kojima se detaljno uređuju. To se odnosi na pristanke na medicinski pomognutu oplodnju, pristanke na darivanje spolnih stanica i zametaka i ovjerenu izjavu o priznanju očinstva (članci 14., 16. i 19. ZMPO).

Prijedlogom Obiteljskog zakona dodaje se odredba o utvrđivanju izvanbračnog očinstva djetetu koje je rođeno u postupku medicinski pomognutom oplodnjom, radi usklađivanja sa ZMPO-om. Tako članak 83. stavak 2. propisuje da se ocem djeteta začetoga darovanim sjemenom ili darovanim zametkom u postupku medicinski pomognute oplodnje smatra izvanbračni drug majke koji je dao pisani pristanak za tu vrstu oplodnje i izjavu o priznanju

djeteta prema ZMPO.

Članak 84.

Članak propisuje osobna prava djeteta. Posebno je istaknuto pravo djeteta na ostvarivanje osobnih odnosa s roditeljem s kojim ne živi kao i s drugim osobama koje su mu posebno bliske, kao i pravo na informaciju o bitnim okolnostima u vezi s roditeljima i drugim bliskim osobama. Tako, primjerice, dijete ima pravo znati da je roditelj, baka, djed ili osoba koja je dulje vrijeme živjela s djetetom i skrbila se o njemu teže bolesna, da je umrla, da se je odselila, da je sklopila drugi brak i slično.

Članak 85.

Stavak 1. propisuje da dijete koje je navršilo petnaest godina života i zarađuje može samostalno poduzimati pravne radnje, odnosno sklapati pravne poslove i preuzimati obveze u visini iznosa koji zarađuje te raspolagati svojom zaradom pod uvjetom da ne ugrožava svoje uzdržavanje.

Stavak 2. propisuje da je za pravne radnje i pravne poslove djeteta koje je ovlašteno poduzimati i koje bitno utječu na njegova osobna i imovinska prava, potrebna suglasnost roditelja ili drugog zakonskoga zastupnika djeteta.

Članak 86.

Stavak 1. propisuje zakonsku obvezu roditelja da poslušaju svoje dijete i da poštuju njegovo mišljenje kada donose odluke u vezi s djetetovim osobnim i imovinskim pravima u skladu s djetetovom dobi i zrelošću.

Stavak 2. načelno obvezuju sva tijela koja u svojem postupanju odlučuju o pravima djeteta da informiraju dijete, savjetuju ga, obavješćuju o posljedicama izražavanja mišljenja te da uzmu u obzir djetetovo mišljenje, osim ako bi to bilo u suprotnosti s djetetovom dobrobiti, sukladno postupovnim pravilima iz članaka 360. i 361. Zakona.

Stavak 3. priznaje djetetu koje je navršilo četrnaest godina pravo samostalno pokretati postupke i poduzimati postupovne radnje u postupcima u kojima se odlučuje o pravima djeteta, bilo da se postupci pokreću protiv drugih osoba bilo protiv djetetovih roditelja, sukladno članku 359. Zakona.

Stavak 4. propisuje pravo djeteta na posebnoga skrbnika kao temeljno procesno pravo koje je dalje razrađeno u članku 240. Prijedloga Obiteljskog zakona. Ova je odredba definirana po uzoru na § 104. (1), § 146. (3) i 176. (3) ABGB te § 1626. p. 2. s. 1. BGB.

Članak 87.

Članak propisuje pravo djeteta koje je navršilo četrnaest godina da samostalno odluči o izboru ili promjeni vjerske pripradnosti. Uzor ovoj odredbi Prijedloga obiteljskog zakona su § 3. (3) i 5. austrijskog Bundesgesetz über die religiöse Kindererziehung i § 2. i 5. njemačkoga Gesetz über die religiöse Kindererziehung.

Članak 88.

Stavak 1. propisuje da dijete koje je navršilo šesnaest godina i koje prema ocjeni doktora medicine raspolaže s obavijestima potrebnim za oblikovanje vlastitog mišljenja o konkretnoj stvari i prema njegovoj je ocjeni dovoljno zrelo za donošenje odluke o preventivnom, dijagnostičkom ili terapijskom postupku u vezi sa svojim zdravljem ili liječenjem, može samostalno dati pristanak na pregled, pretragu ili medicinski postupak. Dakle, dijete na osnovi informiranosti ima pravo dati pristanak u vezi s pregledima, pretragama ili medicinskim postupcima kada je potrebno donijeti odluku o preventivnom, dijagnostičkom ili terapijskom postupku. Tako, primjerice, dijete koje je navršilo četrnaest godina može samostalno otići k obiteljskomu doktoru medicine, stomatologu, ortodontu ili ginekologu radi pregleda, pretrage ili preventivnog, odnosno terapijskoga postupka. Ovi postupci ne smiju nositi rizike težih posljedica za djetetovo psihičko ili fizičko zdravlje. Pitanje pobačaja ne uređuje se ovim Zakonom nego odredbama posebnog propisa (Zakon o zdravstvenim mjerama za ostvarivanje prava na slobodno odlučivanje o rađanju djece (1978)).

Stavak 2. propisuje da ako se prema procjeni doktora medicine radi o medicinskom postupku koji je povezan s rizicima teških posljedica za fizičko ili psihičko zdravlje djeteta pacijenta, uz pristanak djeteta potrebna je i suglasnost djetetovih roditelja ili drugog zakonskog zastupnika.

Stavak 3. propisuje da spor između djeteta i roditelja može riješiti sud u izvanparničnom postupku. Ova je odredba Prijedloga Obiteljskog zakona proizašla iz znanstvenoga rada Anice Čulo objavljenoga u radu Pravo djeteta pacijenata na informirani pristanak, u Dijete i pravo (ur, Rešetar, B.), Pravni fakultet u Osijeku, 2009.

Analiza važećeg Zakona o zaštiti prava pacijenata (Narodne novine, broj: 169/04, u daljnjem tekstu: ZZPP), pokazuje da je: "...dijete do osamnaeste godine potpuno isključeno pri odlučivanju o medicinskom zahvatu na svom tijelu, jer odluku za njega donose njegovi zakonski zastupnici. Naime, iz odredbi čl. 17. i 19. ZZPP-a proizlazi da je pacijent sposoban dati pravno relevantno očitovanje volje kojim pristaje na medicinski zahvat ako je punoljetan, poslovno sposoban i sposoban za rasuđivanje te da je u trenutku davanja izjave bio pri svijesti. Dakle, prema ovoj izričitoj zakonskoj odredbi u Republici Hrvatskoj dijete se ne smatra sposobnim za donošenje odluka koje se tiču njegova zdravlja, točnije odluka o davanju/uskrati pristanka na medicinsku intervenciju. Ovakvim zakonskim rješenjem dolazi se do apsurdne mogućnosti u kojoj maloljetnik stariji od 16 godina koji je postao roditelj i odlukom suda stekao poslovnu sposobnost, neće moći odlučivati o dijagnostičkim i terapijskim postupcima na svome tijelu, iako će kao potpuno poslovno sposobna osoba moći poduzimati svaki pravni posao. Jednako tako, maloljetnik koji je postavši roditelj stekao poslovnu sposobnost moći će kao zakonski zastupnik svoga djeteta odlučivati o medicinskim zahvatima na tijelu svoga djetetu, dok će za njega to morati činiti netko drugi.". Ova se odredba temelji na Konvenciji o pravima djeteta, Konvenciji o ljudskim pravima i biomedicini te komparativnim sustavima Austrije, Njemačke, Nizozemske, Španjolske i Slovenije.

Stavak 4. propisuje da suglasnost djeteta i djetetovih roditelja ili drugog zakonskog zastupnika djeteta iz stavka 2., odnosno odluka suda iz stavka 3. ovoga članka nisu potrebni u

slučajevima koje propisuje propis kojima se uređuje zaštita prava pacijenata.

Članak 89.

Ova odredba propisuje da je dijete dužno poštovati svoje roditelje i pomagati im u obavljanju kućanskih poslova kao i biti obzirno prema drugim članovima obitelji.

Članak 90.

Ova odredba propisuje dužnost zaposlenoga djeteta starijega od petnaest godina da doprinosi svom uzdržavanju i školovanju.

Članak 91.

Člankom se definira pojam roditeljske skrbi.

Stavak 2. propisuje da se roditelj ne može odreći prava na roditeljsku skrb, a stavak 3. propisuje dužnost roditelja da poštuju djetetovo pravo da bude informirano i da izrazi svoje mišljenje o stvarima koje ga se tiču, a roditelji o njima odlučuju, ističući da je ostvarivanje roditeljske skrbi u obitelji prvo mjesto i prva prilika u kojoj djetetovo pravo na izražavanje mišljenja treba poštovati. Uzdržavanje djeteta uređuje se kao samostalan institut tj. *Uzdržavanje među članovima obitelji*, što uključuje i uzdržavanje među roditeljima i djecom.

Dužnost i odgovornost roditelja da uzdržavaju dijete jest posebna dužnost roditelja koja se temelji na podrijetlu djeteta od roditelja i izravno je povezana s dužnošću djeteta da uzdržava svoje roditelje kada su oni u nemogućnosti da se sami uzdržavaju. Ovakvo stajalište izražava Odbor stručnjaka za obiteljsko pravo pri Vijeću Europe (Council of Europe, White Paper on Principles concerning the establishment and legal consequences of parentage, Principle 26., 2006). Ovakav pristup koji napušta uređivanje uzdržavanja u dijelu roditeljske skrbi te ga uređuje kao samostalni institut sadržan je i u njemačkom sustavu § 1626. BGB i austrijskom sustavu § 144. ABGB.

Članak 92.

Stavak 1. propisuje da skrb o osobnim pravima djeteta predstavlja pravo i dužnost zaštite osobnih prava djeteta, što razumijeva: skrb o zdravlju, razvoju, njezi i zaštiti djeteta, odgoju, obrazovanju i školovanju djeteta, o ostvarivanju osobnih odnosa u vezi s djetetom i određivanje mjesta djetetova stanovanja. Svaki od četiri nabrojena oblika skrbi o osobnim pravima djeteta dalje se razrađuje u člancima 93., 94., 95. i 96. Prijedloga obiteljskog zakona. Ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom kao poseban institut odvojen od prava na roditeljsku skrb dalje se razrađuje u posebnom dijelu Prijedloga obiteljskog zakona od članka 119. do 126.

Stavak 2. propisuje da roditeljsku skrb čine pravo i dužnost roditelja da upravljaju djetetovom imovinom, što se dalje precizira u članku 97. Prijedloga obiteljskog zakona.

Stavak 3. propisuje da roditeljsku skrb čine pravo i dužnost zastupanja djeteta, koje se može odnositi na zastupanje djeteta u vezi s djetetovim osobnim pravima i zastupanje djeteta u vezi

s djetetovim imovinskim pravima, što se dalje razrađuje u člancima 99., 100. i 101. Prijedloga obiteljskog zakona.

Odredbe članak 92. Prijedloga Obiteljskog zakona konceptualno razrađuju sadržaje roditeljske skrbi na:

1. skrb o osobnim pravima djeteta,
2. upravljanje djetetovom imovinom i
3. zastupanje djeteta
 - a. zastupanje u osobnim stvarima
 - b. zastupanje u imovinskim stvarima.

Ovakav koncept roditeljske skrbi preuzet je iz načela broj 3:1, Komisije za europsko obiteljsko pravo (Principles of European Family Law Regarding Parental Responsibilities), Katharina Boele-Woelki et al., Intersentia, Antwerpen-Oxford, 2007. te austrijskoga i njemačkoga pravnoga sustava. Također uređenje prava i dužnosti "određivanja mjesta djetetova stanovanja", prema Prijedlogu Obiteljskog zakona više neće biti isključivo pravo onoga roditelja s kojim dijete živi, kao što je to uređeno prema važećim propisima, čime se jače štiti načelo zajedničkoga ostvarivanja roditeljske skrbi.

Članak 93.

Ova odredba propisuje dužnosti i odgovornosti roditelja za skrb o djetetovu zdravlju, razvoju i njezi te zaštititi djeteta. Propisano je da su roditelji dužni štititi dijete od ponižavajućih postupaka i tjelesnoga kažnjavanja drugih osoba i odredba o noćnim izlascima djeteta mlađega od šesnaest godina.

Članak 94.

Predmetnim člankom u stavku 1. propisano je da odgoj djeteta mora biti u skladu s njegovom dobi i zrelošću te s pravom djeteta na slobodu savjesti, vjerskog i drugog uvjerenja.

Stavak 2. izričito zabranjuje tjelesno kažnjavanje djeteta, ponižavajuće postupanje prema djetetu kao i primjenu psihičke prisile kao odgojne metode pri odgoju i discipliniranju djeteta u obitelji.

Stavkom 3. propisano je da roditelji imaju dužnost brinuti se o svestranom, redovitom, a prema svojim mogućnostima i daljnjem obrazovanju svojeg djeteta i poticati njegove umjetničke, tehničke, sportske i druge interese.

Stavkom 4. propisano je da su roditelji dužni i odgovorni odzivati se sastancima ili pozivu odgojno-obrazovne ustanove u vezi s odgojem i obrazovanjem djeteta.

Stavak 5. propisuje da se roditeljima zabranjuje prisiljavanje djeteta na školovanje koje nije u skladu s djetetovim sposobnostima i sklonostima. Ponekad roditelji prisiljavaju dijete na školovanje (ili druge aktivnosti, kao sportske ili umjetničke) koje nisu u skladu s djetetovim razvojnim mogućnostima, individualnim sposobnostima i sklonostima, čime izravno škode djetetovoj dobrobiti i zdravom razvoju.

Stoga se stavkom 6. i procesnim odredbama djetetu (i roditelju) omogućuje pravo da u slučaju spora o školovanju djeteta odluku donese sud u izvanparničnom postupku. Uzor odredbi stavka 6. jest § 1631.a BGB. Prije pokretanja izvanparničnog postupka roditelji trebaju sudjelovati u obveznom savjetovanju.

Također je stavkom 7. propisano donošenje pravilnika o sudjelovanju djece u umjetničkim, audiovizualnim, promidžbenim, sportskim i sličnim aktivnostima.

Članak 95.

Stavak 1. kao sadržaj roditeljske skrbi propisuje pravo i dužnost roditelja koji ne stanuje s djetetom da ostvaruje osobne odnose s djetetom, osim ako mu je to pravo zabranjeno ili ograničeno sudskom odlukom.

Stavak 2. propisuje dužnost i odgovornost roditelja koji stanuje s djetetom da djetetu omogućí ostvarivanje osobnih odnosa s drugim roditeljem te da pritom ne bude pasivan nego da dijete aktivno potiče na ostvarivanje osobnih odnosa s drugim roditeljem. Odredbama koje uređuju institut ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom propisani su razlozi zbog kojih sud može ograničiti ili zabraniti ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom ako bi oni bili na štetu djeteta. Ograničavanje ili zabrana ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom mora se temeljiti na sudskoj odluci.

Stavak 3. odnosi se na dužnost roditelja da omogućí djetetu ostvarivanje osobnih odnosa s drugim osobama koje su djetetu posebno bliske, pri čemu roditelji nemaju dužnost aktivno poticati dijete (kao kada je u pitanju drugi roditelj) nego isključivo poštovati djetetovo mišljenje pod uvjetom da to ne bi bilo u suprotnosti s djetetovom dobrobiti. Pravo na ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s bliskim osobama u slučaju spora uređuje se sporazumom ili sudskom odlukom.

Stavak 4. predstavlja roditeljsku dužnost i odgovornost nadzirati djetetova druženja te ih zabraniti ako procijene da ne bi bila u skladu s djetetovom dobrobiti, pri čemu se dodaje dužnost roditelja da nadziru dijete u komunikaciji putem društvenih mreža.

Pojam "susreti i druženje" koji je postojao u ranijim propisima iz područja obiteljskog prava mijenja se u termin "ostvarivanje osobnih odnosa" s djetetom, jer je sadržaj ovoga instituta u suvremenim zakonodavstvima i međunarodnim dokumentima znatno širi. Tako ostvarivanje osobnih odnosa neće značiti samo susrete i druženje nego boravak djeteta u domu kod drugoga roditelja nekoliko dana, tjedana i sl. (što je prema Obiteljskom zakonu 2003 bilo obuhvaćeno terminom "susreti i druženja"), zatim komunikaciju s djetetom e-mailom, skypeom, telefonom, dopisivanjem, slanjem darova i dr.

Institut ostvarivanja osobnih odnosa roditelja s djetetom dalje se razrađuje u posebnoj odjeljku Prijedloga Obiteljskog zakona, od članka 119. do članka 126., a sudska zaštita ovoga prava sadržana je u procesnim odredbama. Uzor članku 95. Prijedloga Obiteljskog zakona su europska Konvencija o kontaktima s djecom (2003) koja je dio hrvatskoga pravnoga poretka te njemačke i austrijske odredbe (§ 148. ABGB, § 1626. p. 3. BGB, § 1684. BGB).

Članak 96.

Stavak 1. propisuje da djetetovo mjesto stanovanja jest prebivalište odnosno boravište djetetovih roditelja.

Stavak 2. propisuje da roditelji zajednički određuju mjesto stanovanja djeteta, a u slučaju da roditelji stanuju na različitim adresama ili u različitim mjestima, također su se dužni sporazumjeti o jednom mjestu i adresi djetetova stanovanja.

Stavak 3. propisuje da pravo roditelja odrediti mjesto djetetova stanovanja može biti ograničeno samo odlukom suda, tako da u slučajevima u kojima se roditelji ne mogu sporazumjeti (npr. u slučaju razvoda ili prestanka izvanbračne zajednice) o mjestu djetetova stanovanja odluku može donijeti sud. Jednako tako, samo sud može donijeti odluku kojom se dijete bez suglasnosti roditelja izdvaja iz obitelji i smješta u udomiteljsku obitelj ili ustanovu socijalne skrbi, čime se roditeljima oduzima pravo da stanuju sa svojim djetetom. Iznimka od ovog pravila propisana je jedino u slučaju iz članka 100. stavaka 3. i 4. kada jedan roditelj može promijeniti mjesto stanovanja (prebivalište odnosno boravište djeteta) i bez suglasnosti drugog roditelja, pri čemu je dužan pribaviti suglasnost centra za socijalnu skrb.

Stavak 4. propisuje da dijete ne može stanovati kod roditelja koji ne ostvaruje roditeljsku skrb o osobnim pravima djeteta ili je lišen prava na roditeljsku skrb.

Ovom novom odredbom u sadržaj roditeljske skrbi unosi se i pravo, dužnost te odgovornost roditelja da odrede mjesto gdje će dijete stanovati tj. djetetovo prebivalište odnosno boravište, u skladu sa Zakonom o prebivalištu. Ova je odredaba Prijedloga Obiteljskog zakona u skladu s načelom 3:20 (1). Komisije za europsko obiteljsko pravo (Principles of European Family Law Regarding Parental Responsibilities), Katharina Boele-Woelki et al., Intersentia, Antwerpen-Oxford, 2007 i § 1631. BGB. Dijete može imati prebivalište odnosno boravište samo kod jednog roditelja ako oni ne žive zajedno.

Članak 97.

Stavak 1. propisuje dužnost i pravo roditelja da upravljaju imovinom djeteta pažnjom odgovornog roditelja, na taj način da imovinu djeteta očuvaju ili uvećaju.

Stavak 2. propisuje da troškovi upravljanja djetetovom imovinom padaju na teret te imovine.

Stavak 3. propisuje da se prihodi od djetetove imovine mogu koristiti za uzdržavanje djeteta, ali ne i stvari koje ulaze u imovinu. To znači da se stvari (pokretnine i nekretnine) koje ulaze u djetetovu imovinu ne smiju otuđiti ili opteretiti osim ako bi to bilo nužno za uzdržavanje, liječenje i školovanje djeteta, a roditelji djeteta ne bi imali dosta vlastitih sredstava za djetetovo uzdržavanje, liječenje ili školovanje.

Stavak 4. dopušta da se u iznimnim slučajevima mogu koristiti prihodi od djetetove imovine koji nisu namijenjeni uzdržavanju, liječenju i školovanju djeteta ako je to nužno za liječenje roditelja ili djetetovih braće i sestara od teških i za život opasnih bolesti. Ovaj stavak temelji se na načelu obiteljske solidarnosti i djetetove dobrobiti da živi sa svojim roditeljima, braćom

i sestrama u obitelji.

Stavak 5. određuje pravo roditelja da zastupaju djecu u vezi s pravnim poslovima koji se odnose na upravljanje djetetovom imovinom u skladu s člancima 99. i 101. Prijedloga obiteljskog zakona.

Ovaj članak usklađen je s načelom 3:22 u Načelima Komisije za europsko obiteljsko pravo (Katarina Boele-Woelki et al, Principles of European Family Law Regarding Parental Responsibilities, Intersentia, Antwerpen-Oxford 2007). Njemačka i austrijska normativna rješenja prema kojima je uređeno upravljanje imovinom djeteta u članku 97. Prijedloga obiteljskog zakona sadržana su u: § 1629., § 1640. p. 1., § 1642., § 1646., § 1649. (1) i § 1664. BGB i § 140. (3), § 144., § 149. (1) i § 149. (2) ABGB.

Članak 98.

Stavkom 1. određuje se ograničenje roditeljima koji upravljaju djetetovom imovinom, glede imovine koju je dijete naslijedilo ili mu je darovana, ako su ostavitelj ili darovatelj tako odredili.

Stavak 2. odnosi se na ograničavanje roditelja da upravljaju zaradom djeteta koju je ono steklo svojim radom, što odgovara pravu djeteta da upravlja imovinom koju je steklo svojim radom s navršenih petnaest godina prema članku 19. Zakona o radu (Narodne novine, broj 93/14, u daljenjem tekstu: Zakon o radu) .

Stavak 3. ograničava pravo roditelja na raspolaganje vrjednijom imovinom djeteta na taj način da je za takvo raspolaganje prethodno potrebno dobiti odobrenje suda. Pravni poslovi za koje se traži odobrenje suda nabrojeni su detaljno u članku 101. Prijedloga Obiteljskog zakona kojim se uređuje pravo roditelja na zastupanje djeteta u vezi s njegovim vrjednijim imovinskim pravima.

Ograničenje iz stavka 1. sadrže mnoga europska zakonodavstva poput Austrije, Francuske, Njemačke, Grčke, Mađarske, Nizozemske, Norveške Poljske, Švedske i dr. (vidi: Katarina Boele-Woelki et al, Principles of European Family Law Regarding Parental Responsibilities, Intersentia, Antwerpen-Oxford 2007).

Članak 99.

Stavak 1. određuje pravo i dužnost roditelja koji ostvaruju roditeljsku skrb da zastupaju svoje dijete u odnosima prema trećim osobama, i to u stvarima koje se tiču djetetovih osobnih prava i u stvarima koje se tiču djetetovih imovinskih prava.

Stavkom 2. se određuje da je dovoljno da jedan roditelj zastupa dijete (ako roditelji zajednički ostvaruju roditeljsku skrb) pri čemu se pristanak drugoga roditelja presumira. Presumirani pristanak drugoga roditelja ne odnosi se na zastupanje djeteta u bitnim osobnim pravima djeteta i u vezi s vrjednijim imovinskim pravima djeteta prema člancima 100. i 101. Prijedloga obiteljskog zakona. Dakle jedino u slučajevima iz članaka 100. i 101. Prijedloga Obiteljskog zakona potrebna je izričita suglasnost drugog roditelja za zastupanje djeteta.

Stavak 3. određuje da samo jedan roditelj ima pravo samostalno zastupati dijete, a to su okolnosti u kojima roditelj samostalno ostvaruje roditeljsku skrb sukladno članku 105. Prijedloga obiteljskog zakona i u postupcima radi uzdržavanja djeteta, gdje pravo na podnošenje zahtjeva za uzdržavanje ima samo onaj roditelj kod kojega dijete stanuje.

Stavak 4. određuje pravo na zastupanje djeteta u hitnim slučajevima u kojima roditelji imaju pravo poduzeti pravnu radnju kako bi uklonili opasnost koja prijeti djetetu, pri čemu imaju i dužnost odmah obavijestiti drugoga roditelja o poduzetoj radnji. Ovo pravo pripada svakom roditelju, bez obzira ima li pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi.

Stavak 5. navodi da roditelji ne zastupaju dijete prema članku 85. Prijedloga Obiteljskog zakona tj. onda kada dijete na temelju stječe ograničenu poslovnu sposobnost.

Stavak 6. određuje, jednako kao i prema Obiteljskomu zakonu iz 2003. godine, da roditelji ne zastupaju svoje dijete kada su im interesi u suprotnosti, pri čemu se djetetu imenuje poseban skrbnik.

Ovako detaljno uređenje zastupanja djeteta sadržano je u njemačkom sustavu u § 1629. BGB i u austrijskom sustavu u § 144. ABGB.

Članak 100.

Stavak 1. određuje da se zastupanje u vezi s bitnim djetetovim osobnim pravima odnosi na: promjenu djetetova imena, promjenu prebivališta odnosno boravišta djeteta te izbor ili promjena vjerske pripadnosti.

Stavak 2. propisuje da je za zastupanje djeteta u bitnim osobnim pravima uvijek potrebna pisana suglasnost drugog roditelja koji nije ograničen u pravu na zastupanje djeteta.

Stavak 3. propisuje da suglasnost drugoga roditelja za promjenu prebivališta odnosno boravišta djeteta nije potrebna ako preseljenje djeteta ne utječe na ostvarivanje postojećih osobnih odnosa s drugim roditeljem pod uvjetom da je roditelj pribavio suglasnost centra za socijalnu skrb.

Stavak 4. propisuje da iznimno suglasnost drugoga roditelja za promjenu prebivališta odnosno boravišta djeteta nije potrebna ako je prijava prebivališta odnosno boravišta nužna radi zaštite prava i interesa djeteta, pod uvjetom da je roditelj s kojim dijete stanuje pribavio suglasnost centra za socijalnu skrb. Naime, obzirom da primjerice posebni propisi koji uređuju područje obrazovanja uvjetuju upis u predškolske i školske ustanove činjenicom prebivališta/boravišta na određenom području, u određenim situacijama bit će potrebno, uz prethodnu suglasnost centra za socijalnu skrb provesti prijavu prebivališta/boravišta djeteta kako bi se dijete moglo uključiti u odgojno-obrazovne programe. U svakom slučaju pretpostavka ovakvog postupanja je suglasnost centra za socijalnu skrb nakon što isti utvrdi da je prijava prebivališta/boravišta djeteta nužna radi zaštite prava i interesa djeteta.

Stavak 5. propisuje pravo roditelja da pokrene izvanparnični postupak u slučaju da ne može pribaviti suglasnost drugog roditelja u vezi sa stvarima iz stavka 1. ovoga članka, osim u

slučaju ako je jedan roditelj za promjenu prebivališta, odnosno boravišta pribavio suglasnost centra za socijalnu skrb.

Stavkom 6. uređeno je davanje suglasnosti obaju roditelja djeteta u slučaju da dijete priznaje odnosno daje pristanak na priznanje očinstva vlastitog djeteta.

Uzor ovoj odredbi je § 154. (2) ABGB.

Članak 101.

Stavak 1. propisuje da je za zastupanje djeteta u vezi s njegovim vrjednijim imovinskim pravima potrebna pisana suglasnost obaju roditelja koji imaju pravo zastupati dijete, i odobrenje suda.

Stavak 2. navodi pravne poslove za koje je potrebna suglasnost obaju roditelja i odobrenje suda: otuđenje i opterećenje nekretnina, pokretnina koje se upisuju u javne upisnike (brod, zrakoplov, automobil) ili pokretnina veće vrijednosti (umjetničke slike, nakit i sl.), raspolaganje dionicama i poslovnim udjelima, raspolaganje nasljedstvom (odricanje od nasljedstva ili prihvatanje nasljedstva opterećena dugovima), prihvatanje darova opterećenih teretima ili odbijanje ponuđenih darova te raspolaganje drugim vrjednijim imovinskim pravima.

Propisuje se da je za sklapanje ugovora između djeteta i fizičkih ili pravnih osoba kojima je predmet raspolaganje budućim imovinskim pravima djeteta u vezi s njegovim sportskim, umjetničkim ili sličnim aktivnostima, potrebna je pisana suglasnost obaju roditelja koji imaju pravo zastupati dijete, te odobrenja za sklapanje ugovora od strane suda (njemački zakonodavac je kao vrijednost iznimno vrijedne imovine zakonski odredio iznos veći od 15.000 eura, a austrijski zakonodavac je odredio iznos od 10.000 eura.). Uzor ovoj odredbi su austrijsko i njemačko rješenje sadržano u § 154. (3) ABGB i § 1643. BGB.

Članak 102.

Stavak 1. propisuje da oba roditelja suglasno ili roditelj koji sam ostvaruje skrb o djetetu mogu ostvarivanje roditeljske skrbi o djetetu djelomice ili u cijelosti privremeno povjeriti osobi koja ispunjava pretpostavke propisane za skrbnika.

Stavak 2. propisuje da su roditelji dužni ovjeriti izjavu kojom povjeravaju ostvarivanje roditeljske skrbi o djetetu drugoj osobi na vrijeme dulje od trideset dana.

Članak 103.

Stavak 1. propisuje mogućnost da roditelji povjere skrb o djetetovim osobnim pravima, što uključuje i smještaj djeteta, ustanovi socijalne skrbi, udomiteljskoj obitelji ili drugoj fizičkoj ili pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi. Mogućnost smještaja djeteta čiji roditelji zbog bolesti, neriješenoga stambenoga pitanja ili drugih životnih nevolja nisu u mogućnosti privremeno se brinuti o djetetu propisana je propisom kojim se uređuje područje socijalne skrbi. Ovom se odredbom u članka 103. stavak 4. Prijedloga obiteljskog zakona privremeno povjeravanje skrbi o djetetu drugim osobama (ustanovama) i to glede

svakodnevne skrbi o djetetu povezuje sa socijalnom uslugom smještaja djeteta, prema propisu kojim se uređuje područje socijalne skrbi.

Stavak 2. propisuje da povjeravanje svakodnevne skrbi o osobnim pravima djeteta ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji na temelju suglasnosti roditelja ne smije trajati dulje od šest mjeseci otkada je roditelj dao svoju suglasnost. Ako protekne rok od šest mjeseci, centar za socijalnu skrb je dužan u daljnjem roku od trideset dana načiniti procjenu opravdanosti ove vrste smještaja djeteta i povjeravanja skrbi o djetetu ustanovi ili udomiteljskoj obitelji ili podnijeti sudu prijedlog za izricanje odgovarajuće sudske mjere, zajedno s individualnim planom promjene i stručnom obiteljskom procjenom. Cilj odredbe jest formalizirati pravni status djeteta koje je smješteno u ustanovu socijalne skrbi ili udomiteljsku obitelj na temelju suglasnosti roditelja prema Zakonu o socijalnoj skrbi i kako bi se dalje nastavilo poduzimati odgovarajuće mjere za zaštitu osobnih prava djeteta. To znači da će svako dijete koje je dulje od šest mjeseca smješteno na temelju propisa kojim se uređuje područje socijalne skrbi odnosno suglasnosti roditelja, u ustanovu socijalne skrbi ili udomiteljsku obitelj, biti:

a) vraćeno u obitelj roditeljima kojima će istodobno centar za socijalnu skrb izreći neku od mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta; pomoći da ostvare neko od socijalnih prava i usluga prema Zakonu o socijalnoj skrbi (Narodne novine, broj 157/13 i 152/14 u daljnjem tekstu: Zakon o socijalnoj skrbi);

b) ostavljeno na smještaj u ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji, ali na temelju procjene centra za socijalnu skrb o opravdanosti ove vrste smještaja ili na temelju odluke suda kojom se roditelju oduzima pravo na stanovanje s djetetom i kojom se svakodnevna skrb o djetetu povjerava drugoj osobi prema članku 155. Prijedloga obiteljskog zakona.

Članak 104.

Stavak 1. propisuje pravo i dužnost roditelja da zajednički ostvaruju roditeljsku skrb.

Stavak 2. određuje dužnost roditelja koji ne žive zajedno da sastave plan o ostvarivanju zajedničke roditeljske skrbi prema članku 106. Prijedloga obiteljskog zakona, jer samo sporazumno ostvarivanje zajedničke roditeljske skrbi može biti u interesu i za dobrobit djeteta. Prigodom sastavljanja plana o ostvarivanju zajedničke roditeljske skrbi roditelji mogu koristiti pomoć obiteljskih medijatora. Naravno, roditelji mogu i samostalno sastaviti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili koristiti pomoć i usluge odvjetnika ili drugih stručnjaka.

Stavak 3. propisuje da je zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi moguće i na temelju odluke suda, ali samo ako su se roditelji tijekom sudske postupka sporazumjeli o svim bitnim pitanjima iz plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

Stavak 4. propisuje dužnost roditelja da prilikom zajedničkog ostvarivanja roditeljske skrbi sporna pitanja pokušaju riješiti sporazumno.

Članak 105.

U ovom članku se nabrajaju slučajevi u kojima samo jedan roditelj ostvaruje roditeljsku skrb.

Stavak 1. propisuje da samo jedan roditelj ostvaruje roditeljsku skrb na temelju sudske odluke ako se istodobno drugi roditelj ograničava u pravu na ostvarivanje roditeljske skrbi u skladu sa dobrobiti djeteta. Tako se sudskom odlukom može jednom roditelju povjeriti ostvarivanje roditeljske skrbi u potpunosti, djelomice ili samo za odlučivanje o određenom pitanju koje je bitno za dijete, pri čemu se istom odlukom drugi roditelj u tom istom dijelu ograničava.

Stavak 2. propisuje da samo jedan roditelj po sili zakona nastavlja ostvarivati roditeljsku skrb kada je drugi roditelj umro ili je proglašen umrlim, pod uvjetom da su roditelji prije smrti jednoga od njih ostvarivali zajedničku roditeljsku skrb.

Stavak 3. propisuje da jedan roditelj ostvaruje samostalno roditeljsku skrb na temelju odluke suda ako roditelji nisu postigli plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sporazum tijekom postupka. Samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi u ovom slučaju se ne odnosi na zastupanje djeteta u bitnim osobnim pravima djeteta sukladno članku 100. Prijedloga obiteljskog zakona, premda sud može s obzirom na okolnosti slučaja povjeriti samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi bez iznimke iz članka 100. Prijedloga obiteljskog zakona jednomu roditelju. Prilikom donošenja odluke o samostalnom ostvarivanju roditeljske skrbi sud je dužan utvrditi činjenice propisane člankom 416. Prijedloga Obiteljskog zakona. Samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi mora biti u skladu s djetetovom dobrobiti, a ono će biti uvijek kad su odnosi roditelja visoko-konfliktni.

Stavak 4. određuje da teret dokaza da zajednička roditeljska skrb nije za dobrobit djeteta leži na onom roditelju koji se protivi zajedničkom ostvarivanju roditeljske skrbi i sklapanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Ovaj roditelj ima dužnost dokazati da bi zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi bilo na štetu djeteta. U protivnom sud može, ako je to sukladno dobrobiti djeteta, samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi povjeriti drugom roditelju. Cilj ove odredbe je onemogućiti manipulaciju roditelja kojom bi pokušali isključiti drugog roditelja u njegovom pravu na ostvarivanje roditeljske skrbi o djetetu u okolnostima u kojima roditelji ne žive zajedno.

Stavak 5. propisuje da se samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi ne temelju odluke suda ne odnosi automatizmom i na zastupanje djeteta u bitnim osobnim pravima djeteta sukladno članku 100. Prijedloga obiteljskog zakona, premda sud može s obzirom na okolnosti slučaja povjeriti samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi bez iznimke iz članka 100. Prijedloga obiteljskog zakona jednomu roditelju.

Slično rješenje sadržano je u načelu 3:15 Načela Komisije za europsko obiteljsko pravo (Katarina Boele-Woelki et al, Principles of European Family Law Regarding Parental Responsibilities, Intersentia, Antwerpen - Oxford 2007). Takva odredba sadržana je i u § 1671. BGB.

Članak 106.

Stavak 1. određuje plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi kao pisani sporazum roditelja o načinu ostvarivanja zajedničke roditeljske skrbi u okolnostima u kojima roditelji djeteta trajno

ne žive zajedno.

Stavak 2. nabraja bitne elemente koje svaki plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi mora sadržavati.

1. Roditelji moraju sporazumno odrediti mjesto djetetova stanovanja i prebivališta, budući da dijete prema Zakonu o prebivalištu (Narodne novine broj 144/12 i 158/13, u daljenjem tekstu: Zakon o prebivalištu) može imati jedno mjesto stanovanja i jednu adresu.

2. Roditelji nadalje moraju točno i precizno odrediti vrijeme koje će svaki od njih provoditi s djetetom. Na ovom mjestu se izbjegava termin "ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom" da bi se roditelji već na terminološkoj razini osjećali ravnopravnima u odnosu na roditeljsku skrb o djetetu, premda bi sporazum roditelja u postupku ovrhe imao narav "ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom".

3. Roditelji su dužni dogovoriti se o načinu na koji će razmjenjivati informacije u vezi s donošenjem odluka koje su bitne za djetetova osobna i imovinska prava, koja su dalje precizirana člancima 100. i 101. Prijedloga obiteljskog zakona, kao i u vezi s informacijama u vezi s očuvanjem zdravlja, odgoja i školovanja djeteta prema članku 111. Prijedloga Obiteljskog zakona. Roditelji moraju komunicirati i dogovarati se o načinu na koji će razmjenjivati osim bitnih, i "srednje važne" informacije u vezi s djetetom, poput davanja lijekova djetetu, informacije u vezi s izvanrednim školskim ili izvanškolskim obvezama, informacije u vezi s aktualnim discipliniranjem djeteta, koje odluke se odnose na dnevnu rutinu djeteta prema članku 111. Prijedloga obiteljskog zakona. Ovo su odluke koje nisu jako važne za dijete i ne traži se sporazum roditelja, ali nisu nevažne i roditelji se moraju dogovoriti o načinu na koji će ove informacije razmjenjivati (izravnim razgovorom usmeno, neizravno pismeno - sms, telefonom, e-mailom i slično.). Ove informacije nisu isto što i odluke koje roditelj ima pravo autonomno donositi o svakodnevnim ili hitnim stvarima dok je dijete kod njega prema članku 110. Prijedloga obiteljskog zakona.

4. Roditelji se moraju sporazumjeti o iznosu uzdržavanja, što će im biti olakšano tablicom koju će svake godine objavljivati ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi, tako da će roditelji unaprijed znati kolika je njihova obveza plaćanja uzdržavanja. Roditeljima se također omogućuje da samostalno i sporazumno odrede drugi iznos za uzdržavanje uzimajući u obzir obiteljske prilike u kojima žive, količinu vremena koju će svaki od njih provoditi s djetetom, dugoročne novčane obveze koje već imaju i dr.

5. Roditelji se moraju dogovoriti na koji će način rješavati sporove koji se u budućnosti mogu pojaviti u vezi sa zajedničkim ostvarivanjem roditeljske skrbi, pri čemu im se nudi više zakonom predviđenih mogućnosti - savjetovanje u centru za socijalnu skrb, obiteljska medijacija ili sudski postupak.

Stavak 3. ove odredbe omogućuje roditeljima da u planu o ostvarivanju roditeljske skrbi uređuju i druga posebna pitanja koja se odnose na obiteljske prilike, poput skrbi o djeci s posebnim potrebama, ostvarivanja osobnih odnosa s drugim članovima obitelji, troškova prijevoza u dolasku i odlasku djeteta, zaštite djeteta pri korištenju interneta, kućnih ljubimaca,

putovanja djeteta u inozemstvo, držanja i predaje putovnice i sl.

Stavak 4. obvezuje roditelje da prigodom sastavljanja plana o ostvarivanju zajedničke roditeljske skrbi poštuju pravo djeteta da bude informirano o stvarima koje se odnose na njega, da mu se omogući da izrazi svoje želje i da se njegovo mišljenje uzme u obzir u skladu s njegovim razvojnim mogućnostima i potrebama.

Stavkom 5. propisano da roditelji mogu sastaviti Plan samostalno, u postupku obveznoga savjetovanja, obiteljske medijacije, uz pomoć stručne osobe i dr.

Prvi cilj obveze sporazumnog uređivanja odnosa među roditeljima i djecom nakon razvoda braka jest prebacivanje odgovornosti za uređivanje obiteljskih odnosa s države na roditelje u skladu s načelom prvenstvenoga prava i dužnosti roditelja da se skrbe o djetetu. Roditelji su u tom smislu dužni sami sporazumno urediti svoje obiteljske odnose s djecom. Prijedlog Obiteljskog zakona polazi od temeljne pretpostavke da upravo roditelji najbolje znaju koje su individualne potrebe njihove djece, zatim njihove osobne potrebe te sveukupne potrebe njihove obitelji, koja iz perspektive djeteta i dalje nastavlja biti jedinstvena cjelina.

Drugi je cilj uvođenje novoga instituta - Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi kao preduvjeta za zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi u okolnostima u kojima roditelji ne žive zajedno. Zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi nije moguće bez unaprijed postavljenih pravila o načinu na koji će se roditelji zajednički skrbiti o djetetu. U nedostatku jasnih pravila o ostvarivanju zajedničke roditeljske skrbi stvara se širok prostor u kojem roditelji mogu s jedne strane izbjegavati svoje obveze, a s druge strane šikanozno i na štetu djeteta koristiti svoja prava te manipulirati djetetom. Ovakav široki prostor bez jasnih pravila o roditeljskoj skrbi osim što prije svega škodi djetetu, ujedno znatno opterećuje socijalni i pravosudni državni sustav. Uvođenjem obveze sastavljanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi roditeljima se prepušta sloboda da u skladu s individualnim potrebama cjelokupne obitelji urede način na koji će se u okolnostima promjene obiteljske strukture skrbiti o svojoj djeci.

Članak 107.

Prema stavku 1. ovoga članka, kako bi plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi stekao svojstvo ovršne isprave, može se podnijeti sudu u izvanparničnom postupku radi provjere sadržaja te odobravanja plana prema odredbama ovoga Zakona. Odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi odnosi se na obvezu suda da ispita njegov sadržaj koji je propisan člankom 106. Prijedloga obiteljskog zakona. Sud je izričito vezan voljom roditelja koja je izražena u planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, osim ako bi plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi bio na štetu djeteta. Ovo je u skladu s temeljnim načelom, prema kojemu su roditelji prvi pozvani skrbiti se o svojoj djeci, što znači da pravo roditelja na skrb o vlastitoj djeci dolazi ispred ovlasti države da zadire u pravo roditelja na roditeljsku skrb i obiteljski život, osim u onim slučajevima u kojima bi to bilo na štetu djeteta (tako u njemačkom pravnom sustavu: Dethloff, N. i Martiny, D., National report Germany, u Boele-Woelki, K., European Family Law in Action, Parental Responsibilities, Intersentia, Antwerpen - Oxford, 2005.).

Stavak 2. omogućuje promjenu plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi koji je poželjno

mijenjati u skladu s razvojnim potrebama djeteta (nakon treće godine djetetova života, kada je potrebno proširiti vrijeme ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom, zatim nakon djetetova polaska u osnovnu školu, kada dijete dobiva školske obveze i izvanškolske aktivnosti, potom u razdoblju djetetove adolescencije, kada dijete jače izražava svoje vlastite zahtjeve, odnosno nakon četrnaeste godine, kada je dijete dosta razvojno zrelo da se samo dogovara s roditeljem o načinu i vremenu ostvarivanja osobnih odnosa). Osim promjene plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi u skladu s razvojnim potrebama djeteta, nekad su potrebne promjene radi izvanrednih okolnosti koje su naknadno uslijedile, poput preseljenja, bolesti, novih članova u obitelji i sl., kada će također biti potrebno uskladiti ostvarivanje roditeljske skrbi s novim životnim okolnostima.

Stavak 3. propisuje obvezu ministra nadležnoga za poslove socijalne skrbi da propiše standardizirani obrazac plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

Članak 108.

Stavak 1. propisuje dužnost roditelja koji zajednički ostvaruju roditeljsku skrb da odluke koje su bitne za dijete, kao i pristanke u vezi s tim odlukama, moraju donositi sporazumno.

Stavak 2. propisuje da se odluke bitne za dijete odnose na:

a) zastupanje djeteta u bitnim osobnim pravima djeteta iz članka 100. Prijedloga Obiteljskog zakona:

1. promjena djetetova imena,
2. promjena djetetova prebivališta odnosno boravišta,
3. izbor ili promjena vjerske pripadnosti.

b) zastupanje u vezi s vrednijom imovinom i imovinskim pravima djeteta iz članka 101. Prijedloga Obiteljskog zakona su:

1. otuđenje i opterećenje nekretnina,
2. otuđenje ili opterećenje pokretnina koje se upisuju u javne upisnike ili pokretnina veće vrijednosti,
3. raspolaganje dionicama i poslovnim udjelima,
4. raspolaganje nasljedstvom,
5. prihvatanje darova s teretom ili odbijanje ponuđenih darova,
6. sklapanje ugovora među djetetom i fizičkim ili pravnim osobama kojima je predmet raspolaganje budućim imovinskim pravima djeteta u vezi s njegovim sportskim, umjetničkim ili sličnim aktivnostima, te
7. raspolaganje drugim vrjednijim imovinskim pravima.

Stavak 3. propisuje da se sporazumno donose i druge odluke koje mogu znatno utjecati na život djeteta kao što je ostvarivanje osobnih odnosa s djetetu bliskim osobama, izvanredni medicinski postupci ili liječenje te izbor škole za koje odluke se smatra da je drugi roditelj dao svoju suglasnost.

Obveza sporazumnoga odlučivanja roditelja o stvarima koje su bitne za dijete predlaže se po

uzoru na njemačku odredbu iz § 1687. BGB.

Članak 109.

Stavak 1. propisuje mogućnost da sud svojom odlukom jednom od roditelja povjeri donošenje točno određene odluke koja je bitna za dijete prema članku 108. Prijedloga obiteljskog zakona kada među roditeljima ne postoji sporazum.

Stavak 2. obvezuje roditelje na pokretanje postupka obveznoga savjetovanja prije pokretanja postupka iz stavka 1. ovoga članka. Obvezno savjetovanje prije pokretanja sudskih postupaka radi uređenja obiteljskih odnosa u vezi s djecom uređeno je člancima 329. Prijedloga obiteljskog zakona.

Stavak 3. propisuje da u okolnostima u kojima roditelji imaju učestale sukobe u vezi sa zajedničkim ostvarivanjem roditeljske skrbi sud može na zahtjev djeteta ili roditelja donijeti odluku kojom se ostvarivanje roditeljske skrbi u cijelosti ili u određenom dijelu povjerava samo jednomu roditelju.

Uzor ovoj odredbe sadržan je u načelu 3:14 Načela Komisije za europsko obiteljsko pravo (Katarina Boele-Woelki et al, Principles of European Family Law Regarding Parental Responsibilities, Intersentia, Antwerpen - Oxford 2007.) te njemačkom sustavu § 1628. BGB.

Članak 110.

Stavak 1. propisuje pravo roditelja (bez obzira ostvaruju li roditeljsku skrb samostalno ili zajednički) da samostalno donosi svakodnevne odluke u vezi s djetetom za vrijeme dok se dijete nalazi kod toga roditelja ili s njim.

Stavak 2. propisuje dužnost drugoga roditelja da poštuje pravo roditelja iz stavka 1. ovoga članka da samostalno odlučuje o svakodnevnim stvarima u vezi s djetetom za vrijeme dok se dijete nalazi kod njega, kao i njegov roditeljski autoritet.

Stavak 3. propisuje pravo roditelja kod kojega se dijete nalazi da u hitnim slučajevima samostalno donese odluku kada djetetu prijeti opasnost, bez suglasnosti drugog roditelja, kao i dužnost da o poduzetoj radnji bez odgode informira drugoga roditelja.

Stavak 4. određuje pravo drugoga člana obitelji koji stanuje s djetetom da uz pristanak roditelja donosi svakodnevne odluke u vezi s djetetom, kao i hitne odluke koje je nužno donijeti da bi se uklonila opasnost za djetetov život i zdravlje s obvezom da o tome odmah informira roditelje. Ovo obuhvaća situacije u kojima dijete živi s maćehom ili očuhom, izvanbračnim drugom roditelja, bakom, djedom i slično.

Stavak 5. propisuje da hitne odluke o djetetu mogu donositi i drugi članovi obitelji koji stanuju s djetetom.

Cilj ove odredbe je postaviti jasnu zakonsku obvezu međusobnoga poštivanja autonomije roditelja glede svakodnevnih i hitnih odluka u vezi s djetetom. Roditelji (uključujući i one koji žive zajedno) imaju nesporazume glede odgoja djeteta, tako da nešto što se jednom roditelju

čini važno za odgoj, drugom roditelju se čini beznačajno, npr. prekomjerno konzumiranje nezdrave hrane, ograničavanje gledanja televizije, igranje video igara, pristup internetu, odlazak na spavanje, discipliniranje djeteta, odijevanje, prehrana i sl. S vremenom se roditelji koji žive zajedno nauče rješavati ovakve nesuglasice. Međutim, kada su u pitanju roditelji koji ne žive zajedno, posebno roditelji koji su razvedeni i osjećaju partnersku ljutnju i povrijeđenost, u području svakodnevnoga života djeteta pronalaze neiscrpne razloge za nesklad. Stoga se ovom odredbom koja sadrži jasno načelo o poštivanju autonomije roditelja u vezi sa svakodnevnim stvarima nastoji pomoći roditeljima da izbjegnu konflikte o stvarima koje su manje bitne za dijete, a posebno kada se uzme u obzir šteta koju dijete trpi zbog učestalih sukoba roditelja. Ovo za roditelje ujedno predstavlja određen stupanj gubitka kontrole nad životom djeteta, međutim to je izravna posljedica razdvojenoga života djetetovih roditelja koju nije moguće niti poželjno izbjeći sve dok roditelj kod kojega se dijete nalazi ne bi svojim ponašanjem ozbiljno ugrožavao djetetovu dobrobit.

Ova odredba sadržana je u načelima 3:12 i 3:18 prema Načelima Komisije za europsko obiteljsko pravo (Katarina Boele-Woelki et al, Principles of European Family Law Regarding Parental Responsibilities, Intersentia, Antwerpen - Oxford 2007.) te njemačkoj odredbi § 1867.b BGB.

Članak 111.

Stavak 1. propisuje dužnost roditelja da međusobno razmjenjuju informacije u vezi s očuvanjem djetetova zdravlja i dosljednosti u odgoju te u vezi s školskim i izvanškolskim aktivnostima djeteta. Ova odredba ujedno propisuje način razmjene informacija koji mora biti jasan, brz i upravljen na dijete.

Stavak 2. propisuje zabranu zloupotrebe dužnosti iz stavka 1. ovoga članka s ciljem kontrole ili sukobljavanja s drugim roditeljem u vezi s partnerskim odnosom.

Cilj ove odredbe je obvezati roditelje na dosljednost, predvidljivost i rutinu koje u vezi s odgojem, očuvanjem zdravlja i školovanja djeteta u okolnostima razdvojenoga života roditelja postaju problem. Europska konvencija o kontaktima s djetetom (2003) koja je na snazi u Republici Hrvatskoj sadrži ovu odredbu u članku 2(a).

Članak 112.

Stavak 1. propisuje prava onoga roditelja kojemu je odlukom suda ograničeno pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi, i to:

1. pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom te donošenje svakodnevnih odluka i hitnih odluka u slučaju neposredne opasnosti za dijete u vrijeme dok se dijete nalazi s njim i
2. pravo na informacije o bitnim okolnostima vezanima uz osobna prava djeteta.

Stavak 2. propisuje da prava roditelja iz stavka 1. mogu biti ograničena ili zabranjena samo odlukom suda ako je to nužno radi zaštite djetetove dobrobiti.

Stavak 3. propisuje ovlast roditelja koji ne ostvaruje roditeljsku skrb nad djetetom zahtijevati

od drugoga roditelja informacije o bitnim okolnostima vezanima uz osobna prava djeteta (npr. o zdravlju djeteta, školskom uspjehu ili boravištu odnosno prebivalištu), ako za to postoji opravdani pravni interes i u mjeri u kojoj to nije u suprotnosti s djetetovom dobrobiti.

Stavak 4. propisuje da u slučaju spora u vezi s pravom na ostvarivanje osobnih odnosa i pravom na informacije o djetetu odluku donosi sud.

Uzor ovoj odredbi su njemačke odredbe § 1686. i § 1687.a u vezi s § 148. (1) i § 178. BGB.

Članak 113.

Članak propisuje da ako se okolnosti na temelju kojih je sud donio odluku o samostalnom ostvarivanju roditeljske skrbi samo jednog roditelja promijene, odnosno ako te okolnosti prestanu postojati, sud može donijeti odluku u skladu s dobrobiti djeteta, uz odgovarajuću primjenu članka 104. i 105. Prijedloga Obiteljskog zakona. Dakle, ukoliko nakon što sud donese presudu kojom ostvarivanje roditeljske skrbi povjerava samo jednom roditelju (iz razloga što oni nisu postigli plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi niti sporazum istog sadržaju za vrijeme i u okviru parnice za razvod braka) roditelji koji ne žive zajedno ipak postignu plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi podnose ga sudu na provjeru. Isto tako sud može, ukoliko su se primijenile okolnosti na temelju kojih je donesena odluka o samostalnom ostvarivanju roditeljske skrbi samo jednog roditelja ostvarivanje roditeljske skrbi povjeriti drugom roditelju uz odgovarajuću primjenu odredaba članka 105. Obiteljskog zakona.

Članak 114.

Stavak 1. propisuje da mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi radi pravnih zapreka nastupa po sili zakona ako je roditelj djeteta maloljetna osoba ili punoljetna osoba lišena poslovne sposobnosti u dijelu u kojem nije u stanju ostvarivati roditeljsku skrb.

Stavak 2. propisuje da za vrijeme mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi radi pravnih zapreka svakodnevnu skrb o djetetu može ostvarivati roditelj djeteta kojem miruje ostvarivanje roditeljske skrbi zajedno s drugim roditeljem ili zajedno sa skrbnikom djeteta.

Stavak 3. propisuje da maloljetni roditelj i roditelj koji je lišen poslovne sposobnosti ne može zastupati dijete. Naime, riječ je o roditelju koji ne može zastupati sebe, a time niti druge. Dijete zastupa zakonski zastupnik (drugi roditelj djeteta koji je punoljetan ili skrbnik koji je djetetu imenovan) koji je pritom dužan uzeti u obzir mišljenje djetetova roditelja.

Naime, maloljetni roditelj odnosno roditelj koji je lišen poslovne ima pravo živjeti sa svojim djetetom i svakodnevno se skrbiti o djetetovim osobnim pravima, ako je to u mogućnosti i u skladu s djetetovom dobrobiti. Međutim, ovaj roditelj ne može upravljati djetetovom imovinom niti zastupati dijete.

Dijete maloljetnoga roditelja ili punoljetnoga roditelja lišenog poslovne sposobnosti istodobno mora imati zakonskoga zastupnika koji može biti a) drugi djetetov roditelj koji ima pravo samostalno ostvarivati roditeljsku skrb o djetetu ili b) djetetov skrbnik. U takvim

okolnostima odluke u vezi s djetetom donose zajednički maloljetni roditelj odnosno punoljetni poslovno nesposobni roditelj i drugi roditelj odnosno djetetov skrbnik. Mirovanje roditeljske skrbi nastupa po sili zakona i nije potrebna sudska odluka, osim što je nužna odluka centra za socijalnu skrb o imenovanju skrbnika za dijete, ako dijete nema drugoga roditelja koji samostalno ostvaruje roditeljsku skrb. To znači da maloljetni roditelj ili roditelj lišen poslovne sposobnosti odluke o osobnim pravima djeteta i odluke o upravljanju djetetovom imovinom donosi zajednički s drugim roditeljem koji samostalno ostvaruje roditeljsku skrb ili s drugom osobom koja je djetetov skrbnik. Pritom je potrebno naglasiti da dijete uvijek zastupa isključivo i samo zakonski zastupnik, odnosno skrbnik djeteta, osim ako je odlukom suda određeno drukčije. Stjecanjem poslovne sposobnosti (ako sklopi brak sa šesnaest godina ili ex lege s osamnaest godina), kao i odlukom o vraćanju poslovne sposobnosti aktivira se pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi u odnosu na zastupanje djeteta po sili zakona.

Stavak 4. ovlašćuje dijete, djetetova roditelja i djetetova skrbnika da mogu zahtijevati od suda donošenje sudske odluke o pitanju koje je bitno za dijete ako se roditelj i zakonski zastupnik ne mogu složiti.

Stavak 5. propisuje da iznimno od odredaba ovoga članka roditelj može odrediti osobno ime djetetu.

Stavak 6. propisuje da mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi iz ovoga članka radi pravnih zapreka - maloljetnosti i poslovne nesposobnosti roditelja - prestaje kada roditelj postane punoljetan i/ili poslovno sposoban.

Ovom se odredbom regulira novi institut - mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi - kada je roditelj maloljetna osoba ili osoba koja je lišena poslovne sposobnosti jer bi ostvarivanje roditeljske skrbi od strane toga roditelja bilo na štetu djetetove dobrobiti.

Prema ranijim propisima koji uređuju ovo područje roditelj koji je mlađi od 16 godina u pravilu nema pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi u odnosu na dijete.

Prema Smjernicama za alternativnu skrb o djeci UN-a (64/142, od 24.02.2010.), točka 36. i točka 41. države trebaju osigurati da maloljetni roditelji zadrže sva prava koja proizlaze iz njihova dvostrukoga statusa: a) kao roditelja i b) kao djeteta, što se omogućava ovom odredbom Prijedloga Obiteljskog zakona.

Isto tako prema ranijim propisima koji uređuju ovo područje roditelj koji je lišen poslovne sposobnosti ex lege gubi pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi te se djetetu imenuje skrbnik. Štoviše, dijete roditelja koji je lišen poslovne sposobnosti nije moglo biti posvojeno bez suglasnosti roditelja. Jedna od posljedica takva pristupa u ranijim propisima jest presuda Europskoga suda za ljudska prava u predmetu X protiv Hrvatske, zahtjev br. 11223/04, od 17. srpnja 2008. godine kojom je utvrđena povreda prava na obiteljski život podnositeljici zahtjeva koja je bila lišena poslovne sposobnosti i nije bila stranka u postupku posvojenja njezina djeteta.

Stoga se Prijedlogom obiteljskog zakona uvodi novi institut - mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi kojim će se omogućiti ostvarivanje dijela roditeljske skrbi od strane

maloljetnoga roditelja u granicama njegovih sposobnosti i omogućiti ostvarivanje dijela roditeljske skrbi od strane roditelja koji je poslovno nesposoban u granicama njegovih sposobnosti.

Uzor ovoj odredbi je § 1673. stavak 1. i stavak 2. BGB.

Članak 115.

Stavak 1. propisuje mogućnost mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi na temelju sudske odluke ako sud utvrdi da roditelj stvarno ne može dulje vrijeme ostvarivati roditeljsku skrb, a razlozi za to mogu biti izdržavanje kazne zatvora, emigracija, trajna odsutnost i slično. Pritom roditelj ne može biti lišen prava na roditeljsku skrb jer se razlozi zbog kojih nije u mogućnosti ostvarivati roditeljsku skrb ne tiču osobnoga odnosa roditelj - dijete. Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi na temelju ovoga članka nije nužno u slučaju da je roditelj kratkotrajno zapriječen. U slučaju stvarnih razloga zbog kojih može doći do mirovanja roditeljske skrbi potrebna je odluka suda koji treba utvrditi postojanje dugotrajne zapriječenosti roditelja za ostvarivanje roditeljske skrbi. Mirovanje tada nastupa tek na temelju sudske odluke.

Stavak 2. propisuje da roditelj za kojega je sud donio odluku o mirovanju ostvarivanja roditeljske skrbi nema pravo ostvarivati niti jedan sadržaj roditeljske skrbi.

Stavak 3. propisuje da roditeljsku skrb u slučaju mirovanja na strani jednoga roditelja, ostvaruje drugi roditelj, a u slučaju njegove nemogućnosti dijete se stavlja pod skrbništvo.

Prema stavku 4. mirovanje roditeljske skrbi prestaje odlukom suda.

Ujedno je stavkom 5. propisano da je pravomoćno rješenje o mirovanju ostvarivanja roditeljske skrbi te o prestanku mirovanja sud dužan dostaviti nadležnom centru za socijalnu skrb kako bi dobio informaciju o potrebi da se djetetu imenuje skrbnik, odnosno da se donese odluka o prestanku skrbništva.

Uzor ovoj odredbi je njemački § 1674. BGB.

Članak 116.

Stavak 1. propisuje ostvarivanje roditeljske skrbi kada umre jedan roditelj, a u trenutku njegove smrti oba roditelja su zajednički ostvarivala roditeljsku skrb. U tom slučaju preživjeli roditelj nastavlja ex lege samostalno ostvarivati roditeljsku skrb.

Stavak 2. propisuje ostvarivanje roditeljske skrbi kada umre roditelj koji je u trenutku smrti samostalno ostvarivao roditeljsku skrb. U tom slučaju sud donosi odluku kojom ostvarivanje roditeljske skrbi povjerava drugomu roditelju vodeći računa o dobrobiti djeteta.

Stavak 3. propisuje da će do donošenja odluke iz stavka 2. ovoga članka sud na prijedlog centra za socijalnu skrb, djeteta ili roditelja žurno odlučiti koja osoba će privremeno skrbiti o djetetu.

Stavak 4. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da u slučaju smrti obaju roditelja dijete stavi pod skrbništvo.

Stavci 5. i 6. daju roditeljima mogućnost da za života odrede osobu koja bi za slučaj njihove smrti bila najprikladnija za skrb o djetetu. Ova izjava mora biti sastavljena u oporuci ili u obliku javnobilježničke isprave (tzv. anticipirana naredba). Kada donosi odluku o skrbništvu nad djetetom, mora se poštivati volju roditelja te omogućiti djetetu da izrazi svoje mišljenje. Centar za socijalnu skrb nije bezuvjetno vezan voljom roditelja niti mišljenjem djeteta jer primarno mora voditi računa o djetetovoj dobrobiti.

Uzor ovoj odredbi je načelo broj 23. White Paper 2002, Vijeća Europe, a uzor su i austrijski § 145. ABGB te njemački § 1776. i 177. BGB).

Članak 117.

Stavak 1. propisuje da pravo na roditeljsku skrb prestaje stjecanjem potpune poslovne sposobnosti djeteta, posvojenjem djeteta i smrću roditelja. U svim navedenim slučajevima roditeljska skrb prestaje po sili zakona.

Stavak 2. određuje da potpunu poslovnu sposobnost dijete stječe punoljetnošću ili sklapanjem braka prije punoljetnosti.

Stavkom 3. propisano je da osoba postaje punoljetna s navršenih osamnaest godina života.

Prestanak roditeljske skrbi prema ovomu članku razlikuje se od prestanka roditeljske skrbi na temelju odluke suda o lišenju prava na roditeljsku skrb, koji institut se ubraja u mjere za zaštitu osobnih prava djeteta i koje se pravo može roditelju vratiti odlukom suda. Raniji propisi dozvolili su mogućnost da dijete koje je postalo roditelj (majka i otac) može steći potpunu poslovnu sposobnost s navršenih šesnaest godina odlukom suda, što se Prijedlogom obiteljskog zakona napušta.

Od dvadeset i dvaju europskih sustava, među kojima su Njemačka i Austrija, samo Nizozemska dopušta maloljetnoj majci starijoj od šesnaest godina da odlukom suda stekne poslovnu sposobnost. Ostali sustavi prema maloljetnim roditeljima i dalje postupaju kao prema djeci, u skladu s načelom zaštite dobrobiti djeteta, te maloljetnim roditeljima posebnim institutima nude pomoć u vezi s ostvarivanjem skrbi o djetetu. Tako dijete maloljetnoga roditelja dobiva skrbnika koji je dužan surađivati s maloljetnim roditeljima glede zastupanja djeteta i svih bitnih pitanja u vezi s djetetom. Pri tome mišljenje maloljetnoga roditelja ima prednost, osim ako skrbnik ne procjeni da je u suprotnosti s dobrobiti djeteta u kojem slučaju zahtjeva odluku suda. Na taj način maloljetni roditelj se, s jedne strane, brine o svom djetetu uz pomoć djetetova skrbnika koji je dužan poštovati njegovo mišljenje, a s druge strane i dalje zadržava pravo na zaštitu kao dijete. Stoga je člankom 114. (Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi zbog pravnih zapreka) Prijedloga Obiteljskog zakona uveden novi institut kojim se štite maloljetna djeca koja su postala roditelji, kako glede njihovih dječjih prava, tako i glede njihovih roditeljskih prava.

Ovakvo stajalište je izraženo u Smjernicama za alternativnu skrb o djeci UN (64/142, od 24.02.2010.), prema kojima države moraju osigurati da maloljetni roditelji zadrže sva prava koja proizlaze iz njihova dvostrukoga statusa i kao roditelja i kao djece, posebno uzimajući u obzir izrazitu ranjivost maloljetnih roditelja.

Članak 118.

Ovim se člankom propisuje obveza osoba koje su do trenutka stjecanja poslovne sposobnosti djeteta ostvarivale skrb o njemu da mu predaju u posjed osobne i druge isprave kao i da mu prepuste upravljanje nad imovinom (austrijski § 172. (2) ABGB).

Članak 119.

Stavak 1. određuje obostrano pravo djeteta i roditelja koji ne stanuje s djetetom da ostvaruje osobne odnose s djetetom. Pravo na ostvarivanje osobnih odnosa također ima roditelj koji nema pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi, pa čak i roditelj koji je lišen prava na roditeljsku skrb.

Roditelju koji je lišen prava na roditeljsku skrb, odnosno djetetu odlukom kojom se lišava prava na roditeljsku skrb može se odrediti i ostvarivanje osobnih odnosa ako je to potrebno i to u iznimnim okolnostima. Ovo se prije svega može odnositi na roditelja koji je lišen prava na roditeljsku skrb ako su mentalne sposobnosti roditelja u tolikoj mjeri ograničene da nije trajno u stanju ostvarivati sadržaje roditeljske skrbi. U takvom slučaju postoji mogućnost da se odrede osobni odnosi, ako bi bili u interesu djeteta. Osim toga, pravo na roditeljsku skrb se može roditelju vratiti kada prestanu postojati okolnosti zbog kojih je roditelj lišen roditeljske skrbi, osim u slučaju da je dijete u međuvremenu posvojeno.

Stavak 2. navodi dužnost roditelja koji stanuje s djetetom kao i drugih osoba koje stanuju s djetetom i skrbe se o njemu odnosno kod kojih je dijete smješteno na temelju Zakona o socijalnoj skrbi da omoguće ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s roditeljem s kojim dijete ne stanuje. Ovaj stavak osobama koje stanuju s djetetom i ostvaruju (roditeljsku) skrb o djetetu ujedno zabranjuje svako ponašanje koje bi otežavalo ostvarivanje prava djeteta na osobne odnose s roditeljem s kojim dijete ne stanuje.

Stavak 3. propisuje da roditelj nema pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom samo ako mu je to odlukom suda zabranjeno. Za razliku od ranijih propisa koji pravo na susrete i druženje među roditeljem i djetetom povezuju isključivo s pravom na roditeljsku skrb, ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom se u Prijedlogu Obiteljskog zakona uređuje kao poseban institut. To znači da ostvarivanje osobnih odnosa valja razumjeti kao:

a) jedan sadržaj roditeljske skrbi, i to dio skrbi o osobnim pravima djeteta (članak 92. stavak 1. točka 3. u vezi s člankom 95. Prijedloga obiteljskog zakona) koji jednog roditelja koji ne stanuje s djetetom obvezuje da ostvaruje osobne odnose s djetetom, dok drugog roditelja istodobno obvezuje da djetetu omogući i potiče ga na ostvarivanje osobnih odnosa s roditeljem s kojim ne stanuje ili s drugim osobama s kojima je dijete posebno blisko, kao i dužnost roditelja da nadzire dijete u ostvarivanju osobnih odnosa s drugim osobama i

b) samostalno pravo djeteta, roditelja kao i drugih osoba s kojima je dijete posebno blisko, koje se jamči kao samostalan institut neovisan o institutu roditeljske skrbi.

Ovakvo rješenje prema kojemu pravo na ostvarivanje osobnih odnosa djeteta i roditelja predstavlja samostalan pravni institut, pri čemu čak i onaj roditelj koji ne ostvaruje roditeljsku

skrb može ostvarivati osobne odnose s djetetom sadržano je u Europskoj konvenciji o kontaktima s djecom (2003), a jednako rješenje propisuje austrijski § 148. ABGB te njemački § 1684. BGB.

Članak 120.

Stavak 1. propisuje obostrano pravo na ostvarivanje osobnih odnosa djetetu, (polu)braći, (polu)sestrama, kao i djedovima odnosno bakama.

Stavak 2. definira širi krug osoba s kojima dijete ima pravo ostvarivati osobne odnose odnosno koje imaju pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom. Radi se o osobama koje su dulje vrijeme živjele u obiteljskoj zajednici s djetetom i kroz to vrijeme se brinule o djetetu te razvile s njim bliske emocionalne odnose. U ovu kategoriju osoba ubrajaju se maćeha i očuh, izvanbračni drugovi djetetova roditelja, udomitelji, skrbnici kao i druge osobe koje su se dulje vrijeme svakodnevno brinule o djetetu, kao roditelji, premda se one taksativno ne nabrajaju.

Stavak 3. nalaže roditeljima i drugim osobama koje stanuju s djetetom i skrbe se o djetetu da omoguće ostvarivanje osobnih odnosa među djetetom i osobama koje imaju na to pravo, kao i da se suzdrže od svakoga ponašanja koje bi otežavalo ostvarivanje tog prava.

Stavak 4. propisuje ograničenje prava na ostvarivanje osobnih odnosa među djetetom i drugim osobama ako bi to bilo u suprotnosti s djetetovom dobrobiti, o čemu sud mora voditi računa u svakom pojedinom slučaju, te odbiti zahtjev za ostvarivanjem osobnih odnosa.

Ovom se odredbom definiraju osobe koje imaju pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom i s kojima dijete ima pravo ostvarivati osobne odnose, što znači da se radi o obostranom pravu na ostvarivanje osobnih odnosa. Pravo na susrete i druženje prema Obiteljskom zakonu iz 2003. godine uživaju roditelji, bake i djedovi, (polu)braća i (polu)sestre, maćeha i očuh te bivši izvanbračni drug roditelja. Krug osoba prema ranijim propisima je uži od kruga osoba kojima se ovo pravo priznaje pred Europskim sudom za zaštitu ljudskih prava u kontekstu prava na zaštitu Obiteljskog života, što razumijeva i pravo na ostvarivanje osobnih odnosa. Stoga je bilo nužno proširiti krug osoba koje uživaju ovo pravo, čime se ujedno Prijedlogom Obiteljskog zakona preuzimaju rješenja članka 5. Europske Konvencije o kontaktima s djecom (2003.) unatoč činjenici da je ova Konvencija od 2009. godine neposredan izvor prava u Republici Hrvatskoj. Jednako rješenje predložila je i pravobraniteljica za djecu u svojem Prijedlogu za izmjene i dopune Obiteljskog zakona od 9. svibnja 2012. godine.

Članak 121.

Stavak 1. propisuje mogućnost izravnoga ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom u kraćim ili duljim razdobljima u obliku susreta i druženja ili boravka djeteta kod osobe koja ima pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom. Ovo je najčešći oblik ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Stavak 2. propisuje mogućnost neizravnoga ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom, primjerice, uz pomoć različitih komunikacijskih sredstava (e-mail, skype, mobitel i sl.), slanjem pisama, darova i slično. Ovaj se oblik ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom može

odrediti kao dodatak izravnomu obliku iz stavka 1. ili umjesto izravnoga ostvarivanja osobnih odnosa (npr. kada postoji velika udaljenost među mjestom stanovanja djeteta i drugom osobom ili u slučajevima obiteljskog nasilja kada se ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom ograničava).

Stavak 3. uvodi pravo na informacije u vezi s osobnim pravima djeteta kao jedan oblik ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom. To može biti dostava fotografija, školskoga izvješća, medicinskoga nalaza ili druge važne informacije. Ovo se pravo na informaciju može odrediti kao dodatak izravnomu i/ili neizravnomu ostvarivanju osobnih odnosa iz stavka 1. i 2. ovoga članka ili samostalno, umjesto navedenih načina ostvarivanja osobnih odnosa iz stavaka 1. i 2., ako se utvrdi da je to jedini način ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom koji bi bio u skladu s njegovom dobrobiti. Pravo na informaciju o bitnim stvarima osobne naravi koje se tiču djeteta ima i roditelj kojemu je ograničeno pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi.

Stavak 4. određuje dužnost svake osobe koja se skrbi o djetetu da na zahtjev osobe koja ima zakonsko pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom dostavi tražene informacije, pod pretpostavkom da za to ima pravni interes. Jedino ograničenje je zaštita djetetove dobrobiti.

Stavak 5. propisuje nadležnost suda da u izvanparničnom postupku donese odluku o pravu na informaciju o djetetu ako o tome postoji spor između osobe koja ostvaruje skrb o djetetu i osobe koja ima pravo na informaciju - a to su sve osobe koji imaju pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

Prijedlogom Obiteljskog zakona uvode se novi oblici ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom koji se mogu izricati samostalno ili se mogu međusobno kombinirati, u skladu s rješenjem iz članka 2. Europske konvencije o kontaktima s djetetom (2003.) i po uzoru na njemački §1638. BGB.

Članak 122.

Stavak 1. ovlašćuje roditelje, srodnike i druge osobe kojima se jamči pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom da sklope sporazum o načinu ostvarivanja ovoga prava.

Stavak 2. propisuje da sporazum o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom mora biti u pisanom obliku. Uz to, sporazum mora sadržati detaljne podatke o načinu, vremenu i mjestu preuzimanja odnosno povratka djeteta, kao i eventualnu nazočnost drugoga roditelja ili druge osobe, kao i podjelu troškova u vezi s ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom ako bi to s obzirom na okolnosti slučaja bilo potrebno.

Stavak 3. propisuje odgovarajuću primjenu odredaba koje se odnose na plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi: obvezu roditelja i/ili drugih osoba da sporazum podnesu sudu radi provjere sadržaja i odobrenja te mogućnost da se sporazum izmijeni u skladu s razvojnim potrebama djeteta ili drugim promijenjenim okolnostima koje zahtijevaju drugačiji način ili oblik ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Članak 123.

Stavak 1. predviđa mogućnost da pravo na ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s roditeljem bude ograničeno ili zabranjeno ako je to nužno radi zaštite djetetove dobrobiti.

Stavak 2. propisuje posebne dužnosti suda. Sud je dužan ispitati postoji li drugi manje restriktivan način zaštite djetetove dobrobiti (npr. nazočnost treće osobe ili nadzor nad izravnim ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom, neizravno ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom putem komunikacijskih sredstava, kao i obvezivanje osobe koja se skrbi o djetetu da dostavi informacije o osobnim pravima djeteta). Posebna dužnost suda je voditi računa da ograničenje ili zabrana budu razmjerni zaštiti djetetove dobrobiti, kao i obrazložiti nužnost zabrane ili ograničenja ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Stavak 3. propisuje da se ograničenje ili zabrana ostvarivanja osobnih odnosa mogu odrediti na određeno ili na neodređeno vrijeme.

Ova odredba propisuje ograničavanje i zabrane ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom uzimajući u obzir zahtjeve članka 4. Europske konvencije o kontaktima s djetetom (2003.).

Članak 124.

Stavak 1. propisuje mogućnost da se sudskom odlukom odredi ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s roditeljem pod nadzorom stručne osobe. Stručnu osobu pod čijim nadzorom će se ostvarivati osobni odnosi s djetetom dužan je imenovati centar za socijalnu skrb.

Stavak 2. propisuje dužnost suda da odredi točno vrijeme i mjesto ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom. Mjesto mora biti prikladno za dijete. Sud može uz nadzor stručne osobe dopustiti i nazočnost drugoga roditelja ili osobe s kojom je dijete blisko, primjerice ako je to potrebno radi postupnoga prevladavanja djetetova straha od odvajanja od osobe koja se prvenstveno skrbi o djetetu.

Stavak 3. i stavak 4. određuju trajanje nadzora nad ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom.

Stavkom 5. propisano je da će centar za socijalnu skrb povodom sudske odluke o održavanju osobnih odnosa pod nadzorom donijeti odluku o imenovanju voditelja nadzora.

Stavkom 6. propisano je da će centar za socijalnu skrb rješenjem razriješiti voditelja nadzora ako neuredno ispunjava svoje obveze te imenovati novog voditelja nadzora.

Stavkom 7. propisano je pravo na žalbu protiv predmetnog rješenja centra za socijalnu skrb.

Stavkom 8. propisano je da voditelj nadzora ima pravo na naknadu za obavljanje nadzora te naknadu opravdanih troškova prijevoza koji nastanu u obavljanju nadzora.

Ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom pod nadzorom stručne osobe mora biti privremena karaktera. Propisano je najdulje trajanje nadzora od šest mjeseci. U iznimno opravdanim okolnostima sud može produžiti nadzor za narednih šest mjeseci. Po isteku ovoga roka nadzor nad ostvarivanjem osobnih odnosa se ne može više produljiti, već se mora izreći druga odgovarajuća mjera ili se donosi odluka o ostvarivanju osobnih odnosa bez nadzora. Druga

odgovarajuća mjera može biti, npr., zabrana izravnoga ostvarivanja osobnih odnosa uz određivanje mogućnosti neizravnoga komuniciranja, ili zabrana bilo kojega oblika ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Ostvarivanje susreta i druženja prema ranijim propisima se u praksi pokazalo sporno, na što je uputila Radna skupina za analizu učinaka primjene Obiteljskog zakona iz 2003. pri Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u Prijedlogu za izmjene Obiteljskog zakona od 24. srpnja 2012. godine. Odredba o nadzoru nad ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom je usklađena s člankom 4. Europske konvencije o kontaktima s djetetom (2003.).

Cilj je ove odredbe osigurati privremeni nadzor nad ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom kada je, primjerice, potrebno uspostaviti vezu među djetetom i roditeljem koja nikada nije postojala ili je bila prekinuta dulje vrijeme, kao i u slučajevima, primjerice, sumnje na spolno zlostavljanje ili iskorištavanje djeteta u odnosu na koje se vodi sudski postupak i koje još nije dokazano. U posljednjem slučaju je nužno požuriti kaznene postupke koji se vode protiv roditelja ili druge djetetu bliske osobe.

Članak 125.

Stavak 1. propisuje dužnost stručne osobe koja obavlja nadzor da pripremi dijete na ostvarivanje osobnih odnosa s roditeljem te da savjetodavnim radom pomogne djetetu i roditelju da se osobni odnos među njima uspostavi, ako se oni nisu ostvarivali dulje vrijeme.

Stavak 2. propisuje dužnost stručne osobe koja obavlja nadzor da prati napredak i razvoj osobnoga odnosa djeteta i roditelja te da jednom mjesečno o tome sastavlja izvješće, koje dostavlja centru za socijalnu skrb.

Stavak 3. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da petnaest dana prije isteka roka na koji je određen nadzor dostavi sudu izvješća iz stavka 2. zajedno sa stručnom procjenom i daljnjim prijedlogom u vezi s ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom. Sud je na temelju primljenih izvješća i stručne procjene, a na prijedlog centra za socijalnu skrb dužan donijeti odgovarajuću odluku: o prestanku nadzora ili kojom se određuje drugi oblik ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom (npr. neizravni oblik putem komunikacijskih sredstava) ili o zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Stavak 4. propisuje ovlast stručne osobe koja obavlja nadzor da bez odgode izvijesti centar za socijalnu skrb ako ustanovi da ostvarivanje osobnih odnosa za dijete predstavlja psihički teret ili ako su mu je ugrožen tjelesni i mentalni razvoj. Dužnost je centra za socijalnu skrb da na temelju izviješća stručne osobe predloži sudu i prije isteka roka od šest mjeseci donošenje odluke kojom se određuje drugi oblik ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom (npr. neizravni oblik putem komunikacijskih sredstava) ili odluke o zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom, ako ostvarivanje osobnih odnosa doista predstavlja psihički teret za dijete ili je ugrožen njegov psihički i tjelesni razvoj.

Stavak 5. propisuje ovlast ministra nadležnog za poslove socijalne skrbi da pravilnikom uredi stručnu osposobljenost osobe koja obavlja nadzor nad ostvarivanjem osobnih odnosa s

djetetom, dužnosti stručne osobe u obavljanju nadzora, postupanje centra za socijalnu skrb pri provođenju mjere, prostorne uvjete održavanja osobnih odnosa pod nadzorom, naknadu troškova u vezi s nadzorom ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom te visinu iznosa i način isplate naknade za provođenje nadzora.

Članak 126.

Novina u europskim komparativnim sustavima jest uvođenje odgovornosti za naknade štete u zakonsku regulativu o pravnoj zaštiti prava na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom. To su 2006. godine izrijekom uredili, primjerice, talijanski i engleski zakonodavac. U njemačkom pravnom sustavu se pitanje naknade štete uzrokovane zbog neispunjavanja obiteljsko-pravne dužnosti omogućivanja djetetu ostvarivanja osobnih odnosa, također, sve češće pojavljuje u sudskoj praksi, uz primjenu općih odredaba o naknadi štete.

Tako se ovom odredbom uređuje dužnost osobe koja je obvezna roditelju ili drugoj osobi omogućiti ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom nadoknaditi štetu uzrokovanu nepoštivanjem sudske odluke, odobrenoga plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili odobrenoga sporazuma o ostvarivanja osobnih odnosa iz neopravdanih razloga prema propisima obveznoga prava.

Članak 127.

Roditelji su prvi dužni i odgovorni štiti prava i dobrobit djeteta, a u odgovarajućim slučajevima i drugi članovi bliže obitelji. Također, ovim člankom se propisuje da se mjere za zaštitu prava i dobrobiti djece koje prema ovomu zakonu izriču centar za socijalnu skrb ili sud izriču roditeljima. Pritom se mjere iz nadležnosti centra mogu odrediti i drugim osobama kojima je povjerena svakodnevna skrb o djetetu.

Članak 128.

Prigodom izbora mjere prikladne za zaštitu prava i dobrobiti djeteta tijelo koje provodi postupak je dužno voditi računa da se odredi ona mjera kojom se najmanje ograničava pravo roditelja na ostvarivanje skrbi o djetetu, ako je takvom mjerom moguće zaštititi prava i dobrobit djeteta.

Članak 129.

Stavak 1. propisuje da je izdvajanje djeteta iz obitelji posljednja mjera koju izriče sud (a centar za socijalnu skrb samo iznimno prigodom žurnog izdvajanja djeteta iz obitelji), ako niti jednom blažom mjerom nije bilo moguće zaštititi prava i dobrobit djeteta ili ako su prethodno poduzete mjere pomoći, potpore i nadzora nad obitelji i skrbi o djetetu bile neučinkovite.

Stavak 2. izdvajanje djeteta iz obitelji određuje se kao svaka mjera centra za socijalnu skrb ili suda u izvanparničnom postupku na temelju koje se dijete izdvaja iz obitelji i smješta u ustanovu socijalne skrbi, kod druge fizičke ili pravne osobe koja obavlja djelatnost socijalne skrbi odnosno u udomiteljsku obitelj. Tako je jedina mjera centra za socijalnu skrb kojom se dijete izdvaja iz obitelji hitna mjera oduzimanja i smještaja djeteta, dok su ostale mjere kojima

se dijete izdvaja iz obitelji u nadležnosti suda i to: privremeno povjeravanje djeteta drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji, oduzimanje prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji i povjeravanje djeteta s poremećajem u ponašanju ustanovi centra za socijalnu skrb ili udomiteljskoj obitelji.

Stavak 3. propisuje da je svrha izdvajanja djeteta iz obitelji zaštita djetetova života, zdravlja i razvoja te osiguravanje primjerene skrbi o djetetu izvan obitelji, kao i stvaranje uvjeta za povratak djeteta roditeljima odnosno obitelji u što kraćem vremenu nakon što se uklone uzroci zbog kojih je dijete izdvojeno iz obitelji. Međutim, svrha izdvajanja može također biti priprema trajnoga oblika skrbi o djetetu ako postoji procjena da bi djetetu povratkom u obitelj i dalje bili ugroženi život, zdravlje i razvoj npr. posvojenje ili trajno udomiteljstvo i skrbništvo nad djetetom.

Stavak 4. određuje mjere izdvajanja djeteta iz obitelji kao privremene mjere koje ne smiju trajati dulje nego li je to nužno da bi se zaštitila prava i dobrobit djeteta.

Stavak 5. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da mjere na temelju kojih je dijete izdvojeno iz obitelji redovito preispituju. Dok je dijete izdvojeno iz obitelji, roditelji imaju pravo pomoć i potporu države da bi se uklonili uzroci izdvajanja i dijete vratilo u obitelj, u skladu s njegovom dobrobiti.

Članak 130.

Stavak 1. propisuje pravo djeteta da izrazi svoje mišljenje u svim postupcima odlučivanja o mjerama kojima se štite njegova prava i dobrobit. To razumijeva: postupak izrade individualnoga plana u vezi sa skrbi o djetetu izvan obitelji, svaki postupak preispitivanja i promjene odluka kojima se izriču mjere za zaštitu djeteta kao i pravo djeteta na uvid i prigovore na stručne procjene koje se čine u vezi s pojedinim mjerama.

Stavkom 2. Propisana je postupovna sposobnost djeteta koje je navršilo četrnaest godina ako mu ista bude priznata rješenjem tijela koje provodi postupak, uzimajući pri tome u obzir okolnost da se mjere izriču ne samo u sudskim već i u upravnim postupcima.

Stavkom 3. propisano je da u postupku radi određivanja mjera za zaštitu dobrobiti djeteta iz nadležnosti suda dijete ima pravo na posebnog skrbnika sukladno članku 478.

Stavkom 4. propisano je da u postupku određivanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta mogu biti saslušane i druge osobe koje su važne u djetetovu životu.

Članak 131.

Stavak 1. propisuje da sud i centar za socijalnu skrb mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta izriču na temelju stručnih procjena koje pokazuju da je došlo do povrede djetetovih prava i dobrobiti ili da su djetetova prava, dobrobit i razvoj ugroženi.

Stavak 2. propisuje da su prava, dobrobit i razvoj djeteta ugroženi ako postoji vjerojatnost da će doći do povrede ili kada postoji nepravilan razvoj djeteta zbog nedovoljno dobre skrbi

odnosno zbog djetetovih psihosocijalnih poteškoća koje se očituju kroz ponašanje, emocionalne, školske i druge probleme u djetetovu odrastanju.

Stavak 3. propisuje da će ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom propisati uvjete stručne osposobljenosti radnika, edukaciju radnika za provođenje mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu, način provođenja mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta, kriterije za stručnu procjenu i provedbu mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta, kao i visinu iznosa i način isplate naknade za provedbu mjera stručne pomoći i potpore obitelji u ostvarivanju skrbi o djetetu te intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu.

Ključnu ulogu za izricanje mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta kao i za njihovo ukidanje ili izmjenu ima kvalitetna stručna procjena. Početna procjena ugroženosti i sigurnosti djeteta u obitelji može se načiniti u roku od sedam dana, dok se sveobuhvatna obiteljska procjena može načiniti u roku od 30 dana. Upravo na ovim stručnim postavkama, koje su predstavljene u "Pravo djeteta na život u obitelji", ur. Marina Ajduković i Tanja Radočaj, Zagreb, Ured UNICEF-a za Hrvatsku, 2008., propisani su rokovi postupanja centra za socijalnu skrb i suda u vezi s izricanjem i provedbom mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta.

Članak 132.

Stavak 1. propisuje da je svatko dužan prijaviti centru za socijalnu skrb povredu djetetovih prava, a navlastito tjelesnoga ili mentalnog nasilja, spolne zloupotrebe, zanemarivanja ili nehajnoga postupanja, zlostavljanja ili izrabljivanja djeteta, a centar za socijalnu skrb je dužan odmah po primitku prijave ispitati slučaj i poduzeti mjere za zaštitu djetetovih prava te o poduzetom obavijestiti podnositelja prijave. Obveza prijave iz ovoga stavka predstavlja građansku dužnost.

Stavak 2. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da po primitku prijave iz stavka 1. ispita slučaj, poduzme potrebne mjere i obavijesti podnositelja prijave o tome.

Stavak 3. propisuje da su sud i centar za socijalnu skrb, roditelji i druge osobe ili ustanove socijalne skrbi kojima je povjereno ostvarivanje skrbi o djetetu dužni međusobno surađivati i obavješćivati se o radnjama poduzetim na temelju obavijesti iz stavka 1. ovoga članka.

Stavak 4. propisuje da su sud pred kojim se vodi prekršajni postupak ili kazneni postupak kao i državni odvjetnik dužni u roku od dvadeset i četiri sata od pokretanja postupka u vezi s povredom nekoga djetetova prava obavijestiti centar za socijalnu skrb koji je nadležan prema djetetovu prebivalištu odnosno boravištu.

Stavak 5. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da po primitku obavijesti iz stavka 4. ispita slučaj, poduzme potrebne mjere i obavijesti podnositelja obavijesti o tome.

Propisivanje kratkog roka za obavješćivanje nadležnoga centra za socijalnu skrb posebno je potaknuto presudom Europskoga suda za ljudska prava Đorđević protiv Hrvatske, br. 41526/10, presuda od 24. 7. 2012.

Članak 133.

Stavak 1. propisuje da su roditelji i druge osobe koje se skrbe o djetetu dužne u postupcima radi zaštite prava i dobrobiti djeteta surađivati te omogućiti centru za socijalnu skrb koji vodi postupak uvid u stambene prilike, davati istinite osobne i obiteljske podatke kao i podatke o prihodima i imovini.

Stavak 2. propisuje da su roditelji i druge osobe koje ostvaruju skrb o djetetu dužne u vezi s postupcima radi zaštite prava i dobrobiti djeteta obavješćivati centar za socijalnu skrb nadležan za dijete o svakoj promjeni adrese stanovanja.

Prethodno navedene opće odredbe sadržane od članaka 127. do 133. Prijedloga obiteljskog zakona predstavljaju temeljna načela na kojima se razrađuju daljnje odredbe o pojedinim mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. Tako su mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta koje se dalje uređuju Prijedlogom obiteljskog zakona usklađene sa:

1. Smjernicama za alternativnu skrb UN-a (Resolution adopted by the General Assembly (A/64/434)), od 24. 02. 2011.
2. Dodatku Preporuci (2005)5 Odbora ministara Vijeća Europe o pravima djece u institucionalnoj skrbi, od 16. 03. 2005. (Recommendation Rec (2005)5 of the Committee of Ministers to member states on the rights of children living in residential institutions.)
3. "Pravo djeteta na život u obitelji", ur. Marina Ajduković i Tanja Radočaj, Zagreb, Ured UNICEF-a za Hrvatsku, 2008
4. Smjernicama Odbora ministara Vijeća Europe o pravosuđu naklonjenom djeci (2011), Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice and their explanatory memorandum, od 31. 5. 2011.
5. Rezultatima istraživanja i preporukama Dubravke Hrabar i Aleksandre Korać koji su objavljeni u "Primjena obiteljsko-pravnih mjera za zaštitu dobrobiti djece te zasnivanje posvojenja bez pristanka roditelja - Istraživanje iskustava iz prakse", Pravni fakultet u Zagrebu, 2003.

Članak 134.

Stavak 1. propisuje mjere koje radi zaštite osobnih prava i dobrobiti može izreći centar za socijalnu skrb. To su:

1. žurna mjera izdvajanja i smještaja djeteta izvan obitelji;
2. upozorenje na pogreške i propuste u ostvarivanju skrbi o djetetu;
3. mjera stručne pomoći i potpore obitelji u ostvarivanju skrbi o djetetu;
4. mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu.

Članak 135.

Stavak 1. propisuje pretpostavku za žurno izdvajanje djeteta iz obitelji u kojoj živi, a to je postojanje ozbiljne opasnosti za život, zdravlje ili dobrobit djeteta koje se može zaštititi samo neposrednim oduzimanjem djeteta. Dijete se oduzima od svake osobe kod koje se u tom trenutku nalazi.

Stavak 2. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da istodobno s odlukom o žurnom izdvajanju djeteta odluči i o privremenom smještaju djeteta kod druge osobe koja zadovoljava pretpostavke za skrbnika, ustanove socijalne skrbi, druge fizičke ili pravne osobe koja obavlja djelatnost socijalne skrbi odnosno udomiteljske obitelji.

Članak 136.

Ova odredba propisuje koje osobe mogu podnijeti zahtjev centru za socijalnu skrb da se dijete žurno izdvoji iz obitelji. Odluku o žurnom izdvajanju donosi i centar za socijalnu skrb po službenoj dužnosti.

Članak 137.

Stavak 1. propisuje da centar za socijalnu skrb postupi prema pravilima upravnoga postupka kada donosi odluku o žurno izdvajanju i smještaju djeteta, te da centar za socijalnu skrb može prigodom provedbe odluke o izdvajanju djeteta zatražiti pomoć policije. Način oduzimanja djeteta propisat će se provedbenim propisom na temelju članka 516. stavka 2. Prijedloga obiteljskog zakona.

Stavak 2. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da u roku od sedamdeset i dva sata računajući od trenutka izricanja usmenoga rješenja o izdvajanju djeteta donese rješenje u pisanom obliku i dostavi ga roditelju ili drugoj osobi koja se skrbi o djetetu. Protiv rješenja o žurnom izdvajanju djeteta žalba nije dopuštena. Sudska pravna zaštita koja slijedi i ima pravnu narav odlučivanja o prethodno donesenom rješenju u drugom stupnju, zajamčena je time što je centar za socijalnu skrb dužan u roku od 72 sata pokrenuti sudski postupak radi privremenog izdvajanja djeteta iz obitelji.

Stavak 3. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da u roku od sedamdeset i dva sata od izdvajanja djeteta predloži neposredno ili elektroničkim putem sudu da u izvanparničnom postupku donese odluku o privremenom povjeravanju skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi, drugoj fizičkoj ili pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi odnosno udomiteljskoj obitelji, ili koju drugu mjeru ako je to potrebno. Žalba nije dopuštena s obzirom da se jamči pravna zaštita u sudskom postupku koji mora biti pokrenut u roku od 72 sata. Odluka suda koja se ima donijeti u roku od deset dana prema članku 138. Prijedloga Obiteljskog zakona predstavlja pravnu zaštitu koja ima pravnu narav odluke drugog stupnja.

Članak 138.

Stavak 1. propisuje da mjera žurnog izdvajanja i smještaja djeteta može trajati najdulje petnaest dana od dana oduzimanja djeteta.

Stavak 2. propisuje dužnost suda da o prijedlogu centra za socijalnu skrb za daljnje postupanje

mora odlučiti u roku od deset dana od dana dostave prijedloga.

Stavak 3. propisuje da mjera žurnog izdvajanja djeteta prestaje vrijediti ako centar za socijalnu skrb u roku od sedamdeset i dva sata otkad je dijete izdvojeno iz obitelji ne podnese sudu prijedlog za daljnje postupanje ili ako sud u roku od deset dana od dana dostave prijedloga ne odluči o prijedlogu centra za socijalnu skrb.

Stavak 4. propisuje da će sud donijeti odluku o prijedlogu centra za socijalnu skrb neovisno je li dostava poziva na ročište roditelju ili drugoj osobi od koje je dijete oduzeto odnosno strankama bila uredna.

Cilj odredbe o trajanju mjere žurnoga izdvajanja djeteta iz obitelji i smještaja djeteta jest propisivanje dužnosti centra za socijalnu skrb i suda da se strogo pridržavaju propisanih rokova te da žurno i bez odgode rješavaju neizvjesne situacije u vezi s djetetovim pravom na obiteljski život i zaštitu života i zdravlja.

Kratki rokovi i žurnost u postupanju prigodom donošenja mjere žurnog izdvajanja i smještaja djeteta propisani su po uzoru na kazneno-procesne odredbe prema kojima se pritvor uhićene osobe za koju se utvrde osnovi sumnje da je počinila kazneno djelo određuje u satima.

Stavak 5. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb, ako sud ne donese odluku u propisanom roku od deset dana, a i dalje postoji opasnost za život, zdravlje, i dobrobit djeteta, da produlji trajanje hitne mjere izdvajanja djeteta od roditelja ili druge osobe kod koje se dijete nalazi za dodatnih osam dana od dana isteka trajanja mjere.

Stavkom 6. propisano je da je u tom slučaju centar za socijalnu skrb dužan najkasnije u roku od sedamdeset i dva sata obavijestiti predsjednika suda o propuštanju suca da donese odluku u propisanom roku.

Članak 139.

Stavak 1. propisuje da će centar za socijalnu skrb pisanim putem upozoriti roditelje na nedostatke u skrbi o djetetu koji su se dogodili jedanput ili se događaju rijetko, a posljedice za dijete su blažega karaktera, te ih može uputiti na zdravstvene, edukativne i druge stručne programe i usluge za potporu roditeljima i razvoju djeteta.

Stavkom 2. propisano je usmeno tj. neposredno savjetovanje koje prethodi pisanom upozorenju centra za socijalnu skrb kao i obvezu sastavljanja zapisnika.

Članak 140.

Stavak 1. propisuje da će centar za socijalnu skrb roditeljima odrediti mjeru pružanja stručne pomoći i potpore pri ostvarivanju roditeljske skrbi kada nisu u mogućnosti samostalno ostvarivati sadržaje roditeljske skrbi u cijelosti ili djelomice zbog posebnih rizičnih okolnosti na strani roditelja ili na strani djeteta, pri čemu život i zdravlje djeteta u obitelji nisu ugroženi, ali je ugrožen razvoj djeteta u obitelji, te je dijete u malom ili srednjem riziku. Temelj za izricanje ove mjere mora biti sveobuhvatna obiteljska procjena.

Stavak 2. propisuje da se predmetna mjera izriče ako život i zdravlje djeteta nisu ugroženi.

Prijedlogom obiteljskog zakona se mjera nadzora nad roditeljskom skrbi iz Obiteljskog zakona iz 2003. g. dijeli na dvije vrste preventivnih mjera:

1. mjera stručne pomoći i potpore u ostvarivanju roditeljske skrbi uređena od članka 140. do članka 144. i
2. mjera intenzivne stručnu pomoć i nadzora nad roditeljskom skrbi uređena od članka 145. do članka 148. Prijedloga obiteljskog zakona. Obje mjere prethode izdvajanju djeteta iz obitelji.

Promjena naziva mjere "nadzor nad izvršavanjem roditeljske skrbi" u "stručna pomoć i potpora" te "intenzivna stručna pomoć i nadzor" proizlazi iz suvremene svrhe preventivnih mjera za zaštitu djeteta - pozitivne promjene obiteljskih odnosa na način koji se ne razumije jednosmjerno. Za razliku od mjere "nadzora nad roditeljskom skrbi" Obiteljskog zakona iz 2003. koja je upravljena isključivo prema roditelju, mjere stručne pomoći i potpore kao i intenzivne stručne pomoći i nadzora nad roditeljskom skrbi su rezultat uzimanja u obzir obiteljskih prilika kao interakcije roditelja, djeteta i obiteljske okoline u kojoj oni zajedno žive.

Predlagani nazivi (i sadržaji) preventivnih mjera prema Prijedlogu obiteljskog zakona temelje se na suvremenom biopsiho-socijalnom pristupu socijalnom radu s roditeljima i djecom, koji naglašava utjecaj individualnih djetetovih obilježja i interaktivnih elemenata među djetetom i roditeljima te njihove obiteljske okoline, pri čemu poteškoće ne proizlaze samo iz propusta i pogrešnih postupaka roditelja, već je dijete također aktivni sudionik Obiteljskog sustava. Ipak odgovornost za promjene, odgoj i unapređenje razvojnih uvjeta ostaju i dalje na strani roditelja, te se mjere izriču roditeljima.

Mjera stručne pomoći i potpore je mjera koja se izriče u situacijama kada dijete odrasta u rizičnu okruženju, a kada se roditelji ili druge osobe koje se svakodnevno skrbe o djetetu ne mogu samostalno i prikladno skrbiti o djetetu zbog posebnih okolnosti u obitelji, koje mogu biti na strani roditelja ili dr. osobe ili na strani djeteta. Te okolnosti mogu biti zdravstvene, intelektualne ili druge poteškoće odraslih roditelja ili maloljetničko roditeljstvo, izvanredno tjelesno kažnjavanje djeteta, teška bolest djeteta, rizično ponašanje ili teškoće u ponašanju djeteta te reintegracija djeteta u obitelj. Cilj ove mjere je osnažiti roditelje ili druge osobe koje skrbe o djetetu radi zadovoljavanja djetetovih potreba u obitelji uz praćenje i potporu stručnjaka. (Ajduković i Radočaj, Pravo djeteta na život u obitelji, 2008.)

Članak 141.

Stavak 1. propisuje sadržaj odluke o mjeri stručne pomoći i potpore, i to su: svrhu izricanja mjere, vrijeme trajanja mjere, osobno ime voditelja mjere te upozorenje o pravnim posljedicama nesuradnje pri provođenju mjere.

Stavak 2. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da u roku 30 dana od dana donošenja odluke načini individualni plan i program provođenja mjere.

Stavak 3. propisuje dužnost suradnje centra za socijalnu skrb, roditelja i djeteta. Navedene osobe dužne su surađivati i pokušati postići sporazum o sadržaju mjere.

Stavak 4. propisuje da odluka kojom se izriče mjera stručne pomoći i potpore može sadržati uputu roditeljima i djetetu da zatraže odgovarajuće liječenje, kao i da se uključe u druge zdravstvene, obrazovne ili psihosocijalne programe ne bi li po svršetku liječenja ili terapije mogli iznova samostalno preuzeti skrb o djetetu.

Stavak 5. propisuje da odluka kojom se izriče mjera stručne pomoći i potpore može sadržati upućivanje djeteta u dom za djecu ili udomiteljsku obitelj, vikendom, u poludnevni ili dnevni smještaj.

Stavak 6. propisuje da će centar za socijalnu skrb rješenjem razriješiti voditelja mjere ako neuredno ispunjava svoje obveze te imenovati novog voditelja mjere.

Stavak 7. propisuje da o žalbi protiv rješenja o provođenju mjere te rješenja o razrješenju voditelja mjere odlučuje ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi te da izjavljena žalba ne odgađa izvršenje rješenja.

Članak 142.

Stavak 1. propisuje da se mjera stručne pomoći i potpore u ostvarivanju roditeljske skrbi određuje u trajanju od šest mjeseci do godine dana, a može se izreći uvijek kada je to potrebno bez obzira na vrstu prethodno izrečene mjere. To znači da se ova mjera isto tako može izreći i nakon što je dijete bilo najprije izdvojeno pa vraćeno u obitelj na temelju sudskih odluka.

Stavak 2. propisuje da se mjera pomoći i potpore u ostvarivanju roditeljske skrbi može produljivati ako je to jedini mogući način pružanja pomoći djetetu i roditeljima da žive zajedno u obitelji i da dijete ne bude iz obitelji izdvojeno. Razlozi za produljivanje trajanja mjere moraju biti u odluci centra za socijalnu skrb obrazloženi i opravdani.

Članak 143.

Stavak 1. propisuje dužnost voditelja mjere stručne pomoći i potpore da posjećuje obitelj prema odluci kojom je mjera izrečena, da roditeljima i djetetu pomaže u skladu s odlukom i da jednom mjesečno sastavlja izvješća te ih dostavlja centru za socijalnu skrb, kao i da u roku od petnaest dana nakon isteka roka na koji je mjera određena načini završno izvješće o provedenoj mjeri te ga u istom roku dostavi centru za socijalnu skrb.

Stavak 2. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da predloži sudu u izvanparničnom postupku izricanje druge odgovarajuće mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta ako roditelji nisu pokazali spremnost na suradnju i prihvaćanje mjere stručne pomoći i potpore odnosno ako završno izvješće ne pokazuje napredak nakon provedene mjere. Ujedno se propisuje rok za podnošenje prijedloga sudu za izricanje druge mjere od petnaest dana računajući od isteka vremena na koje je mjera određena odnosno odmah nakon što se pokaže da roditelji nisu spremni prihvatiti pruženu pomoć i potporu.

Stavak 3. propisuje da je centar za socijalnu skrb dužan uz prijedlog za izricanje druge mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta sudu dostaviti: odluku o izricanju mjere pomoći i potpore, završno izvješće o provedbi mjere ili izvješće o nespremnosti roditelja da prihvate ponuđenu pomoć i potporu.

Stavak 4. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da po isteku mjere stručne pomoći i potpore upozna roditelje i dijete sa završnim izvješćem, stručnom procjenom kao i eventualnom potrebom poduzimanja drugih odgovarajućih mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta.

Stavak 5. propisuje iznimku od obveze upoznavanja djeteta sa završnim izvješćem i stručnom procjenom ako bi to imalo posljedice na njegovo zdravlje.

Članak 144.

Članak propisuje da je centar za socijalnu skrb dužan u prvoj godini nakon prestanka provođenja mjere procijeniti obiteljske prilike i o tome sastaviti izvješće. To znači da je potrebno procijeniti razinu sigurnosti i razvojne ugroženosti djeteta te druge relevantne obiteljske prilike i odnose.

Članak 145.

Stavak 1. propisuje pretpostavke za izricanje intenzivne mjere stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu koje se moraju temeljiti na prethodnoj stručnoj obiteljskoj procjeni kojom je utvrđeno da je djetetov razvoj ozbiljno ugrožen, pri čemu su roditelji spremni i sposobni u kraćem vremenu promijeniti svoje ponašanje kako bi se zapriječilo izdvajanje djeteta iz obitelji, za što su im potrebne jasne upute i nadzor u vezi sa skrbi o djetetu i spremni poštovati jasne upute te omogućiti nadzor nad skrbi o djetetu.

Stavak 2. propisuje da se mjera može izreći ako sigurnost djeteta tj. život i zdravlje u obitelji nisu ugroženi.

Ova mjera intenzivne pomoći i nadzora zahtijeva intenzivan i kontinuiran rad s obitelji u kraćem vremenskom razdoblju od tri do najdulje šest mjeseci, koja se provodi kao krajnja mjera prije izdvajanja djeteta iz obitelji i koja predstavlja zadnji pokušaj pomoći roditeljima i djetetu prije izdvajanja djeteta iz obitelji. Financijski aspekt korisnosti ove mjere očituje se u tome što bi troškovi ove mjere bili manji od troškova izdvajanja djeteta iz obitelji.

Članak 146.

Stavak 1. propisuje da se na odlučivanje o mjeri stručne pomoći i nadzora, dužnosti voditelja mjere i dužnosti centra za socijalnu skrb kao i na predlaganje drugih mjera, odgovarajuće primjenjuju odredbe članaka 141. i 143. ovoga Zakona.

Stavak 2. propisuje specifičnost odluke o mjeri intenzivne stručne pomoći i nadzora nad roditeljskom skrbi, prema kojoj se roditeljima moraju odrediti intenzivniji posjeti i intenzivniji sadržaji pomoći voditelja stručne pomoći. Ujedno se moraju odrediti jasne upute i jasne posljedice koje mogu uslijediti zbog nepoštivanja uputa i neprihvatanja pomoći od

strane roditelja.

Stavak 3. propisuje da provođenje mjere intenzivne pomoći i nadzora može biti povjereno samo stručnoj osobi koja je zaposlena u centru za socijalnu skrb ili drugomu stručnjaku kojega centar za socijalnu skrb ovlasti.

Članak 147.

Stavak 1. propisuje da se mjera stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu određuje u trajanju od tri do šest mjeseci, ovisno o razlozima zbog kojih se mjera izriče.

Stavak 2. propisuje da se mjera stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu može izricati više puta ako se pokaže spremnost roditelja na promjenu te napredak na strani djeteta, ali najdulje do godine dana.

Članak 148.

Ova odredba propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da u prvoj godini nakon prestanka mjere stručne pomoći i nadzora ispita obiteljske prilike i o tome sastavi izvješće. To znači da je potrebno procijeniti razinu sigurnosti i razvojne ugroženosti djeteta te druge relevantne obiteljske prilike i odnose.

Članak 149.

Stavak 1. propisuje nadležnost suda za izricanje slijedećih mjera radi zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta:

1. privremeno povjeravanje djeteta drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji;
2. zabrana približavanja djetetu;
3. oduzimanje prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji;
4. povjeravanje djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji i
5. lišenje prava na roditeljsku skrb.

Članak 150.

Ova odredba propisuje da će sud donijeti odluku o privremenom povjeravanju svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi odnosno udomiteljskoj obitelji, kao i o smještaju djeteta izvan obitelji:

1. na prijedlog centra za socijalnu skrb kada je dijete prethodno bilo žurno izdvojeno iz obitelji prema člancima 135. do 138. Prijedloga Obiteljskog zakona i
2. u drugim slučajevima ako se utvrdi da postoji ozbiljna opasnost za život i zdravlje djeteta, a

u tijeku je obiteljska procjena i planiranje druge mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta.

Cilj mjere privremenoga povjeravanja djeteta drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji je dvostruk:

1. sudsko odlučivanje o svakom izdvajanju djeteta iz obitelji koje traje dulje od osam dana,
2. privremeno izdvajanje djeteta kada postoji opasnost za njegov život i zdravlje tj. kada je sigurnost djeteta ugrožena, a u tijeku je sveobuhvatna obiteljska procjena ili planiranje druge mjere za zaštitu djeteta, što ne smije trajati dulje od trideset dana.

Članak 151.

Stavak 1. propisuje da prijedlog sudu za donošenje odluke o privremenom povjeravanju djeteta drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji mogu podnijeti centar za socijalnu skrb, dijete ili roditelj.

Stavak 2. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da uz prijedlog iz stavka 1. ovoga članka sudu dostavi procjenu o ugroženosti djeteta i prijedlog o smještaju djeteta.

Stavak 3. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da procjenu i prijedlog o smještaju djeteta dostavi sudu u roku od osam dana od dana primitka sudskog zahtjeva ako postupak pred sudom nije pokrenut na prijedlog centra za socijalnu skrb već na prijedlog drugih osoba.

Stavak 4. propisuje mogućnost da se adresa na kojoj će dijete biti smješteno izostavi iz prijedloga centra za socijalnu skrb ako se istodobno predlaže sudu da donese odluku o zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Članak 152.

Stavak 1. propisuje da odluka suda o privremenom povjeravanju djeteta mora sadržati odluke o: smještaju djeteta, ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom, nadzoru ili zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom ako je to s obzirom na okolnosti slučaja potrebno i ako to predlaže dijete, roditelj ili centar za socijalnu skrb.

Stavak 2. propisuje mogućnost da sud u odluci o povjeravanju djeteta kojom ujedno zabranjuje ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom izostavi adresu na kojoj će dijete biti smješteno radi zaštite djetetove sigurnosti, što je u skladu s ovlasti centra za socijalnu skrb da u prijedlogu za smještaj djeteta također iz istih razloga ispusti adresu na kojoj će dijete biti smješteno.

Stavak 3. propisuje da privremena mjera povjeravanja i smještaja djeteta može trajati najdulje trideset dana računajući od dana kada je mjera određena. U posebno opravdanim okolnostima, koje se u prijedlogu i odluci suda moraju obrazložiti, ova se mjera može produljiti za daljnjih trideset dana.

Stavak 4. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da najkasnije pet dana prije isteka roka od trideset odnosno šezdeset dana računajući od dana kada je mjera određena načini stručnu

obiteljsku procjenu i dostavi je sudu zajedno s prijedlogom za donošenje druge mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta ako je to potrebno. Dostava prijedloga radi kratkih rokova postupanja mora biti neposredna ili elektroničkim putem. Ova dužnost centra za socijalnu skrb da u roku od trideset dana načini sveobuhvatnu obiteljsku procjenu proizlazi iz pretpostavke na temelju koje se ova mjera izriče - trajanje postupka obiteljske procjene i planiranja druge mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta, pri čemu postoji ozbiljna opasnost za život i zdravlje djeteta.

Stavak 5. propisuje da sud može privremenu mjeru povjeravanja djeteta ukinuti i prije isteka roka od trideset dana ako prestanu postojati razlozi zbog kojih je mjera izrečena. Prijedlog za ukidanje mjere mogu podnijeti centar za socijalnu skrb, roditelj ili dijete.

Članak 153.

Stavak 1. propisuje pravo roditelja da ostvaruju sva prava i dužnosti iz roditeljske skrbi o djetetu osim prava na stanovanje s djetetom, a u vezi s tim i pravo na svakodnevnu skrb o djetetu dok traje privremena mjera povjeravanja djeteta.

Stavak 2. propisuje pravo i dužnost roditelja da ostvaruju osobne odnose s djetetom dok traje izrečena mjera.

Stavak 3. propisuje pravo drugih osoba koje su srodnici djeteta ili su djetetu bliske prema članku 120. ovoga Zakona na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom. Ostvarivanje osobnih odnosa mora biti uređeno odlukom suda.

Članak 154.

Odredbe stavaka 1. i 2. definiraju mogućnost izricanja mjere zabrane približavanja djetetu od strane suda te ovlaštenja za pokretanje predmetnog postupka.

Stavak 3. propisuje obvezu suda da o pokretanju postupka obavijesti centar za socijalnu skrb kao i da odluku o zabrani približavanja i uznemirivanja djeteta dostavi centru za socijalnu skrb i policiji.

Stavak 4. propisuje da je sud odluku o zabrani približavanja djetetu dužan donijeti odmah, a najkasnije u roku od petnaest dana od dana pokretanja postupka.

Stavak 5. određuje nadležnost policijskih službenika za mladež policijske postaje prema mjestu gdje se dijete nalazi za provođenje izrečene mjere zabrane približavanja djetetu.

Članak 155.

Stavak 1. propisuje da će sud roditelju oduzeti pravo na stanovanje s djetetom, te da će svakodnevnu skrb o osobnim pravima djeteta povjeriti drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji ako se ispuni jedna od propisanih pretpostavaka.

Stavak 2. propisuje da oduzimanje prava na stanovanje s djetetom razumijeva i lišenje prava na svakodnevnu skrb o djetetu.

Primarni cilj ove mjere privremenoga karaktera kojom se dijete izdvaja iz obitelji i smješta u ustanovu ili kod udomiteljske obitelji s jedne strane jest zaštita prava i dobrobiti djeteta čija je sigurnost u obitelji ugrožena, a s druge strane psihosocijalni rad s djetetom i roditeljima uz podupiranje ostvarivanja osobnih odnosa roditelja i djeteta, s krajnjim ciljem djetetova povratka u obitelj. Ograničavanje roditelja u ostvarivanju roditeljske skrbi mora biti samo u onoj mjeri u kojoj je to nužno da bi se dijete moglo iznova vratiti u svoju obiteljsku sredinu.

Ova mjera u ranijim propisima naziva se "oduzimanje roditelju prava da živi s djetetom i da ga odgaja", a Prijedlogom Obiteljskog zakona se naziv mjere mijenja u "oduzimanje prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi".

Dio skrbi u kojem se roditelj izricanjem ove mjere ograničava prema ranijim propisima odnosio se samo na odgoj djeteta, što je samo jedan dio skrbi o osobnim pravima djeteta, jer skrb o osobnim pravima djeteta prema ranijim propisima i prema Prijedlogu Obiteljskog zakona uz odgoj djeteta obuhvaća skrb o zdravlju, razvoju, njezi i zaštiti djeteta (članak 93. Prijedloga obiteljskog zakona) i skrb o obrazovanju i školovanju djeteta (članak 94. Prijedloga obiteljskog zakona). Prijedlog Obiteljskog zakona već u nazivu mjere određuje koji sadržaj odnosno dio roditeljske skrbi roditelji izricanjem ove mjere nemaju pravo ostvarivati, a to je pravo na stanovanje s djetetom i pravo na svakodnevnu skrb o djetetu.

Članak 156.

Stavak 1. propisuje da prijedlog za donošenje odluke o oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i povjeravanju svakodnevne skrbi o osobnim pravima djeteta drugoj osobi mogu podnijeti centar za socijalnu skrb, dijete ili roditelj.

Stavak 2. propisuje da osobe iz stavka 1. ovoga članka imaju pravo predlagati produljenje, ukidanje i promjenu odluke o oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i povjeravanju svakodnevne skrbi o osobnim pravima djeteta drugoj osobi.

Stavak 3. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da uz prijedlog za oduzimanje prava na stanovanje s djetetom:

- a) predloži sudu smještaj djeteta, i
- b) dostavi sveobuhvatnu obiteljsku procjenu da djetetu ostankom ili povratkom u obitelj prijeti opasnost za život, zdravlje i razvoj, i
- c) dostavi završno izvješće o neuspjelim prethodno provedenim mjerama zajedno s individualnim planovima u vezi s izrečenim mjerama ako ih je bilo.

Stavak 4. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da u roku od osam dana od dana od kad to sud od njega zahtijeva dostavi prijedlog o smještaju djeteta i priloge iz stavka 2. ovoga članka, u slučajevima kada postupak pokreću druge osobe iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 157.

Stavak 1. propisuje dužnost suda da odluči o:

- a) oduzimanju prava na stanovanje s djetetom,
- b) smještaju i povjeravanju svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi,
- c) ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom,
- d) nadzoru odnosno zabrani ostvarivanja osobnih odnosa kada je to potrebno

Stavak 2. propisuje dužnost suda da obveže roditelje da centru za socijalnu skrb koji je nadležan za dijete dostavljaju obavijest o svakoj promjeni adrese stanovanja.

Stavak 3. propisuje da odluka o oduzimanju prava na stanovanje s djetetom može sadržati uputu roditeljima i djetetu da zatraže odgovarajuće liječenje kao i da se uključe u druge zdravstvene, obrazovne ili psihosocijalne programe, da bi po svršetku liječenja ili terapije mogli iznova samostalno preuzeti skrb o djetetu.

Stavak 4. propisuje da u slučaju kada se sveobuhvatnom obiteljskom procjenom utvrdi da postoji slaba vjerojatnost povratka djeteta u obitelj u kojoj je dijete bilo, primjerice, teško ili trajno zlostavljano, centar za socijalnu skrb i sud imaju dužnost prigodom povjeravanja skrbi o osobnim pravima djeteta voditi računa da ono bude trajnije naravi, po mogućnosti i kod potencijalnih posvojitelja, sukladno članku 212. stavak 3. Prijedloga Obiteljskog zakona.

Stavak 5. propisuje ovlast centra za socijalnu skrb, odnosno posebnog skrbnika djeteta, da u ime i za račun djeteta traže uzdržavanje.

Članak 158.

Stavak 1. propisuje da se mjera oduzimanja prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje skrbi o djetetu drugoj osobi izriče u trajanju do godine dana.

Stavak 2. propisuje da sud može produljiti trajanje ove mjere za najviše još jednu godinu, na zahtjev centra za socijalnu skrb, djeteta ili roditelja.

Stavak 3. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da najkasnije trideset dana prije isteka vremena na koje je mjera određena podnese sudu završno izvješće o napretku djeteta i roditelja kojemu je oduzeto pravo na stanovanje s djetetom.

Stavak 4. propisuje da sud može ukinutu mjeru oduzimanja prava na stanovanje s djetetom i prije isteka vremena na koje je mjera određena ako prema izvješću centra za socijalnu skrb odnosno voditelja individualnoga plana promjene prestanu postojati razlozi zbog kojih je mjera izrečena. Sud mjeru može ukinuti na zahtjev centra za socijalnu skrb, djeteta ili roditelja.

Članak 159.

Stavak 1. propisuje da sud može promijeniti odluku o smještaju djeteta i povjeravanju svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji na zahtjev centra za socijalnu skrb, djeteta ili ako za to postoje opravdane okolnosti.

Tako se promjena odluke može tražiti u vezi sa smještajem i povjeravanjem skrbi o osobnim pravima djeteta drugoj osobi, u vezi s ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom kao i u vezi s nadzorom ili zabranom ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Stavak 2. propisuje da u iznimnim slučajevima kada je potrebna žurna promjena djetetova smještaja ili osobe kojoj je povjerena svakodnevna skrb o djetetu, centar za socijalnu skrb može o tome donijeti odluku i u roku od sedamdeset i dva sata neposredno ili elektroničkim putem dostaviti odluku sudu zajedno s prijedlogom za izmjenu sudske odluke o djetetovu smještaju odnosno u dijelu u kojem se svakodnevna skrb o djetetu povjerava drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji. Okolnosti u kojima centar za socijalnu skrb mora žurno odlučiti o promjeni smještaja djeteta i promjeni osobe koja se svakodnevno skrbi o djetetu mogu biti smrt ili bolest osobe koja se skrbi o djetetu (udomitelja), hitni premještaj djeteta iz jedne u drugu ustanovu socijalne skrbi i dr.

Članak 160.

Stavak 1. propisuje dužnosti osobe, ustanove socijalne skrbi ili udomiteljske obitelji kod kojih je dijete smješteno i kojima je povjerena svakodnevna skrb o djetetu na način da upućuje na primjenu posebnih propisa, kao npr. Zakona o udomiteljstvu (Narodne novine, broj 90/11 i 78/12, u daljenjem tekstu: Zakon o udomiteljstvu).

Članak 161.

Stavak 1. propisuje da je osoba kod koje je dijete na smještaju dužna u roku od petnaest dana od dana smještaja djeteta prijaviti djetetovo boravište na temelju sudske odluke iz članka 157. ili 159. Prijedloga obiteljskog zakona.

Stavak 2. propisuje dužnosti centra za socijalnu skrb za vrijeme trajanja mjere oduzimanja prava na stanovanje s djetetom i povjeravanja djeteta drugoj osobi. Tako je centar za socijalnu skrb djetetova boravišta uz stručnu pomoć i u suradnji s centrom za socijalnu skrb prebivališta roditelja dužan:

- a) nadzirati skrb o djetetu i osiguravati djetetu potporu,
- b) roditelju i djetetu davati upute i pomagati im da se uklone uzroci koji su doveli do izdvajanja djeteta iz obitelji, u skladu s individualnim planom promjene,
- c) svaka tri mjeseca procjenjivati primjerenost skrbi o djetetu i ponašanje roditelja i djeteta.

Stavak 3. propisuje da u određenim slučajevima pomoć i potpora centra za socijalnu skrb moraju biti planirani tako da budu više usmjereni na jačanje djetetove neovisnosti nego li na jačanje roditeljskih kapaciteta da se skrbi o djetetu ako je to razmjerno djetetovoj dobi, stupnju razvoja, te djetetovim potrebama i mogućnostima. U određenim slučajevima, kada se radi o roditeljima kod kojih nije moguće očekivati promjeni ponašanja i o starijem djetetu koje je blizu stjecanja punoljetnosti, pomoć mora biti više usmjerena na dijete i njegovo osamostaljivanje nego li na roditelja u smislu jačanja njegovih kapaciteta za ostvarivanje roditeljske skrbi.

Stavak 4. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da potiče ostvarivanje osobnih odnosa među djetetom, roditeljima i drugim članovima djetetove obitelji ili djetetu bliskim osobama u skladu s djetetovom dobrobiti.

Članak 162.

Stavak 1. propisuje da za vrijeme trajanje mjere roditelji imaju sva prava i dužnosti u vezi s ostvarivanjem roditeljske skrbi o djetetu osim prava na stanovanje s djetetom i, s tim u vezi, na svakodnevnu skrb o osobnim pravima djeteta dok traje ova mjera.

Stavak 2. propisuje da su roditelji dužni osigurati uvjete za povratak djeteta u obitelj i nadležni centar za socijalnu skrb obavijestiti o svakoj promjeni adrese stanovanja.

Stavak 3. propisuje pravo i dužnost roditelja da ostvaruju osobne odnose s djetetom i da plaćaju djetetovo uzdržavanje na način utvrđen sudskom odlukom.

Stavak 4. propisuje da ustanova socijalne skrbi u koju je dijete smješteno može djetetu i roditelju davati pisane upute u vezi s ostvarivanjem skrbi o djetetu ili osobnim odnosima s djetetom, a roditelj i dijete dužni su ponašati se u skladu s tim uputama.

Članak 163.

Stavak 1. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da u roku od trideset dana prije isteka roka na koji je mjera određena, načini završno izvješće o djetetu i roditelju te, u skladu s rezultatima izvješća, predloži sudu:

- a) ukidanje mjere i povratak djeteta u obitelj, ili
- b) produljenje mjere za iduću godinu dana, ili
- c) lišenje roditelja prava na roditeljsku skrb.

Stavak 2. propisuje da sud može iznimno nakon šest mjeseci od dana smještaja djeteta ukinuti izrečenu mjeru i roditelja lišiti prava na roditeljsku skrb ako prema izvješću centra za socijalnu skrb postoji vjerojatnost da se neće postići svrha mjere te da bi povratak djeteta u obitelj predstavljao opasnost za njegov život, zdravlje i razvoj. Zahtjev za ukidanje mjere i lišenje prava na roditeljsku skrb mogu podnijeti centar za socijalnu skrb, dijete koje je navršilo četrnaest godina, roditelj ili druga osoba koja se skrbi o djetetu.

Stavak 3. propisuje da je centar za socijalnu skrb dužan završno izvješće o djetetu i roditelju iz stavaka 1. i 2. ovoga članka dostaviti roditeljima te posebnomu skrbniku djeteta.

Članak 164.

Stavak 1. propisuje da će sud u izvanparničnom postupku donijeti odluku o povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji zbog djetetova ponašanja kojim ozbiljno ugrožava svoja prava i interese, kao i prava i interese članova obitelji ili drugih osoba.

Stavak 2. propisuje da će sud odluku o povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju donijeti ako roditelji ili druge osobe koje se skrbe o djetetu u većoj mjeri zanemaruju odgoj djeteta ili ga nisu u mogućnosti valjano odgajati, ukoliko promjenu ponašanja djeteta i roditelja nije moguće postići niti jednom drugom blažom mjerom.

Prijedlogom Obiteljskog zakona, u odnosu na ranije propise, mijenja se termin "povjeravanje djeteta s poremećajem u ponašanju" u "povjeravanje djeteta s problemima u ponašanju" u skladu s prihvaćenim standardima za terminologiju pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih koje je izradilo Povjerenstvo za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih Vlade Republike Hrvatske pri Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u Zagrebu 2011. godine.

"Prema prihvaćenim standardima na nacionalnoj razini pojam problemi u ponašanju djece i mladih predstavlja skupni naziv za sva ona ponašanja biološke, psihološke, pedagoške ili socijalne geneze kojima dijete značajno odstupa od ponašanja primjerenog dobi, situaciji, kulturnim i etničkim normama, te štetno ili opasno utječe na sebe i/ili druge pojedince ili društvene sustave. Problemi u ponašanju tako obuhvaćaju uže pojmove: rizično ponašanje, teškoće u ponašanju i poremećaje u ponašanju.", Nives Koller-Trbović, Antonija Žižak i Ivana Jeđud Borić, Standardi za terminologiju, definiciju, kriterije i način praćenja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Zagreb, 2011.

Članak 165.

Stavak 1. propisuje da sudski postupak povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji (specijaliziranoj) mogu pokrenuti: centar za socijalnu skrb, državni odvjetnik za mladež, dijete, roditelj. Novina u Prijedlogu obiteljskog zakona jest ovlast državnoga odvjetnika za mladež da potakne sudski postupak za izricanje mjere povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju ustanovi socijalne skrbi. Budući da dijete do četrnaest godina nije kazneno odgovorno, državni odvjetnik bi imao dužnost da u odnosu na dijete mlađe od četrnaest godina pokrene postupak za povjeravanje djeteta s problemima u ponašanju ustanovi socijalne skrbi ili specijaliziranoj udomiteljskoj obitelji. Trebalo bi da se ova ovlast proširi i u odnosu na dijete koje počinji prekršaj.

Stavak 2. propisuje da je centar za socijalnu skrb kao podnositelj prijedloga uz prijedlog dužan priložiti stručnu procjenu obitelji i djeteta.

Članak 166.

Stavak 1. propisuje da sud odlukom kojom povjerava dijete s problemima u ponašanju ujedno povjerava svakodnevnu skrb o djetetu i posebno odgoj djeteta ustanovi socijalne skrbi ili specijaliziranoj udomiteljskoj obitelji te donosi odluku o smještaju djeteta na prijedlog stručnoga tima centra za socijalnu skrb. Ujedno se propisuje ovlast suda da istom odlukom odredi i druge mjere za zaštitu dobrobiti djeteta propisane ovim Zakonom.

Stavak 2. propisuje dužnost suda da odlukom o povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju odluči i o:

a) ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom ili

b) nadzoru odnosno zabrani ostvarivanja osobnih odnosa kada je to potrebno.

Stavak 3. propisuje da sud može dijete s problemima u ponašanju uputiti ustanovi socijalne skrbi: vikendom, u poludnevni ili cjelodnevni boravak.

Stavak 4. propisuje da sud može odrediti da se dijete uključi u multidisciplinarni dijagnostički postupak kada je to prema ocjeni centra za socijalnu skrb neophodno radi procjene djetetovih potreba putem utvrđivanja etiologije i fenomenologije problema u ponašanju i predlaganju primjerena tretmana i intervencije u obitelji ili izvan nje.

Stavak 5. propisuje mogućnost da sud u odluci kojom se dijete s problemima u ponašanju upućuje u ustanovu socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji dijete ujedno uputi da zatraži odgovarajuće liječenje ili da se uključi u druge zdravstvene, obrazovne ili psihosocijalne programe.

Stavak 6. propisuje ovlast posebnog skrbnika djeteta te centra za socijalnu skrb da u ime i za račun djeteta traži uzdržavanje.

Članak 167.

Stavak 1. propisuje da mjera povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju može trajati do godine dana.

Stavak 2. propisuje mogućnost produljivanja ove mjere u posebno opravdanim okolnostima na zahtjev centra za socijalnu skrb, državnoga odvjetnika za mladež, roditelja ili djeteta.

Stavak 3. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da najkasnije trideset dana prije isteka vremena iz stavaka 1. i 2. ovoga članka podnese sudu završno izvješće o djetetu.

Stavak 4. propisuje mogućnost ukidanja mjere povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju i prije isteka vremena na koje je mjera određena ako prema izvješću ustanove u koju je dijete smješteno prestanu postojati razlozi zbog kojih je mjera izrečena. Zahtjev za ukidanje mjere prije isteka roka mogu podnijeti: centar za socijalnu skrb, državni odvjetnik, roditelj ili druge osobe koje su se prije izricanja mjere skrbile o djetetu, ili dijete koje je navršilo četrnaest godina.

Članak 168.

Stavak 1. propisuje da roditelji imaju sva prava i dužnosti na ostvarivanje roditeljske skrbi o djetetu osim prava na stanovanje s djetetom i, s tim u vezi, na svakodnevnu skrb o osobnim pravima djeteta dok traje ova mjera.

Stavak 2. propisuje da roditelji imaju pravo i dužnost ostvarivati osobne odnose s djetetom i plaćati djetetovo uzdržavanje.

Stavak 3. propisuje dužnosti djeteta da se ponaša u skladu s odlukom suda i uputama osoba kojima je povjerena svakodnevna skrb, odgoj i liječenje djeteta.

Stavak 4. propisuje pravo djeteta na ostvarivanje osobnih odnosa s roditeljima i drugim bliskim osobama sukladno odluci suda i uputama osoba kojima je povjerena svakodnevna skrb, odgoj i liječenje djeteta.

Članak 169.

Stavak 1. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da u roku od trideset dana prije isteka roka od godine dana od dana povjeravanja djeteta s problemima u ponašanju načini izvješće o ponašanju djeteta, te u skladu s rezultatima izvješća predloži sudu:

- a) povratak djeteta u obitelj ili
- b) produljenje mjere za iduću godinu dana.

Stavak 2. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da izvješće o ponašanju djeteta iz stavka 1. ovoga članka dostavi roditeljima, posebnom skrbniku, kao i državnom odvjetniku, ako je on potakao postupak za upućivanje djeteta s poremećajem u ponašanju u ustanovu.

Članak 170.

Ova odredba propisuje da će sud roditelja lišiti prava na roditeljsku skrb u izvanparničnom postupku ako utvrdi da roditelj zloupotrebljuje ili grubo krši roditeljsku odgovornost, dužnosti i prava, što odgovara pretpostavci za lišenje prava na roditeljsku skrb prema Obiteljskom zakonu iz 2003. g.

Većina razloga koji se u tom zakonu navode kao primjeri zloupotrebe i gruboga kršenja roditeljske odgovornosti, dužnosti i prava u Prijedlogu Obiteljskog zakona nisu predviđeni:

1. provođenje tjelesnoga ili mentalnog nasilja nad djetetom,
2. spolno iskorištavanje djeteta,
3. izrabljivanje djeteta sileći ga na pretjeran rad ili na rad koji nije primjeren njegovoj dobi,
4. dopuštanje djetetu uživanja alkoholnih pića, droge ili drugih opojnih sredstava,
5. navođenje djeteta na društveno neprihvatljivo ponašanje,
7. zanemarivanje skrbi dulje od tri mjeseca o djetetu s kojim roditelj ne živi,
8. ako roditelj u roku godine dana ne stvori uvjete za zajednički život s djetetom s kojim ne živi, a da za to nema osobito opravdanog razloga,
9. zanemarivanje skrbi za temeljne životne potrebe djeteta s kojime roditelj živi.

Međutim, zadržani su razlozi za lišenje prava na roditeljsku skrb iz spomenutog zakona: napuštanje djeteta i nepoštivanje prethodno izrečenih mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. Ovi se razlozi kao posebne pretpostavke za lišenje prava na roditeljsku skrb izričito navode u idućem članku 171. točkama 1. i 3. Prijedloga obiteljskog zakona.

Unatoč brisanju taksativno navedenih razloga za lišenje prava na roditeljsku skrb prethodno navedenih od točke 1. do 9., ovi razlozi i dalje jesu pretpostavke za lišenje roditeljske skrbi prema Prijedlogu obiteljskog zakona i mogu se utvrđivati na dva načina:

- a) u okviru opće pretpostavke za lišenje prava na roditeljsku skrb iz članka 170. Prijedloga obiteljskog zakona ili
- b) u okviru posebnih pretpostavki za lišenje prava na roditeljsku skrb iz članka 171. Prijedloga obiteljskog zakona, koje se temelje na izvješćima centra za socijalnu skrb da roditelj ne poštuje prethodno izrečene mjere.

Razlozi navedene promjene temelje se na:

1. Rezultatima istraživanja Dubravke Hrabar i Aleksandre Korać prema kojemu se u odlukama o lišenju roditeljske skrbi u pravilu ne navode razlozi taksativno propisani važećim Obiteljskim zakonom:

"Tako se niti u jednom slučaju na kojima se temelje rezultati predmetnog istraživanja kao razlozi za lišenje prava na roditeljsku skrb ne navode: tjelesno ili duševno nasilje nad djetetom, uključujući izloženost nasilju među odraslim članovima obitelji, spolno iskorištava djeteta, izrabljivanje djeteta sileći ga na pretjerani rad ili na rad koji nije primjeren njegovoj dobi, dopuštanje djetetu uživanja alkoholnih pića, droge ili drugih opojnih sredstava, te navođenje djeteta na društveno neprihvatljivo ponašanje."

U 53,8 % slučajeva kao razlog za lišenje prava na roditeljsku skrb navodi se napuštanje djeteta, u 46,2 % slučajeva roditelj je propustio skrbiti o djetetu s kojim ne živi dulje od 3 mjeseca, u 30,8 % slučajeva nije stvorio uvjete za zajednički život s djetetom smještenim u drugu obitelj, a u 88,5 % slučajeva je zanemario skrb za osnovne životne potrebe djeteta s kojim živi ili se nije pridržavao mjera koje su mu bile izrečene." Hrabar Dubravka i Korać Aleksandra, Primjena obiteljsko-pravnih mjera za zaštitu dobrobiti djece te zasnivanje posvojenja bez pristanka roditelja, Pravni fakultet u Zagrebu, 2003., str. 75.

Prema Prijedlogu Obiteljskog zakona napuštanje djeteta i ne pridržavanje mjera koje su bile prethodno izrečene predstavljaju posebne pretpostavke za lišenje prava na roditeljsku skrb prema članku 171. točkama 1. i 3.

Propuštanje skrbi o djetetu s kojim roditelj ne živi dulje od 3 mjeseca i ne stvaranje uvjeta za zajednički život s djetetom koje je smješteno u drugu obitelj su činjenice na temelju kojih centar za socijalnu skrb izrađuje sveobuhvatnu obiteljsku procjenu koja mora biti individualizirana u odnosu na pojedino djeteta i obitelj, a takva procjena odnosno izvješće centra za socijalnu skrb predstavlja posebnu pretpostavku za lišenje prava na roditeljsku skrb prema članku 171. točkama 1. i 3. Prijedloga obiteljskog zakona.

2. Njemačkom i austrijskom modelu, koji propisuju jednu opću odredbu (§ 1666 BGB i § 176 ABGB) na temelju koje sudovi u svakom pojedinom slučaju odlučuju o mjerama za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta, pri čemu Prijedlog Obiteljskog zakona u idućem članku 171. i dalje navodi i pojedine posebne razloge za lišenje prava na roditeljsku skrb.

Članak 171.

Točka 1. propisuje da sud može roditelja koji je napustio dijete lišiti prava na roditeljsku skrb.

Točka 2. propisuje kao razlog za lišenje prava na roditeljsku skrb izloženost djeteta nasilju među odraslim članovima obitelji.

Točka 3. propisuje da sud može lišiti roditelja prava na roditeljsku skrb na temelju završnih izvješća centra za socijalnu skrb da roditelj ne poštuje mjere, odluke i upute koje je radi zaštite prava i dobrobiti djeteta prethodno donio centar za socijalnu skrb ili sud, što bi značilo skrivljeno ponašanje roditelja kako prije, tako i nakon izricanja prethodno određenih mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta.

Rezultati prethodno navedenoga istraživanja Hrabar i Korać (2003) su pokazali da je upravo nepoštivanje prethodno izrečenih mjera (zajedno sa zanemarivanjem skrbi za temeljne životne potrebe djeteta s kojim živi) bio razlog za lišenje prava na roditeljsku skrb u iznimno velikom broju slučajeva - 88,5 % slučajeva. Zanemarivanje temeljnih životnih potreba djeteta s kojim roditelj živi prema Prijedlogu Obiteljskog zakona ulazi i u doseg opće pretpostavke za lišenje prava na roditeljsku skrb iz članka 170.

Točka 4. propisuje mogućnost lišenja prava na roditeljsku skrb na temelju završnih izvješća i procjene centra za socijalnu skrb da bi povratak djeteta u obitelj nakon svih provedenih mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta ili u drugim slučajevima kada mjere nisu bile određene predstavljao ozbiljnu opasnost za djetetov život, zdravlje i razvoj. Ovo, za razliku od prethodne pretpostavke, razumijeva s jedne strane neskrivljeno ponašanje roditelja u odnosu na dijete, a s druge strane ponašanje i okolnosti koje ugrožavaju djetetov život, zdravlje i razvoj (npr. kronična ovisnost roditelja o alkoholu ili narkoticima ili kazna dugotrajnoga zatvora).

Točka 5. propisuje pravomoćnu presudu za pojedina kaznena djela kao indikaciju za lišenje prava na roditeljsku skrb.

Točka 6. propisuje da sud može roditelja lišiti prava na roditeljsku skrb ako su mentalne sposobnosti roditelja u tolikoj mjeri trajno poremećene, da trajno nije u stanju ostvarivati niti jedan sadržaj roditeljske skrbi, zbog čega je ugrožena dobrobit djeteta. Novinu u odnosu na ranije propise predstavlja i lišenje prava na roditeljsku skrb osobe koja zbog izrazito poremećenih mentalnih sposobnosti trajno nije u stanju ostvarivati niti jedan sadržaj roditeljske skrbi, tako da se ne bi mogao primijeniti institut mirovanja roditeljske skrbi prema članku 114. Prijedloga obiteljskog zakona, koji osobi lišenoj poslovne sposobnosti omogućuje ostvarivanje roditeljske skrbi zajedno s djetetovim skrbnikom, ali ne i mogućnost samostalnoga zastupanja djeteta.

Članak 172.

Stavak 1. propisuje da prijedlog za lišenje prava na roditeljsku skrb mogu podnijeti: centar za socijalnu skrb, dijete, roditelj ili državni odvjetnik za mladež.

Stavak 2. i 3. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da dostavi izvješća i procjene.

Članak 173.

U postupku odlučivanja o lišenju prava na roditeljsku skrb sud može, u skladu s okolnostima slučaja, donijeti odluku o mirovanju roditeljske skrbi. Dok traje postupak lišenja prava na roditeljsku skrb ostvarivanje roditeljske skrbi miruje, a svakodnevna skrb o djetetu se s obzirom na okolnosti slučaja povjerava drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji.

Članak 174.

Stavak 1. propisuje da će sud odlukom o lišenju prava na roditeljsku skrb odlučiti i o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom ako je to u iznimnim okolnostima potrebno i ako to predlaže dijete ili roditelj, npr. ako su mentalne sposobnosti roditelja u tolikoj mjeri ograničene, da nije trajno u stanju ostvarivati niti jedan sadržaj roditeljske skrbi, ako bi to bilo u skladu s dobrobiti djeteta.

Stavak 2. propisuje da se odlukom o lišenju prava na roditeljsku skrb odlučuje i o obvezi roditelja da uzdržava dijete.

Članak 175.

Stavak 1. propisuje da roditelj koji je lišen prava na roditeljsku skrb o djetetu gubi sva prava iz roditeljske skrbi. U iznimnim slučajevima sud će odrediti ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom, ako to okolnosti slučaja dopuštaju, npr. u slučaju da je roditelj osoba čije su mentalne sposobnosti trajno ograničene, ako bi to bilo u interesu djeteta.

Stavak 2. propisuje da roditelj koji je lišen prava na roditeljsku skrb o djetetu ima dužnost plaćati uzdržavanje za dijete prema odluci suda.

Stavak 3. propisuje da pravo na ostvarivanje osobnih odnosa i dužnost uzdržavanja djeteta prestaju u slučaju da dijete bude posvojeno.

Članak 176.

Stavak 1. propisuje da se roditeljska skrb može odlukom suda povratiti ako prestanu razlozi zbog kojih je bila oduzeta, osim ako bi dijete prije toga bilo posvojeno.

Stavak 2. propisuje da zahtjev za vraćanje roditeljske skrbi mogu podnijeti centar za socijalnu skrb, dijete, roditelj koji je lišen roditeljske skrbi.

Članak 177.

Predmetni članak propisuje odredbe o dostavi odluka o lišenju i vraćanju prava na roditeljsku skrb nadležnim institucijama.

Članak 178.

Stavak 1. propisuje da sud može u izvanparničnom postupku radi zaštite imovine i imovinskih prava djeteta donijeti odluku kojom se jedan ili oba roditelja lišavaju prava na upravljanje

djetetovom imovinom i prava na zastupanje djeteta u imovinskim stvarima. Istom odlukom sud taj dio roditeljske skrbi povjerava drugom roditelju ili drugoj osobi na određeno ili neodređeno vrijeme ili u odnosu na određenu stvar ili posao.

Stavak 2. propisuje da sud može u izvanparničnom postupku odrediti mjere osiguranja na imovini djeteta.

Članak 179.

Predmetnim člankom propisana je mogućnost traženja izmjene ili ukidanja odluke o zaštiti imovine i imovinskih prava djeteta ako promjene odnosno prestanu postojati okolnosti na temelju kojih je odluka bila donesena.

Članci 180. do 187.

Članak 180 stavak 1. definira posvojenje kao poseban oblik obiteljsko-pravnoga zbrinjavanja i zaštite djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi. Definirano je da "stvaranje trajnoga odnosa roditelja i djeteta" kao temeljni cilj posvojenja, za razliku od ranijih propisa koji su kao temeljni cilj postavljali „omogućavanje roditeljstva posvojiteljima“.

Ova se promjena temelji na revidiranoj Europskoj konvenciji o posvojenju (2008), prema kojoj je temeljni cilj posvojenja stvaranje stabilna i prikladna obiteljskog okruženja u kojemu će dijete bez odgovarajuće roditeljske skrbi odrastati, tako da se posvojenjem ima stvoriti trajni odnos roditelja i djeteta. Posvojenje mora biti u interesu djeteta, pri čemu se pravo posvojitelja na roditeljstvo ne navodi kao cilj posvojenja.

Stavak 5. članka 180. propisuje da će se u postupcima posvojenja voditi računa da braća i sestre budu posvojeni od strane istih posvojitelja ako je to moguće i ako bi to bilo u skladu s dobrobiti djeteta.

Člancima 181., 182. i 183. Prijedloga Obiteljskog zakona propisane su pretpostavke za zasnivanje posvojenja na strani djeteta koje se odnose na dob djeteta, zabranu posvajanja srodnika ili štićenika, te maloljetnoga djeteta.

Člankom 183. stavkom 3. kao novina u odnosu na ranije propise propisano je da i maloljetni roditelj daje pristanak na posvojenje.

Pretpostavke na strani posvojitelja koje se odnose na dob, status i državljanstvo posvojitelja te na zabrane za posvojenje na strani posvojitelja uređene su člancima 184., 185., 186. i 187. Prijedloga obiteljskog zakona.

Članak 188.

Stavak 1. propisuje da je za posvojenje potreban pristanak djetetovih roditelja, osim ako je ovim Zakonom drukčije određeno.

Stavak 2. propisuje da maloljetni roditelj i roditelj lišen poslovne sposobnosti koji daju samostalan pristanak na posvojenje moraju prethodno biti na prikladan način informirani o pravnim i faktičnim posljedicama posvojenja djeteta, te biti u stanju razumjeti značenje

pristanaka.

Stavak 3. propisuje da ako roditelj lišen poslovne sposobnosti nije u stanju razumjeti značenje pristanaka na posvojenje sukladno stavku 2. ovoga članka njegov pristanak može nadomjestiti odluka suda sukladno članku 190. stavku 1. točki 3. ovoga Zakona.

Stavak 4. propisuje da se pristanak na posvojenje poznatim posvojiteljima daje u slučaju posvojenja od strane bračnog ili izvanbračnog druga roditelja djeteta.

Stavak 5. propisuje da pristanak roditelja nije obavezan ako je roditelj umro, nestao ili nepoznat ili ako je roditelj lišen prava na roditeljsku skrb.

Stavak 6. propisuje pravo roditelja da povuče svoj pristanak u roku od trideset dana od dana davanja izjave o pristanku na posvojenje.

Odredba prema kojoj roditelj lišen poslovne sposobnosti daje pristanak na posvojenje potaknuta je presudom Europskoga suda za ljudska prava u predmetima X. protiv Hrvatske, 11223/04, presuda od 17. 07. 2008.

Članak 189.

Stavak 1. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da roditelje koji dulje vrijeme zloupotrebljuju ili grubo krše roditeljsku odgovornost, dužnost i prava ili svojim ponašanjem pokazuju nezainteresiranost za dijete, i koji odbijaju dati pristanak na posvojenje (članak 190. stavak 1. točka 1.), upozori da posvojenje može biti zasnovano i bez njihova pristanaka, tj. da njihov pristanak može biti zamijenjen odlukom suda prema članku 190. Prijedloga obiteljskog zakona. Postupak za donošenje sudske odluke kojom se nadomješta pristanak roditelja prema članku 190. Prijedloga obiteljskog zakona može se pokrenuti nakon što istekne rok od tri mjeseca računajući od dana kada su roditelji bili upozoreni na tu mogućnost. Ovdje se u pravilu radi o roditeljima kojima je oduzeto pravo da stanuju sa svojim djetetom ili su lišeni prava na roditeljsku skrb i čije dijete dulje vrijeme stanuje u ustanovi socijalne skrbi ili u udomiteljskoj obitelji. Pritom roditelj ne pokazuje pozitivne promjene u svojem ponašanju na temelju kojih bi se dijete moglo vratiti u obitelj, niti pokazuje istinsku zainteresiranost za dijete i njegov povratak u obitelj.

Stavak 2. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb da uz upozorenje iz stavka 1. ovoga članka razgovara s roditeljima o mogućnosti izricanja mjere intenzivne stručne pomoći i nadzora iz članka 145. ovoga Zakona u trajanju od tri mjeseca. Mogućnost izricanja mjere intenzivne pomoći i nadzora nad roditeljskom skrbi neće biti moguća ako dijete već stanuje i živi izvan obitelji na temelju odluke suda, a povratkom u obitelj sigurnost i razvoj djeteta bi bili ugroženi. Primjeri za mogućnost izricanja mjere intenzivne pomoći i nadzora kao „zadnja šansa“ za promjenu ponašanja roditelja prije posvojenja prikladna je primjerice u okolnostima u kojima je dijete već bilo izdvojeno iz obitelji pa vraćeno roditeljima, ali su se problemi na strani roditelja ponovno pojavili ili u okolnostima u kojima se rađa veći broj djece pri čemu svako slijedeće rođeno dijete biva izdvojeno iz obitelji, a roditelj ne želi dati pristanak na posvojenje.

Stavak 3. propisuje da upozorenje roditelja iz stavka 1. ovoga članka nije obvezno ako je roditelj promijenio adresu stanovanja, a o promjeni adrese nije obavijestio nadležni centar za socijalnu skrb, pri čemu adresu stanovanja roditelja nije moguće utvrditi.

Stavak 4. propisuje da rok od tri mjeseca počinje teći od prve poduzete radnje centra za socijalnu skrb u vezi s utvrđivanjem adrese stanovanja ili od dana izricanja upozorenja roditeljima koji odbijaju dati pristanak na posvojenje, premda su dulje vrijeme zloupotrebljivali ili grubo kršili roditeljsku odgovornost, dužnost i prava ili svojim ponašanjem pokazivali nezainteresiranost za dijete. Prva poduzeta radnja centra za socijalnu skrb s ciljem utvrđivanja adrese stanovanja roditelja može biti zahtjev policijskoj upravi da dostavi podatak o prebivalištu roditelja ili odlazak na posljednju poznatu adresu roditelja, pri čemu sve radnje centra za socijalnu skrb moraju biti evidentirane u obliku službene zabilježbe.

Stavak 5. propisuje da rok od tri mjeseca nakon što su roditelji koji odbijaju dati pristanak na posvojenje bili upozoreni na mogućnost da sud zamijeni njihov pristanak odnosno otkad im je ponuđena mogućnost intenzivne stručne pomoći i nadzora nad roditeljskom skrbi da bi u kraćem vremenu promijenili svoje ponašanje ili od dana kad je centar za socijalnu skrb pokušao pronaći roditelja odnosno utvrditi mu adresu stanovanja, ne može proteći prije isteka pet mjeseci od rođenja djeteta. Upozorenje djetetovih roditelja koji dulje vrijeme zloupotrebljuju ili grubo krše roditeljsku odgovornost, dužnost i prava ili svojim ponašanjem pokazuju nezainteresiranost za dijete, a odbijaju dati pristanak na posvojenje djeteta prethodi pokretanju sudskoga postupka u kojem će odluka suda nadomjestiti njihov pristanak.

Ova je odredba propisana po uzoru na njemačko rješenje iz § 51. Sozialgesetzbuch VIII, a u vezi s pokretanjem sudskoga postupka radi nadomještanja pristanka roditelja na posvojenje djeteta.

Članak 190.

Stavak 1. propisuje da će sud na zahtjev centra za socijalnu skrb u izvanparničnom postupku donijeti odluku koja zamjenjuje pristanak roditelja na posvojenje:

1. ako roditelj dulje vrijeme zloupotrebljava ili grubo krši roditeljsku odgovornost, dužnost i prava ili svojim ponašanjem pokazuje nezainteresiranost za dijete, a izostanak posvojenja bi bio na štetu djeteta. Sudskom postupku koji se pokreće zbog ovoga razloga prethodi upozorenje roditelja iz članka 189. Prijedloga obiteljskog zakona. Ova kategorija roditelja odnosila bi se na roditelje kojima je prethodno bilo oduzeto pravo da stanuje sa svojim djetetom, a nisu stvorili uvjete da se dijete vrati u obitelj, kao i za roditelje koji formalno ostvaruju osobne odnose s djetetom smještenim u ustanovu socijalne skrbi ili udomiteljsku obitelj, ali bez da su istinski zainteresirani za dijete i njegov povratak u obitelj.

2. ako roditelj zloupotrebljava ili grubo krši roditeljsku odgovornost, dužnost i prava u kraćem vremenskom razdoblju u tolikoj mjeri da postoji vjerojatnost da mu se više nikada neće moći trajno povjeriti skrb o djetetu. Ova bi se kategorija roditelja odnosila na one roditelje koji su u kraćem vremenskom razdoblju teško zlostavljali ili zanemarivali dijete u tolikoj mjeri da

procjena centra za socijalnu skrb pokazuje kako povratak djeteta u obitelj više neće biti moguć, a posvojenje djeteta bi bilo u njegovu interesu.

3. ako je roditelj nesposoban ili su mentalne sposobnosti roditelja u tolikoj mjeri ograničene da nije trajno u stanju ostvarivati niti jedan sadržaj roditeljske skrbi, a nema izgleda da će se dijete podizati u obitelji bližih srodnika, zbog čega bi djetetova dobrobit bila ozbiljno ugrožena.

Prijedlogom obiteljskog zakona osobama koje su lišene poslovne sposobnosti omogućuje da samostalno daju pristanak na posvojenje. Odredbom točke 3. ovoga članka uređuju se slučajevi u kojima se odlukom suda nadomješta pristanak onih roditelja koji su lišeni poslovne sposobnosti a nisu u stanju razumjeti značenje pristanka na posvojenje. Tu spadaju i oni roditelji koji nisu lišeni poslovne sposobnosti, ali su trajno nesposobni da ostvaruju bilo koji sadržaj roditeljske skrbi npr. nalaze se u komi ili su im mentalne sposobnosti u tolikoj mjeri ograničene da također ne mogu trajno ostvarivati niti jedan sadržaj roditeljske skrbi, a pritom nema izgleda da će se dijete podizati u obitelji bližih srodnika te bi posvojenje bilo u interesu djeteta.

Stavak 2. propisuje da će sud odbaciti prijedlog za donošenje odluke koja nadomješta pristanak roditelja ako roditelj dulje vrijeme zlorabotrebjava ili grubo krši roditeljsku odgovornost, dužnost i prava ili svojim ponašanjem pokazuje nezainteresiranost za dijete (roditelji iz stavka 1. točka 1. ovoga članka), ako centar za socijalnu skrb roditelja prethodno nije upozorio odnosno ponudio mu intenzivnu stručnu pomoć prema članku 145. Prijedloga obiteljskog zakona, ili ako od upozorenja nije proteklo tri mjeseca odnosno ako od prve radnje radi utvrđivanja adrese stanovanja roditelja nisu protekla tri mjeseca u slučaju kad nije bilo moguće dati upozorenje zbog nepoznate adrese stanovanja roditelja.

Prijedlogom Obiteljskog zakona uvodi se sudski postupak radi nadomještanja pristanka roditelja na posvojenje u vezi s povredama prava roditelja lišenih poslovne sposobnosti na poštovanje obiteljskog života i njihovo sudjelovanje u postupcima u kojima se odlučuje o posvojenju djeteta prema presudama Europskoga suda za ljudska prava u predmetima X. Y. protiv Hrvatske, 5193/09, presuda od 3. 11. 2011.

Uvođenjem posebnoga sudskoga postupka kojim se nadomješta pristanak roditelja na posvojenje Prijedlogom obiteljskog zakona se ovoj vrsti postupaka daje primjerena građanskopravna zaštita. Rezultat posvojenja jest najteže zadiranje u pravo na obiteljski život koje je nepovratnoga karaktera i koje u tom smislu zahtijeva jasna pravila postupanja svih sudionika ovoga postupka i za koje je primjerena sudska pravna zaštita.

Uvođenje sudskog postupka u kojem se pristanak roditelja na posvojenje nadomješta sudskom odlukom i koji se u odnosu na određenu kategoriju roditelja (stavak 1. točke 1. i 2.) treba se razumjeti kao "sumarni postupak lišenja roditeljske skrbi".

Članak 191.

Stavak 1. propisuje da je za zasnivanje posvojenja potreban pristanak djeteta koje je navršilo dvanaest godina.

Stavak 2. propisuje da dijete može povući svoj pristanak na posvojenje sve do pravomoćnosti odluke o posvojenju, a izjavu o povlačenju pristanka dijete također daje osobno na zapisnik.

Stavak 3. propisuje da ako je dijete mlađe od dvanaest godina, ono ima pravo izraziti mišljenje. Djetetovo mišljenje i želje uvijek se uzimaju u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelosti.

Stavak 4. propisuje da dijete daje pristanak odnosno izražava mišljenje bez nazočnosti roditelja i osoba koje ga žele posvojiti.

Članak 192.

Stavak 1. propisuje da je za posvojenje djeteta potreban pristanak djetetova skrbnika, i to u slučajevima ako nije potreban pristanak roditelja (članak 188. stavak 5.).

Stavak 2. propisuje pravo skrbnika da izrazi svoje mišljenje posvojenju u svim onim slučajevima kad nije potreban njegov pristanak; dakle, kad pristanak daju roditelji iako je dijete pod skrbništvom (maloljetan roditelj, roditelj lišen poslovne sposobnosti).

Stavak 3. propisuje da u slučajevima u kojima je skrbnik osoba zaposlena u centru za socijalnu skrb, pristanak za posvojenje također nadomješta sud svojom odlukom, ako je sukladno ovom Zakonu potreban pristanak skrbnika.

Stavak 4. propisuje da ako skrbnik odbije dati pristanak za posvojenje djeteta bez opravdana razloga, sud može donijeti odluku koja nadomješta pristanak skrbnika, ako je sukladno ovom Zakonu potreban pristanak skrbnika.

Stavak 5. propisuje da skrbnik ne može opozvati pristanak.

Članak 193.

Ova odredba propisuje da je za posvojenje djeteta potreban pristanak drugoga bračnog druga odnosno drugog izvanbračnog druga kada dijete posvaja samo jedan bračni drug odnosno jedan izvanbračni drug. Pristanak je bračnog odnosno izvanbračnog druga neopoziv.

Članak 194.

Članak propisuje postupak davanja pristanka na posvojenje.

Članak 195.

Stavak 1. propisuje da u okolnostima u kojima je roditelj dao pristanak na posvojenje pravo na roditeljsku skrb miruje, odnosno da roditelj gubi pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi. Nakon davanja pristanka za posvojenje centar za socijalnu skrb dijete stavlja pod skrbništvo, osim ako je djetetu skrbnik već imenovan.

Članci od 196. do 199.

Predmetnim člancima propisani su pravni učinci zasnivanja posvojenja u odnosu na zabranu osporavanja porijekla djeteta, srodstvo, osobno ime i nacionalnost posvojenika te pravo

nasljeđivanja iz članaka.

Članak 200.

Ova odredba propisuje da procjenu podobnosti i prikladnosti za posvojenje i postupak zasnivanja posvojenja provodi centar za socijalnu skrb.

Prijedlogom Obiteljskog zakona posebna pažnja posvećuje se zakonskomu uređenju postupka procjene podobnosti i prikladnosti za posvojenje osoba koje imaju namjeru posvojiti, te se postupak procjene formalno odvaja od postupka zasnivanja posvojenja. Ovaj pristup je u skladu s člankom 10. revidirane Europske konvencije o posvojenju (2008).

Članak 201.

Stavak 1. propisuje da je za procjenu podobnosti i prikladnosti za posvojenje nadležan centar za socijalnu skrb prebivališta odnosno boravišta osoba koje imaju namjeru posvojiti.

Stavak 2. propisuje da postupak zasnivanja posvojenja po službenoj dužnosti provodi centar za socijalnu skrb prebivališta odnosno boravišta djeteta.

Članak 202.

Ovom se odredbom propisuje da je u postupku zasnivanja posvojenja javnost isključena te se dodaje obveza svim sudionicima postupka da su dužni poštovati pravo na zaštitu osobnih podataka.

Članak 203.

Ovom se odredbom propisuje da će prije pokretanja postupka za zasnivanje posvojenja bračni drugovi ili osoba koja želi posvojiti podnijeti centru za socijalnu skrb svojega prebivališta, odnosno boravišta pisanu prijavu namjere posvojenja i zahtjev za izdavanje mišljenja o podobnosti i prikladnosti za posvojenje.

Članak 204.

Stavak 1. propisuje da će centar za socijalnu skrb na temelju prijave namjere posvojenja i zahtjeva za ocjenu podobnosti i prikladnosti za posvojenje najprije utvrditi ispunjavaju li osobe koje žele posvojiti dijete zakonske pretpostavke koje se odnose na dob, status i državljanstvo posvojitelja te na zabrane za posvojenje na strani posvojitelja, a potom će procijeniti njihovu prikladnost za posvojenje.

Stavak 2. propisuje da osobe koje su podnijele zahtjev za procjenu podobnosti i prikladnosti za posvojenje, i koje zadovoljavaju zakonske pretpostavke za posvojenje, centar za socijalnu skrb uputi na obvezu sudjelovanja u programu stručne pripreme za posvojenje.

Stavak 3. propisuje da će centar za socijalnu skrb, ako su ispunjeni uvjeti za posvojenje, tj. zakonske pretpostavke, i obavljena stručna priprema za posvojenje, izraditi mišljenje o podobnosti i prikladnosti za posvojenje u roku koji nije dulji od šest mjeseci od zaprimanja pisane prijave i zahtjeva.

Stavak 4. propisuju da će ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom odrediti sadržaj i elemente stručnoga mišljenja o podobnosti i prikladnosti za posvojenje, sadržaj izvješća o djetetu te načinu vođenja Registra o potencijalnim posvojiteljima i posvojenjima.

Članak 205.

Stavak 1. propisuje da su osobe koje ispunjavaju zakonske uvjete za posvojenje dužne sudjelovati u programu stručne pripreme za posvojenje.

Stavak 2. propisuje da poslove stručne pripreme za posvojenje obavljaju stručni radnici centra za socijalnu skrb ili drugih ustanova socijalne skrbi nadležnih prema mjestu prebivališta odnosno boravišta potencijalnih posvojitelja kao i organizacije civilnog društva ovlaštene za provođenje programa stručne pripreme za posvojitelje.

Stavak 3. propisuje da će ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom propisati uvjete koje moraju ispunjavati organizacije civilnog društva da bi bile ovlaštene za provođenje programa stručne pripreme za posvojitelje te način vođenja dokumentacije i u vezi s poslovima provedbe stručne pripreme potencijalnih posvojitelja, te obvezan sadržaj i način provedbe programa kao i uvjete glede stručne osposobljenosti radnika za obavljanje stručne pripreme potencijalnih posvojitelja.

Članak 206.

Članak uređuje pravo djeteta da od posvojitelja dozna da je posvojeno.

Članak 207.

Ova odredba propisuje da će centar za socijalnu skrb na temelju pozitivnoga mišljenja o podobnosti i prikladnosti za posvojenje potencijalne posvojitelje upisati u Registar potencijalnih posvojitelja.

Članak 208.

Ova odredba, propisuje da postupak zasnivanja posvojenja pokreće i vodi centar za socijalnu skrb prebivališta ili boravišta djeteta po službenoj dužnosti.

Članak 209.

Stavak 1. propisuje da su stranke u postupku zasnivanja posvojenja pred centrom za socijalnu skrb djeteta i najprikladniji potencijalni posvojitelj.

Stavak 2. propisuje da roditelj koji je pristao da dijete posvoje njemu nepoznati posvojitelji nakon isteka roka od trideset dana od dana potpisivanja zapisnika o pristanku nije stranka u postupku posvojenja.

Stavak 3. propisuje da u slučajevima u kojima dijete posvaja bračni ili izvanbračni drug roditelja njegov bračni odnosno izvanbračni drug jest stranka u postupku, a drugi roditelj djeteta nakon isteka roka od trideset dana od dana potpisivanja zapisnika o pristanku na

posvojenje nije stranka u postupku posvojenja.

Stavak 4. propisuje da roditelj čiji je pristanak za posvojenje djeteta nadomješten odlukom suda nije stranka u postupku posvojenja.

Stavak 5. propisuje da roditelj čiji pristanak za posvojenje djeteta nije potreban nije stranka u postupku posvojenja.

Članak 210.

Stavkom 1. propisuje se da će centar za socijalnu skrb saslušati po potrebi i bliske djetetove srodnike o okolnostima koje su važne za posvojenje.

Stavkom 2. propisano je da će centar u postupku posvojenja omogućiti roditelju koji je lišen prava na roditeljsku skrb da izrazi mišljenje o mogućnosti da dijete bude zbrinuto kroz institut posvojenja.

Stavkom 3. propisuje se da izraženo mišljenje roditelja ni u kom slučaju nije obvezujuće već će stručni radnici centra sadržaj tog mišljenja uzeti u obzir prilikom donošenja stručne procjene o tome je li posvojenje u konkretnom slučaju najbolji oblik trajnog zbrinjavanja djeteta. Ovo je zakonsko rješenje ponukano presudom Europskog suda za ljudska prava u predmetu A. K. i L. protiv Hrvatske 37956/11 od 8. siječnja 2013.

Naime, pravni poredak Republike Hrvatske omogućuje da roditelju roditeljska skrb koja mu je jednom oduzeta pod određenim uvjetima bude vraćena. Pribavljeno mišljenje roditelja sukladno predmetnom članku iz kojeg se stručnom procjenom može zaključiti da postoji vjerojatnost da su se ispunile pretpostavke za vraćanje roditeljske skrbi i da je roditelj spreman i sposoban preuzeti brigu o djetetu (a pritom bi takva briga za dijete bila najprimjerenija) eventualno može biti od utjecaja na donošenje stručne procjene centra o tome je li posvojenje u konkretnom slučaju najbolji način trajnog zbrinjavanja djeteta.

Članak 211.

Stavak 1. propisuje da će centar za socijalnu skrb mjesta prebivališta odnosno boravišta djeteta između mogućih potencijalnih posvojitelja, koji su upisani u Registar potencijalnih posvojitelja, izabrati onoga koji je najprikladniji za određeno dijete uzimajući u obzir osobine i potrebe djeteta opisane u izvješću o djetetu te stručno mišljenje centra za socijalnu skrb o podobnosti i prikladnosti potencijalnih posvojitelja.

Stavak 2. propisuje da će centar za socijalnu skrb prebivališta odnosno boravišta potencijalnih posvojitelja preispitati jesu li se promijenile okolnosti ako je od izrade mišljenja o podobnosti i prikladnosti za posvojenje do pokretanja postupka posvojenja proteklo više od godinu dana.

Članak 212.

Stavak 1. propisuje da će centar za socijalnu skrb prije donošenja rješenja o zasnivanju posvojenja djeteta prethodno pripremiti dijete za posvojenje u suradnji s udomiteljem, odnosno

ustanovom socijalne skrbi u kojoj je dijete smješteno ili drugom osobom kojoj je dijete povjereno na svakodnevnu skrb, te omogućiti ostvarivanje osobnih odnosa djeteta i najprikladnijega potencijalnoga posvojitelja radi procjene hoće li zasnivanje posvojenja biti u skladu s dobrobiti djeteta.

Stavak 2. propisuje da se ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s potencijalnim posvojiteljem a ciljem posvojenja može omogućiti samo u odnosu na najprikladnijega potencijalnoga posvojitelja i nakon što su roditelji odnosno skrbnik dali pristanak na posvojenje.

Stavak 3. propisuje da centar za socijalnu skrb iznimno može dati suglasnost na ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s najprikladnijim potencijalnim posvojiteljem i bez pristanka na posvojenje djetetovih roditelja odnosno skrbnika, ako je pokrenut postupak pred sudom radi donošenja odluke koja nadomješta pristanak roditelja odnosno skrbnika na posvojenje.

Stavkom 4. propisano je da je za omogućavanje ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s potencijalnim posvojiteljem potrebna suglasnost centra za socijalnu skrb.

Stavak 5. propisuje da će centar za socijalnu skrb pružiti obitelji posvojitelja stručnu pomoć i potporu te će procjenjivati budući odnos djeteta i posvojitelja za vrijeme ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s potencijalnim posvojiteljem.

Stavak 6. propisuje prava i dužnosti potencijalnoga posvojitelja kod kojega se dijete nalazi radi ostvarivanja osobnih odnosa prije posvojenja da se svakodnevno skrbi o djetetu.

Revidirana Europska konvencija o posvojenju (2008) u članku 19. propisuje mogućnost da države stranke Konvencije predvide mogućnost smještaja djeteta kod potencijalnih posvojitelja s ciljem posvojenja dovoljno dugo da bi se mogao ocijeniti budući odnos posvojitelja i djeteta, pri čemu smještaj djeteta mora biti poglavito u interesu djeteta.

Uz to se u Konvenciji o posvojenju na nekoliko mjesta spominje vrijeme skrbi i zajedničkoga života potencijalnoga posvojitelja s djetetom prije zasnivanja posvojenja kao jedan od važnijih elemenata na temelju kojega se procjenjuje budući odnos među djetetom i posvojiteljem.

U komentaru Konvencije o posvojenju nadalje se navodi kako se državama strankama Konvencije ostavlja sloboda izbora u vezi s reguliranjem smještaja djeteta s ciljem posvojenja kod potencijalnoga posvojitelja, pri čemu se ističe velika važnost ovoga instituta u postupcima zasnivanja posvojenja (točka 57. i 62. uz komentar članka 10. Konvencije).

Prednosti ostvarivanja osobnih odnosa s potencijalnim posvojiteljem prije zasnivanja posvojenja, osobito u odnosu na stariju djecu, ističe i Dijana Jakovac - Lozić u: Posvojenje, Sveučilište u Splitu, Pravni fakultet, Split, 2000, str. 123. i 124. Međunarodno posvojenje, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2006, str. 288.

Prijedlogom Obiteljskog zakona dopušta se u smislu stručnih preporuka mogućnost da dijete ostvaruje osobne odnose s potencijalnim posvojiteljem radi procjene je li posvojenje u interesu djeteta.

Članak 213.

Stavak 1. propisuje sadržaj izreke odluke centra za socijalnu skrb kojom se zasniva posvojenje tako da ona mora sadržati:

1. za posvojenika: osobno ime i prezime, spol, dan, mjesec, godinu i sat rođenja, mjesto rođenja, nacionalnost i državljanstvo, godinu i redni broj upisa u matici rođenih,
2. za roditelje: osobni identifikacijski broj, osobno ime (i rođeno prezime), datum i mjesto rođenja, nacionalnost, državljanstvo, zanimanje, te prebivalište i adresu stanovanja roditelja,
3. za posvojitelje: osobni identifikacijski broj, osobno ime (i rođeno prezime), datum i mjesto rođenja, nacionalnost, državljanstvo, zanimanje, prebivalište i adresu stanovanja,
4. određenje da se posvojitelji upisuju odnosno ne upisuju kao roditelji,
5. određenje da se djetetu ima odrediti novi osobni identifikacijski broj koji će se upisati u maticu rođenih ako je to potrebno radi zaštite prava i interesa djeteta.

Stavak 2. propisuje da izreka odluke sadrži i nove podatke o učincima posvojenja ako je zasnivanjem posvojenja došlo do promjene osobnih podataka posvojenika.

Odredba stavka 1. ovoga članka usklađena je s člankom 9. Zakona o državnim maticama kojim se uređuje upis u maticu rođenih.

Stavkom 3. propisane su pretpostavke pod kojima će centar odrediti da se posvojitelji upisuju kao roditelji te stavkom 4. da je za to određenje potreban je pristanak posvojenika koji je navršio dvanaest godina života.

Članak 214.

Stavak 1. definira mogućnost izjavljivanja žalbe na rješenje o zasnivanju posvojenja.

Stavak 2. propisuje pravne učinke rješenja o zasnivanju posvojenja.

Stavkom 3. se određuje dostava pravomoćnog rješenja o posvojenju centru za socijalnu skrb prebivališta odnosno boravišta posvojitelja s obzirom na dužnost iz članka 216. Prijedloga obiteljskog zakona – pružati potporu i pomoć posvojiteljskoj obitelji, kao i dužnost praćenja prilagodbe djeteta te sastavljanja izvješća o posvojenju.

Članak 215.

Odredbe ovog članka uređuju upis osobnih podataka na temelju posvojenja u maticu rođenih.

Stavak 4. propisuje da će matičar djetetu upisati u maticu rođenih novi osobni identifikacijski na temelju rješenja o posvojenju ne bi li se postigla jača zaštita tajnosti posvojenja u odnosu na posvojiteljsku obitelj, ako je to potrebno sukladno rješenju o posvojenju.

Članak 216.

U stavku 1. propisuje se obveza centra za socijalnu skrb da djetetu i posvojitelju pruža potrebnu pomoć i potporu i nakon što je posvojenje zasnovano.

Stavak 2. propisuje dužnost centra za socijalnu skrb prebivališta, odnosno boravišta posvojitelja da prati prilagodbu djeteta u obitelj, kao i da nakon isteka šest mjeseci o tome sastavi izvješće koje dostavlja centru za socijalnu skrb koji je donio odluku o zasnivanju posvojenja.

Stavkom 3. propisano je da se izvješće iz prethodnog stavka dostavlja centru za socijalnu skrb koji je donio rješenje o zasnivanju posvojenja.

Članak 217.

Članak sadrži odredbe o pravu na uvid podataka o posvojenju.

Predmetnim člankom propisano je da ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom propisati način vođenja očevidnika i spisa predmeta o posvojenju te sadržaj izvješća o prilagodbi djeteta u posvojiteljsku obitelj.

Članak 218.

Članak definira pojam skrbništva.

Članak 219.

Članak definira svrhu skrbništva.

Članak 220.

Članak definira pojam štićenika te ističe nepovredivost dostojanstva štićenika i zaštitu od zlostavljanja i ponižavajućeg postupanja.

Članak 221.

Ovim člankom se određuje da skrbnička zaštita mora biti primjerena, individualizirana te u skladu s dobrobiti štićenika. Dobrobit je nov, sveobuhvatan pojam unutar instituta skrbništva kojim se u Prijedlogu Obiteljskog zakona želi postići kvalitetnija zaštita štićenika.

Članak 222.

Predmetnim člankom se definira tko obavlja poslove skrbništva, na način da se određuje tko može biti skrbnik, a tko je nadležan obavljati poslove skrbništva.

Članak 223.

Članak definira prestanak skrbništva.

Članak 224.

Članak definira pretpostavke za imenovanje skrbnika djetetu.

Članak 225.

Člankom se propisuje donošenje rješenja o stavljanju pod skrbništvo i imenovanju skrbnika.

Stavak 2. predviđa se da će se pri imenovanju skrbnika djetetu pribaviti mišljenje i uzeti u obzir želje maloljetnoga štíćenika o izboru osobe skrbnika, osim ako je to u suprotnosti s dobrobiti štíćenika. Ovakva odredba bolje štiti prava i interese maloljetnoga štíćenika i u skladu je s međunarodnim dokumentima za zaštitu prava djece (Konvencija o pravima djeteta i Europska konvencija o ostvarivanju dječjih prava).

Stavkom 3. se predviđa da se prije izražena želja roditelja (u obliku tzv. anticipirane izjave), koja mora biti sastavljena u obliku javnobilježničke isprave, a o (eventualnoj budućoj) potrebi imenovanja skrbnika njihovom djetetu bude uzeta u obzir. Naime, ovakvo rješenje kojim se Prijedlogom obiteljskog zakona uvode anticipirane naredbe (obvezujuće naredbe, za slučaj buduće nesposobnosti, koje se sastavljaju u vrijeme kada osoba ima sposobnost za odlučivanje) u skladu s mnogim komparativnim rješenjima (Austrija, Njemačka, SAD, Velika Britanija, gotovo sve skandinavske zemlje, Australija...).

Također, uvođenje anticipiranih naredbi (a time i poštovanje načela samoodređenja osobe) predviđa se i Preporukom Vijeća Europe (Recommendation CM/Rec(2009)11) o načelima koja se odnose na anticipirane naredbe (i punomoći osobama od povjerenja), te Rezolucijom (1859/2012) i Preporukom (1993/2012) o zaštiti ljudskih prava i uzimanju u obzir prije izraženih želja pacijenta. Ovim se institutom poštuju i zahtjevi iz Konvencije UN o pravima osoba s invaliditetom iz 2006. godine, Haške konvencije o međunarodnoj zaštiti odraslih osoba iz 2000. godine, Preporuke Vijeća Europe (R 99/4) o načelima pravne zaštite nesposobnih odraslih osoba te Preporuke Vijeća Europe (Rec 2006/5) o akcijskom planu promicanja prava i punopravnoga sudjelovanja osoba s invaliditetom u društvu.

Članci 226. do 231.

Iz razloga sistematičnosti odredbe koje se odnose na dostavu odluke o skrbništvu (članak 226.) u Prijedlogu Obiteljskog zakona nalaze se odmah iza odredbe koja se odnosi na odluku o stavljanju pod skrbništvo i imenovanje skrbnika. Predmetnim odredbama predviđa se dostava rješenja o imenovanju skrbnika roditelju, maloljetnomu štíćeniku koji je sposoban shvatiti značenje takve odluke ako je mlađi od četrnaest godina, štíćeniku koji je navršio četrnaest godina uvijek, skrbniku i osobi koja je određena anticipiranom naredbom a nije imenovana skrbnikom, ako ona postoji te nadležnom matičaru i zemljišno knjižnom odjelu općinskog suda na čijem području se nalaze nekretnine u vlasništvu maloljetnog štíćenika.

Odredbama članaka 227. do 231. Prijedloga obiteljskog zakona uređuju se dužnosti skrbnika, odluke skrbnika za koje je potrebno prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb, dužnost štíćenika doprinositi za svoje uzdržavanje, pravo na izražavanje mišljenja i prestanak skrbništva nad djetetom.

Članak 232.

Prijedlogom obiteljskog zakona precizno se određuje pojam skrbništva nad punoljetnom

osobom za potrebe ovoga dijela Zakona. Pritom se pod tim pojmom smatra i skrbništvo nad djetetom koje je poslovnu sposobnost steklo prije punoljetnosti. Naime, i takvu se osobu može lišiti poslovne sposobnosti te se na nju primjenjuju odredbe o skrbništvu za osobe lišene poslovne sposobnosti, a ne odredbe o skrbništvu za maloljetnike.

Članak 233.

Ovim člankom definiraju se temeljna načela instituta skrbništva za punoljetne osobe. U skladu s odredbama UN-ove Konvencije o pravima osoba s invaliditetom iz 2006. (Republika Hrvatska je 2007. godine ratificirala Konvenciju i Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom. U odnosu na Republiku Hrvatsku, stupili su na snagu 3. svibnja 2008. godine). Pri donošenju odluka i postupanju s osobama pod skrbništvom moraju se uzeti u obzir osobnost i stavovi (sadašnji i prije iskazani) te osobe. Potrebno je osigurati zaštitu dostojanstva i dobrobiti osobe.

U stavku 1. predviđa se da zaštitu odrasle osobe treba osigurati drugim institutima i sredstvima predviđenim posebnim propisima (npr. Zakon o socijalnoj skrbi), ako je to moguće, prije postupka lišenja poslovne sposobnosti i određivanja skrbništva. Do skrbništva (kojemu je pretpostavka lišenje poslovne sposobnosti) trebalo bi doći samo ako nema drugih načina pomoći i zaštite osobe. Pritom se Prijedlogom predviđa da ograničenja prava osobe budu što manja.

Prijedlogom Obiteljskog zakona se predviđa i potiče samostalno donošenje odluka kada god je to moguće, te pružanje podrške u donošenju odluka odraslim osobama pod skrbništvom. Novina predviđena Prijedlogom Obiteljskog zakona, u odnosu na ranije propise jest da je skrbnik dužan prihvatiti želje i osobne stavove štićenika, osim ako je to u suprotnosti s njegovom dobrobiti. Ovakva odredba u skladu je s zahtjevima iz Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i pretpostavlja aktivniju ulogu skrbnika u provođenju skrbničke zaštite.

Članak 234.

Najveća novina u odnosu na ranije propise, u poglavlju koje se odnosi na skrbništvo za odrasle osobe jest ukidanje instituta potpunoga lišenja poslovne sposobnosti. Konvencija o pravima osoba s invaliditetom u čl. 12. među ostalim određuje:

"...2. Države stranke će prihvatiti da osobe s invaliditetom imaju pravnu sposobnost i poslovnu sposobnost na jednakoj osnovi kao i druge osobe u svim aspektima života."

Zbog potrebe usklađivanja hrvatskoga skrbničkoga zakonodavstva s obvezama preuzetim Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom, Prijedlogom se predviđa ukidanje potpunoga lišenja poslovne sposobnosti. U ovom trenutku predlagatelj procjenjuje da nije moguće potpuno ukinuti institut lišenja poslovne sposobnosti zbog nemogućnosti sustava da osigura primjerenu pravnu zaštitu kao i sve druge oblike podrške osobama s invaliditetom (u kontekstu skrbništva služit ćemo se terminom duševne smetnje). Trenutno u Republici Hrvatskoj je oko 18.000 osoba lišeno poslovne sposobnosti, od toga više od 16.000 potpuno. Ovakvo stanje u praksi u potpunom je neskladu s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom, a također upitna je i sudska praksa koja očito nije dovoljno vodila računa o

individualizaciji i kriteriju razmjernosti u primjeni instituta lišenja poslovne sposobnosti. Novim Zakonom o registru birača (Narodne novine, broj 144/12, u daljnjem tekstu: Zakon o registru birača) lišenje poslovne sposobnosti nije više smetnja upisu u registar birača, a time i pravu na glasanje na izborima, svim osobama lišenim poslovne sposobnosti. Na ovaj način se indirektno, ali stvarno odustalo od koncepta potpunoga lišenja poslovne sposobnosti u hrvatskom pravnom sustavu.

U ovom trenutku predlagatelj je Prijedlogom Obiteljskog zakona predvidio najveći opseg promjena koji je moguće ostvariti. Pritom je predlagatelj vodio računa da opseg promjena ne smije biti nerealno velik jer bi u stvarnosti isto moglo dovesti do nezaštićenosti odraslih osoba kojima je pomoć potrebna. Procjena je predlagatelja da će se na izmjenama instituta skrbništva u smislu prilagodbe zahtjevima iz Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, zahtjevima iz presuda Europskoga suda za ljudska prava (npr. X v. Croatia, X i Y v. Croatia, Krušković v. Croatia) te shvaćanjem navedenoga Suda da lišenje poslovne sposobnosti zadire u pravo na poštovanje privatnosti iz članka 8., morati raditi i dalje.

Slijedom navedenoga, Prijedlogom Obiteljskog zakona se u stavku 1. ovog članka predviđa dužnost suda da ocijeni o kojim se pravima (ili skupini prava) osoba nije u stanju brinuti (ili ugrožava tuđa prava). U ostalom odrasla osoba zadržava poslovnu sposobnost. Ovakav normativni zahtjev u potpunosti je moguće ostvariti jer i ranijim propisima postoji mogućnost djelomičnoga lišenja poslovne sposobnosti. Problem je često nastajao u praksi, iz različitih razloga, te od strane više nadležnih tijela ili osoba (sudovi, centri za socijalnu skrb, vještaci). Prijedlogom Obiteljskog zakona se odustaje od mogućnosti potpunoga lišenja poslovne sposobnosti i započinje se s procesom usklađivanja s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom.

Stavkom 4. propisano je da je sud dužan precizno odrediti radnje i poslove koje osoba nije sposobna samostalno poduzimati. U odnosu na ranije propise detaljnije se navode spomenute mjere i radnje.

Stavkom 8. propisano je i da ako je osoba koja je roditelj djeteta lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na ostvarivanje roditeljske skrbi nastupa mirovanje roditeljske skrbi sukladno članku 114. Prijedloga Obiteljskog zakona.

Odredbom se ne implicira sadržaj odluke, ali je nedvojbeno da u slučaju ispunjenja pretpostavke lišenja poslovne sposobnosti roditelja u dijelu koji se odnosi na osobna stanja nastupa mirovanje roditeljske skrbi. Sve mogućnosti i posljedice za roditeljsku skrb, detaljno su obrazložene u dijelu Obrazloženja ovog Prijedloga zakona koji se odnosi na roditeljsku skrb.

Prijedlogom Obiteljskog zakona se predviđa ukidanje instituta roditeljske skrbi nakon punoljetnosti koji postoji u važećem obiteljskom zakonu. Ratio ovakvoga rješenja jest da sličan institut praktički ne postoji u komparativnim sustavima, ali je, ponajprije, u potpunom neskladu s zahtjevima iz Konvencije o pravima osoba s invaliditetom. Naime, navedenim su se institutom odrasle osobe lišene poslovne sposobnosti praktički izjednačivale s djecom (maloljetnicima) u smislu ovlasti, dužnosti i prava roditelja iz roditeljske skrbi. Postojanje

instituta roditeljske skrbi nakon punoljetnosti u neskladu je s zahtjevima Konvencije te načelima autonomije i samoodređenja. Ali, ukidanjem ovoga instituta ne poništava se, uglavnom, dobra praksa brige roditelja za svoju punoljetnu djecu lišenu poslovne sposobnosti. Ukidanjem ovoga instituta, osim usklađivanja s zahtjevima za zaštitu ljudskih prava osoba s invaliditetom, ne onemogućavaju se roditelji u nastavku brige za svoje dijete. Dapače, u članku 247. stavak 2. Prijedloga Obiteljskog zakona određuje:

"...(2) Ako osoba lišena poslovne sposobnosti ima roditelja ili roditelje koji pristanu i sposobni su skrbiti se o svom punoljetnom djetetu lišenom poslovne sposobnosti, centar za socijalnu skrb će takvom roditelju/roditeljima u pravilu dati prednost pred ostalim osobama prilikom odluke o izboru skrbnika."

Također, u članku 247. stavku 3. predviđa se mogućnost imenovanja više (dvaju) skrbnika istodobno, pa će navedena odredba omogućiti da oba roditelja, ako to žele i imaju sposobnosti, budu skrbnici svom djetetu.

Moguća zamjerka koja se odnosi na činjenicu da će roditelji formalno biti imenovani skrbnicima, a ne kao što je ranije bilo moguće, da imaju "roditeljsku skrb nakon punoljetnosti" uglavnom je terminološke naravi. Ovakva izmjena zakonodavstva nužna je za usklađivanje s zahtjevima iz Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i zahtjevima zaštite ljudskih prava osoba s invaliditetom.

Članak 235.

U odnosu na ranije propise odredba se neznatno mijenja na način da svatko može obavijestiti centar za socijalnu skrb o potrebi pružanja pravne zaštite.

Odredbom iz stavka 2. određuje se dužnost zdravstvenih ustanova da na zahtjev centra za socijalnu skrb dostave podatke o zdravstvenom stanju osobe koji mogu utjecati na potrebu skrbničke zaštite.

Međutim, stavkom 3. propisano je ograničenje u smislu da osoba na koju se ti podaci odnose, odnosno njen zakonski zastupnik mora dati pristanak za uvid, što je u skladu sa Zakonom o zaštiti osobnih podataka (Narodne novine, broj 106/12). Naime, ako osoba nije sposobna dati pristanak jer je npr. u komi, zdravstvena ustanova može obavijestiti centar za socijalnu skrb o takvom stanju, a centar može imenovati posebnog skrbnika koji će onda odlučiti. Smisao ove odredbe je u činjenici da je raspolaganje osobnim podacima zaštićeno Ustavom, Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava, Zakonom o zaštiti osobnih podataka, Zakonom o zaštiti prava pacijenata, a uostalom i Kaznenim zakonom.

Članak 236.

Ovlasti centra za socijalnu skrb u postupku lišenja poslovne sposobnosti su precizirane, na način da se nastoji izbjeći sukob interesa kakav postoji u ranijim propisima, prema kojemu je centar za socijalnu skrb u pravilu istodobno pokretao postupak lišenja poslovne sposobnosti i imenovao skrbnika za poseban slučaj koji bi imao štititi prava i interese osobe o kojoj se postupak vodi. Također, ako je neka druga ovlaštena osoba pokrenula postupak lišenja,

zakonom se predviđa da ista ne može biti imenovana skrbnikom za poseban slučaj zbog zaprečivanja mogućega sukoba interesa.

Predmetnim člankom predviđa se da osoba sama može imenovati punomoćnika. Moguće je da osoba anticipiranom naredbom imenuje osobu skrbnika koja u postupku lišenja poslovne sposobnosti ima ulogu posebnoga skrbnika, o čemu centar za socijalnu skrb donosi rješenje. Opravdanje uvođenja anticipiranih naredbi nalazimo u već spomenutim komparativnim rješenjima, Preporuci Vijeća Europe (Recommendation CM/Rec(2009)11) o načelima koja se odnose na anticipirane naredbe (i punomoći osobama od povjerenja), Rezoluciji (1859/2012) i Preporuci (199372012) o zaštiti ljudskih prava i uzimanju u obzir prije izraženih želja pacijenta.

Članak 237.

Članak propisuje rok za donošenje rješenja o stavljanju pod skrbništvo i imenovanju skrbnika te propisuje da će do tog trenutka posebni skrbnik imati položaj skrbnika.

Članak 238.

Ovim člankom se predviđa dužnost skrbnika pribaviti mišljenje o stanju zdravlja štíćenika od štíćenikova obiteljskog doktora medicine zasnovanog na mišljenju doktora medicine specijalista. Rok se smanjuje s važeće tri godine na jednu godinu. Ovakvom odredbom pojačava se zaštita osobnih interesa štíćenika.

Stavkom 3. propisana je dužnost centra za socijalnu skrb da preispita potrebu skrbničke zaštite štíćenika i o tome sastavi izvješće. Naime, takva obveza proizlazi iz zahtjeva Konvencije o pravima osoba s invaliditetom. Centar za socijalnu skrb će temeljem izvješća skrbnika, neposrednog obilaska štíćenika te na druge načine utvrditi eventualnu potrebu ukidanja, promjene opsega ili sadržaja skrbničke zaštite u cilju individualizacije iste. Obiteljski doktor medicine će izdavati mišljenje o stanju zdravlja štíćenika na posebnom obrascu, a sadržaj obrasca propisati će pravilnikom ministar nadležan za poslove socijalne skrbi uz suglasnost ministra nadležnog za zdravlje.

Članak 239.

Odredba propisuje trenutak prestanka skrbništva za punoljetne osobe.

Članak 240.

Članak definira slučajeve u kojima se djetetu imenuje poseban skrbnik. Propisano je da poseban skrbnik mora biti osoba s položenim pravosudnim ispitom zaposlena u Centru za posebno skrbništvo. Centar za posebno skrbništvo osniva Republika Hrvatska rješenjem ministarstva nadležna za poslove socijalne skrbi.

Poseban skrbnik dužan je odmah se odazvati pozivu da sudjeluje u postupku kao zastupnik djeteta te zastupati interese djeteta u postupku za koji je imenovan, obavijestiti dijete o predmetu spora, tijeku i ishodu na način koji je primjeren djetetovoj dobi, kontaktirati s roditeljem ili drugim osobama koje su djetetu bliske ako to smatra potrebnim ili ga na to

obveže sud.

Iznimno centar za socijalnu skrb će imenovati posebnog skrbnika izvan Centra za posebno skrbništvo (npr. radnika centra za socijalnu skrb) i to u slučajevima kada je dijete strani državljanin zatečeno bez pratnje zakonskog zastupnika na teritoriju Republike Hrvatske, a može u drugim slučajevima kad je potrebno zaštititi interese djeteta pri čemu se ne mora raditi o sukobu interesa s roditeljem niti se može raditi o zastupanju djeteta u sudskom postupku.

Predmetnim člankom je propisano i da poseban skrbnik imenovan izvan Centra za posebno skrbništvo mora ispunjavati uvjete koji su ovim zakonom propisani za imenovanje skrbnika.

Ovakvo rješenje u skladu je sa zahtjevima iz Konvencije o ostvarivanju prava djeteta (1996) i Smjernicama Vijeća Europe o pravosuđu naklonjenomu djeci (2011), a ovakvim se rješenjem osigurava najveći stupanj zaštite prava djece.

Članak 241.

Članak definira slučajeve u kojima se odrasloj osobi imenuje poseban skrbnik. Predmetnim člankom propisano je i da se osobama iz stavka 1. točke 2. (osobe kojima nije poznato boravište ili nije dostupna) poseban skrbnik imenuje samo u slučaju kada se odlučuje u stvarima prema odredbama Obiteljskog zakona. Ovakvim rješenjem predviđa se ukidanje imenovanja posebnih skrbnika za osobe i postupke koji nisu iz područja obiteljskog prava te se navedenim rješenjem očekuju znatne uštede iz sredstava proračuna namijenjenih socijalnoj skrbi.

Propisuje se da posebni skrbnik može biti osoba s položenim pravosudnim ispitom zaposlena u Centru za posebno skrbništvo, imenovani punomoćnik odnosno osoba određena javnobilježničkim aktom na temelju anticipirane naredbe, ako ista postoji. Na dužnosti posebnoga skrbnika iz ovoga članka na odgovarajući način primjenjuju se odredbe ovoga Zakona koje se odnose na dužnosti posebnoga skrbnika za dijete u postupku u kojem je imenovan. Ovakvo rješenje osigurava najveći stupanj zaštite prava osoba u postupku.

Ovim se člankom predviđa iznimno mogućnost da centar za socijalnu skrb imenuje kao posebnog skrbnika osobu koja nije zaposlena u Centru za posebno skrbništvo (npr. radnika centra za socijalnu skrb) ako je to potrebno radi zaštite interesa odrasle osobe, pri čemu se ne radi o zastupanju u sudskom postupku. (npr. otvaranje bankovnog računa, podizanje mirovine, podizanje osobnih dokumenata ili neka druga jednokratna radnja koju je nužno poduzeti pri čemu nije potrebno osobu lišavati poslovne sposobnosti.)

Članak 242.

Sadrži odredbe o imenovanju, razrješenju, odgovornosti i podnošenju izvješća posebnog skrbnika.

Članak 243.

Predmetnim člankom uređuju se ovlasti i dužnosti posebnoga skrbnika.

Članak 244.

Predmetnim člankom definira se imenovanje privremenog zastupnika za nedostupnu osobu ili osobu nepoznata boravišta.

Članak 245.

Članak sadrži odredbe o imenovanju posebnog skrbnika od strane suda.

Članak 246.

Članak definira prestanak prava i dužnosti posebnog skrbnika.

Članak 247.

Člankom se propisuju pretpostavke za imenovanje na strani skrbnika.

Člankom se propisuje i mogućnost da se štićeniku istodobno imenuje više skrbnika, pri čemu je centar za socijalnu skrb dužan odrediti sadržaj i granice njihovih ovlasti kao i način djelovanja. Također, propisuje se mogućnost imenovanja zamjenika skrbniku. Sve navedene odredbe bolje štite prava štićenika. Moguće je, npr., da jedan skrbnik bude imenovan za odluke o imovinskim stvarima, a drugi za odluke o osobnim stanjima. Uvođenjem zamjenika osigurava se neprekidnost rada, bez zastoja u slučaju privremene nesposobnosti, bolovanja djelatnika centra za socijalnu skrb ili sl.

Članak također omogućuje imenovanje punomoćnika ili skrbnika u anticipiranoj naredbi od strane same osobe (budućega štićenika) u vrijeme kada je osoba imala poslovnu sposobnost.

Opravdanje uvođenja anticipiranih naredaba nalazimo u već spomenutim komparativnim rješenjima, Preporuci Vijeća Europe (Recommendation CM/Rec(2009)11) o načelima koja se odnose na anticipirane naredbe (i punomoći osobama od povjerenja), Rezoluciji (1859/2012) i Preporuci (199372012) o zaštiti ljudskih prava i uzimanju u obzir prije izraženih želja pacijenta.

Procjena je predlagatelja da će uvođenjem mogućnosti imenovanja skrbnika od strane same odrasle osobe (eventualnoga štićenika) narasti broj tako imenovanih skrbnika (anticipiranim naredbama) te da bi i to bio način smanjenja angažmana tzv. neposrednih skrbnika u praksi.

Članak 248.

Članak propisuje zapreke za imenovanje na strani skrbnika.

Članak 249.

Članak preciznije određuje dužnosti centra prigodom imenovanja skrbnika.

Članak 250.

Članak propisuje sadržaj rješenja o imenovanju skrbnika.

Stavkom 2. propisuje se da je prigodom određivanja dužnosti i prava skrbnika centar za socijalnu skrb dužan voditi računa o opsegu i sadržaju lišenja poslovne sposobnosti punoljetnoga štíćenika te, u skladu s tim, primjenjivati odgovarajuće odredbe ovoga Zakona koje se odnose na dužnosti skrbnika. Ovom odredbom uzima se u obzir da je napušten institut potpunoga lišenja poslovne sposobnosti.

Članak 251.

Članak definira pravila o dostavi izvršnog rješenja o skrbništvu.

Članak 252.

Članak propisuje dužnosti skrbnika.

Stavak 1. propisuje da je skrbnik dužan poduzimati mjere da se štíćenik osposobi za samostalan život i rad, savjesno se brinuti o osobnim i imovinskim pravima i obvezama te dobrobiti štíćenika. Skrbnik za punoljetne štíćenike ostvaruje skrb u skladu s odlukom o lišenju poslovne sposobnosti odnosno odlukom o imenovanju skrbnikom.

Stavak 2. propisuje da se mišljenje, želje i osjećaji štíćenika moraju uvažiti, osim ako je to u suprotnosti s dobrobiti štíćenika. Ovom odredbom pojačava se autonomija u odlučivanju samoga štíćenika. Tome doprinosi i odredba iz stavka 3., prema kojoj se poduzete mjere ili odluka o odbijanju istih uz obrazloženje moraju unijeti u izvješće o radu skrbnika.

Članci 253. do 256.

Predmetni članci sadrže odredbe o imovini štíćenika.

U članku 253. predviđa da ako štíćenik ima nepokretnu imovinu, centar za socijalnu skrb procijenit će njenu vrijednost ne temelju raspoloživih podataka javnopravnih tijela. Također propisano je da ako to centar za socijalnu skrb smatra potrebnim, procijenit će vrijednost pokretne imovine ne temelju raspoloživih podataka javnopravnih tijela. Navedene odredbe doprinose zaštiti imovinskih prava štíćenika.

Odredbe članka 254. i članka 256. Prijedloga Obiteljskog zakona, kojima se uređuje osiguranje imovine štíćenika prije donošenja odluke o skrbništvu, mjere radi osiguranja sredstava za životne potrebe štíćenika te izdatci za životne potrebe štíćenika u odnosu na ranije važeći zakon ostaju nepromijenjene, uz napomenu da sve ovlasti i dužnosti skrbnika trebaju biti usklađene s odlukom o lišenju poslovne sposobnosti.

Članak 257.

Članak sadrži odredbe o zastupanju štíćenika.

Članak 258.

Prijedlogom Obiteljskog zakona se sustavno uređuju različite vrste odluka (odluke koje donosi štíćenik sam, odluke za koje je centrima za socijalnu skrb potrebno prethodno

odobrenje te odluke koje donosi sud). Izrijekom se određuje koje to odluke o osobnim stanjima može donijeti samo štićenik osobno neovisno o dijelu u kojem je lišen poslovne sposobnosti.

Članak 259.

Člankom se određuje sadržaj i način poduzimanja važnijih mjera glede osobe, osobnoga stanja, zdravlja ili imovine.

Članak 260.

Prijedlogom Obiteljskog zakona uvodi se sudska kontrola donošenja pojedinih iznimno važnih odluka glede zdravlja štićenika. Naime, osim navedene materijalne odredbe propisuje se i poseban sudski postupak kao jamstvo zaštite ljudskih prava štićenika. Predviđena je nadležnost županijskoga suda te Vrhovnoga suda po žalbi, a oba odlučuju u vijećima.

Prema ranijim propisima odluke u navedenim situacijama za osobe pod skrbništvom donosio je skrbnik, uz pretpostavku da se radi o osobito važnim odlukama, uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb. Kako navedeno nije bilo izrijekom određeno zakonom, postojala je mogućnost da ovakve iznimno osjetljive odluke donese i sam skrbnik. To je u praksi mogla biti osoba s kojom je štićenik u sukobu interesa ili koja ima osobine koje je čine neprikladnom za osobu skrbnika u konkretnom slučaju (npr. član obitelji imenovan skrbnikom za poseban slučaj, imenovan iz razloga žurnosti, a da za sukob interesa centar niti ne zna) ili tzv. neposredan skrbnik (djelatnik centra za socijalnu skrb koji štićenika vidi npr. jednom godišnje). U praksi je također iz činjenice nepostojanja izričite odredbe u Obiteljskom zakonu postojala i veća mogućnost eventualnih zloupotreba u praksi.

Navedena odredba znači jaku razinu pravne zaštite, od sudova najvišega stupnja, u iznimno važnim pitanjima koje se tiču zdravlja pa i života štićenika. Prema važećim propisima odluku za štićenika u navedenim situacijama mogla je praktično donijeti samo jedna osoba, uz pretpostavljeno prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb.

Članak 261.

Predmetni članak definira upravljanje štićenikovom imovinom i zastupanje štićenika u imovinskim stvarima.

Članak 262.

Predmetni članak sadrži odredbe o izvješću o radu skrbnika.

Propisan je dužnost skrbnika da dostavlja primjerak izvješća o radu i stanju štićenikove imovine štićeniku koji je navršio četrnaest godina te mogućnost da skrbnik može uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb u ime i za račun štićenika sklopiti ugovor o dosmrtnom ili doživotnom uzdržavanju

Članak 263.

Članak definira prava skrbnika.

Članci 264. do 269.

U predmetnim člancima propisane su odredbe o naknadi za rad skrbnika, odgovornosti skrbnika, imenovanju novog skrbnika, razrješenju dužnosti skrbnika, promjeni skrbnika i primopredaji skrbničke dužnosti te dužnosti skrbnika za slučaj prestanka skrbništva.

Članci 270. do 277.

Predmetni članci uređuju mjesnu nadležnost, mjesnu nadležnost za dijete smješteno izvan obitelji, promjenu mjesne nadležnosti, pokretanje postupka skrbništva i imenovanje skrbnika, mjere za zaštitu interesa osobe u postupku stavljanja pod skrbništvo, mjesnu nadležnost u vezi s nekretninama, dužnost suradnje tijela i osoba u poslovima skrbništva, dužnost centra za socijalnu skrb na praćenje prilika u kojima štićenik živi.

Članak 278.

Članak propisuje pravo na izjavljivanje žalbe protiv odluke o skrbništvu te imenovanju i razrješenju skrbnika. Predviđa se da pravo na žalbu na odluke o imenovanju ili razrješenju skrbnika kao i o drugim odlukama o njihovim pravima i dobrobiti ima maloljetni štićenik stariji od 14 godina. Također, pravo na žalbu ministarstvu nadležnom za poslove socijalne skrbi ima svaka osoba lišena poslovne sposobnosti. Ovakva odredba u skladu je s prijedlogom o ukidanju potpunoga lišenja poslovne sposobnosti. Predviđa se i mogućnost da osoba imenovana skrbnikom na temelju anticipirane naredbe bude ovlaštenik na žalbu. Sve navedene odredbe doprinose boljoj zaštiti (ljudskih) prava osoba pod skrbništvom.

Članak 279.

Članak definira pravo na pritužbu na rad skrbnika i centra za socijalnu skrb. Pravo na pritužbu iz stavka 1. Prijedloga Obiteljskog zakona u odnosu na Obiteljski zakon 2003 proširuje se i na udruge koje se bave zaštitom i promicanjem prava osoba s invaliditetom, pružatelje usluga u sustavu socijalne skrbi te pravobranitelje. Ovakvom odredbom bolje se štite prava štićenika. U stavku 2. nameće se dužnost centru za socijalnu skrb da o poduzetim mjerama i osnovanosti pritužbe izvješćuje osobe iz stavka 1. ovoga članka te ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi, čime se osigurava kvalitetnija zaštita prava štićenika.

Članak 280.

Predmetni članak definira ovlast ministra nadležnog za poslove socijalne skrbi da pravilnikom propiše način vođenja očevidnika i spisa predmeta pod skrbništvom, način popisa i opisa njihove imovine te sadržaj i oblik anticipiranih naredbi.

Članci 281. i 282.

Predmetnim člancima uređuju se dužnost i pravo na uzdržavanja i načelo razmjernosti.

Članak 283.

Ovom se odredbom na jednom mjestu sustavno uređuje redoslijed osoba s pravom na uzdržavanje, kako je to s više odredaba na različitim mjestima uređeno Obiteljskim zakonom

iz 2003. g., pri čemu se izričito određuje da uzdržavanje djece ima prednost pred uzdržavanjem ostalih članova obitelji te da bračni i izvanbračni drugovi uzdržavanje ostvaruju najprije međusobno, a potom od ostalih srodnika. Ujedno se propisuje da baka i djed ostvaruju pravo na uzdržavanje najprije od svoje djece, a tek onda od svoje unučadi.

Članci 284. do 287.

Ovim člancima propisuje se uzdržavanje od strane više obveznika, promijenjene okolnosti u vezi s obvezom uzdržavanja, zabrana odricanja i pravo na naknadu za isplaćeno uzdržavanje. U članku 287. stavku 3. propisano je da je onaj roditelj koji je plaćao uzdržavanje u većem iznosu od onoga na koji je bio dužan zato što drugi roditelj nije plaćao uzdržavanje za dijete ovlašten tražiti naknadu toga isplaćenoga iznosa.

Članak 288.

Sadrži odredbe o uzdržavanju maloljetnog djeteta od strane roditelja te mećehe i očuha.

Članak 289.

Predmetni članak propisuje odredbe o uzdržavanju maloljetnoga djeteta za prošlo vrijeme. Stavkom 2. ovoga članka visina obveze uzdržavanja koja nije određena sudskom odlukom ili sporazumom veže za iznos koji se može odrediti prema članku 314. Prijedloga Obiteljskog zakona. O visini uzdržavanja za maloljetno dijete roditelj obveznik bi trebao imati informaciju već prigodom nastanka te obveze odnosno od dana kada roditelj i dijete više ne stanuju zajedno, a na temelju tablice koja će se svake godine objavljivati prema članku 314. stavak 4. Prijedloga Obiteljskog zakona.

Članak 290.

Predmetni članak sadrži odredbe o uzdržavanju punoljetnog djeteta. Predmetnim člankom određena je gornja dobna granica zdrava punoljetnoga djeteta koje se redovito školuje u odnosu na njegovo pravo na uzdržavanje, a to je navršena dvadeset i šesta godina života djeteta.

Članak 291.

Ovom se odredbom dodaje dužnost punoljetnoga djeteta koje prima uzdržavanje radi školovanja obavijestiti roditelje o redovnom ispunjavanju obveza najkasnije do 01. studenoga za svaku školsku, odnosno akademsku godinu.

Članak 292.

Predmetnim člankom propisuje se dužnost punoljetnog djeteta da uzdržava svoje roditelje, kao i uvjeti pod kojima se dijete ove obveze može osloboditi.

Članak 293.

Predmetnim člankom definira se uzdržavanje roditelja te maćehe i očuha.

Članak 294.

Ovom se odredbom punoljetno unuče obvezuje uzdržavati baku odnosno djeda ako baka odnosno djed nisu sposobni za rad, a nemaju dovoljno sredstava za život ili ih ne mogu ostvariti iz svoje imovine i ako su oni unuče uzdržavali ili se brinuli o njemu dulje vrijeme. Kako je temelj instituta uzdržavanja načelo solidarnosti, predlaže se uvesti recipročnu obvezu punoljetnoga unučeta da uzdržava baku i djeda ako oni to sami nisu u mogućnosti i ako su oni njega uzdržavali kada je to bilo potrebno.

Članak 295.

Ovom se odredbom predlaže uvođenje dodatnih kriterija prigodom određivanja uzdržavanja za bračne drugove po uzoru na načelo 2:4, Načela europskoga obiteljskog prava u vezi s razvodom i uzdržavanjem bivših bračnih drugova (Boele-Woelki, K. et al., Intersentia, Antwerp - Oxford, 2004., Principles of European Family Law Regarding Divorce and Maintenance Between Former Spouses).

Prema ovoj odredbi, kada sud određuje uzdržavanje za bivšega bračnog druga posebno treba uzeti u obzir:

- ostvarivanje skrbi o djeci i
- podjelu obiteljskih obveza za trajanja braka.

Članak 296.

Članak 296. stavak 1. propisuje da se uzdržavanje za bračne drugove određuje u redovitim mjesečnim obrocima i unaprijed.

Stavak 2. propisuje da sud može na zahtjev jednoga ili obaju bračnih drugova odrediti jednokratnu isplatu iznosa za uzdržavanje uzimajući u obzir okolnosti slučaja.

Ovom se odredbom uvodi mogućnost isplate jednokratnoga iznosa za uzdržavanje bračnih drugova, što se procjenjuje s obzirom na okolnosti slučaja po uzoru na načelo 2:5 Europskoga obiteljskog prava u vezi s razvodom i uzdržavanjem bivših bračnih drugova (Boele-Woelki, K. et al., Intersentia, Antwerp-Oxford, 2004., Principles of European Family Law Regarding Divorce and Maintenance Between Former Spouses).

Članci 297. do 301.

Predmetnim člancima uređuje se podnošenje zahtjeva za uzdržavanje, trajanje uzdržavanja, utjecaj okolnosti očite nepravde na obvezu uzdržavanja, prestanak uzdržavanja te pravo na povrat isplaćenoga uzdržavanja bračnog druga. Uzdržavanje bračnih drugova se u pravilu određuje na određeno vrijeme u trajanju do godine dana s mogućnošću produljenja obveze.

Uzor ovoj odredbi je načelo 2:8 Europskoga obiteljskog prava u vezi s razvodom i uzdržavanjem bivših bračnih drugova (Boele-Woelki, K. et al., Intersentia, Antwerp-Oxford, 2004., Principles of European Family Law Regarding Divorce and Maintenance Between

Former Spouses).

Članak 302.

Stavak 1. propisuje da bračni drugovi mogu sklopiti sporazum o uzdržavanju u slučaju razvoda braka.

Stavak 2. propisuje da sporazum o uzdržavanju bračnih drugova može sadržati sporazum o visini uzdržavanja, načinu ispunjavanja obveze te trajanje i prestanak obveze plaćanja uzdržavanja.

Stavak 3. propisuje da sporazum o uzdržavanju bračnih drugova mora biti u pisanom obliku i da može biti odobren u sudskom postupku kako bi stekao svojstvo ovršne isprave.

Ovom se odredbom uvodi mogućnost sporazumijevanja bračnih drugova o uzdržavanju nakon prestanka braka, pri čemu se određuje sadržaj sporazuma kao i pisana forma te odobrenje od strane suda prema načelu 2:10 Europskoga obiteljskog prava u vezi s razvodom i uzdržavanjem bivših bračnih drugova (Boele-Woelki, K. et al., Intersentia, Antwerp-Oxford, 2004., Principles of European Family Law Regarding Divorce and Maintenance Between Former Spouses).

Članci 303. do 305.

Predmetnim člancima uređuje se podnošenje zahtjeva za uzdržavanje izvanbračnog druga, primjena odredaba o načinu, trajanju, prestanku i odbijanju zahtjeva za uzdržavanje bračnih drugova i na izvanbračne drugove te uzdržavanje majke izvanbračnog djeteta.

Odredbom članka 305. stavka 3. Prijedloga Obiteljskog zakona propisano je da tražbina za uzdržavanje majke izvanbračnog djeteta prema ocu djeteta zastarijeva za vrijeme od jedne godine od dana nastanka obveze.

Članci 306. i 307.

Ovim člancima uređuju se opća pravila o određivanju uzdržavanja za buduće vrijeme i utvrđivanju visine iznosa za uzdržavanje.

Članak 308.

Stavak 1. propisuje da se uzdržavanje za dijete može tražiti u izvanparničnom pojednostavljenom postupku za određivanje uzdržavanja koji je uređen odredbama od članaka 474. do 477., a u skladu s tablicama za uzdržavanje iz članka 314. stavka 4. Prijedloga Obiteljskog Zakona.

Stavak 2. propisuje da u slučaju spora o potrebama djeteta ili mogućnostima obveznika uzdržavanja, kao i u slučaju kad se postupak pokreće protiv bake i djeda ili maćehe ili očuha, odluku donosi sud prema pravilima parničnoga postupka koja su propisana od članaka 423. do 432. Zakona.

O uzdržavanju djeteta odlučuje se (adhezijski) i u bračnom, maternitetskom odnosno paternitetskom sporu te u sporu o roditeljskoj skrbi.

Članak 309.

Ova je odredba propisuje da se uzdržavanje za dijete uvijek određuje u novčanom iznosu.

Članak 310.

Predmetni članak propisuje izjednačavanje svakodnevne skrbi o djetetu i novčanog uzdržavanja.

U stavku 3. propisano je da roditelji koji su se na temelju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi sporazumjeli da će provoditi podjednako vrijeme s djetetom, pa, u vezi s time, da se oba roditelja podjednako svakodnevno skrbe o djetetu, mogu novčano uzdržavanje za dijete urediti sporazumno u skladu s obiteljskim okolnostima odstupajući od iznosa prema tablici za uzdržavanje.

Ovo će biti iznimni slučajevi u kojima se roditelji mogu sporazumjeti da uzdržavanje bude određeno u skladu s njihovim obiteljskim prilikama, a ne u skladu s tablicama o uzdržavanju, što je sud dužan u svakom pojedinačnom slučaju ispitati. Naime, ako bi sporazum o uzdržavanju očito bio na štetu djeteta (npr. ako su imovinske prilike roditelja u očitom nerazmjeru ili se posumnja da je cilj podjednake raspodjele vremena s djetetom isključivo smanjenje uzdržavanja, a ne interes i dobrobit djeteta), sud će odbiti prijedlog za odobrenje takvoga sporazuma o uzdržavanju odnosno plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

Članak 311.

Stavak 1. propisuje da se ukupne materijalne potrebe djeteta koje se utvrđuju u parničnom postupku odnose na troškove stanovanja, prehrane, odijevanja, higijene, odgoja, obrazovanja i skrbi o djetetovu zdravlju.

Stavak 2. propisuje da se ukupne materijalne potrebe djeteta koje se utvrđuju u parničnom postupku, određuju prema životnomu standardu roditelja koji ima obvezu plaćanja uzdržavanja na temelju prava djeteta da prati standard svojega roditelja.

Članak 312.

Ova odredba odnosi se na dijete koje ima potrebu za pojačanom skrbi zbog zdravstvenoga stanja. Dijete koje će u pravilu biti dijete s trajnim posebnim potrebama može imati povećane materijalne potrebe ako mu je potrebna stalna pojačana skrb povezana sa zdravstvenim stanjem. Ova se okolnost mora uzeti u obzir prigodom određivanja uzdržavanja u parničnom sudskom postupku, pri čemu se o povećanim materijalnim potrebama djeteta roditelji mogu dogovoriti sporazumom (planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi).

Povećane materijalne potrebe mogu se odnositi i na zdravo dijete koje je, npr., iznimno nadareno u sportu, glazbi ili slično, međutim potrebe ovoga djeteta se utvrđuju se kao redovite

ukupne materijalne potrebe djeteta u skladu s mogućnostima roditelja u parničnom postupku prema članku 311. Prijedloga Obiteljskog zakona.

Članak 313.

Stavak 1. propisuje da se ukupne mogućnosti roditelja obveznika uzdržavanja u parničnom postupku utvrđuju prema prihodima i imovinskomu stanju roditelja koji ima obvezu plaćati uzdržavanje u vrijeme za koje se uzdržavanje traži.

Stavak 2. propisuje da je roditelj koji ima obvezu plaćati uzdržavanje za dijete dužan prikazati ukupne neto prihode u koje ulaze sva stalna i privremena novčana primanja.

Stavak 3. propisuje da je sud ovlašten po službenoj dužnosti određenih tijela te osoba tražiti podatke relevantne za određivanje uzdržavanja uz odgovarajuću primjenu Ovršnoga zakona.

Stavak 4. propisuje da je sud koji utvrđuje mogućnosti roditelja za uzdržavanje dužan uz prihode i imovinske prilike iz stavka 2. ovoga članka uzeti u obzir i sve druge mogućnosti stjecanja zarade u skladu s dobi, obrazovanjem i radnom sposobnošću roditelja.

Stavak 5. propisuje da se novčane obveze roditelja obveznika uzdržavanja uzimaju u obzir samo u iznimnim slučajevima ako traju dulje vrijeme i ako su nužne za zadovoljenje osnovnih životnih potreba (npr. dugoročni kredit za kupnju nekretnine u kojoj dijete stanuje - obiteljskog doma).

Članak 314.

Stavci 1. i 2. propisuju minimalne novčane iznose za uzdržavanje djeteta.

Stavak 3. propisuje zakonske osnove za određivanje iznosa za uzdržavanje nižega od zakonskoga minimuma (ne manje od jedne polovice):

- ako je obveznik uzdržavanja dužan uzdržavati više djece, ili
- ako dijete svom uzdržavanju doprinosi vlastitim prihodima.

Stavak 4. propisuje da će ministar nadležan za poslove socijalne skrbi odlukom objaviti jednom godišnje, a najkasnije do 1. travnja tekuće godine, tablice o prosječnim potrebama djeteta u skladu s dobi djeteta, prihodima roditelja obveznika uzdržavanja prema platnim razredima i prosječnim troškovima života u Republici Hrvatskoj.

Članak 315.

Stavak 1. propisuje da u slučajevima u kojima roditelj koji ne stanuje s djetetom ima prihode veće od prihoda iz najvišega platnoga razreda prema tablicama za uzdržavanje sud može zbog posebno opravdanih okolnosti odrediti iznos za uzdržavanje viši od najvišega iznosa predviđena tablicama, vodeći računa o tome da uzdržavanje djeteta ne smije povećati životni standard drugoga roditelja.

Stavak 2. propisuje da u slučajevima u kojima roditelji koji su razvedeni i dalje žive zajedno s djetetom sud može, s obzirom na okolnosti slučaja, donijeti odluku prema kojoj se roditelji

zajednički svakodnevno skrbe o djetetu, a materijalne potrebe djeteta zadovoljavaju u skladu s prihodima svakog od njih, sve dok se okolnosti ne promijene.

Članak 316.

Stavak 1. propisuje da su oba roditelja, svaki prema svojim mogućnostima, dužna plaćati uzdržavanje za maloljetno dijete ako dijete ne stanuje s njima i ako se niti jedno od njih svakodnevno ne skrbi o djetetu.

Stavak 2. propisuje da su oba roditelja, svaki prema svojim mogućnostima, dužna plaćati uzdržavanje za punoljetno dijete, s tim što se roditelju s kojim dijete stanuje u iznos uzdržavanja uračunavaju troškovi stanovanja.

Članak 317.

Stavak 1. propisuje da odluku o uzdržavanju sud donosi u parničnom postupku nakon što je utvrdio ukupne materijalne potrebe djeteta i ukupne imovinske mogućnosti roditelja, pri čemu tablice o prosječnim potrebama djeteta iz članka 314. Zakona služe kao orijentacijski kriterij.

Stavak 2. propisuje da će odluku o uzdržavanju djeteta sud dostaviti centru za socijalnu skrb prebivališta djeteta.

Članci 318. i 319.

Članci uređuju ovlasti i dužnosti centra za socijalnu skrb da vodi očevidnik obveznika uzdržavanja maloljetne djece te se propisuje sadržaj obavijesti te upozorenja centra za socijalnu skrb u vezi s uzdržavanjem maloljetnoga djeteta.

Članak 320.

Stavak 1. određuje obvezno savjetovanje kao postupak koji je u određenim Zakonom propisanim slučajevima obavezan, a to su:

- obvezno savjetovanje prije razvoda braka i
- obvezno savjetovanje prije pokretanja ostalih obiteljskih postupaka u vezi s osobnim pravima djeteta (npr. u vezi s prekidom izvanbračne zajednice).

Stavak 2. određuje obiteljsku medijaciju kao postupak u kojemu članovi obitelji sudjeluju dobrovoljno.

Stavak 3. propisuje da je iznimno od stavka 2. obavezan prvi sastanak obiteljske medijacije prije pokretanja postupka radi razvoda braka.

Članak 321.

Stavak 1. određuje obvezno savjetovanje kao jedan oblik pomoći države (posredstvom stručnih radnika centra za socijalnu skrb) da se članove obitelji informiraju o prednosti sporazumnoga odlučivanja o obiteljskim odnosima, vodeći posebnu brigu o zaštiti obiteljskih odnosa u kojima sudjeluje dijete, a po potrebi i pružanja pomoći pri postizanju sporazuma kada ne postoji spor među članovima obitelji. Daljnji sadržaj obaveznoga savjetovanja jest

informiranje članova obitelji o mogućim načinima rješavanja obiteljskih sporova, tj. o postupku obiteljske medijacije, kao i o pravnim posljedicama nepostizanja sporazuma te o neodzivanju nalogu za sudjelovanje u prvom sastanku obiteljske medijacije prije razvoda braka, odnosno o pravnim posljedicama rješavanja obiteljskih sporova u vezi s djecom u sudskom postupku.

Stavak 2. propisuje nadležnost stručnoga tima centra za socijalnu skrb prema djetetovu prebivalištu odnosno boravištu ili prema zadnjemu zajedničkomu prebivalištu odnosno boravištu bračnih ili izvanbračnih drugova za provođenje obveznoga savjetovanja.

Stavak 3. propisuje da se obvezno savjetovanje ne provodi prije pokretanja postupka ovrhe i postupka osiguranja.

Stavak 4. propisuje da u postupku obveznoga savjetovanja sudjeluju članovi obitelji osobno i bez punomoćnika.

Članak 322.

Ova odredba propisuje da se obvezno savjetovanje provodi: a) prije razvoda braka u kojem postoje zajedničko maloljetno dijete i b) prije pokretanja ostalih obiteljskih sudskih postupaka u vezi s ostvarivanjem roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom koji se pokreću kada postoji spor među članovima obitelji. Sukladno predmetnom članku ne postoji obveza bračnih drugova koji nemaju maloljetne djece, a žele se razvesti tužbom, na sudjelovanje u postupku obveznoga savjetovanja.

Na obvezno savjetovanje prije pokretanja postupka radi uređenja ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom u slučaju prestanka životne zajednice njegovih roditelja primjenjuju se na odgovarajući način odredbe zakona o obveznom savjetovanju prije pokretanja postupka radi razvoda braka u kojem postoji zajedničko maloljetno dijete.

Članak 323.

Stavak 1. propisuje da se postupak obveznoga savjetovanja pokreće na zahtjev stranke u pisanom obliku ili usmeno na zapisnik.

Stavak 2. propisuje da je centar za socijalnu skrb dužan nakon primitka zahtjeva za provođenje obveznoga savjetovanja zakazati sastanak i pozvati stranke strankama.

Stavak 3. propisuje da centar za socijalnu skrb može zakazati i provesti odvojene razgovore sa strankama ako procijeni da u okolnostima konkretnoga slučaja zajednički sastanak ne bi bio svrhovit, kao i ako to stranke iz opravdanih razloga zahtijevaju (npr. u slučaju navoda o obiteljskom nasilju).

Članak 324.

Stavak 1. propisuje sadržaj izvješća o provedenu obveznom savjetovanju koje mora sadržati sljedeće podatke:

1. tko je sudjelovao u postupku,

2. spremnost na sporazumno rješavanje spora za svaku stranku,
3. spremnost na sudjelovanje u obiteljskoj medijaciji,
4. tko namjerava pokrenuti sudski postupak,
5. jesu li bračni drugovi upoznati s pravnim posljedicama nepostizanja sporazumnoga plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi prema članku 327. ovoga Zakona, i
6. tvrdnje o obiteljskom nasilju, ako se navode, te ocjena o mogućnosti ravnopravnog sudjelovanja stranaka u postupku obiteljske medijacije.

Stavak 2. propisuje da se izvješće o obveznom savjetovanju dostavlja strankama po pravilima o osobnoj dostavi u roku od šezdeset dana od dana primitka zahtjeva za provođenje obveznoga savjetovanja prije razvoda braka, odnosno trideset dana od dana primitka zahtjeva za obvezno savjetovanje prije pokretanja postupaka u vezi s roditeljskom skrbi i osobnih odnosima s djetetom.

Stavak 3. propisuje da izvješće vrijedi šest mjeseci od dana kada je okončano obvezno savjetovanje.

Stavak 4. propisuje da će ministar nadležan za poslove socijalne skrbi pravilnikom propisati osnovne elemente koje mora sadržavati izvješće o obveznom savjetovanju kao i način provođenja obveznog savjetovanja te dužnosti članova stručnog tima u provođenju obveznog savjetovanja.

Članak 325.

Ova odredba u stavku 1. propisuje obveze centra za socijalnu skrb u postupku obveznoga savjetovanja prije razvoda braka:

1. upoznavanje bračnih drugova o mogućnosti bračnog savjetovanja,
2. upoznavanje bračnih drugova o pravnim i psihosocijalnim posljedicama razvoda braka u odnosu na bračne drugove i djecu,
3. upućivanje bračnih drugova da su dužni voditi računa o djetetovoj dobrobiti prigodom uređenja spornih obiteljskih odnosa,
4. upoznavanje bračnih drugova sa sadržajem plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i pružanje pomoći ako to zahtijevaju,
5. upoznavanje s prednostima obiteljske medijacije i informiranje bračnih drugova o dostupnim obiteljskim medijatorima,
6. informiranje bračnih drugova o obvezi odaziva prvom sastanku obiteljske medijacije, ako nema sporazuma, te
7. upoznavanje bračnih drugova sa sudskim postupkom razvoda braka bez plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi prema članku 327. ovoga Zakona.

U stavku 2. propisuje se sadržaj obveznoga savjetovanja u okolnostima obiteljskog nasilja i potrebe izricanja mjera za zaštitu djeteta. U takvim slučajevima i ovisno o okolnostima slučaja sadržaj obveznoga savjetovanja ne odnosi se na informiranje bračnih drugova na bračno savjetovanje, upoznavanje bračnih drugova sa sadržajem plana o zajedničkoj

roditeljskoj skrbi i upoznavanje s prednostima obiteljske medijacije.

Stavkom 3. predviđa se mogućnost da u postupku savjetovanja i djeteta izrazi svoje mišljenje

Važnost obveznog savjetovanja je u tome što ono ima elemente edukacije kako u području prava, tako i u području psihologije. Istraživanja u području psihologije pokazuju da intervencije koje usporavaju ili preusmjeravaju misli koje potiču osjećaj neprijateljstva mogu ovaj osjećaj držati pod kontrolom ako su poduzete u stadiju pogoršanja partnerskih odnosa koji stoje u rasponu od početnoga do srednjega. To znači da bračne drugove valja što prije informirati o posljedicama koje stres i negativne emocije u vrijeme razvoda mogu uzrokovati, tako da postoji veća šansa da će se te posljedice ublažiti ili izbjeći. Rana intervencija ujedno može zaustaviti prevladavanje negativnih emocija bračnih drugova, zbog čega je nužna kvalitetna edukacija prije pokretanja sudskoga postupka za razvod braka.

Obvezno savjetovanje (zajedno s obiteljskom medijacijom) znači nastojanje društva da pomogne roditeljima u vrijeme razvoda da uspješno organiziraju ostvarivanje roditeljske skrbi u kriznom prijelaznom razdoblju, premda odgovornost za ostvarivanje roditeljske skrbi i dalje ostaje na strani roditelja. Roditelji u postupku obveznoga savjetovanja moraju imati priliku upoznati se s obiteljsko-pravnim sustavom koji uređuje razvod i roditeljsku skrb nakon razvoda (u postupku obveznoga savjetovanja) te priliku unaprijediti svoje ponašanje i komunikaciju (u postupku obiteljske medijacije). Andrew I. Schepard, *Children, Courts, and Custody, Interdisciplinary Models for Divorcing Families*, Cambridge University Press, New York, 2004.

Navedeno obrazloženje u kontekstu Prijedloga obiteljskog zakona odnosi se na sustav obveznoga savjetovanja i obiteljske medijacije zajedno, što predstavlja sustavnu ranu intervenciju u partnerske odnose prije sudskoga postupka razvoda braka. Na taj način se na zakonskoj razini nastoji što prije intervenirati u bračne odnose kako bi se bračni drugovi usmjerili prema sporazumu prije pokretanja sudskoga postupka u kojemu bračni drugovi po izostanku sporazuma nužno zauzimaju suprotne pozicije u "pravnoj bitci" za pravnu zaštitu vlastitih pravnih interesa.

S druge strane, za razliku od ranijih propisa, prema kojima bračni drugovi prvo dolaze na sud radi razvoda, gdje njihovi odnosi često eskaliraju, tako da je mogućnost sporazuma i eventualnoga pomirenja, pa i odustanka od razvoda značajno umanjena, prema Prijedlogu Obiteljskog zakona ostavlja im se određeno vrijeme (obiteljsko savjetovanje, bračno savjetovalište kao i obiteljska medijacija) u kojem se njihovi odnosi mogu poboljšati bez obzira hoće li pokrenuti postupak za razvod braka ili ne.

Rješenje iz stavka 2. ovoga članka uzima u obzir razvode brakova u kojima postoji obiteljsko nasilje i kršenje prava djeteta od strane roditelja, u kojim okolnostima je nužno zaštititi žrtvu i djeteta, kao i okolnosti kada su jedan ili oba bračna druga lišeni poslovne sposobnosti, a nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka niti uz stručnu pomoć, nesposobni su za rasuđivanje te ako je jednom bračnom drugu nepoznato prebivalište odnosno boravište.

Članak 326.

Ova odredba propisuje da se obvezno savjetovanje prije razvoda braka ne provodi u odnosu na:

1. bračnog druga ili oba bračna druga lišena poslovne sposobnosti ako nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka niti uz stručnu pomoć,
2. jednoga ili oba bračna druga ako su nesposobni za rasuđivanje, ili
3. u odnosu na bračnog druga kojem je nepoznato prebivalište i boravište

Članak 327.

Stavak 1. propisuje ako roditelji ne postignu plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi da će im centar za socijalnu skrb savjetovati sudjelovanje u obiteljskoj medijaciji i pomoći im da stupe u kontakt s dostupnim obiteljskim medijatorom, osim u slučajevima:

1. kada prema procjeni stručnog tima centra za socijalnu skrb ili obiteljskog medijatora radi obiteljskog nasilja nije moguće ravnopravno sudjelovanje bračnih drugova u postupku medijacije,
2. ako su jedan ili oba bračna druga lišeni poslovne sposobnosti, a nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka niti uz stručnu pomoć,
3. ako su jedan ili oba bračna druga nesposobni za rasuđivanje, i
4. ako su prebivalište i boravište bračnog druga nepoznati.

Stavak 2. propisuje postupanje suda ako roditelji nisu postigli plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi sud će:

1. donijeti odluku s kojim će roditeljem dijete stanovati i odluke o roditeljskoj skrbi, o ostvarivanju osobnih odnosa s drugim roditeljem i uzdržavanju djeteta,
2. utvrditi mišljenje djeteta,
3. djetetu imenovati posebnoga skrbnika.

Sud može odrediti da troškove posebnoga skrbnika djeteta plaćaju roditelji.

Članak 328.

Ovom se odredbom nalaže centru za socijalnu skrb odnosno stručnim radnicima koji provode obvezno savjetovanje po službenoj dužnosti da poduzmu mjere za zaštitu osobnih prava djeteta odnosno bez odgode pokrenu odgovarajući postupak prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji ako procijene da su u obitelji ugrožena prava i dobrobit djeteta ili ako posumnjaju na obiteljsko nasilje.

Bez obzira na eventualni stav žrtve obiteljskog nasilja (izvan/bračnog druga), ovim Prijedlogom Obiteljskog zakona se obvezuje centar za socijalnu skrb da pokrene postupak za zaštitu od obiteljskog nasilja ako se u obitelji nalaze djeca. Dužnost je svih da zaštite djecu od ugrožavanja njihovih prava i dobrobiti, a u okolnostima obiteljskog nasilja nad izvan/ bračnim drugom, djeca su također žrtve obiteljskog nasilja.

Članak 329.

Stavak 1. propisuje da su roditelji i drugi članovi obitelji dužni prije pokretanja sudskih postupaka u vezi s ostvarivanjem roditeljske skrbi i osobnih odnosa u vezi s djetetom

pokrenuti i sudjelovati u postupku obveznoga savjetovanja pred centrom za socijalnu skrb.

Radi se o postupcima u kojima se odlučuje o:

- medicinskim postupcima na djetetu sukladno članku 88. stavku 3. ovoga Zakona,
- školovanju djeteta sukladno članku 94. stavku 6. ovoga Zakona,
- odobravanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi sukladno članku 106. ovoga Zakona ili sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom sukladno članku 122. ovoga Zakona, osim ako se radi o izmjeni plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa sukladno članku 469. stavku 2. ovoga Zakona,
- ostvarivanju roditeljske skrbi sukladno članku 105. ovoga Zakona,
- zastupanju djeteta u vezi s njegovim bitnim osobnim pravima sukladno članku 100. stavku 1. i članku 108. stavku 3. ovoga Zakona,
- sporu između maloljetnog roditelja ili roditelja lišenog poslovne sposobnosti i djetetovog skrbnika, odnosno drugog roditelja u vezi s djetetovim bitnim osobnim pravima sukladno članku 100. stavku 1. i članku 108. stavku 3. ovoga Zakona dok traje mirovanje roditeljske skrbi iz članka 114. ovoga Zakona,
- ostvarivanju prava na informacije o bitnim okolnostima vezanim uz osobna prava djeteta sukladno članku 111. i članku 112. stavku 4. ovoga Zakona i
- ostvarivanju, ograničavanju ili zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom sukladno članku 119., članku 120. i članku 123. ovoga Zakona.

Stavak 2. propisuje da se djetetu može u provođenju obveznog savjetovanja omogućiti izražavanje mišljenja uz pristanak njegovih roditelja.

Stavak 3. propisuje da obveza iz stavka 1. ne postoji ako među strankama postoji sporazum u vezi s promjenom postojeće sudske odluke ili sporazuma.

Stavak 4. propisuje da se obvezno savjetovanje ne provodi u odnosu na osobu iz stavka 1. ovoga članka lišenu poslovne sposobnosti, koja nije u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka niti uz stručnu pomoć, nesposobnu za rasuđivanje ili osobu nepoznatog prebivališta i boravišta.

Članak 330.

Članak 330. propisuje posebne ciljeve obveznoga savjetovanja prije pokretanja sudskih postupaka o roditeljskoj skrbi i osobnih odnosa s djetetom, i to:

4. upoznavanje članova obitelji na dužnost vođenja računa o djetetovoj dobrobiti prigodom uređenja spornih obiteljskih odnosa,
5. upoznavanje članova obitelji o negativnim učincima obiteljskog konflikta na dijete i prednostima sporazumnoga uređenja obiteljskih odnosa te dužnosti članova obitelji govoriti s djetetom i uzeti u obzir njegovo mišljenje,
6. upoznavanje članova obitelji o mogućnosti rješavanja spora u obiteljskoj medijaciji.

Članak 331.

Stavak 1. određuje obiteljsku medijaciju kao postupak u kojem stranke nastoje sporazumno riješiti spor iz obiteljskih odnosa uz pomoć jednoga ili više obiteljskih medijatora.

Stavak 2. određuje obiteljskog medijatora kao nepristranu osobu koja je upisana u registar obiteljskih medijatora koji se vodi u ministarstvu nadležnom za poslove socijalne skrbi. Obiteljski medijator mora biti posebno educiran za provođenje obiteljske medijacije.

Stavak 3. propisuje glavnu svrhu postupka obiteljske medijacije a to je postizanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i drugih sporazuma u vezi s djecom, kao i u vezi s drugim spornim obiteljsko-pravnim pitanjima.

Uvođenje obiteljske medijacije u obiteljsko-pravni sustav temelji se na iskustvima koja su pokazala da su tri temeljne prednosti obiteljske medijacije za većinu obitelji, (osim one obitelji u kojima postoje elementi obiteljskog nasilja) slijedeće:

1. povećava se osjećaj autonomnoga odlučivanja i sposobnosti komunikacije sudionika obiteljske medijacije odnosno članova obitelji koji su u konfliktnim odnosima,
2. promiče se najbolji interes i dobrobit djeteta koji se temelje na smanjivanju konflikata i postizanju sporazuma,
3. smanjuju se financijski troškovi i emocionalni stres koji nužno prate sudske postupke u kojima se rješavaju obiteljski sporovi.

Andrew I. Schepard, *Children, Courts, and Custody, Interdisciplinary Models for Divorcing Families*, Cambridge University Press, New York, 2004.

Članak 332.

Ova odredba propisuje da se obiteljska medijacija ne provodi u slučajevima kada prema procjeni stručnog tima centra za socijalnu skrb radi obiteljskog nasilja nije moguće ravnopravno sudjelovanje bračnih drugova u postupku medijacije, ako su jedan ili oba bračna druga lišeni poslovne sposobnosti, a nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka niti uz stručnu pomoć, ako su jedan ili oba bračna druga obitelji nesposobni za rasuđivanje i ako bračni drug ima nepoznato prebivalište i boravište.

Članak 333.

Ovom odredbom se propisuje odgovarajuća primjena odredaba propisa kojim se uređuje mirenje na obiteljsku medijaciju, osim ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.

Članak 334.

Članak propisuje da se obiteljska medijacija može provoditi neovisno o sudskom postupku, a to znači prije pokretanja sudskoga postupka, za vrijeme njegova trajanja ili nakon svršetka sudskoga postupka.

Članak 335.

Stavak 1. propisuje da su obiteljski medijator i druge osobe uključene u postupak obiteljske medijacije dužne čuvati povjerljive informacije i podatke za koje su doznale tijekom postupka obiteljske medijacije u odnosu na treće osobe, osim:

1. ako je priopćenje informacija nužno za provedbu ili ovrhu sporazuma,
2. ako je priopćenje informacija nužno radi zaštite djeteta čija je dobrobit ugrožena ili radi uklanjanja opasnosti od teške psihičke ili fizičke povrede cjelovitosti osobe.

Stavak 2. propisuje da je obiteljski medijator dužan stranke uputiti u opseg načela povjerljivosti u skladu sa stavkom 1. ovoga članka.

Članak 336.

Stavak 1. obvezuje obiteljskog medijatora da vodi računa da stranke razumiju sadržaj plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili drugi sporazum te da ih uputi na mogućnost provjere sporazuma od strane drugoga stručnjaka (odvjetnika, pravnoga savjetnika, socijalnoga radnika i slično).

Stavak 2. propisuje da plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili drugi sporazumi postignuti u postupku obiteljske medijacije moraju biti u pisanom obliku i potpisani od svih stranaka.

Stavak 3. određuje da plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili drugi sporazum postignut u postupku obiteljske medijacije može postati ovršna isprava samo ako ga stranke podnesu sudu radi provjere sadržaja i donošenja rješenja o odobravanju sporazuma.

Članak 337.

Stavak 1. propisuje obvezu obiteljskog medijatora kada stranke nisu postigle sporazum o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi odnosno o drugom spornom obiteljskom odnosu da u izvješće o obustavljanju postupka obiteljske medijacije navede jesu li stranke u postupku obiteljske medijacije aktivno sudjelovale.

Stavak 2. propisuje obvezu obiteljskog medijatora da uruči strankama sudionicima izvješće o obustavi obiteljske medijacije.

Stavak 3. propisuje obvezu obiteljskog medijatora izvješće o obustavi obiteljske medijacije dostaviti sudu koji je zastao s postupkom radi provođenja obiteljske medijacije.

Članak 338.

Stavak 1. propisuje da će sud na prijedlog stranaka zastati sa sudskim postupkom i ostaviti rok od tri mjeseca u kojem stranke mogu pokušati sporazumno riješiti spor u postupku obiteljske medijacije.

Stavak 2. propisuje da sud može strankama predložiti rješavanje spora u postupku obiteljske medijacije. U tom će slučaju zastati s postupkom i ostaviti rok od 3 mjeseca za provođenje obiteljske medijacije.

Stavak 3. propisuje da će sud nastaviti sa sudskim postupkom nakon isteka tri mjeseca ili prije ako to stranke predlože.

Stavak 4. propisuje da je sud dužan prigodom odlučivanja o provođenju obiteljske medijacije za trajanja sudskoga postupka procijeniti je li to prikladno s obzirom na potrebu žurnoga

postupanja u predmetima u kojima se odlučuje o pravima i interesima djeteta.

Članak 339.

Stavak 1. propisuje da obiteljski medijator u postupku obiteljske medijacije mora informirati sudionike da u prvom redu imaju voditi računa o dobrobiti djeteta.

Stavak 2. propisuje da obiteljski medijator može u postupku obiteljske medijacije omogućiti djetetu da izrazi svoje mišljenje uz pristanak oba roditelja.

Članak 340.

Osoba koja je provodila obiteljsku medijaciju ne smije sudjelovati u izradi stručnoga mišljenja, obiteljske procjene ili izvješća za potrebe sudskog postupka, niti smije sudjelovati na drugi način u sudskom postupku u kojem se odlučuje o sporu među strankama obiteljske medijacije, osim u slučajevima iz članka 335. stavak 1. ovoga Zakona.

Članak 341.

Ova odredba propisuje da registar obiteljskih medijatora vodi ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi te da se obiteljski medijatori u registar upisuju temeljem rješenja ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi, a po utvrđivanju da ispunjavaju uvjete propisane pravilnikom. Registar obiteljskih medijatora je javan.

Na rješenje o ispunjavanju uvjeta nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

Također je propisano da će sadržaj i način vođenja registra obiteljskih medijatora pravilnikom propisati ministar nadležan za poslove socijalne skrbi.

Članak 342.

Ovim člankom propisuje se da je obiteljski medijator dužan educirati se o teorijskim i praktičnim aspektima obiteljske medijacije, što obuhvaća poznavanje načela medijacije i njezina tijeka, tehnike pregovaranja i komunikacije, poznavanje dinamike obiteljskih odnosa i faza razvoja djeteta, poznavanje ovoga Zakona, a posebice prava djeteta te praktične vježbe, simulaciju i superviziju postupka.

Obiteljski medijator prema ovome članku također je dužan kontinuirano se educirati u skladu s pravilnikom o obiteljskoj medijaciji iz članka 344. ovoga Zakona.

Članak 343.

Ova odredba određuje da se troškovi obiteljske medijacije ne plaćaju ako se medijacija provodi u sustavu socijalne skrbi.

Članak 344.

Ova odredba propisuje da će ministar nadležan za poslove socijalne skrbi donijeti pravilnik kojim se uređuju te prostorne uvjete i način provođenja obiteljske medijacije u sustavu

socijalne skrbi.

Članak 345.

Odredba propisuje područje primjene ovog dijela zakona. U odnosu na Obiteljski zakon iz 2003. g. u prvom stavku ovoga članka izmijenjena je formulacija stvari u kojima se postupa prema pravilima Obiteljskog zakona. U novoj formulaciji brisani su izrazi bračne i druge stvari budući da su obiteljske stvari viši rodni pojam koji obuhvaća bračne stvari, ali i stvari očinstva i materinstva, te stvari koje se odnose na djecu. Budući da je postupak radi lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti uređen Prijedlogom Obiteljskog zakona, uz izraz "obiteljske stvari" u ovom stavku koristi se i izraz „statusne stvari”.

Stavkom 2. Prijedloga Obiteljskog zakona određuju se obiteljske stvari. Obiteljske stvari su bračne stvari, maternitetske i paternitetske stvari, stvari koje se tiču roditeljske skrbi, uzdržavanja i druge obiteljske stvari.

Stavak 3. jasno definira statusne stvari. Statusne stvari su bračne stvari, maternitetske i paternitetske stvari te stvari lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti.

Članak 346.

U ovom članku propisuje se supsidijarna primjena Zakona o parničnom postupku (Narodne novine, broj 26/91, 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 43/13, u daljnjem tekstu: ZPP) te Ovršnoga zakona (Narodne novine, broj 112/12 i 25/13 - Zakon o izmjenama i dopunama zakona o parničnom postupku, u daljnjem tekstu: OZ) na posebne obiteljske sudske postupke. Različito od uređenja prema Obiteljskom zakonu 2003, novo uređenje sadrži poseban odjeljak o načelima postupka. U ovom odjeljku sadržane su odredbe o načelima prema kojima se postupci regulirani Prijedlogom ovoga zakona razlikuju od redovnoga (parničnoga) postupka.

Članak 347.

Obiteljski zakon iz 2003. uređuje načelo žurnosti kroz odredbe triju članaka (članak 265., članak 266., članak 266.a). Odredbama članaka 265. i 266. propisani su rokovi za zakazivanje prvoga ročišta u postupcima pred sudom te rokovi za donošenje i otpremanje drugostupanjske odluke u tim postupcima.

Ovom je odredbom Prijedloga Obiteljskog zakona deklarirana žurnost postupaka u obiteljskim stvarima u kojima se odlučuje o pravima djece. Pritom su izdvojene određene obiteljske stvari kao osobito hitne. Postupci o privremenim mjerama i ovrsi radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom kao i radi predaje djeteta jesu osobito hitni postupci. Odluka u postupcima o privremenim mjerama i ovrsi radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom kao i radi predaje djeteta mora se donijeti i otpremiti u roku od trideset dana od dana pokretanja postupka, dok u ostalim postupcima u kojima se odlučuje o pravima djeteta prvo ročište mora se održati u roku od petnaest dana od dana pokretanja postupka, osim ako je ovim Zakonom drugačije određeno. Ako se odluka donosi bez održavanja ročišta, mora se donijeti i otpremiti u roku od petnaest dana od dana pokretanja

postupka. Prekoračenje roka je dopušteno samo zbog izrazito važnih razloga. O prekoračenju roka u postupcima radi predaje djeteta te ovrhe radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa sudac je dužan izvijestiti predsjednika suda.

U postupcima koji su uređeni ovim Zakonom drugostupanjski sud mora donijeti i otpremiti odluku u roku od trideset dana od dana primitka žalbe.

Članak 348.

Predmetnim člankom propisano je daje sud dužan tijekom postupka paziti da se zaštite prava i interesi djece, osoba s duševnim smetnjama ili osoba koje se iz drugih razloga nisu sposobne same brinuti o sebi i o svojim pravima i interesima, s time da je umjesto izraza osobe s duševnim smetnjama prihvaćen izraz osobe s invaliditetom.

Citirane su odredbe članka 348. Prijedloga zakona nazvane "Načelom socijalnosti", prihvaćajući time naziv koji se ustalio u hrvatskoj doktrini. Također, propisano je da ako sud tijekom postupka posumnja da stranka nije sposobna sama se brinuti o svojim pravima i interesima i da bi je zbog toga trebalo lišiti poslovne sposobnosti i postaviti joj skrbnika, izvijestit će o tome centar za socijalnu skrb radi pokretanja odgovarajućega postupka.

U Prijedlogu Obiteljskog zakona određeno da će sud o potrebi pokretanja postupka radi lišenja poslovne sposobnosti obavijestiti centar za socijalnu skrb.

Članak 349.

Prijedlogom Obiteljskog zakona, po uzoru na germansko uređenje ovoga područja, jasno su razdvojene statusne stvari od stvari koje se tiču djeteta odnosno stvari u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima te mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. Posljedično, Prijedlog Obiteljskog zakona u ovom članku isključuje i materijalne procesne dispozicije u stvarima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. Stoga sud ne može donijeti presudu na temelju priznanja te presudu na temelju odricanja u statusnim stvarima, stvarima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima te mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. U tim se stvarima, također, ne mogu donijeti presude zbog ogluhe i zbog izostanka.

U postupcima radi uzdržavanja djeteta, prema novom uređenju, stranke se u postupku pred sudom mogu odreći svojega zahtjeva te priznati zahtjev protivne stranke. Stoga se u tim postupcima mogu donijeti presuda na temelju odricanja te na temelju priznanja, neovisno o tome u kojoj se procesnoj ulozi nalazi dijete.

Novim je uređenjem, dakle, dopušteno i zastupanom djetetu poduzimanje materijalnih dispozicija u postupcima u sporovima o uzdržavanju, uz opća kontrolna ovlaštenja suda. Usvajanjem takva rješenja postiže se pragmatičan kompromis - amortizira se otpor protivnika i doprinosi se procesnoj ravnoteži stranaka u postupku. U prilog tome govore i razlozi postupnosti. Zadržano je prijašnje rješenje prema kojemu se u postupcima radi uzdržavanja može sklopiti sudska nagodba.

Članak 350.

Predmetnim člankom definira se istražno načelo u postupcima u obiteljskim stvarima, na način da je sud ovlašten utvrđivati i činjenice koje stranke nisu iznijele, a može odlučiti da se dokazuju i činjenice koje su stranke priznale u postupku.

Članak 351.

Člankom je propisano da je u postupcima u kojima se odlučuje o statusnim stvarima javnost isključena. Prijedlogom zakona, po uzoru na germansko uređenje ovoga područja, jasno su razdvojene statusne stvari od stvari koje se tiču djeteta odnosno stvari u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima te mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. Posljedično, Prijedlog zakona u ovom članku isključuje i javnost u stvarima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. Javnost je Prijedlogom zakona isključena i u stvarima uzdržavanju djeteta, po uzoru na austrijsko i njemačko uređenje.

Članak 352.

Člankom je propisano da u postupcima iz članka 345. ovoga Zakona odlučuju suci prvostupanjskog suda koji su godišnjim rasporedom poslova određeni za odlučivanje u obiteljskim i drugim stvarima koje se uređuju ovim Zakonom.

Članak 353.

Članak propisuje da centar za socijalnu skrb u postupku sudjeluje samo kao stranka, zakonski zastupnik djeteta te pomoćno tijelo suda.

Prijedlogom Obiteljskog zakona napuštena je dvostruka uloga centra za socijalnu skrb kao umješača u postupcima u kojima se odlučuje o pravima i dužnostima u odnosima roditelja i maloljetne djece ili punoljetnih osoba koje nisu u stanju same skrbiti se o svojim pravima i interesima (obvezatna intervencija), odnosno kao umješača kada je to potrebno radi zaštite prava i interesa stranke koja se nije sposobna sama o njima brinuti, a osobito radi zaštite prava i interesa maloljetnoga djeteta ili punoljetnoga djeteta nad kojime roditelji ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti (fakultativna intervencija). Razlog tome je što je dosadašnja praksa pokazala da se centar za socijalnu skrb uopće nije služio ovlaštenjima koje je imao kao umješač, odnosno da se komunikacija među sudovima i centrima za socijalnu skrb svodila samo na dostavu podnesaka. Centar za socijalnu skrb nije se odzivao pozivima suda na sudjelovanje u postupku, čime je dolazilo do odugovlačenja postupaka u obiteljskim stvarima.

Budući da se uloga centra za socijalnu skrb kao umješača u postupku u obiteljskim stvarima nije u potpunosti ostvarila, prema novomu uređenju centar za socijalnu skrb u postupku sudjeluje samo kao stranka, zakonski zastupnik djeteta te pomoćno tijelo suda.

Članak 354.

Ovim člankom, u stavku 1. se propisuje da centar za socijalnu skrb ima položaj stranke kada

pokreće one postupke na čije je pokretanje prema Zakonu ovlašten.

Radi jasnoće ovlasti i dužnosti centra za socijalnu skrb na području obiteljsko-pravne zaštite, stavkom 2. ovoga članka pobrojeni su postupci koje je centar za socijalnu skrb ovlašten pokrenuti prema odredbama Prijedloga ovoga Zakona. Centar za socijalnu skrb imat će položaj stranke i u onim slučajevima kada ga na temelju Prijedloga ovoga Zakona treba uključiti u postupak. Tu spadaju oni izvanparnični postupci koje centar za socijalnu skrb neće pokretati iako je na to ovlašten, a u njima mora sudjelovati (mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta).

Iako je uloga stranke u redovnom građanskom parničnom (i izvanparničnom) postupku propisana ZPP-om, u Prijedlogu Obiteljskog zakona propisuju se ovlasti i dužnosti centra za socijalnu skrb kao stranke radi jasnoće njegova položaja u postupku u obiteljskim i drugim stvarima uređenim Zakonom.

Članak 355.

Prema Konvenciji o ostvarivanju prava djeteta, države moraju osigurati zastupanje djeteta u svim postupcima u kojima se odlučuje o njegovim pravima i interesima. U okviru posebnih postupaka radi utvrđivanja očinstva i radi uzdržavanja djeteta propisat će se detaljnije položaj centra za socijalnu skrb kao zakonskoga zastupnika djeteta, odnosno njegove ovlasti i dužnosti u postupku, kao i ovlasti i dužnosti roditelja u čije područje prava, obveza i odgovornosti pripada zakonsko zastupanje djeteta.

Članak 356.

Predmetnim člankom izrijeком je određeno u kojim slučajevima centar za socijalnu skrb ima položaj pomoćnoga tijela suda. To su slučajevi kada centar za socijalnu skrb dostavlja nalaz i mišljenje te podatke o obiteljskim, imovinskim i socijalnim prilikama stranaka po nalogu suda te kada pomaže sudu u postupcima određivanja privremenih mjera i ovrhe radi predaje djeteta i ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Članak 357.

Predmetnim člankom propisano je da Centar za socijalnu skrb dostavlja stručnu procjenu zajedno s prijedlogom kojim pokreće sudski postupak. Ako centar za socijalnu skrb ne pokrene postupak, on sastavlja stručnu procjenu, odnosno nalaz i mišljenje i dostavlja ih sudu u roku koji je sud odredio.

U Prijedlogu Obiteljskog zakona je unesen odjeljak o sudjelovanju djeteta u postupku. Razlog tome je česta nesigurnost i otvorena pitanja u sudskoj praksi o tome je li dijete stranka postupaka u kojima se odlučuje o njegovim pravima i interesima. Također, ovim odjeljkom nastojali su se zadovoljiti međunarodni i europski standardi glede postupovnih prava djeteta.

Vezano za mogućnost sudjelovanja djeteta u postupku, Obiteljski zakon iz 2003. g. sadrži samo jednu odredbu članka 269. stavka 1., koja na dosta nejasan način propisuje da u statusnim stvarima sud može dopustiti da radi ostvarenja svojih prava i interesa pojedine

radnje u postupku poduzima i stranka koja nema poslovne sposobnosti ako je u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice tih radnji. Dvojbeno je bilo je li se ta odredba odnosila samo na osobe lišene poslovne sposobnosti i/ili dijete, je li sud dužan o tome donositi posebno rješenje, treba li ili je trebalo provoditi poseban postupak provjere sposobnosti je li stranka u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice radnji u postupku te je li protiv toga rješenja dopuštena posebna žalba.

Članak 358.

Ovim člankom izrijeком je propisano da je dijete stranka u svim postupcima pred sudom u kojima se odlučuje o njegovim pravima i interesima.

Članak 359.

U skladu s §. 104. stavak 1. Austrijskoga Saveznoga zakona o sudskom postupku u izvanparničnim pravnim stvarima (u daljnjem tekstu: AußstrG) i §. 9. stavak 1. točka 3. njemačkoga Zakona o postupku u obiteljskim stvarima i stvarima dobrovoljne sudbenosti (u daljnjem tekstu: FamFG), dijete koje je navršilo četrnaest godina može, ako mu to sud svojim rješenjem odobri, u stvarima u kojima se odlučuje o njegovim osobnim pravima i interesima samostalno poduzimati radnje u postupku pred sudom.

U stavku 1. ovoga članka pobliže je određeno koje je radnje dijete ovlašteno poduzimati - iznositi činjenice, predlagati dokaze, podnositi pravne lijekove. Osim toga, dijete je ovlašteno poduzimati i sve druge postupovne radnje za čijim se poduzimanjem u konkretnom postupku ukaže potreba. Prema Prijedlogu obiteljskog zakona sud može prethodno svojim rješenjem dopustiti djetetu starijem od četrnaest godina samostalno poduzimanje radnji u postupku ako je sposobno shvatiti značenje i pravne posljedice tih radnji. Sud je prethodno dužan zatražiti mišljenje i prijedlog centra za socijalnu skrb.

Uzimajući u obzir okolnost da je zakonski zastupnik djeteta ovlašten u pravilu poduzimati sve radnje u postupku kao i stranka/dijete uz odobrenje suda, bilo je potrebno propisati položaj zakonskoga zastupnika u slučaju kada dijete paralelno s njim poduzima radnje u postupku. U tom kontekstu, slijedeći austrijsko rješenje (§. 104. stavak 2. AußstrG), prihvaćen je pristup prema kojemu zakonski zastupnik ne gubi ovlast za poduzimanje radnji u postupku ako se dijete aktivno uključi u postupak. Ovakvo uređenje zahtijeva da se uredi odnos radnji koje poduzimaju zakonski zastupnik i dijete ako su one u suprotnosti. Tako će sud u slučaju suprotnosti radnji djeteta i zakonskoga zastupnika uzeti u obzir sve okolnosti pojedinoga slučaja, rukovoditi se pritom dobrobiti djeteta te prema svojem uvjerenju procijeniti hoće li kao procesnopravno relevantnu uzeti u obzir radnju djeteta ili zakonskoga zastupnika.

Članak 360.

U stavku 1. izrijeком su određene stvari u kojima postoji ovlast odnosno dužnost suda da omogući djetetu da izrazi svoje mišljenje, kao i način na koji će se to obaviti. Sud će razgovor s djetetom obaviti na prikladnu mjestu u nazočnosti stručne osobe ako procijeni da je to, s obzirom na okolnosti slučaja, potrebno. Djetetu mlađem od četrnaest godina sud će omogućiti da izrazi svoje mišljenje putem posebnog skrbnika ili druge stručne osobe.

Stavkom 4. ovoga članka određeni su slučajevi kada će sud odustati odnosno neće utvrditi mišljenje djeteta u konkretnom postupku. Ako za to postoje posebno opravdani razlozi, sud nije dužan utvrditi mišljenje djeteta. Međutim, sud je dužan postojanje posebno opravdanih razloga zbog kojih nije utvrđivao mišljenje djeteta obrazložiti u odluci.

Stavkom 5. propisano je da je sud dužan voditi računa da dijete mora biti obaviješteno o predmetu, tijeku i mogućem ishodu postupka na način koji je prikladan njegovoj dobi, osim ako ne postoji opasnost za razvoj, odgoj i zdravlje djeteta.

Stavkom 6. propisano je da obvezu obavješćivanja djeteta, uz sud, imaju posebni skrbnik djeteta te stručna osoba centra za socijalnu skrb. Tko će u konkretnom slučaju obavijestiti dijete o predmetu, tijeku i mogućem ishodu postupka na način koji je prikladan njegovoj dobi ovisi o okolnostima konkretnoga slučaja odnosno o tome tko će osobno razgovarati s djetetom.

Stavkom 7. propisano je da će ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisati način utvrđivanja mišljenja djeteta.

Članak 361.

Uzimajući u obzir okolnost da je dijete stranka određenih postupaka u kojima se odlučuje prema Prijedlogu ovoga zakona, kao i okolnost da je u nekima od njih zastupano neovisno od svojih roditelja, a i okolnost da on kao stranka ima i pravo na žalbu protiv prvostupanjske odluke suda, novim je članka 361. Prijedloga Obiteljskog zakona izrijekom uređena dužnost upoznavanja djeteta sa sadržajem odluke donesene u stvarima u kojima se odlučuje o njegovim osobnim pravima i interesima. Prvim stavkom ovoga članka propisano je da se odluka suda kojom se odlučuje o osobnim pravima i interesima djeteta dostavlja posebnom skrbniku odnosno zakonskom zastupniku djeteta. Posebni skrbnik odnosno zakonski zastupnik dužan je upoznati dijete, osobno ili uz pomoć stručne osobe, sa sadržajem odluke i pravom na izjavljivanje žalbe. Trećim stavkom ovoga članka propisano je kada se dijete neće upoznati s obrazloženjem odluke.

Članak 362.

Člankom 362. Prijedloga Obiteljskog zakona uređeno pitanje saslušanja roditelja u postupcima u kojima se odlučuje o osobnim pravima djeteta, kao i u postupcima u kojima se izriču mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta. U svim postupcima u kojima se odlučuje o osobnim pravima djeteta, kao i u postupcima u kojima se izriču mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta, sud je dužan roditelje osobno saslušati. Slučajevi u kojima sud neće saslušavati roditelje propisani su stavkom dva i tri ovoga članka. Sud neće osobno saslušati roditelja ako se odlučuje o stvarima za koje je roditelj ograničen u ostvarivanju roditeljske skrbi ili je lišen prava na roditeljsku skrb, osim ako se postupak vodi radi vraćanja ograničenoga ili oduzetoga prava ili radi nadomještanja pristanka roditelja na posvojenje odlukom suda. Uz to, roditelj se neće saslušati ako to zahtijevaju posebne okolnosti slučaja.

Članak 363.

Predmetnim člankom uređeno je pitanje sudjelovanja udomitelja i drugih osoba koje dulje vrijeme žive s djetetom te o njemu skrbe u postupcima u kojima se odlučuje o osobnim pravima djeteta. U Prijedlogu Obiteljskog zakona unesen je novi odjeljak o sudjelovanju osoba lišenih poslovne sposobnosti u postupku.

Članak 364.

Prema predmetnom članku, u statusnim stvarima, stvarima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta sud će dopustiti da radi ostvarenja svojih prava i interesa pojedine radnje u postupku poduzima i stranka koja je lišena poslovne sposobnosti ako je u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice tih radnji. Prije donošenja rješenja o priznanju sposobnosti za poduzimanja pojedinih radnji, sud je dužan zatražiti mišljenje i prijedlog centra za socijalnu skrb. Protiv rješenja kojim se priznaje sposobnost poduzimanja pojedinih radnji u postupku nije dopuštena posebna žalba. Ratio ove odredbe prije svega je uklanjanje dvojba koje postoje prema važećemu uređenju, a koje se odnose na poduzimanje postupovnih radnji osoba lišenih poslovne sposobnosti, osobito u slučajevima kada je u tijeku postupak za vraćanje njihove poslovne sposobnosti odnosno kada bi ga trebalo pokrenuti zbog u međuvremenu nastalih promjena (npr. poboljšanja zdravstvenoga stanja).

Članak 365.

Predmetnim člankom propisano je da zbog žurnosti postupanja u stvarima u kojima se odlučuje o zaštiti osobnih prava i dobrobiti djeteta dostava među sudovima i drugim javnim tijelima može se vršiti neposredno ili elektroničkim putem ili na drugi način koji omogućuje nesumnjiv dokaz o obavljenoj dostavi.

U stavku 2. ovoga članka propisano je da će sud odluke donesene u statusnim stvarima i o lišenju roditeljske skrbi dostaviti matičaru radi upisa u državne matice. Umjesto izraza statusni sporovi u tekstu Prijedloga novoga Zakona koristi se izraz statusne stvari. Time je postalo suvišnim posebno navoditi i odluke o lišenju poslovne sposobnosti kao odluke koje se moraju dostaviti u državnu maticu budući da su stvari lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti prema članku 1. Prijedloga ovoga Zakona statusne stvari.

Članak 366.

Predmetnim člankom kriterij prosuđivanja troškova postupka u statusnim stvarima proširen je i na stvari u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta te na stvari uzdržavanja djeteta. Sukladno tome, sud će u tim postupcima odlučiti slobodno, vodeći računa o okolnostima slučaja i o ishodu postupka. U dosadašnjoj praksi pokazalo se da primjena općih pravila ZPP-a o konačnom snošenju troškova postupka te načela causae kao temeljnoga principa nije primjerena postupcima u sporovima o uzdržavanju djece. Treba imati u vidu da je dijete stranka toga postupka, bilo u ulozi tužitelja bilo u ulozi tuženika, te da su oba roditelja dužna uzdržavati dijete.

Prema stavku 2. ovoga članka, uzimajući u obzir (ne)suradnju roditelja, posebice tijekom obveznoga savjetovanja te obiteljske medijacije, ako se ona provodila, sud može odrediti da

troškove posebnoga skrbnika koji je imenovan za dijete snose roditelji, i to jedan u cijelosti, oboje u određenim dijelovima.

Stavak 3. propisuje da troškove izvođenja dokaza koje predlaže dijete predujmljuju roditelji u dijelovima koje odredi sud po slobodnoj ocjeni.

Članak 367.

Člankom je propisano da će se u postupcima u kojima se odlučuje o statusnim stvarima, roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta te uzdržavanju djeteta, na e-oglasnoj ploči suda objavljivati odluka s prikrivenim osobnim podacima.

Članak 368.

U predmetnom članku pobrojeni su posebni parnični postupci koji su uređeni ovim Zakonom. U Obiteljskom zakonu sadržana su pravila posebnih parničnih postupaka u bračnim sporovima, sporovima radi utvrđivanja ili osporavanja majčinstva ili očinstva, sporovima o roditeljskoj skrbi i osobnim odnosima djeteta s roditeljem te sporovima o uzdržavanju.

Sporazumni zahtjev za razvod braka, prema Prijedlogu Obiteljskog zakona, pokreće se prijedlogom bračnih drugova. To stoga što među sudionicima ne postoji spor pa po svojoj pravnoj prirodi spada u izvanparničnu proceduru. Iz istih razloga umjesto naziva sporazumni zahtjev za razvod braka u tekstu Prijedloga Obiteljskog zakona koristit će se naziv prijedlog za sporazumnu razvod braka. Postupak u povodu prijedloga za sporazumnu razvod braka uređen je Prijedlogom Obiteljskog zakona u okviru posebnih izvanparničnih postupaka.

Članak 369.

Ovim člankom uređuju se bračni sporovi. Prijedlog Obiteljskog zakona pojmom razvod braka kao bračni spor obuhvaća samo postupke pokrenute tužbom. Naime, postupak za sporazumni razvod braka pokreće se prijedlogom - riječ o nespornoj stvari koja po svojim obilježjima spada u izvanparničnu proceduru.

Stavkom 2. propisano je da ako jedan bračni drug podnese tužbu, a drugi izjavi da ne osporava osnovanost tužbenoga zahtjeva, smatra se da su bračni drugovi podnijeli prijedlog za sporazumni razvod braka. Uzimajući u obzir okolnost da prema novomu uređenju sud o sporazumnom razvodu braka odlučuje u izvanparničnoj proceduri, a prema kojoj će sud nastaviti postupak koji je bio pokrenut tužbom, u ovoj je odredbi izrijeком upućeno na odgovarajuća pravila Prijedloga zakona kojima se postupak za sporazumni razvod braka uređuje kao posebna izvanparnična procedura.

Članak 370.

Predmetnim člankom uređuje se davanje specijalne punomoći punomoćniku.

Članak 371.

Članak sadrži odredbe o protutužbi u bračnim sporovima, prema kojima bračni drug protiv

kojega je podnesena tužba u bračnom sporu može kod istoga suda protiv drugoga bračnog druga podnijeti protutužbu radi utvrđivanja da brak ne postoji ili radi poništaja braka.

Članak 372.

Budući da je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2013. godine uvedena obvezatnost održavanja pripremnoga ročišta odnosno budući da je prvostupanjski postupak podijeljen na prethodni postupak i glavnu raspravu, Prijedlogom Obiteljskog zakona izrijekom je isključena primjena tih odredaba ZPP-a u postupcima u bračnim sporovima.

Članak 373.

Predmetni članak propisuje (ne)mogućnost podnošenja izvanrednih pravnih lijekova protiv određenih presuda donesenih u bračnim sporovima.

Članci 374. do 376.

Predmetni članci propisuju rokove za pokretanje postupka radi poništaja braka zbog određenih razloga – maloljetnosti, poslovne nesposobnosti odnosno postojanja prijašnjeg braka te registriranog životnog partnerstva osoba istog spola.

Članak 377.

Predmetnom odredbom pravo na tužbu radi poništaja braka (ili razvoda braka) ne prelazi na nasljednike, ali osobe koje ostvaruju pravo na nasljedstvo iza umrloga bračnog druga koji je podnio tužbu mogu nastaviti postupak radi utvrđenja da je tužba radi poništaja braka (ili razvoda braka) bila osnovana u određenom roku.

Članak 378.

Predmetne odredbe propisuju dokazivanje postojanja braka odnosno registriranog životnog partnerstva osoba istog spola u tijeku postupka radi poništaja braka sadržane su u postupovni dio Obiteljskog zakona - Postupak pred sudom, u dijelu odredaba o sporovima radi poništaja braka.

Članak 379.

U skladu s uvođenjem obveznoga savjetovanja kao posebne procesne pretpostavke te odaziva na prvi sastanak obiteljske medijacije kao posebne procesne pretpostavke, odredbama članka 379. Prijedloga Obiteljskog zakona propisano je odbacivanje tužbe u slučaju da tužitelj ne dokaže postojanje tih pretpostavaka.

Članak 380.

Predmetnom odredbom definira se nastavak postupka radi utvrđenja da je tužba radi razvoda braka bila osnovana od strane nasljednika osobe koja je postupak radi razvoda braka pokrenula.

Članak 381.

Predmetnim člankom propisuje se ovlast za povlačenje tužbe dok postupak nije pravomoćno okončan.

Članak 382.

Budući da je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2013. godine uvedena obvezatnost održavanja pripremnoga ročišta odnosno budući da je prvostupanjski postupak podijeljen na prethodni postupak i glavnu raspravu, Prijedlogom zakona izrijekom je isključena primjena tih odredaba ZPP-a u postupcima radi utvrđivanja ili osporavanja majčinstva ili očinstva.

Članak 383.

Članak propisuje ovlast i postupanje djeteta pri podnošenju tužbe za utvrđivanje majčinstva i očinstva. Predmetnim člankom unesene su nove odredbe kojima je propisano zakonsko zastupanje djeteta od strane centra za socijalnu skrb, položaj i ovlasti centra u zastupanju djeteta, posebno u odnosu na majku djeteta. Tako je uz centar za socijalnu skrb, majka djeteta ovlaštena i dalje poduzimati radnje u postupku. U slučaju suprotnosti radnji centra za socijalnu skrb i majke djeteta sud će, uzimajući u obzir sve okolnosti, osobito dobrobit djeteta, prema svojem uvjerenju procijeniti hoće li uzeti u obzir radnju centra za socijalnu skrb ili majke djeteta.

Mogućnost da majka djeteta da suglasnost centru za socijalnu skrb za zastupanje djeteta u sporu radi utvrđivanja njegova očinstva, a koja je propisana člankom 68. stavkom 2. Prijedloga zakona, zastupljena je i u germanskom pravnom krugu (§. 212. stavak 2. Austrijskoga Općega građanskoga zakonika; §. 52.a stavak 1. Njemačkoga Zakona o socijalnom osiguranju, osma knjiga - Zakon o pomoći djeci i mladeži).

Članak 384.

U ovom članku definira se pitanje legitimacije pokretanja postupka za utvrđivanje očinstva.

Članak 385.

Članak definira pravo žene koja sebe smatra majkom i muškarca koji sebe smatra ocem djeteta na podnošenje tužbe za utvrđivanje majčinstva odnosno očinstva.

Članak 386.

Članak definira pravo na tužbu nakon smrti muškarca za kojeg se tvrdi da je otac djeteta odnosno žene za koju se tvrdi da je majka djeteta.

Članak 387.

Članak definira rok do kojeg centar za socijalnu skrb može pokrenuti postupak za utvrđivanje očinstva odnosno majčinstva.

Članak 388.

Predmetnom odredbom propisuje se tko su stranke u postupku radi utvrđivanja očinstva i majčinstva.

Članak 389.

Predmetnim člankom propisuje se postupanje suda u slučaju kada tužbom radi utvrđivanja očinstva odnosno majčinstva nisu obuhvaćene sve osobe nužnoga suparničarstva, vrstu suparničarstva te mogućnost da se tužbi radi utvrđivanja očinstva kao suparničar pridruži i ona osoba kojoj je istekao rok za podnošenje tužbe.

Članak 390.

Predmetni članak definira izvođenje dokaza medicinskim vještačenjem sukladno postignućima suvremene znanosti u postupcima radi utvrđivanja očinstva.

Članak 391.

Predmetnim člankom propisano je da će se iz sredstava suda isplatiti predujam za troškove vještačenja u postupcima radi utvrđivanja očinstva odnosno majčinstva.

Članak 392.

U ovom članku određuje se da je protiv drugostupanjske presude o utvrđivanju majčinstva ili očinstva dopuštena je revizija iz članka 382. stavka 1. Zakona o parničnom postupku.

Članak 393.

Članak propisuje pravo djeteta na podnošenje tužbe radi osporavanja majčinstva. Ako dijete pokreće navedene postupke, prema rješenju ovog zakona predviđeno je zakonsko zastupanje djeteta od strane posebnoga skrbnika. U tom slučaju, Prijedlogom Obiteljskog zakona izrijeком je propisano da roditelji ne mogu uz posebnoga skrbnika poduzimati radnje u postupku; drugim riječima oni su lišeni prava na zastupanje djeteta u tom konkretnom postupku. Ta se situacija, dakle, razlikuje od one kada centar zastupa dijete uz suglasnost majke u sporovima radi utvrđivanja očinstva u kojima je majka djeteta ovlaštena uz centar poduzimati radnje u postupku.

Članak 394.

U ovom članku propisano je u kojem roku žena koja je upisana u maticu rođenih kao majka djeteta može osporavati svoje majčinstvo.

Članak 395.

U ovom članku propisano je da će sud presudom, odbiti tužbeni zahtjev u cijelosti u slučaju da iz medicinskoga vještačenja proizlazi da tužiteljica nije majka djeteta kojemu osporava majčinstvo.

Članak 396.

U ovom članku propisana je mogućnost da osobe s pravnim interesom nastave postupak radi osporavanja majčinstva.

Članak 397.

U ovom članku sadržane su odredbe o određivanju stranaka postupka u sporu radi osporavanja majčinstva.

Članak 398.

U ovom članku propisano je djelovanje pravomoćne presude o osporavanju majčinstva i na očinstvo djeteta.

Članak 399.

Prijedlogom Obiteljskog zakona propisana je odgovarajuća primjena odredaba o suparničarstvu stranaka, dokazima i pravnim lijekovima iz postupaka radi utvrđivanja očinstva (članci 389., 390. i 392.) na postupke radi osporavanja majčinstva.

Članak 400.

Predmetni članak definira odredbe o pravu djeteta na podnošenje tužbe za osporavanje očinstva. Ako dijete pokreće navedene postupke, prema Prijedlogu Obiteljskog zakona, kao i prema Obiteljskom zakonu 2003., predviđeno je zakonsko zastupanje djeteta od strane posebnoga skrbnika. U tom slučaju, izrijeком je propisano da roditelji ne mogu uz posebnoga skrbnika poduzimati radnje u postupku; drugim riječima oni su lišeni prava na zastupanje djeteta u tom konkretnom postupku. Ta se situacija, dakle, razlikuje od one kada centar zastupa dijete uz suglasnost majke u sporovima radi utvrđivanja očinstva u kojima je majka djeteta ovlaštena uz centar poduzimati radnje u postupku.

Članak 401.

U ovom članku sadržane su odredbe koje se odnose na tužbu majčina muža radi osporavanja očinstva.

Članak 402.

U ovom članku sadržane su odredbe koje se odnose na osporavanje očinstva od strane muškarca koji je priznao očinstvo.

Članak 403.

U ovom članku sadržane su odredbe o pravu muškarca koji se smatra ocem djeteta na podnošenje tužbe za osporavanje očinstva. Propisano je da će sud presudom odbiti tužbeni zahtjev u cijelosti u slučaju da iz medicinskoga vještačenja proizlazi da tužitelj nije otac djeteta kojem osporava očinstvo.

Članak 404.

U ovom članku sadržane su odredbe koje se odnose na osporavanje očinstva od strane majke

djeteta.

Članak 405.

Članak propisuje mogućnost da osobe s pravnim interesom nastave postupak radi osporavanja očinstva.

Članak 406.

U ovom članku propisano je tko su stranke u postupka radi osporavanja očinstva.

Članak 407.

Predmetnim člankom propisana je odgovarajuća primjena odredaba o suparničarstvu stranaka, dokazima i pravnim lijekovima iz postupaka radi utvrđivanja očinstva (članci 389., 390. i 392.) na postupke radi osporavanja očinstva. To je upućivanje posljedica redakcijskog uređivanja zakona.

Članak 408.

Ovim se člankom određuje spor o roditeljskoj skrbi kao spor o pitanju s kojim će roditeljem dijete stanovati i načinu ostvarivanja roditeljske skrbi, uz koji se odlučuje i o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem te njegovu uzdržavanju. Spor o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem te njegovu uzdržavanju mogu se voditi i kao samostalni sporovi. Sporovi o ostvarivanju osobnih odnosa kao samostalni sporovi propisani su, također, u ovom odjeljku. Samostalni sporovi radi uzdržavanja djeteta propisani su u odredbama članaka 423. do 432. Prijedloga Obiteljskog zakona.

Članak 409.

U materijalnom dijelu predloženog zakona propisano je postizanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi unutar savjetovanja te u obiteljskoj medijaciji. Ako roditelji nisu uspjeli postići plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili je sud odbio prijedlog za odobravanje postignutoga plana, prema stavku 1. ovoga članka Prijedloga Obiteljskog zakona svaki roditelj i dijete mogu podnijeti tužbu radi rješavanja pitanja s kojim će roditeljem dijete stanovati, o ostvarivanju osobnih odnosa s drugim roditeljem te uzdržavanju djeteta. U postupku u kojem se odlučuje s kojim će roditeljem dijete stanovati, o roditeljskoj skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom sud nije vezan zahtjevima stranaka.

Stavkom 3. ovoga članka propisana je odgovarajuća primjena stavka 1. ovoga članka o osobama koje su ovlaštene podnijeti tužbu te stavka 2. ovoga članka o nevezanosti suda za zahtjeve stranaka i na slučaj kada nije postignut sporazum o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem. U tom slučaju će se spor radi ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s roditeljem voditi kao samostalan spor.

U ZPP-u nema odredaba o mjesnoj nadležnosti za sporove o roditeljskoj skrbi. Propisana je nadležnost suda koji je opće mjesno nadležan za dijete (to je sud njegova prebivališta, supsidijarno boravišta). Ta je nadležnost zapravo isključive prirode.

Članak 410.

Uzimajući u obzir novouvedenu obvezu provođenja obveznoga savjetovanja prije pokretanja svakoga postupka koji se odnosi na roditeljsku skrb i njezino ostvarivanje kao i ostvarivanje osobnih odnosa, stavkom 1. ovoga članka propisano je da će sud tužbu odbaciti ako tužitelj koji pokreće postupak radi rješavanja pitanja o ostvarivanju roditeljske skrbi ili ostvarivanju osobnih odnosa u vezi s djetetom ne dokaže da je pokrenuo postupak obveznoga savjetovanja sukladno članku 329. stavku 1. Prijedloga zakona. Od toga su izuzeti oni slučajevi u kojima se ne provodi obvezno savjetovanje prema članku 329. Prijedloga zakona.

Članak 411.

Budući da je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2013. godine uvedena obvezatnost održavanja pripremnoga ročišta odnosno prvostupanjski postupak je podijeljen na prethodni postupak i glavnu raspravu, izrijekom je isključena primjena tih odredaba ZPP-a u postupcima o roditeljskoj skrbi te osobnim odnosima s djetetom.

Članak 412.

Predmetnim člankom određuje se koncentrirano raspravljanje i odlučivanje o svim pitanjima koja se tiču djeteta uz bračne sporove. Tako, ako je nakon pokretanja postupka o tom s kojim će roditeljem dijete stanovati, o ostvarivanju osobnih odnosa s drugim roditeljem te o drugim pitanjima roditeljske skrbi pokrenut postupak u bračnom sporu, sud će spojiti taj postupak o roditeljskoj skrbi s postupkom u bračnom sporu. Ovo je rješenje u skladu s §. 153., §. 137. njemačkoga FamFG-a.

Članak 413.

U ovom članku propisano je adhezijsko (incidentalno) odlučivanje prema službenoj dužnosti o pitanjima roditeljske skrbi uz postupke u bračnom sporu, maternitetskom te paternitetskom sporu.

Sud će odlučiti o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati, o ostvarivanju osobnih odnosa te uzdržavanju djeteta odlukom kojom se utvrđuje da brak ne postoji ili se poništava ili razvodi i u drugim slučajevima razdvojenoga života roditelja te odlukom o utvrđivanju ili osporavanju majčinstva ili očinstva kada je donošenje ove odluke, s obzirom na ishod parnice i okolnosti slučaja, moguće i potrebno.

Sud može, također ograničiti ili zabraniti ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s roditeljem sukladno članku 123. Prijedloga zakona, odrediti da se osobni odnosi s djetetom ostvaruju pod nadzorom stručne osobe sukladno članku 124. Prijedloga zakona, odlučiti o izricanju mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta kada je to prema okolnostima slučaja potrebno te odlučiti o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s maćehom ili očuhom, ako su u trenutku prestanka bračne zajednice živjeli zajedno i brinuli se o djetetu.

Članak 414.

U Prijedlogu zakona izrijekom je uređeno sudjelovanje djeteta kao stranke u postupcima u kojima se odlučuje o pitanjima roditeljske skrbi te njegova uzdržavanja, kao i zastupanje djeteta. Dijete je stranka postupka u kojem se rješava pitanje s kojim će roditeljem ono stanovati, o ostvarivanju osobnih odnosa s drugim roditeljem te njegovu uzdržavanju, neovisno o tom je li ga pokrenulo. Pritom dijete zastupa poseban skrbnik (članak 240. Prijedloga obiteljskog zakona), a roditelji djeteta nisu ovlašteni uz posebnoga skrbnika poduzimati radnje u postupku u ime djeteta. Kada posebni skrbnik podnese tužbu u ime djeteta, prestaju ovlaštenja roditelja za zastupanje djeteta u tim postupcima.

Članak 415.

U ovom članku propisane su odredbe o predaji djeteta.

Članak 416.

Prijedlogom zakona određuju se sudske radnje prije donošenja odluke o tom s kojim će roditeljem dijete stanovati, o roditeljskoj skrbi i osobnim odnosima s djetetom. Sud će: omogućiti djetetu da izrazi mišljenje, utvrditi na koji način je svaki od roditelja provodio vrijeme s djetetom i na koji način je ostvarivao roditeljsku skrb o djetetu prije pogoršanja obiteljskih odnosa te prema potrebi pribaviti nalaz i mišljenje centra za socijalnu skrb ili ovlaštenoga sudskoga vještaka.

Prema stavku 2. ovoga članka, sud će u postupku odlučivanja posebno cijeniti spremnost svakoga od roditelja na suradnju u postupku obveznoga savjetovanja ili spremnost na sudjelovanje u obiteljskoj medijaciji te spremnost svakoga od roditelja na poticanje ostvarivanja osobnih odnosa s drugim roditeljem. Spremnost na suradnju, međutim, nije od značaja u slučajevima obiteljskog nasilja.

Članak 417.

Prijedlogom zakona uvedene su posebne dužnosti suda u postupcima u kojima se odlučuje o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem. Tako, sud je dužan upozoriti roditelje da je ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s roditeljem od posebne važnosti za djetetovu dobrobit; poticati roditelje na postizanje sporazuma i sudjelovanje u postupku obiteljske medijacije i ako izostane sporazum, voditi računa da mjesto na kojem će se ostvarivati osobni odnosi s djetetom, bude prikladno za dijete uzimajući u obzir istodobno stvarne prostorne i vremenske mogućnosti roditelja koji ima pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

Odluka suda o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom mora sadržavati detaljne podatke o načinu, vremenu i mjestu preuzimanja odnosno povratka djeteta, a prema potrebi i troškovima ostvarivanja osobnih odnosa roditelja s djetetom. Također, odluka mora sadržavati i pisano upozorenje o pravnim posljedicama nepoštivanja odluke: novčana kazna u iznosu do trideset tisuća kuna i mogućnost izricanja zatvorske kazne od jednoga dana do šest mjeseci te mogućnosti promjene odluke s kojim će roditeljem dijete stanovati.

Članak 418.

Ovim člankom propisane mjere koje sud može odrediti u postupku u kojem se odlučuje o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom ako se pretpostavlja da bi roditelj s kojom dijete stanuje odbijao postupati u skladu s odlukom suda o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom.

Sud može u postupku radi ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s roditeljem odrediti osobu koja će pomagati pri provedbi odluke ili sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom, i/ili odrediti obvezu polaganja jamstva u novcu od strane roditelja s kojom dijete stanuje. Pritom je sud dužan, kada određuje mjere kojima se osigurava provedba odluke o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom, posebno vodi računa o prijašnjem ponašanju roditelja s kojom dijete stanuje.

Članak 419.

Predmetnim člankom propisane su mjere koje sud može odrediti u postupku u kojem se odlučuje o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom, a kojima se osigurava povratak djeteta ili sprječava protupravno odvođenje djeteta od strane roditelja koji ima pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

Sud može u postupku radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom odrediti obvezu predaje putovnice sudu koji je mjeru odredio za vrijeme ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom, i/ili odrediti obvezu polaganja jamstva u novcu roditelju koji ima pravo ostvarivati osobne odnose s djetetom, i/ili odrediti zabranu otuđenja ili opterećenja imovinskih prava uz zabilježbu te upis zabrane u javne upisnike, i/ili odrediti obvezu roditelja koji ostvaruje osobne odnose da se redovito javlja, zajedno s djetetom, ovlaštenom tijelu kao što je centar za socijalnu skrb u mjestu gdje se osobni odnosi ostvaruju, i/ili odrediti mjesto gdje se osobni odnosi trebaju ostvarivati i registraciju zabrane odlaska djeteta iz države u kojoj se osobni odnosi trebaju održati u državnom ili prekograničnom informacijskom sustavu. Pritom je sud dužan, kada određuje mjere kojima se osigurava povratak djeteta ili sprječava protupravno odvođenje djeteta, posebno vodi računa o prijašnjem ponašanju roditelja koji ima pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

Članak 420.

U ovom članku propisana je mogućnost roditelja da se i tijekom postupka sporazumiju o tom s kojim će roditeljem dijete stanovati, o načinu održavanja osobnih odnosa djeteta s roditeljima i o drugim sadržajima roditeljske skrbi.

Stavkom 2. ovoga članka propisano je da sporazum mora uređivati sva bitna pitanja iz plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ako roditelji sporazumno odluče ostvarivati zajedničku roditeljsku skrb. Odluka suda donesena na temelju sporazuma roditelja o ostvarivanju zajedničke roditeljske skrbi izjednačena je s planom o roditeljskoj skrbi koji je odobren od strane suda.

Članak 421.

Prijedlogom Obiteljskog zakona propisan je slučaj kada odluka o roditeljskoj skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom ne mora biti obrazložena. Tako odluka o roditeljskoj

skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom ne mora biti obrazložena ako je donesena na temelju sporazuma roditelja ili ako je odluka bila usmeno objavljena u nazočnosti svih stranaka i sve su se stranke odrekle pravnih lijekova.

Članak 422.

Predmetnim člankom dopuštena je tzv. izvanredna revizija, i to zato da bi se osigurala mogućnost da Vrhovni sud osigura jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih. Također, protiv odluke o uzdržavanju djeteta dopuštena je izvanredna revizija.

Prijedlogom zakona izvršena je podjela jurisdikcije na području postupaka u stvarima o uzdržavanju djeteta. Prema novomu uređenju uzdržavanje se ostvaruje u izvanparničnom postupku prema tablicama predviđenim u materijalnom dijelu Prijedloga zakona. Ako protivna stranka prigovori prijedlogu, o uzdržavanju će se odlučiti u parničnom postupku. Propisana je, također, posebna izvanparnična procedura radi odobravanja sporazuma roditelja o uzdržavanju djeteta. Osim toga, o uzdržavanju djeteta odlučuje se u izvanparničnom postupku u povodu prijedloga za odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, prijedloga za sporazumni razvod braka te adhezijski uz bračni, maternitetski ili paternitetski spor.

Članak 422.

Člankom se definiraju dopušteni pravni lijekovi protiv drugostupanjske odluke o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti, osobnim odnosima djeteta s roditeljem i uzdržavanju djeteta.

Članak 423.

Predmetna odredba isključuje primjenu odredaba Zakona o parničnom postupku koje se odnose na postupak u sporovima male vrijednosti.

Članak 424.

U ovom je članku Prijedloga zakona određeno tko su stranke postupka radi uzdržavanja djeteta. Uz postojeća rješenja o zastupanju djeteta od strane centra za socijalnu skrb, propisuju se novi slučaj prema kojemu centar za socijalnu skrb može zastupati dijete ako na to pristane roditelj kod kojega dijete stanuje.

Propisano je da je centar za socijalnu skrb dužan zastupati dijete te pokrenuti postupak radi uzdržavanja ako roditelj s kojim dijete živi to pravo ne ostvaruje iz neopravdanih razloga dulje od tri mjeseca. Također, ta obveza centra postoji i u odnosu na djecu o kojoj skrbi druga fizička ili pravna osoba. Posebno su propisane ovlasti roditelja u slučaju zastupanja djeteta od strane centra za socijalnu skrb, kao i posljedice konkurencije radnja roditelja i centra.

Članak 425.

Predmetnim člankom propisano je da u sporu o uzdržavanju u kojem je tužitelj dijete sud može donijeti presudu zbog ogluhe te presudu zbog izostanka ako ocijeni da je to u skladu s dobrobiti djeteta.

U sporu o uzdržavanju djeteta sud može donijeti presudu na temelju priznanja te presudu na temelju odricanja ako ocijeni da je to u skladu s dobrobiti djeteta.

Članak 426.

U odredbi ovoga članka propisana je mogućnost sporazumijevanja stranaka tijekom postupka o uzdržavanju djeteta. Ako sud ocijeni da je sporazum stranaka u skladu s dobrobiti djeteta, sud će dopustiti strankama da sklope sudsku nagodbu.

Članak 427.

Članak sadrži odredbu o dužnosti dostavljanja odluka o uzdržavanju djeteta odnosno sudske nagodbe centru za socijalnu skrb prebivališta odnosno boravišta djeteta.

Članak 428.

U ovom članku propisana je dopuštenost izvanredne revizije protiv drugostupanjskih odluka o uzdržavanju djeteta.

Članak 429.

Članak definira sporove radi prestanka uzdržavanja.

Članak 430.

Članak definira sporove radi smanjenja uzdržavanja.

Članak 431.

Članak definira odredbe o zahtjevu za vraćanje neosnovano danoga uzdržavanja prema prijašnjoj ovršnoj ispravi.

Članak 432.

Članak definira postupke radi povećanja uzdržavanja.

Članak 433.

U članku 433. Prijedloga Obiteljskog zakona pobrojeni su posebni izvanparnični postupci koji su uređeni ovim Zakonom. U Prijedlogu zakona sadržana su pravila posebnih izvanparničnih postupaka radi: davanja dopuštenja za sklapanje braka, sporazumnoga razvoda braka, odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, odobravanja sporazuma o uzdržavanju, pojednostavljena određivanja uzdržavanja, ostvarivanja pojedinih sadržaja roditeljske skrbi, povjeravanja ostvarivanja roditeljske skrbi zbog smrti roditelja, mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom, određivanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, zaštite obiteljskog doma, nadomještanja pristanka za posvojenje djeteta, lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti te donošenja odluke o zdravlju štićenika.

Članak 434.

Članak sadrži odredbu o načelu monokratnosti u prvostupanjskom postupku.

Članak 435.

Članak određuje mjesnu nadležnost u izvanparničnim postupcima.

Članak 436.

Članak propisuje tko su stranke u izvanparničnom postupku.

Članak 437.

Članak propisuje sadržaj prijedloga u izvanparničnom postupku.

Članak 438.

Predmetni članak sadrži odredbe o odnosu među parničnim i izvanparničnim postupkom.

Članak 439.

Predmetnim člankom propisana je mogućnost suda da odluku donese bez održavanja usmene rasprave u slučajevima u kojima smatra da je to potrebno.

Članak 440.

Predmetnim člankom propisana su pravila dokazivanja u izvanparničnim postupcima.

Odredbe o sastavljanju zapisnika i bilješke u spisu su suvišne budući da su uređene Zakonom o parničnom postupku i Sudskim poslovnikom.

Članak 441.

Članak propisuje pravila o prisilnim sredstvima tijekom izvanparničnog postupka.

Članak 442.

Predmetnim člankom propisano je da se odluke donose u obliku rješenja. Prihvaćeno je pravilo prema kojem rješenja moraju biti u pravilu obrazložena, osim ako su prihvaćeni prijedlozi stranaka koji međusobno nisu u protivnosti, ako rješenje odgovara izjavljenoj volji svih stranaka, ili ako je rješenje bilo usmeno objavljeno u prisutnosti svih stranaka i sve su se stranke odrekle pravnih lijekova.

Članak 443.

Članak propisuje učinke rješenja u izvanparničnom postupku.

Članak 444.

Članak propisuje učinke odluka u statusnim stvarima.

Članci 445. i 446.

Člancima se propisuje mogućnost izjavljivanja pravnih lijekova te postupanje suda po žalbi.

Članak 447.

Ovaj članak propisuje mogućnost izjavljivanja revizije. Radi jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih pred zakonom trebalo je iznimno dopustiti reviziju, kao izvanrednu reviziju po dopuštenju.

Članak 448.

Predmetni članak definira mogućnost podnošenja prijedloga za preinaku ili ukidanje pravomoćnog rješenja. Propisane su odredbe o dopuštenosti prijedloga za preinaku ili ukidanje pravomoćnoga rješenja zbog istih razloga zbog kojih se može tražiti ponavljanje postupka prema ZPP-u.

Članak 449.

Članak propisuje podnošenje prijedloga i donošenje odluke u postupku radi donošenja rješenja o dopuštenju za sklapanje braka maloljetnika.

Članak 450.

Članak propisuje podnošenje prijedloga i donošenje odluke u postupku radi donošenja rješenja o dopuštenju za sklapanje braka osobe lišene poslovne sposobnosti.

Članak 451.

Članak sadrži odredbu o mjesnoj nadležnosti za postupke radi davanja dopuštenja za sklapanje braka.

Članak 452.

Predmetni članak propisuje osobe koje su ovlaštene podnijeti žalbu protiv odluke suda donesene u postupku radi davanja dopuštenja za sklapanje braka.

Članak 453.

Predmetni članak propisuje pokretanje postupka radi sporazumnog razvoda braka.

Članak 454.

Odredba propisuje nastavak postupka radi razvoda braka nakon smrti bračnog druga koji je podnio prijedlog za sporazumni razvod braka.

Članak 455.

Članak propisuje mjesnu nadležnost u postupku za sporazumni razvod braka.

Uzimajući u obzir da je sporazumni razvod braka, prema novomu uređenju, u izvanparničnoj jurisdikciji, bilo je potrebno odrediti mjesnu nadležnost za te bračne stvari. To je učinjeno prema standardnom propisivanju nadležnosti za bračne sporove/stvari - prema poveznici

(posljednjega) zajedničkoga prebivališta bračnih drugova. Određena je mjesna nadležnost za stvari s međunarodnim obilježjem u skladu s odgovarajućim odredbama Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (u daljnjem tekstu: ZRSZ) i ZPP-a.

Članka 456.

Prema Prijedlogu zakona bračni drugovi koji imaju zajedničko maloljetno dijete, ako se žele sporazumno razvesti, moraju sastaviti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Uz to, bračni drugovi koji imaju zajedničko maloljetno dijete moraju sudjelovati u obveznom savjetovanju koje je uvedeno Prijedlogom zakona. Stoga su bračni drugovi koji imaju zajedničko maloljetno dijete dužni uz prijedlog za sporazumni razvod braka podnijeti izvješće o provedenom obveznom savjetovanju koje ne smije biti starije od šest mjeseci i plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

Članak 457.

Ovim su člankom propisane procesnopravne posljedice podnošenja izvješća o provedenom obveznom savjetovanju starijega od šest mjeseci uz prijedlog za sporazumni razvod braka. Sud će odbaciti prijedlog za sporazumni razvod braka ako bračni drugovi uz prijedlog podnesu izvješće o provedenom obveznom savjetovanju starije od šest mjeseci.

Članak 458.

Uzimajući u obzir novi institut obveznoga savjetovanja i okolnost da se prema Prijedlogu zakona prvenstveno roditelji moraju sporazumjeti o ostvarivanju sadržaja roditeljske skrbi, kao i da sporazumni razvod braka razumijeva sporazum bračnih drugova/roditelja o svim posljedicama razvoda braka, potrebno je uz prijedlog za sporazumni razvod braka podnijeti izvješće o provedenom obveznom savjetovanju te plan o roditeljskoj skrbi. Izrijeком je riješeno pitanje zastupanja djeteta u postupku od strane oba roditelja. Polazeći od toga da su roditelji imali intenciju da postignu sporazum o svim pitanjima koja se tiču djeteta, oni i sporazumno zastupaju dijete. Propisano je postupanje suda u slučaju da izvješće ili plan nisu podneseni, kao i u slučaju da podneseni plan nije u skladu s dobrobiti djeteta. Pritom se vodilo računa o odredbama ZPP-a o odgovarajućem postupanju suda u slučaju kada su podnesci nepotpuni ili nerazumljivi.

Članak 459.

Članak propisuje mogućnost povlačenja prijedloga za sporazumni razvod braka do pravomoćnog okončanja postupka.

Članak 460.

Člankom je propisano pravo na žalbu protiv rješenja o sporazumnom razvodu braka koje je ograničeno s obzirom na žalbene razloge te su protiv tog rješenja isključeni izvanredni pravni lijekovi i pravna sredstva.

Članak 461.

U stavku 1. ovoga članka određeno je tko su stranke postupka radi odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Pritom je riješeno i pitanje zastupanja djeteta u postupku. Polazeći od toga da su roditelji imali intenciju da postignu sporazum o svim pitanjima koja se tiču djeteta, oni i sporazumno zastupaju dijete.

Članak 462.

Predmetnim člankom propisana je mjesna nadležnost za odobrenje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

Članka 463.

Članak propisuje da su roditelji dužni uz prijedlog podnijeti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i izvješće o provedenom obveznom savjetovanju koje ne smije biti starije od šest mjeseci. Naime, prema novomu uređenju roditelji su dužni prije pokretanja sudskih postupaka u vezi s ostvarivanjem roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom pokrenuti i sudjelovati u obveznom savjetovanju.

Članak 464.

Ovim su člankom propisane procesno-pravne posljedice podnošenja izvješća o provedenom obveznom savjetovanju starijega od šest mjeseci uz prijedlog za odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Sud će odbaciti prijedlog za odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ako bračni drugovi uz prijedlog podnesu izvješće o provedenom obaveznom savjetovanju starije od šest mjeseci.

Članak 465.

Propisano je postupanje suda u slučaju da izvješće o provedenom obveznom savjetovanju ili plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi nije podneseno, kao i u slučaju da podneseni plan nije u skladu s dobrobiti djeteta. Pritom se vodilo računa o odredbama ZPP-a o odgovarajućem postupanju suda u slučaju kada su podnesci nepotpuni ili nerazumljivi.

Članak 466.

Ovim člankom propisana je vrsta odluke koju sud donosi o odobravanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Propisano je odobravanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi rješenjem. Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi je sastavni dio rješenja. Rješenje o odobravanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ne mora biti obrazloženo i može se izdati otiskivanjem žiga na prijedlogu za odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

Članak 467.

Ovim člankom uređuje se pravo na žalbu i prijedlog za preinaku ili ukidanje pravomoćnog rješenja kojim se odobrava plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, a koji su ograničeni s obzirom na razloge.

Članak 468.

Ovim je člankom propisana odgovarajuća primjena odredaba koje se odnose na postupak odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi na postupak odobravanja sporazuma o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom. Radi se o odredbama koje propisuju stranke u postupku (članak 461.), mjesnu nadležnost (članak 462.), priloge uz prijedlog (članak 463.), odbacivanje prijedloga (članak 464.), ispravak i dopunu prijedloga (članak 465.), odluku o odobravanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi (članak 466.) te pravne lijekove (članak 467.).

Članak 469.

Propisana je odgovarajuća primjena odredaba postupka radi odobravanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi u slučaju izmjene plana. U skladu s novim uređenjem, posebno mogućnošću da roditelji postignu sporazum o pojedinim pitanjima ostvarivanja sadržaja roditeljske skrbi, propisan je novi poseban izvanparnični postupak radi odobravanja sporazuma o uzdržavanju djeteta. Budući da i bračni drugovi mogu također postići sporazum o uzdržavanju bračnog druga, propisan je i poseban izvanparnični postupak radi odobravanja sporazuma o uzdržavanju bračnog druga, a koji bi vrijedio i za izvanbračne drugove.

Članak 470.

U stavku 1. ovoga članka određeno je tko su stranke postupka radi odobravanja sporazuma o uzdržavanju djeteta. Pritom je riješeno i pitanje zastupanja djeteta u postupku.

U stavku 3. ovoga članka određeno je tko su stranke postupka radi odobravanja sporazuma o uzdržavanju bračnog druga.

Članak 471.

Članak propisuje mjesnu nadležnost za odobravanje sporazuma o uzdržavanju djeteta. Određivanje mjesne nadležnosti za odobravanje sporazuma o uzdržavanju bračnog druga učinjeno je prema standardnom propisivanju nadležnosti za bračne stvari - prema poveznici (posljednjega) zajedničkoga prebivališta bračnih drugova, a što je u skladu i s novim uređenjem mjesne nadležnosti za prijedlog za sporazumnu razvod braka koji je prešao u izvanparničnu jurisdikciju. Određena je mjesna nadležnost za stvari s međunarodnim obilježjem.

Članak 472.

Ovim člankom propisano je postupanje suda u slučaju da sporazum o uzdržavanju djeteta odnosno bračnog druga nije podnesen, kao i u slučaju da podneseni sporazum o uzdržavanju djeteta nije u skladu s dobrobiti djeteta. Pritom se vodilo računa o odredbama ZPP-a o odgovarajućem postupanju suda u slučaju kada su podnesci nepotpuni ili nerazumljivi.

Članak 473.

Stavkom 1. ovoga članka propisano je odobravanje sporazuma o uzdržavanju rješenjem.

Sporazum o uzdržavanju je sastavni dio rješenja. Rješenje o odobravanju sporazuma o

uzdržavanju ne mora biti obrazloženo i može se izdati otiskivanjem žiga na prijedlogu za odobravanje sporazuma o uzdržavanju.

Stavkom 4. propisano pravo na žalbu koje je ograničeno s obzirom na razloge te prijedlog za ukidanje ili preinaku pravomoćnog rješenja koje je također ograničeno s obzirom na razloge.

Članak 474.

U ovom članku određeno je tko su stranke pojednostavljena postupka u stvarima uzdržavanja. Propisano je i zastupanje djeteta od strane roditelja kod kojega dijete stanuje.

Članak 475.

Odredbom ovoga članka propisana je mjesna nadležnost suda u slučaju da dijete predlaže donošenje odluke o uzdržavanju. Istodobno propisana je mjesna nadležnost i u ostalim slučajevima o uzdržavanju.

Članak 476.

Ovim člankom propisano je da predlagatelj u stvarima uzdržavanja djeteta mora naznačiti iznos uzdržavanja čije određivanje predlaže. Pritom taj iznos uzdržavanja za dijete mora biti u skladu s tablicama iz članka 314. stavka 4. Prijedloga Obiteljskog zakona. Protivna stranka može protiv prijedloga uložiti neobrazloženi prigovor u roku od osam dana od dana kada je primila prijedlog. Ako protivna stranka u propisanom roku ne podnese prigovor, sud će bez održavanja ročišta neobrazloženim rješenjem prihvatiti prijedlog. Ako protivna stranka u propisanom roku podnese prigovor, postupak će se nastaviti prema pravilima postupka u sporovima o uzdržavanju iz članaka 423. do 432. ovoga zakona. U tom slučaju sud će odrediti predlagatelju rok od osam dana za usklađivanje njegova prijedloga s odredbama Zakona o parničnom postupku o sadržaju tužbe.

Članak 477.

Ovim člankom propisano je da se protiv rješenja kojim se prihvaća prijedlog u pojednostavljenom postupku u stvarima uzdržavanja djeteta žalba može podnijeti zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. Zakona o parničnom postupku ili pogrešne primjene materijalnog prava.

Članak 478.

Uređuju se postupci radi ostvarivanja roditeljske skrbi, radi mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi zbog pravnih ili stvarnih zapreka, radi povjeravanja ostvarivanja roditeljske skrbi zbog smrti roditelja koji je samostalno ostvarivao roditeljsku skrb i ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom. Riječ je o nizu postupaka kojima je zajedničko da se u njima odlučuje o ostvarivanju pojedinih sadržaja roditeljske skrbi koji su među roditeljima sporni.

Uz to, u ovom odjeljku uređuju se i postupci radi ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s drugim osobama u slučaju da nije postignut sporazum o tim pitanjima. S druge strane, prema Prijedlogu Obiteljskog zakona o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem, ako nije

postignut sporazum o tim pitanjima, odlučuje se u pravilu u parničnom postupku.

U ovoj odredbi određene su stvari ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom o kojima se odlučuje u izvanparničnom postupku.

Članak 479.

Predmetnim člankom propisane su stranke u postupcima radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom.

Pojedine postupke radi ostvarivanja roditeljske skrbi određene člankom 478. Prijedloga zakona, ovisno o kojem je konkretnom postupku riječ, mogu pokrenuti dijete, roditelji ili centar za socijalnu skrb. Iznimno pojedine postupke radi ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s drugim osobama određene člankom 487. Prijedloga zakona, ovisno o kojem je konkretnom postupku riječ, mogu pokrenuti i (polu)braća, (polu)sestre, bake i djedovi, i druge osobe ako su dulje vrijeme živjele u obiteljskoj zajednici s djetetom i za to se vrijeme brinule o djetetu te s njim imaju razvijen emocionalni odnos.

Dijete je stranka postupka radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa neovisno o tome je li ga pokrenulo.

Članak 480.

U ovoj odredbi određena je mjesna nadležnost za postupke radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom prema općemjesnoj nadležnosti za dijete.

Članka 481.

Prema novomu uređenju roditelj i drugi članovi obitelji dužni su prije pokretanja sudskoga postupka u vezi s ostvarivanjem roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom pokrenuti i sudjelovati u obveznom savjetovanju. Stoga je predlagatelj dužan, uz prijedlog za pokretanje određenih postupaka radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom, podnijeti izvješće o provedenom obveznom savjetovanju koje ne smije biti starije od šest mjeseci.

Članak 482.

Ovim su člankom propisane procesno-pravne posljedice podnošenja izvješća o provedenom obveznom savjetovanju starijega od šest mjeseci uz prijedlog za pokretanje određenih postupaka radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom. Sud će odbaciti prijedlog za ostvarivanje roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom ako predlagatelj uz prijedlog podnese izvješće o provedenom obaveznom savjetovanju starije od šest mjeseci u slijedećim postupcima:

uz prijedlog za odlučivanje o:

1. medicinskim postupcima povezanim s rizicima teških posljedica za zdravlje djeteta sukladno članku 88. stavku 3. ovoga Zakona,
2. školovanju djeteta sukladno članku 94. stavku 6. ovoga Zakona,
3. neslaganju roditelja o odlukama koje se odnose na bitna osobna prava djeteta sukladno članku 100. stavku 5. ovoga Zakona,

4. neslaganju roditelja o odlukama koje su bitne za dijete sukladno članku 109. stavku 1. ovoga Zakona,

5. neslaganju roditelja ili roditelja i djetetova skrbnika oko zastupanja djeteta u slučaju mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi zbog pravnih zapreka sukladno članku 114. stavku 3. ovoga Zakona,

6. pravu na informacije o bitnim okolnostima vezanim uz osobna prava djeteta sukladno članku 112. stavcima 2. i 4. te članku 121. stavku 5. ovoga Zakona,

7. ostvarivanju osobnih odnosa djeteta sa srođnicima i drugim s osobama iz članka 120. stavaka 1. i 2. ovoga Zakona i promjeni tog rješenja i

8. ograničenju ili zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom i promjeni tog rješenja sukladno članku 123. stavku 1. i članku 125. stavku 4. ovoga Zakona.

Članak 483.

Ovim člankom propisano je postupanje suda u slučaju da izvješće o provedenom obveznom savjetovanju nije podneseno uz prijedlog za pokretanje postupka iz članka 481. Prijedloga zakona. Pritom se vodilo računa o odredbama ZPP-a o odgovarajućem postupanju suda u slučaju kada su podnesci nepotpuni ili nerazumljivi.

Članak 484.

Ovim člankom propisan je poseban izvanparnični postupak radi donošenja odluke o promjeni, prebivališta odnosno boravišta djeteta. Ako se jedan roditelj protivi promjeni, drugi roditelj može zahtijevati od suda da donese odluku kojom se određuje koji će od roditelja u toj pravnoj stvari zastupati dijete. Uz prijedlog za pokretanje toga postupka potrebno je priložiti izvješće o provedenom obveznom savjetovanju budući da se radi o postupcima u kojima se odlučuje o neslaganjima roditelja o odlukama koje su bitne za dijete (članak 478. točka 4., članak 481. Prijedloga obiteljskog zakona).

Stavkom 2. ovoga članka određene su okolnosti koje je sud dužan uzeti u obzir pri donošenju odluke o promjeni prebivališta odnosno boravišta djeteta.

U ovom odjeljku uređuju se posebni izvanparnični postupci radi određivanja mjera za zaštitu osobnih i imovinskih prava i dobrobiti djeteta.

Članak 485.

Stavci 1. i 2. ovoga članka određuju postupke radi određivanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta.

Tako u postupku radi određivanja mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta odlučuje se o:

1. privremenom povjeravanju djeteta drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji sukladno člancima 150. do 153. Prijedloga zakona;
2. zabrani približavanja djetetu sukladno članku 154. Prijedloga zakona;
3. oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji sukladno člancima 155. do 163. Prijedloga zakona;

4. povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji sukladno člancima 164. do 169. Prijedloga zakona te
5. lišenju prava na roditeljsku skrb sukladno člancima 170. do 177. Prijedloga zakona.

U postupku radi određivanja mjera za zaštitu imovinskih prava djeteta odlučuje se o:

1. lišenju prava roditelja ili druge osobe koja se skrbi o djetetu na upravljanje djetetovom imovinom i zastupanja djeteta u imovinskim stvarima sukladno članku 178. stavak 2. i članku 179. Prijedloga Zakona te
2. osiguranju na imovini roditelja sukladno članku 178. stavku 2. i članku 179. Prijedloga zakona.

Stavak 3. određuje dužnost suda da u obrazloženju odluke kojom određuje mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta posebno dade razloge za primjenu najblaže mjere sukladno članku 128. Prijedloga zakona u vezi s obvezom određivanja najblaže mjere.

Članak 486.

U odredbama ovoga članka određeno je tko su stranke pojedinih postupaka radi izricanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. U materijalnom dijelu Zakona sadržane su odredbe koje propisuju tko je ovlašten pokrenuti određeni postupak radi izricanja mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta.

Članak 487.

Radi uklanjanja nejasnoća, ovim je člankom izrijekom uređeno pitanje zastupanja djeteta neovisno o njegovim roditeljima u pojedinim postupcima radi zaštite prava i dobrobiti djeteta.

Članak 488.

Određena je nadležnost suda za izricanje mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta prema kriteriju opće mjesne nadležnosti za dijete.

Članak 489.

Predmetnim člankom, zbog osobite žurnosti postupaka radi izricanja mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta, propisani su posebni, kraći rokovi za podnošenje žalbe protiv prvostupanjske odluke i donošenje te otpremanje drugostupanjske odluke. Propisana je nesuspenzivnost žalbe protiv odluka kojima se izriču mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta, i to: odluke o privremenom povjeravanju djeteta drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji, oduzimanju prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji te povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji.

Uređuju se posebni izvanparnični postupci radi zaštite obiteljskog doma. U odnosu na Obiteljski zakon iz 2003. g., odredbe o postupcima radi zaštite obiteljskog doma predstavljaju novost u hrvatskom procesnom sustavu.

Članak 490.

Odredbama ovoga članka određeni su postupci radi zaštite obiteljskog doma. U postupcima radi zaštite obiteljskog doma odlučuje se o nadomještanju suglasnosti bračnog druga za otuđenje ili opterećenje nekretnine odnosno otkaz ugovora o najmu stana koji predstavlja obiteljski dom te pravu stanovanja djece i jednoga roditelja u stanu ili drugoj nekretnini koja predstavlja obiteljski dom.

Članak 491.

Određene su stranke postupaka radi zaštite obiteljskog doma te obavješćivanje trećih osoba putem suda o pokretanju postupka radi zaštite obiteljskog doma.

Članak 492.

Predmetnim člankom propisana je posebna mjesna nadležnost u stvarima zaštite obiteljskog doma. U skladu s novim odredbama o posvojenju u materijalnom dijelu Prijedloga Zakona, propisan je novi izvanparnični postupak radi nadomještanja pristanka roditelja odnosno skrbnika za posvojenje djeteta.

Članak 493.

U ovom članku propisano je tko su stranke postupka radi nadomještanja pristanka roditelja odnosno skrbnika te koje osobe valja saslušati prije donošenja odluke. Uz to, određena je dužnost suda da djetetu imenuje posebnoga skrbnika.

Stavkom 5. propisana je i obveza suda da roditelja koji je lišen poslovne sposobnosti u davanju izjava koje se odnose na osobna stanja prije saslušanja na prikladan način upozna s pravnim i faktičnim posljedicama posvojenja. Na ovaj način se, sukladno presudama Europskog suda za ljudska prava u predmetima X protiv Hrvatske i A. K. i L. protiv Hrvatske osigurava dodatna zaštita ove kategorije osoba.

Članak 494.

Predmetnim člankom za nadomještanje pristanka za posvojenje djeteta propisana je mjesna nadležnost prema sjedištu centra za socijalnu skrb koji je pokrenuo postupak.

Članak 495.

Stavak 1. određuje rok za žalbu protiv odluke donesene u postupku radi nadomještanja pristanka za posvojenje djeteta.

U stavku 2. ovoga članka propisan jer rok u kojem sud drugoga stupanja mora donijeti i otpremiti odluku o žalbi.

Stavak 3. propisuje da protiv pravomoćne odluke suda kojom se nadomješta pristanak roditelja odnosno skrbnika nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi niti druga pravna sredstva.

Članak 496.

Članak sadrži odredbe o osobama, ustanovama odnosno tijelima koji su dužni i ovlašteni pokrenuti postupak. Pritom je u odredbi stavka 1. ovoga članka izvršena izmjena u smislu isticanja da osobe koje su ovlaštene pokrenuti postupak te centar za socijalnu skrb nisu samo poticatelji (u kojem slučaju bi sud po službenoj dužnosti trebao pokrenuti postupak) već predlagatelji.

Članak 497.

Članak propisuje odredbe o mjesnoj nadležnosti za pokretanje postupka.

Članak 498.

Članak propisuje sudjelovanja na ročištima u postupku radi lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti.

Članak 499.

Članak sadrži odredbe o provođenju vještačenja. Propisana je obveza vještaka da osobu prema kojoj se provodi postupak lišenja poslovne sposobnosti pregleda neposredno i osobno. Povod su ovoj novini presude Europskoga suda za ljudska prava X. Y. broj 5193/09, od 03. 11. 2011. i M. S. broj 36337/10, presuda od 25. 04. 2013.

Članak 500.

Članak sadrži odredbe o zastoju postupka.

Članak 501.

Članak sadrži odredbe o dostavi odluke o lišenju poslovne sposobnosti.

Članak 502.

Članak sadrži odredbe o vraćanju poslovne sposobnosti.

Članak 503.

Članak sadrži odredbe o vraćanju poslovne sposobnosti.

Članak 504.

Propisan je novi, poseban izvanparnični postupak radi donošenja odluka koje se odnose na bitna pitanja zdravlja štićenika (prekid trudnoće, doniranje tkiva i organa, sterilizaciju te mjere za održavanje na životu).

Ovim su člankom u stavku 1. određene stvari koje se tiču zdravlja štićenika, a o kojima odlučuje sud u izvanparničnom postupku.

Stavkom 2. propisuje se rok od petnaest dana od dana pokretanja postupka za donošenje i otpremanje odluke.

Članak 505.

Ovim člankom propisano je da postupak radi donošenja odluke o zdravlju štićenika pokreće štićenik ili skrbnik štićenika. Uz to, Prijedlogom zakona izrijekom je određeno koje se osobe u postupku moraju saslušati, posebice se to odnosi na štićenika. Štićenik se iznimno neće saslušati ako sud utvrdi da saslušanje štićenika nije moguće s obzirom na njegovo zdravstveno stanje. Sud je u slučaju kada nije saslušao štićenika dužan o tome sastaviti bilješku u spisu i navesti razloge nemogućnosti za saslušanje.

Članak 506.

Predmetnim člankom propisana je prvostupanjska nadležnost županijskih sudova u vijeću od tri sudca za donošenje odluka o zdravlju štićenika. O žalbi protiv odluke o zdravlju štićenika odlučuje Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću od pet sudaca.

Članak 507.

Članak propisuje da je u postupcima radi donošenja odluke o zdravlju štićenika nadležan sud koji je općemjesno nadležan za štićenika.

Članak 508.

Predmetnim člankom, uzimajući u obzir okolnost da se radi o važnim odlukama koje se tiču osobe štićenika, posebice potrebi žurna postupanja, određeni su kraći rokovi za podnošenje žalbe te odlučivanje o žalbi protiv odluka o zdravlju štićenika u odnosu na redovan postupak. Uz to, sud može odrediti da žalba ne djeluje suspenzivno, odnosno da pravni učinci odluke o zdravlju štićenika nastupa prije njezine pravomoćnosti, ako je to potrebno radi zaštite štićenika. Određeno je da protiv pravomoćne odluke kojom se prihvaća prijedlog za donošenje odluke o zdravlju štićenika nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi niti druga pravna sredstva, uzimajući u obzir da se radi o važnim odlukama za osobu štićenika te bi mogućnost izmjene tih odluka nakon njihove pravomoćnosti, u povodu podnesenih izvanrednih pravnih lijekova, mogla imati znatne posljedice za osobu štićenika.

Članak 509.

U ovom članku određeni su posebni obiteljski postupci ovrhe. Prijedlogom Zakona propisani su posebni postupci ovrhe radi: (1) predaje djeteta, (2) ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom te (3) uzdržavanja djeteta.

Članak 510.

Članak sadrži odredbu o pokretanju ovršnoga postupka po službenoj dužnosti.

Članak 511.

Članak sadrži odredbu o nesuspensivnosti žalbe protiv rješenja o ovrsi odluka donesenih u postupcima uređenim ovim zakonom.

Članak 512.

Predmetni članak propisuje odredbe o mjesnoj nadležnosti za postupke ovrhe radi predaje djeteta.

Članak 513.

Sukladno materijalnom dijelu Prijedloga Obiteljskog zakona ovim se člankom propisuju ovršne isprave na temelju kojih se ovrha radi predaje djeteta može provesti. To su plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, odluka suda ili privremena mjera o tom s kojim će roditeljem ili drugom osobom dijete stanovati ili odluka suda o mjerama za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta. Ovom se odredbom određuju stranke u postupku ovrhe: roditelji, dijete, druga osoba s kojom će dijete na temelju odluke suda stanovati i centar za socijalnu skrb.

Članak 514.

Ovom se odredbom propisuju sredstva ovrhe. Tako se ovrha može provesti izricanjem i provedbom naplate novčanih kazna do trideset tisuća kuna, zatvorskih kazna u trajanju od jednoga dana do šest mjeseci i prisilnim oduzimanjem i predajom djeteta.

Sud će s obzirom na okolnosti slučaja procijeniti koje će od sredstava ovrhe biti najefikasnije za provedbu odluke, pri čemu se sredstva ovrhe mogu odrediti i provesti i protiv osobe koja protivno nalogu suda odbija predati dijete ili poduzima radnje s ciljem njegova skrivanja ili onemogućivanja provođenja odluke, osobe kod koje se dijete nalazi i protiv osobe od čije volje ovisi predaja djeteta. Ako se svrha ovrhe ne može postići jednim od sredstava ovrhe, primjerice novčanom kaznom, sud može odrediti drugo sredstvo ovrhe poput kazne zatvorom.

U prijedlogu za ovrhu radi predaje djeteta ne mora biti označeno sredstvo ovrhe, a ako je označeno, sud nije vezan prijedlogom stranke. U općim odredbama propisano je da se na postupak ovrhe supsidijarno primjenjuje Ovršni zakon.

Članak 515.

Ovom se odredbom propisano je da ako u odluci suda stranci protiv koje se provodi ovršni postupak nije naložena predaja djeteta, ovu naredbu izreći će sud u rješenju o ovrsi te odrediti rok za predaju, ili će naložiti da se dijete preda odmah. Također je propisano da se rješenjem o ovrsi može naložiti predaja djeteta osobi na koju se odnosi ovršna isprava, osobi o čijoj volji ovisi predaja djeteta i svakoj drugoj osobi kod koje se dijete nalazi u trenutku donošenja tog rješenja, odnosno kod koje se dijete zatekne u trenutku provođenja ovrhe.

Članak 516.

Ovom se odredbom propisuje da će prisilno oduzimanje i predaju djeteta obavljati u suradnji sud, centar za socijalnu skrb i policija na način da zaštite dijete u najvećoj mogućoj mjeri, a ministar nadležan za poslove pravosuđa donijet će pravilnik o oduzimanju i predaji djeteta.

Članak 517.

Ova odredba propisuje da se prije određivanja sredstava ovrhe osoba protiv koje se ovrha provodi može saslušati. Ujedno se propisuje ovlast suda da može s obzirom na okolnosti

slučaja tijekom postupka ovrhe djetete uputiti na stručni razgovor, što će u pravilu biti slučaj kada starije djetete odbija provedbu ovrhe.

Članak 518.

Predmetnim člankom propisano je da kad je rješenjem suda naloženo da se djetete preda odmah, rješenje o ovrsi mora se uručiti stranci od koje treba oduzeti djetete prigodom poduzimanja prve ovršne radnje. Ako ta stranka ne bude nazočna oduzimanju djeteta, odluka će joj se dostaviti naknadno.

Također je propisano da odsutnost osobe kojoj treba oduzeti djetete ne sprječava provođenje ovršnih radnji te da ako se ovrha provodi protiv osobe na koju se ne odnosi rješenje o ovrsi, toj osobi će se predati rješenje o ovrsi i zapisnik o oduzimanju djeteta.

Predmetnim člankom propisano je da ako se ovrha provodi protiv osobe iz stavka 3. ovoga članka ili protiv osobe koja nije nazočna ovršnim radnjama te će se radnje provesti u nazočnosti dviju punoljetnih osoba.

Članak 519.

Predmetnim člankom propisuje da sud može odgoditi ovrhu ili ograničiti mjere ovrhe radi predaje djeteta kada je u tijeku odlučivanje povodom žalbe protiv prvostupanjske odluke, kada je u tijeku postupak radi promjene odluke i kada se djetetu nalaže stručni razgovor. Pritom je sud dužan voditi računa da se odgodom ovrhe ne ugrožavaju osobni i drugi važni interesi djece.

Članak 520.

Predmetni članak propisuje mjesnu nadležnost suda u postupcima ovrhe radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom.

Članak 521.

Ovom se odredbom propisuju ovršne isprave na temelju kojih se provodi ovrha radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom, a to su plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili drugi sporazum o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom odobren od strane suda, druge odluke suda odnosno privremene mjere o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom. Kao stranke postupka ovrhe određuju se roditelji, djetete i druge osobe koje na temelju ovršne isprave imaju pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.

Članak 522.

S obzirom na specifičnost ovrhe ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom i trajni karakter ovoga odnosa te uvažavajući dobrobiti djeteta, ovim člankom propisuje se dužnost suda da prije donošenja rješenja o ovrsi zakaže ročište na kojem će osobno saslušati stranke kako bi utvrdio činjenice i ocijenio sve okolnosti zbog kojih stranke ne poštuju ovršnu ispravu, a ako je to potrebno, omogućiti izražavanje mišljenja djetetu.

U tom smislu sud može nakon što sasluša stranke i s obzirom na okolnosti slučaja odgoditi

ovrhu za trideset dana te uputiti stranke da pristupe prvom sastanku obiteljske medijacije radi sporazumnoga rješavanja spora, a ako je to potrebno može posebnom odlukom detaljno precizirati ostvarivanje osobnih odnosa za to vrijeme, kao i provjeravati provođenje odluke. Sud neće odgoditi ovrhu i uputiti stranke na obiteljsku medijaciju ako je obiteljska medijacija prethodno bila neuspješna ili ako je nužno žurno postupanje.

Članak 523.

Ovom se odredbom preciziraju sredstva ovrhe i to: izricanje novčanih kazni do trideset tisuća kuna ili zatvorskih kazni u trajanju od jednoga dana do šest mjeseci, o čijem odabiru i izricanju sud odlučuje s obzirom na okolnosti slučaja. Stoga u prijedlogu za ovrhu radi predaje djeteta ne mora biti označeno sredstvo ovrhe, a ako je označeno, sud nije vezan prijedlogom stranke.

Posljedica nepoštivanja odluke o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom može biti i promjena odluke s kojim će roditeljem dijete stanovati, odnosno odluke o ostvarivanju roditeljske skrbi, međutim o tom se na zahtjev roditelja odlučuje prema pravilima parničnoga odnosno izvanparničnoga postupka u kojem je činjenica nepoštivanja odluke ili plana o roditeljskoj skrbi i onemogućivanje osobnih odnosa djeteta i roditelja od posebnoga značaja.

Članak 524.

Ovom odredbom se propisuju razlozi zbog kojih sud može odgoditi ovrhu ili ograničiti mjere ovrhe i to kada je u tijeku odlučivanje povodom žalbe protiv prvostupanjske odluke, kada je u tijeku postupak radi promjene odluke i kada se djetetu nalaže stručni razgovor ili se provodi obiteljska medijacija. Pri tom se odgoda ovrhe može odrediti samo ako se time bitno ne ugrožavaju osobni i drugi važni interesi djece.

Članak 525.

Ovom se odredbom uzima u obzir okolnost u kojoj se starije dijete protivi ostvarivanju osobnih odnosa zbog čega sud može tijekom postupka ovrhe dijete uputiti na stručni razgovor. Budući da prisilno ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom nije u interesu djeteta, sud je dužan, ako se radi o djetetu koje je navršilo četrnaest godina te nakon razgovara sa stručnom osobom, prijedlog za ovrhu odbiti.

Članak 526.

Predmetni članak propisuje mjesnu nadležnost za određivanje i provedbu ovrhe radi ostvarivanja uzdržavanja iz plaće ili drugih stalnih novčanih primanja ovršenika.

Članak 527.

Predmetnim člankom propisuje se da se ovrha radi uzdržavanja djeteta određuje na prijedlog djeteta odnosno centra za socijalnu skrb kao zastupnika djeteta. Ovim člankom propisuje se i da će se ovrha radi ostvarenja tražbine uzdržavanja djeteta provesti prije ovrhe radi naplate svih drugih tražbina neovisno o vremenu njihova nastanka kad se ovrha provodi na plaći i drugim stalnim novčanim primanjima kao i na novčanim sredstvima po računu.

Članak 528.

Ovim člankom propisuje se zapljena po pristanku obveznika uzdržavanja.

Članak 529.

Odredbama ovoga članka određeni su posebni obiteljski postupci osiguranja. Zakonom su propisani posebni postupci osiguranja u kojima sud odlučuje o (1) privremenoj mjeri o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom te (2) privremenoj mjeri radi uzdržavanja.

Članak 530.

Ovom se odredbom propisuje da je za donošenje privremene mjere nadležan sud koji je nadležan za odlučivanje o odnosu koji se privremenom mjerom osigurava, dok u hitnim slučajevima privremenu mjeru može donijeti i onaj sud na čijem je području nastala potreba za donošenje privremene mjere ili na čijem području se nalazi osoba ili stvar na koju će se privremene mjere odnositi.

Privremena mjera može se zahtijevati u svakom postupku koji je u tijeku, a u kojem se prema odredbama ovoga Zakona odlučuje o pravima i dobrobiti djeteta.

Članak 531.

Ovom se odredbom propisuje da sud može o privremenoj mjeri odlučiti bez usmene rasprave, a radnje koje su poduzete u postupku radi izricanja privremene mjere neće se ponovno provoditi u postupku u kojem se odlučuje o odnosu koji se privremenom mjerom osigurava, osim ako se ne očekuje utvrđivanje novih činjenica.

Članak 532.

Ovom se odredbom propisuje dužnost opravdanja privremene mjere ako je određena prije pokretanja postupka u kojemu se odlučuje o odnosu koji se osigurava. Sud će uputiti stranku da u roku koji ne smije biti dulji od tri mjeseca opravda privremenu mjeru pokretanjem odgovarajućega sudskoga postupka, a ako stranka ne pokrene postupak, sud će donijeti rješenje o ukidanju privremene mjere.

Članak 533.

Ovom odredbom propisuje se ovlaštenje suda da može u slučajevima postojanja obiteljskog nasilja ili u slučaju drugih otežavajućih okolnosti dopustiti ovrhu privremene mjere i prije dostave odluke suprotnoj strani.

Članak 534.

Ova odredba propisuje da sud može privremenu mjeru izmijeniti ili ukinuti na prijedlog stranke ili po službenoj dužnosti ako ju je ovlašten izreći po službenoj dužnosti. Za izmjenу

privremene mjere nadležan je sud koji je donio odluku, osim ako je predmet ustupljen drugom sudu, a ako se predmet o privremenoj mjeri nalazi pred žalbenim sudom tada nije dopuštena izmjena ili ukidanje pobijane odluke suda prvoga stupnja.

Ovom se odredbom dalje navode situacije u kojima će sud donijeti rješenje o ukidanju privremene mjere i to: ako stranka u roku od tri mjeseca ne pokrene postupak o odnosu koji se privremenom mjerom osigurava, ako se zahtjev za odlučivanje o odnosu koji se osigurava povuče ili odbaci i kada je postupak o odnosu koji se mjerom osigurava pravomoćno okončan.

Članak 535.

Ovom se odredbom propisuje da tijekom roka za žalbu niti žalba ne odgađa provedbu privremene mjere.

Članak 536.

Ovom se odredbom propisuje da sud može izreći privremenu mjeru ako u stvarima o osobnim pravima djeteta koje se odnose na mjesto stanovanja djeteta i ostvarivanje osobnih odnosa djeteta nije moguće postići sporazum, na zahtjev stranaka ili po službenoj dužnosti.

Sud će po službenoj dužnosti izreći privremenu mjeru u vezi s mjestom djetetova stanovanja, ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom ili privremenu mjeru zabrane ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom kada uputi odnosno naloži strankama da pristupe prvom sastanku obiteljske medijacije ili kada naloži izradu stručne procjene i mišljenja odnosno vještačenje.

U svim navedenim postupcima izricanja privremene mjere obavezno je utvrđivanje mišljenja djeteta, sukladno članku 360. ovoga zakona, stranaka i centra za socijalnu skrb.

Članak 537.

Ovim člankom određeno je da će sud privremenu mjeru radi uzdržavanja djeteta, ako za to postoji potreba, odrediti po službenoj dužnosti. Također, centar za socijalnu skrb može podnijeti prijedlog za donošenje privremene mjere radi uzdržavanja kada je prema odredbama ovoga zakona ovlašten podnijeti prijedlog za ovrhu.

Članak 538.

Predmetnim člankom propisane su pretpostavke za određivanje privremenih mjera radi uzdržavanja. Prijedlog Obiteljskog zakona više ne poznaje institut roditeljske skrbi nakon punoljetnosti odnosno kategoriju djece nad kojom roditelji ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti. Također, prema novomu materijalno-pravnom uređenju majčinstvo ne može utvrđivati u sudskom postupku..

Članak 539.

Članak propisuje dužnost suda da odredi privremenu mjeru radi uzdržavanja djeteta na prvom ročištu u svakom postupku u sporu radi uzdržavanje djeteta.

Članak 540.

Članak propisuje mogućnost da sud izmijeni odnosno ukine privremenu mjeru tijekom alimentacijskoga postupka te o ovlasti suda da odredi da žalba ne odgađa ovrhu i u tom slučaju ukine rješenje o privremenoj mjeri odnosno odluči da rješenje o privremenoj mjeri ostane na snazi do njezine pravomoćnosti.

Članak 541.

Članak definira privremene mjere o zabrani naplate uzdržavanja na temelju ovršne isprave kojom je određeno uzdržavanje do pravomoćnoga okončanja spora radi prestanka uzdržavanja.

Članak 542.

Članak definira privremene mjere o zabrani naplate određenoga dijela uzdržavanja na temelju ovršne isprave kojom je određeno uzdržavanje do pravomoćnoga okončanja spora radi smanjenja uzdržavanja.

Članak 543.

Članak definira privremene mjere radi plaćanja povećanoga iznosa uzdržavanja u sporu radi povećanja uzdržavanja.

Članci 544. do 550.

Predmetnim člancima zakona uređeno je osnivanje te ustrojstvo ustanove za posebno skrbništvo, kao i njezino financiranje, nadzor te uvjeti za imenovanje ravnatelja.

Zaposlenici Centra za posebno skrbništvo zastupaju djecu te odrasle osobe u slučajevima propisanim odredbama članka 240. i članka 241. ovoga Zakona.

Članak 551.

U prvom stavku ovoga članka propisana je primjena ovoga zakona i na obiteljske odnose koji su nastali prije dana stupanja na snagu ovoga zakona, ako ovim zakonom nije drugačije određeno. Drugim stavkom članka 551. određeno je da se danom stupanja na snagu ovoga zakona ne mijenjaju prava i dužnosti stečena prema prijašnjim propisima.

Članak 552.

Odredbom prvoga stavka ovoga članka propisano je da će se postupci pokrenuti prije dana stupanja na snagu ovoga Zakona dovršiti primjenom odredaba Obiteljskog zakona („Narodne novine“, br. 116/03., 17/04., 136/04., 107/07., 57/11., 61/11. i 25/13.). Uz to, ako poslije dana stupanja na snagu ovoga Zakona bude poništena ili ukinuta prvostupajnska odluka donesena u postupku pokrenutom prema tom Obiteljskom zakonu, tijekom daljnjega postupka primjenjuju se odredbe predmetnog zakona.

Stavkom 3. predmetnog članka propisano je da će se odluke Odluke koje su postale konačne u upravnom postupku odnosno pravomoćne u sudskom postupku na temelju Obiteljskog zakona („Narodne novine br. 75/14, 83/14 i 5/15) do dana 16. siječnja 2015. godine provesti odnosno

izvršiti sukladno odredbama ovoga Zakona.

Naime, 12. siječnja 2015. godine Ustavni sud donio je Rješenje U-I- 3101/2014 objavljeno u „Narodnim novinama“, broj 5/2015 kojim je pokrenut postupak za ocjenu suglasnosti s Ustavom Obiteljskog zakona ("Narodne novine" broj 75/14.). Istim rješenjem do donošenja konačne odluke Ustavnog suda privremeno se obustavlja izvršenje svih pojedinačnih akata i radnji koje se poduzimaju na osnovi Obiteljskog zakona ("Narodne novine" broj 75/14.) te je istim Rješenjem određeno da se do donošenja konačne odluke Ustavnog suda primjenjuje se Obiteljski zakon ("Narodne novine" broj 116/03., 17/04., 136/04., 107/07., 57/11., 61/11. i 25/13.).

Predmetnom Odlukom Ustavnog suda nije ni na koji način riješeno pitanje pojedinačnih akata (sudskih odluka, rješenja, pojedinačnih akata koje donose druga nadležna tijela) koji su doneseni i postali pravomoćni i izvršni na temelju Obiteljskog zakona ("Narodne novine" broj 75/14.). Naime, postavlja se pitanje na koji će se način izvršiti pravomoćne i ovršne odluke koje su donesene temeljem tog zakona a čija priroda podrazumijeva kontinuirano izvršenje. Radi se primjerice o odlukama nadležnih centara za socijalnu skrb o nadzoru nad izvršavanjem roditeljske skrbi, odlukama o zabrani približavanja djetetu i sl., ali i o odlukama nadležnih sudova o npr. razvodu braka, kojim se odlukama istovremeno određuje iznos uzdržavanja koje je roditelj s kojim dijete ne stanuje dužan svakog mjeseca ubuduće plaćati. Istom se odlukom određuje i način i vrijeme u kojem će se održavati susreti i druženja djeteta s roditeljem koji s djetetom ne živi. Ako su ove sudske odluke postale pravomoćne prema Rješenju Ustavnog suda privremeno se obustavlja njihovo izvršenje, a obzirom na procesnu zapreku *res iudicata* o predmetnim stvarima ne može se voditi nova parnica, obzirom da je o istom već odlučeno. Dakle, ako je primjerice brak razveden pravomoćnom presudom, a iz određenog razloga ova činjenica nije upisana u državne matice (presuda nije izvršena) ona se privremeno više ne može izvršiti, ali se u istom predmetu ne može podnijeti ni nova tužba jer je o istom predmetu već pravomoćno odlučeno.

Obzirom da je u točki 769. obrazloženja spomenutog Rješenja Ustavnog suda navedeno da je za djelotvornu provedbu ovog rješenja u praksi nadležna Vlada Republike Hrvatske, ista predlaže donošenje ovog Zakona, u kojem je osobito značajan članak 552. stavak 3. radi saniranja posljedica opisane pravne nesigurnosti koja je nastala uslijed Rješenja Ustavnog suda.

Stavkom 4. predmetnog članka propisano da pravne osobe osnovane sukladno odredbama Obiteljskog zakona („Narodne novine“ br. 75/14, 83/14 i 5/15) nastavljaju s radom sukladno odredbama ovoga Zakona, a dužne su uskladiti svoje statute s odredbama ovoga Zakona u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona. Naime, sukladno Obiteljskom zakonu iz 2014. g. osnovan je Centar za posebno skrbništvo kao samostalna ustanova koja zapošljava posebne skrbnike koji obavljaju poslove posebnog skrbništva sukladno odredbama ovog zakona.

Članak 553.

Odredbom ovoga članka propisano je da će se postupci o imovinskim odnosima bračnih i

izvanbračnih drugova pokrenuti do dana stupanja na snagu ovoga Zakona dovršiti prema odredbama zakona po kojem su pokrenuti. Iznimka se odnosi na postupke koji su pokrenuti nakon 1. rujna 2014. g. (dana stupanja na snagu većine Obiteljskog zakona („Narodne novine br. 75/14)), obzirom da je točkom 769. obrazloženja spomenutog Rješenja Ustavnog suda navedeno da će se postupci započeti po Obiteljskom zakonu („Narodne novine br. 75/14) nastaviti po odredbama Obiteljskog zakona ("Narodne novine" broj 116/03., 17/04., 136/04., 107/07., 57/11., 61/11. i 25/13.).

Članak 554.

Člankom je propisano da se na utvrđivanje majčinstva djeteta rođenoga prije dana stupanja na snagu ovoga zakona propisana je primjena odredaba iz članka 71., članka 72. stavka 1., članka 73. i članka 74. Obiteljskog zakona u dijelu u kojem se odnose na utvrđivanje majčinstva sudskim putem.

Članak 555.

U ovom je članku propisana iznimka od pravila da se ovaj zakon primjenjuje samo na one postupke koji se pokrenu nakon dana njegova stupanja na snagu. Iznimno, u izvanparničnim postupcima u kojima prije dana stupanja na snagu ovoga zakona nije donesena prvostupajnska odluka suda, primjenjivat će se odredbe o reviziji i prijedlogu za preinaku odluke, novim izvanrednim pravnim lijekovima u izvanparničnim postupcima uređenim Prijedlogom zakona.

Članak 556.

U ovom je članku propisana iznimka od pravila da se ovaj zakon primjenjuje samo na one postupke koji se pokrenu nakon dana njegova stupanja na snagu. Iznimno, izvanparnični postupci radi lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti pokrenuti prije dana stupanja na snagu ovoga zakona dovršit će se prema odredbama ovoga zakona. Također, postupci radi imenovanja ili promjene skrbnika pokrenuti prije dana stupanja na snagu ovoga zakona dovršit će se prema odredbama ovoga zakona.

Članak 557.

Uzimajući u obzir napuštanje instituta potpunoga lišavanja poslovne sposobnosti, odredbama ovoga članka uređeno je pitanje preispitivanja odluka o lišenju poslovne sposobnosti donesenih prema prijašnjim propisima. Odluke o lišenju poslovne sposobnosti donesene prema prijašnjim propisima preispitat će se u izvanparničnom postupku radi vraćanja poslovne sposobnosti.

Stavkom 2. ovoga članka propisana je dužnost centra za socijalnu skrb prebivališta štićenika da pokrene postupak radi preispitivanja odluke o lišenju poslovne sposobnosti odnosno njezinu vraćanju, kao i snošenje troškova toga postupka. Pitanje raspodjele predmeta prema područjima, kao i vremenski raspon pokretanja postupaka radi vraćanja poslovne sposobnosti propisat će ministar nadležan za poslove socijalne skrbi.

Stavkom 3. propisano je da će se sredstva za preispitivanje odluka o potpunom lišenju

poslovne sposobnosti osigurati iz državnog proračuna.

Članak 558.

Ovim člankom propisana je iznimka od članka 552. stavka 1. ovoga zakona, prema kojoj će se postupci radi imenovanja ili promjene skrbnika pokrenuti prije dana stupanja na snagu ovoga zakona dovršiti prema odredbama ovoga zakona.

Članak 559.

Ovaj članak propisuje obvezu nadležnim ministrima da u određenom roku od dana stupanja na snagu ovoga zakona donesu odgovarajuće provedbene propise.

Članak 560.

Ovim je člankom propisana primjena odgovarajućih propisa do donošenja novih, predviđenih ovim zakonom.

Članak 561.

Propisan je prestanak važenja odredaba Obiteljskog zakona Obiteljskog zakona („Narodne novine“ br. 75/14, 83/14 i 5/15).

Naime, obzirom da je 12. siječnja 2015. godine Ustavni sud donio Rješenje kojim je do donošenja konačne odluke Ustavnog suda privremeno obustavljeno izvršenje svih pojedinačnih akata i radnji koje se poduzimaju na osnovi Obiteljskog zakona ("Narodne novine" broj 75/14.) te je određeno da se do donošenja konačne odluke Ustavnog suda primjenjuje Obiteljski zakon ("Narodne novine" broj 116/03., 17/04., 136/04., 107/07., 57/11., 61/11. i 25/13.), a da pritom Obiteljski zakon („Narodne novine“ br. 75/14) nije ukinut niti poništen faktično je nastala situacija u kojoj su oba spomenuta zakona na neki način u primjeni. Naime, predmetnim rješenjem Ustavni sud nije ukinuo niti poništio Obiteljski zakon („Narodne novine“ br. 75/14) u cjelini ali ni njegovu odredbu kojim je Obiteljski zakon ("Narodne novine" broj 116/03., 17/04., 136/04., 107/07., 57/11., 61/11. i 25/13.) stavljen izvan snage.

Članak 562.

Ovim člankom propisuje se stupanje na snagu zakona.